૩૨૭૬

સને ૧૮૮૭ માં છાપ્યો.

પીનલકોડ.

હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો.

સને ૧૮૬૦ નો ૪૫ મો.

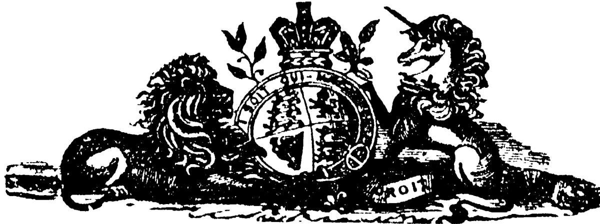
સને ૧૮૭૦ ના ૨૭ તથા સને ૧૮૮૨ ના ૮ મો તથા ૧૮૮૬ ના ૧૦ માના સુધારા વધારા સાથે. ટીકા, અને ફેંસલા અને ઇંડેકસ સુદ્ધાંત.

મગનલાલ જેચંદ.

કપડવણજની કોર્ટના વકીલે તૈયાર કર્યો તે.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

બુકસેલર. કસ્તુર વીરચંદ.

અમદાવાદ

ઘી કાંટે શેઠ મોતીલાલ અમરતલાલના મકાનમાં યુનિયન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં

શા. ઘેલાભાઈ નરસીંદાસે છાપ્યો.

સંવત ૧૯૪૪. સને ૧૮૮૭.

☞ આ કાયદો વસંતાની હવેલી સામે તથા ફીકાભટની પોળમાં બુકસેલર કસ્તુર વીરચંદ પાસેથી મળશે.

ઇંડેક્સ.

ગ.

ઘ.

ચ.

છ.

જ.

ઠ.

ડ.

ત.

દ.

ધ.

ન.

પ.

ફ.

બ.

મ.

ર.

લ.

શ.

હ

ટીકા તથા ફેંસલા સાથે

હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો.

ACT No. XLV. of 1860.—Gujarati.

સને ૧૮૬૦ નો આકટ નંબર ૪૫ મો.

હિંદુસ્તાનની કાયદા કરનારી સભા.

તારીખ ૬ ઠી અકટોબર સને ૧૮૬૦.

નિચે લખેલો આકટ હિંદુસ્તાનની કાયદા કરનારી સભાએ પસાર કરચો, તે રાઈટ હાનરેબલ ધી ગવરનર જનરલે સન ૧૮૬૦ ના અકટોબર મહિનાની ૬ ઠી તારીખે મંજુર કરચો, અને સર્વ લોકોને જાણ થવા સારૂ તે અતરે પ્રસિદ્ધ કરચો છે.

સને ૧૮૭૦ નો આકટ ૨૭ મો તથા સને ૧૮૮૨ નો ૮ મો અને ૮૬ નો ૧૦ મો સુધારા વધારા સાથે.

બાબ ૧ લો.

કારણ. બ્રિટિશ ઈંડીયાને માટે એક સામાન્ય ફોજદારી કાયદો કરવો યોગ્ય છે, માટે નિચે મુજબ ઠરાવ્યું છે.—

કાયદાનું નામ તથા એ ક્યાં ક્યાં અમલમાં આવશે. ૧. આ આકટનું નામ "હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો," અને પ્રિન્સ આફ વેલ્સ આયલંડ, સિંગાપોર, તથા મલાક્કા સિવાયનો હિંદુસ્તાનનો રાજ્ય કારભાર વધારે સારી રીતે ચલાવવા બાબતનો આકટ" એ નામના વિકટોરીયાનાં રાજ્યનાં ૨૧ મા તથા ૨૨ મા વરષમાં કરેલા કાયદાના બાબ ૧૦૬ ઠા ઉપરથી રાણી સાહેબના હાથ જે મુલક આવ્યો છે અથવા આવે તે સઘળા મુલકમાં સન ૧૮૬૧ ના મે મહિનાની તારીખ ૧ લીને દીને તથા ત્યારથી એ અમલમાં આવશે.

ટીકા.—સને ૧૮૬૭ ના ૫ મા આકટથી હવે પ્રીન્સ આફ વેલ્સ આયલંડના સેટલમેંટને પણ આ આકટ લાગુ પડે છે.

સદરહુ મુલકમાં થયેલા ગુન્હાઓની શિક્ષા. ૨. સન ૧૮૬૧ ના મે મહિનાની તારીખ ૧ લીને દીને અથવા ત્યાર પછી સદરહુ મુલક મધ્યે આ કાયદાના ઠરાવો વિરૂધનાં જે કામ અથવા કસુરનો જે સખસ ગુનેગાર થશે, તે સખસને તે કામ અથવા કસુર બાબત આ કાયદા મુજબ શિક્ષા કરવામાં આવશે; બીજી રીતે કરવામાં આવશે નહી.

ટીકા.—સને ૧૮૯૧ ના ૬ ઠા આકટથી તા૦ ૧ લી મે ૧૮૬૧ ફેરવીને તા૦ ૧ લી જાનેવારી ૧૮૬૨ કાયમ રાખી છે, અને જે જે ઠેકાણે આ આકટમાં તા૦ ૧ લી મે ૧૮૬૧ આવે તે તે ઠેકાણે

તા૦ ૧ લી જાનેવારી ૧૮૬૨ સમજવું. તા૦ ૧ લી જાનેવારી ૧૮૬૨ ના પેહેલાં થએલા ગુનાઓને હજી જુના રેગ્યુલેશન લાગુ પડે છે. (૧ અલાહાબાદ પા. ૫૯૯ જુઓ.)

જે ગુન્હા સદરહુ મુલકના બાહાર થયા હોય; પણ જેની તજવીજ કાયદા પ્રમાણે તે મુલુકની માંહે થઈ શકે તે ગુન્હાઓની શિક્ષા.

૩. સદરહુ મુલકની હદની બાહાર કરેલા કોઈ ગુન્હાને માટે જે સખસની તજવીજ હિંદુસ્તાનના ગવરનર જનરલ ઈનકાંઉન્સિલે કરેલા કોઈ કાયદાથી, થઈ શકતી હોય તે સખસની ઉપર સદરહુ મુલુકની બાહાર કરેલાં કામને માટે, તે કામ જાણે સદરહુ મુલુકની માંહેજ કર્યું હોય એ પ્રમાણે આ કાયદાના ઠરાવો મુજબ અમલ કરવામાં આવશે.

દોસ્તી રાખનારાં પરરાજ્યમાં રાણીના કોઈ નોકરે કરેલા ગુન્હાઓની શિક્ષા.

૪. આજ સુધી કાંઈ તહનામું અથવા બંદોબસ્ત ઇસ્ટ ઈંડિયા કંપનીની સાથે થયો હોય, અથવા રાણીને નામે હિંદુસ્તાનની કોઈ પણ સરકારે કર્યો હોય, અથવા હવે પછી કરે, તે તહનામાં અથવા બંદોબસ્ત ઉપરથી રાણીની સાથે દોસ્તી રાખનારા કોઈ રાજા અથવા રાજ્યના મુલુકની માંહે, સન૧૮૬૧ ના મે મહિનાની તારીખ ૧ લીને દીને અથવા ત્યાર પછી રાણીની નોકરીમાં છતાં રાણીનો જે નોકર આ કાયદાના ઠરાવો વિરૂદ્ધનાં જે કામ અથવા કસુરનો ગુનેગાર થશે, તે નોકરને તે કામ અથવા કસુરને માટે આ કાયદા મુજબ શિક્ષા કરવામાં આવશે.

ટીકા.—૧ લી કલમમાં બતાવેલા મુલકની અંદર જે જે ગુના થાય તે વિશે કલમ ૨ માં સપષ્ટ બતાવ્યું છે, પણ તે મુલકની બાહાર જે ગુના થાય તે વિશે કાંઈ ખુલાસો કરયો નથી, કલમ ૩ માં બતાવ્યું છે કે કલકત્તાની કાંઉન્સીલના કોઈ આકટથી બ્રીટીશ ઇંડીયાની બાહાર કરેલા કોઈ ગુનાને વાસ્તે જે માણસની તપાસ બ્રીટીસ ઇંડીયામાં થઈ શકે તો તેવા માણસને આ કાયદો લાગુ પાડવો. વળી મહારાણીના નોકરો જેઓ મહારાણીની સાથે દોસ્તી રાખતા રાજાઓના મુલકમાં ગુના કરે તે વિશે કલમ ૪ માં તેવીજ રીતે બતાવેલું છે. પણ જે શખસો રાણીના નોકરો નથી અને જેઓની તપાસ બ્રીટીશ ઇંડિયામાં થઈ શકે તેવી બાબતમાં કેમ કરવું તે એ બેમાંથી એકે કલમમાં બતાવેલું નથી.

બ્રીટીશ ઈંડિયાની હદની બાહાર જે ગુન્હાઓ બન્યા હોય તેની નીચે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવી.

જે માણસોએ બ્રીટીશ ઈંડિયાની હદની બાહાર ગુન્હા કર્યા હોય તેમની તપાસ બ્રીટીશ ઈંડિયામાં થાય અથવા તેની તપાસ થવા જે મુલકમાં ગુન્હો બન્યો હોય તે મુલકમાં મોકલી શકાય. જે દેશમાં ગુન્હો બન્યો હોય ત્યાં તપાસ થવા મોકલવાના જે જે કેસ હોય તેનો ફેંસલો ૧૮૭૯ ના ૨૧ મા આકટ, ફોરેન જુરીસડીકશન અને એકસ્ટ્રાડીશન આકટથી થાય. તેના બે પ્રકાર છેઃ ૧ લું એ કે—

જ્યારે કોઈ પણ સખસ જે મહારાણીની વિલાયતી રઈયત ના હોય તે સખસ કોઈ રાજ્યના કાયદાની વિરૂદ્ધ તે રાજ્યમાં ગુન્હો કરે અને પછી બ્રીટીશ ઈંડિયામાં નાશી જાય અથવા બ્રીટીશ ઈંડિયામાં માલમ પડે તો આવા રાજ્યનો જે પોલીટીકલ એજંટ હોય તે તેને પકડી આવા રાજ્યમાં મોકલવાને વારંટ કાઢે, અને તે પણ એવો ગુન્હો કરેલો હોવો જોઈએ કે પોલીટીકલ એજંટની ધ્યાનમાં એમ આવે કે આવા ગુન્હાની તપાસ આ રાજ્યમાં થઈ શકે તેમ છે, એવું હોય તો મજકુર વારંટ અમુક શખસ ઉપર બજાવવા સારૂ કાઢે. મજકુર ગુન્હો નીચેની કલમોમાં બતાવેલો હોવો જોઈએ.

૨૦૬, ૨૦૮, ૨૨૪, ૨૩૦ થી ૨૬૩, ૨૯૩ થી ૩૦૪, ૩૦૭, ૩૧૦, ૩૧૧, ૩૧૨ થી ૩૧૭,

૩૨૩ થી ૩૩૩, ૩૪૭, ૩૪૮, ૩૬૦ થી ૩૭૩, ૩૭૫ થી ૩૭૭, ૩૭૮ થી ૪૧૪, ૪૩૫ થી ૪૪૦, ૪૪૩ થી ૪૪૬, ૪૬૪ થી ૪૬૮ અને ૪૭૧ થી ૪૭૭ સુધી.

આવું વારંટ જે પ્રગણામાં તોહોમતવાળો હોય તે પ્રગણાના માજીસ્ત્રેટ ઉપર મોકલી શકાય અને તે વારંટ બજાવવાની રૂઢી પ્રમાણે કાયદેસર બજાવે; અને જો તોહોમતવાળાને પકડયો હોય તો જે જગ્યાએ જે અમલદારને મોકલવાને વારંટમાં ફરમાવ્યું હોય તે પ્રમાણે મોકલે.

આવો પોલીટીકલ એજંટ પછી તે કેસ પોતે ચુકવે અથવા જો તેને ગવરનર જનરલ ઈન કાંઉન્સીલ, અથવા મદ્રાસ અને મુંબાઈના ગવરનર તરફથી ખાસ રીતે હુકમ મળેલો હોય તો તે શખસ ગમે તો મહારાણીનો દેશી હિંદુસ્થાની રઈયત હોય તો પણ જે રાજ્યમાં ગુન્હો બન્યો હોય ત્યાં તેની તપાસ થવા મોકલે.

બીજુ એકે મહારાણીના મુલકની અથવા કોઈપણ રાજા અથવા રાજાનો જે અમલદારો કારોબાર કરતા હોય તેવા અમલદારોના અખ્તીયારથી ગવરનર જનરલ ઈન કાંઉસીલને અથવા કોઈ પણ સ્થાનિક સરકારને એવી જરૂર જણાવવામાં આવી હોય કે જે શખ્સે આવા પરરાજ્યમાં ગુન્હો કર્યો હોય તેની તપાસ થવા મોકલવો જોઈએ, એમ હોયતો ગવરનર જનરલ ઈન કાંઉન્સીલ અથવા આવી સ્થાનિક સરકાર સત્તાવાળા માજીસ્ત્રેટ ઉપર તે ગુન્હાની તપાસ કરવા વારંટ કાઢશે. જે માજીસ્ત્રેટને આવો હુકમ મળ્યો હશે તે જો સમન કાઢી શકાય તેવો ગુન્હો હશે તો સમન કાઢશે અને વારંટ કાઢવા જેવો હશે તો તેને પકડવાને વારંટ કાઢશે, અને તોહોમતની પુરતી તપાસ કરી જે સરકાર તરફથી તપાસ કરવાનો તેને હુકમ મળ્યો હશે તે સરકારને તેનો રીપોર્ટ મોકલશે. આવો રીપોર્ટ મળવાથી તે સરકારનો જો એમ અભિપ્રાય થાય કે જે અમલદારે આવી જરૂર જણાવી હતી તેને તોહોમતવાળાને હવાલે કરવો જોઈએ તો તે સરકાર તે તોહોમતવાળાને કેદ કરી ત્યાં મોકલવાનો બંદોબસ્ત કરશે.

જે ગુન્હાઓ હિંદુસ્તાનની બહાર થયા હોય તેની તપાસ હિંદુસ્તાનમાં થવા બાબત એવું યાદ રાખવું જોઈએ કે હિંદુસ્તાનની કોરટો મુખ્યત્વે કરીને સ્થાનીક હકુમતની કોરટો છે, અને તેથી કરીને અમુક ઠરાવ શિવાય હિંદુસ્તાનની બહાર થએલા ગુન્હાઓની તપાસ કરવાને તે કોરટોને અધીકાર નથી. જે ઠેકાણે આવા ગુન્હા થયા હોય અને ગુન્હેગાર હિંદુસ્તાનમાં હોય તો ચાર બાબતો ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ; ૧ લું એકે તેની તપાસ થઈ શકે તેમ છે કે નહીં; ૨ જુ, જો તપાસ થાય તેમ હોય તો કઈ કોરટથી તપાસ થઈ શકે; ૩ જુ, તેણે કયો ગુન્હો કર્યો છે તેની ખાત્રી કરવાને વાસ્તે કીયો કાયદો લાગુ પાડવો જોઈએ; અને ૪ થું એ કે તે ગુન્હાની શિક્ષા કેવી રીતે ઠરાવવી જોઈએ.

દરીયાની અંદર જે ગુન્હાઓ બન્યા હોય તેની બાબતમાં એવું સીધ્ધ થયું છે કે દરેક રાજ્યની હકુમત, પોતાના કીનારાથી ત્રણ માઈલ સુધી દરીયામાં ગુન્હો થયો હોય તેવે ઠેકાણે લાગુ પડે છે. રાણી વિરૂદ્ધ કેઈનના કેશમાં આવા અભિપ્રાયની વધારે તકરાર થઈ હતી. તે કેસમાં એમ બન્યું હતું કે ઈંગ્રેજી કીનારાથી ત્રણ માઈલની અંદર એક ઈંગ્રેજી વહાણને એક પરરાજ્યના વહાણે નુકશાન કર્યું હતું અને તેથી કરીને એક ઉતારૂનો જીવ ગયો હતો તે પરરાજ્યના વહાણના કમાન્ડર ઉપર મનુશ્યનું ખુન કરવા બાબતનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હતું. પણ જે જડજોની રૂબરૂ તે કેસ ચુકયો હતો તેમાંના વધારે જડજોએ એવો ઠરાવ કર્યો કે સેન્ટ્રલ ક્રીમીનલ કોરટને કાંઈ સત્તા નથી. આ ફેંસલામાં ઘણો સંદેહ રેહેવાથી તેનો પરીણામ એ થયો કે ૧૮૭૮ નો ટેરીટોરીએલ વોટર્સ જ્યુરીસ્ડીન આકટ કરવો પડયો.

તે આક્ટની બીજી કલમમાં એવું બતાવ્યું છે કે કોઈ પણ શખસે, ગમે તો તે મહારાણીની રઇયત હોય અગર નહી, પણ મહારાણીના રાજ્યના કીનારાથી ત્રણ માઈલ સુધી દરીયામાં ગુન્હો કર્યો હશે તો તે શખસને એડમીરલ (દરીઆઈ ગુન્હા તપાસનાર) હકુમત લાગુ પડશે. જે શખસ મહારાણીની રૈયત નથી અને જેણે આ આક્ટ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો છે અને જે ગુન્હો એડમીરલની હકુમતનો હશે તેવા શખસની તપાસ હિંદુસ્તાનમાં થવાને ગવરનર જનરલની અગર કોઈ પણ ઈલાકાના ગવરનરની પરવાનગી જોઈશે.

જે શખસો બ્રિટીશ હકુમતમાં છે તેમને ઘણા કાયદા લાગુ પડેછે; પ્રથમ એ કે ૧૮૭૯ ના ૨૧ મા આક્ટની ૯ મી કલમમાં બતાવ્યું છે કે જ્યારે કોઈ પણ મહારાણીની વિલાયતી રૈયત રાણીના સોબતી રાજાના રાજમાં ગુન્હો કરે અથવા કોઈ માહારાણીનો હિંદુસ્થાની રૈયત બ્રિટીશ ઈંડીયાની બહાર ગુન્હો કરે. તો તેવા ગુન્હાની તપાસ બ્રીટીશ ઈંડીયામાં તે ગુન્હો બન્યો હોય તેની માફક જ્યાં તે માલમ પડે ત્યાં થઈ શકે. પણ કોઈ દેશી રાજમાં ગુન્હો બન્યો હોય તે રાજમાં પોલીટીકલ એજંટ રહેતો હોય તો પોલીટીકલ એજંટે એવું સરટીફીકેટ આપવું જોઈએ કે તે ગુન્હો એવો છે કે તેની તપાસ હિંદુસ્તાનમાં થઈ શકે. ૧૮૮૨ ના ૧૦ મા આક્ટની (ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડની) ક. ૧૮૮ જુઓ.

બીજું સ્લેવટ્રેડ આક્ટ (ગુલામોને વેચવાનો આક્ટ)માં બતાવ્યું છે કે કોઈ મહારાણીની રઇયત અથવા કોઈ મહારાણીના સોબતી દેશીરાજાની રઇયત તેવો ગુન્હો કરશે, તો તેની તપાસ પણ બ્રિટીશ ઈંડીયામાં થયેલા ગુન્હાની માફક થશે.

ત્રીજું એ કે હાઈ કોરટોને જે એડમીરાલ્ટી હકુમત છે તે, એડમીરાલ્ટી હકુમત ફક્ત પાણીની એટલે દરીઆની અંદર થયેલા ગુન્હાઓને લાગુ પડેછે, જમીન ઉપર થયેલા ગુન્હાને સાંભળી શક્તી નથી. તે એડમીરાલ્ટી હકુમત નીચેની ત્રણ બાબતોમાં લાગુ પડે છે;

૧ મહારાણીની સઘળી રઈયતને કે જે ભારે દરિયા ઉપર અથવા કોઈ બંદરમાં અથવા ખાડીમાં અથવા નદીમાં કે જ્યાં ભરતી આવતી હોય તેવે ઠેકાણે ગુન્હા કરે તેમને તે હકુમત લાગુ પડે છે;

૨ સઘળા પુરૂષોને; ગમે તો તે રૈયત હોય અગર પરદેશી હોય અને તેઓ જો ઈંગ્રેજી વહાણ ઉપર અથવા ઈંગ્રેજના કબજામાં જે વહાણ હોય ત્યાં ગુન્હા કરે તેવા સઘળા પુરૂષોને તે હકુમત લાગુ પડેછે; પણ કોઈ પરદેશીને તેની કબુલાત શીવાય અને ગેરકાયદેસર ઈંગ્રેજી વહાણમાં કેદ કર્યો હોય, અથવા કોઈ લડાઈમાં લડવા લેઈ જવાના કેદીને (પ્રીઝનર ઓફ વોર) જોર જુલમથી વ્યાજબી રીતે કેદ કર્યો હોય, તો તેવો શખ્સ નાશી જવાને જે કૃત કરે તેમને તે હકુમત લાગુ પડતી નથી.

૩ ચાંચીઆ લોકોને; ગમે ત્યાં ગુન્હો બન્યો હોય તોપણ એડમીરાલ્ટી હકુમત લાગુ પડે છે કેમકે ચાંચીઆ લોકો સાધારણ દુશ્મનો છે અને ગમે ત્યારે માલમ પડે ત્યારે તેમને પકડી તેમની તપાસ થવી જોઈએ.

જે શખ્સો ઉતારૂ તરીકે અથવા ખારવા તરીકે કોઈ વહાણ ઉપર જાય અને પછીથી લુચાઈથી તે વહાણ હંકારી જાય અથવા ગેરવ્યાજબી રીતે તેમાંનો માલ દોરડાં અગર બીજો સામાન ગ્રહણ કરી જાય અને તેથી કરીને વહાણના માલેકને ધાસ્તીમાં નાંખે તો તેવા લોકોને પણ ચાંચીઆ જેવાજ ગણવા જોઈએ.

કેટલાએક કાયદાઓપર આ આક્ટથી કંઈ અસર થતી નથી.

૫. ચોથા વિલિયમના રાજ્યનાં ૩ જા તથા ચોથા વરસમાં કરેલા કાયદાના ૮૫ મા બાબના, અથવા ત્યાર પછી કોઈપણ પ્રકારે ઈષ્ટઈંડિયા કંપની અથવા સદરહુ મુલુક, અથવા તે માંહેલા રેહેવાશીઓ સંબંધી કરેલા પારલેમેન્ટના કોઈ

પણ આક્ટના, અથવા રાણીસાહેબની અથવા ઈસ્ટઈંડિયા કંપનીની નોકરી માંહેલા આફિસરો તથા સોલજરો બંડ કરે તથા નહાસી જાય તેઓને શિક્ષા કરવા સારૂ કરેલા. કોઈપણ આક્ટના, અથવા હિંદુસ્તાનની દરિયાઈ ફોજનો બંદોબસ્ત કરવાના કોઈ પણ આકટના, અથવા કોઈપણ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદાના, કોઈપણ ઠરાવને આ આકટ માંહેની કોઈ બીનાથી રદ કરવાનો, અથવા તેમાં ફેરફાર કરવાનો, અથવા તેને મોકુફ કરવાનો, અથવા તેપર કોઈ રીતે અસર કરવાનો ઈરાદો નથી.

ટીકા.—જો કે કોઈ પણ ખાસ અથવા સ્થાનિક કાયદાથી કોઈ ગુનાને વાસ્તે શિક્ષા કરવાનું સ્પષ્ટ રીતે ફરમાવ્યું હોય તોપણ જો તે ગુનો પીનલકોડની કોઈ પણ વાખ્યામાં આવી જતો હોય તો પીનલકોડ પ્રમાણે પણ શજા થઈ શકે. પણ અલબત કોઈ શખસને પીનલકોડ પ્રમાણે તેમજ કોઈ ખાસ કાયદા પ્રમાણે બંને પ્રમાણે એકી વખતે સજા થઈ શકે નહી, રાણી વિરૂદ્ધ અસન અલ્લી. ૫. નો. વે. પ્રો. ૪૯. આવા ખાસ અને સ્થાનિક કાયદાની રૂએ કોઈ માજિસટરેટે શીક્ષા કરી હોય તો તેના ઉપર સેસન કોરઠ અપીલ સાંભળી શકે.

બાબ ૨ જો.

સાધારણ સમજણ.

આ કાયદા માંહેના લક્ષણોને અપવાદો લાગુ પડે છે, એમ સમજવું.

૬. આ કાયદામાં સઘળે ઠેકાણે ગુનાહના પ્રત્યેક લક્ષણને, તથા શિક્ષા સંબંધી પ્રત્યેક ઠરાવને, તથા એવાં પ્રત્યેક લક્ષણ અથવા શિક્ષા સંબંધી ઠરાવના પ્રત્યેક દ્દષ્ટાંતને "સાધારણ અપવાદો" એ નામના બાબ મધ્યે લખેલા અપવાદો લાગુ પડેછે એમ સમજવું, અગર તે તે અપવાદો તે લક્ષણમાં અથવા શિક્ષા સંબંધી ઠરાવમાં અથવા દ્દષ્ટાંતમાં ફરીથી લખ્યા નથી તોપણ.

દ્દષ્ટાંતો.

(અ) આ કાયદા મધ્યે જે જે કલમોમાં ગુનાહોનાં લક્ષણો લખ્યાંછે તેઓમાં એમ લખ્યું નથી કે, એ ગુનાહ સાત વરસથી ઓછી ઉમરના બાળકથી થઈ શકે નહી પણ જે સાધારણ અપવાદમાં એમ લખેલું છે કે સાત વરસથી ઓછી ઉમરનાં બાળકે કરેલું કાંઈપણ કામ ગુનોહ ગણાશે નહી તે અપવાદ તે લક્ષણોને લાગુ પડેછે એમ સમજવું.

(બ) **અ** એ ખુન કર્યુંછે, તેને **અ** પોલીસ અમલદારે વગર વારંટે પકડયો તો એ ઠેકાણે **અ** ગેરવાજબી કેદના ગુનાનો તકસીરવાર નથી, કેમકે કાયદા પ્રમાણે **અ** ને પકડવાની તેની ફરજ છે; માટે જે અપવાદમાં એમ લખેલું છે કે "જે કામ કરવાની કાયદા પ્રમાણે જે સખસની ફરજ છે તે કામ તે સખસે કર્યું, તો તે ગુનોહ નથી" તે સાધારણ અપવાદમાં આ બીના દાખલ થાયછે.

આ કાયદામાં જે શબ્દનો અર્થ એકવાર સમજાવ્યો તે શબ્દ સઘળે ઠેકાણે તેજ અરથમાં વાપર્યોછે.

૭. આ કાયદાના કોઈપણ ભાગમાં જે શબ્દનો અરથ સમજાવ્યો છે તે શબ્દ આ કાયદાના પ્રત્યેક ભાગમાં તેજ અરથ પ્રમાણે વાપર્યોછે.

લિંગ.

૮. પુરૂષ સરવનામ "તે" તથા 'તે' ને વિભક્તિ લાગીને સિદ્ધ થએલા શબ્દો પુરૂષ તથા સ્ત્રી એ બંનેને લાગુ પડેછે.

વચન. ૯. એક વચનમાં લખેલા શબ્દોને અનેક વચનમાં પણ સમજવા; અને અનેક વચનમાં લખેલા શબ્દોને એક વચનમાં પણ સમજવા; પણ જે ઠેકાણે તે શબ્દો લખ્યા હોય તે ઠેકાણે તેમ ન સમજવા એવું જણાય, તો ત્યાં તેમ ન સમજવા.

"પુરૂપ" ૧૦. "પુરૂષ"એ શબ્દ વડે કોઈપણ વયનો માનવી પુરૂષ સમજવો અને "સ્ત્રી" એ શબ્દ વડે કોઈપણ વયની માનવી "સ્ત્રી" સમજવી.

"સખસ" ૧૧. "સખસ" એ શબ્દમાં કોઇપણ કંપની અથવા સભા અથવા માણસોની મંડળીનો સમાવેસ થાયછે; પછી તે કંપની, સભા, અથવા મંડળીને કારપોરેસનના હક મળ્યા હોય કે નહી, તોપણ.

"લોક" ૧૨. "લોક" એ શબ્દમાં લોકના કોઈપણ વરગનો અથવા કોઈપણ જમાતનો સમાવેશ થાયછે.

"રાણી" ૧૩. "રાણી" એ શબ્દવડે ગ્રેટબ્રિટન તથા આયર્લંડનાં એકઠાં મળેલાં રાજ્યનો જે વખતે જે સતાધીશ હોય તે સમજવો.

"રાણીનોનોકર." ૧૪. "રાણીનો નોકર" એ શબ્દો વડે "હિંદુસ્તાનનો રાજ્ય કારભાર વધારે સારી રીતે ચલાવવા બાબતનો આક્ટ" એ નામનો વિક્ટોરીયાનાં રાજ્યનાં ૨૧ મા તથા ૨૨ મા વરસમાં કરેલા સદરહુ કાયદાના બાબ ૧૦૬ ઠા એ અથવા તેના આધાર ઉપરથી, અથવા હિંદુસ્તાનની સરકારે કે કોઈ પણ સરકારે અથવાતેની સત્તાથી હિંદુસ્તાનમધ્યે કાયમ રાખેલા, ઠરાવેલા અથવા મુકરર કરેલા સઘળા અમલદારો અથવા નોકરો સમજવા.

"બ્રિટીશઇંડિયા" ૧૫. "બ્રિટિશ ઇંડિયા" એ શબ્દો વડે પ્રિન્સ આવ વેલ્સ આયલંડ, સિંગાપોર, તથા મલાકા શીવાયનો "હીંદુસ્તાનનો રાજ્ય કારભાર વધારે સારી રીતે ચલાવવા બાબતનો આક્ટ" એ નામના વિક્ટોરીયાના રાજનાં ૨૧ માં તથા ૨૨ માંવરસમાં કરેલા સદરહુ કાયદાના બાબ ૧૦૬ ઠા ઉપરથી રાણી સાહેબને હાથ જે મુલુક આવ્યો છે અથવા આવે તે મુલુક સમજવો.

"હીંદુસ્તાનનીસરકાર" ૧૬. "હિંદુસ્તાનની સરકાર" એ શબ્દો વડે હિંદુસ્તાનના ગવરનરજનરલ ઈનકાંઉન્સીલ, અથવા હિંદુસ્તાનના ગવરનર જનરલ પોતાની કાંઉન્સીલથી ગેરહાજર હોય તે દરમીયાનમાં પ્રેસીડેન્ટ ઈન કાંઉન્સીલ અથવા એકલા હિંદુસ્તાનના ગવરનર જનરલ સમજવા; તે તેઓ અથવા તે જે જે અખત્યાર પ્રમાણે કાયદા મુજબ અમલ કરી શકે તે તે અખત્યારને સંબંધે સમજવા.

"સરકાર" ૧૭. "સરકાર" એ શબ્દ વડે જે શખસ અથવા શખસોનો બ્રિટિશ ઇંડિયાના કોઈ પણ ભાગમાં હકુમત કરવાનો કાયદા પ્રમાણે અખત્યાર છે તે શખસ અથવા સખસો સમજવા.

"પ્રેસિડેન્સિ" ૧૮. પ્રેસિડેન્સિ" એ શબ્દ વડે એક પ્રેસીડેન્સિની સરકારનો તાબેનો મુલક સમજવો.

"જડજ" ૧૯. "જડજ" એ શબ્દ વડે જે શખસને તેના ઓહદાને લીધે જડજનું નામ આપ્યું હોય તે સખસજ નહી, પણ જે જે શખસને કાયદાથી કોઈ પણ દીવાની અથવા ફોજદારી મુકદમામાં આખરી ફેંસલો અથવા જેપર અપીલ ન થાય તો આખરી ગણાય એવો ફેંસલો અથવા બીજા કોઈ અધીકારીએ બાહાલ રાખેથી આખરી થાય એવો ફેંસલો આપવાનો

અખત્યાર હોય, અથવા એવો ફેંસલો આપવાને કાયદાથી અખત્યાર પામેલા અનેક શખસોમાંનો જે એક હોય તે દરએક સખસ પણ સમજવો.

દ્રષ્ટાંત.

(અ) સન ૧૮૫૯ ના ૧૦ મા આક્ટ મુજબ કલેક્ટર કોઈ મુકદમામાં અધીકાર ચલાવતો હોય, તે જડજ છે.

(બ) જે તોહમત બાબત દંડનો અથવા કેદનો હુકમ કરવાનો જે માજીસ્ત્રેટને અખત્યાર હોય તે માજીસ્ત્રેટ તે તોહોમત બાબત પોતાનો અધિકાર ચલાવતો હોય તે વખતે જડજ છે, પછી તેના ફેંસલાપર અપીલ હોય કે નહી તો પણ.

(ક) મદ્રાસના કાયદાનાં પુસ્તક માંહેલા સન ૧૮૧૬ ના ૭ મા કાયદા મુજબ મુકદમાઓની તજવીજ કરીને ફેંસલા કરવાને જે પંચાયતને અખત્યાર છે તે પંચાયતમાંનો કોઈ પણ માણસ જડજ છે.

(ડ) જે તોહોમત બાબત તજવીજને સારૂ બીજી કોરટમાં કાંઈ મુકદમો મોકલવાનોજ અખત્યાર જે માજીસ્ત્રેટને હોય તે માજીસ્ત્રેટ તે તોહોમત બાબત પોતાનો અધિકાર ચલાવતો હોય તે વખતે જડજ નથી.

ટીકા.—જે જડજો અને સરકારી નોકરોને સરકારના હુકમ શિવાય નોકરી ઉપરથી દુર કરી શકાય નહીં તેવા અમલદારે સરકારી કામ કરતાં કાંઈ ગુનો કરયો હોય તો સરકારની મંજુરી શીવાય અથવા સરકારે જે અમલદારને મંજુરી આપવાનો અખતીયાર આપ્યો હોય તેવા અમલદારની મંજુરી શીવાય તેમના ઉપર ફરિયાદી કોઈ કોરટ સાંભળી શકે નહીં ૧૮૮૨ ના ૧૦ મા આકટની ૧૯૭ મી કલમ.

"ઈનસાફનીકોર્ટ" ૨૦. "ઈનસાફની કોર્ટ" એ શબ્દોવડે જે જડજને કાયદાથી એકલો રહીને ઈનસાફનું કામ કરવાનો અખત્યાર મળ્યો હોય, અથવા જે જડજોને કાયદાથી એકઠા રહીને ઈનસાફનું કામ કરવાનો અખત્યાર મળ્યો હોય, તે જડજ અથવા જડજો સમજવા; પણ જ્યારે તે જડજ અથવા જડજો ઈનસાફનું કામ કરતા હોય ત્યારે.

દ્રષ્ટાંત.

મદ્રાસના કાયદાના પુસ્તક માંહેલા સન ૧૮૧૬ ના ૭ મા કાયદા મુજબ કામ કરનારા પંચાયત, જેને મુકદમાઓની તજવીજ કરીને ફેંસલા કરવાનો અખત્યાર છે તે, એક ઈનસાફની કોર્ટ છે.

"સરકારી નોકર" ૨૧. "સરકારી નોકર" એ શબ્દ વડે નીચે લખેલાં બ્યાનો માંહેલાં કોઈ પણ બ્યાનમાં દાખલ થાય એવો શખસ સમજવો તેની વીગત.

પેહેલું—રાણીનો હરએક કવેનાન્ટેડ સરવન્ટ.

બીજુ—રાણીની જમીનપરની અથવા દરીયાઈ ફોજમાંનો હરેક કમીશંડ આફીસર, તે હિંદુસ્તાનની સરકાર અથવા કોઈ પણ સરકારના હુકમ તળે નોકરી કરતો હોય ત્યાં સુધી.

ત્રીજુ—હરએક જડજ.

ચોથુ—કોઈ પણ ઈનસાફની કોરટનો હરએક અમલદાર જેનું કામ પોતાના હોદ્દાને લીધે, કાયદાની અથવા હકીકતની કોઈ બાબતની તજવીજ કરવાનું અથવા તે વિશે રીપોટ કરવાનું અથવા કોઈ લેખ કરવાનું, તેના ખરાપણા વિશે સહી કરવાનું, કે તે લેખ પોતાના હવાલામાં રાખવાનું, અથવા કાંઈ મિલકત પોતાના હવાલામાં લેવાનું, કે તેની વ્યવસ્થા કરવાનું, અથવા ઈનસાફી બાબતના કાંઈ હુકમો

બજાવવાનું, અથવા કાંઈ સોગંદ આપવાનું, કે સમજાવવાનું, કે કોરટમાં બંદોબસ્ત રાખવાનું હોય તે; તથા તે કામો માંહેના કોઈ પણ કામો કરવાને કોઈ ઈનસાફની કોરટે ખસુસન અખત્યાર આપેલો હરેક શખસ.

પાંચમું—હરએક જુરીનો માણસ, આસેસર, અથવા કોઈ ઈનસાફની કોરટને કે સરકારી નોકરને મદદ કરનારી પંચાયતમાંનો માણસ.

છઠું—હરએક લવાદ અથવા બીજો સખસ જેને કોઈ ઈનસાફની કોરટે કે કોઈ બીજા મુખત્યાર સરકારી અધીકારીએ કાંઈ મુકદમો આપવા બાબત ફેંસલો અથવા રીપોટ કરવા સારૂ સોંપી હોય તે.

સાતમું—હરેક સખસ જેને પોતાના હોદ્દાના જોરથી કોઈ સખસને કેદ કરવાનો અથવા કેદમાં રાખવાનો અખત્યાર હોય તે.

આઠમું—સરકારનો હરએક અમલદાર જેનું કામ, પોતાના હોદ્દાને લીધે ગુન્હા અટકાવવાનું, ગુન્હાઓની ખબર આપવાનું, ગુન્હેગારોને તેઓનો ઈનિસાફ થવા સારૂ કોરટમાં હાજર કરવાનું, અથવા લોકની તંદુરસ્તી, સલામત, કે અનુકુળતા સંભાળવાનું, હોય તે.

ટીકા.—સરકારી સોલીસીટરે ગવરનર જનરલ ઈનકાંઉસીલના અખતિયાર પ્રમાણે, કલકત્તાની પોલીસ કોરટમાં પ્રોસીક્યુટર તરીકે કામ કરવાને જે શખસને નીમ્યો હોય તેને સરકારી નોકર ગણવો. રાણી વિરૂદ્ધ બટો ક્રીસ્ટો (૩ ઇ. લો. રી. ક. ૪૯૩; કોરોનર પણ સરકારી નોકર છે; ૧૮૭૧ નો આકટ ૪ ક. ૫.

નવમું—હરએક અમલદાર જેનું કામ, પોતાના હોદ્દાને લીધે સરકારની વતી કાંઈ મિલકત લેવાનું, કબુલ કરવાનું, રાખવાનું કે ખરચ કરવાનું, અથવા સરકારની વતી કાંઈ તપાસ અથવા માગણી, જમાબંદી કે કરાર કરવાનું, અથવા મેહેસુલ બાબતના કાંઈ હુકમ બજાવવાનું, અથવા સરકારના પૈસા સંબંધી લાભની કાંઈ બાબતની તજવીજ કરવાનું, કે તે વિશે રીપોટ કરવાનું; અથવા સરકારના પૈસા સંબંધી લાભ બાબતનો કાંઈ લેખ કરવાનું, તેના ખરાપણા વિશે સહી કરવાનું, કે તે લેખ પોતાના હવાલામાં રાખવાનું, અથવા સરકારના પૈસા સંબંધી લાભની સંભાળને માટે કરેલા કોઈ કાયદા તોડાતા અટકાવવાનું હોય તે; તથા હરેક અમલદાર જે સરકારની ચાકરી કે પગારમાં હોય અથવા જેને કાંઈ સરકારી કામ કરવા સારૂ 'ફી' કે કમીશન, મળતું હોય તે.

ટીકા.—જેમકે, કલેકટરની કોરટનો કોઈ ફાલતું સીપાઈ હોય અને તેને કાંઈ ઠરવેલો પગાર મળતો ના હોય પણ સમન બજાવવા જાય તારે ફી તરીકે કાંઈ મળતું હોય તો તેવો શખસ પણ સરકારી નોકર. (રાણી વી. રામક્રીશન ૭. બં. લો. રી. ૪૪૬.

આ કલમમાં "ઓફીસર" શબ્દછે તેનો અરથ એવો કે સરકારનું કામ કરવાને નીમેલો માણસ તે સખસને અધીકાર મળેલો હોવો જોઇએ અગર અધીકાર મળેલા માણસને મદદ કરતો જોઇએ. જે સખસ પોતાની તરફથી કાંઈ મીલકત અથવા ઉપજ લેતો હોય, (જેવો કે કોઈ ગામનો ભાડુઆત) અને તે જો કે તેનો હીસાબ રાખતો હોય અને પોતાનો ભાગ રાખી બાકીનો સરકારને હવાલે કરતો હોય તે છતાં પણ તે સરકારનો ઓફીસર કેહેવાય નહી. રાણી વી. રામજીરાવ. ૧૨. મુ. હા. કો. ૪ તેમજ કોઇપણ બેંક ત્રીજોરીનું કામ કરતી હોય તેમાંનો કોઈ કારકુન સરકારી નોકર કહેવાય નહી કેમકે જે નાણાં તે લે છે તે બેંકની તરફથી લેછે.

દસમું—હરએક અમલદાર, જેનું કામ, પોતાના હોદ્દાને લીધે કોઈ ગામ, શેહેર, કે જીલ્લાનાં કાંઈ સામાન્ય લઉકીક કારણ માટે કાંઈ મિલકત લેવાનું, કબુલ કરવાનું, રાખવાનું કે ખરચ કરવાનું, અથવા

કાંઈ તપાસ કે માપણી કે રકમબંદી કરવાનું, અથવા કાંઈ વેરો કે કર વસુલ કરવાનું અથવા કાંઈ ગામ, શેહેર, કે, જીલ્લાના લોકોના હક મુકરર કરવા સારૂ કાંઈ લેખ કરવાનું, તેનાં ખરાપણા વિશે સહી કરવાનું, અથવા તે લેખ પોતાના હવાલામાં રાખવાનું હોય તે.

દ્રષ્ટાંત.

મ્યુનિસીપલ કમિશનર સરકારી નોકર છે.

ખુલાસો ૧ લો—ઉપર લખેલાં બ્યાનો માંહેના કોઇપણ બ્યાનમાં દાખલ થાયતે સખસો સરકારી નોકર છે એમ સમજવું, પછી તેઓને સરકારે મુકરર કર્યા હોય કે નહી, તોપણ.

ખુલાસો ૨ જો—જે જે ઠેકાણે "સરકારી નોકર" એ શબ્દો આવે, તે તે ઠેકાણે તે શબ્દો જે માણસ સરકારી નોકર માફક હોદો ચલાવતો હોય તેને વિશે સમજવા; પછી તે માણસના તે હોદો ચલાવવા બાબતના અખત્યારમાં કાયદા સંબંધી ગમે તે ખામી હોય, તોપણ.

ટીકા.—તેમજ કોઈ પણ ઈજનેર મુનસીપાલેટીનાં નાણાં લઇને બીજાને આપતો હોય અને તેને આવાં નાણાં ખરચ કરવાની કાંઈ પણ સત્તા હોય નહી તે છતાં પણ તે સરકારી નોકર ગણાય. રાણી વી. નઉતમરામ. ૬. મુ. હા. કો. સીસી. ૬૪.

"જંગમમિલકત" ૨૨. "જંગમ મિલકત" એ શબ્દો વડે જમીન તથા જમીનને ચોટેલી વસ્તુ અથવા જમીનને ચોટેલી વસ્તુ જોડે જાથુ જડાએલી વસ્તુ શિવાયની કોઇપણ પ્રકારની સાકાર મિલકત સમજવી.

"ગેરવ્યાજબી લાભ" ૨૩. "ગેરવ્યાબી લાભ" એટલે કાયદા વીરૂદ્ધ ઉપાયોથી મેળવેલી મિલકત જે મિલકતપર તે મેળવનાર સખસનો કાયદા પ્રમાણે હક નથી.

"ગેરવ્યાજબી હાની" "ગેરવ્યાજબી હાની" એટલે કાયદા વિરૂદ્ધ ઉપાયોથી મીલકતનું જવું, જે મિલકતપર તે જેની પાસે જાયછે તે સખસનો કાયદા પ્રમાણે હકછે.

"ગેરવ્યાજબી લાભ" માં મિલકતનું ગેરવ્યાજબી રાખવું પણસમજવું. કોઈ સખસને ગેરવ્યાજબી રીતે કાંઈ મળે ત્યારે, અને તેમજ તે ગેરવ્યાજબી રીતે પોતાની પાસે રાખે ત્યારે પણ, તેને ગેરવ્યાજબી લાભ થયો એમ સમજવું. કોઈ શખસની પાસેથી ગેરવ્યાજબી રીતે કાંઈ મિલકત લેઈ લેવાય ત્યારે, અને તેમજ તેને કાંઈ મીલકત લેતાં ગેરવ્યાજબી રીતે પ્રતિબંધ થાય ત્યારે પણ, તેને ગેરવ્યાજબી હાની થઈ એમ સમજવું.

ગેરવ્યાજબી હાનીમાં કાંઈ મિલકત લેવામાં ગેર વ્યાજબી પ્રતીબંધ થાયતે પણ સમજવો.

"બદઘાનતથી" ૨૪. જે માણસ કાંઈ વસ્તુ એક શખસને ગેરવ્યાજબી લાભ કરવાના, અથવા બીજા શખસને ગેરવ્યાજબી હાની કરવાના ઈરાદાથી કરે, તે માણસે તે વસ્તુ બદઘાનતથી કરી એમ સમજવું.

"દગલબાજીથી" ૨૫. જો કોઈ શખસ કાંઈ વસ્તુ દગો કરવાના ઈરાદાથી કરે, તો તે વસ્તુ તેણે "દગલબાજીથી" કરી એમ સમજવું, નહી તો નહી.

"માનવાનું કારણ" ૨૬. જો કોઈ શખસને કાંઈ વસ્તુ માનવાનું પાકુ કારણ હોય, તો તેને તે વસ્તુ "માનવાનું કારણ" છે એમ સમજવું, નહી તો નહી.

સ્ત્રી, મેહેતા, અથવા નોકરના કબજામાંની મિલકત.

૨૭. જ્યારે કાંઈ મિલકત, કોઈ શખસની વતી, તે શખસની સ્ત્રી, મેહેતા, અથવા નોકરના કબજામાં હોય, ત્યારે આ કાયદાના અરથ પ્રમાણે તે તેજ શખસના કબજામાં છે એમ સમજવું.

ખુલાસો.—જે શખસને થોડી વાર અથવા કોઈ વીશેષ પ્રસંગે મેહેતા અથવા નોકરની માફક રાખ્યો હોય તેને આ કલમના અરથ પ્રમાણે મેહેતો અથવા નોકર સમજવો.

"ખોટું બનાવવું" ૨૮. જે શખસ એક વસ્તુ બીજી વસ્તુના સરખી કરે, એવા ઈરાદાથી કે તે સરખાપણાથી ફરેબ કરવો, અથવા એવું જાણીને કે તેથી ફરેબ થશે એવો સંભવ છે તે શખસે તે વસ્તુ ખોટી બનાવી એમ સમજવું.

ખુલાસો.—કાંઈ વસ્તુ ખોટી બનાવવામાં નકલ બરાબર થવી જોઈએ એમ જરૂર નથી.

"લેખ" ૨૯. "લેખ" એ શબ્દ વડે કાંઈ પણ બાબત સમજવી, જે બાબત કોઈ પણ વસ્તુ ઉપર અક્ષર, અંક, કે ચિન્હ વડે, અથવા એ માંહેના એકથી વધારે સાધનો વડે, સમજાવી અથવા બ્યાન કરેલી હોય, અને જે સાધનો તે બાબતના પુરાવા દાખલ વાપરવાનો ઈરાદો કર્યો હોય અથવા વપરાય.

ખુલાસો ૧ લો.—ગમે તે સાધન વડે અથવા ગમે તે વસ્તુ ઉપર તે અક્ષર, અંક અથવા ચિન્હ કાહાડયાં હોય, અને તે પુરાવો કોઈ ઈનિસાફની કોરટને માટે ઈરાદો રાખીને કર્યો હોય કે નહી, અથવા તે કોઈ ઈનિસાફની કોરટમાં વપરાય કે નહી તેની કાંઈ ફિકર નથી.

દ્રષ્ટાંતો.

એક લખતમાં કાંઈ કરારની સરતો લખી છે, અને તે લખત તે કરારના પુરાવાની માફક વાપરી શકાય એવું છે, તો તે લેખ છે.

કોઈ સરાફની ઉપરનો ચેક લેખ છે.

વકાલાતનામું અથવા મુખત્યારનામું લેખ છે.

નકસો જે પુરાવામાં વાપરવાનો ઈરાદો કરેલો હોય, અથવા જે પુરાવામાં વપરાય તે લેખછે.

જે લખતમાં કાંઈ હુકમ લખ્યો હોય, અથવા કેમ કરવું એ બાબત કાંઈ સલાહ લખી હોય તે લેખ છે.

ખુલાસો ૨ જો.—અક્ષર, અંક, અથવા ચિન્હો વડે વેપારીઓના અથવા બીજા રિવાજ મુજબ, જે સમજાતું હોય, તે આ કલમના અરથ પ્રમાણે તે અક્ષર, અંક, અથવા ચિન્હો વડે સમજાય છે એમ સમજવું ; પછી તે સઘળું સવિસ્તર લખ્યું ન હોય તોપણ.

અ હુકમ કરે તેને નાણાં આપવાં એવી તરેહની એક હુંડીની પાછળ **અ** પોતાનું નામ લખે, તો એ પાછળ લખવાનો અરથ વેપારીઓના રિવાજ મુજબ એવો છે કે એ હુંડી જેની પાસે હોય તેને નાણાં આપવાં. હવે પાછળ જે લખ્યું છે તે લેખ છે, "આ જેની પાસે હોય તેને નાણાં આપજો," એ શબ્દો અથવા એજ મતલબના બીજા શબ્દો જાણે તે સહીની ઉપર લખ્યા હોય એ, પ્રમાણે તેનો અરથ કરવો.

"કિંમતી દસ્તાવેજ" ૩૦. "કિંમતી દસ્તાવેજ" એ શબ્દો વડે જે લેખથી કાંઈ કાયદેસર હક ઉત્પન્ન થતો હોય, વધતો હોય, બીજાને અપાતો હોય, ઓછો થતો હોય, નાબુદ થતો હોય, અથવા છોડી દેવાતો હોય; અથવા જે લેખથી કોઈ શખસ કબુલ કરતો હોય કે મારી કાયદેસર જુ-

મ્મેદારી છે અથવા ફલાણો કાયદેસર હક મારો નથી, એવો લેખ, અથવા એવી મતલબનો લેખ સમજવો.

દ્રષ્ટાંત.

अ એક એ હુંડીની પાછળ પોતાનું નામ લખ્યું, હવે એ લખવાની અસર એવી છે કે તે હુંડીપરનો હક જે માણસની પાસે તે હુંડી કાયદા પ્રમાણે આવે તેને પોંહોંચે, માટે પાછળ જે લખ્યું તે "કીંમતી દસ્તાવેજ" છે.

ટીકા.—કોઈ હીસાબ લખીતવાર નકી કરયો હોય અને તેમાં જો કે સહી કરી ના હોય અને તેમાં પઈસા આપવા વિશે કાંઈ પણ બાબત હોય નહી તોપણ તે આ કલમ પ્રમાણે, કીમતી દસ્તાવેજ છે. એકતરફી કપાલવાયનો કેસ જુઓ. ૨. મ. હા. કો. ૨૪૭.

"વીલ." ૩૧. "વીલ" એ શબ્દ વડે કોઈ પણ વશીયતનામાનો લેખ સમજવો.

કામને કહેનારા શબ્દોમાં કાયદા વિરૂદ્ધ કસુરો પણ સમજવી. ૩૨. આ કાયદાના હરેક ભાગમાં કરેલા કામોનો બોધ કરનારા શબ્દો હોય તે શબ્દો કાયદા વિરૂદ્ધ કસુરોને પણ લાગે છે એમ સમજવું પણ જે ઠેકાણે તે શબ્દો લખ્યા હોય તે ઠેકાણે મતલબ જોતાં એથી ઉલટો અરથ દેખાયો હોય, તો ત્યાંહાં તેમ અરથ કરવો.

"કામ" "કસુર" ૩૩. "કામ" એ શબ્દ એક કામને અને તેમજ એક પછી એક એ પ્રમાણે કરેલા અનેક કામોને પણ લાગે છે; અને "કસુર" એ શબ્દ એક કસુરને, તેમજ એક પછી એક એ પ્રમાણે કરેલી અનેક કસુરોને, પણ લાગેછે.

ઘણા શખસોનો ઈરાદો પારપાડવા સારૂ તે સઘળા સખસોએ મળીને કરેલાં કામની જવાબદારી. ૩૪. "ઘણા સખસોનો ઈરાદો હોય તે પાર પાડવા સારૂ તે સઘળા શખસોએ મળીને જ્યારે કાંઈ ગુન્હાનું કામ કર્યું હોય, ત્યારે તેઓમાંનો હરેક શખસ, તે કામ તેણે એકલાએજ કર્યું હોય એ રીતે તે કામને માટે જવાબદારછે."

ટીકા.—પણ તે દરેક માણસના કૃત્યને વાસ્તે જવાબદાર નથી, પણ જો સઘળા માણસોની સાધારણ મતલબ હાંસલ કરવાને તે કૃત્ય કર્યું હોય તો તે જવાબદાર થાય છે. ચીફ જસ્ટીસ બેરન પીકોકે રાણી વિરૂદ્ધ ગોરાચંદ ગોપેના કેસમાં કહ્યું કે:

જે શખસોએ અમુરડીને પકડયો તેમનો સર્વેનો એવો ઈરાદો હોય કે તેના ઉપર ચોરીનું તોહોમત મુકીને તેને થાણે લેઈ જવો એવો ઈરાદો હોય અને તેને માર મારવાનો સર્વેનો ઈરાદો નહોતો તેથી કરીને મારનો જે પરીણામ નીપજ્યો તેને વાસ્તે તેઓ ફક્ત ત્યાં હાજર હતા તે સબબથી, જવાબદાર નથી. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે ઘણાક માણસો કોઈ કાયદેસર અગર ગેરકાયદેસર કામ કરવાને એકઠા મળ્યા હોય અને તેમાંનો એક બીજાઓની સંમતી અથવા કબુલાત શીવાય કોઈ ગુન્હો કરે તો તે બીજાઓને કાંઈ હરકત કરતા નથી પણ જો તેજ ગુન્હો સર્વેની સાધારણ મતલબ પાર પાડવાને થયો હોય, તો સઘળા જવાબદાર થાય.

વળી એવું પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે જે ઠેકાણે કોઈ ગુન્હો બનતો હોય ત્યાં કોઇ શખસ હાજર હોય, અને તેમાં કાંઈ ભાગ લેતો ના હોય અથવા જેઓ ગુન્હો કરતા હોય તેમની સાથે સામેલ ના થાય તો તેણે ગુન્હો કેમ અટકાવ્યો નહી અથવા ગુન્હેગારને કેમ પકડયો નહી એવા કારણ ઉપરથી તે ગુન્હેગાર કહી શકાશે નહી.

પણ જો વધારે માણસો એક શખસને પકડવાને અને ચોરીનું તોહોમત મુકી થાણે લેઈ

જવાને જાય અને તેમાંના કેટલાક બાકીનાઓની રૂબરૂ પેલા શખસને મારે અને બાકીના પાસે ઉભા રહી તેમને તેમ કરતાં અટકાવે નહીં તો એવો અનુમાન થઈ શકે કે તે સર્વની તેમાં સમતીછે.

એ વિષય ઉપર એક અમેરીકન પાદરીએ ઘણો સારો ખુલાસો બતાવ્યો છે; પોતાના દુષ્ટ ઈરાદાથી જે કૃત થાય તેને વાસ્તે દરેક માણુસ જવાબદાર છે; પણુ કોઈ પણુ માણુસ જે દુષ્ટ કૃત કરવાનો ઈરાદો રાખતો હોય, તે બીજા શખસનાથી સ્વતંત્ર રીતે થયેલા દુષ્ટ કૃતનો જવાબદાર નથી. કોઈ શખસ જો બીજા શખસની શરીર સબંધી સત્તાને ચલાવે તો તેનો જે પરીણામ થાય તેને વાસ્તે પ્રથમનો શખસ જોખમદાર થાય છે (જેમ કે કોઈ શખસના હાથમાં કાંઈ હથીઆર હોય અને તેનો હાથ પકડી બીજા શખસને મારે તો તેથી થયેલી ઈજાને વાસ્તે જેના હાથમાં હથીઆર હતું તે શખસ જવાબદાર થતો નથી પણુ પેલાના હાથને જેણે ગતી આપી તે શખસ થાય છે.) શો પરિણામ થશે એવું તે જાણતો હોતતો ગમે તો બીજી રીતે તે પરિણામ થયો હોત તો પણુ તેને સારૂ જવાબદાર થાત. કેવી જાતનો પરિણામ થશે તેની ખબર હોત નહી તો પણુ જો તેમ બનવું સાધારણ હોત તો તે જવાબદાર થાય.

જ્યારે એવું કાંઈ કામ સાપરાધ જ્ઞાન અથવા ઈરાદાથી થયાને લીધે ગુન્હો ગણાતું હોય, ત્યારે.

૩૫. જો કાંઈ કામ ઘણા શખસોએ કર્યું હોય અને તે કામ કાંઈ સાપરાધ જ્ઞાન અથવા ઈરાદાથી થયાને લીધેજ ગુન્હો ગણાતું હોય, તો તેઓમાંનો હરેક સખસ જે તે કામમાં તેવાં જ્ઞાન અથવા ઈરાદાથી સામેલ થયો હોય તે તેણે એકલાએજ તેવાં જ્ઞાન અથવા ઈરાદાથી તે કામ કર્યું હોય એ રીતે, તે કામને માટે જવાબદાર છે.

ટીકા.—આ કાયદામાં "ઈરાદો" શબ્દ વારંવાર વાપરવામાં આવ્યો છે, પરંતુ તે કેવા અરથ માં વાપરયો છે તે વીશે બરોબર બ્યાન કરેલું નથી. કોઈ શખસે અમુક કૃત્ય ઈરાદાથી કર્યું તેનો અરથ એમ સમજવો કે તે કૃત્ય તેણે ખુશીથી કર્યું. જ્યારે કોઈ શખસ કાંઈ કૃત્ય ખુશીથી કરે તો એવો અનુમાન થઈ શકે છે કે તે કૃત્ય કરવાનું શું પરિણામ થશે એવું તે જાણતો હતો અને તેથી અમુક પરિણામ નીપજશે એવું તેણે ધાર્યું; એમ કહી શકાય કેમકે સ્વભાવીક બુદ્ધિથી દરેક માણસ જાણે છે કે પોતાના કૃત્યનો કેવો પરિણામ થશે તે પ્રમાણે જે પરિણામ થયો તે તેણે ઈરાદાથી આણ્યો એવો અનુમાન થઈ શકે છે.

થોડીએક કાંઈ કામથી તથા થોડીએક કાંઈ કસુરથી કરેલી અસર.

૩૬. જો, કાંઈ કામથી અથવા કાંઈ કસુરથી, કાંઈ અસર કરવી, અથવા અસર કરવાની કોશીશ કરવી, એ કાંઈ ગુન્હો હોય, તો તેજ અસર થોડી કાંઈ કામથી કરવી, અને થોડી કાંઈ કસુરથી કરવી, એ પણુ તેજ ગુન્હોછે એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

અ **બ** ને ખોરાક આપવાની કાયદા વીરૂદ્ધ કસુર કરીને તથા **બ** ને મારીને ઈરાદાથી **બ** નું મોત થાય એમ કરે તો, **અ** એ ખુન કર્યું એમ સમજવું.

ઘણાં કામો મળીને કંઈ ગુન્હો થતો હોય તો તેઓમાંનું એકુ કામ કરીને મદદ કરવી.

૩૭. જો કોઈ ગુન્હો ઘણાં કામો કરવાથી થયો હોય તો, જે શખસ એકલો અથવા બીજા કોઈ સખસોની સાથે રહીને તે કામો માંહેનું ગમે તે એક કામ કરીને તે ગુન્હો કરવામાં ઈરાદાથી સહકાર કરે, તે સખસે તે ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું,

દ્રષ્ટાંત.

(अ) अ તથા ब હરેક જુદે જુદે વખતે થોડું થોડું ઝેર આપીને ब ને મારી નાંખવાનો ઠરાવ કરે, અને अ તથા ब તે ઠરાવ મુજબ, ब ને મારી નાંખવાના ઈરાદાથી ઝેર આપે, અને તેને જુદે જુદે વખતે આપેલાં તે ઝેરની અસરથી ब મરી જાય, તો એ ઠેકાણે ખુન કરવામાં अ તથા ब ઈરાદાથી સહકારી થયા; અને તેઓનાં કામ જુદાં જુદાં તો પણ તે બંને તે ગુન્હાના તકસીરવાર છે એમ સમજવું. કેમકે તેઓમાંના હરેકે જેથી મોત થયું એવું કામ કીધુંછે.

(ब) अ તથા ब એ બે એકઠા જેલર છે, અને તેઓના હોદ્દાને લીધે, ब એક કેદીછે તે વારાફરતી છ છ કલાક એક એકના હવાલામાં રહે છે. હવે ब નું મોત આણવાના ઈરાદાથી, તે અસર પેદા કરવામાં જાણીબુઝીને તેઓ સહકારી થાય એવી રીતે કે ब ને પોંહોંચાડવા સારૂ તેઓને આપેલો ખોરાક તેઓ, પોત પોતાનાં હાજરીનાં દરમીયાનમાં ब ને પોંહોંચાડવા કાયદા વિરૂદ્ધ કસુર કરે અને ब ભુખે મરી જાય, તો अ તથા ब એ બંનેએ ब નું ખુન કર્યું એમ સમજવું.

(क) अ જેલરના હવાલામાં ब કેદીછે. ब નું મોત આણવાના ઈરાદાથી अ ब ને ખોરાક આપવામાં કાયદા વીરૂદ્ધ કસુર કરે, જેથી ब ઘણો અશક્ત થઈ જાય, પણ તે ભુખ મરો એટલો ન થઈ પડે કે તેથી તે મરી જાય પછી अ પોતાના હોદ્દાપરથી બરતરફ થઈને ब તેની જગોપર મુકરર થાય અને ब अ ની સાથે મીલાપી અથવા સહકારી ન થતાં, ब ને ખોરાક આપવામાં કાયદા વિરૂદ્ધ કસુર કરે, એવું જાણીને કે તેમ કરેથી ब મરી જશે એવો સંભવ છે, અને ब ભુખે મરી જાય, તો ब એ ખુન કરયું એમ સમજવું; પણ अ કાંઈ ब ની સાથે સહકારી થયો નહી માટે अ એ માત્ર ખુન કરવાની કોશીશ કરી એમ સમજવું.

કાંઈ ગુન્હાનું કામ કરવામાંઘણા સખસો સામિલ થયા હોય, તોતેઓ જુદા જુદા ગુન્હાના તકશીરવારથઈશકે.

૩૮. કાંઈ ગુન્હાનું કામ કરવામાં ઘણા સખસો લાગેલા અથવા સામિલ હોય, તો તેઓ તે કામથી જુદા જુદા ગુન્હાના તકશીરવાર થઈ શકે.

દ્રષ્ટાંત.

अ ब ની ઉપર હુમલો કરે, પણ તે વખતે તેને એટલો ભારે ક્રોધ ચડેલો હોય કે તેને હાથે ब નું મરવું ખુનથી ઉતરતા દરજ્જાનો શિક્ષણીય મનુસ્ય વધ થાય; તેવામાં ब ની ઉપર દ્વેષભાવથી, તથા ब ને મારી નાખવાના ઈરાદાથી अ ની માફક ક્રોધ ન ચડયા છતાં, ब ને મારી નાખવામાં ब अ ને મદદ કરે, તો એ ઠેકાણે, અગર ब નું મોત આણવામાં अ તથા ब એઉ બંને સામિલ છે તોપણ, ब એ ખુન કીધું, અને अ એ માત્ર શિક્ષણીય મનુસ્યવધ કીધો એમ સમજવું.

"બુદ્ધિપુરવક"

૩૯. જ્યારે કોઈ સખસે જે ઉપાયથી કાંઈ અસર પેદા કરવાનો ઈરાદો કર્યો હોય તે ઉપરથી અથવા જે ઉપાયથી તે અસર પેદા થશે એવો સંભવ

છે, એમ, તે ઉપાય કામે લગાડતી વખતે તેણે જાણ્યું હોય અથવા એમ માનવાનું તેને કારણ હોય તે ઉપાયથી, તે તે અસર પેદા કરે, ત્યારે તેને બુદ્ધિપુરવક તે અસર પેદા કરી એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

એક મોહોટા શેહેરમાં એક ઘરછે. તેમાં માણુસો રહેછે. તે ઘરને, રાતને વખતે, અપહરણનો ગુનો શેહેલ કરવા માટે, **अ** આગ લગાડે, અને તેથી એક શખસનું મોત થાય તો એ ઠેકાણે કોઈનું મોત આણવાને **अ** એ ઈરાદો ન કીધો હોય, અને પોતાના કામથી મોત થયું એમ જાણીને **अ** દીલગીર પણ થાય, તોપણ તેણે બુદ્ધિપુરવક તે મોત આણ્યું એમ સમજવું.

"ગુનોહ" ૪૦. આ કલમની બીજી અને ત્રીજી રકમમાં લખેલા બાબ અને કલમો શિવાય "ગુનોહ" એ શબ્દ વડે જે વસ્તુને માટે આ કાયદામાં શિક્ષા કરવાનું ફરમાવ્યું છે તે વસ્તુ સમજવી.

"૪ થા બાબમાં અને હેઠળ લખેલી કલમોમાં એટલે ૬૪ મી, ૬૫ મી, ૬૬ મી, ૬૭ મી, ૭૧ મી, ૧૦૯ મી, ૧૧૦ મી, ૧૧૨ મી, ૧૧૪ મી, ૧૧૫ મી, ૧૧૬ મી, ૧૧૭ મી, ૧૮૭ મી, ૧૯૪ મી, ૧૯૫ મી, ૨૦૩ જી, ૨૧૧ મી, ૨૧૩ મી, ૨૧૪ મી, ૨૨૧ મી, ૨૨૨ મી, ૨૨૩ મી, ૨૨૪ મી, ૨૨૫ મી, ૩૨૭ મી, ૩૨૮ મી, ૩૨૯ મી, ૩૩૦ મી, ૩૩૧ મી, ૩૪૭ મી, ૩૪૮ મી, ૩૮૮ મી, ૩૮૯ મી અને ૪૪૫ મી કલમમાં "ગુનોહ" આ શબ્દ લખેલો છે તે શબ્દ વડે જે વસ્તુને માટે આ કાયદામાં, અથવા આ કાયદામાં વ્યાખ્યા લખેલી છે તેવા કોઈ વિશેષ કાયદામાં અથવા સ્થાનિક કાયદામાં શિક્ષા કરવાનું ફરમાવ્યું છે. તે વસ્તુ સમજવી."

"અને ૧૪૧ મી, ૧૭૬ મી, ૧૭૭ મી, ૨૦૧ લી, ૨૦૨ જી, ૨૧૨ મી, ૨૧૬ મી, અને ૪૪૧ મી કલમમાં "ગુનોહ" આ શબ્દ લખેલો છે તે શબ્દનો અરથ જે વસ્તુને માટે વિશેષ કાયદામાં કે સ્થાનિક કાયદામાં શિક્ષા કરવાનું ફરમાવ્યું છે અને તેજ કાયદા ઉપરથી તે વસ્તુને માટે દંડ સુદ્ધાં અથવા દંડ વગર છ મહીનાની અથવા તે કરતાં વત્તી મુદતની કેદની શિક્ષા કરવા ફરમાવ્યું હોય ત્યારે તેવોજ અરથ સમજવો.

ટીકા.—ઇંગરેજી કાયદાથી (ઇંગ્લીશ લા) જે કૃત્યોને વાસ્તે શિક્ષા થઈ શકે તેવાં કૃત્યોને "ગુનો" શબ્દ લાગુ પડતો નથી.

"વિશેષકાયદો" ૪૧. "વિશેષ કાયદો" એટલે કાંઈ ખાસ બાબતને લાગુ પડે એવો કાયદો.

"સ્થાનિક કાયદો" ૪૨. "સ્થાનિક કાયદો" એટલે બ્રિટીશઈંડિયાના કોઈ વિશેષ ભાગનેજ લાગુ પડે એવો કાયદો.

"કાયદાવિરૂદ્ધ" "કાયદા પ્રમાણે ફરજ" ૪૩. "કાયદા વિરૂદ્ધ" એ શબ્દો જે જે વસ્તુ ગુનોહછે, અથવા કાયદાએ મને કરેલી છે, અથવા દિવાની ફરિયાદીનું કારણ થાય છે, તે પ્રત્યેકને લાગુ પડેછે; અને જે સખસ જે વસ્તુ કરવામાં કસુર કરે તો કાયદા વિરૂદ્ધ થાય, તે વસ્તુ કરવાની તે સખસની "કાયદા પ્રમાણે ફરજછે" એમ સમજવું.

"નુકશાન" ૪૪. "નુકશાન" એ શબ્દ વડે કોઈપણ સખસનાં શરીરને, મનને, આબરૂને, અથવા મિલકતને કાયદા વિરૂદ્ધ રીતે કરેલી કાંઈપણ હાનિ સમજવી.

"જિંદગી" ૪૫. "જિંદગી" એ શબ્દ વડે માણુસની જિંદગી સમજવી; પણ જે ઠેકાણે એ શબ્દ લખ્યો હોય તે ઠેકાણે મતલબ જોતાં એથી ઉલટો અરથ દેખાતો હોય, તો ત્યાં તેમ અરથ કરવો.

"મોત" ૪૬. "મોત" એ શબ્દ વડે માણસનું મોત સમજવું; પણ જે ઠેકાણે એ શબ્દ લખ્યો હોય તે ઠેકાણે મતલબ જોતાં એથી ઉલટો અરથ દેખાતો હોય તો ત્યાં તેમ અરથ કરવો.

"જાનવર" ૪૭. "જાનવર" એ શબ્દ વડે માણસ શિવાય બીજી કાંઇપણ જીવ વાળી વસ્તુ સમજવી.

"વહાણ." ૪૮. "વાહાણ" એ શબ્દ વડે જળ મારગે માણસોને અથવા મિલકતને લેઈ જવા માટે કરેલી કાંઇપિણ વસ્તુ સમજવી.

"વરસ" ૪૯. "જે જે ઠેકાણે વરસ" એ શબ્દ અથવા "મહીનો" એ શબ્દ લખ્યો હોય, તે તે ઠેકાણે એમ સમજવું કે ઈંગ્રેજી પંચાંગ પ્રમાણે તે વરસ અથવા મહીનો ગણવો.

"કલમ" ૫૦. "કલમ" એ શબ્દ વડે આ કાયદાના બાબના જે જે ભાગોની આગળ આંકડા લખીને તેઓને જુદા પાડેલાછે તેઓમાંનો એક ભાગ સમજવો.

"સોગંદ" ૫૧. "સોગંદ" એ શબ્દમાં, સોગંદને ઠેકાણે ધરમ પુરવક પ્રતિજ્ઞા, કરવાનું કાયદામાં ફરમાવેલું હોય તે પ્રતિજ્ઞા, તથા ઈન્સાફની કોરટમાં કે બીજે ઠેકાણે, કોઈ સરકારી નોકરની આગળ કાંઇપિણ એકરાર કરવાનું કાયદામાં ફરમાવ્યું અથવા રજા આપી હોય, અથવા જે એકરાર પુરવાના કારણસર વાપરવો હોય, તે એકરાર પણ સમાય છે એમ સમજવું.

"સુદ્ધબુદ્ધિ" ૫૨. જે વસ્તુ ઘટતી સંભાળ તથા ધ્યાન વિના કરીઅથવા માની હોય તે "સુદ્ધબુદ્ધીથી કરી અથવા માની એમ સમજવું નહી.

બાબ ૩ જો.

શિક્ષા બાબત.

"શિક્ષા". ૫૩. આ કાયદાના ઠરાવો પ્રમાણે ગુન્હેગારો જે શિક્ષાઓને લાયક છે તે નીચે પ્રમાણેઃ—

પેહેલી મોત.

બીજી સમુદ્રપાર.

ત્રીજી શાસનીક દાસત્વ.

ચોથી કેદ બે પ્રકારની છેઃ—

(૧) સખત એટલે સખત મજુરી સાથે.

(૨) આસાન.

પાંચમી મિલકત સરકાર જપત થવી.

છઠી દંડ.

ટીકા.—સને ૧૮૬૪ ના ૬ ઠા આકટથી હવે ફટકા મારવાની સજા પણ અમુક ગુનામાં થઈ શકે છે. નિચે લખેલા શખસોમાંના કોઈ પણ શખસને ફટકા મારવાની શિક્ષા કરી શકાય નહી.

(૧) સ્ત્રીઓને.

(૨) જે મરદોની ઉપર મોતની અથવા સમુદ્રપારની અથવા સાસનિકદાસત્વની અથવા પાંચ વરસ કરતાં વધારે મુદતની કેદની શિક્ષાનો હુકમ કર્યો હોય તે મરદોને.

(૩) જે મરદો પીસતાળીશ વરસ કરતાં વત્તી ઉમરના છે એવું કોરટને લાગતું હોય તે મરદોને; આક્ટ ૧૦ મો, ૧૮૮૨ ક. ૩૯૩ જુઓ.

૩૦ ફટકા કરતાં વધારે કોઈપણ પ્રસંગે મારવામાં આવશે નહી. આક્ટ ૧૦ મો ૧૮૮૨ ક૦ ૩૯૨ જુઓ.

મોતની શિક્ષાને બદલે બીજી શિક્ષા.

૫૪. જે જે બાબતમાં મોતની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તે તે બાબતમાં, ગુન્હેગારની રજામંદી શિવાય, હિંદુસ્થાનની સરકાર અથવા જે ઠેકાણે ગુન્હેગારને શિક્ષાનો હુકમ થયો હોય તે ઠેકાણાની સરકાર તે શિક્ષાને બદલે આ કાયદામાં ઠરાવેલી બીજી ગમે તે શિક્ષા કરવાને મુખત્યાર છે.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષાને બદલે બીજી શિક્ષા.

૫૫. જે જે બાબતમાં જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તે તે બાબતમાં ગુન્હેગારની રજામંદી શિવાય, હિંદુસ્તાનની સરકાર અથવા જે ઠેકાણે તે ગુન્હેગારને શિક્ષાનો હુકમ થયો હોય તે ઠેકાણાની સરકાર તે શિક્ષાને બદલે ચઉદ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવાને મુખ્તીયાર છે.

ટીકા.—જ્યારે કોઈ પણ શખસની ઉપર કાંઈ ગુના બાબત શિક્ષાનો હુકમ કરયો હોય ત્યારે કોઈ પણ વખતે બીન શરતે અથવા ગુનેગાર શખસ કબુલ કરે એવી કોઈ શરતે તેના ઉપર જે શિક્ષાનો હુકમ કરયો હોય તે અમલમાં લાવવાનું મોકુફ રાખવાને અથવા તે શિક્ષા અથવા તે શિક્ષાનો કોઈ ભાગ માફ કરવાને ગવરનર જનરલ ઈનકાંઉસીલ અથવા સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે. ક્રી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૦૧.

અથવા જે સખસની ઉપર શિક્ષાનો હુકમ કર્યો હોય તેની સંમતી વિના ગવરનર જનરલ ઈનકાંઉન્સીલ અથવા સ્થાનિક સરકાર હેઠળ લખેલી શિક્ષાને બદલે તે શિક્ષાની આગળ લખેલી બીજી કોઈપણ શિક્ષાનો હુકમ કરવાને મુખત્યાર છે; મોત, સમુદ્રપાર, શાસનીકદાસત્વ, શખત મજુરી સાથે જેટલી મુદતની કેદની શિક્ષાનો હુકમ તે સખસની ઉપર થઈ શકત તેટલી મુદત સુધીની કેદ, તેવીજ મુદત સુધી આશાન કેદ અને દંડ. ક્રી. પ્રો. કો. ક. ૪૦૨. જુઓ.

યુરોપીયન તથા અમેરીકનલોકોને સમુદ્રપારની શિક્ષાને બદલે શાસનીક દાસત્વની શિક્ષા કરવી.

૫૬. જે જે બાબતમાં કોઈ સખસ યુરોપીયન અથવા અમેરીકન છતાં, આ કાયદામાં જેને માટે સમુદ્રપારની શિક્ષા ઠરાવીછે એવો કોઈ ગુન્હો તેની ઉપર સાબીત થાય, તે તે બાબતમાં સમુદ્રપારની શિક્ષાનો, હુકમ ન કરતાં સન ૧૮૫૫ ના ૨૪ મા આક્ટના ઠરાવો મુજબ કોરટે તે ગુન્હેગારને શાસનીક દાસત્વની શિક્ષાનો હુકમ કરવો.

જીવતાં સુધીની શિક્ષાનો ઠરાવ નહી હોય અને દસ વરસ કરતાં વતી મુદતની કેદ-

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, સદરહુ આક્ટ કર્યો નહી હોત તો જે ગુન્હા બાબત યુરોપીયન અથવા અમેરીકન માણસ જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષાને લાયક થતે નહી પણ દસ વરસં કરતાં વતી મુદત સુધી સમુદ્રપાર મોકલવાની શિક્ષા પામવાને અથવા તેને તે શિક્ષા કરવાનો હુકમ થયાને લાયક થતે તો તે

ની શિક્ષાનો ઠરાવ હોય તે બાબત વિશેષ ઠરાવ.

ગુન્હા બાબત તે માણસ કોરટની નજરમાં આવશે તે પ્રમાણે ૭ વરસ કરતાં વતી મુદત સુધી શાસનિક દાસત્વની શિક્ષા પામવાને અથવા તેને તે શિક્ષા કરવાનો હુકમ થવાને તે લાયક થશે પણ જીવતાં સુધી શાસનિક દાસત્વની શિક્ષાને લાયક થશે એવું સમજવું નહીં.

શિક્ષાની મુદતના ભાગ.

૫૭. શિક્ષાની મુદતોના ભાગોની ગણુતી કરવામાં જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા ને વીશ વરસની સમુદ્રપારની શિક્ષાને બરાબર ગણવી.

જે ગુન્હેગારોને સમુદ્રપારની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે તે ગુન્હેગારોને સમુદ્ર પાર કરતાં સુધી શું કરવું.

૫૮. જે જે બાબતમાં સમુદ્રપારની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે, તે તે બાબતમાં જે ગુન્હેગારને સમુદ્રપાર કરતાં સુધી જાણે તેને સખત કેદની શિક્ષાનો હુકમ થયો હોય એ રીતે તેની ઉપર અમલ કરવો, અને તે કેદ રેહે તે મુદતના દરમિયાનમાં તેણે સમુદ્રપારની શિક્ષા ભોગવી એમ સમજવું.

ટીકા.—સમુદ્રપાર કેવી જગોએ મોકલવા તે જગો ગવરનર જનરલ ઈનકાંઉનસીલ ઠરાવશે જે કોરટ શિક્ષા કરે તેને તે જગો દરશાવવાની જરૂર નથી.

કેદને ઠેકાણે સમુદ્રપારનો હુકમ ક્યારે થઈ શકે.

૫૯. જે જે બાબતમાં ગુન્હેગારને સાત વરસ અથવા તેથી વધારે મુદતની કેદની શિક્ષા થઈ શકતી હોય, તે તે બાબતમાં તે ગુન્હેગારને કેદની શિક્ષાનો હુકમ ન કરતાં સમુદ્રપારનો હુકમ કરવાને તે ગુન્હેગારને શિક્ષાનો હુકમ કરનારી કોરટ મુખત્યાર છે; પણ તે સમુદ્રપારની શિક્ષા સાત વરસ કરતાં ઓછી મુદતની ન હોવી જોઈએ, તથા આ કાયદા મુજબ જેટલી મુદતની કેદની શિક્ષાને તે ગુન્હેગાર લાયક હોય તે કરતાં વધારે મુદતની પણ ન હોવી જોઈએ.

ટીકા.—જે ખાસ ગુનાને વાસ્તે કેદીને સમુદ્રપારની શિક્ષા કરવામાં આવી હોય તે ગુનો જે સાત વરસની અથવા તેથી વધારે મુદતની કેદને યોગ્ય હોય તો તેવેજ ઠેકાણે ફક્ત આ કલમ લાગુ પડે છે. કોઈ શખસના ઉપર ઘણા ગુના સાબીત થયા હોય અને દરેક ગુનો થોડી મુદતની કેદને પાત્ર હોય તેવો હોય, પણ બધા એકત્ર મળીને સાત વરસથી વધારે કેદના થતા હોય તો સઘળી મુદતને એકઠી કરીને પછી સમુદ્રપારની સજા કરવી એવું કોઈ જડજને યોગ્ય નથી, (રાણી વી. પ્રેમચંદ)(રાણી વી. સોનાવાળા,) (રાણી વી. ગોરચંદર;) તેમજ આ કલમની રૂઈએ જેટલા વખતની સમુદ્રપારની સજા કરી હોય તે વખત જેટલા વખતને સારૂ કેદીને કેદની શિક્ષા થઈ શકત તે વખત કરતાં વધતી હોવી જોઈએ નહી. તેથી કરીને જો અમુક ગુનાને વાસ્તે જીંદગીપરીયંત સુધીની સમુદ્રપારની અથવા દસ વરસ કેદની શિક્ષા હોય અને જો જડજને સરવથી વધારે શિક્ષા કરવાની ખુશી ના હોય તો તે દસ વરસથી વધારે મુદત સુધીની સમુદ્રપારની શિક્ષા કરી શકે નહી (રાણી. વી. રઘુ.)

૫૯ મી કલમથી જે સત્તા આપી છે તે સત્તા જેને સાત વરસ સુધીની કેદની શિક્ષા કરવાનો હુકમ હોય તેનાથી વાપરી શકાય. પણ જે માજીસ્ટ્રેટ ફક્ત બે વરસની કેદની શિક્ષા કરી શકે તે જે ગુન્હો તપાસતો હોય તે ગમે તો સાત વરસથી વધારે મુદત સુધીની કેદને પાત્ર હોય તોપણ, સમુદ્રપારની સજા કરી શકે નહી. રાણી વી. બુધોવા; રાણી વી. મરીઅમ. ૧ બં. લો. રી. એ. ક્રી. ૫

કેટલીએક (બાબતોમાં) કેદ આખી મુદત અથવા

૬૦. જે જે બાબતમાં ગુન્હેગારને બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા થઈ શકતી હોય, તે તે બાબતમાં આખી કેદ સખત અથવા આખી

થોડી મુદત સુધી સક્ત અથવા આશાન, એવો હુકમ થઈ શકે.

આસાન, અથવા તે કેદનો કાંઈ ભાગ સખત તથા બાકીનો ભાગ આસાન, એ પ્રમાણે શિક્ષાના હુકમમાં ફરમાવવાનેતે ગુન્હેગારને શિક્ષાનો હુકમ કરનારી કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા.—સોળ વરસ કરતાં ઓછી ઉમરના કોઈ ગુનેગારને વાસ્તે સમુદ્રપારની અથવા કેદની સજા કરવામાં આવે તો જે કોરટે તેને સજા કરી હોય તે કોરટના હુકમથી તેવા ગુનેગારોને ફોજદારી તુરંગમાં મોકલવાને બદલે સરકારે ઠરાવેલી સનમારગ પ્રવરતક શાળામાં મોકલવામાં આવે. તેવી સન્મારગ પ્રવરતક શાળામાં હુન્નર કળા વિગેરેની કેળવણી આપવામાં આવે છે. ક્રી. પ્રો. કો. ક. ૩૯૯ જુઓ.

કોઈ ફોજદારી કોરટે કેદની શિક્ષા કરી હોય તો તેની મુદત જે તારીખે શિક્ષા કરી ત્યારથી ગણાય છે. પણ જો અપીલ કરી હોય અને શિક્ષા મુલતવી રાખી હોય અને અપીલ મંજુર થાય નહી તો મુલતવી રાખેલો વખત શિક્ષામાં ગણાશે નહી. દીવશનો ભાગ ધ્યાનમાંલેવાશે નહી. એટલે કે એમ ધારો કે કોઈ સખસને તા. ૨૫ મી અક્ટોબરે શિક્ષા કરી તો તે તા. ૨૫ મી શરૂ થઈ ત્યાંથી ગણાશે એટલે તા. ૨૪ મીની મધ્ય રાતથી ગણાશે. તા. ૨૮ મી ફેબ્રવારીએ જો એક માસની કેદની શિક્ષા કરી હોય તો તે તા. ૨૭ મી મારચની મધ્ય રાતે પુરી થઈ ગણાશે. અને જો તા. ૩૧ મી અક્ટોબરે એક માસની શિક્ષા કરી હશે તો તે તા. ૩૦ મી નવેંબરની મધ્યરાતે પુરી થઈ ગણાશે. કેમકે દરેક પંચાંગનો મહીનો પછીના મહીનાની તેજ તારીખની મધ્ય રાતે પુરો થાય છે.

જ્યારે કોઈપણ સખસને કેદની શિક્ષા કરવામાં આવી હોય તો સ્થાનિક સરકાર તેને એક તુરંગમાંથી તે સ્થાનીક સરકારની તાબાની બીજી તુરંગમાં મોકલી શકે. પણ જો કેદીને બીજે લઈ જવાનો હુકમ સ્થાનિક સરકાર શીવાય બીજા કોઈ અમલદારે કર્યો હોય અથવા તેજ સ્થાનિક સરકારની હકુમત ઉપરાંત તે કેદીને બીજે લેઈ ગયા હોય તો તેને ગેરવ્યાજબી રીતે ત્યાં રાખ્યો એમ ગણાય અને પોતાનો તરત છુટકો મળવાને કેદી હકદાર છે.

મિલકત સરકાર જપ્ત થાય એહેવો હુકમ.

૬૧. જે જે બાબતમાં કોઈ શખસની ઉપર એવો ગુન્હો સાબીત થાય કે તે ગુન્હાને માટે તે ગુન્હેગાર પોતાની સઘળી મિલકત સરકાર જપ્ત થવાને લાયકછે, તે તે બાબતમાં ફરમાવેલી શિક્ષા, અથવા તેને બદલે કરવામાં આવી હોય એવી બીજી શિક્ષા, ભોગવી રહ્યા વીના, અથવા તેને માફ થયા વીના, સરકારના લાભ શિવાય બીજી રીતે તે તે ગુન્હેગારથી કાંઈ મિલકત મેળવી શકાશે નહી.

દ્રષ્ટાંત.

હિંદુસ્તાનની સરકારની સાહામા લડાઈ કરવાનો ગુન્હો **અ** ની ઉપર શાબીત થયો, તેથી તેની સઘળી મિલકત સરકાર જપ્ત થવાને **અ** લાયક છે. હવે શિક્ષાનો હુકમ થયા પછી, તથા તે હુકમ કાયમ છે તે દરમિયાનમાં **અ** નો બાપ કાંઈ મિલકત મુકીને મરી જાય, જે મિલકત, અગર સરકાર જપ્તીનો હુકમ ન થયો હોત તો, **અ** ની થાત; તો તે મિલકત સરકારની થાય એમ સમજવું.

ટીકા.—આ કલમમાં મીલકત જપ્ત થાય એ શબ્દો છે, તે એ કે ઇંગરેજિમાં "ફ્રરફીચર"; આ કલમનો હેતુ ઇંગરેજિ અભિપ્રાય "ફરફીચર" અને "એસ્ચીટ" એ બેમાં શો તફાવત છે તે બતાવેલો છે; ગુનેગારની પાસે તે વખતે જે મીલકત હોય તે લેવી હોય ત્યારે તે "ફરફીચર" કેહેવાય છે! પણ

"એસ્ચીટ" શબ્દ એવી બાબતમાં વપરાય કે ગુનેગારની પાસે તે વખતે જે હોય તે જપ્ત થાય એટલું નહીં પણ ભવિષ્યમાં તેને કોઈ પણ વારસો મળી શકે નહીં "ફરફીચુર" અને "એસ્ચીટ" એ શબ્દો-ના અરથ ગુજરાતીમાં બરોબર છે નહી પણ ઇંગલંડમાં તેનો તફાવત ઊપર બતાવ્યા પ્રમાણે છે.

જે ગુનેગારો મોતની, સમુદ્ર પારની, અથવા કેદની શિક્ષા થઈશકે એવા હોય તેઓની મીલકત સરકાર જપ્તથવી.

૬૨. જે જે બાબતમાં કોઈ સખસની ઉપર મોતની શિક્ષા થઈ શકે એવો ગુન્હો સાબીત થાય, તે તે બાબતમાં તે સખસની સ્થાવર જંગમ સઘળી મિલકત સરકાર જપ્ત થાય એવો હુકમ કરવાને કોર્ટ મુખત્યાર છે; અને જે જે બાબતમાં કોઈ સખસની ઉપર એવો ગુન્હો સાબીત થાય કે તે ગુનાને માટે તેને સમુદ્રપાર કરવામાં આવે, અથવા સાત વરષ અથવા તે કરતાં વધારે મુદતની કેદની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે, તે તે બાબતમાં તેના સમુદ્રપારની અથવા કેદની મુદતના દરમિયાનમાં તે સખસનાં કુટંબ તથા અનુજીવીઓને માટે સરકારની નજરમાં દુરસ્ત જણાય તેવો બંદોબસ્ત સરકાર કરે એવી છુટ રાખીને, તે મુદતના દરમિયાનમાં તે સખસની સર્વે સ્થાવર તથા જંગમ મિલકતનું ભાડું તથા ઉપજ સરકાર જપ્ત થાય, એવો હુકમ કરવાને કોર્ટ મુખત્યાર છે.

દંડની રકમ.

૬૩. કેટલે સુધી દંડ કરવો એની રકમ જ્યાં ઠરાવી નથી ત્યાં ગુનેગારને જે દંડ થઈ શકે તે દંડની કાંઈ હદ બાંધી નથી, પણ અતીશય દંડ કરવો નહી.

ટીકા.—જ્યારે કોઈ ફોજદારી કોરટ કોઈ પણ ચાલુ કાયદા પ્રમાણે દંડ કરે અથવા અપીલમાં અથવા તપાસમાં અથવા બીજિ રીતે દંડની શિક્ષા અથવા જે શિક્ષાનો એક ભાગ દંડ હોય તેવી શિક્ષા મંજુર કરે, ત્યારે ફેંસલો કરતી વખતે તે કોરટ, વસુલ કરેલો સઘળો દંડ અથવા તેમાંનો ગમે તે ભાગ હેઠળ લખ્યા પ્રમાણે ઉપયોગમાં લેવાને હુકમ કરી શકે.

(૧) ફરીયાદનું કામ ચલાવવામાં વ્યાજબી રીતે થયલો ખરચ પુરો પાડવા સારૂ;

(૨) જ્યારે તે કોરટના મત પ્રમાણે દિવાની દાવાથી નુકશાનનો ભારે બદલો મળી શક્તો હોય ત્યારે કરેલા ગુન્હાથી થયેલા નુકશાનનો બદલો આપવા સારૂ;

જેમાં અપીલ થઈ શકે એવો કોઈ મુકદમામાં જો તે દંડ કરવામાં આવેતો, અપીલ કરવા માટે આપેલી મુદત વીતી ગયા પેહેલાં, અથવા જો અપીલ કરવામાં આવે તો તેનો ફેંસલો થતા પહેલાં સદરહુ ખરચ અથવા નુકશાનનો અવેજ આપવો નહીં. ક્રી. પ્રો. ક. ૯૫.

બળદો ચોરવાને વાસ્તે કેટલા કેદીઓ ઉપર તોહોમત ફરમાવ્યા કેડે જડજે એવો હુકમ કરયો કે તેમનો જે દંડ કરયો છે તે દંડ એક શાહેદને આપવો કેમકે તે શાહેદે તે બળદો ખરીદ કર્યા હતા; અને પછીથી ફરીયાદીને પાછા આપવા પડ્યા, તેથી થયેલા નુકશાનને બદલે મજકુર દંડ આપવા જડજે હુકમ કરયો હતો; એવું ઠર્યું કે તે હુકમ ખોટો છે. કેમકે શાહેદને જે વેચાણ કરવામાં આવ્યું હતું તે આ કલમના અરથ પ્રમાણે ગુન્હો નોહોતો.

પીનલકોડમાં જ્યાં જ્યાં એવું લખેલું છે કે તોહોમતદારને આ શિક્ષા થશે અને વળી તે દંડને પણ પાત્ર થશે, તેવે ઠેકાણે એકલો દંડ થાય નહીં, પણ તેની સાથે ગમે તો એક ઘડીની પણ કેદની શિક્ષા કરવી જોઈએ. તેથી કરીને આ કલમોની રૂઈએ ફક્ત દંડની શિક્ષા કરી હતી માટે તે હુકમ ગેરકાયદે છે એમ ગણી તે શિક્ષા રદ ઠરી. રાણી. વી. ચીનવોવા, ૧ મુ. હા. કો. ૪. રાણી વી. રામા. તેજ, ૩૪, રાણી વી. બહીરજી. તેજ. ૩૯

દંડ ન આપે, તો કેદનો હુકમ.

૬૪. કેદની તથા દંડની શિક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હાની જે જે બાબતમાં ગુન્હેગારને કેદ સાથે કે કેદ વગર દંડની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે તે તે બાબતમાં, અને કેદની અથવા દંડની અથવા ફક્ત દંડની શિક્ષા થઈ શકે એવા ગુનાહની જે જે બાબતમાં ગુનેહગારને દંડની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે, તે તે બાબતમાં, તે ગુનેગાર દંડ ન આપે તો, તે આટલી મુદત સુધી કેદ ભોગવે એ પ્રમાણે તે ગુનેગારને શિક્ષાનો હુકમ કરનારી કોરટ તે હુકમમાં ફરમાવવાને મુખત્યાર છે; અને તે કેદ, બીજી કાંઈ કેદની શિક્ષાનો હુકમ તે ગુનેગારની ઉપર થયો હોય તે કેદની ઉપરાંત, અથવા એક શિક્ષાને બદલે બીજી શિક્ષા કરવાના હુકમ ઉપર જે કેદને તે લાયક હોય તે કેદની ઉપરાંત સમજવી.

જે ગુન્હાને માટે કેદ તથા દંડ એ બંને શિક્ષા થઈ શકતી હોય તેવા ગુન્હામાં દંડ ન આપે તો તેને બદલે કેદની મુદતની હદ.

૬૫. અગર કોઈ ગુન્હાને માટે કેદ તથા દંડ એ બંને શીક્ષા થઈ શકતી હોય, તો તે ગુનોહ કરનાર દંડ ન આપે તો તેને આટલી મુદત સુધી કેદ કરવો એ પ્રમાણે જે કોરટ ફરમાવે તેણે તે મુદત, તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલી ઘણામાં ઘણી કેદની જે મુદત હોય તેના ચતુરથાંસ કરતાં વધારે ઠરાવવી નહીં.

ટીકા.—પણ એવુ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જે મુકદમામાં ફેંસલો કોઈ માજિસટરેટે કરયો હોય અને તેમાં પેહેલાની શિક્ષાના હુકમનો ભાગ કેદ ઠરાવી હોય તે મુકદમામાં દંડ ન આપેથી કેદ કરવાની જે મુદત ઠરાવવી તે, દંડ ન આપેથી જે કેદ ઠરાવવામાં આવે તે શિવાય તે ગુનાને સારૂ જેટલી મુદતની બીજિ કેદની શિક્ષા કરવાનો તે માજિસટરેટને અધિકાર હોય તે મુદતનો એક ચતુરથાંહસ કરતાં કદાપી વધારે ઠરાવવી નહીં કોઈ શખસને ફકત દંડનીજ સજા કરવામાં આવી હોય અને દંડ ના આપે તો માજિસટરેટ કાયદા પ્રમાણે કેદની શિક્ષા કરી શકે પણ માજિસટરેટની સત્તાથી વધી જવી જોઈએ નહી. ક્રીમીનલ પ્રોસીજરકોડ. ક. ૩૩

મદ્રાસની હાઈકોરટે આ કલમનો નીચે પ્રમાણે ખુલાસો બતાવ્યો છે. જો કેદ અને દંડ, અને દંડ ન આપે તો તેને બદલે કેદ એવી જાતની શિક્ષા હોય તો દંડ ના આપે તેને બદલે જે કેદ કરવી તે માજીસ્રેટની કેદ કરવાની જેટલી સત્તા હોય તેનાથી એક ચતુરથાંઉશથી વધવી જોઈએ નહી. પણ જો ફક્ત દંડની શિક્ષા હોય અને દંડ ના આપે તો માજીસ્રેટ તે ગુન્હાને વાસ્તે જેટલી કેદની શિક્ષા કરે તેટલી શિક્ષા કરી શકે. રાણી વી. મહમદ. ૧ મ. હા. રી. ૨૭૭.

દંડ ન આપે તો કેદનો પ્રકાર.

૬૬. દંડ ન આપવાને સારૂં જે કેદનો કોરટ હુકમ કરે તે કેદ, તે ગુનાને માટે ગુનેગારને જે પ્રકારની કેદની શિક્ષાનો હુકમ થઈ શકે, તે પ્રકારની થઈ શકે.

ગુનાની શિક્ષામાં દંડજ થઈ શકતો હોય ત્યારે અગર દંડ ન આપે તો કેદની મુદત.

૬૭. અગર દંડનીજ શીક્ષા થઈ શકે એવો ગુનોહ હોય, તો તે દંડ ન આપે તો કોરટ જે કેદની શિક્ષા કરે તે આસાન હોવી જોઈએ અને દંડ ન આપે તો તેને બદલે તે ગુનેગારને કેદ કરવાનું કોરટ ફરમાવે તેની મુદત નીચે લખીછે તે કરતાં વધારે ન હોવી જોઈએ:—એટલે દંડની રકમ પચાસ રૂપીયાથી વધારે ન હોય, તો કેદની મુદત બે મહીનાથી વધારે ન હોવી જોઈએ; અને દંડની રકમ એકસો રૂપીયાથી વધારે નહોય, તો કેદની મુદત ચાર મહીનાથી વધારે ન હોવી જોઈએ; અને બીજી કોઈ બાબતમાં છ મહીનાથી વધારે ન હોવી જોઈએ.

ટીકા.—આવી બાબતમાં, એટલે ફક્ત દંડની શિક્ષા હોય ત્યારે જો દંડ ના આપે ત્યારે કેદની શિક્ષા જે કરવાની, તે કેદ આસાન હોવી જોઈએ, સખત મજુરીની નહી." રાણી વિરૂદ્ધ સાનતુ ૫ મુ. હા. કો. સી. સી. ૪૫.

તે કેદ દંડ આપે કે બંધ થાય.

૬૮. દંડ નહીં આપવાથી જે કેદ કરી હોય, તે કેદ, તે દંડ આપવામાં આવે અથવા કાયદાના હુકમથી વસુલ કરવામાં આવે એટલે બંધ થશે.

દંડના હિસાબે નિકળે તેટલો ભાગ આપે કે કેદ બંધ થાય.

૬૯. દંડ નહીં આપે તેને માટે કેદની મુદત જે ઠરાવી હોય, તે મુદત પુરી થતાં પેહેલાં અગર તે દંડનો એટલો ભાગ આપવામાં કે વસુલ કરવામાં આવે, કે દંડનો જેટલો ભાગ બાકી રહ્યો હોય તેના પ્રમાણમાં દંડ ન આપ્યાથી ભોગવેલી કેદની મુદત ઓછી ન હોય, તો કેદ બંધ થશે.

દૃષ્ટાંત.

અ ને શીક્ષાનો એવો હુકમ થયોછે કે તે એકસો રૂપીયાનો દંડ આપે, અને દંડ ના આપે તો ચાર મહીના કેદ રહે. હવે એ ઠેકાણે તે કેદનો એક મહીનો પુરો થતાં પેહેલાં તે દંડમાંના પોણોસો રૂપીઆ આપવામાં કે વસુલ કરવામાં આવે, તો પેહેલો મહીનો પુરો થાય એટલે તુરત **અ** ને છોડી મુકવામાં આવશે. જો પેહેલો મહીનો પુરો થાય તે વખતે અથવા ત્યાર પછી **અ** કેદમાં છતાં કોઈ બીજી વખતે પોણોસો રૂપીયા આપવામાં કે વસુલ કરવામાં આવે તો **અ** ને તુરત છોડી મુકવામાં આવશે. જો કેદના બે મહીના પુરા થતાં પેહેલાં તે દંડમાંના પચાસ રૂપીયા આપવામાં કે વસુલ કરવામાં આવે, તો બે મહીના પુરા થાય એટલે તુરત **અ** ને છોડી મુકવામાં આવશે. જો તે બે મહીના પુરા થાય તે તેવખતે અથવા ત્યારપછી **અ** કેદમાં છતાં કોઈબીજી વખતે, પચાસ રૂપીયા આપવામાં કે વસુલ કરવામાં આવે તો **અ** ને તે તુરત છોડી મુકવામાં આવશે.

દંડ છ વરસ સુધીમાં અથવા કેદની મુદત સુધીમાં કોઈપણ વખતે વસુલ થઈ શકે.

૭૦. દંડ અથવા તેનો જેટલો ભાગ આપવાનો બાકી રહે તેટલો ભાગ, શિક્ષાનો હુકમ થયા પછી છ વરસ સુધીમાં કોઈપણ વખતે વસુલ થઈ શકે અને અગર, તે શિક્ષાના હુકમ મુજબ ગુનેગાર છ વરસ કરતાં વધારે મુદતની, કેદને લાયક હોય તો તે મુદત પુરી થતાં પેહેલાં કોઈપણ વખતે વસુલ થઈ શકે; અને ગુનેગારના મોતથી, જે મિલકત તેનું મરણ થયા પછી, તેના કરજને સારૂ કાયદા પ્રમાણે જવાબદાર હોય, તે મિલકત તે દંડની જવાબદારીમાંથી છુટતી નથી.

ટીકા.—દંડ નહી આપવાથી કોરટ જે કેદની શિક્ષા કરેછે તે શિક્ષા, દંડ નહી આપાના ગુનાને વાસતે કરેછે એમ સમજવું, અને એમ નહી સમજવું કે જે રકમ દેવી છે તે વસુલ થવાને વાસતે કરે છે ૬૪ મીથી તે ૭૦ મી કલમ સુધીની મતલબ કમીશનર્સના ૧૮૪૭ ના બીજા રીપોટમાં ૪૮૭ મે પાને આપેલી છે. તે નીચે પ્રમાણે છે, એવું એક પેરેગ્રાફ ઉપરથી માલમ પડે છે.

"અમે એમ કહેતા નથી કે કેદખાનાની સજા દંડની પુરતી અવેજીમાં કરવામાં"
"આવે છે. આ પ્રમાણે ઠરાવવું એતો પછી ગુન્હેગારની ખુશીનો સોદો થયો"
"કે તેની મરજીમાં આવે તો તે પોતાના શરીરની શિક્ષા ખમે. ને મરજીમાં આવે"
"તો માલ મિલકતની શિક્ષા ખમે. જેમને દંડ કરવો વધારે બેસતો આવે છે, ને"

"જો એ દંડથીજ વધારે ડરતા હોય, તેઓ તે ગુન્હા કરતાં અટકે તેમને દંડની"
"શિક્ષાથી મોકળા કરવા એ વાસ્તવિક નથી"

દંડ આપવાને સ્થાવર મિલકત લઈ શકાતી નથી, રાણી વિરૂદ્ધ લલુ. ૫ મુ હા. કો. ગુન્હેગારે દંડ નહીં આપવાને વાસ્તે કરેલી આખી મુદતની કેદ ભોગવી હોય તે છતાં પણ આવી રીતે દંડ વસુલ થાયછે તેનું કારણ મજકુર પેરેગ્રાફ પ્રમાણે સમજવું.

ગુનેહગારનાં મોતથી તેની મીલકત જવાબદારી માંથી છુટતી નથી.

૭૧. જે જે વસ્તુ ગુનોહછે તે જુદા જુદા ભાગોથી બનેલી હોય, અને તે ભાગો માંહેલા હરકોઈ ભાગ જાતેજ ગુન્હો હોય, તો, એથી બીજી રીતે કરવું એવો સાફ ઠરાવ ન કરયો હોય તો, ગુનેહગારને તેહેના ગુનાહોમાંના એક કરતાં વધારે ગુનાની શિક્ષા કરવી નહીં.

જે ગુનો ઘણા ગુન્હાઓથી બનેલો હોય તેની શિક્ષાની હદ.

જ્યારે કાંઈપણ વસ્તુ, જે ચાલુ કાયદા ઉપરથી ગુનાહોની વ્યાખ્યા કરવામાં આવતી હોય તથા તેઓ બદલ શિક્ષા કરવામાં આવતી હોય તે ચાલુ કાયદાની બે અથવા વધારે જુદી જુદી વ્યાખ્યામાં આવે એવો ગુન્હો હોય ત્યારે, અથવા.

જે કૃત્યોમાંનું એક કૃત અથવા એક કરતાં વત્તાં કૃત્ય જાતેજ ગુનોહ થાય તેવાં કેટલાંક કૃત્યો એકઠાં કરવામાં આવે ત્યારે કાંઈ જુદો ગુન્હો થાય ત્યારે.

ગુનેહગારનો ઈન્સાફ કરનારી કોરટ સદરહુ ગુન્હાઓ પઈકી કોઈપણ એક ગુનાહ બદલ જેટલી શિક્ષા કરી શકતી હોય તે કરતાં વધારે સખત શિક્ષા તે ગુનેહગારને કરવી નહીં.

દ્રષ્ટાંત.

(**अ**) **अ** **ब्र** ને એક લાકડીથી પચાસ સપાટા મારે, તો એ ઠેકાણે એ સઘળા મારથી, તથા તે સઘળા મારમાં જેટલા સપાટા આવ્યાછે તેમાંના હરએક સપાટાથી પણ **ब्र** ને બુદ્ધિ પુરવક વ્યથા કરવાનો ગુનો **अ** એ કરયો હોય એમ બની શકેછે. હવે જો તે હરએક સપાટાને માટે **अ** શિક્ષાને લાયક હોય, તો હરએક સપાટાને સારૂ એક વરસ એ પ્રમાણે પચાસ વરસની કેદ **अ** ને થઈ શકે, પણ સઘળા મારને સારૂ એકજ શિક્ષાને તે લાયક છે.

(**ब**) પણ **अ** **ब्र** ને મારેછે એટલામાં **य** વચે પડે અને **अ** ઈરાદાથી **य** ને મારે, તો **ब्र**ને બુધી પુરવક વ્યથા કરવાની એક શિક્ષાને તથા **य** ને સપાટો મારયો તેની બીજી શિક્ષાને **अ** લાયક છે કેમકે જે કામથી **अ** એ **ब्र** ને બુદ્ધિ પુરવક વ્યથા કરી તે કામનો **य** ને મારેલો સપાટો કાંઈ ભાગ નથી.

ટીકા.—પીનલકોડની એકજ અથવા જુદી જુદી કલમો પ્રમાણે કોઈ પણ શખસે એકજ વખતે બે અથવા વધારે ગુના કર્યા હોય તો તેને ઘણી શિક્ષાઓ થઈ શકે અને આવી શિક્ષાઓ જો, કેદની અથવા સમુદ્રપારની હોય તો એક પુરી થયા કેડે બીજિ શરૂ થાય.

એકજ ગુન્હો શાબીત થએથી જેટલી શિક્ષા કરવાનો તે કોરટને અખત્યાર હોય તેટલી શિક્ષા કરતાં તે જુદા જુદા ગુન્હાઓની એકઠી શિક્ષા વધારે છે, એટલાજ સબબથી કોઈ ઉપલી કોરટ આગળ

ઈનસાફ થવા સારૂ તે ગુન્હેગારને મોકલવાની, તે કોરટને જરૂર નથી, પણ એવું ઠરાવવામાં આવ્યુંછે કે કોઇપણ મુકદમામાં સદરહુ સખસને ચઉદ વરસ કરતાં વધારે મુદતની કેદની શિક્ષા કરવી નહીં. વળી એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યુંછે કે જો તે મુકદમાનો ઈનસાફ (ક્રી. પ્રો. કોડની ૩૪ મી કલમ પ્રમાણે કામ ચલાવનારા માજીસ્ત્રેટ શિવાય) બીજા કોઈ માજીસ્ત્રેટે કરયો હોય તો પોતાની મામુલ હકુમત ચલાવતાં જેટલી શિક્ષા કરવાનો તે માજીસ્ત્રેટને અધિકાર હોય તે શિક્ષાની બમણી શિક્ષા કરતાં તે એકઠી શિક્ષા વધારે નહી હોવી જોઈએ. આ ચઉદ વરસની હદ ઠરાવી છે તે જે શિક્ષાઓ એકઠી કરી હોય, તેને અથવા જે તોહોમતો એકઠાં તપાશી શિક્ષા કરી હોય તેને લાગુ પડેછે. જે માણસો કેદની શિક્ષા ભોગવતા હોય તેમણે જે ગુન્હા કરયા હોય તેને તે લાગુ પડતી નથી. રાણી વિરૂદ્ધ પુબન.

મુંબાઈની હાઇકોરટે એવું ઠરાવ્યું કે ૪૩૬ મી કલમ પ્રમાણે એક વખારનો અગ્નીથી નાશ કરવાના ઈરાદાથી કોઈ સખસ ગુન્હો કરે તેને માટે, અને ૪૩૫ મી કલમ પ્રમાણે રૂ ૧૦૦) કરતાં વધારેની કીંમતની મીલકતને નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી અગ્નીથી બીગાડ કરે તેને માટે, એ બંનેને સારૂ એકજ વખતે તેને શિક્ષા થઈ શકે નહી.

એવો એક સાધારણ ધારોછે કે એકજ ગુનેગારના કૃતને બેકલોજ લાગુ પડતાં હોય તો ખાસ રીતે જણાવ્યું ના હોય તો તે એકઠી શિક્ષા ગણી શકાય નહીં. રાણી વિરૂદ્ધ ડોડબસાયા ૧૧ મુ. હા. કો. ૧૩

અલાહાબાદની હાઈકોરટમાં એક કેસમાં એક સખસ ઉપર બીગાડ કરવાના ઈરાદાથી કોઈ મીલકત ઉપર પ્રવેશ કરવાને વાસ્તે સાપ્રાધ પ્રવેશ કરવાનું સાબીત થયું હતું. વળી બીગાડ કરવાનું તોહોમત પણ તેના ઉપર સાબીત થયું હતું. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે ૪૫૪ મી કલમના ૩ કલોઝ પ્રમાણે તેને દરેક ગુન્હાને વાસ્તે જુદી જુદી શિક્ષા થવી જોઈએ, પણ તેની આખી શિક્ષા, બેમાંથી એક ગુન્હાને વાસ્તે જે થઈ શકત, તેનાથી વધવી જોઈએ નહીં રાણી વિરૂદ્ધ બુધસીંગ ૨ અલાહાબાદ ૧૦૧ આનો અરથ એમ થયો કે બેમાંથી જે ગુનાને વાસ્તે વધારે શિક્ષા હોય તે ગુનાની શિક્ષા તેને કરી

જો કોઈ કૃત કરવાથી એક ગુનો થાય અને તેજ કૃતની સાથે તેના પરિણામથી બીજો સખત ગુનો થાય તો જે માણસ પરીણામથી થયેલું કૃત કરેછે તેને તે વાસ્તેજ ફક્ત શિક્ષા થવી જોઈએ, કેમકે નાના ગુનાનો સમાવેસ મોટામાં થાયછે; જેમકે કોઈ સ્ત્રી એક છોકરાનું મોત થશે એવું જાણીને તે છોકરાને રઝળતું મુકે તો તે પીનલકોડની ૩૧૭ મી કલમ પ્રમાણે ગુનો કરે છે પણ જો ખરેખર મોત થાય તો તેણે ૩૦૪ થી કલમ પ્રમાણે ગુનો કરયો, તેથી કરીને તેના ઉપર બંને તોહોમત મુકવાં જોઈએ, કેમકે તેને ઉઘાડુ મુકવાથી મોત થયું કે શી રીતે, તે જાણવું શક ભરેલું છે. પણ જો એમ માલમ પડે તો ફક્ત કલમ ૩૦૪ મુજબ શિક્ષા થવી જોઈએ. રાણી વિરૂદ્ધ બાની. ૨ અલાહા. ૩૪૯

જે ગુન્હાઓનું તોહોમત કેદી ઉપર મુક્યું હોય તે ગુનાઓ જો એકજ ચાલુ કામના ભાગ હોય તો, (જેમકે ગૃહ ફોડવું અને ચોરી કરવી) એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ગુનેગારને બંનેને વાસ્તે જુદી જુદી શિક્ષા નહી થવી જોઈએ, પણ ક. ૪૫૪ અથવા ૪૫૭ જે હોય તે પ્રમણે શિક્ષા થવી જોઈએ. રાણી વિરૂદ્ધ અરજુન ૧ મુ. હા. કો. ૮૭, પણ તેનાથી ઉલટા કેસ, રાણી વિરૂદ્ધ ગેનું, ૫ મુ. હા. કો. ૮૩, રાણી વિરૂદ્ધ અનવરખાન; ૯ મુ. હા. કો. ૧૭૨ જુઓ.

કોઇપિણ કલમમાં વધારે કૃત્ય એકઠાં બતાવ્યાં હોય જેમકે ૪૬૦ મી કલમ પ્રમાણે ઘર ફોડવાના

કામમાં મહાવ્યથા થઈ હોય, તો કેદીને તે કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવી અને ઘર ફોડવાની અને વ્યથા કરવાની બંનેને વાસ્તે જુદી જુદી શિક્ષા કરવી નહી.

વળી કોઈપણ માજીસ્ટ્રેટે પોતાને હકુમત મળે એવા સબબથી કોઈપણ ગુનાના ભાગ કરવા નહી, કે જે, જો તેમ કર્યું ના હોત તો તે માજીસ્ટ્રેટને આખા ગુના ઉપર હકુમત હોત નહીં, અને તેમ કરીને ગુનેગારનો અપીલ કરવાનો હક લેઈ લેવો, એવું કોઈપણ માજીસ્ટ્રેટ કરી શકે નહીં. રાણી વિરૂદ્ધ અબદુલ કરીમ, ૪ કલકત્તા ૧૮.

ગુનેહગારનેઘણા ગુન્હામાંથીએક ગુનોહ કરયોએમ સાબીત થાયછે, પણ કીયો, એબાબત શકછે એ પ્રમાણે ફેંસલામાં લખવામાં આવે, ત્યારે શીક્ષા.

૭૨. જે જે બાબતોમાં એવો ફેંસલો આપવામાં આવે કે ફલાણા ફલાણા જુદા જુદા ગુન્હામાંનો એક ગુનોહ ફલાણા સખસે કરયો છે, પણ તેઓમાંનો કીયો એક કરયોછે તે વિશે શકછે, તે સરવે બાબતોમાં અગર તે સઘળા ગુન્હાને સારૂ એક સરખીજ શિક્ષા ન ઠરાવી હોય તો, જે ગુનાહને સારૂ ઓછામાં ઓછી શિક્ષા ઠરાવી હોય તે શિક્ષા તે ગુનેગારને કરવામાં આવશે.

ટીકા.—પણ જુબાની ઉપરથી અથવા પુરાવા ઉપરથી એવું જરૂર માલમ પડવું જોઈએ કે જે જે તેણે કહ્યું તેમાંનું એક પણ જુઠું હતું અને તે જુઠું છે એમ જાણીને કહ્યું હતું. રાણી વિરૂદ્ધ નોમલ, રાણી વિરૂદ્ધ મોતી ખઉસા.

એકાંત કેદ.

૭૩. કોઈ સખસની ઉપર એવો ગુન્હો સાબિત હોય કે તેને માટે, આ કાયદા મુજબ, તેને સખત કેદની શિક્ષા કરવાનો કોરટને અખત્યાર છે, તો તે ગુન્હેગારને જેટલા મુદતની કેદનો હુકમ કરવામાં આવે તે મુદતના આટલા ભાગ અથવા ભાગો સુધી તેને એકાંત કેદમાં રાખવો એ રીતે તેના શિક્ષાના હુકમમાં ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે; પણ સઘળુ મળીને તે એકાંત કેદની મુદત ત્રણ મહીનાથી વધારે ન હોવી જોઈએ. અને તે નીચેના હીસાબ પ્રમાણે હોવી જોઈએ (એટલે)–

જો કેદની મુદત ૭ મહીનાથી વધારે ન હોય, તો એકાંત કેદની મુદત એક મહીનાથી વધારે ન જોઈએ.

જો કેદની મુદત ૭ મહીનાથી વધારે હોય અને એક વરસથી વધારે ન હોય, તો એકાંત કેદની મુદત બે મહીનાથી વધારે ન જોઈએ.

જો કેદની મુદત એક વરસથી વધારે હોય, તો એકાંત કેદની મુદત ત્રણ મહીનાથી વધારે ન જોઈએ.

એકાંત કેદની હદ.

૭૪. એકાંત કેદની શિક્ષાનો હુકમ બજાવવામાં તેવી કેદ એકી વખતે કદાપી ચઉદ દીવસ કરતાં વધારે ન હોવી જોઈએ, અને એકાંત કેદની મુદતોની વચે તે મુદતો કરતાં ઓછી વેળ ન જવી જોઈએ; અને જ્યારે કેદની શિક્ષા ત્રણ મહીનાથી વધારે મુદતની હોય, ત્યારે તે ફરમાવેલી આખી કેદની મુદતના કોઈપણ એક મહીનામાં સાત દીવશ કરતાં વધારે એકાંત કેદ ન હોવી જોઈએ, અને એકાંત કેદની મુદતોની વચે તે મુદતો કરતાં ઓછી વેળ ન જવી જોઈએ.

ટીકા.—તેથી કરીને જો કોઈ કેદીને એક વરસ અને એક દીવસની કેદની શિક્ષા કરી હોય, અને

તેમાંના ત્રણ મહીના એકાંત કેદમાં ગાળવાના હોય તો, મદ્રાસની હાઈકોરટે તે વખત કમી કરીને ૮૪ દીવશની એકાંત કેદ ઠેરવી. (૧૫ મી ડીસંબર ૧૮૭૯, એ સ. સી. વીર. સુ પ. ૧)

જે સખસોની ઉપર એકવાર આગળ ત્રણવરસની કેદની શિક્ષા થાય એવો ગુન્હો સાબીત થયો હોય તેઓની ઉપર તેવો કોઈ બીજો ગુન્હો સાબીત થાય, તો તેઓને શિક્ષા.

૭૫. જે સખસની ઉપર એવો કોઈ ગુન્હો સાબીત થયો હોય કે જેને માટે આ કાયદાના બાબ ૧૨ મા અથવા બાબ ૧૭ મા મુજબ ત્રણ વરસ અથવા તેથી વધારે મુદતની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા થઈ શકે, તે સખસ ફરીથી એવો કોઈ ગુન્હો કરે કે જેને માટે તે બે બાબો માંહેના ગમે તે બાબ મુજબ ત્રણ વરસ અથવા તેથી વધારે મુદતની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા થઈ શકે; તો તે સખસ એવા પાછળના હરેક ગુન્હાને માટે જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષાને અથવા ૧૦ વર્ષ સુધીની બેમાંથી ગમે તે પ્રકારની કેદને લાયક થશે.

ટીકા.—બંગાળાની હાઈ કોરટે એવું ઠરાવ્યું છે કે પીનલકોડ અમલમાં આવ્યો તે પેહેલાં પ્રથમનો ગુનો થએલો જોઈએ કે જેથી કરીને તે પ્રમાણે શિક્ષા થઈ શકે. તેથી કરીને ૧૮૬૦ માં કરેલી ચોરી પ્રથમ સાબીત થએલી તેને માટે કલમ ૭૫ મુજબ વધારે શિક્ષા થઈ શકે નહી. (રાણી વિરૂદ્ધ હરપાળ ૪ સધ. ક્રી. ૯. રાણી વિરૂદ્ધ પુબન ૫ સધ. ક્રી. ૬૬) એથી ઉલટો ફેંસલો મદ્રાસ હાઈકોરટે કરયો છે, પણ ૪૦ મી કલમમાં બતાવેલો ગુનો એ શબ્દની વ્યાખ્યા ધ્યાનમાં લેઈએ, અને તે શબ્દને ૧૮૬૭ ના ૪ થા આકટથી સમજાવ્યો છે, તે પ્રમાણે ૧૮૭૦ ના ૨૭ મા આકટથી સુધારયો છે તે પ્રમાણે જોઈએ તો, બંગાળાની હાઈકોરટે જે ઠરાવ્યું છે તે વ્યાજબી લાગે છે. તેમજ ૧૨ મા અને ૧૭ મા પ્રકરણ પ્રમાણે શિક્ષા થઈ શકે એવો ગુનો કરવાને યત્ન કરયો હોય અથવા એવા ગુનાને મદદ કરી હોય તેવો ગુનો તે પછીથી થએલો ગુનો હોય તો તેમાં શિક્ષા વધારી શકાય નહી; ૭૫ મી કલમ ઉપર મદ્રાસ હાઈકોરટ ૧૮૬૪ ના રૂલીંગ જુઓ. વળી બંગાળામાં એવો ફેંસલો થયો છે કે પછીથી થયેલો ગુનો, પ્રથમના ગુનાની કેદ ભોગવ્યા પછી કેદી છુટો થયા કેડે, થએલો જોઈએ. બીજા ગુનાને વાસ્તે વધારે શિક્ષા થવાની તેનો આધાર એ છે કે તે ગુનો વારંવાર બનતો અટકાવવાને ભોગવેલી શિક્ષાથી તેના ઉપર કાંઈ અસર થાય, અને તેથી કરીને તેને ચેતવણી મળવાને તે અપુરણ થઈ પડે. તેટલા માટે જો કોઈ કેદીએ વધારે ગુના કસ્યા હોય અને તેની જુદી. જુદી તપાસ થઈ હોય અને છેલી તપાસ પ્રથમની તપાસો થયા પછી થોડાંક અઠવાડીયાં પછી થઈ હોય, અને તે વખતે કેદી તેની શિક્ષા ભોગવતો હોય તેમ હોય તો કોરટે એવું ઠરાવ્યું કે આવી રીતે ગુનેગાર ઠરાવવું કલમ ૭૫ ની રૂઈએ થઈ શકે નહી. (રાણી વિરૂદ્ધ પુબન); એતો સ્પષ્ટ છે કે પેહેલો ગુનો સાબીત થયા કેડે બીજો ગુનો થવો જોઈએ રાણી વિરૂદ્ધ મેઘા. ૧ અલાહાબાદ ૬૩૭. પણ ચોરી કરવાના ગુના માટે કોઈ કેદી કેદમાં હોય તે તુરંગમાં બીજિ ચોરી કરે, તો તેને વધારે શિક્ષા શા વાસતે ના થવી જોઈએ તે જાણવું મુશકેલ છે.

કોઈ કેદી પછીથી ત્રણ વરસની કેદની શિક્ષા થાય એવો ગુનોહ કરે તો તેને કલમ ૭૫ મુજબ જન્મ પરીયંતની સમુદ્રપારની અથવા ७ વરસ કેદની શિક્ષા કરવી જોઈએ. રાણી વીરૂદ્ધ માધુ. ઈ. લો. રી. ૬ મુ. ૬૯૦.

પીનલકોડના ૧૨ મા અથવા ૧૭ મા બાબ પ્રમાણે શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈએ ગુનો કરયો હોય અને તેમાં શિક્ષા થઈ હોય અને પછીથી એવો કોઈ ગુનો કરવાની કોશીશ કરવાનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય તો તેને આ કલમમાં બતાવ્યા પ્રમાણે ભારે સજા થઈ શકે નહી. રાણી વીરૂધ નાહાના રહીમ. ઈ. લો. રી. ૫ મુ. ૧૪૦

બાબ ૪ થો.

સાધારણ અપવાદ.

જે કામ કરવાની જે સખસની ફરજછે, અથવા જે કરવાની મહારી કાયદા પ્રમાણે ફરજછે એમ જે સખસ કાંઈ હકીકતની ભુલને લીધે માનેછે, તે સખસે કરેલું તે કામ.

૭૬. જે સખસની જે વસ્તુ કરવાની કાયદા પ્રમાણે ફરજ છે, અથવા કાયદાની કાંઈ ભુલના સબબથી નહી, પણ હકીકતની કાંઈ ભુલના સબબથી જે સખસ શુદ્ધબુદ્ધિથી એમ માનેછે કે એ વસ્તુ કરવાની માહારી કાયદા પ્રમાણે ફરજ છે, તે સખસ જો તે વસ્તુ કરે, તો તે ગુન્હોછે એમ સમજવું નહી.

દ્રષ્ટાંતો.

(अ) अ સોલજર, કાયદાના હુકમ મુજબ, પોતાના ઉપરી અમલદારના ફરમાવ્યાથી લોકોનાં એક ટોળા ઉપર બંદુકનો એક બાહાર કરે, તો अ એ કાંઈ ગુન્હો કીધો એમ સમજવું નહી.

(ब) એક ઈનસાફની કોરટના અમલદાર अ ને તે કોરટે य ને પકડવાનો હુકમ કર્યા ઉપરથી ઘટતી તજવીજ કરીને, व ને य માનીને તે व ને પકડે, તો अ એ કાંઈ ગુન્હો કીધો એમ સમજવું નહી.

ઈનસાફનું કામ કરતાં કરેલું જડજનું કામ.

૭૭. જે અખત્યાર જે જડજને કાયદાએ આપેલો છે, અથવા જે જડજ શુદ્ધબુદ્ધિથી એમ માનેછે કે આ અખત્યાર મને કાયદાએ આપેલો છે, તેવો કોઈ અખત્યાર અમલમાં લાવતાં તે જડજ ઈનસાફનું કામ કરવામાં જે વસ્તુ કરે, તે ગુન્હો છે એમ સમજવું નહી.

ટીકા.—કલમ ૧૯ મી માં જડજની વાખ્યા આપેલી છે તેથી કરીને કમીટીંગ માજિસટરેટને આ કલમનો લાભ મળે નહી.

કોઈ ઈનસાફી કોરટના ફેંસલા અથવા હુકમ મુજબ કરેલું કામ.

૭૮. કોઈ ઈનસાફની કોરટનો ફેંસલો અથવા હુકમ કાયમ હોય, તે દરમિયાનમાં તે ફેંસલા અથવા હુકમ મુજબ કરેલી કાંઈ વસ્તુ અથવા તે ફેંસલા અથવા હુકમથી થઈ શકે એવી કાંઈ વસ્તું ગુન્હો છે એમ સમજવું નહી, પછી તે ફેંસલો અથવા હુકમ કરવાનો તે કોરટનો અધીકાર ન હોય તેની કાંઈ ચીંતા નહી; પરંતુ તે કામ કરનાર સખસે શુદ્ધબુદ્ધિથી એમ માનવું જોઈએ કે તે કોરટને તે અધીકાર છે.

જે કામ કરવાની જે સખસને કાયદાથી રજા છે એમ જે સખસ કાંઈ હકીકતની ભુલને લીધે માને છે, તે સખસે કરેલું તે કામ.

૭૯. જે સખસને જે વસ્તુ કરવાની કાયદાથી રજાછે, અથવા કાયદાની કાંઈ ભુલના સબબથી નહી પણ હકીકતની કાંઈ ભુલના સબબથી નહી પણ હકીકતની કાંઈ ભુલના સબબથીજે સખસ શુદ્ધબુદ્ધિથી એમ માનેછે કે એ વસ્તુકરવાની મને કાયદાથી રજાછે તે સખસ જો તે વસ્તુ કરે, તોતે ગુન્હોછે એમ સમજવું નહી.

દ્રષ્ટાંત.

બ ખુન કરેછે એવું સમજીને **અ**, **બ** ને પકડે, હવે ખુન કરનારાઓને ખુન કરતાં પકડવાનો અખત્યાર કાયદાએ સઘળા સખસોને આપ્યો છે તે અખત્યાર પોતાની અકલ શુદ્ધબુદ્ધિથી ચલાવીને અમલમાં લાવતાં **અ**, **બ** ને પકડે, એવા હેતુથી કે તેને યોગ્ય અમલદારની આગળ હાજર કરવો, તો **અ** એ કાંઈ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું નહી; પછી એમ માલમ પડે કે **બ** પોતાના બચાવમાં કાંઈ કામ કરતો હતો, તોપણ.

ટીકા.—કલમ ૭૬ થી તે કલમ ૭૯ સુધી એવા શખસોને લાગુ પડે છે કે જેઓ કાયદાના અધિકારથી વરતતા હોય અથવા જેઓ એવું માનતા હોય કે તેમને કાયદાથી અધિકાર છે.

જો કોઈપણ સખસ અમુક કૃત કરવાને કાયદાથી બંધાએલો હોય અથવા તેમ કરવાનેં તેને વ્યાજબી માલમ પડતું હોય, ત્યારે બેશક તે મુદ્દા વિશે કાંઈપણ વાંધો રહેશે નહી. તે શબ્દોના અમલથીજ જે તે કરેછે તે વ્યાજબી છે. પણ જો કાયદાની રૂઈએ તે કરેછે તે જો અપવાદ વાળો હોય તો કોઈ કોઈ વખતે કાંઈ મુશકેલી આવી પડે.

એજ મુળતત્વ ઉપર આધાર રાખીએ તો દીલ્લીના રાજાનો હુકમ માનવાને અનેતેકર આપવાને દીલ્લીના લોકોએ છેલા બળવાની વખતે જે કર્યુ હતું તે વ્યાજબી ગણાય. પણ આગ્રામાં જો તેમ થયું હોત તો એ ઉલટુ કેહેવાત કેમકે ઇંગ્રેજ સરકારનો ત્યાં તે વખતે અમલ હતો, અને તેથી કરીને જે રઈયત પોતાના રાજાને મદદ કરે તેને કાંઈ પણ શિક્ષા થાય નહી એવું ૭ મા હેનરીનાવખતમાં થએલો એક સ્ટેટયુટ છે.

કોઈ પણ રાજાના હુકમથી તે રાજ્યને વાસ્તે કાંઈ કૃત કરવામાં આવ્યું હતું એવો જો બચાવમાં પુરાવો આપવામાં આવે તો એક વધારે મુસ્કેલ સવાલ ઉઠી શકે. આ ઠેકાણે બતાવેલો બચાવ વ્યાજબીપણાને વાસ્તે નથી પણ હકુમતની તકરાર વાસ્તે છે, કેમકે જો બરોબર રીતે બચાવ સાબીત થઈ શકે તો કોઈ પણ મ્યુનીસીપલ અધીકારી તે બાબત સાંભળી શકેનહી.

હવે કોઈ "રાજ્યને વાસ્તે કરેલું કૃત્ય" કોને કેહેવુ, તેની વ્યાખ્યા આપવી ઘણી મુસ્કેલ છે કેમકે આવાં કૃત ઘણાં થોડાં બને છે. રાજ્યના કામ સારૂ અથવા રાજાને વાસ્તે જે કામ કરવામાં આવે તે રાજ્યને વાસ્તે કરેલું કૃત કેહેવાય, અને મ્યુનીસીપલ કાયદાથી વધારે ચઢીઆતા આધાર ઉપર તેનો આધાર છે (અમીરખાનના કામમાં ૬ બં. લો. રી. ૪૩૫) આવાં કૃત્યો ઘણુ કરીને લડાઇના વખતે બને છે કેમકે લડાઈ એ રાજ્યને વાસ્તે થાય છે એ સર્વેથી વધારે મજબુત પુરાવો છે કે તેથી કરીને ખોટી રીતે કેદ કરવાને વાસ્તે કોઈ મ્યુનીસીપલ કોરટમાં ફરીઆદી થઈ શકે નહી થોડા વખત ઉપર બનેલા કેસમાં નિચે પ્રમાણે બીનાઓ હતી; ઈ. સં. ૧૮૧૮ માં પેશવાના રાજની ઉથલ પાથલ કર્યા કેડે, ઈંગ્રેજ સરકારે તેનો પ્રાંત કબજ કર્યો. રાયગઢ કિલ્લાના ગવરનરે તે તાબે કર્યો અને તેને પુને જવા દીધો અને લશ્કરી માણસોની દેખરેખ નીચે રાખ્યો ત્યાં રહ્યો તે દરમ્યાનમાં તે ઘરમાંથી કાંઈ ખજાનો નીકળ્યો અને તે મિલકત લઉકીક (પબ્લીક) ગણીને મુંબાઈની સરકારે જુલાઈ માસમાં કબજ કરી. જુન માસમાં પેશવા તાબે થયો હતો પણ ડીસંબર મહીના સુધી મરાઠી લશ્કર પુરેપુરૂ તાબે થયું નહોતું. થોડા વખત સુધી પુના આ સરકારના કબજામાં હતું અને વારંવાર ગડબડ થતી હતી, એવું કબુલ કરવામાં આવ્યું હતું, અને વળી એવું પણ કબુલ કરવામાં આવ્યું હતું કે ઈન્સાફ કરવાને ઈન્સાફની કોરટો બેસતી હતી. રાયગઢના ગવરનરની તરફથી તેના એકસીક્યુટરે ફરીયાદ કરેલી તેમાંપ્રીવીકાંઉસીલે એવું ઠરાવ્યું કે તે ફરીઆદ ચાલી શકે નહી.

એવીજ તરેહનો મુળ તત્વ મદ્રાસના બે કેસમાં બાહાલ રહ્યો હતો અને તેમાં મદ્રાસની સરકાર પ્રતિવાદી હતી. પેહેલો કેસ સઈયદઅલી વિરૂદ્ધ ઈસ્ટઈંડિયા કંપનીનો છે (૭ મુર્સ. ઈ. અપીલ ૬૫૫).એ કેસમાં એમ હતું કે વાદીના વડીલોને કરણાટકના નવાબ તરફથી અલતમઘા જાગીરની બક્ષીસ મળી હતી. ઈ. સ. ૧૮૦૧ માં સલાહ થઈ ત્યાર પછી ઈસ્ટઈંડીયા કંપનીએ કરણાટકનું રાજ ધારણ કર્યું અને જે સણંદોની રૂએ જાગીરો રાખવામાં આવતી તે સઘળી સણંદો કલેક્ટરને ત્યાં તપાસવાને મોકલવાને હુકમ કર્યો, તેની મતલબ એવી હતી કે જે શખસો તેની રૂઈએ હકદાર હશે તેમને તે જાગીરો આપવી. વળી વાદીએ બતાવ્યું હતું કે અલતમઘા બક્ષિસો નીરંતરની હોય છે અને તેથી કરીને રાજા લઈ શકે નહી, અને એવી દાદ કરી કે હક વિનાના શખસને ઈસ્ટઈંડીયા કંપનીએ જાગીર બક્ષીસ કરી છે. સુપ્રીમ કોરટે એવું ઠરાવ્યું કે નવાબની કરેલી બક્ષીસ નીરંતરની છે અને તેથી વાદીની તરફેણમાં હુકમનામું કરી આપ્યું, પણ પ્રીવીકાંઉન્સીલમાં અપીલ થએલી તેમાં મજકુર હુકમનામું રદ થયું હતું.

બીજો કેસ કમાચી બોઈ વિરૂદ્ધ ઈસ્ટઈંડીયા કંપનીનો છે (૭ મુર્સ. ઈ. અપીલ ૪૭૬) અને તે તંજોરનું રાજ જોડી દેવાને લીધે થયો હતો. ઈ. સ. ૧૮૫૫ માં તે રાજા કોઈ પણવારસ (છોકરો) મુક્યા શિવાય ગુજરી ગયો. અને ૧૮૫૬ માં કોરટ ઓફ ડાઈરેક્ટરસે એવું બતાવ્યું કે તંજોરમાં હવે કોઈ રાજા નથી. તેની વ્યવસ્થા કરવાને એક કમીશનરને તંજોર મોકલ્યો હતો. તેણે તે કુટંબને જાહેર કર્યું કે આ રાજની સઘળી મિલકતનો કબજો કરવાનો મારો ઈરાદોછે, અને તે વખતે ત્યાં કેટલુંક ઇંગ્રેજી લશ્કર હતું તેની મદદથી કીલ્લામાં પ્રવેશ કર્યો અને સગળી મિલકત ઉપર શિક્કા કર્યા. મરનાર રાજાની હજુરના માણસોએ ફરીયાદી કરી અને તેમાં તેમણે પબ્લીક મિલકત લેવાની ખુશી બતાવી પણ રાજાની જે ખાનગી મિલકત હતી તેનો હીસાબ લેવાને પોતે હકદાર છે એમ જણાવ્યું. ઉપર બતાવેલા સઈયદઅલીના કેસની માફક સુપ્રીમ કોરટે વાદીને હુકમનામું કરી આપ્યું. પણ અપીલમાં પ્રીવીકાંઉન્સીલે આ હુકમ રદ કર્યો.

વળી એક એવો બીજો કેસ કુરગનો રાજા વિરૂદ્ધ ઈસ્ટઈંડીયા કંપનીનો છે. તે કેસમાં તે રાજાએ લડાઈની વખતે પોતાની પાસેથી લીધેલી એ પ્રીમીસરી નોટ પાછી લેવાને ઈસ્ટ ઈંડીયા કંપની ઉપર દાવો કર્યો અને તેણે બતાવ્યું કે હજી તે કંપની મારા ત્રસ્ટી તરીકે તે નોટો રાખે છે, તેમાં માસ્તર ઓફ ધી રોલ્સે એવું કહ્યું કે જો એ નોટો રાજા તરીકે વાદીની મિલકત હોય અને રાજ સત્તાના અમલની રૂઈએ મજકુર કંપનીએ તે લીધી હોય તો આ કોરટ વચ્ચે પડી શક્તી નથી.

મ્યુનીસીપલ હકુમતના સવાલને લાગુ પડે એવાં "રાજ્યકૃત" અને "કોઈ રાજ્યે કરેલાં કૃત્ય" એ બેમાં કેવો તફાવત છે તે પ્રિવી કાંઉસીલમાં ચુકેલા બે કેસમાં સ્પષ્ટ રીતે બતાવ્યોછે. અને તેમાંના એક કેસમાં હકુમત મંજુર રાખી હતી અને બીજામાં મંજુર રાખી નહોતી.

પેહેલાંના કેસમાં, ઈ. સ. ૧૮૩૬ માં જ્યારે બેગમ સમરૂ મરી ગઈ ત્યારે ઈસ્ટ ઈંડીયા કંપનીએ તેની જમીન લેઈ લીધી અને તેનાં હથિઆર અને સરંજામ કબજ કીધાં. એવું માલુમ પડયું કે ઈ. સ. ૧૮૦૩ ના પેહેલાં તે બેગમના કબજામાં તે વખતના રાજા સિંધીયાના તાબાના દુઆબમાં અમુક જગાઓ હતી તે જાગીરદારની સ્થિતિમાં હતી અને તેની પાસે એક જઈદાદ ટીન્યુઅર હતું એટલે કે જે રાજા તેના ઉપર રાજ્ય કરતો તે રાજાને જે વખતે લશ્કરની જરૂર પડે ત્યારે તેને થોડાં માણસોનું લશ્કર પુરૂ પાડવું એવી સરતે તે ટીન્યુઅરની સઘળી મેહેસુલ પોતે લેતી. ઈ. સ, ૧૮૦૩ ની સાલ પછી સીંધીયાનું રાજ્ય ઈસ્ટઈંડીયા કંપનીના હાથમાં ગયું અને તે

બેગમની સ્થીતી તો પ્રથમની માફક રહી, ફક્ત તેનો રાજા બદલાયો. નીચેની કોરટે તે દાવો એવા આધાર ઉપર કાઢી નાખ્યો કે તે રાણીનું જે જે લેવાયું હતું તે રાજ્ય કૃત્ય છે. અને જ્યુડીશીયલ કમીટીએ આ બચાવ રદ કર્યો. તેઓએ કહ્યું કે,

જે પ્રાંતો તે વખત સુધી બીજા રાજ્યના હતા તે આપ મુખત્યારથી લીધા, એ સરકારનું કૃત્ય નથી; પણ અમુક ટીન્યુઅરની રૂઈએ સરકાર પાસેથી પ્રથમ મળેલી જમીન હતી તે લેવામાં આવી હતી. કાયદેસર હકથી તેનો કબજો લીધો હતો; અને તે હકથી રાજા તરીકે જેટલી ટીન્યુઅરની જમીન હોય તે સર્વ લેવાને, રાખવાને તથા તેની મેહેસુલ વસુલ કરવાને પોતે મુખત્યાર હતી. જો તે ટીન્યુઅર ચાલુ રહે તેને લીધે અથવા બીજા કોઈ કારણને લીધે સરકારના આ અધીકાર વિશે વાંધો લેવાય, તો આવો દાવો હિંદુસ્તાનની મ્યુનીસીપલ કોરટો સાંભળી શકે (ફારેસ્ટર વિરૂદ્ધ સ્ટેરેટ શેક્રેટરી, ૧૨ બં. લો. રી. પ્રી. ક. ૧૨૦–૧૫૦. ૧૮ સધ. ૩૪૯)

બીજા કેસમાં નિચે પ્રમાણે બીના હતી; મોગલ રાજ્યના બચાવને વાસ્તે ૧૮૦૩ ની સાલમાં જે જમીન ગીરો આપી હતી અને જે જમીનને ૧૮૫૭ના બળવા કેડે જપ્ત કરી કબજ કરી હતી તે (દિલ્હીના રાજાના તાબામાં) જમીનની ગીરવી લેનાર તરીકે પોતાનો હક સાબીત કરવા માટે વાદીઓએ દાવો કર્યો હતો. તે કેસ પણ, હકુમત નહી હોવાના સબબથી કાઢી નાંખ્યો હતો અને આખરે બાહાલ રહ્યો હતો. અને જ્યુડીસીયલ કમીટીએ દિલ્હીના રાજાની સ્થીતી અને બેગમ સમરૂની સ્થીતી એ બેનો તફાવત કાઢીને પ્રથમના કેસમાં અને આ કેશમાં શો ફેરછે તે ખુલી રીતે બતાવ્યું. શાહાઆલમ પોતે રાજા હતો; અને તે બેગમ તો રાજાની કુંવરી નહોતી એવું ઠર્યું હતું પણ સિંધીયાના તાબામાંની ફકત એક જાઇદાદાર હતી. તે જમીન એક જાતની વ્યવસ્થા પ્રમાણે દિલ્હીના રાજાને સોંપી હતી, અને તેથી કરીને તે રાજ્ય કૃત્ય કેહેવાય.

પ્રિવિ કાંઉસીલની રૂબરૂ થોડા વખત ઉપર એક કેસમાં એવાજ પ્રસ્નની તકરાર કરવામાં આવી હતી, તેમાં જામીએકાના ગવર્નરે એવી દલીલો બતાવી કે ગવર્નર તરીકે તેનાં કૃત્યોની તપાસ કોલોનીઅલ કોર્ટ કરી શકે નહી, અને જો તે સાંભળી શકે તેમ હોય તો જે અમુક કૃત કર્યું હતું તે રાજ્ય કૃત્ય હતું. જ્યુડીશીઅલ કમીટીએ એવું ઠરાવ્યું કે પોતાના અખત્યાર પ્રમાણે સત્તા બજાવીને ગવર્નરે જે કૃત્યો કર્યાં છે તેને વાસ્તે તેનો બચાવ થાય કેમકે સરકારના નોકર તરીકે તેણે કરચાં છે અને તે સરકારી અખત્યાર અમલમાં આણે છે. પણ તેને આપેલા અખત્યાર ઉપરાંત જો તેણે કાંઈ કૃત્યો કર્યા હોય તો તેને તેવો બચાવ મળી શકે નહીં. જો કે તે ગવરનર એમ માને કે ગવરનર તરીકે હું આવાં કૃત્ય કરૂંછું તો પણ તે સરકારની તરફથી કર્યાં એમ ગણી શકાય નહીં અને એવું પણ કબુલ કરી શકાય નહીં કે તે રાજ્ય કૃત્ય છે. જ્યારે આવી જાતના પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય ત્યારે મ્યુનીસીપલ કોરટોએ ગવરનરે કરેલા કૃત્યોના ખરાપણા વીશે નક્કી કરવુ જોઇએ, અને જો એમ સિધ્ધ થાય કે અમુક કૃત્ય કરેલું તે રાજ્ય કૃત્ય છે અને રાજાના અખત્યારથી કરેલું છે તો તેવે પ્રસંગે તેનો બચાવ પુરો થાય છે અને તે કોરટો તેવા કેસ સાંભળી શક્તી નથી. (મસ્ગરેવ વીરૂધ પેલીડો, લો. રી. ૫ અપી. કેસ–૧૦૨–૧૧૧

હવે "રાજ્યને વાસ્તે કરેલાં કૃત્યો" નો વિષય પડતો મુકતાં પેહેલાં કોઈ પણ કૃત્ય કરવાને રાજાએ સ્પષ્ટ રીતે હુકમ કર્યો હોય અને જો પછીથી તે બાહાલ રાખ્યો હોય તો તેવાં કૃત્યો ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે કહી શકાય કે નહીં તે જાણવાની જરૂર છે. એજ પ્રમાણે બુશેન વીરૂધ ડેનમનના કેસમાં

(૨ એક્સચેકર ૧૬૭) ઠર્યું હતુ અને મજકુર બતાવેલા કમાચીઓઈ વીરૂધ ઈષ્ટઈંડીયા કંપનીના કેસમાં બાહાલ રાખવામાં આવ્યું હતું. તે કેશમાં હેઠળ બતાવ્યા પ્રમાણે હતુ. આફ્રિકાના કિનારા ઉપર દુશમનોના વહાણને પકડવાને ફરતું એક વહાણનો કમાન્ડર પ્રતીવાદી હતો તેણે વાદીના વહાણને પકડીને વાદીનો એક નાહાનો મછવો બાળી નાંખ્યો. મજકુર વાદી સ્પેનનો રેહેવાશી હતો અને ગુલામો વેચવાનો ધંધો કરતો. તેના ગુલામો પેલો પ્રતિવાદી લેઈ ગયો. આ મુકદમો તેના કેહેવાથી ચલાવવામાં આવ્યો નહોતો પણ જ્યારે તે વાતનો રીપોર્ટ બ્રીટીશ ગવરમેંટને મળ્યો ત્યારે તેમણે મંજુર રાખ્યો હતો. એવું ઠરાવ્યું કે આવી રીતે મંજુર રાખ્યું તે રાજ્ય કૃત્ય કેહેવાય અને તેને વાસ્તે ફક્ત રાજા જુમેદાર થાય અને તે કોઈપણ મ્યુનીસીપલ અમલદાર સાંભળી શકે નહી. વળી એવું પણ ઠરાવ્યું કે આવી રીતે જે કબુલ કર્યું હતું તેની બરોબર સ્થળેથી લખીને અથવા મોહોડે કહીને ખબર આપી શકાય અને તે પ્રથમના હુકમની માફક થઈ શકે. મીરઝુલેફ વીરૂધ યશોદાબાઈ, ૯ મુ. હા. કો. ૩૧૪ જુઓ. કલમ ૭૬ ને જે દ્રષ્ટાંત જોડેલું છે તેથી એક વધારે મુસ્કેલ સવાલ ઉત્પન્ન થાય છે તે એ કે કોઈ સોલજર પોતાના ઉપરી અમલદારનો હુકમ બચાવમાં કેટલે દરજ્જે બતાવી શકે. મજકુર દ્રષ્ટાંતમાં બતાવ્યું છે કે એક સોલજરે પોતાના ઉપરીના હુકમથી, એટલુંજ નહી પણ કાયદામાં બતાવ્યા પ્રમાણે એક ટોળા ઉપર બંદુકનો બાહાર કર્યો, અને જો તેથી કોઈનું મરણ થાય તો તે સોલજર જવાબદાર ગણી શકાય નહી. જો કોઈ સોલજરને કોઈ ખજાનાની ચોકી કરવા બેસાર્યો હોય અને કોઈ ટોળુ ખજાનાનાં ઉપર જો કોઈ હલ્લો કરે, અને તે ટોળાને તે સોલજરથી બીજી કોઈ રીતે દુર રાખી શકાય તેમ ના હોય તો, હુકમ શિવાય પણ કલમ ૧૦૩ પ્રમાણે તે તેના ઉપર વ્યાજબી રીતે બંદુકનો બાહાર કરી શકે.

જો હુકમ ગેરકાયદેસર હોય તો તે હુકમ કાંઈ પણ કામનો નહી. જેમકે કોઈ પોલીસનો સીપાઈ એમ કેહે કે મેંતો મારા જમાદારના હુકમથી કોઈ કેદીનો ગુનોહ જોરજુલમથી મનાવ્યો; આવું બાહાનું તદન વ્યર્થ છે અને જે અમલદારે આવો હુકમ કરયો તે ઉપરી હોદાનો છે એવા સબબથી કાંઈ ફેર પડતો નથી. પણ આપણે એમ જોવું જોઈએ કે પોલીસ શીપાઈનું ગજુ શું એ શુદ્ધબુધિથી એમ માને છે કે ઉપરીએ કરેલો હુકમ કાયદેશર છે અને તેણે અમલમાં લાવવો જોઇએ પણ પછીથી તે ગેરકાયદેસર માલમ પડે ત્યારે તેનું શું થાય? જેમકે એમ ધારો કે કોઈ માજીસ્ટ્રેટ કોઈ નાતનો વરઘોડો અટકાવે. અને નાતવાળા તે લેઈ જવા યત્ન કરે, અને પોલીસનાં માણસો બસ નથી એમ ધારીને તે માજીસ્ટ્રેટ લસ્કરી માણસો બોલાવે અને બંદુકના બાહાર કરવાને તેમને હુકમ કરે અને તેમાં કોઈના જીવ જાય, ત્યારે એવે પ્રસંગે સોલજરની સ્થીતી કેવી કેહેવાય? આ ઠેકાણે એતો સ્પષ્ટ છે કે જે માણસોને કાયદેસર ૧૮૮ મી કલમ પ્રમાણે છ મહીનાની કેદની શિક્ષા થાત તેમને મુખ્ય શિક્ષા કરાવવાનો જુમો માજીસ્ટ્રેટે પોતાને સીર લીધો છે. ઈંગ્લીશ કાયદા પ્રમાણે માજીસ્ટ્રેટનાં કૃત્ય "ખુન" કહી શકાય, અને જે સીપાઈઓ તેના ખોટા હુકમને તાબે થયા તેમનાં કૃત્ય પણ તેવાંજ ગણાય. એવીજ રીતે રાણી વિરૂદ્ધ થોમ્સ (૧ રસ. ૮૨૩) ના કેસમાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જો કોઈ શખસને વાહાણની પાસે નહી આવવા ફરમાવ્યા છતાં તે વાહાણની પાસે આવે અને વાહાણનો પેહેરેગીર વાહાણની સહી સલામતી સિવાયના બીજા કોઈ કારણને વાસ્તે બંદુકનો બાહાર કરે અને તેમાં મ્રત્યુ થાય તો તે પેહેરેગીરે ખુન કર્યું એમ કેહેવાય.

સોલજરને જવાબદારીમાંથી બાતલ થવાનો આધાર તે કૃત્યના વ્યાજબીપણા ઉપર છે અને જો

સરકારી ફરજ બજાવતાં તેવો હુકમ આપ્યો હોય અને તે અખત્યારની ઉપરાંત નાહોય તો, અને જો તે કાયદાથી માફ થઈ શકે એવી ભુલમાં પડતો હોય તો તે જવાબદાર થઈ શકતો નથી. તે જે ભુલ કરેછે તે ભુલ હકીકતની હોવી જોઈએ. ગેરવ્યાજબી હુકમો આપવાને પોતાના ઉપરીને અધીકાર છે એવું પોતે ભુલ ભરેલી રીતે તે સોલજર ધારતો હોય તો, તે શિક્ષાને પાત્ર થશે, અને આવી તેની ભુલ તેની શિક્ષા કમી કરવાના કામમાં ઉપયોગમાં લેવાશે. વળી હિંદુસ્તાનની સુપ્રીમ ગવરમેન્ટના હુકમો પણ ગેરકાયદેસર કામ કરવાને વ્યાજબી ગણાશે નહી, શિવાય કે તે હકીકતોની રૂઈએ કાંઈ રાજ્યકૃત્ય કરવાનું હોય (રોજર્સ વિરૂધ રાજેન્દ્રદત્ત, ૮ મુર્સ, ઈ. અપીલ ૧૩૦).

તોપણ મજકુર બતાવેલાં કૃત્યોના જેવાં કૃત્યો જો કોઈ અમલદારે શુદ્ધબુદ્ધિમાં પોતાની ફરજ બજાવવામાં કર્યાં હોય અને તે પોતાની સત્તા ઉપરાંત હોય તોપણ તે ખુન કહેવાશે નહી પણ કલમ ૩૦૦ ના ૩ જા અપવાદ પ્રમાણે શિક્ષણીય મનુષવધ કહેવાશે.

પણ હવે તો ઉપર બતાવેલી મુશ્કેલીઓ ૧૮૮૨ ના ૧૦ મા આક્ટ, ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડના ૯ મા પ્રકરણથી દુર થાય છે. તેમાં કોઈપણ માજીસ્ત્રેટ લશ્કરી માણસોની મદદથી કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીઓને વિખેરી નાખે; જેમકે ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડની ૧૨૭ મી કલમમાં બતાવ્યું છે કે જ્યારે કોઈપણ કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીને, અથવા જેથી લોકની સુલેહમાં ગડબડ થવાનો સંભવ હોય એવી પાંચ અથવા વધારે સખસોની મંડળીને, વિખરાઈ જવાનો હુકમ કરવાને કોઈપણ માજીસ્ત્રેટ અથવા જે અમલદારના હવાલામાં કોઈ પોલીસ થાણું હોય તે અમલદાર મુખત્યાર છે, અને એવો હુકમ થએથી તે હુકમ મુજબ વિખરાઈ જવાની તે કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીના અંગભુતોની ફરજ છે. જ્યારે કોઈપણ માજીસ્ત્રેટને એવું માલમ પડે કે લોકોની સહી સલામતીને ઉઘાડી રીતે ધોકો પહોંચશે ત્યારે લશ્કરી મદદથી તેવી કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીને વિખેરી નાખવાનો હુકમ કરે તો તે માજીસ્ત્રેટે કાંઈ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું નહી; તેમજ તેના હુકમને જે અમલદાર તાબે થયો હશે તેણે તે ગુન્હો કરયો એમ સમજવું નહી.

ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડના ૯ મા પ્રકરણ પ્રમાણે જે માજીસ્ત્રેટોએ, અમલદારોએ, અને સોલજરોએ કૃત્યો કર્યાં હશે તેમના ઉપર ફરિયાદ કરવાને હિંદુસ્તાનની સરકારની પરવાનગી જોઈએ. ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ ૧૩૨ જુઓ.

હકીકતની ભુલ હોય તોજ માફ થઈ શકે. જેમકે કોઈ માણસ રાતરે પોતાનાજ ઘરનો માણસ તેના ઓરડામાં આવે તેને ચોર ધારીને ગોળીથી તેને મારી નાખે તો તે જવાબદાર થતો નથી, કેમકે જો તેની ધારણા ખરી પડત તો કલમ ૧૦૩ મુજબ તે ગુન્હેગારને મારી શકત. પણ મજકુર માણસ પોતાના ડાંગરના કયારડામાં ધુસે છે એવું ધારીને દીવસના વખતમાં પોતાની બારીએથી તેજ સખસના સામે બંદુકનો બાહાર કરે તો તે બચી જતો નથી, કેમકે ખરેખરો ધુસનાર હોય તોપણ તેના ઉપર આવી રીતે હલ્લો કરી શકાય નહી.

હકીકતનું અજ્ઞાનપણું કેટલે દરજ્જે સુધી તહોમતના બચાવમાં મુકી શકાય તે આ નીચેના કેસમાં પુરતી રીતે બતાવ્યું છે; (રાણી. વિ. પ્રીન્સ) કેદીના ઉપર એક ઈંગ્રેજી સ્ટાટયુટ પ્રમાણે ગુનો સાનીત થયો હતો, તે સ્ટાટયુટ હિંદુસ્તાનના પીનલકોડની ૩૬૧ મી કલમને મળતો હતો તેમાં તેણે એક કુંવારી છોકરી, જેની ઉમર સોળ વરસથી ઓછી હતી તેને તેનાં બાપની મરજી ઉપરાંત તેના કબજામાંથી લેઈ ગયો હતો. સઘળી હકીકતોનો પુરાવો લેવાયો હતો અને જુરીએ એવું ઠરાવ્યું કે તે કેદી તેને લેઈ ગયો તે પેહેલાં તે છોકરીએ તેને કહ્યું હતું કે મારી ઉમર

અઢાર વરસની છે, અને કેદીએ શુધબુધિમાં તેનું કહેવું ખરૂં માન્યું, અને એમ માને એ વ્યાજબી હતું. પંદર જડજોએ એવું ઠરાવ્યું કે તેને વ્યાજબી રીતે ગુનેગાર ઠરાવ્યો છે. તેમના જજમેન્ટમાં નિચે પ્રમાણે ચાર રૂલ બતાવ્યા છે.

૧. જો કોઈ કૃત્ય સ્પષ્ટ રીતે ગેરવ્યાજબી હોય અને જો તેની સાથે બીજી હકીકતો સામેલ થાય તો વધારે શિક્ષાને પાત્ર થાય તેમ હોય તો, આવી હકીકતોનું અજ્ઞાનપણુ હોવાથી વધારે સખત ગુન્હાના તોહોમતને કાંઈ અસર થતી નથી, જેમકે કોઈ પોલીસના સીપાઈને તેની ફરજ બજાવતાં તેના ઉપર ૩૫૩ મી કલમ મુજબ હલો કરવાનું તોહોમત હોય તો બચાવમાં એવું કહી શકાય નહીં કે તે પોલીસનો સીપાઈ હતો એવું હું જાણતો નહોતો; તેમજ ૩૬૯ મી કલમ પ્રમાણે કોઈ દસ વરસથી અંદરની ઉમરના છોકરાનું હરણ કરી તેના શરીર ઉપરના દાગીના ચોરી લેવાનું તોહોમત હોય તો, બચાવમાં એવું બતાવી શકાય નહી કે તે છોકરૂં દસ વરસની અંદરની ઉમરનું હતું એવું હું જાણતો નહોતો; વળી ૪૪૪ મી કલમ પ્રમાણે રાત્રિએ ગુપ્ત ગ્રહ પ્રવેશ કરવાનું તોહોમત હોય તો બચાવમાં એવું બતાવી શકાય નહી કે જે વખતે ગ્રહ પ્રવેશ કરયો તે સુર્ય અસ્ત થયા પછીનો વખત છે, એવું હું જાણતો નહોતો. તેથી કરીને આવી હકીકતો બતાતાવવાથી કાંઈ ગુનાના તોહોમતમાં ભારે શિક્ષા કરવાને કાંઈ અડચણ છે નહી.

૨. કોઈ કૃત્યની સાથે જો બીજી હકીકતો સામેલ થાય નહી તો તે કૃત્ય તદન વ્યાજબી અને બીન ગુનાવાળુ થાય, તેમ હોય તો, આવી હકીકતોનું અજ્ઞાનપણુ તે તોહોમતને અસર કરી શકે. જેમકે કોઈ નાલાયક સખસે શિકાર મોકલ્યો હોય અને તે શિકાર, કોઈ હલકારો લેઈ ગયો એવું હલકારા ઉપર તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય તો બચાવમાં તે હલકારો એવું બતાવી શકે કે તે શિકાર છે એવું હું જાણતો નથી; અથવા કોઈ વેપારીએ પોતાના કબજામાં કોઈપણ માલના કોથળા રાખ્યા હોય અને તે કોથળા ઉપર સરકારી "ત્રીશુળ"નું મોટું નિશાન હોય, તો તે એવું બતાવી શકે કે હું તો કાંઈ જાણતો નથી કે મારા કબજામાં જે માલ છે તેના ઉપર સરકારી નિશાન છે.

૩. મજકુર બતાવેલા કેસોમાં પ્રતિવાદીના મનની સ્થિતિ તદન એવી હોવી જોઈએ કે તે હકીકતો વિશે બીલકુલ કાંઈપણ જાણતો નહોતો, એવું સાબીત થઈ શકે. જે કૃત્યો કરવાં કે નહીં કરવાં તેની તપાસ કરવી જોઈએ તે છતાં બીલકુલ કાંઈ તપાસ કર્યા વીના પ્રતિવાદી મના કરેલાં કૃત્યો કરે તો તેવી બાબતમાં પોતે તદન અજ્ઞાન હતો, એવો બચાવમાં પુરાવો આપી શકે નહીં.

૪. જો કોઈ ખોટું કૃત્ય અમુક હકીકતો હોવાથી ગુનેહગાર થવાય તેવું હોય, અને તેવું ખોટું કૃત્ય જો કોઈ સખસ કરે તો તે પુરાવામાં એવું બતાવી શકે નહી કે જે હકીકતોથી તે ગુન્હો થયો તે હકીકતો હું જાણતો નહોતો.

કાંઈ કાયદેસર કામ કરતાં ઈતિફાકન.

૮૦. કાંઈ કાયદેસર કામ, કાયદેસર રીતે, કાયદેસર ઉપાયોથી તથા ઘટતી સંભાળ અને ખબરદારીથી, કરતાં ઈતિફાકન અથવા કમનશીબથી અને સાપ્રાધ ઈરાદા કે જ્ઞાન વિના થએલી કાંઈ વસ્તુ ગુનોહ છે એમ સમજવું નહીં.

દ્રષ્ટાંત.

અ એક કુહાડો લઈને મજુરીનું કામ કરે છે, એટલામાં તેનું માથુ હાથામાંથી જુદુ થઈને ઉડીને પાસે ઉભેલા એક માણસને લાગીને તે માણસ મરી જાય, તો એ ઠેકાણે જો

બરાબર ખબરદારી રાખવામાં **अ** ની તરફની કાંઈ કસુર ન હોય, તો **अ** નું કામ માફ કરવા જેવું છે, ગુનોહ નથી, એમ સમજવું.

ટીકા.—ઇતેફાકની બાબતમાં મુખ્ય સવાલ બે છે, પેહેલો એ કે ખરેખરૂં ધારેલું કૃત્ય નીરપરાધી હતુ કે નહી, અને બીજુ કેવી સંભાળથી અને ખબરદારીથી તે કૃત્ય કર્યું હતુ, જો કોઈ ઘોડો પોતાના હાંકનાર સહીત દોડી જાય અને રસતામાં કોઈ શખસને મારે તો આ ઇતેફાક ગણાશે (હોલ્મીથ વિરૂધ મેથર જુઓ, લા. રી. ૧૦ એકસ ૨૬૧) પણ જો તેણે પોતેજ પોતાની ગેરવરતણુંકથી આમ કર્યું હોય તો, ગમે તો તે કામ તેના દાબમાં ના હોય તો પણ જવાબદાર થાય.

કાયદા પ્રમાણે ખબરદારી રાખવી, તે કાંઈ અત્યંત ખબરદારી રાખવી એમ નથી, પણ તેવીજ સ્થિતિમાં જેવી રીતે કોઈ સાધારણ બુદ્ધિવાળો શખ્સ ખબરદારી રાખે તેની માફક ખબરદારી રાખવી.

જો કોઈ માણસે પોતે જમવા ગયો તે પેહેલાં બંદુક ફોડી હોય, અને જમી આવ્યા પછી તે બંદુક લેઈ તેનો ઘોડો દાબે, એટલામાં તેમાંથી ગોળી નીકળે અને તેની સ્ત્રીનું મોત થાય. એમ હોય તો તે કાંઈ જાણતો નહોતો કે તેની ગેરહાજરીમાં તે બંદુક ફરીથી કોઈએ ભરી હશે. જમવા જતાં પેહેલાં પોતે ફોડીને ગયેલો. તેથી તેને ખબર હતી નહીં કે તે બંદુક ભરેલી હશે; આવો પુરાવો ધ્યાનમાં લેઈને મી. જસ્ટીસ ફોસ્ટરે એવું ઠરાવ્યું કે તે બંદુક ભરેલી હતી તે વિશે તે અજ્ઞાન હતો, અને તેથી તેને નિરદોસ ઠરાવ્યો.

આ કલમનો લાભ લેવાને એવું શાબીત કરવું જોઈએ કે જે કામ તે કરતો હતો, તે કાયદેસર હતું, અને તે કાયદેસર રીતે, અને કાયદેસર સાધનોથી અને ઘટતી સંભાળ અને ખબરદારીથી કર્યું હતું. એ જો સાબીત થાય નહી તો આ કલમનો લાભ મળી શકે નહી.

જે કામથી હાની થાય એવો સંભવ હોયતે કામ ગુનાના ઈરાદા વગર, તથા બીજી હાની અટકાવવાને કરેલું.

૮૧. જો કાંઈ વસ્તુ હાનિ કરવાના સાપરાધ ઈરાદા વગર તથા સુદ્ધબુદ્ધિથી શરીર અથવા મિલકતને થતી બીજી હાની અટકાવવાને અથવા તેથી તે બચાવવાને, કરી હોય, તો તે વસ્તુથી હાનિ થશે હેવો સંભવ છે એમ જાણીને તે વસ્તુ કીધી એટલાજ સબબ પરથી તે ગુન્હોછે એમ સમજવું નહી.

ખુલાસો—એવી બાબતમાં તે અટકાવવાની અથવા જેથી બચાવ કરવાનો તે હાનિ એવી તરેહની તથા એટલીજ નજદીક હતી કે જે કામથી બીજી હાની થશે હેવો સંભવછે એમ જાણ્યા છતાં તે કામનું જોખમ માથે લેવું એ કાયદેસર અથવા માફ કરવા જેવું ગણાય, એ હકીકતની બાબત છે.

દ્રષ્ટાંત.

(**अ**) એક આગબોટના કપતાન **अ** ને, એકાએક તથા પોતાની તરફની કાંઈ ભુલ અથવા ગફલત વિના, એમ દીઠામાં આવે કે હું એવી સ્થિતિમાં આવી પડયો છું કે જો હું માહારા વાહાણનો મારગ બદલું નહી તો તેને હું અટકાવી શકું તે પેહેલાં, ૨૦ અથવા ૩૦ ઉતારૂ વાળી એક **ब** હોડીને એ વાહાણ લાગીને જરૂર નીચે બેસાડી દેશે, અને જો હું મારગ બદલું તો માત્ર ૨ ઉતારૂવાળી એક **क** હોડી નીચે બેસાડી દેવાનું જોખમ માથે લેવું પડે, અને તે હોડી એવી છે કે બનેતો બચી પણ શકે હવે એ ઠેકાણે **क** હોડી નિચે બેસાડી દેવાના ઈરાદા વગર, તથા સુધબુધિથી, **ब** હોડી માંહેના ઉતારૂઓને બચાવવાના હેતુથી, જો **अ** પોતાનો મારગ બદલે, તો, જે કામ કરેથી **क** હોડી નિચે બેસી જશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં તે કામ

કરેથી **क** હોડી નિચે બેશી જાય તો પણ **अ** એ કાંઈ ગુન્હો કીધો એમ સમજવું નહી; પરંતુ હકીકતની બાબત દાખલ એમ માલમ પડવું જોઈએ કે જે ભયમાંથી બચવાનો તેણે ઈરાદો કર્યો તે એટલો મોહોટો હતો કે, તેને લીધે તેણે **क** હોડી નીચે બેસાડી દેવાનું જોખમ માથે લીધું તે માફ થઈ શકે.

(**च**) એક મોહોટી આગમાં **अ** લોકોનાં ઘરો તોડી પાડે, એટલા સારૂ કે તે આગ પથરાતી અટકે; અને એ કામ તે, સુધબુધિથી માણસની જિંદગી અથવા મિલકત બચાવવાના ઈરાદાથી કરે, તો એ ઠેકાણે, જો એવું માલમ પડે કે અટકાવવાની હાની એવી તરેહની તથા એટલી નજદીકની હતી કે તેથી **अ** નું કામ માફ થાય તો, **अ** એ એ ગુન્હો કીધો એમ સમજવું નહી.

ટીકા.—દ્રષ્ટાંત ધાનમાં લેઈએ તો "જો કાંઈ વસ્તુ હાનિ કરવાના સાપરાધ ઈરાદા વગર કરી હોય" એ શબ્દોનો એવો અરથ થવો જોઈએ કે, જે થવાનું છે એમ તે જાણે છે, તેનો તેણે ઈરાદો રાખ્યો હતો; અને તેનો નીચે પ્રમાણે નિરણય થાય, જેમકે કોઈ માણસ સાધારણ રીતે એમ માને કે બીજા શખસને હાનિ તો થવાનીજ અને પ્રમાણીકપણે એવું કૃત્ય કરે અને તે પોતે જાણે કે તેથી થોડી પણ હાનિ થશે, તો જે હાનિ ખરેખરી થઈ તેને વાસ્તે તે જવાબદાર નથી; જેમકે ઉદાહરણ, કોઈ જનરલ સાહેબ પોતાની ટુકડીનાં બીજા માણસો સહી સલામત જાય તેને માટે, થોડાં માણસોને એક બાજુની પાસે મોકલ્યાં, તે સ્પષ્ટ જાણતો કે મોકલેલાં માણસો મળી જશે.

એક તાડીવાળાની તાડીમાંથી કોઈ શખસ હમેશાં તાડી ચોરી જતો. તે ચોરને પકડવા માટે પેલા તાડીવાળાએ તાડીના વાસણમાં એક એવી જાતનો રસ રેંડયો, કે જે રસ પોતે એવું જાણતો કે જો કોઈ મનુષ તે પીશે તો તેનું મૃત્યું થશે. પેલી તાડી પેલા ચોરે કોઇ સોલજરોને વેંચી અને પીનારને હાની થઈ; તે ઉપરથી તેને પીનલકોડની કલમ ૩૨૮ મુજબ ગુન્હેગાર ઠરાવ્યો અને એવું કહ્યું કે તેને કલમ ૮૧ નો લાભ મળી શકે નહી (રાણી વિરૂધ ધનીઆ. ૫ મું હા. કો. ૫૯)

હવે એક અગત્યનો પ્રશ્ન એ છે કે પોતાને હાની થતી અટકાવવાને કોઈ શખસ બીજાને હાની કરી શકે કે નહી? જેમકે, કોઈ શખસ ભુખે મરતો હોય તો શું તે ચોરી કરે? એવું ઠરાવ્યું કે તેમ કરી શકે નહી, પણ તેની સ્થિતિ શિક્ષા કમી કરવાને ધ્યાનમાં લેવાય.

જે બાબતમાં "ઈંગલીશ લો" થી બીજા માણસના હકને જો પોતાના ફાયદાનેવાસ્તે નુકશાન કરે તે છતાં પણ લાભ મળે તે એ છે કે, જેમ કોઈ દરિયામાં તોફાન થવાથી વહાણ ભાગી જાય, તે વહાણના એક પાટીયા ઉપર બેચાર સખસ અકસ્માતે આવી જાય અને જોતે પાટીયું ચારે માણસને રાખી શકે તેમ ના હોય, અને જો તેમાંના બીજા માણસોને દરીયામાં ધકેલી મુકીશ નહી, તો મારૂ મોત બેશક થશે એવી સ્થીતિમાં કોઈ માણસ મજકુર માણસોને ધકેલી મુકે તો તે ગુન્હેગાર થતો નથી. કેમકે કાયદાની એક કહેવત છે કે કોઈ માણસને કાંઈ કરવાની જરૂર પડે અને તે જરૂરની રૂઈએ તે કૃત્ય કરે તો તે જરૂરથી તેને માફી મળેછે.

તેમજ કોઈ શેહેર ઉપર ઘેરો ઘાલ્યો હોય તો સર્વની સહીસલામતીને વાસ્તે શેહેરમાંના ખોરાકની બરોબર વહેચણી કરવી જોઈએ.

૭ વરસથી ઓછી ઉમરના બાળકે કરેલું કામ.

૮૨. સાત વરસથી ઓછી ઉમરનાં બાળકે કરેલી કાંઈપણ વસ્તુ ગુનો છે એમ સમજવું નહી.

૭ વરષથી વધારે અને બાર વરષથી ઓછી ઉમરનું બાળક જેની સ્મજ જોઈએ એ-

૮૩. સાત વરષથી વધારે અને બાર વરષથી ઓછી ઉમરનું બાળક, જેની અકલ તે વખતે પોતાની ચાલ કેવીછે તથા તેથી શું પરિણામો થશે એ બાબત વિચાર કરી શકે એટલી પુખ્ત થઈ નથી તેણે કરેલી કાંઈપણ વસ્તુ ગુનો છે એમ સમજવું નહી.

ઉમ્મરે પુખ્ત થઈ નથી તેનું કામ.

ટીકા.—ઇંગરેજી કાયદા પ્રમાણે જિંદગીના ત્રણ ભાગ ઠરાવ્યા છે. સાત વરસ સુધીની ઉમરમાં કોઈ પણ ગુનહો થઇ શકે નહી, અને કલમ ૮૨ માં તેમ ફરમાવ્યું છે. ૧૪ વરસની ઊમર પછી સાપ્રાધ જોખમદારી પુખત ઊમરના માણસની માફક છે. કલમ ૮૩ માં આ વખત બે વરસ ઓછાં કરી નાખ્યા છે. પછીના વખતને વાસ્તે સાપ્રાધ જોખમદારી મનની સ્થિતિ ઉપર આધાર રાખેછે.

ઇંગ્રેજી કાયદા પ્રમાણે ૧૪ વરસનું છોકરૂં બળાત્કારનો ગુન્હો કરવાને તદન નાલાયક છે. પણ તે મહત્વ અહીં લાગુ પડે કે નહી તે સવાલ છે. છોકરીઓ ઉપર ગુન્હા થાયછે તેની બાબતમાં કેટલાક વિદ્વાનોનો એવો અભિપ્રાય છે કે યુરોપ કરતાં હિંદુસ્તાનમાં છોકરીઓની પુખ્ત ઉમર થવાને બે વરસ ઓછાં ગણેછે. જેમકે યુરોપમાં જો ૧૪ વરશે પુખ્ત ઉમરે આવે તેમ ગણાતું હોય તો હિંદુસ્તાનમાં ૧૨ વરશે આવે એમ સમજવું. જેમકે કોઈ ૧૦ વરસની ઉમરના બાળક ઉપર ફક્ત ત્રણ વરસની છોકરી ઉપર બળાત્કાર સંભોગ કરવાનો આરોપ મુકયો હોય, તો કોરટે એવું ઠરાવ્યું કે તે ફક્ત "કોશેશ કરી," એવું સાબીત થાય અને ગેરવરતણુક તરીકે ફકત ૧ વરસ કેદની શિક્ષા કરી, જુઓ કરીમ વિરૂદ્ધ મીયુન. ૧ મ. ડા. ૧૯૦, ૬૩૬.

છોકરાએ કાંઈ કૃત્ય કર્યું હોય તેને વાસ્તે આ કાયદામાં કાંઈ શિક્ષા બતાવી નથી, કેમકે જો કે જે કૃત્ય કરયુંછે તે છોકરૂં જાણતું હોય તોપણ તેની એવી સમજ નથી કે જે કૃત્ય થયું છે તે ગુન્હોછે, અને તેથી કરીને તેનો સાપ્રાધ તે કૃત્યના જાણવા ઉપર આધાર રાખતો નથી, પણ તેનો કેવો ગુણછે તે જાણવા ઉપર આધાર રાખેછે. (મેકફરસન)

દીવાના સખસનું કામ.

૮૪. જે સખસ કાંઇ કામ કરતી વખતે, દીવાનગીના સબબથી, હું કેવી રીતનું કામ કરૂંછું એ અથવા જે કામ હું કરૂંછું તે ખોટું છે અથવા કાયદાથી ઉલટું છે એવું જાણી શકતો નથી, તેનું કરેલું તે કામ ગુનોહ છે એમ સમજવું નહી.

ટીકા.—કાયદાનો એવો મુળતત્વ છે કે જો ઉલટું સાબીત થાય નહી તો દરેક મનુસ્ય પુખત ઉમરે હોય તે વખતે જે જે કૃત્ય કરે તે સમજિને કરેછે અને તેથી કરી તેને વાસ્તે જવાબદાર થાય. અને જો કોઈ ગાંડા માણસમાં કોઈ કોઈ વખત સમજ હોય તો જે કૃત્ય કરે તે તેણે જે વખતમાં સમજ હતી તે વખતે તે કૃત્ય કર્યું એવો અનુમાન થઈ શકે છે પણ કદાપી જો એવું સાબીત થાય કે તેણે જે કૃત્ય કર્યું તે વખતે તેનો સ્વભાવ સમજ શકતીમાં નહોતો એવું સાબીત થાય તો ઉપર પ્રમાણે અનુમાન થઈ શકે નહી.

સમજ શકિતની ખામી ત્રણ જાતની છે. તે એ કે ઘેલછા, દીવાનાપણું, અને હસ્ત કૃત્ય અથવા થોડો વખત ચાલે તેવી બે ખામી જેમકે અફીણ ખાવાથી દારૂપીવાથી, વીગેરે થાય તે.

કોઈ મુરખ અથવા દીવાનો સખસ પોતાના કૃત્યનો વાકેફ હોય તે છતાં પણ જોખમદાર થઈ શકતો નથી, કેમકે તે કૃત્ય કેવા પ્રકારનું છે અથવા તેનો કેવો ગુણછે તે જાણતો નથી. કેટલાક દીવાના માણસોમાં તે કૃત્ય કેવા પ્રકારનુંછે, તે જાણવાની પુરતી શકિત હોયછે, તે છતાં પણ જો તે એવું જાણતો હોય નહી કે પોતે જે કૃત્ય કરેછે તે ગેરવ્યાજબી અથવા કાયદામાં ફરમાવ્યા પ્રમાણે ઉલટાં છે, તો તેઓ જવાબદાર થતા નથી જેમકે એક સાધારણ ઉદાહરણ તરીકે; જેમકે કોઈ સખસ બેભાનીમાં એમ ધારે કે સામો માણસ મારો જીવ લેવાની તઈયારીમાં છે અને તેથી કરીને પોતાનો બચાવ કરવાને તે મનુષ્યનું મ્રત્યુ કરે, તો તે જવાબદાર થતો નથી. પણ જો તેની કલ્પના એવી હોય કે મરનારે મને ઈજા કરી અથવા મારા કોઈ સગાને ઈજા કરી અને તેનું વેર લેવાને જો પોતે તેનું મ્રત્યુ કરે તો તેવી બાબતમાં બેશક તે જવાબદાર થાયજ.

ખુનના તોહોમતના ગુન્હામાં અને શરીર સંબંધી ગુન્હાઓમાં બચાવ તરીકે દીવાના પણું બતાવી શકાય છે.

કોઈપણ સખસ ઉપર જ્યારે ગુનહો કર્યાનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય તે વખતે જો તે દીવાનો હોય તો તેની તપાસ કોઈ માજીસ્ત્રેટ કરી શકે નહી, પણ તેના ગાંડાપણાની વાત બાબત તે માજીસ્ત્રેટે ચોકશી કરવી અને તે જીલ્લાના સીવીલસરજન પાસે અથવા સ્થાનિક સરકાર ફરમાવે એવા બીજા વઈદિક અમલદાર પાસે તે શખસની પરિક્ષા કરાવવી અને તે ઉપરથી સદરહુ સરજન અથવા બીજા અમલદારની શાહેદ દાખલ જુબાની લેવી અને તે જુબાની લખી લેવી.

જ્યારે જ્યારે કોઈ માણસને એવા કારણો ઉપરથી બિન તકસીરવાર ઠરાવવામાં આવે કે તેણે જે વખતે કાંઈ ગુન્હો કર્યાનું કેહેવામાં આવ્યું હોય; તે વખતે તે ગાંડા હોવાને લીધે, તેનું જે કૃત્ય ગુન્હો થાય છે એવું કેહેવામાં આવ્યું હોય તે કૃત્યનો પ્રકાર જાણવાને અશક્ત હતો, તો એવું વીશેશે કરીને જણાવવું જોઇએ કે તેણે તે કૃત્ય કરેલું કે નહી.

એવા ગાંડા માણસના કેસમાં સ્થાનીક સરકારને રીપોટ કરવો જોઈએ, અને સ્થાનીક સરકાર પછીથી ગાંડા માણસના આશ્રય સ્થાનમાં, અથવા તુરંગમાં, અથવા તેની સહીસલામતી જાળવવાને તેના કોઈ મીત્રને સોંપશે.

પોતાની ખુસી ન છતાં થએલી કેફના સબબથી જે શખસ વિચાર કરવાને અશક્ત થયો છે તેનું કામ.

૮૫. જે શખસ કાંઈ કામ કરતી વખતે; કેફના સબબથી હું કેવી રીતનું કામ કરૂ છું એ, અથવા હું જે કામ કરૂછું તે ખોટું છે અથવા કાયદાથી ઉલટું છે એવું, જાણી શકતો નથી, તેનું કરેલું તે કામ ગુન્હો છે એમ સમજવું નહી; પણ જે વસ્તુથી તેને કેફ ચડી તે વસ્તુ તે ન જાણે એમ અથવા તેની ખુશી ન છતાં તેને ખવાડી હોય તો.

ટીકા.—જાણી બુજીને કેફ કરી હોય તો તેણે કરેલા ગુનાહની માફી મળી શકે નહી. પણ જો કોઈ શખસને યુકતીથી અથવા દગો ફટકો કરીને કેફી કરયો હોય અથવા અજાણથી કેફી કરયો હોય, (જેમકે કોઈ દાકતર ભુલથી કાંઈ ઓસડ આપે અને તે ઓસડમાં કેફી કરવાનો ગુણ હોય) અથવા કોઈ શખસના જાણવામાં ના આવે તેવી રીતે કોઈ બીજા સાધનથી કેફી કરયો હોય અથવા તેની મરજિ ઉપરાંત તેને કેફી કરયો હોય, એવી હકીકતોમાં જો ગુનોહ કરે તો તેને માફી મળી શકે છે. તેની કેફ એટલે બધે દરજે ચઢી જવી જોઈએ કે તે જે કૃત્ય કરે છે તે કેવા પ્રકારનું છે અને તે ગુનોહ થઈ શકે તેવું છે, એવું તે બીલકુલ જાણી શકે નહી એમ હોય તો તે બચી જાય.

પોતાની મેળે કેફ કરી ગુન્હો કરે તો તેને આ કલમનો લાભ મળી શકતો નથી. કેમકે કાયદાનો એવો મુળ તત્વ છે કે કોઈ શખસ કેફ કરી કાંઈ કૃત્ય કરે તો તેણે જાણે કે કેફ કરી નહી હતી, અને ગુન્હો કર્યો છે, એમ ગણવું જોઈએ.

જે ગુન્હામા અમુક ઈરાદો અથવા જ્ઞાન જોઈતુ હોય, તે ગુન્હો જે ન કેફ ચડી હોય એવા માણસે કરેલો.

૮૬. જે જે બાબતોમાં કાંઈ કામ અમુક જ્ઞાન અથવા ઈરાદાથી કરયુ ન હોય તો તે ગુન્હો ન ગણાય એવું હોય તે તે બાબતોમાં જે શખસ કેફની હાલતમાં હોઈને તે કામ કરે તે શખસની ઉપર, જાણે તેને કેફ ન ચઢી હોત તો જે જ્ઞાન તેને હોત તેજ જ્ઞાન તેને હતુ એમ સમજીનેજ, અમલ થવાને તે લાયક થશે; પણ જે વસ્તુથી તેને કેફ ચડી તે વસ્તુ તે ન જાણે એમ અથવા તેની ખુશી ન છતાં તેને ખવડાવી ન હોય તો.

ટીકા.—આ કાયદામાં એવું ફરમાવ્યુ છે કે કોઈ શખસ જો જાણી જોઇને પોતાની ખુશીથી કેફ કરે અને પછી કાંઈ કૃત્ય કરે તો, જાણે કે તેણે કેફ કરી નહોતી અને સુધિમાં હતો એવું માનવું જોઇએ માટે જો કોઈ હકીકતો માલમ પડે તો કાયદામાં એવો અનુમાન થઈ શકે તે ખાસ રીતે તેથી વાકેફ હતો, અને તેથી કરીને બચાવમાં, એવું કહી શકે નહી કે મને તો કેફ ચઢી હતી, જેમકે કોઈ માણસ બીજાને ગોળીથી મારે તો તે એવું કહી શકે નહી કે મને તો કેફ ચઢી હતી અને તેથી કરીને

હું જાણતો નોહતો કે મારા હાથમાં પીસ્તોલ હતી અથવા મને ખબર નોહતી કે તે પીસ્તોલ ફોડવાથી મોત થશે, એવું કહી શકે નહી. તેમજ જો એવી સ્થીતીમાં તે બંદુકનો બાહાર કરે કે જો તે સુધીમાં હોત તો તેના મનમાં કોઈ પ્રકારની ધાસ્તી રેહેત નહી, અને તેથી કરીને એમ કહી શકે નહી કે મને તો કેફ ચઢી હતી અને તેથી હું એમ જાણતો કે મારી જિંદગી ભયમાં હતી, પણ ખાસ જ્ઞાન સાબીત કરવાની ફરજ ફરીયાદ કરનાર ઉપર હોય, અને હકીકતો ઉપરથી કાંઈ યોગ્ય અનુમાન થઈ શકતો ન હોય તો, તેવે પ્રસંગે જુદો ધારો લાગુ પડે, જેમકે કોઈ શખસે ખોટો રૂપીયો છે એવું જાણી તે ચલાવ્યો એવો તેના ઉપર ગુનાહ મુકવામાં આવ્યો હોય તો, ફરીયાદીએ એવું સાબીત કરી આપવું જોઈએ કે તે જાણતો હતો કે તે રૂપીઓ ખોટો છે. એમ ધારો કે તે શખસની પાસે બીજા ઘણા ખરા રૂપીઆ હતા અને તેમાં એક ખોટો રૂપીઓ પણ હતો અને આ વાત તે બરોબર રીતે જાણતો હતો, તેમ છતાં પણ એવું સાબીત કરી આપવું જોઈએ કે જે રૂપીઓ તેણે ચલાવ્યો તે ખોટો છે એવું તે જાણતો હતો.

જે કામથી મોત અથવા મહાવ્યથા કરવાનો ઈરાદો કર્યો નથી, અથવા તે થશે એવો સંભવ જાણ્યામાં નથી, એવું કામ રજામંદીથી કરેલું.

૮૭. જે વસ્તુથી મોત અથવા મહાવ્યથા કરવાનો ઈરાદો કર્યો નથી, અને જેથી મોત અથવા મહાવ્યથા થશે એવો સંભવ છે એમ તેહેનો કરનાર જાણતો નથી, તે વસ્તુ કરવાથી, થતી હાનિ ખમવાની જે સખસે, સાફ રીતે અથવા અરથાંત સમજાય એવી રિતે, રજામંદી આપી હોય, એવા અઢાર વરષથી વધારે ઉમરના કોઈ સખસને કાંઈ હાનિ થાય અથવા કાંઈ હાનિ કરવાનો તે વસ્તુ કરનારે ઈરાદો કર્યો હોય, તે હાનિના સબબથી, અથવા એવા જે સખસે તે હાનિનું જોખમ માથે લેવાની રજામંદી આપી હોય તે શખસને તે વસ્તુથી કાંઈ હાનિ થશે એવો સંભવ છે એમ તે વસ્તુ કરનાર જાણતો હોય, તે હાનીના સબબથી, તે વસ્તુ ગુન્હો છે એમ સમજવું નહિ.

દ્રષ્ટાંત.

अ તથા **ञ** અમથા રમતને સારૂ એક બીજા સાથે પટો ખેલવાનું કબુલ કરે, તો, એ કબુલતમાં અરથાત હરએકની હેવી રજામંદી સમજાય છે કે વગર દગલબાજી એ તે પટો ખેલતાં જે હાનિ થાય તે ખમવી; હવે **अ** થી વાજબી રિતે ખેલતાં **ञ** ને કાંઈ વ્યથા થાય, તો, **अ** એ કાંઈ ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું નહી.

ટીકા.—સાધારણ રીતે બોલીએ તો, પોતાની મિલકત ઉપર અથવા પોતાના શરીર ઉપર કાંઈ ઈજા અથવા નુકશાન સહન કરવાને દરેક મનુષ આપ મુખત્યાર છે. અને આમ પોતે કરવાને બદલે બીજા પાસે કરાવે તો કરનાર કોઈ પણ પ્રકારનો ગુનાહ કરતો નથી. દરેક માણસ પોતાની મિલકત આપી દે અને બીજો જે તેની રજામંદીથી લે તે કાંઈ ચોરી કરતો નથી. પોતે ગમે તે દુઃખ સહન કરે અથવા બીજાના હાથે સહન કરવાની કબુલાત આપે. પણ કાયદા પ્રમાણે બીજાને હાથે પોતાનું ખુન કરવાને અથવા મહાવ્યથા કરવાને તે રજામંદી આપી શકે નહી.

તેમજ જે કૃત્ય ગુન્હો થાય તેવું કૃત્ય કરવાને કોઈપણ રજામંદી આપી શકે નહી. જેમકે, કોઈ ઘરનો માલેક પોતાનું ઘર બાળી નાખવાને બીજાને રજામંદી આપે, પણ તેથી કરીને તે ઘરમાં જે માણસ ઊંઘેલાં હોય અથવા જોડેના ઘરમાં જે માણસ હોય તેમને જે નુકશાન થાય, તેમાંથી પેલો બીજો માણસ બચી જતો નથી.

જે કામથી મોત થાય એવો ઈરાદો કરયો નથી,

૮૮. જે વસ્તુથી મોત થાય એવો ઈરાદો કરયો નથી તે વસ્તુથી થતી હાનિ ખમવાની અથવા તે હાનિનું જોખમ માંથે લેવાની જે સખસે, સાફ રીતે

તે કામ, રજામંદીથી, તથા શુદ્ધ બુધીથી કોઈ શખસના ફાયદાને માટે કરેલું.

અથવા અરથાંત સમજાય એવી રીતે, રજામંદી આપી હોય, તે સખસના ફાયદાને માટે શુદ્ધબુદ્ધિથી તે કરવામાં તે સખસને કાંઈ હાનિ થાય, અથવા તેને કાંઈ હાનિ કરવાનો ઈરાદો તે કરનારે કરયો હોય અથવા તેને તેથી કાંઈ હાનિ થશે એવો સંભવ છે એમ તે કરનારે જાણ્યું હોય, તે હાંનિના સબબથી તે વસ્તુ ગુનો છે એમ સમજવું નહી.

દ્રષ્ટાંત.

અમુક શસ્ત્રક્રિયા કરવાથી **ક**નું મોત થશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને, પણ **ક** નું મોત આણવાનો ઈરાદો ન કરતાં અને **ક** કાંઈ દુખકારક રોગથી પીડા પામેછે. તેને ફાયદો થાય એવા ઇરાદાથી, શુદ્ધબુદ્ધિએ, **ક** ની રજામંદી લેઈને, **ક** ની ઉપર તે શસ્ત્રક્રિયા **અ** દાક્તર કરે, તો **અ** એ કાંઈ ગુનોહ કરયો એમ સમજવું નહી.

ટીકા.—કોઈ પણ જાતની રજામંદીથી જાણી જોઈને બીજાનું મોત કરી શકાય નહી. પણ જે પુરૂષના ફાયદાને વાસ્તે કોઈ ચીજ કરવામાં આવી હોય તે પુરૂષ એવી રજામંદી આપી શકે કે બીજાએ તે ચીજ કરવી, અને વળી તે પણ ગમે તો તેથી મ્રત્યુ થાય. એમ ધારો કે કોઈ શખસ સખત મંદવાડ ભોગવતો હોય અને પોતાના શરીરમાં વાહાડ કાપ કરાવ્યા શિવાય તેનો રોગ મટે નહી, તેમ હોય, અને આમ વાહાડ કાપ કરવામાં તેનું મ્રત્યુ થાય એવો સંભવ હોય, પણ તેમ કરયા શિવાય બીજો ઈલાજ હોય નહી, એમ હોય તે વખતે તે રોગી પુરૂષ વાહાડ કાપ કરવાનો જુમો પોતે લેઈ પોતાની સ્પષ્ટ રજામંદી આપે, અને જે શખસ એવી વાહાડ કાપ ઘણી કાળજિથી તથા સંભાળથી કરે અને તેમાંથી મ્રત્યુ થાય તો પેલો ગુનેહગાર થતો નથી.

વળી કોઈ શખસ ઉપર જો કોઈ જંગલી જનાવરે હલ્લો કરયો હોય અને તે દરમ્યાનમાં પેલો પોતાના મિત્રને તે જનાવર સામે ગોળી મારવાને રજામંદી આપે, અને આવી બાબતમાં પોતે જાણેછે કે પોતાનું મ્રત્યુ થવાનો સંભવછે, અને પેલો મિત્ર જો તેનો હુકમ માન્ય કરે, તો તે કાંઈ ગુહો કરતો નથી.

કોઈ બાળક અથવા દીવાનાના ફાયદા માટે તેના વાલીએ, અથવા વાલીની રજામંદીથી બીજા સખસે, શુધબુધિથી કરેલું કામ.

૮૯. કોઈ બાર વરસથી ઓછી ઉમરના અથવા દીવાના સખસના ફાયદાને માટે, તે સખસનો જે વાલી હોય અથવા જે બીજા શખસના કાયદેસર હવાલામાં તે શખસ હોય તે, અથવા તેની સાફ રીતે અથવા અરથાંત સમજાય એવી રીતે રજામંદી લઈને કોઈ બીજો શખસ, શુધબુધિથી, કાંઈ વસ્તુ કરે, અને તે વસ્તુથી તે સખસને કાંઈ હાનિ થાય, અથવા તેને કાંઈ હાનિ કરવાનો ઇરાદો તે કરનારે કરયો હોય, અથવા તેને તેથી કાંઈ હાનિ થશે એવો સંભવ છે એમ તે કરનારે જાણ્યું હોય તો તે હાનિના સબબથી તે વસ્તુ ગુનોહ છે એમ સમજવું નહી; પરંતુ.

શરતો.

પેહેલી—ઈરાદાથી મોત આણવાને, અથવા મોત આણવાની કોશિસ કરવાને આ અપવાદ લાગુ પડશે નહી.

બીજી—કાંઈ વસ્તુનો કરનાર સખસ એમ જાણતો હોય કે એવો મોત આવે એવો સંભવ છે, તે વસ્તુ મોત અથવા મહાવ્યથા અટકાવવાના, અથવા કાંઈ મોટો રોગ કે અશકતતા દુર કરવાનાં કારણથી કાંઈ બીજા કારણથી કાંઈ બીજા કારણ માટે, તે શખસ કરે; તેને **આ** અપવાદ લાગુ પડશે નહી.

ત્રીજી—મોત અથવા મહાવ્યથા અટકાવવાનાં, અથવા કાંઈ મોટો રોગ કે અશક્તતા દૂર કરવાના, કારણ શિવાય બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરવાને, અથવા મહાવ્યથા કરવાની કોશિશ કરવાને આ અપવાદ લાગુ પડશે નહી.

ચોથી—જે ગુન્હો કરવાને આ અપવાદ લાગુ પડતો નથી તે ગુન્હો કરવામાં મદદગારી કરવાને પણ એ, લાગુ પડશે નહી.

દ્રષ્ટાંત.

अ. શુદ્ધબુધિથી, પોતાના બાળકના ફાયદાને સારૂ પોતાના બાળકની રજામંદી શિવાય, તેની પથરી કહડાવવાને તેની જાંગમાં એક દાક્તર પાસે ચીરાવે, અને તે એમ જાણતો હોય કે એ શસ્ત્રક્રિયાથી એ બાળકનું મોત થશે એવો સંભવ છે, પણ તે બાળકનો જીવ જાય એવો તેનો ઇરાદો ન હોય, તો अ આ અપવાદમાં દાખલ થાય છે કેમકે તેની મતલબ પોતાનાં બાળકનો રોગ જાય એવીછે.

ટીકા.—આ કલમની મતલબ એવી છે કે જો તે સહન કરનાર પુખ્ત ઉમરનો અથવા ખરેખરી શુદ્ધીનો હોત તેવી વખતે તેણે જે રજામંદી આપી હોય તેની માફક તેના વાલીએ આપેલી રજામંદીની અસર છે. તેથી કરીને જે જે ઠેકાણે રજામંદીની જરૂર છે અને તે રજામંદી તે પુરૂષ સીવાય બીજા કોઇની હોય, તો રજામંદી આપનાર શખસે પોતાની બાબતમાં જેવો વીચાર કરવો જોઈએ, તેવોજ ઘટીત વીચાર કરી રજામંદી આપવી જોઈએ.

કોઈ માબાપ પોતાના છોકરાના ફાયદાના વાસ્તે ધીમેથી તેને ચાબુક મારે તો તે કાંઈ ગુન્હો નથી; તેમજ કોઈ માણસ પોતાના છોકરાના ફાયદાને વાસ્તે તેને પુરી રાખે તે પણ કાંઈ ગુન્હો નથી; પણ કોઈ સખસના ઘર ઉપર મારાઓએ તથા લુટારાઓએ હલ્લો કરયો હોય. અને તે શખસ શુધબુધિમાં એમ ધારે કે મારી છોકરી તે લુટારાઓના કબજામાં જશે, એવું ધારી, તે પોતે તે છોકરીને મારી નાંખે તો તેને આ કલમના અપવાદનો લાભ મળતો નથી.

દેહેશત અથવા ખોટી સમજથી અપાઈ છે એવી જાણેલી રજામંદી બાળક અથવા દીવાના સખસની રજામંદી.

૯૦. કાંઈ નુકશાનની દેહેસતથી અથવા હકીકતની ખોટી સમજથી કાંઈ રજામંદી કોઈ સખસથી અપાઈ હોય, અને તે રજામંદી તેવી દેહેસતથી અથવા ખોટી સમજથી અપાઈ છે એમ તે કામ કરનાર સખસ જાણતો હોય, અથવા એમ માનવાનું તેને કારણ હોય, અથવા, જે સખસ દીવાનગી અથવા કેફના સબબથી જે કામ બાબત પોતાની રજામંદી આપતો હોય તે કામ કેવી તરેહનું છે તથા તેનો પરીણામ કેવો થશે એ સમજવાને અશક્ત હોય એવા શખસે રજામંદી આપી હોય અથવા, વાક્ય સંબંધી એથી ઉલટું ન દેખાય તો, બાર વરસથી ઓછી ઉમરના કોઈ સખસે રજામંદી આપી હોય, તો તે રજામંદીને આ કાયદાની કોઈપણ કલમમાં લખેલી રજામંદી જેવી સમજવી નહી.

ટીકા.—સ્વતંત્ર અને સમજ ભરેલી રજામંદી મળવી જોઈએ. એમ ધારો કે કોઈ અજ્ઞાન સખસ એમ કહે કે મને તો ગમે તેવું મુશકેલ વાહાડકાપ કરવાનું કામ આવડે છે અને આવુ બતાવી રજામંદી મેળવે, તો આવી રજામંદીથી તેને કાંઈ ફાયદો મળતો નથી.

ખોટી સમજથી રજામંદી અપાઈ છે, તેના ઊદાહરણ વાસ્તે રાણી વીરૂધ પુનાઈ ફતીમાનો કેસ જુઓ, (૧૨, સધ. ક્રી. ૭ એસ. સી. ૩ બં. લોરી. એં. ક્રી. ૨૫) તે કેસમાં તહોમતવાળો એક બાજિગર હતો, તેણે મરનારને એવી ઉશકેરણી બતાવી કે સરપનો ડંશ ઊતારવાની વિધા મારી પાસે છે, એવું કહી સાપ કરડવા દીધો હતો, પણ તે ડંશ ઊતારી શકયો નહોતો.

રજામંદી આપનાર શખસને થનારી હાનીના સંબંધવિના પણ જે કામો ગુન્હો છે, તે કામોને ૮૭, ૮૮, તથા ૮૯મી કલમો માંહેલા અપવાદો લાગુ પડતા નથી.

૯૧. જે શખસ રજામંદી આપતો હોય, અથવા જેની વતી રજામંદી અપાતી હોય, તે શખસને જે હાની થાય અથવા જે હાની કરવાનો ઈરાદો થયો હોય, અથવા જે હાની થશે એવો સંભવ છે એમ જાણવામાં આવ્યું હોય, તે હાનીના સંબંધ વિના પણ જે કામો ગુન્હા છે, તે કામોને ૮૭, ૮૮ તથા ૮૯ મી કલમોમાંના અપવાદો લાગુ પડતા નથી.

દ્રષ્ટાંત.

(શુદ્ધબુદ્ધિએ કાંઈ સ્ત્રીના જીવ બચાવવાના હેતુથી ન કરયો હોય, તો) તે સ્ત્રીને તેથી કાંઈ હાની થાય અથવા કાંઈ હાની કરવાનો કરાદો કરયો હોય તે હાનીના સંબંધ વિના પણ ગરભપાત કરવો એ ગુનોહ છે. માટે "તે હાનીના સબબથી, કાંઈ તે ગુનો નથી; અને તે સ્ત્રી અથવા તેના વાલીની રજામંદી લેઈને તેનો ગરભપાત કરયો હોય તો તે રજામંદીથી તે, કામ નહી ગુન્હો એમ થતું નથી.

કોઈ શખસની વગર રજામંદીએ તેના ફાયદા સારૂ શુદ્ધબુધિએ કરેલું કામ.

૯૨. જે શખસના ફાયદાને સારૂ કાંઈ વસ્તુ કરવી છે તે એવી હાલતમાં આવી પડયો હોય કે તેથી રજામંદી બતાવી શકાતી નહોય, અને કોઈ વાલી અથવા તેને કાયદેસર હવાલામાં રાખનારો કોઈ બીજો શખસ નહોય કે તે વસ્તુ કરેથી ફાયદો થાય એ રીતે વખતસર તેની રજામંદી મેળવી શકાય, તો તેવી વેળાએ, શુદ્ધબુધિથી તે શખસના ફાયદાને સારૂ તેની રજામંદી વગર પણ કાંઈ

શરતો.

વસ્તુ કરી હોય તે, તેથી તે શખસને કાંઈ હાની થાય તે હાનીના સબબથી, ગુન્હો છે એમ સમજવું નહી પરંતુ—

પેહેલી—ઈરાદાથી મોત આણવાને, અથવા મોત આણવાની કોશિશ કરવાને, આ અપવાદ લાગુ પડશે નહી.

બીજી—કાંઈ વસ્તુનો કરનાર શખસ એમ જાણતો હોય કે એથી મોત આવે એવો સંભવ છે, તે વસ્તુ, મોત અથવા મહાવ્યથા અટકાવવાના, અથવા કાંઈ મોટો રોગ કે અશક્તતા દુર કરવાના કારણથી કાંઈ બીજા કારણ માટે તે શખસ કરે, તેને આ અપવાદ લાગુ પડશે નહી.

ત્રીજી—મોત અથવા વ્યથા અટકાવવાનાં કારણથી કાંઈ બીજાં કારણ માટે બુધિપુરવક વ્યથા કરવાને અથવા વ્યથા કરવાની કોશિશ કરવાને, આ અપવાદ લાગુ પડશે નહી.

ચોથી—જે ગુન્હો કરવાને આ અપવાદ લાગુ પડતો નથી, તે ગુન્હો કરવામાં મદદગારી કરવાને પણ એ લાગુ પડશે નહી.

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) **झ** પોતાના ઘોડાપરથી પડીને બેહોશ થઈ જાય, અને તેવામાં **अ** દાક્તર ત્યાં આવી પહોંચે ને તેના વિચારમાં એમ આવે કે **झ** ની ખોપરી કાપવી જોઈએ, પછી **झ** ને વિચાર કરવાની શક્તી પાછી આવતાં પેહેલાં **अ** **झ**, નું મોત આણવાના ઈરાદાથી નહી, પણ સુધબુધિથી **झ** ના ફાયદાને માટે **झ** ની ખોપરી કાપે, તો **अ** એ કાંઈ ગુન્હો કરયો એમ સમવું નહી.

(ख) झ ને એક વાઘ લેઈ જાયછે. તે જોઈ તે अ તે વાઘને તાકીને ગોળી મારે; અને તે ગોળીથી झ નો જીવ જાય એવો સંભવ છે એમ જાણીને, પણ झ નો જીવ લેવાના ઈરાદાથી નહી, અને શુધબુધિએ झ ને ફાયદો કરવાના ઈરાદાથી તે ગોળી મારે, અને તેની ગોળીથી झ ને તેનો જીવ જાય એવું જખમ લાગે; તો अ એ કાંઈ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું નહી.

(क) એક બાળક એકાએક એવી આફતમાં આવી પડે, કે તેની ઉપર તુરત કાંઈ શસ્ત્રક્રિયા ન થાય તો તેનો જીવ જાય એવો સંભવ હોય, અને તે બાળકના વાલીની રજા લેવાની વેળા ન હોય એવી હાલત જોઈને તે બાળકના કાલાવાલાપર નજર ન રાખતાં, શુધબુધિએ, તે બાળકના ફાયદાને માટે अ દાક્ટર તે શસ્ત્રક્રિયા કરે, તો अ એ કાંઈ ગુનોહ કરયો એમ સમજવું નહીં.

(ड) એક ઘરને આગ લાગી છે. તે ઘરમાં अ છે તથા झ બાળક છે. એવામાં લોક નિચેથી એક ચાદર પોહોળી કરીને પકડી રહે, અને अ તે બાળકને તે ઘરના છાપરાપરથી નિચે નાંખે, એવું જાણીને કે નિચે પડેથી એ બાળકનો જીવ જાય એવો સંભવ છે, પણ તે બાળકનો જીવ લેવો એવો તેનો ઈરાદો ન હોય, અને શુધબુધિએ તે બાળકને ફાયદો કરવાનો ઈરાદો તેણે કરયો હોય, તો એ ઠેકાણે અગર પડવાથી તે બાળકનો જીવ જાય તોપણ, अ એ કાંઈ ગુનોહ કરયો એમ સમજવું નહી.

ખુલાસો—ફક્ત પઈશાની તરફનો ફાયદો થતો હોય, તેને ૮૮, ૮૯ તથા ૯૨ મી કલમોના અરથ પ્રમાણેનો ફાયદો સમજવો નહી.

સુધબુધિએ કાંઈ કેહેવું

૯૩. કોઈ સખસના ફાયદાને સારૂ તેને સુધબુધિએ કાંઈ કેહેવામાં આવે, અને જો તેથી તે શખસને કાંઈ હાનિ થાય, તો, તે હાનિના સબબથી તે કેહેવું ગુનોહ છે એમ સમજવું નહી

દ્રષ્ટાંત.

એક માંદા માણસને તેનો દાક્તર अ શુદ્ધબુદ્ધિએ પોતાનો અભિપ્રાય કહે કે તું જીવી શકવાનો નથી, અને તે હેબકથી તે માંદો માણસ મરી જાય, તો અગર अ ને ખબર હતી કે એ પ્રમાણે કહેવાથી તે માંદા માણસનું મોત થાય એવો સંભવ છે તોપણ अ એ કાંઈ ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું નહી.

ટીકા.—જે કૃત્યથી મોત થવાનો સંભવ છે, તેના કૃત્યનો બચાવ થઈ શકે નહીં. અને તેથી કરીને જો કોઈ શખસ, કોઈ સ્ત્રી ઉપર બળાત્કાર થતો અટકાવવાને તેનું મ્રત્યુ કરે, અથવા કોઈ માણસને ફાંશીએ જતો અટકાવવાને તેને ઝેર આપી તેનું મ્રત્યુ કરે, તો તેને આ અપવાદનો લાભ મળતો નથી. પણ જો કોઈ સ્ત્રીનો બચાવ કરવાને, તેના પેટમાંનું છોકરૂં બરોબર રીતે નહીં અવતરતુ હોય અને કોઈ કૃત્ય કરવામાં તે છોકરાનું મોત થાય તો તે ગુન્હો નથી.

તેમજ ફક્ત પઈસા સબંધી ફાયદો એ ફાયદો ગણી શકાય નહીં. એક વીચીત્ર કેસમાં એમ બન્યું કે, કોઈ શખસને કાંઈ મીલકતમાં જીંદગી પરયંતનો હક હતો. તેણે તે મીલકત પોતાનાં છોકરાંને આપી અને બાકીની પોતાને મળે એવી રીતે હતું; તેણે પોતાની મીલકત ઉપર જામીન તરીકે કાંઈ નાણાં ઉછીતાં લેવાનો વીચાર કીધો. તેને કાંઈ છોકરાં હતાં નહીં, પણ થાય એવો સંભવ હતો તેથી કરીને જામીન લેવામાં આવ્યા નહોતા. અને જો છોકરા ના થાય તો સઘળી મી-

લકત પોતાનેજ રેહે એવો કરાર થયો હતો; ત્યારે હવે છોકરાં શી રીતે ના થાય તેને વાસ્તે તેણે એક યુક્તી સોધી કહાડી. તેણે એમ કર્યું કે પોતાની ઈંદ્રી પોતે કાપી નાંખી અને ફાતડો બન્યો જેથી કરીને છોકરાં થવાનો બીલકુલ સંભવ રહ્યો નહીં. પણ આવું કૃત્ય આ કાયદા પ્રમાણે ગેર કાયદેસર કેહેવાય. રાણી વીરૂધ બાબુલન હીજરા.

જે કામ કોઈ શખસને ડરથી કરવું પડે.

૯૪. ખુન તથા રાજ્ય વિરૂદ્ધ જે ગુન્હાઓને માટે મોતની શિક્ષા ઠરાવેલી છે તે ગુન્હાઓ શિવાય, જે કામ કોઈ શખસને કાંઈ ધમકીને લીધે કરવું પડે અને તે ધમકી એવી હોય કે જેથી, તે કામ કરતી વેળાએ, તે શખસના મનમાં કારણસર એવી દેહેસત પેદા થાય કે જો હું એ કામ નહી કરીશ તો માર તાત્કાલિક મોત થશે, તો તે કામ ગુન્હો છે એમ સમજવું નહી, પણ તે કામ કરનાર શખસ પોતાની ખુશીથી અથવા પોતાને તાત્કાલિક મોત કરતાં કાંઈ ઓછી હાનિની કારણસર દેહેસતથી, એવી હાલતમાં પોતે આવ્યો હોય કે તેથી તેની ઉપર તે દાબ થયો હોય એમ ન થવું જોઈએ.

ખુલાસો ૧ લો—જે શખસ પોતાની ખુશીથી; અથવા માર મારવાની ધમકીના સબબથી, આ માણસો ડાકાઈટ છે એમ જાણીને, તે ડાકાઈટોની ટોળીમાં ભળે, અને પછી કાયદા મુજબ ગુન્હો હોય એવી કાંઈ વસ્તુ તેના શોબતીઓના જોરથી તેને કરવી પડે, તો તેને આ અપવાદનો ફાયદો મળી શકતો નથી.

ખુલાસો ૨ જો—કોઈ શખસને ડાકાઈટોની એક ટોળી પકડે, અને તેને તુરત મારી નાખવાની ધમકી દેખાડીને કાયદા મુજબ ગુન્હો હોય એવી કાંઈ વસ્તુ તેની પાસે કરાવે, જેમકે કોઈ લુહાર પાસે તેનાં હથિયાર લેવાડીને પોતે કોઈ ઘરમાં પેશીને તે લુટી લેવા સારૂ તે ઘરનાં બારણાં ઉઘડાવે, તો તેને આ અપવાદનો ફાયદો મળી શકે છે.

ટીકા.—કાયદાનો એવો ફરમાનછે કે કોઈ રાજ્યની સામે ગુન્હો કરવાના કરતાં અથવા કોઈ નીરપરાધી મનુસ્યનું ખુન કરવાના કરતાં, પોતે મરવું એ ઘણું સારૂછે. પણ ખુન અને રાજ્યની સામેના ગુન્હા શિવાય બીજા ગુન્હાઓને વાસ્તે, એ પુરતુ કારણ છે કે તે કૃત્ય જોર જુલમથી અથવા પોતાની જીંદગી બચાવવાને વાસ્તે કરવામાં આવ્યું હતું; જેમકે કોઈ લુહારને એક બલવાખોરની ટુકડીએ પકડયો અને કોઈ ઘરનું તાળુ તોડવાને ફરમાવ્યું અને એવી દેહેસત આપી કે જો તું તાળુ તોડીશ નહી તો અમારા હાથમાં ઉઘાડી તરવાર છે તેથી તારૂ માથુ કાપી નાખીશું. આવી વખતે પેલો લુહાર જે કૃત્ય કરે, તે માફ થઈ શકે તેવું છે, કેમકે તે સારી રીતે સમજે છે કે જો પોતે તેમના હુકમને માન્ય કરશે નહી તો એક ક્ષણમાં પોતાનો જીવ જશે.

તેમજ મોતની ખરેખરી અને ચાલુ રહે તેવી ધમકીથી કોઈ શખસ કોઈ ફીતુરમાં દાખલ થાય તો તે પણ માફ થઈ શકે, જેમકે બલવાખોરોને આશ્રય આપે, અને વળી તેમની સાથે સામેલ થાય. પણ ઘર અથવા માલને નુકશાન કરવાની ધમકી આપે, તો આવી ધમકીથી જે કૃત્ય કરે તે માફ થઈ શકે નહીં.

તેમજ પોતાની જીંદગી બચાવવાને કોઈ શખસ કોઈ કૃત્ય પોતાની મરજીથી કરે તેને આ કલમનો લાભ મળતો નથી, જેમકે વહાણમાં પોતે બેઠેલો હોય અને તેવામાં વહાણ ડુબવાની તઈયારીમાં હોય, તે વખતે બીજો મછવો, જેમાં ઘણોજ ભાર ભરેલો હોય, તેમાં કુદકો મારી તે મછવાનાં માણસોનો નાશ કરવો.

જુજ હાનિ થાય એવું કામ.

૯૫. કાંઈ વસ્તુથી કાંઈ હાનિ થાય અથવા કાંઈ હાનિ કરવાનો ઈરાદો કર્યો હોય અથવા કાંઈ હાનિ થશે એવો સંભવ જાણ્યામાં હોય પણ તે હાની એટલી જુજ હોય કે સાધારણ સમજ તથા સ્વભાવનો કોઈ સખસ તે હાની બાબત ફરિયાદ કરે નહી, તો તે હાનીના સબબથી તે વસ્તુ ગુનોહ છે એમ સમજવુ નહી.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણે જુજ હાની એ ગુન્હો નથી. આ કાયદાની વાખ્યા પ્રમાણે, કોઈ શખસના સહીના ખડીયામાં કલમ બોળવી એ ચોરી છે, કાગળના વેફર જેવી એક ચીજ ભાગવી એ બિગાડ છે, એક માણસની પાસે ઘોડેસ્વાર થઈ જતાં એકદમ તેના ઉપર ધુળ ઉડે એ હુમલો છે, ગાડીમાં બેસતાં એક માણસને દાબીને બેસવું એ વ્યથાછે; આવી જુજ બાબતો કાયદો ધ્યાનમાં લેતો નથી. કેમકે મનુષ મંડળીમાં રહેતાં દરેક શખસ એવા અસંખ્ય ગુન્હા કરેછે, અને આવા ગુન્હા દરેક માણુસ વારાફરતી કરેછે અને સહન કરેછે.

જેમકે, સરકારી નીરૂપયોગી જમીન ઉપર કોઈ ઝાડ ઉગેલું હોય, અને તેનું ફળ જેની કીંમત ફક્ત ૩ પાઈ હોય, એવું ફળ તોડવાને વાસ્તે કેદીને સાત દિવશની કેદની શિક્ષા કરી હતી પણ મુંબાઈની હાઈકોરટે તે રદ કરી, કેમકે જુજ હાની એ ગુન્હો નથી. રાણી વિ. કાળીયા, ૫ મું. હા. કો. ૩૫. જો કોઈ ખાનગી પુરૂષનું તે ઝાડ હોત તો તેવે ઠેકાણે તે કેસ જુદોજ થાત.

છાતી ઉપર છત્રીનો ઝપાટો મારી જે દુઃખ કરવામાં આવ્યું હતું, તેને આ કલમ પ્રમાણે નજીવું ગણવામાં આવ્યું નહોતું, અને વળી જો કે તેનાથી વધારે ઈજા થઈ નહોતી. બંગાળાની તોપણ સરકાર વિરૂદ્ધ શેવ ગુલામ. ૨૪ સધ. ક્રિ. ૬૭.

ખાનગી બચાવના હક બાબત.

ખાનગી બચાવમાં કરેલી કાંઈ પણ વસ્તુ ગુન્હો નથી.

૯૬. ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવતાં કરેલી કાંઈ વસ્તુ ગુન્હો છે એમ સમજવું નહી.

આ કલમથી તે કલમ ૧૦૬ સુધીની કલમો ખાનગી બચાવને સારૂછે.

ટીકા—કોઈ શખ્સ રાત્રે બીજાની સ્ત્રિ સાથે સંભોગ કરવાને વાસ્તે તેના ઘરમાં પેઠો, તે સ્ત્રીના ધણીએ પેલાને ખુબ સખત માર મારયો, તેમાં એવું ઠર્યું કે મોત શિવાયનું બીજું ગમે તે કૃત્ય ખાનગી બચાવમાં કરવા તેને ઘટીત હતું. રાણી વિરૂદ્ધ ધાંમણ ૨૦. સધ. ક્રિ. ૩૬.

શરીર તથા મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક.

૯૭. હરએક શખસને નીચે લખેલા બચાવ કરવાને હકછે પણ તે હકને ૯૯ મી કલમમાં લખેલી હદો લાગુ પડેછેઃ—

પેહેલો—શરીર સંબંધી કોઈ પણ ગુન્હાથી પોતાના અથવા બીજા કોઈપણ શખસના શરીરનો બચાવ.

બીજો—ચોરી, અપહરણ, બિગાડ અથવા સાપ્રાધ પ્રવેશ, એ ગુન્હાઓમાં લક્ષણોમાં દાખલ થઈ શકે, એવો ગુન્હો જે કામ હોય અથવા જે કામ ચોરી, અપહરણ, બિગાડ, અથવા સાપ્રાધ પ્રવેશ કરવાની કોશિશ હોય, તે કામથી પોતાની અથવા બીજા કોઈપણ શખસની સ્થાવર કે જંગમ મિલકતનો બચાવ.

ટીકા—જેનો કબજો જબરાઈથી છીનાવી લેવા પ્રયત્ન થયો હોય તો તેવી વખતે કબજાવાળો કબજાનો બચાવ કરવા હકદાર છે (બે. લા. રી. વા. ૨ પા. ૧૬).

આ કલમમાંનો ખાનગી બચાવ અમલમાં લાવતાં કા. ૯૯ અને ૧૦૨ માં બતાવેલી હદો-પર ધ્યાન આપવું (સરકાર વિરૂદ્ધ ગોવરધન ૪ બે. લા. રી. પા. ૧૦૧).

જમીનના કજીયામાં જબરાઈથી કબજે લેવા આવનારનો એક કબજેદારના ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવતાં મરણ પામ્યો તેમાં મારનારપર કાંઈ ગુનો ઠરાવ્યો નહિ. (જુઓ કા. વી. રી. વા. ૩ પા. ૪૧).

સરકાર વિરૂદ્ધ નવાબદીનના કામમાં ઠરાવ્યું કે હુમલો થવાનો ભય રાખી કોઈ શખસ ગુનો કરે તો તેનો આ કલમ પ્રમાણે બચાવ થાય નહિ.

ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવતાં એકજણ મરાયો તેમાં મારનાર ગુનેગાર ન ઠર્યો તેથી તેને મદદગારી કરનાર પણ ગુનેગાર નથી એમ ઠર્યું (કા. વી. રી. વા. ૨ પા. ૪૨).

દીવાના શખસ વગેરેનાં કામથી ખાનગી બચાવ નો હક.

૯૮. જે કામ બીજી હાલતમાં થએલી અમુક ગુન્હો ગણાય એવું હોય, તે જો તે કામના કરનારની નહાની ઉમરના, બુદ્ધિની કાચાઈનો, અથવા દીવાનગીના સબબથી, અથવા તેને કેફ ચડી હોય, અથવા તે શખસની કાંઈ ખોટી સમજ હોય તે સબબથી, તે ગુન્હો થઈ શકતું નહોય, તોપણ જાણે તે કામ તે ગુન્હો હોય એવી રીતે તેથી ખાનગી બચાવ કરવાનો હરએક શખસનો તેવોજ હકછે.

દ્રષ્ટાંતો.

(अ) દીવાનગીના જોરથી झ, अ નો જીવ લેવાની કોશિશ કરે, તો झ એ કાંઈ ગુનોહ કરયો એમ સમજવું નહી પણ झ ડાહ્યો હોય એવીજ રીતે ખાનગી બચાવનો अ નો હકછે.

(ब) જે ઘરમાં પેસવાનો अ નો કાયદા પ્રમાણે હકછે તે ઘરમાં अ રાતને વખતે પેસે, झ, શુધબુધિએ, अ ને ઘર ફોડનારો સમજીને अ ની ઉપર હુમલો કરે, તો એ ઠેકાણે આ ખોટી સમજને લીધે अ ની ઉપર હુમલો કરવાથી झ એ કાંઈ ગુનો કરયો એમ સમજવું નહી પણ झ તે ખોટી સમજથી કામ ન કરતો હોય એવીજ રીતે झ ની સહાયમાં ખાનગી બચાવનો अ નો હકછે.

કિયાં કામોથી ખાનગી બચાવ કરવાનો હક નથી.

૯૯. પેહેલી—જે કામથી મોત અથવા મહાવ્યથા થવાનો કારણસર ભય ઉત્પન થતો નથી એવું કાંઈ કામ કોઈ સરકારી નોકર પોતાના ઓહોદાની રીતથી શુધબુધિએ અમલ કરતાં જો કરે અથવા કરવાની કોશિશ કરે, તો, પછી તે કામ બરાબર કાયદા મુજબ નહોય તોપણ, તે કામથી ખાનગી બચાવનો હક નથી.

ટીકા—જેમકે કોઈ ચોરાએલી મિલકતની તપાસ કરવાને કોઈ પોલીસઅમલદારે વારંટ શિવાય ઘરમાં પ્રવેશ કરવાનો યત્ન કરયો, તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેને અટકાવ કરયો એ ગેરકાયદેસર હતું, અને બચાવના આધાર ઉપર વ્યાજબી ગણી શકાય નહી. રાણી વિરૂદ્ધ વ્યંકટરાવ, ૭ મુ. હા. કો. ૫૦.

બીજી—જે કામથી મોત અથવા મહાવ્યથા થવાનો કારણસર ભય ઉત્પન્ન થતો નથી એવું કાંઇ કામ કોઈ સરકારી નોકર પોતાના ઓહદાની રીતથી શુધબુધિએ અમલ કરતાં કરેલા હુકમ ઉપરથી જો કોઈ કરે અથવા કરવાની કોશિશ કરે, તો પછી તે હુકમ બરાબર કાયદા મુજબ નહોય તોપણ, તે કામથી ખાનગી બચાવનો હક નથી.

ત્રીજી—સરકારી અધિકારીઓનો આશરો માગવા જવાની વેળા હોય એવી બાબતોમાં ખાનગી બચાવનો હક નથી.

કેટલી હદસુધી એ હક અમલમાં લાવી શકાય.

ચોથી—કોઈપણ બાબતમાં બચાવ કરવાનાં કારણસર કરવી જરૂર હોય, તે કરતાં વધારે હાની કરવા સુધીનો ખાનગી બચાવનો હક નથી.

ખુલાસો ૧ લો—આ કામ કરનારો સરકારી નોકર છે એવું જે સખસ જાણતો નથીઅથવા

એવું માનવાનું જેને કારણ નથી તે સખસનો, તે સરકારી નોકર જે કામ કરે અથવા કરવાની કોશિશ કરે તે કામથી, ખાનગી બચાવનો હક જતો નથી.

ખુલાસો ૨ જો—આ કામ કરનારો માણસ કોઈ સરકારી નોકરના હુકમથી એ કરેછે એવું જે શખસ જાણતો નથી અથવા એવું માનવાનું જેને કારણ નથી, અથવા હું ફલાણા અખતીયારથી એ કામ કરૂંછું એમ તે માણસ કહે નહી, અથવા તે અખત્યાર લખેલો હોય તો માગેથી તે અખત્યાર બતાવે નહી તો, તે સખસનો, તે સરકારી નોકરના હુકમથી તે માણસ જે કામ કરે અથવા કરવાની કોશિશ કરે તે કામથી, ખાનગી બચાવનો હક જતો નથી.

શરીરના ખાનગી બચાવનો હક મોત કરતા સુધી ક્યારે પોહોચે છે.

૧૦૦. જે ગુના ઉપરથી ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવવો પડે તે ગુન્હો જો નિચે લખેલા પ્રકારોમાંના કોઈ પણ પ્રકારનો હોય, તો હુમલો કરનારને બુધિપુરવક મોત અથવા બીજી કાંઈ પણ હાની કરતા સુધી સરીરના ખાનગી બચાવનો હક પોંહોંચે છે, પણ તે હકને ઉપલી કલમમાં લખેલી હદો લાગુ પડે છે. ગુન્હાઓના પ્રકારોઃ—

પેહેલો—જો બચાવનો હક એટલે સુધી અમલમાં ન લેવાય તો તેનો પરિણામ મોત થશે, એવો કારણસર ભય જેથી ઉત્પન થાય એવો હુમલો.

બીજો—જો બચાવનો હક એટલે સુધી અમલમાં ન લવાય, તો તેનો પરીણામ મહા વ્યથા થશે એવો કારણસર ભય જેથી ઉત્પન થાય એવો હુમલો.

ત્રીજો—બળાત્કાર સંભોગ કરવાના ઈરાદાથી હુમલો.

ચોથો—શ્રષ્ટિક્રમ વિરૂદ્ધ મઈથુન ઇચ્છા પુરણ કરવાના ઈરાદાથી હુમલો,

પાંચમો—મનુસ્ય હરણ અથવા મનુસ્ય નયન કરવાના ઈરાદાથી હુમલો.

છઠો—કોઈ સખસને ગેરવ્યાજબી રીતે કેદ કરવાના ઈરાદાથી, હુમલો અને તે હેવી હાલતમાં હોય કે તેથી પેલા શખસને કારણસર એવો ભય ઉત્પન થાય કે પછી એ કેદમાંથી છુટવાને સારૂ સરકારી અધીકારીઓને અરજ કરવાનું માહારાથી બની શકશે નહી.

તે હક મોત સિવાયના કાંઇ બીજી હાની કરતાં સુધી ક્યારે પોહોંચે છે.

૧૦૧. જો ગુન્હો ઉપલી કલમમાં લખેલા પ્રકારોમાંના કોઈ પણ પ્રકારનો નહી હોય, તો શરીરના ખાનગી બચાવનો હક હુમલો કરનારને બુદ્ધિપુરવક મોત કરતા સુધી પોંહોંચતો નથી; પણ હુમલો કરનારને મોત સીવાયની બુધીપુરવક કાંઈ બીજી હાની કરતા સુધી પોહોચે છે, અને તે હકને ૯૯ મી કલમમાં લખેલી હદો લાગુ છે.

શરીરના ખાનગી બચાવના હક શરૂઆતની અને તેનું જારી રેહેવું.

૧૦૨. અગર ગુન્હો થયો નહી હોય, તોપણ ગુન્હો કરવાની કાંઈ કોસીસ અથવા ધમકીથી શરીરને જોખમ પોંહોંચવાનો કારણસર ભય ઉત્પંન થાય કે તુરત શરીરના ખાનગી બચાવનો હક શરૂ થાયછે; અને જ્યાં સુધી શરિરને જોખમનો તે ભય જારી રેહે ત્યાં સુધી તે હક જારી રેહે છે.

મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક મોત કરતાં સુધી ક્યારે પોંચે છે.

૧૦૩. જે ગુન્હો કરવા અથવા જેની કોસીસ કરવા ઉપરથી ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવવો પડે; તે ગુન્હો જો નિચે લખેલા પ્રકારોમાંના કોઈ પણ પ્રકારનો હોય, તો ગુન્હો કરનારને બુદ્ધિપુરવક મોત અથવા બીજી કાંઈ પણ હાની કરતા સુધી મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક પોંહોંચે છે; પણ તે હકને

૯૯ મી કલમમાં લખેલી હદો લાગુ પડે છે. ગુન્હાના પ્રકારઃ—

પેહેલો—અપહરણ.

બીજો—રાતને વખતે ઘર ફોડવું.

ત્રીજો—કોઈ ઈમારત, તંબુ, અથવા વાહાણ માણસનાં ઘર દાખલ વપરાતું હોય, અથવા મિલકત રાખવાની જગા દાખલ વપરાતુ હોય, તે ઈમારત તંબુ અથવા વાહાણપર આગથી બિગાડ કરવો.

ચોથો—ચોરી, બિગાડ, અથવા ગ્રહપ્રવેશ, અને તે એવી હાલતમાં કરવો કે તેથી કારણસર એવો ભય ઉત્પન્ન થાય કે જો ખાનગી બચાવનો તે હક અમલમાં નહી લવાય તો તેનો પરિણામ મોત અથવા મહા વ્યથા થશે.

તે હક મોત શિવાયની બીજી કાંઈ હાની કરતાં સુધી ક્યારે પોંહોંચે છે.

૧૦૪. જે ગુન્હો કરવા અથવા જેની કોશિશ કરવા ઉપરથી ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવવો પડે, તે જો ઉપલી કલમમાં લખેલા પ્રકારોમાંના કોઈ પણ પ્રકારની ચોરી, બિગાડ, અથવા સાપ્રાધ પ્રવેશ નહી હોય તો તે હક બુદ્ધિપુરવક મોત કરતાં સુધી પોંહોંચતો નથી; પણ ગુન્હેગારને મોત શિવાયની બુદ્ધિપુરવક બીજી કાંઈ પણ હાની કરતાં સુધી પોંહોંચે છે, અને તે હકને ૯૯ મી કલમમાં લખેલી હદો લાગુ પડે છે.

ટીકા—જમીનના કજીયામાં કા. ૧૪૭ પ્રમાણે તોહોમત રાખી શિક્ષા કરેલી પણ જમીન એકના કબજામાં હતી તેથી જેના કબજામાં હતી તેને માટે એમ ઠરાવ્યું કે તેને આ કલમનો લાભ મળે (જુઓ કા. વી. રી. વા. ૧૦ પાને ૬૪).

મિલકતના ખાનગી બચાવના હકની શરૂઆત અને તેનું જારી રેહેવું.

૧૦૫. પેહેલી—જ્યારથી કાંઈ મિલકતને જોખમનો કારણસર ભય ઉત્પન્ન થાય, ત્યારથી તે મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક શરૂ થાય છે.

બીજી—ચોરીથી મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક, મિલકત લઈને ગુન્હેગાર નાશી જાય, અથવા સરકારી અધીકારીઓનો આશરો મળે અથવા તે મિલકત પાછી હાથ લાગે, ત્યાં સુધી જારી રહે છે.

ત્રીજી—અપહરણથી મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક જ્યાં સુધી ગુન્હેગાર કોઈ શખસને મોત અથવા વ્યથા અથવા ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરે અથવા કરવાની કોશિશ કરે, અથવા જ્યાં સુધી તાતકાલિક મોતનો અથવા તાતકાલિક વ્યથાનો, અથવા શરીર સંબંધી તાતકાલિક અટકાવનો ભય જારી રહે ત્યાં સુધી જારી રહેછે.

ચોથી—સાપ્રાધ પ્રવેશ અથવા બિગાડથી મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક, જ્યાં સુધી ગુનેહગાર સાપ્રાધ પ્રવેશ અથવા બિગાડ કરવામાં જારી રહે, ત્યાં સુધી જારી રહેછે.

પાંચમી—રાતને વખતે ઘર ફોડવાથી મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક, તે ઘર ફોડવાથી શરૂ થએલો ગ્રહપ્રવેશ જ્યાં સુધી જારી રહે, ત્યાં સુધી જારી રહેછે.

ટીકા—ચોરોને ઘરમાં પ્રવેશ કર્યાનું કેદીએ જોયું. અને તેના ઘરમાં પ્રવેશ થયાનું કૃત્ય પુરૂ થતાંજ તેણે ચોરનો પ્રાણ લીધો તેમાં ઠરાવ્યું કે આ કામ કા. ૩૦૦ ના ૫ મા અપવાદમાં ન આવતાં આ કલમની ૫ મી રકમમાં આવે છે (જુઓ કા. વી. રી. વા. ૧૦ પાને ૯).

કોઇ બેગુનાહ સખસને હાની થવાનું જોખમ હોય એવી વેળા એ જીવ લે એવા હુમલાથી ખાનગી બચાવનો હક.

૧૦૬. જો કાંઈ હુમલો એવો થાય કે તેથી મોતનો કારણસર ભય ઉત્પન્ન થાય, અને તે હુમલાથી ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવતાં પોતાનો બચાવ કરનાર શખ્સ એવી હાલતમાં આવી ગએલો હોય કે કોઈ બેગુનાહ સખસને હાની કરવાના જોખમ શિવાય તેથી તે હક ધાર્યું થાય એવી રીતે અમલમાં લાવી શકાય નહી, તો તે જોખમમાં પડતા સુધી ખાનગી બચાવનો તેનો હક પહોંચેછે.

દ્રષ્ટાંત.

अ ની ઉપર એક ટોળીએ હુમલો કર્યો છે, અને તેનું ખુન કરવાની કોસેશન કર્યુંછે તે ટોળીની ઉપર બંદુક છોડયા શિવાય ધારેલું થાય એવી રીતે ખાનગી બચાવનો હક **अ** અમલમાં લાવી શકે એવું નથી, અને તે ટોળામાં કેટલાએક બાળક છોકરાંછે તેઓને હાની કરવાના જોખમ શિવાય **अ** બંદુક છોડી શકતો નથી હવે એવું છતાં બંદુક છોડેથી જો **अ** થી તે છોકરાઓમાંના કોઈ છોકરાઓને કાંઈ હાની થાય, તો, **अ** એ કાંઈ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું નહીં.

ટીકા.—આ કલમ નિચેની ટીકા ખાનગી બચાવના હકની સઘળી કલમો ઉપર છે, ખાનગી બચાવનો હક શરીર અથવા મિલકતને થતી નુકશાની સામે લાગુ પડેછે, અને તે વળી જે માણસ બચાવ કરેછે તેના પોતાનાજ શરીરને અથવા મિલકતને હોય અગર બીજા કોઈની મીલકત અથવા શરીરને હોય તોપણ.

ખાનગી બચાવના હકનો મહત્વ એવો છે કે જેટલી જરૂર હોય તે પ્રમાણેજ તે હક વાપરવો.

બંગાળામાં એક કેસમાં એમ બન્યું કે એક ગાળીનાં કારખાનાના નોકરોને જમીન વાવવાનો હક હતો. પણ તેમને ગામના લોકોએ અટકાવ્યા ત્યારે તેઓ પ્રાણ ઘાતક શસ્ત્ર લેઈને, પોતાની મતલબ પાર પાડવાને, નીકળ્યા; ગામના લોકો પણ તેવીજ રીતે શસ્ત્ર લેઈ તેમની સામે થવા ચાલ્યા; તે વખતે જે બખેડો થયો, તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે બંને પક્ષકારોમાંથી કોઈ પણ બાજુ ખાનગી બચાવનો હક બતાવી શકે નહીં, કેમકે તેમની પાસે પોલીસનું સ્ટેશન હતું, માટે ત્યાં તેમણે જાહેર કરવું જોઈતું હતું. રાણી વીરૂધ જીવલાલ. ૭ સધ. ક્રી. ૩૪.

પણ જે સખસનો કબજો હોય તે કબજો જોર જુલમથી તેની પાસેથી છીનાવી લેવા બીજો શખસ યત્ન કરે, તો પોતાના કબજાનો બચાવ કરવા કબજા વાળા શખસને કાયદા પ્રમાણે હક છે. રાણી વિરૂધ તુલસીસીંગ ૨ બેં. લો. રી. એપેલેંટ. ક્રીમીનલ. ૧૬.

તેમજ કોઈ શખસો પાસે કોઈ જમીનનો કબજો હોય અને કોઈ ટોળી લાકડીઓ લેઇને તેમાંનો પાક કાપવાને આવી પેલાઓ ઉપર હલ્લો કરે, અને તેવામાં પોલીસની મદદ મેળવવાનો વખત હોય નહીં, અને કબજાવાળા શખસો પણ લાકડીઓ લેઈ તેમની સામે થાય, અને બખેડામાં પેહેલામાંનો કોઈ મરે. તો તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે, તે વખતે પોલીસની મદદ મેળવવાનો વખત હતો નહી અને કેદીઓ પોતાની મીલકતનો ખાનગી બચાવ કરવાના હકની હદ ઉપરાંત ગયા નહોતા, તેથી તેમને નિરદોષ ઠરાવ્યા. રાણી વિરૂધ ગુરૂચરણ. ૬, બે. લો. રી. અપેંડીકસ. ૯ રાણી વિરૂધ રામલાલ.

કોઈ સરકારી નોકર પોતાની નોકરીના હોદ્દાની રૂએ કાંઈ કામ કરતો હોય તો તેવી બાબતમાં ખાનગી બચાવનો હક ભાગ્યેજ ચાલે છે. જે માણસો કાયદેસર કાંઈ પ્રોસેસ (સમન) બજાવતા હોય તેમણે પોતાની પાસેનું વારંટ બતાવવું જોઈએ અને જો વારંટ ના હોય તો ખુલ્લીરીતે પોતાની ધારણા બતાવવી જોઈએ. આમ કરવાથી પોતાના બચાવને, તેમજ જેમની સાથે વરતવાનું છે તેમના બચાવને લાભ કારક થઈ પડેછે. પણ જો કોઈ બેલીફ સવારના પોહોરમાં, પોતાના કામની કાંઈ પણ ખબર કર્યા શિવાય, સુવાના ઓરડામાં ધુસે, અને ત્યાં રેહેનારો તેને નહી ઓળખવાથી,

પોતાના મીજાજના જોરથી તરવારથી પેલા બેલીફને જખમ કરે, તો આ કાંઈ ખુન કેહેવાય નહી કેમકે એવું કાંઈપણ હતું નહી કે મરનારો પોતાની સત્તાથી વરતતો હતો એવું કેદીને ખબર પડી શકે.

વારંટ શીવાય કિયા કિયા શખ્સોને પોલીસ અમલદાર પકડી શકે, તે નીચે પ્રમાણે ક્રીમીનલ-પ્રોસીજરકોડમાં (ફોજદારી કાયદો) બતાવ્યું છે કલમ ૫૪.

૧ જે શખ્સ હરકોઈ કોગ્નિજેબલ ગુન્હામાં સામીલ થયો છે અથવા જે શખ્સની ઉપર સદરહુ પ્રમાણે સામીલ થયો છે, એવી વ્યાજબી ફરીયાદ કરવામાં આવી હોય તે અથવા ખાત્રી લાયક ખબર મળી હોય અથવા વ્યાજબી શક રેહેતો હોય તે શખ્સને.

૨ જે શખ્સના કબજામાં ઘર ફોડવાનું કાયદેસર કારણ વગર કાંઈ ઓજાર હોય તેવા શખ્સને.

૩ જે શખ્સને ફોજદારી કાયદા પ્રમાણે અથવા સ્થાનિક સરકારના હુકમથી ઢંઢેરો કાઢીને ગુન્હેગાર તરીકે પ્રસિદ્ધ કર્યો હોય તે શખ્સને.

૪ આ ચોરીની મિલકત છે એવો વ્યાજબી રીતે શક હોય, તેવી કાંઈ પણ વસ્તુ જે શખ્સના કબજામાં જડે અને જેણે સદરહુ વસ્તુના સંબંધમાં કાંઈ ગુન્હો કર્યો છે, એવો વ્યાજબી રીતે શક હોય, તે શખ્સને.

૫ કોઈ પોલીસ અમલદારને પોતાનું કામ કરવામાં જે શખ્સ હરકત કરે તે શખ્સ. અથવા જે શખ્સ કાયદાસર પેહેરામાંથી નાશી ગયો હોય અથવા નાશી જવાની કોશિશ કરતો હોય, તે શખ્સને.

૬ મલીકામાયાઝમાની જમીનપરની અથવા દરિયાઈ ફોજમાંથી ફલાણો શખ્સ નાશી ગયો છે, એવો વ્યાજબી રીતે શક હોય, તે શખ્સને.

જ્યારે ભયની વ્યાજબી કલ્પના શરૂ થાય કે બચાવનો હક શરૂ થાય છે, એટલે કે એવી રીતે ભય હોવો જોઈએ કે બચાવ કરવાને તેથી મારી મળી શકે. કોઈ માણસ ઉપર બીજો માણસ જેની પાસે તરવાર હોય, તે હલો કરે, તે ઉપરથી પેહેલો માણસ, એવું ધારીને તેને મારી નાખે, કે તે પોતાની તરવારનો ઉપયોગ કરશે તો તે ચાલે નહી, પણ જો પેલાને તરવાર ખેંચતાં તે જુએ તો પછી તેને રાહ જોવાની જરૂર નથી. રાણી વિરૂદ્ધ મોઈજુદીન. ૧૧ સધ. ક્રી. ૪૧.

તેવીજ રીતે જો કોઈ શખ્સ કોઈ ખાતર પાડનારને કોઈ ઘરના બારણાનું તાળું ઉઘાડવામાં ગુંથાએલો દેખે તો, તે પેલો ઘરમાં પેસે તેના પેહેલાં બંદુકનો બાહાર કરી શકે. પણ રાત્રે કોઈ માણસને, પોતાના કંપાઉડમાં, રખડતો જુએ તો તેના ઉપર તે બંદુકનો બાહાર કરી શકે નહી. શિવાય કે તેની એવી ખાત્રી હોય કે તે ઘરમાં પ્રવેશ કરવાની તઈયારીમાં છે.

મિલકતને કરેલી નુકશાનીની સામે બચાવનો હક જ્યાં સુધી નુકશાની ચાલુ રહે ત્યાં સુધી છે. તેથી કરીને જ્યાં સુધી ખોટું કૃત્ય ચાલુ હોય ત્યાં સુધીજ અટકાવ કરી શકાય. પણ કોઈ ચોર નાશી ગયો હોય, અને પછી તે બીજે દિવશે મળે તો તે વખતે સ્વબચાવ કરવાને તેને મારી શકાય નહી, એટલે કે તે વખતે સ્વબચાવ કરવાને કાંઈપણ ગેરકાયદેસર કૃત્ય કરે નહી. તોપણ જો ચોરેલી મિલકત તેના કબજામાં હોય, તો તે પાછી મેળવવાનો હક ફરી જાગ્રત થાય છે. કોઈ ઘર ફોડનાર મિલકત લેઈ નાશી જતો રાતરે માલમ પડે તો તેને મારી શકાય, પણ જો તેજ મિલકત સહીત તે બીજે દિવશે મળ્યો હોય તો તે વખતે તેને મારી નાખવો એ ગેરકાયદેસર કહેવાય, કેમકે ઘર ફોડવાનું કામ તે વખતે પુરૂં થએલું છે.

ચોરીથી મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક, મિલકત લેઈને ગુન્હેગાર નાશી જાય, અથવા સરકારી અધીકારીઓનો આશરો મળે, અથવા તે મિલકત પાછી હાથ લાગે, ત્યાં શુધી જારી રેહે છે. મિલકતને વાસ્તે ખાનગી બચાવનો હક જે જે ઠેકાણે મંજુર રખાયો છે તેને વાસ્તે નીચેના કેસ જુઓ, રાણી વિરૂધ મોઈજુદીન. ૧ સધ. ક્રિ. ૪, રાણી વિરૂધ મોકી. ૧૨ સધ. ક્રિ. ૧૫. જે જે ઠેકાણે મંજુર રખાયો નથી તેને વાસ્તે, શફરૂદીન વિરૂધ કાશીનાથ, મહમદજાન વિરૂધ ખાદી, જુઓ.

મિલકત અથવા શરીરનો શુદ્ધબુદ્ધિમાં ખાનગી બચાવનો હક અમલ કરવામાં મોત થયું હોય (અને તે કાયદાથી હદ બતાવી હોય તે ઉપરાંત) તો તે ખુન નથી. પણ શિક્ષણીય મનુષ્યવધ છે. કલમ ૩૦૦ નો ૨ જો અપવાદ જુઓ.

મુંબાઈમાં થોડા વખત ઉપર એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે દિવાની પ્રોસેસ, અથવા દિવાની દાવામાં પકડાયો હોય, તેમાંથી કોઈ શખસ નાશી જાય તો તે સાપ્રાધ ગુન્હો નથી. રાણી વિરૂધ કોનોન. ૬ મું. હા. કો. ૧૫.

બાબ ૫ મો.

મદદગારી બાબત.

કાંઈ વસ્તુમાં મદદગારી. ૧૦૭. કાંઈ વસ્તુ સંબંધી નીચે લખ્યા પ્રમાણે જે માણસ કરે તે માણસે તે વસ્તુ કરવામાં મદદગારી કરી એમ સમજવું:—

પેહેલું—જે માણસ તે વસ્તુ કરવાને કોઈ શખસને ઉશકેરે; અથવા.

બીજું—જે માણુસ તે વસ્તુ કરવા સારૂ કોઈ શખસ અથવા સખસોની સાથે કાંઈ મસલતમાં સામીલ થાય; પણ તે ક્યારે કે તે મસલત મુજબ, તથા તે વસ્તુ કરવા માટે, કાંઈ કામ અથવા કાયદા વિરૂધ કસુર કરવામાં આવે તો; અથવા—

ત્રીજુ— જે માણુસ કાંઈ કામ અથવા કાયદા વિરૂધ કસુર કરીને તે વસ્તુ કરવામાં ઈરાદાથી સહાય કરે;

ખુલાસો ૧ લો— અગર કોઈ શખસ જાણી જોઈને કાંઈ કાંઈ વાત કહીને, અથવા જે જરૂરની હકીકત જાહેર કરવાની પોતાની ફરજ હોય તે હકીકત જાણી જોઈને છુપાવીને, બુદ્ધિપુરવક કાંઈ વસ્તુ કરાવે અથવા કરાવવાની કોશીશ કરે, તો તેણે તે વસ્તુ કરવાની ઉશકેરણી કરી એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

अ એક સરકારી અમલદાર છે, તેને એક ઈનસાફની કોરટમાંથી વારંટ મળેલુંછે. તે વારંટ મુજબ **झ** ને પકડવાનો **अ** નો અખ્તીયાર છે, હવે એ હકીકત જાણ્યા છતાં, તથા **क** તે **झ** નથી એ પણ જાણ્યા છતાં, **ब** **अ** ને જાણી જોઈને એમ કેહે કે **क** તે **झ** છે, અને એમ કરીને ઈરાદાથી **अ** ની પાસે **क** ને પકડાવે, તો એ ઠેકાણે **ब** એ ઉસકેરણીથી **क** ને પકડાવવામાં મદદગારી કરી એમ સમજવું.

ખુલાસો ૨ જો—કાંઈ કામ કરતાં પેહેલાં, અથવા કાંઈ કામ કરતી વખતે તે કામ કરવું સેહેલ કરવા સારૂ જે માણુસ કાંઈ વસ્તુ કરે, અને તેમ કરીને તે કામ કરવુ સેહેલ કરે, તે માણસે તે કામ કરવામાં સાહાય કર્યું એમ સમજવું.

ટીકા.—જો કાંઈ મારામારી કરવામાં આવી હોય, અને પુરાવો એવો હતો કે તે હલ્લો કાંઈ પણ ઈરાદા શિવાય થયો હતો, (એટલે કે અણચિંતો), તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યુ. કે જે વખતે બીજાઓ હંગામો કરતા હતા તે વખતે જે કેદીઓ પાસે ઉભા હતા તેઓ ઉપર આ કલોઝ પ્રમાણે જાણી જોઈને અથવા ઈરાદાથી મદદગારી કરવાનો ગુન્હો આવી શકે, પણ તેમને ક. ૧૧૪ મુજબ શિક્ષા થઈ શકે નહીં. રાણી વીરૂધ મહમદ કાઝીમ, વાઈમાનનાં ફોજદારી રૂલીંગ. ૨૯.

તેમજ કોઈ ઉપરી સીપાઈ, જે વખતે બીજા સીપાઈઓ કોઈને માર મારી ગુન્હો મનાવતા હોય તે વખતે જાણી જોઈને ત્યાંથી ખશી જાય. તો તેના ઉપર પણ મદદગારી કરવાનો ગુન્હો મુકી શકાય. રાણી વીરૂધ કાલી ચરણ. ૨૧. સધ. ક્રિ. ૧૧.

દ્રષ્ટાંતમાં જાણી જોઈને કાંઈ કાંઈ ખોટી વાત કહીને ઉસ્કેરણી કરવા બાબત બતાવ્યું છે. જાણી જોઈને કાંઈ વાત છુપાવીને ઉસ્કેરણી કરવી એ, જે ઠેકાણે કાંઈ વાત કેહેવાની કોઈ શખસની ફરજ હોય અને તે છતા ના કેહે તેવી બાબતમાં બને છે. પણ કાંઈ નજીવી બાબત છુપાવવાથી અથવા ખોટી રીત બતાવવાથી, આવી ઉસ્કેરણી થઈ એમ સમજવું નહીં. પણ તેતો જરૂરની હકીકતને જ્યારે છુપાવી હોય ત્યારે, અથવા ઉસ્કેરણી કરનાર તે વસ્તુ કરવાને ધારતો હોય અથવા એમ માનતો હોય કે પોતે તે વસ્તુ કરશે તેવી બાબતમાં ઉસ્કેરણી થાય છે.

કોઈ શખ્સને કાંઈ કૃત્યકરવાને સલાહ આપવાથી, અથવા તેને હુકમ કરવાથી, અથવા તેને બીજી કોઈ રીતે ઉતેજન આપવાથી, ઉસ્કેરણી થઈ શકે.

બીજા ખુલાસામાં "મસલત" શબ્દ વાપર્યો છે; જ્યારે બે અથવા વધારે માણસો કાંઈ વસ્તુ કરવાને અથવા કરાવવાને એક સંપ કરે ત્યારે તેઓ મસલતમાં ગુંથાયા છે એમ કહી શકાય; પણ આવી રીતે તેઓ સામીલ થયા હોય તે છતાં અને તેમણે યુક્તીઓ કરી હોય તે છતાં પણ મદદગાર કહી શકાય નહીં, પણ જો આવા તેમના ઈરાદાથી કાંઈ વસ્તુ બને અથવા થાય, ત્યારેજ ફકત તેઓ મદદગાર કેહેવાઈ શકાય.

જેમકે એમ ધારો કે એક **अ** અને **ब** બે માણસો **ग** ને ઝેર આપવાને મસલત કરે છે, આ મસલતને લીધે કરીને અને **ग**ને ઝેર ખવરાવવાને માટે **अ**, કોઈ નિરપરાધી શખ્સ **क** પાસે ઝેર ખરીદ કરાવે છે અને **ब** ને અપાવે છે. આ ઠેકાણે **अ** અને **ब** બંનેએ **ग** ના મોતની મદદગારી કરી.

મસલતથી મદદગારીનો ગુન્હો કરવાને માટે એક કરતાં વધારે શખ્સની જરૂર છે;

મદદગાર. ૧૦૮. જે શખસ કાંઈ ગુન્હો કરવામાં મદદગારી કરે, અથવા, જે કામ મદદગાર શખસના ઈરાદા અથવા જ્ઞાનથી ગુન્હો કરવાને કાયદા પ્રમાણે કોઈ શક્તીમાન શખસે કર્યું હોય તો ગુન્હો થાય, એવું કાંઈ કામ કરવામાં મદદગારી કરે, તે શખસે ગુન્હામાં મદદગારી કરી એમ સમજવું.

ખુલાસો ૧ લો—કાંઈ કામની કાયદા વિરૂધ કસુર કરવામાં મદદગારી કરવી તે ગુન્હો થઈ શકેછે, પછી તે કામ કરવાની અગર તે મદદગારની પોતાની ફરજ નહી હોય તોપણ.

ખુલાસો ૨ જો—મદદગારીનો ગુનોહ થવામાં એવું કાંઈ જરૂર નથી કે, મદદગારી કરેલું કામ થવું જોઈએ, અથવા જે અસર તે ગુન્હો થવામાં જરૂર છે તે અસર પેદા થવી જોઈએ.

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) **अ**, **ब** ને **क** નું ખુન કરવાને ઉસ્કેરે, **ब** તેમ કરવાની ના કહે તો **ब** ને ખુન કરવામાં **अ** એ મદદગારી કરી એમ સમજવું.

(**ब**) **अ**, **य** ને **ड** નું ખુન કરવાને ઉસ્કેરે તે ઉસ્કેરણી મુજબ **ब**, **ड** ને એક ખંજર મારે, તે જખમથી **ड** સારો થાય તોપણ, **अ** **ब** ને ખુન કરવાની ઉસ્કેરણી કરી એમ સમજવું.

ખુલાસો ૩ જો—એવું કાંઇ જરૂર નથી કે જે શખસને મદદગારી કરી હોય તે શખસ કાંઈ ગુનો કરવાને કાયદા પ્રમાણે શક્તીમાન જોઈએ, અથવા તે મદદગારના જેવોજ તે શખસનો સાપ્રાધ ઈરાદો કે જ્ઞાન જોઈએ, અથવા તે શખસનો કાંઈપણ સાપ્રાધ ઈરાદો અથવા જ્ઞાન જોઈએ.

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) **अ** સાપ્રાધ ઈરાદાથી, એક બાળકને અથવા ગાંડા માણુસને કાંઈ કામ કરવાને ઉસ્કેરે, અને તે કામ એવું હોય કે ગુનો કરવાને કાયદા પ્રમાણે શક્તીમાન હોય એવો

કોઈ શખસ **अ** ના જેવા ઈરાદાથી તે કામ કરે તો તે ગુન્હો ગણાય, તો એ ઠેકાણે **अ** એ ગુન્હામાં મદદગારી કરી એમ સમજવું, પછી તે કામ કરવામાં આવે કે નહી તોપણ.

(**ब**) **म** નું ખુન કરવાના ઈરાદાથી **अ** સાત વરસથી ઓછી ઉમરનાં એક બાળક **ब** ને એક એવુ કામ કરવાને ઉશ્કેરે કે તેથી **म** નું મોત થાય. **ब** તે મદદગારી ઉપરથી તે કામ કરે, અને તે કામથી **म** નું મોત થાય તો, એ ઠેકાણે, જો **ब** ગુન્હો કરવાને કાયદા પ્રમાણે શક્તીમાન નથી તોપણ જાણે **ब** ગુન્હો કરવાને કાયદા પ્રમાણે શ-ક્તીમાન હોય, અને તેણે ખુન કર્યું હોય તેજ મિશાલે, **अ** શિક્ષા થવાને લાયક છે; માટે તેને મોતની શિક્ષા થઈ શકે.

(**क**) **अ** એક ઘરને આગ લગાડવાને **ब** ને ઉશ્કેરે. **अ** ની ઉશ્કેરણી ઉપરથી **ब** તે ઘરને આગ લગાડે, અને દીવાનગીના સબબથી તે કામ કેવી તરેહનું છે તે, અથવા પોતે જે કામ કરેછે તે કામ ખોટું અથવા કાયદા વિરૂધ છે એવું જાણવાને **ब** અશક્ત હોય. તો **ब** એ કાંઈ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું નહી; પણ **अ** એ ઘરને આગ લગાડવાના ગુન્હામાં મદદગારી કરી, અને તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલી સીક્ષાને તે લાયક છે, એમ સમજવું.

(**ड**) ચોરી કરવાના ઈરાદાથી **म** ના કબજામાંથી કાંઈ **म** ની મિલકત લેવાને **अ** **ब** ને ઉશ્કેરે. **अ** **ब** ના મનમાં એવો વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરે કે તે મીલકત **ब** નીછે. પછી શુદ્ધબુધિથી તે મિલકત **अ** નીછે એમ માનીને, **ब** તે મિલકત **म** ના કબજામાંથી લે, તો એ ખોટી સમજણથી કામ કર્યું તેથી તેણે તે બદઘાનતથી લીધી એમ કેહેવાય નહી; માટે તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું નહી. પણ **अ** એ ચોરીમાં મદદગારી કરી, અને **ब** એ ચોરી કરી હોય ને જે શિક્ષા **ब** ને થાય તેજ શીક્ષાને **अ** લાયક છે, એમ સમજવું.

ખુલાસો ૪ થો—કોઈ ગુન્હામાં મદદગારી કરવી એ ગુન્હોછે, માટે એવી મદદગારીમાં મદ-દગારી કરવી તે પણ ગુન્હોછે, એમ સમજવું

દ્રષ્ટાંત.

म નું ખુન કરવાને **क** ને ઉશ્કેરવાને **अ** **ब** ને ઉશ્કેરે તે ઉપરથી **म** નું ખુન કરવાને **ब** **क** ને ઉશ્કેરે, અને **ब** ની ઉશ્કેરણી ઉપરથી **क** તે ગુન્હો કરે, તો પોતાના ગુનહાને માટે **ब** ખુનની શીક્ષાને લાયક છે. અને તેગુનહો કરવાને **अ** એ **ब** ને ઉશકેરયો માટે **अ** પણ તેજ શીક્ષાને લાયક છે, એમ સમજવું.

ખુલાસો ૫ મો—મસલતથી મદદગારીનો ગુનેહ કરવામાં એવું કાંઈ જરૂર નથી કે જે શખસ ગુનેહ કરે તે શખસની સાથે તે મદદગારે તે ગુનહા બાબત મનસુબો કરવો જોઈએ. જે મસલત મુજબ તે ગુનેહ કરવામાં આવે તે મસલતમાં તે સામિલ થયો તો બસછે.

દ્રષ્ટાંત.

अ **ब** ની સાથે મનસુબો કરીને તેઓ **म** ને ઝેર દેવાની ગોઠવણ કરે. તેમાં એમ કરે કે **अ** એ ઝેર આપવું પછી તે ગોઠવણ **ब** **क** ને સમજાવે, અને એમ કહે કે એક ત્રીજો શખસ ઝેર આપવાનો છે, પણ **अ** નું નામ કેહે નહી. **क** ઝેર લઈ આવવું

કબુલ કરે અને સમજાવેલી રીતે વાપરવા સારૂ તે જાહેર તે **ब** ને હવાલે કરે પછી **अ** તે ઝેર આપે, અને તેના જોરથી **झ** મરી જાય, તો એ ઠેકાણે **अ** તથા **क** એઓએ મળીને કાંઈ મસલત કરી નથી, તોપણ જે મસલત મુજબ **झ** નું ખુન થયું તે મધ્યે **क** સામીલ થયો. માટે **क** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુનોહ કરયો, અને તે ખુનની શિક્ષાને લાયક છે એમ સમજવું.

ટીકા—જેમકે, કોઈ **अ** શખસે એક **ब** શખસના શેઠના ઘરમાંથી ચોરી કરવાને પોતાને (**अ** ને) મદદ કરવાને **ब** ને ઉશકેરયો, અને **ब** એ, **अ** ને શિક્ષા કરાવવાના ઈરાદાથી પોતાના શેઠની સંમતીથી અને પોતાના શેઠના જાણપણાથી, પોતાનાં શેઠની મીલકત ખસેડવામાં મદદ કરી, ત્યારે તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે કાંઈપણ ચોરી થઈ નથી, પણ ચોરીને મદદ કરવાને વાસ્તે **अ** ને વ્યાજબી રીતે ગુનેગાર ઠરાવ્યો. રાણી વિરૂધ ત્રાયલખો. ૪ ક. ૩૬૬.

તોપણ એતો જરૂરનું છે કે જે કૃત્યની મદદગારી કરી હોય તે કૃત્યજ પોતે ગુનો હોવું જોઈએ અને જે શખસ તે કૃત્ય કરેછે તેને ઉમરને લીધે અથવા બીજી કોઈ અશક્યતાને લીધે માફ થઈ શકે તેમ હોય તે છતાં પણ મદદગારી કરેલું કૃત્ય તો ગુનોહ હોવોજ જોઈએ, એક માણસને, એક ધણીની હયાતી હોવા છતાં બીજો ધણી કરાવવાના ગુન્હાને મદદગારી કર્યા બાબત, તપાસવામાં આવ્યો હતો. બીજા ધણીને પરણાવાનો ગુન્હો થયો તેમાં એમ હતું કે કોઈ મુસલમાન એક જુવાન છોકરીનો વાલી હતો, તે છોકરી પરણેલી હતી, તે છતાં પણ તેણે પેલી છોકરી જાણે નહી તેવી રીતે અને તેની કબુલાત શિવાય, બીજા શખસને પરણાવી. આમા એમ બન્યું કે ધરમ ક્રિયા બરોબર થવાથી તે લગ્ન ખરેખરૂં થયું; તે છોકરીના ઉપર ૪૯૪ મી કલમ પ્રમાણે એક ધણી હોવા છતાં બીજો ધણી કરવાનો ગુન્હો આવી શકે નહી, કેમકે પ્રથમ પરણેલી હતી એવું તે કાંઈ જાણતી નહોતી માટે એમાં એમ ઠરાવ્યું કે એમાં ગુનોહ પણ નથી અને ગુનોહ કરનાર પણ નથી, અને તેથીકરીને જે વસ્તુ હયાતીમાં નથી તેની શી રીતે મદદગારી થઈ શકે. રાણી વિરૂદ્ધ અબદુલ કરીમ. ૪ કલમ ૧૦.

જો મદદગારી પરથી મદદગારી કરેલું કામ કરવામાં આવે, અને તે એવી મદદગારીને માટે બીજે ક્યાં સાફ શિક્ષા ન ઠરાવી હોય તેની શિક્ષા.

૧૦૯. અગર કોઈ માણસ કાંઈ ગુન્હામા મદદગારી કરે અને તે મદદગારી ઉપરથી તે મદદગારી કરેલું કામ કરવામાં આવે, અને તે મદદગારીની શિક્ષાને માટે આ કાયદામાં કાંઈ સાફ ઠરાવ કરેલો નહી હોય, તો તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલી શિક્ષા તે માણસને કરવામાં આવશે.

ખુલાસો—કાંઈ કામ અથવા ગુન્હો, મદદગારી ઉપરથી કરવામાં આવ્યો એમ કયારે સમજવું કે જ્યારે તે કામ અથવા ગુન્હો, તે મદદગારીમાં જે ઉશકેરણી, અથવા મસલત, અથવા સહાય આવ્યું હોય તે ઉશ્કેરણી ઉપરથી, અથવા તે મસલત મુજબ, અથવા તે સહાયથી કરવામાં આવે ત્યારે.

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) **ब** એક સરકારી નોકર છે તેણે પોતાના ઓહદાનો અમલ ચલાવવામાં **अ** ની ઉપર કાંઈ મેહેરબાની બતાવવાના બદલામાં **अ** **ब** ને કાંઈ લાંચ આપવા માંડે, અને **ब** તે લાંચ લે, તો ૧૬૧ મી કલમમાં બ્યાન કરેલા ગુન્હામાં **अ** એ મદદગારી કરી એમ સમજવું.

(**ब**) ખોટી સાહેદી આપવાને **अ** **ब** ને ઉશ્કેરે અને તે ઉશ્કેરણી ઉપરથી **ब** તે ગુન્હો કરે, તો **अ** એ તે ગુન્હામાં મદદગારી કરી, તથા **ब** ના જેવીજ સીક્ષાને લાયક છે એમ સમજવું.

(क) अ તથા ब ड ને ઝેહેર આપવાની મસલત કરે, તે મસલત મુજબ अ ઝેહેર લાવી ब ને હવાલે કરે, એટલા સારૂ કે ब તે ઝેહેર ड ને આપે, અને તેથી ड નું મોત થાય, તો એ ઠેકાણે ब ખુનનો તકસીરવાર છે; અને अ એ મસલતથી તે ગુન્હામાં મદદગારી કરી, તથા તે ખુનની શિક્ષાને લાયક છે એમ સમજવું.

જે ગુનાની મદદગારીકરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગરવારંટે પકડી શકતા હોય તો વગર વારંટે પોલીસાપકડીશકે, નહી તોનહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે પ્રથમ વારંટ નીકળા શકતું હોય તો વારંટ અને જો પ્રથમ સમન નીકળી શકતો હોય તો સમન નીકળે.	જે ગુન્હાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જામીન લેઈ શકાતો હોયતો જામીન લેઈ શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરીહોય તે માંડીવાળી શકાતો હોયતો માંડીવાળી શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનો ઈનસાફ જે કોરટ કરે તે કોરટથી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જે શિક્ષા હોય તેજ શિક્ષા થાય.

ટીકા—મદદગારીના ગુન્હાને મુળ ગુન્હા સાથે કાંઈ સંબંધ નથી. તેથી કરીને એમ નહીં સમજવું કે મુખ્ય ગુન્હો કરનારને જો સજા થાય તોજ મદદગારને થાય મુખ્ય ગુન્હો કરનાર છુટી જાય અને મદદગારને શિક્ષા થઈ શકે છે. રાણી વીરૂધ મારૂતી દાદાનો કેસ જુઓ ૧. ઈ. લો. રી. મું. ૧૫.

મુખ્ય ગુન્હો કરનારનું કૃત્ય જો મદદગારીને લીધે થયું હોય તો જે શિક્ષા મુખ્ય ગુન્હો કરનારને થાય તેજ શિક્ષા મદદગારને થવી જોઈએ.

આ કલમ પ્રમાણે મદદગારી કરવાના તોહોમતને ટેકો મળવાને વાસ્તે એવા પુરાવાની જરૂર છે કે ૧૦૭ મી કલમમાં જે જે બાબતો બતાવી છે, અને જેથી કરીને એમ માની શકાય કે મદદગારી થઈ, તે તે બાબતો અને કાર્ય્ય સાબીત થવાં જોઈએ. જે જે કાંઈ કરવામાં આવે તે આ કાયદા પ્રમાણે ગુન્હો થઈ શકે એવું હોવું જોઈએ.

જો કોઈ શખ્સને મુખ્ય ગુન્હો કરનાર તરીકેના ગુન્હા માટે એકવાર શિક્ષા થઈ હોય તો ફરીને તેજ ગુન્હાની મદદગારી કરવાના ગુન્હા માટે શિક્ષા થઈ શકે નહીં. આ બાબત રાણી વીરૂધ જીતુ, ૪ સધ. ક્રી. રૂ. ૨૩, અને રાણી વીરૂધ રામનારાયણ, તેનાજ ૩૭ મા પાને જુઓ—

અગર મદદગારી કરેલો શખસ તે કામ મદદગારના ઈરાદા કરતા જુદા ઈરાદાથી કરે, તો તે મદદગારીની શીક્ષા.

૧૧૦. અગર કોઈ માણસ કાંઈ ગુન્હામાં મદદગારી કરે, અને મદદગારી કરેલો સખસ મદદગારના ઈરાદા અથવા જ્ઞાન કરતા જુદાજ ઈરાદા કે જ્ઞાનથી તે કામ કરે, તો બીજા ઈરાદાથી અથવા જ્ઞાનથી નહી પણ મદદગારના જેવાજ ઈરાદાથી અથવા જ્ઞાનથી અગર તે કામ કર્યું હોય તો જે ગુન્હો થાય, તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલી શિક્ષા તે માણસને કરવામાં આવશે.

જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટે પકડીશકતા હોય તો વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે, નહીતોનહી.	જેગુનાની મદદગારીકરીહોયતે ગુનાને માટે પ્રથમ વારંટ નીકળી શકતુ હોય તો વારંટ અને જો પ્રથમ સમન નીકળી શકતો હોય તો સમન નીકળે.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જામીન લેઈ શકાતો હોયતો જામીન લેઈ શકાય, નહી તો નહી.	જેગુનાની મદદગારીકરીહોયતે માંડી વાળી શકાતો હોય તો માંડીવાળી શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય, તે ગુનાનો ઇનસાફ જે કોરટ કરે તે કોરટઇનસાફ કરે.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જે શિક્ષા થાય તેજ શિક્ષા થાય.

એક કામમાં મદદગારી કરી હોય અને જુદુજ કામ બને,ત્યારે મદદગારની જવાબદારી.
શરત.

૧૧૧. અગર એક કામમાં મદદગારી કરવામાં આવે અને બીજુ કામ બને, તો જાણે તેજ કામમાં મદદગારી હોય એવીજ રીતે તથા તેટલેજ દરજ્જે તે મદદગાર તે બનેલા કામને માટે જવાબદાર છે; પણ તે બનેલું કામ તે મદદગારીનું સંભાવ્ય ફળ હોવું જોઈએ, તથા જે ઉશ્કેરણી અથવા સહાય, અથવા મસલત તે મદદગારીમાં આવી હોય તે ઉશ્કેરણીના જોરથી, અથવા તે સહાયથી, અથવા તે મસલત મુજબ, તે કામ થવું જોઈએ.

દ્રષ્ટાંતો.

(अ) **म** ના ખોરાકમાં જેહેર ઘાલવાને એક બાળકને ઉશ્કેરીને **अ** તે કારણસર તે બાળકને કાંઈ ઝેર સાંપે, પછી તે ઉશ્કેરણી ઉપરથી, **य** ના ખોરાક **म** ના ખોરાકની પાસેછે તેમાં ચુકથી તે ઝેર ઘાલે, તો એ ઠેકાણે, જો તે બાળકે તે ઉશ્કેરણીના જોરથી કામ કર્યું હોય, અને સઘળો હાલ જોતાં જે કામ થયું તે મદદગારીનું સંભાવ્ય ફળ હોય, તો અગર **अ** એ તે બાળકને **य** નાજ ખોરાકમાં ઝેર ઘાલવાને ઉશ્કેર્યો હોય એવીજ રીતે તથા તેટલેજ દરજ્જે **अ** જવાબદાર છે.

(ब) **म** નું ઘર બાળી નાંખવાને **अ** **ब** ને ઉશ્કેરે, અને **ब** તે ઘરને આગ લગાડી તેજ વખતે ત્યાંહાં કાંઈ મિલકતની ચોરી કરે; તો અગર તે ઘર બાળવામાં મદદગારી કરવાનો **अ** તકસીરવાર છે તો પણ તેણે તે ચોરીમાં મદદગારી કરી એમ સમજવું નહી; કેમકે ચોરી તે જુદુજ કામ છે; અને તે બાળવાનું સંભાવ્ય ફળ નથી.

(क) અપહરણના કારણસર મધરાતરે એક વાસેલું ઘર ફોડવાને **अ** **ब** તથા **क** એઓને ઉશ્કેરે, અને તે કારણસર તે તેઓને શસ્ત્ર આપે પછી **ब** તથા **क** તે ઘર ફોડીને અંદર જાય, અને તે ઘર માહેલો એક માણસ **म** તેઓની સામો થએથી તેઓ **म** નું ખુન કરે, તો એ ઠેકાણે, જો તે ખુન તે મદદગારીનું સંભાવ્ય ફળ હોય, તો **अ** ખુનને માટે ઠરાવેલી શિક્ષાને લાયક છે એમ સમજવું.

જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટે પકડી શકતા હોય તો વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે,નહીતો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનેમાટે પ્રથમ વારંટ નીકળી શકતું હોય તો વારંટ અને જો પ્રથમ સમન નીકળીશકતો હોય તોસમનનીકળે.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જામીન લેઈ શકાતો હોયતો જામીન લેઈ શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે માંડીવાળી શકાતો હોય માંડીવાળીશકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરીહોય તે ગુનાનો ઈનસાફ જે કોરટથી થઈ શકે તે કોરટ ઇનસાફ કરે.	જે ગુનાની મદદગારી કરવાનો ઈરાદો કરયો હોય, તે ગુનાને માટે જે શિક્ષા હોય તેજ શિક્ષા.

ટીકા—જે કાર્ય્ય થયું છે તે મદદગારીનો ઘણું કરીને પરીણામ હતો, એવું હોય તો બસ છે ઘણું કરીને તે પરીણામ થશે, એવું મદદગાર જાણતો, એમ હોવાની જરૂર નથી.

મદદગારને મદદગારી કરેલા કામની તથા બનેલાં કામની એ બંને કામની શિક્ષા ક્યારે થઈ શકે.

૧૧૨. મદદગારી કરેલું કામ પણ કરવામાં આવે, અને ઉપલી કલમ મુજબ જે કામને માટે મદદગાર જવાબદાર છે તે કામ પણ કરવામાં આવે, અને તે કામ જુદોજ ગુનો થાય, તો તે મદદગાર તે ગુન્હાઓમાંના હરએક ગુન્હાની શિક્ષાને લાયક છે.

દ્રષ્ટાંત.

એક સરકારી નોકરે કરેલી જપ્તીની સામો થવાને **अ** **ब** ને ઉશ્કેરે, પછી તે ઉપરથી **ब** તે જપ્તીની સામો થાય, અને સામો થવામાં **ब** તે જપ્તી કરનાર અમલદારને બુદ્ધિ પુરવક મહાવ્યથા કરે, તો ને જપ્તીની સામે થવાનો ગુન્હો તથા બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરવાનો ગુન્હો, એ બંને ગુન્હા **ब** એ કર્યા, માટે **ब** એ બંને ગુન્હાની શિક્ષાને લાયક છે; અને અગર **अ** એ એમ જાણ્યું હોય કે તે જપ્તીની સામો થવામાં **ब** બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરશે એવો સંભવ છે, તો **अ** પણ એ ગુન્હાઓમાંના હરએક ગુન્હાની શિક્ષાને લાયક છે એમ સમજવું.

મદદગારી કરેલાં કામથી મદદગારના ધાર્યાં કરતાં જુદી અસર પેદા થાય, તે અસરને માટે તેમ દદગારીની જવાબદારી.

૧૧૩. એક મુકરર અસર પેદા કરવાના ઇરાદાથી મદદગાર શખસ કાંઈ કામમાં મદદગારી કરે; અને તે મદદગારી ઉપરથી જે કામને માટે તે મદદગાર જવાબદાર હોય એવું કાંઈ કામ તે મદદગારે ધારેલી હોય તે કરતાં જુદીજ અસર પેદા કરે, તો અગર તે મદદગારે તેજ અસર પેદા કરવાના ઈરાદાથી તે કામમાં મદદગારી કરી હોય એવીજ રીતે તથા તેટલે દરજ્જે; તે મદદગાર તે પેદા કરેલી અસરને માટે જવાબદાર છે; પણ તે મદદગારી કરેલા કામથી તે અસર થવાનો સંભવ છે એમ તેણે જાણ્યું હોય તો.

દ્રષ્ટાંત.

ञ ને મહા વ્યથા કરવાને **ञ** **ब** ને ઉશ્કેરે, પછી **ब** તે ઉશ્કેરણી ઉપરથી **ञ** ને મહા-વ્યથા કરે, અને તેથી કરીને **झ** મરી જાય, તો એ ઠેકાણે, અગર **अ** એ એમ જાણ્યું હોય કે તે મદદગારી કરેલી મહાવ્યથાથી **ञ** નું મોત થશે એવો સંભવ છે તો, ખુનને માટે ઠરાવેલી શિક્ષા પામવાને **य** લાયક છે, એમ સમજવું.

જે ગુનાની મદદગારી કરીહોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટે પકડી શકતા હોયતોવગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરીહોય ને ગુનહાનેમાટે જો પ્રથમ વારંટ નીકળી શકાતું હોયતોવારંટ અનેજોપ્રથમ સમન નીકળીશકતોહોયતોસમનનીકળે	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોયતેગુનાને માટે જો જામીન લેઈ શકાતો હોય તો જામીનલેઈ શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે માંડીવાળી શકાતો હોયતો માંડીવાળી શકાય નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનો ઈનસાફ જે કોરટથી થઈ શકે તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	થએલા ગુનાને માટે જે શિક્ષા હોય તેજ શિક્ષા.

ટીકા—જે પરિણામ અચાનક થઈ પડે, અથવા જે પરિણામ કાંઈ પણ મનમાં ખ્યાલ હોય નહીં તેવી રીતે થાય, તેવા પરિણામને વાસ્તે કોઈ શખ્સ જોખમદાર થઈ શકે નહીં. જેમકે એક **झ** પુરૂષને થોડીક વ્યથા કરવાને ઉશ્કેરણી કરી હતી, (જે વ્યથાથી તેની જીંદગીને કાંઈ નુકશાન થાય નહીં એવી), અને ઞ કોઈ અપ્રિતાહારપણાથી (બદપરહેજી) અથવા કોઈની ગફલતથી અથવા તેની ખોટી બરદાશ થવાથી, મરણ પામે છે; તો આવી બાબતમા ઉશ્કેરણી કરનાર તેના મોતને વાસ્તે જોખમદાર નથી.

આ કલમનો અને ૧૧૧ મી નો કેટલો ફેર છે તે ઉદાહરણમાં બરોબર રીતે ખુલાસાથી સમજાવ્યું છે.

ગુન્હો થતી વખતે મદદગાર હાજર હોય તો.

૧૧૪. જે શખ્સ અગર ગેરહાજર હોય તો મદદગાર દાખલ સીક્ષા પામવાને લાયક થાય, તે સખસને તે મદદગારીને લીધે જે કામ અથવા ગુન્હાને માટે શિક્ષા થઈ શકે એવું હોય, તે કામ અથવા ગુન્હો થતી વખતે, તે સખસ જો ત્યાં હાજર હોય, તો તેણે તે કામ અથવા ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટ પોલીસ પકડીશકતાહોય તો વગરવારંટેપકડી શકે, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારીકરી હોય તે ગુનાને માટે જોપ્રથમ વારંટ નીકળીશકતુંહોય તોવારંટ અને જોપ્રથમ સમન નીકળીશકતોહોય તો સમન નીકળે.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તેગુનાને માટે જો જામીન લેઈ શકાતોહોય તો જામીન લેઈ શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારીકરી હોય તે ગુનો જો માંડી વાળી શકાતો હોય તો માંડીવાળી શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનહાનો ઈનસાફ જે કોરટથી થઈ શકે તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	થએલા ગુનહાને માટે જે શિક્ષા હોય તેજ શિક્ષા થાય.

ટીકા.—કોઈ શખ્સને, કાંઈ કૃત્ય થયું હોય તે વખતે ગેરહાજર હોવા છતાં પણ મદદગાર તરીકે ગુન્હેગાર ઠરાવવાને એવું સાબીત કરી આપવું જોઈએ કે જે વખતે તે કૃત્ય ખરે ખરૂં કરવામાં આવ્યું, તે વખતે તેણે મદદગારી કરી હતી, અથવા ઉશ્કેરણી કરી હતી અથવા તેના મસલતમાં સામેલ થયો હતો જેમકે કેટલાક કેદીઓએ મહાવ્યથા કરી હતી, અને તે વખતે બીજાઓ ફક્ત પાસે ઉભાજ હતા, અને પુરાવા ઉપરથી એમ જણાયુ કે જે હલ્લો થયો હતો, તે કાંઈ પણ ઈરાદા સિવાય થયો હતો; તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે જે લોકો પાસે ઉભા થઈ રહ્યા હતા, તેમને મદદગાર તરીકે શીક્ષા થઈ શકે, કેમકે ક. ૧૦૭ ની રકમ ૩ મુજબ તેમણે મદદગારી કરી હતી, પણ ક. ૧૧૪ પ્રમાણે મુખ્ય ગુન્હો કરનાર તરીકે શિક્ષા થઈ શકે નહી. કેમકે જો તેઓ તે વખતે ગેરહાજર હોતતો તેઓને બીલકુલ શિક્ષા થાત નહી. રાણી વીરૂધ મહમદ કાઝીમ. ૪ વીમ. ક્રી. ૨૯. પણ જો તે કેદીઓએ ખરે ખરી મદદ કરી હોતતો ક. ૩૪ પ્રમાણે દરેક માણુસ પોતે તે કૃત્ય કર્યું તેવી રીતે ગુન્હેગાર થઈ શકત.

ક. ૧૧૪ ના પ્રોવીઝનને લીધે કરીને આવા મદદગારનું જ્યારે કામ ચાલતું હોય ત્યારે જાણેકે તેણે પોતેજ તે ગુન્હો કર્યો છે એવું તોહોમત મુકી શકાય. જેમકે એમ ધારો કે કોઈ ગુન્હો કરતી વખતે કેટલાક માણુસો હાજર છે અને તેમાં સંબંધ રાખે છે, પણ તેમાંના કીયા શખ્સે તે ગુન્હો કર્યો, અને કોણે મદદગારી કરી, તે નકી થઈ શકતુ નથી; આવી બાબતમા દરેક શખ્સને મુખ્ય ગુન્હો કરનાર તરીકે શિક્ષા થવી જોઈએ.

મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હામાં મદદગારી કરવામાઆવે, અને તે ગુન્હો તે મદદગારી ઉપરથી ન થાય તો તે મદદગારીની શિક્ષા.

૧૧૫. મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકે એવો કાંઈ ગુન્હો કરવામાં કાંઈ માણુસ મદદગારી કરે, અને તે મદદગારી ઉપરથી તે ગુન્હો કરવામાં આવે નહી તથા તે મદદગારી માટે શિક્ષા સંબંધી આ કાયદામાં કાંઈ સાફ ઠરાવ નહી કરેલો હોય, તો તે માણુસને સાત વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર, તે મદદગારી ઉપરથી જે કામને માટે તે મદદગાર જવાબદાર હોય, અને જે કામથી કોઈ સખસને વ્યથા થાય, એવુ કાંઈ કામ કરવામાં આવે, તો તે મદદગારને ચઉદ વરસની મુદત સુધીની એમાના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે. અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

અગર જેથી વ્યથા થાય એવુ કાંઈ કામ તે મદદગારી ઉપરથી કરવામાં આવે, તો.

દ્રષ્ટાંતો.

क નું ખુન કરવાને **अ** **ब** ને ઉશકેરે, પણ તે ગુન્હો કરવામાં આવે નહી. હવે અગર **ब** **क** નું ખુન કરે, તો તે મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષાને લાયક થાય એવું છે; માટે **अ** સાત વરસની મુદત સુધીની કેદને તથા દંડને પણ લાયક છે એમ સમજવું અને તે મદદગારી ઉપરથી જો **क** ને કાંઈ વ્યથા કરવામાં આવે તો તે માણસ **अ** ચઉદ વરસની મુદત સુધીની કેદને તથા દંડને લાયક થશે, એમ સમજવું.

જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુના માટે અગર વગર વારંટે જો પોલીસ પકડી શકતા હોય તો. અગર વારંટે પકડી શકે નહી તો નહી,	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જો પ્રથમ વારંટ નીકળી શકતું હોય તો વારંટ, અને જો પ્રથમ સમન નીકળી શકતો હોય તો સમન.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે જો માંડી વાળી શકાતો હોય તો માંડીવાળી શકાય, નહી તો નહી.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનો ઇનસાફ જે કોરટ કરે તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ
અથવા જે કૃત્યની મદદગારી કરવાથી જો વ્યથા થાય તો.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	ચઉદ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.		

ટીકા.—પ્રથમને વાસ્તે મદદગારી કરવાનો અથવા બીજા કોઈ ઉશકેરણી કરવાનો પુરાવો હોવો જોઈએ. અને બીજાને વાસ્તે તે કૃત્યના પરિણામથી વ્યથા થઈ એવો પુરાવો આવવો જોઈએ.

કેદની શિક્ષા થઈ શકે એવા ગુનાહમાં મદદગારી કરવામાં આવે, અને તે ગુનોહ તે મદદગારી ઉપરથી ન થાય તો તે મદદગારીની શિક્ષા.

૧૧૬. કેદની શિક્ષા થઈ શકે એવા કાંઈ ગુન્હામાં કોઈ માણસ મદદગારી કરે, અને તે મદદગારી ઉપરથી તે ગુન્હો કરવામાં આવે નહી, તથા તે મદદગારીને માટે શિક્ષા સંબંધી આ કાયદામાં કાંઈ સાફ ઠરાવ નહી કરેલો હોય, તો તે માણસને તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તે ગુન્હાને માટે કેદની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદની, અથવા તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે;

અગર તે મદદગારે અથવા મદદગારી કરેલો સરકારી નોકર હોય અને તેની ફરજ તે ગુન્હો અટકાવવાની હોય તો.

અને અગર તે મદદગાર અથવા જેને મદદગારી કરી હોય તે સખસ સરકારી નોકર હોય, અને તેની ફરજ તે ગુન્હો થતો અટકાવવાની હોય, તો તે મદદગારને તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તે ગુન્હાને માટે કેદની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની અડધી મુદત સુધીની કેદની, અથવા તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) बએક સરકારી નોકર છે. તે પોતાના ઓહદાનો અમલ ચલાવવામાં अ ના ઉપર કાંઈ મેહેરબાની કરે તેના બદલામાં अ ब ને કાંઈ લાંચ આપે, અને ब તે લાંચ લે નહી, તો अ ને આ કલમ મુજબ સીક્ષા થઈ શકે.

(ब) ખોટી સાહેદી આપવાને ब ને ઉશ્કેરે, તો એ ઠેકાણે, અગર ब ખોટી શાહેદી આપે નહી, તોપણ अ એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો, અને તે મુજબ તેને સીક્ષા થઈ શકે, એમ સમજવું.

(क) अ એક પોલીસ અમલદાર છે, તેની ફરજ અપહરણ અટકાવવાની છે, તે અપહરણ કરવામાં મદદગારી કરે, તો એ ઠેકાણે, અગર તે અપહરણ ન થાય તો પણ તે ગુન્હાને માટે કેદની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય, તેની અરધી મુદતની કેદને, તથા દંડને પણ अ લાયક છે, એમ સમજવું

(ड) अ એક પોલીસ અમલદાર છે તેની ફરજ અપહરણ અટકાવવાની છે. તેની પાસે તે ગુન્હો કરાવવામાં ब મદદગારી કરે તો એ ઠેકાણે, અગર તે અપહરણ ન થાય તોપણ, તે અપહરણના ગુન્હાને માટે કેદની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની અરધી મુદતની કેદને, તથા દંડને પણ ब લાયક છે, એમ સમજવું.

જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટ જો પોલીસ પકડી શકતા હોય તો વગર વારંટે પકડી સકે, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી હોય તે ગુનાને માટે જો પ્રથમ વારંટ ની કળતું હોય તો વારંટ, અને જો પ્રથમ સમન ની કળતો હોય તો સમન.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જો જામિન લેઈ શકાતા હોય તો જામિન લેઈ શકાય નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે જો માંડીવાળી શકાતો હોય તો માંડીવાળી શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનો ઈનસાફ જે કોરટથી થઈ શકે તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	તે ગુનાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી મુદત ઠરાવીહોય તેની ૦। મુદત સુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.
અથવા મદદગાર અથવા મદદગારી કરેલો શખસ નોકર હોય, અને તેની ફરજ તે ગુનો અટકાવવાની હોય.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	તે ગુનાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાંઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની ૦॥ મુદત સુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.			

ટીકા,—એક તોહોમતદાર ઉપર આ કાયદાની ૧૬૧ મી કલમ પ્રમાણેના ગુન્હામાં મદદગારી કરવાનું તોહોમત આ કલમના બીજા ભાગ પ્રમાણે મુકવામાં આવ્યું, (એટલે કે સરકારી નોકર તરીકે) કેમકે જે સખસને મદદગારી કરી તે શખસ સીવીલસરજન હતો; તેમાં એવું ઠરાવ્યુ કે આ કલમમા બતાવ્યા પ્રમાણે સીવીલસરજન સરકારી નોકર નહતો, અને તેથી કરીને આ કલમના પાછલા ભાગમાં વધારે બતાવેલી શિક્ષા થઈ શકે નહી. રાણી વિ. રામનાથ ૨૧ સથ ક્રી. ૯. જેમકે આ કલમમાં "સરકારી નોકર" બતાવ્યા છે તે એવો અમલદાર હોવો જોઈએ કે જેની ફરજ ગુન્હો અટકાવવાની હોય.

લોક પાસે અથવા દસથી વધા

૧૧૭. લોક પાસે અથવા કોઈ પણ વરગના દશથી વધારે સખસો પાસે કાંઈ ગુન્હો કરાવવામાં જે માણસ મદદગારી કરે, તેને ત્રણ વરસની મુદત

રે માણુસો પાસે કાંઈ ગુન્હો કરાવવામાં મદદગારી.

સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

અ એક સરીયામ જગ્યામાં એક જાહેરનામુ ચોહોડે, અને તે મધ્યે દસથી વધારે માણુસોના એક તડવાળાઓને એવી રીતે ઉશ્કેરે કે તમારા સામા તડવાળા માણુસો ફલાણી વખતે તથા ફલાણે ઠેકાણેથી એક વરઘોડો લેઈ જવાના છે તેઓની ઉપર હુમલો કરવાના કારણસર તમે તે વખતે તે ઠેકાણે એકઠા થજો, તો **અ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો, એમ સમજવું.

જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટે જો પોલીસ પકડી શકતા હોય તો વગર વારંટે પકડી શકે, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જો પ્રથમ વારંટ નીકળી શકતુ હોય તો વારટ અને જો પ્રથમ સમન નીકળી શકતો હોય તો સમન.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જામીન લેઈ શકાતો હોય, તો જામીન લઈ શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનો માંડીવાળી શકાતો હોય તો માંડીવાળી શકાય નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનો ઇનસાફ જે કોરટથી થાય તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—દરેક શખસ તદન ઈલાયદો અને જુદો ગુન્હો કરે તેવે ઠેકાણે આ કલમ લાગુ પડી શકતી નથી જેમકે કોઈ શખસ દસ બાર કોળીઓને એવી ઉશ્કેરણી આપે કે તમારે દરેક જણે પોતપોતાનો કરાર તોડવો—

પેહેલી પદવીનો "મુખ્ય ગુન્હો કરનાર" કોને કહેવો તે નીચે પ્રમાણે; જે શખસ ખરેખરી રીતે અથવા ગરભિત રીતે, ગુન્હો તરત કરે તે શખસ; બીજી પદવીનો, "મુખ્ય ગુન્હો કરનાર" તે એ કે જે બીના થતી હોય અથવા થવાની હોય તે વખતે હાજર હોય, અથવા મદદ કરતો હોય, અથવા મદદગારી કરતો હોય.

કોઈ બીના બન્યા પ્રથમનો "મદદગાર" કોને કહેવો—તે એ કે જે શખસ, ગુન્હો થયો તે વખતે ગેરહાજર હોવા છતાં, બીજાને ગુન્હો કરવાને મદદ કરતો હોય, સમજુતી આપતો હોય, હુકમ કરતો હોય અથવા મદદગારી કરતો હોય; કોઈ બીના બન્યા પછીનો "મદદગાર કોને કહેવો" તે એ કે જે શખસ એમ જાણેછે કે બીજા શખસે ગુન્હો કરયોછે, તે છતાં તેને પોતાના કબજામાં લેછે, તેને મુક્ત કરેછે, દીલાસો આપેછે, અથવા મદદ કરેછે, તે શખસ

મદદગારી કર્યા પછી ત્રણ જાતની બીનાઓ ઉત્પન્ન થાયછે, તે એ કે, પ્રથમ—કાંઈપણ ગુનો બને નહીં; આવે ઠેકાણે ગુન્હેગારને કલમ ૧૧૫ અને ૧૧૬ પ્રમાણે ગુન્હો કરવાનો પ્રયત્ન કરવાને વાસ્તે શિક્ષા કરી શકાય, બીજું—જે કૃત્યને વાસ્તે મદદગારી કરી હોય તેજ કૃત્ય થાય—અને તેમાં કલમ. ૧૦૯ અને ૧૧૦ પ્રમાણે શિક્ષા થઈ શકે, અને ત્રીજું એ કે, કાંઈ જુદાજ પ્રકારનું કાર્ય થાય, (પણ સ્વભાવિક રીતે મદદગારી કરેલા કૃત્યમાંથી થાય) તેમાં ઉશ્કેરણી કરનારને કલમ ૧૧૧—૧૧૩ પ્રમાણે શિક્ષા થાય.

મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકે એવો કાંઈ ગુનો કરવાની

૧૧૮. મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકે એવો કાંઈ ગુનોહ કરવો સેહેલ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તે પોતાથી સહેલ થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, અગર કોઈ માણુસ કાંઈ કામ અથવા કાયદા વિરૂદ્ધ કસુર કરીને, તે ગુનોહ કરવાની ધારણા થઈ હોય તે ધારણા

ધારણા છુપાવવી. અગર તે ગુનોહ થાય, તો, અગર તે ગુનોહ ન થાય તો.

બુદ્ધિપુરવક છુપાવે, અથવા તે ધારણા બાબત પોતે જેને ખોટી જાણુતો હોય એવી કાંઈ વાત જાહેર કરે, તો તે માણુસને જો તે ગુનોહ થાય તો, સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે;

અથવા જો તે ગુનોહ ન થાય તો તે માણુસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે અને ગુનોહ થાય તોપણ અને ન થાય તોપણ ઉપલી શિક્ષાની સાથે દંડને પણ તે માણુસ લાયક થશે.

દ્રષ્ટાંત.

ब એક ઠેકાણે ડાકાઈટીનો ગુનો થવાનો છે એમ જાણ્યા છતાં **अ** માજીસ્ટ્રેટને એવી ખોટી ખબર કરે કે તેથી સામા રસ્તાપર એક **क** નામની જગ્યા છે ત્યાં તે ગુનોહ થવાનો છે અને એમ કરીને તે માજીસ્ટ્રેટને છેતરે એવા ઈરાદાથી કે તે ગુનોહ કરવો સેહેલ અને તે ધારણા મુજબ **ब** જગાપર તે ગુનોહ કરવામાં આવે તો **अ** ને આ કલમ મુજબ શિક્ષા થઈ શકે.

જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટે જો પોલીસ પકડી શકતો હોય તો, વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જો પ્રથમ વારંટ નીકળી શકતુ હોય તો વારંટ અને જો પ્રથમ સમન નીકળી શક તોહોયતોસમન.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનો માંડી વાળી શકાતો હોય તો માંડીવાળી શકાય નહીં તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનો ઈનસાફ જે કોરટથી થાય તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અને જો ગુનો ના થાય તો.		ઉપર પ્રમાણે	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.		

ટીકા—આ કલમમાં "કાયદા વીરૂધ કસુર કરીને" જે શબ્દો છે, તે એવે ઠેકાણે લાગુ પડે છે અને ક્યારે ગુનોહ થાય તે નીચે પ્રમાણે છે એટલે કે એવા કોઈ શખસે કસર કરી હોય કે જે શખસની કાયદાથી એવી ફરજ હોય કે ગુન્હાઓનો રીપોટ કરવો, તેવો કોઈ શખસ કસુર કરે તેવી બાબતમાં લાગુ પડેછે.

"ધરાદો હોવો જોઈએ;" બતાવ્યા પ્રમાણે ભવિસ્યમાં કોઈ કૃત્ય કરવાને ઈરાદો હતો, એવું સાબીત કરવું જોઈએ, અને આવો ઈરાદો હતો, એવો કોરટની નજરમાં પુરાવો મળી શકે નહીં તો, ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય નહીં.

જે વાત છુપાવવાની છે, તે બુદ્ધિપુરવક છુપાવેલી જોઈએ, એટલે જે માણુસ છુપાવવાનો હોય, તેણે એમ કરવા ધારેલું હોવું જોઈએ.

જે ગુન્હો અટકાવવાની ફરજ હોય એવો કોઈ ગુન્હો કરવાની ધારણા કોઈ સરકારી નોકરે છુપાવવી.

અગર તે ગુન્હો થાય તો.

૧૧૯. કોઈ માણુસ સરકારી નોકર હોય, અને સરકારી નોકર દાખલ જે ગુન્હો થતો અટકાવવાની તેની ફરજ હોય, એવો કોઈ ગુન્હો કરવો સેહેલ કરવાનાં ઈરાદાથી, અથવા પોતાથી તે સેહેલ થશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને અગર તે સરકારી નોકર, કાંઈ કામ કે કાયદા વિરૂધ કસુર કરીને, તે ગુન્હો કરવાની ધારણા થઈ હોય તે ધારણા બુધિપુરવક છુપાવે, અથવા તે ધારણા બાબત પોતે જેને ખોટી જાણુતો હોય એવી કાંઈ વાત જાહેર કરે તો તે મા-

અગર તે ગુન્હો મોત વગેરેની સીક્ષા જોગ હોય તો.

અગર તે ગુન્હો ન થાય, તો.

માણસને, જો તે ગુન્હો થાય તો, તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તેને માટે કેદની જે ઘણામાં ઘણી મુદત ઠરાવી હોય તેની અરધી મુદત સુધીની કેદની, અથવા તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા જો તે ગુન્હો મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષા થઈ શકે એવો હોય તો તે માણુસને દસ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા જો તે ગુન્હો ન થાય, તો તે માણુસને, તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તેને માટે કેદની જે ઘણામાં ઘણી મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદની, અથવા તે ગુનાને માટે ઠરાવેલા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

અ એક પોલીસ અમલદાર છે, અને અપહરણ કરવાની જે જે ધારણા તેના જાણ્યામા આવે તે સરવેની ખબર આપવાની કાયદા મુજબ તેની ફરજ છે. તેના જાણ્યામાં એમ હોય કે અપહરણ કરવાની **બ** ધારણા કરે છે, અને તે તે ગુનો કરવો સેહેલ કરવાના ઈરાદાથી તે ખબર આપવામાં કસુર કરે, તો એ ઠેકાણે કાયદા વિરૂધ, કસુર કરીને, **અ** એ **બ** ની ધારણા છે તે છુપાવી માટે તે આ કલમના ઠરાવ મુજબ સીક્ષાને લાયક છે, એમ સમજવું.

	જે ગુનાની મદદગારીકરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટે જો પોલીસ પકડી શકતા નાહોય તો વગર વારંટે પકડી શકે, નહી તો નહી.	જે ગુનાનીમદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જોપ્રથમ વારંટ નીકળી શકતું હોય તો વારંટ અગરજો સમન નીકળી શકતો હોય તોં સમન.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જામીન લેઈ શકાતો હોય તો જામીન લેઈ શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરીહોય તેગુનોજો માંડી વાળી શકાતો હોય તો માંડીવાળી શકાય નહી તો નહી	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનો ઈનસાફ જે કોરટથી થાય તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	તે ગુનાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની ૦। મુદત સુધી કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.
અગર તે ગુનોહ મોત અથવા સમુદ્રપારની શિક્ષા લેવા જોગ હોય તો,			જામીન લેઇ શકાય નહી.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.		૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ.
અગર ગુનોહ નાથાય તો.			મદદગારી કરેલા ગુનાહને વાસ્તે જામીન લેઈ શકાતા હોય તો લેવાય, નહી તો નહી	બાકી ઉપર પ્રમાણે.		ગુનાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની ૦। મુદત સુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કેદની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુનો કરવાની ધારણા છુપાવવી.

૧૨૦. કેદની શીક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુન્હો કરવો સેહેલ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તે પોતાથી સેહેલ થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, અગર કોઈ માણુસ કાંઈ કામ અથવા કાયદા વિરૂધ કસુર કરીને, તે ગુનો કરવાની ધારણા થઈ હોય તે ધારણા બુધિપુરવક છુપાવે અથવા તે ધારણા

બાબત પોતે જેને ખોટી જાણતો હોય એવી કાંઈ વાત જાહેર કરે, તો તે માણસને જો તે ગુનો થાય, તો તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તે ગુન્હાને માટે કેદની જે ઘણામાં ઘણી મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદની, અને જો ગુન્હો ન થાય તો તે ઘણામાં ઘણી મુદતની એક અષ્ટમાંસ મુદત સુધીની કેદની, અથવા તે ગુનહાને માટે ઠરાવેલા દંડની, અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

અગર તે ગુન્હો થાય તો, અગર ન થાય તો.

જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે અગર વગર વારંટે જો પોલીસ પકડી શકતા હોય તો વગર વારંટે પકડી શકે, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જો પ્રથમ વારંટ નીકળી શકતું હોય તો વારંટ અને જો સમન નીકળી શકતો હોય તો સમન.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાને માટે જો જામીન લેઈ શકાતો હોય તો જામીન લેઈ શકાય નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનો માંડીવાળી શકાતો હોય તો માંડીવાળી શકાય, નહી તો નહી.	જે ગુનાની મદદગારી કરી હોય તે ગુનાનો ઈનસાફ જે કોરટથી થઈ શકતો હોય તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	ગુનાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાંઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની ૦। મુદત સુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

અગર ગુનો નહી થાય તો.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	તે ગુનાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેના એક અસ્ટમાઉસ ભાગ સુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બને.

ટીકા—એક કેસમાં એવું બન્યું કે કેટલાક કેદીઓને ખુન કરવા માટે ગુન્હેગાર ઠરાવ્યા હતા, અને પાંચમી કેદી, જે ખુન થયેલા શખ્સ સ્ત્રી હતી, તેના ઉપર કલમ ૧૧૮ મી મુજબ તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હતુ, કેમકે પુરાવા ઉપરથી એવું જણાયું કે તેના ધણીનું ખુન થવાનું છે એવું તે જાણતી હતી અને જાણી જોઈને તે વિશે તેણે તેના ધણીને ચેતવણી આપી નહીં કે તારૂ મોત થવાનું છે; મદ્રાસની હાઈ કોરટે તેણીને ગુન્હેગાર ઠરાવી હતી.

જે સરકારી નોકરની એવી ફરજ છે કે ગુન્હા અટકાવવા, તેવા નોકરો છુપાવે તો તે વીશે આ કાયદામાં વધારે શકતાઈ બતાવી છે, (જુઓ કલમ ૧૧૯) આવી બાબતમાં જે જે ભુલ તેઓ કરે તે ઘેર કાયદેસર છે, કેમકે જે જે ફરજ બજાવવાને વાસ્તે તેમને પગાર આપવામાં આવે છે તે ફરજનો તેઓ ભંગ કરે છે, માટે આ કલમ એવા શખશોને લાગુ પડે છે કે જેમની તે ગુન્હો અટકાવવાની ફરજ હોય. કાંઈ તોફાન થતું અટકાવવાની ફરજ કોઈ રેવીન્યુ અમલદારની અથવા જ્યુડીસીઅલ સબોરડીનેટની નથી, તેમજ કોઈ પોલીસ કોન્સ્ટેબલની ફરજ કોઈ ગામનો હીસાબ તપાસવાની નથી.

ફોજદારી કાયદાની કલમ ૪૪ મુજબ, ઈંડીયન પીનલ કોડની ૧૨૧ મી ૧૨૧ અ, ૧૨૨મી, ૧૨૩, ૧૨૪, ૧૨૪ અ, ૧૨૫, ૧૨૬, ૧૩૦, ૩૦૨, ૩૦૩, ૩૦૪, ૩૮૨, ૩૯૨, ૩૯૩, ૩૯૪, ૩૯૫, ૩૯૬, ૩૯૭, ૩૯૮, ૩૯૯, ૪૦૨, ૪૩૫, ૪૩૬, ૪૪૯, ૪૫૦, ૪૫૬, ૩૫૭, ૪૫૮, ૪૫૯, અને ૪૬૦, મી કલમ પ્રમાણે શિક્ષા થઈ શકતી હોય એવો હરકોઈ ગુન્હો કર્યા વીશે, અથવા કરવાના બીજા હરકોઈ શખસના ઈરાદા વીશે, ઈલાકાનાં મુખ્ય શેહેરોની અંદર કે બાહાર, જે શખસ જાણતો હોય, તેવા દરેક શખસે, વ્યાજબી સબબ નહી હોયતો, પાસેના માજીસ્ટ્રેટને અથવા પોલીસ અમલદારને તે બાબતની તાબડતોબ ખબર આપવી. વ્યાજબી સબબ છે, તે સાબીત કરવાનો બોજો શદરહુ પ્રમાણે જાણનાર શખસને માથે છે એમ સમજવું.

બાબ ૬ ઠો.

રાજ્ય વિરૂધ ગુન્હાઓ બાબત.

રાણીના સામા લઢાઈ કરવી, અથવા લઢાઈ કરવાની, કોસીસ કરવી, અથવા લડાઈ કરવામાં મદદગારી કરવી.

૧૨૧. જે માણુસ રાણીની સામે લઢાઈ કરે, અથવા લઢાઈ કરવાની કોસીસ કરે, અથવા લઢાઈ કરવામાં મદદગારી કરે, તેને મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને તેની સઘળી મીલકત જપ્ત થશે.

વગર વારંટે પોલીસથી પકડાય નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટથી તપાસ થાય.	મોત અથવા જિવતાં સુધી સમુદ્ર પારની તથા મિલકત સરકાર જપ્ત થાય.

ટીકા—"જે માણુસ રાણીની સામે લડાઈ કરે" એ શબ્દોનો અર્થ એવોછે કે જેઓ રાણીની પ્રજા હોય, અથવા રાણીની પ્રજા ન હોય પણ રાણીના મુલકમાં રહેતા હોય, તેવા શખસોને લાગુ પડે છે. પણ જે માણસો પારકી રૈયત છે, અથવા જેમને વાસ્તે હીંદુસ્તાનની કાયદા બાંધનારી મંડળી કોઈ પણ બંધન કારક કાયદો કરી શક્તી નથી તેવા શખસોને લાગુ પડે નહીં. તેથી કરીને કોઈ રાજા અથવા પર રાજ્યની રૈયત, જે આપણી સરકારની સામે કાયદેસર લડાઈ કરે છે, તેને આ કલમ લાગુ પડતી નથી. પણ જે પરદેશીઓ સ્થાનીક પ્રજાધરમ પાળે છે તેમને આ કલમ લાગુ પડે છે.

"લડાઈ કરે" તેનો અર્થ એવો છે કે જેઓ પોતાના પ્રજાધરમની ફરજ દુર મુકીને લડાઈ કરવાને વાસ્તે હથિયાર લેઈ તઈયાર થાય, અથવા બળવો કરે. એમાં એવો અર્થ ગરભિત હોવો જોઈએ કે રાજાનો નાશ કરવો અથવા રાજ બદલાય.

૧૨૧ મી. કલમ પ્રમાણે સીક્ષા કરવા લાયક ગુન્હો કરવાનો સંપ કરવો.

"૧૨૧ અ.—જે માણુસ બ્રિટીશ ઈંડીયામાં અથવા બ્રિટીશ ઈંડીયા બાહાર ૧૨૧ મી કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવા લાયક કાંઈ ગુન્હો કરવાનો અથવા બ્રિટીસ ઈંડીયાનું અથવા તેના કાંઈ ભાગનું રાણી સાહેબનું રાજ્ય છીનવી લેવાનો સંપ કરશે, અથવા ઈંડીયા સરકારને અથવા હરકોઈ ઈલાકાની સરકારને સાપ્રાધ બળથી અથવા સાપ્રાધ બળના દેખાવથી ડરાવવાનો સંપ કરશે તે માણુસને જીવતાં સુધી અથવા થોડી મુદત સુધી સમુદ્રપાર મોકલવાની શિક્ષા કરવી, અથવા ઘણામાં ઘણા દસ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવી.

"ખુલાસો—આ કલમ પ્રમાણે સંપ કરવાનો ગુન્હો થવા સારૂ સંપ કરવાના કામમાં હરકોઈ કામ અથવા કાયદા વિરૂદ્ધ કસુર થવીજ જોઈએ એવું સમજવું નહી."

દ્રષ્ટાંત.

(અ) રાણીની સામા એક બંડ થાય તેમાં **અ** સામિલ થાય, તો આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો **અ** એ કર્યો એમ સમજવું.

(બ) શિલોન મધ્યેના બંડખોરોને હથિયારો મોકલીને ત્યાંના રાણીના રાજ્યની સામા બંડ કરવામાં **અ** હિંદુસ્થાનમાં રહ્યો મદદગારી કરે, તો **અ** એ રાણીની સામા લડાઈ કરવામાં મદદગારી કરવાનો ગુન્હો કીધો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસથી પકડાય નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	શેસન કોરટથી ઈનસાફ થાય.	જિવતાં સુધી અથવા હર કોઈ થોડી મુદત સુધી, સમુદ્રપારની શિક્ષા, અથવા દસવરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ.

ટીકા.—રાણીની સામે લડાઈ કરવાનો ગુન્હો કરવાને વધારે શખ્સ જોઈએ, એવી કાંઈ જરૂર નથી. ત્રણ અથવા ચાર માણસો હોય તો બસ છે. તેમજ એમ હોવાની કાંઈ જરૂર નથી કે તે માણસો લડાઈ કરવાની માફક મોટા વરઘોડા ચડાવી જતા, અને તેમની પાસે સરવ જાતનાં શસ્ત્ર હતાં, કબજામાં હથિયાર હોય, એ ફક્ત ગુન્હાને વધારે મજબુત કરેછે. જો માણસો વધારે હોય અને એવો અનુમાન થઈ શકે કે તેઓ નાશ કરવાને બસ છે, તો કદાચ તેમની પાસે હથિયાર હોયકે ના હોય, તે કાંઈ સવાલ નથી. તેમજ એવી કાંઈ જરૂર નથી કે ખરે ખર ફટકા મારવામાં આવ્યા હતા. લડાઈ કર્‌યા શિવાય નામ દાખલ કરાવી કુચ કરવી એ બસ છે.

લડાઈ કરવાના ગુનાનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય, તેમાં જે કામ થયાં છે તેની કેવી મતલબ હતી અથવા તે કેવા અરથમાં થયાં છે તે કેદીઓ સાબીત કરે, એવી કાંઈ જરૂર નથી. સઘળી બીનાઓ સાબીત કરવી એટલુંજ નહીં પણ શી મતલબથી ગુન્હો થયો છે, તે ફરીઆદી કરનારે સાબીત કરવું જોઈએ.

રાણીનાસામા લડાઈ કરવાના ઈરાદાથી હથિયારો વગેરે એકઠાં કરવાં.

૧૨૨. જે સખસ રાણીની સામા લડાઈ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા લડાઈ કરવાને તઈયાર થવાના ઈરાદાથી, માણસો, હથિયારો, અથવા દારૂગોળા એકઠા કરે, અથવા લડાઈ કરવાની બીજી રીતે તઈયારી કરે તો તે સખસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે અનેતેની સઘળી મિલકત સરકાર જપ્ત થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટથી ઈનસાફ થશે.	જિવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા મિલકત સરકાર જપ્ત થાય.

ટીકા.—આ કલમથી જે કૃત્યો શિક્ષાને પાત્ર થાયછે, તે પ્રબલ કહી શકાય નહીં. ખરૂં કહીએ તો, લડાઈ કરવાનો ગુન્હો કરવાની તે તઈયારીયો કેહેવાય. જે શખસો લડાઈ કરતા હોય અથવા કરવાનો ઈરાદો રાખતા હોય, તેમને મદદ કરવામાં જો મજકુર રીતે કૃત્ય કર્‌યાં હોય, તો કરનાર મદદગાર થાય છે.

લડાઈનું કામ સેહેલ કરવાના ઈરાદાથી લડાઇની ધારણા છુપાવવી.

૧૨૩. રાણીની સામા લડાઈ કરવાની કાંઈ ધારણા થઈ હોય તે ધારણા કાંઈ કામ અથવા કાયદા વિરૂધ કસુર કરીને જો કોઈ માણસ છુપાવે, અને તે એવા ઈરાદાથી કે એ પ્રમાણે તે ધારણા છુપાવેથી તે લડાઈ કરવી સેહેલ થાય, અથવા એ પ્રમાણે તે છુપાવેથી તે લડાઈ કરવી સેહેલ થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, તો તે માણસને દસ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે; અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાય નહી	સેસન કોરટથી ઇનસાફ થાય.	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કાંઈ કાયદેસર અખતિયાર અમ લમાં અણાવવાના અથવા ના અણાવવાના ઇરાદાથી ગવરનર જનરલ ગવરનરવગેરે પર હુમલો કરવો.

૧૨૪. હિંદુસ્તાનના ગવરનર જનરલ, અથવા કોઈ પ્રેસીડેન્સીના ગવરનર અથવા કોઈ લિવટેનંટ ગવરનર, અથવા હિંદુસ્થાનના ગવરનર જનરલની કાંઉન્સીલના અથવા કોઈ પ્રેસીડેન્સીની કાંઉન્સીલના કોઈ સભાસદના કાયદેસર અખતિયાર માંહેલા કાંઈ પણ અખતિયાર, તે ગવરનર જનરલ અથવા ગવરનર અથવા લિવટેનંટ ગવરનર અથવા કાંઉન્સીલના સભાસદને સમજાવીને અથવા જબરદસ્તીથી તેના પાસે કોઈ પણ રીતે અમલમાં અણાવવા અથવા ના અણાવવાના ઈરાદાથી, જે માણસ તે ગવરનર જનરલ અથવા ગવરનર અથવા લિવટેનંટ ગવરનર અથવા કાંઉન્સીલના સભાસદની ઉપર હુમલો કરે, અથવા તેને ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરે, અથવા ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરવાની કોસીસ કરે, અથવા સાપ્રાધ બળથી અથવા સાપ્રાધ બળના દેખાવથી તેને ડરાવે, અથવા તે રીતે ડરાવવાની કોસીસ કરે, તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સશન કોરટથી ઈનસાફ થાય.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

બેદિલી ઉત્પંન કરવી.

"૧૨૪. અ—કોઈ માણસ બ્રિટીશ ઈંડીયામાં કાયદાની રૂઈએ જે સરકારનો અમલ સ્થાપેલો છે તે સરકાર બાબત લોકોના મનમાં બેદિલીના વિચાર બોલેલા શબ્દો વડે અથવા કોઈ વાંચે તેવા ઈરાદાથી લખેલા શબ્દો વડે અથવા ઇસારત કરીને અથવા પ્રતક્ષ કાંઈ દેખાડીને અથવા બીજી રીતે ઉત્પંન કરશે અથવા ઉત્પંન કરવાની કોસીસ કરે તો તેને જીવતાં સુધી અથવા હરકાંઈ મુદત સુધી સમુદ્રપાર મોકલવાની શિક્ષા કરવી અને વળી જોઈએ તે દંડ પણ કરવો અથવા ઘણામાં ઘણી ત્રણ વરસ સુધીની કેદની શિક્ષા કરવી અને વળી જોઇએ તો દંડ પણ કરવો અથવા દંડ કરવો."

"ખુલાસો—સરકારી યોજના બાબતની જે નાપસંદી સરકારનો કાયદાસર અધીકાર માનવાના ધોરણને અનુસરીને હોય અને સરકારનો કાયદાસર અધીકાર નહી સરખો કરવા બાબત અથવા તેને હરકત કરવા બાબત કાયદા વિરૂદ્ધ રીતે કરેલી કોસીસવીરૂદ્ધ સરકારના અધીકારને મદત કરવાના ધોરણને અનુસરીને હોય તે નાપસંદીને બે દીલી સમજવી નહી વાસ્તે એવાજ પ્રકારની નાપસંદીજ લોકના મનમાં લાવવાના ઈરાદાથી સરકારની યોજના બાબત ટીકા કરવી તે આ કલમના અરથ પ્રમાણે ગુન્હો થતો નથી."

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટથી ઈનસાફ થાય.	જિવતાં સુધી અથવા હરકોઈ થોડી મુદત સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા તથા દંડ, અથવા ૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ અથવા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ ૧૮૭૦ના આકટ ૨૭માની કલમ. ૧૩–૧૪થી વધારવામાં આવીછે.

રાણીની સામે મઈત્રી રાખનારા એશિયાના કોઈ રાજાની ઉપર લડાઈ કરવી.

૧૨૫. રાણીની સાથે મઈત્રી હોય અથવા સલાહ હોય એવા એશિયાના કોઈ પણ રાજાના રાજ્યની સામા જે માણસ લડાઈ કરે, અથવા લડાઈ કરવાની કોસીસ કરે, અથવા લડાઈ કરવામાં મદદગારી કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને તેની સાથે તેને દંડ પણ થઈ શકે; અથવા સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને તેની સાથે તેને દંડ પણ થઈ શકે અથવા દંડની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જિવતાં સુધી સમુદ્રપાર તથા દંડ અથવા ૭ વરષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ, અથવા દંડ.

ટીકા.—જે શખસો આપણા કાયદાને તાબે છે, તેઓ જો બ્રીટીશ ઈંડીયાની હદની બહાર આવા ગુના કરે તોપણ તેમને શિક્ષા થઈ શકે છે.

રાણીની સાથે સલાહ રાખનારા કોઈ રાજાના મુલકપર લુટ કરવી.

૧૨૬. રાણીની સાથે મઈત્રી અથવા સલાહ હોય, એવા કોઈ પણ રાજાના મુલકપર જે માણસ લુટ કરે અથવા લુટ કરવાની તઈયારી કરે, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને, તથા લુટ કરવામાં વાપરેલી અથવા વાપરવાને ધારેલી અથવા તે લુટમાંથી મળેલી જે મિલકત હોય તે મીલકત સરકાર જપ્ત થવાને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ, અથવા કાંઈ મુકરર મિલકત સરકાર જપ્ત થાય.

ટીકા."—લુટ કરે" એ શબ્દોનો એવો અરથ છે કે કોઈ એક શખ્સની મિલકત ઉપર હલ્લો કરે તે કરતાં તેમાં વધારે બાબત હોવી જોઈએ.

૧૨૫ મી તથા ૧૨૬ મી કલમોમાં લખ્યા પ્રમાણે લડાઈ અથવા લુટથી મળેલી મીલકત લેવા.

૧૨૭. ૧૨૫ મી, તથા ૧૨૬ મી કલમોમાં લખેલા ગુન્હાઓ માંહેલા કોઈ ગુન્હા કરવામાં મળેલી કાંઈ મીલકત જે માણસ તે તે રીતે મેળવેલી છે એમ જાણીને લે, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને, તથા તે લીધેલા મિલકત સરકાર જપ્ત થવાને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટથી ઈનસાફ થાય.	૭ વરષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ, તથા કાંઈ મુકરર મિલકત સરકાર જપ્તથાય

ટીકા.—લુટારા ગમે તો આપણી રઈયત હોય, અથવા પરરાજ્યના હોય અને લુટેલી વસ્તુ સહીત, આપણી સરહદમાં આવી આશ્રય લેતા હોય, તોપણ લુટેલી મીલકત તેમના કબજામાં હોવાના સબબથી આ પ્રોવીઝનમાં આવી શકે નહીં. તેમની પાસે તે મીલકત બીજાઓ પાસેથી થોડી

મુદતમાં આવેલી હોવી જોઈએ. લુટેલી વસ્તુ છે એવું જાણવા છતાં પણ જે માણસો ઢોર વગેરે કાંઈ વસ્તુ, જુજ કીંમત આપી લે, તેઓને આ કલમ લાગુ પડે.

સરકારી નોકર બુદ્ધિપુરવક પોતાના હવાલામાંના કોઈ રાજ્યકીય અથવા લડાઈના કેદીને નાસી જવા દે, તે બાબત.

૧૨૮. જે માણસ, સરકારી નોકર છતાં, પોતાના હવાલામાંના કોઈ રાજ્યકીય કેદીને અથવા લડાઈના કેદીને, જે જગામાં તે કેદીને કેદ કર્યો હોય તે જગામાંથી બુદ્ધિપુરવક નાસી જવા દે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા અથવા, દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળી શકે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જિવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે તહોમતદાર ઠરાવવાને એવો પુરાવો જોઈએ કે નાઠેલો શખ્સ રાજકીય અથવા લઢાઈના કેદી તરીકે કેદમાં હતો; તહોમતદાર જેલર છે, અને તેના પેહેરામાં તે કેદી હતો, અને તેણે જાણી જોઇને તેને નાશી જવા દીધો અથવા નાશી જવાની મતલબ પાર પાડવાને તેને જોઈતાં સાધનો આપી ઉશ્કેરણી કરી.

સરકારી નોકર ગફલતથી પોતાના હવાલામાંના કોઈરાજકય અથવા લડાઈના કેદીને નાસી જવા દે, તે બાબત.

૧૨૯. જે માણસ, સરકારી નોકર છતાં; પોતાના હવાલામાંના કોઈ રાજક્ય કેદીને અથવા લડાઈના કેદીને કેદની જે જગામાં તે કેદીને કેદ કરયો હોય તે જગામાંથી ગફલતથી નાસી જવા દે, તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની આસાન કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	શેસન કોરટ, અથવા પ્રેસીડેન્સી માજિસ્ટરેટ, અથવા પેહેલા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી આસાન કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો ગઈ કલમમાં બતાવેલા જેવો છે. પણ ફકત ફેર એટલો કે આમાંનો ગુન્હો બુદ્ધિપુરવક કરેલો નથી પણ ગફલતથી થયેલો છે. ગઈ કલમની માફકજ સાબીત કરવું જોઈએ.

નાશી ગયો એ વાત, પોતેજ દરોગાની ગફલતી સાબીત કરી આપે છે, કેમકે કેદીને સહી સલામત રાખવો, એ એની ફરજ હતી, પણ આવી બાબત નકારમાં સાબીત થઈ શકે, જેમકે એવું બતાવે કે કેદી જોર વાપરીને છટકી ગયો અથવા હરકોઈ બીજી હકીકતો.

તેવા કેદીનેનાસી જવામાં સહાય કરવુ, છોડાવવો અથવા ઘરમાં રાખવો.

૧૩૦. કોઈ રાજ્યકય કેદીને અથવા લડાઈના કેદીને કાયદેસર કેદમાંથી નાસી જવામાં જે માણસ સાહાય અથવા મદદ કરે, અથવા એવા કોઈ કેદીને જે છોડાવે, અથવા છોડવવાની કોશિસ કરે, અથવા એવા કાયદેસર કેદમાંથી નાસી ગયો હોય તેને જે ઘરમાં રાખે અથવા સંતાડે, અથવા એવા કેદીને પાછો પકડવામાં જે હરકત કરે. અથવા હરકત કરવાની કોસીસ કરે, તે માણસને જીવતાં

સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

ખુલાસો.—જે રાજ્યકય કેદીને અથવા લડાઈના કેદીને પોતાના વચનપરથી બ્રીટીશઈંડિયાની કેટલીએક મુકરર કરેલી હદમાં છુટો રેહેવા દીધો હોય, તે કેદી જે હદમાં છુટો રેહેવાની તેને રજા હોય તે હદમાંથી બાહાર જાય તો તે કાયદેસર કેદમાંથી નાસી ગયો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામિન લેઈ શકાય નહી.	માંડી વાળી શકાય નહી.	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જિવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ.

ટીકા.—ક. ૧૨૭.મી શિવાય, આ પ્રકરણમાંના ગુન્હાને વાસ્તે તપાસ કરવાને કોઈ પણ કોરટને સરકારનો હુકમ જોઈએ અથવા ગવરનરજનરલ ઈનકાંઉસીલે કોઈ અમલદારને સત્તા આપી હોય, તેવા અમલદારનો હુકમ જોઈએ, અથવા જો એડવોકેટ જનરલ ફરીયાદી કરે તો તે ચાલે.

ક. ૧૨૧ અ અને ૧૨૪ અ પ્રમાણે શિક્ષા કરવા લાયક ગુન્હાની તપાસ કોઈ પણ કોરટ સરકારના અથવા સ્થાનિક સરકારના હુકમ શિવાય કરી શકે નહીં.

બાબ ૭ મો.

જમીનપરની તથા દરિયાઈ ફોજ સંબંધી ગુન્હાઓ બાબત.

બંડમાં મદદગારી કરવી અથવા કોઈ સોલજરને કે ખલાસીને પોતાની નોકરીથી ભ્રષ્ટ કરવાની કોશિશ કરવી.

૧૩૧. રાણીની જમીનપરની અથવા દરિયાઈ ફોજમાંના કોઈ આફિસરે, સોલજરે, અથવા ખલાસીએ બંડ કરવામાં જે માણસ મદદગારી કરે, અથવા તેવા કોઈ આફિસર, સોલજર, અથવા ખલાસીને પોતાના પ્રજા ધરમથી અથવા પોતાના શેવા ધરમથી ભ્રષ્ટ કરવાની જે માણસ કોસીસ કરે, તેને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

ખુલાસો.—આ કલમમાં "આફિસર" અને "સોલજર" આ શબ્દો લખેલા છે તેમાં મલિકા માઆઝમાના લશ્કરનો વધારે સારો બંદોબસ્ત રાખવા બાબતના લશ્કરી આઈન અથવા સન ૧૮૬૯ ના ૫ માં આકટની લશ્કરી આઈન જે માણસને લાગુ હોય તે માણસનો સમાસ થાય છે એમ સમજવુ.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ ઇનસાફ કરે.	જિવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરષ સુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારનીકેદ તથા દંડ.

ટીકા.—બીલકુલ તાબામાં નહીં રેહેવું એવી જો ધારણા હોય તો બંડનો ગુન્હો થઈ શકે છે. જેમકે કોઈ સીપાઈ પોતાના લશ્કરી ઉપરીને બળથી અટકાવ કરે, અથવા જો વધારે સીપાઈઓ હોય તો તેઓ તેની સામા થાય, સરકારની સામે અથવા દીવાની અમલદારોની સામે એવાં કોઈ ફીતુરી કામ કરે, તેથી પણ બંડ કરયું કેહેવાય.

બંડ કરવામાં મદદગારી કરવાથી જો બંડ થાય તો તેની સીક્ષા.

૧૩૨. રાણીની જમીનપર અથવા દરિયાઈ ફોજમાંના કોઈ આફિસરે, સોલજરે અથવા ખલાશીએ બંડ કરવામાં જો કોઈ માણસ મદદગારી કરે; અને તે મદદગારી ઉપર બંડ થાય તો તે માણસને મોતની, અથવા જીવતાં સુધી સમુંદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદ્દત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને લાયક પણ થશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહ	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે	મોત અથવા જિવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથાદંડ

ટીકા.—આ ઠેકાણે બતાવેલો ગુન્હો મદદગારી કરવાનો છે, અને તેનો પરિણામ બંડ થવું જોઈએ. પુરાવામાં પ્રથમ મદદગારી અને બંડ થયુંછે, એ બંને સાબીત કરવાં જોઈએ.

કોઈ ઉપરી અમલદાર પોતાનો હોદો ચલાવતો હોય તે દરમિયાનમાં તેની ઉપર કોઈ આફિસરે, સોલજરે, અથવા ખલાસીએ હુમલો કરવામાં મદદગારી કરવી.

૧૩૩. રાણીની જમીનપરની અથવા દરિયાઈ ફોજમાંના કોઈ આફિસરે, સોલજરે, ખલાશીએ કોઈ ઉપરી અમલદાર પોનાના હોદાનું કામ કરતો તેવામાં નેની ઉપર હુમલો કરવામાં જે માણસ મદદગારી કરે તેને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની.એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદવી સીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, અથવા પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ, અથવા ૧ લા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઇનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

જો હુમલો થાય તોતે હુમલામાં મદદગારીની શીક્ષા.

૧૩૪. રાણીની જમીનપરની અથવા દરિયાઈ ફોજમાંના કોઈ આફીસરે, સોલજરે, અથવા ખલાસીએ કોઈ ઉપરી અમલદાર પોતાના હોદાનું કામ કરતો હોય તેવામાં તેની ઉપર હુમલો કરવામાં જો કોઈ માણસ મદદગારી કરે, અને તે મદદગારી ઉપરથી તે હુમલો થાય, તો તે માણસને સાત વરસની મુદ્દત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે	૭ વરષ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

ટીકા.—જો ખરે ખરો હુમલો કરવામાં આવે તો, વધારે શિક્ષા થઈ શકે.

કોઈ સોલજર અથવા ખલાશીને નાશી જવામાં મદદગારી કરવી.

૧૩૫. રાણીની જમીનપરની અથવા દરિયાઈ ફોજમાંના ફલાણા આફિસરે, સોલજરે, અથવા ખલાસીએ નાશી જવામાં જે માણસ જો મદદગારી કરે, તેને બે વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા. એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરષ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.—લશ્કરમાંથી અથવા ફોજમાંથી નાશી જવાનો ગુન્હો નીચે પ્રમાણે હોય ત્યારે બને છે, જેમકે કોઈ ઓફીસર, સોલજર, અથવા ખલાસી પોતાની ફરજ ઉપરથી ગેરકાયદેસર ગેરહાજર રહે અને પાછા આવવાનો તેનો ઈરાદો હોય નહીં. પલટણમાંથી ગમે તો રજા લીધા શિવાય જાય અગર ગેરહાજર રેહેવાની રજા લેઈને જાય તોપણ જો પાછા આવવાનો તેનો ઈરાદો ના હોય તો તે નાશી જનાર કેહેવાય. નાશી જવાના ગુન્હાની મદદગારી કરવાના ગુન્હાને શિક્ષા થવા "નાહાશી જવું" બનવું જોઈએ.

નાસીઆવેલાને ઘરમાં રાખવો.

૧૩૬. રાણીની જમીનપરની અથવા દરિયાઈ ફોજમાંનો કોઈ આફીસર, સોલજર, અથવા ખલાસી નાસી આવેલો છે અમ જાણીને, અથવા એમ માનવાનુ કારણ છતાં નીચેનો અપવાદ ન લાગતાં જે માણસ તે અધિકારી, સોલજર, અથવા ખલાસીને ઘરમાં રાખે, તેને બે વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

અપવાદ—કોઈ સ્ત્રી પોતાના વરને ઘરમાં રાખે તેને આ ઠરાવ લાગુ પડતો નથી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટઈનસાફ કરે	૨ વરસ સુધી એમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—આ આશરો કોઈ ગુન્હેગારની સ્ત્રી આપે તો તે ગુન્હેગાર નથી.

કોઈવેપારી વાહાણમાં માસ્તરની ગફલતથી કોઈ નાશી જનાર સંતાયો હોય તો.

૧૩૭. જે વેપારી વાહાણમાં રાણીની જમીનપરની અથવા દરિયાઈ ફોજમાંથી કોઈ નાશી જનારો સંતાયો હોય, તે વાહાણનો માસ્તર અથવા જે શખસના હવાલામાં તે વાહાણ હોય તે શખશ અગર તેના સંતાયાની વાતથી અજાણ્યા હોય તોપણ જો તે માસ્તરે અથવા જે શખસના હવાલામાં તે વહાણ હોય તે સખસે પોતાનો હોદ્દો બજાવવામાં કાંઈ ગફલત ન કરી હોત, અથવા વાહાણુપર પાકો બંદોબસ્ત રાખ્યો હોત તો તેના જાણ્યામાં તે વાત આવત એવું હોય તો તે માસ્તર અથવા જે સંખસના હવાલામાં તે વાહાણ હોય તે સખસ પાંચસેં રૂપીયા સુધીના દંડને લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગનોમાજિસતરેટ ઈનસાફકરે.	૫૦૦ રૂપીયા દંડ.

ટીકા.—કોઈ નાશી જનાર કોઈ વાહાણ ઉપર છુપાતો માલમ પડયો હોય તે ઉપરથી એવા અનુમાન થઈ શકે નહી કે વાહાણનો માલેક આ વાત જાણતો નથીઃ વહાણના માલેકે સાબીત કરી આપવું જોઈએ કે હું જાણતો નહોતો કે એ નાશી આવ્યો છે, નહીં તો તે ગુન્હેગાર થાય.

કોઈ સોલજર અથવા ખલાસીને ના ફરમાનીનું કાંઈ કામ કરવામાં મદદગારી કરવી.

૧૩૮. ફલાણું કામ ના ફરમાનીનું કામ છે એમ જાણીને તે કામ રાણીની જમીનપરની અથવા દરિયાઇ ફોજમાંના કોઈ આફિસરે, સોલજરે, અથવા ખલાસીએ કરવામાં જો કોઈ માણસ મદદગારી કરે, અને તે મદદગારીથી તે ના ફરમાનીનું કાંમ થાય, તો તે માણસને છ મહિનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તેપ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	છ મહીના સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—કોઈ પણ સોલજર અથવા ખલાસી કાંઈ પણ વ્યવસ્થાનો જાણી જોઇને ભંગ કરે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ના ફરમાનીનું કૃત્ય કહી શકાય.

લશ્કરી કાયદાને તાબેના સખસને આ કાયદા મુજબ સીક્ષા થઈ શકે નહી.

૧૩૯. રાણીનીજમીનપરની અથવા દરિયાઈફોજને સારૂ, અથવા રાણીની જમીનપરની અથવા થરિયાઈ ફોજના કોઈ ભાગને સારૂ, કરેલાકોઈલશ્કરી કાયદાને તાબે હોય એવા કોઈ શખસને આ કાયદા મુજબ આ બાબમાં બ્યાન કરેલા ગુન્હાઓમાંના કોઈ ગુન્હાને સારૂ સીક્ષા થઈ શકે નહી.

સોલજરનોપોશાક પેહેરવો.

૧૪૦. રાણીની જમીનપરની અથવા દરિયાઈ ફોજમાંનો જે માણસ સોલજર નથી, તે માણસ તેવો સોલજર પેહેરતો હોય એવો કાંઈ પોશાક પેહેરે, અથવા તેવો સોલજર જે ચિન્હ વાપરતો હોય તેના જેવુ કાંઈ ચિન્હ વાપરે, એવા ઈરાદાથી કે તેવો સોલજર છે એમ માનવામાં આવે, તો તે માણસને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા પાંચસેં રૂપીયા સુધીના, દંડની, અથવા એ બંનેની, સક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે	૩ મહિના સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ૫૦૦ રૂપીયા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—કોઈ શખ્સ બીલકુલ જ્ઞાન શિવાય, એટલે નિરપરાધીપણા રીતે,આવો કોઈ પોશાક પેહેરે અને જો તે ગુન્હો ગણી શકાતો હોય તો તેને વાસ્તે છણી હલકી શિક્ષા થવી જોઈએ.

બાબ ૮ મો.

લોકની સમાધાની વિરૂધ ગુન્હાઓ બાબત.

કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળી.

૧૪૧. જો પાંચ અથવા વધારે સખસોની એક મંડળી મળે, અને જે સખસો તે મંડળીમાં હોય તેઓનો સામાન્ય હેતુ નિચે લખ્યા પ્રમાણે હોય, તો તે મંડળીને " કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળી" કેહેવી.

પેહેલો—હિંદુસ્તાનની કાયદા કરનારી અથવા હકુમત કરનારી સરકારને, અથવા કોઈ પ્રેસીડેન્સીની સરકારને, અથવા કોઈ લીવટેનંટ ગવરનરને, અથવા પોતાના ઓહદાનો કાંઈ કાયદેસર અખત્યાર અમલમાં લાવતાં કોઈ સરકારી નોકરને, સાપ્રાધ બળ કરીને અથવા સાપ્રાધ બળ દેખાડીને ડરાવવો; અથવા,

બીજો—કાંઈ કાયદો કે કાંઈ કાયદેસર હુકમ બજાવતાં હરકત કરવી અથવા,

ત્રીજો—કોઈ બીગાડ અથવા સાપ્રાધ પ્રવેશ અથવા બીજો ગુન્હો કરવો; અથવા,

ચોથો—કોઈ સખસની ઉપર સાપરાધ બળ કરીને અથવા તેને સાપ્રાધ બળ દેખાડીને કાંઈ મીલકતનો કબજો લેવો અથવા મેળવવો, અવા કોઈ શખસનો અથવા જવાનો હક, અથવા પાણી વાપરવાનો હક અથવા બીજો જે નીરાકાર વસ્તુ સંબંધી હક તે શખસના કબજામાં કે ભોગવટામાં હોય તે તેની પાસેથી લઈ લેવો, અથવા કાંઈ હક કે ધારેલો હક અમલમાં લાવવો; અથવા,

પાંચમો—સાપ્રાધ બળ કરીને અથવા સાપ્રાધ બળ દેખાડીને જે કામ કરવાના જે શખસની કાયદા પ્રમાણે ફરજ નહી હોય તે કામ તે શખસ પાસે કરાવવુ, અથવા જે કરવાને તેનો કાયદા પ્રમાણે હક હોય તે કરવામાં તેની પાસે કસુર કરાવવી.

ખુલાસો—જે મંડળી પ્રથમ મળતી વખતે કાયદા વિરૂદ્ધ ન હોય તે પાછળથી કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળી થઈ શકે.

ટીકા.—"તે મંડળીના શખ્સોનો સામાન્ય હેતુ" એ વીગેરે શબ્દો છે. પાંચ અથવા વધારે શખ્સો જે એકઠા મળ્યા હોય તેનો હેતુ દરશાવ્યા પ્રમાણે ગેર કાયદેસર હોવો જોઈએ. જ્યારે તેઓ એકઠાં મળે તે વખતે તેમના મનમાં તે હેતુ હોય અગર ના હોય અથવા એ હેતુ પછીથી થાય, એ જોવાની જરૂર નથી. પણ તે મંડળીમાં જે શખ્સો હોય તેઓનો સામાન્ય હેતુ હતો, એ અવશ્ય છે, એટલે કે તેઓ સરવ તે વાતથી વાકેફ હોય અને તેમાં મળતા આવતા હોય. વળી તેઓનો સામાન્ય હેતુ તુરત અમલમાં લાવવાનું તરતનું કાર્ય હોવું જોઈએ.

આ કલમમાં સામાન્ય હેતુ કરાવવાનો હોવો જોઈએ એમ છે. ડરાવવાનો અરથ એવો છે કે ડરાવવાનો કાંઈ પણ હક નહી છતાં ડર દેખાડવો.

જે મંડળી પ્રથમ મળતી વખતે કાયદા વિરૂધ ન હોય, તોપણ તે પછીથી કાયદા વિરૂધ મંડળી થઈ શકે તે નીચે પ્રમાણે.

જેમકે સરકાર કોઈ જાતનો કર અથવા વેરો રઈયત ઉપર નાખે; હવે રઈયત આ વેરો આપવાને ખુશી નથી અને ઘણાક માણસોએ ઠરાવ કરચો કે આપણે સરકારને તે વીશે અરજી કરવી. આવો ઠરાવ કરી તેઓ એકઠા મળી અરજી સરકારને કરી, અને એવો પોતાનો નિશ્ચય જણાવ્યો કે જો સરકાર આ અરજી ધ્યાનમાં લેશે નહીં તો અમુક કામ કરી અથવા અમુક ગોઠવણ કરી, અથવા તે મતલબ પાર પાડનારને ડર દેખાડી સરકારની મતલબ પાર પાડવા દેવી નહીં. આમ હોય ત્યારે, એમ થાય કે પ્રથમ તે મંડળી સરકારને અરજી કરવા કાયદેસર મળી હતી, પણ પછીથી ગેરકાયદેસર કામ કરવાનો તેઓનો હેતુ જણાયો, તો તે પાછળથી કાયદા વિરૂધ મંડળી થઈ ગઈ એમ ગણાય.

કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીનો અંગ ભુતતે શું.

૧૪૨. જે હકીકતોને લીધે કોઈ મંડળી કાયદા વિરૂધ મંડળીમાં થતી હોય તે હકીકતો જાણ્યા છતાં જે માણસ ઈરાદાથી તે મંડળીમાં સામિલ થાય અથવા તેમાં જારી રહે, તે માણસને કાયદા વિરૂધ મંડળીનો અંગભુત સમજવો.

ટીકા.—કાયદા વિરૂધ મંડળી તે શું; એની ગઈ કલમમાં વાખ્યા આપી છે. હવે આ કલમમાં બતાવ્યું છે કે કાયદા વિરૂધ મંડળીનો અંગભુત તે શું. જે માણસો પ્રથમ એકઠા થાય, તે ગમેતો પાંચ હોય નહીં, અથવા તેઓનો સરવનો સામાન્ય હેતુ હોય નહીં, કે જેથી કરીને તેમનું મળવું કાયદા વિરૂધ ગણી શકાય, પણ ઉપર બતાવેલી દરેક બાબતમાં જો સંખ્યા પાંચ અગર વધારે થાય, અથવા તેઓનો હેતુ સામાન્ય થાય કે તરતજ તે મંડળી કાયદા વિરૂધ થઈ એમ સમજવું અને જે શખ્સો કાંતો પ્રથમ જાણતા હોય અને તે વખતે હાજર હોય અગર ના હોય, પણ તેઓનો સામાન્ય હેતુ કેવો છે તે જાણે અને પછી તેમની સાથે વળગી રહે, કે તરતજ તે કાયદા વિરૂધ મંડળીનો અંગભુત થયો એમ સમજવું.

સીક્ષા.

૧૪૩. જે માણસ કોઈ કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીનો અંગભુત હોય તેને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજિસટ્રેટ ઈનસાફ કરે	૬ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—એક પોલીસ સ્ટેશનનો અમલદાર બીજા પોલીસ સ્ટેશનના અમલદારને તેની હદમાંના એક ઘરનો ઝાડો લેવાનું વારંટ મોકલે તે અમલદાર પોતાના તાબાના માણસને મોકલે પણ તેને કાંઈ વારંટ આપે નહી, અને તેથી કરીને જો ઘરના માલેકો સામા થાય તો એ ઘરના માલેકો ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તોહોમત આવે નહી. રાણી વિરૂધ નારાયણ. અ. હા. રી. પ્ર. ૩૦૯.

જીવ લે એવું કાંઈ હથિયાર પાસે છતાં કોઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીમાં સામીલ થવું.

૧૪૪. જીવ લેનારૂ કાંઈ હથિયાર, અથવા જે મારેથી સામા માણસનો પ્રાણ જાય એવો સંભવ હોય એવી કાંઈ વસ્તુ પાસે છતાં જે માણસ કોઈ કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીનો અંગભુત તેને બે વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી.	કોઈ પણ માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કોઈ કાયદા વીરૂધ મંડળીને વીખરાઈ જવાનો હુકમ થયો છે એમ જાણ્યા છતાં તેમાં સામીલ થવું અથવા જારી રેહેવુ.

૧૪૫. કોઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીને કાયદામાં ફરમાવેલી રીતે વિખરાઈ જવાનું ફરમાવ્યું છે એવુ જાણ્યા છતાં જે માણસ તે કાયદા વિરૂધ મંડળીમાં સામીલ થાય અથવા જારી રહે, તેને બે વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવસે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લે ઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણમા જિસ્ટરેટ ઇનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—ક્રીમીનલ પ્રોસીજરકોડની કલમ ૧૨૭ મી પ્રમાણે, કોઈ પણ કાયદા વીરૂધ મંડળીને અથવા જેથી લોકોની સુલેહમાં ગડબડ થવાનો સંભવ હોય એવી પાંચ અથવા વધારે શખસોની મંડળીને, વિખરાઈ જવાનો હુકમ કરવાને કોઈપણ માજીસ્ટ્રેટ, અથવા જે અમલદારના હવાલામાં કોઈ પોલીસ-થાણુ હોય તે અમલદાર મુખત્યાર છે; અને એવો હુકમ થયેથી તે હુકમ મુજબ વિખરાઈ જવાની તે કાયદા વીરૂધ મંડળીના અંગભુતોની ફરજ છે.

આ પ્રમાણે હુકમ કરવા છતાં તે મંડળી વિખરાઈ જાય નહી, અથવા તેઓ વિખરાઈ જવાના નથી, એવો તેઓનો જો દ્રઢ નિશ્ચય માલમ પડે તો તે મંડળીને જબરાઈથી વીખેરી નંખાય.

સામાન્ય હેતુ પાર પાડવામાં એક અંગભુતે વાપરેલું બળ.

૧૪૬. કોઈ કાયદા વીરૂધ મંડળીનો સામાન્ય હેતુ પાર પાડવામાં તે કાયદા વીરૂધ મંડળી અથવા તેનો કોઈ અંગભુત બળ અથવા જુલમ વાપરે, તો તે મંડળીના દરએક અંગભુતે હંગામાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

ટીકા.—કાયદા વિરૂધ મંડળી જો પોતાની સામાન્ય મતલબ પરિપુર્ણ કરવાને આગળ ધસે અથવા તેમ કરવામાં જો બળ વાપરે, તો તેઓ હંગામાનો ગુન્હો કરે છે. ખરે ખરૂં બળ વાપરયું એમ સાબીત થવું જોઈએ, પણ ફકત બળ વાપરવાનો ડોળ દેખાડયો એ કાંઈ બસ નથી અને વળી તે બળ તેઓની સામાન્ય મતલબ પાર પાડવામાં વાપરેલું જોઈએ; અને આમ કરવામાં ગમે તો સઘળાઓએ બળ વાપરયું હોય અગર તેમાંના કોઈ એક બળ વાપરયુ હોય તે છતાં પણ સરવને એક સરખી રીતે ગુન્હો લાગુ પડે છે.

હંગામો કરવાની સીક્ષા.

૧૪૭. જે માણસ હંગામાનો ગુન્હો કરે, તેને બે વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામિન લેઈ શકાય.	માંડી વાળી શકાય નહી.	કોઈ પણ માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

જીવ લે એવુ હથીયાર પાસે રાખીને હંગામો કરવો.

૧૪૮. જીવ લેનારૂ કાંઈ હથીયાર, અથવા જે મારેથી સામા માણસોનો પ્રાણ જાય એવો સંભવ હોય એવી કાંઈ વસ્તુ પાસે છતાં જે માણસ હંગામો કરે, તેને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, અથવા પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ, અથવા ૧ લા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—જે માણસના મકાન ઉપર હંગામો થયો હોય તે માણસને મારી નાખવાનો ગુન્હો, અને કલમ ૧૪૮ પ્રમાણે જીવ લે એવા હથિયાર પાસે રાખીને જે શખસો હંગામો કરે, તે બંને ગુન્હા તદન જુદાજ છે, અને પ્રથમ કહેલા ગુન્હાને વાસ્તે કલમ ૩૨૪ પ્રમાણે જુદી શિક્ષા થઈ શકે. રાણી વિરૂદ્ધ કાળાચંદ્ર.

કોઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીનો સામાન્ય હેતુ પાર પાડવામાં કાંઈ ગુન્હા થાય, તો તે મંડળીના પ્રત્યેક અંગભુતને તે ગુન્હાનો તકસીવાર સમજવો.

૧૪૯. કોઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીનો સામાન્ય હેતુ પાર પાડવામાં તે મંડળીના કોઈ અંગભુતથી કાંઈ ગુન્હો થાય, અથવા એવો કાંઈ ગુન્હો થાય કે તે હેતુ પાર પાડવામાં તે ગુન્હો થશે એવો સંભવ તે મંડળીના અંગભુતોના જાણ્યામાં હોય તો તે ગુન્હો થતી વખતે જે જે શખસ તેજ મંડળીના અંગભુત હોય તે દરેક શખસે તે ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

તે ગુનાને માટે જો વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકતા હોય તો પકડે નહી તો નહી.	તે ગુનાને માટે જો પ્રથમ સમન નીકળી શકતો હોય તો સમન. અને જો વારંટ નીકળી શકતુ હોય તો વારંટ નીકળે.	તે ગુનાને માટે જો જામીન લેઈ શકાતો હોય તો લેઈ શકાય નહી તો નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	તે ગુનાનો ઈનસાફ જે કોરટથી થઈ શકતો હોય તે કોરટ કરે.	તે ગુનાને માટે જે હોય તેજ.

ટીકા—એક તકરારી જમીનના કડકા ઉપરથી એક શખસને હાંકી કાઢવાને કેટલાક શખસો ગયા. મજબુત અટકાવ થવાથી, તે ટોળીમાંના એક શખસે બંદુક ફોડી અને અટકાવ કરતાં એક શખસને મારી નાંખ્યો. તેમાં એવુ ઠરાવવામાં આવ્યું કે તે શખસ "ખુન" કરવાના ગુન્હાનો ગુન્હેગાર છે; પણ તે કાયદા વીરૂધ મંડળીના બીજા અંગભુતો આ કલમ પ્રમાણે, "ખુન" કરવાને વાસ્તે ગુન્હેગાર નથી, કેમકે આ કૃત્ય અકસ્તમાત થયુંછે અને તેમ કરવા કાંઈ ધારી રાખેલું નહોતુ, અને તેથી કરીને તેઓની સામાન્ય મતલબ તેમ કરવાની હતી નહી; રાણી વીરૂધ સાબેદઅલી. ૧૧ બે. લો.રી. પ્રો. ૩૪૭ રાણી વીરૂધ બીનોદ. ૨૪ સધ. ક્રી.૬૬.

જો ઘણા શખસો કાંઈ ક્રુર કૃત્ય કરવાને જાય, અને તેઓની પાસે જીવ લે એવાં હથીયાર હોય, અને તેઓનો એવો વીચાર હોય કે પોતાનું ધારેલું કામ કરવાને જો કોઈ અટકાવે તો બળ વાપરી સામા થવુ. આવી બીના હોય તો તેમાં જે પરિણામ નીપજે અને ખુન થાય તો સરવે ખુનના ગુન્હેગાર થાય કેમકે તેઓ સારી રીતે જાણતા હતા કે જે હથીયાર તેમની પાસે હતા તે વાપરવાથી કાંઈ ત્રાસદાયક પરિણામ થવાનો હતો.

કોઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીમાં સામીલ થવાને પૈસા આપવા કરીને કોઈ સખસોને રાખવા અથવા તેઓને રાખવામાં ચશ્મપોશી કરવી.

૧૫૦. જે માણસ કોઈ શખસને કાંઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીમાં સામીલ થવાને અથવા અંગભુત થવાને પઈસા આપવા કરીને અથવા કોઈ બીજી રીતે રાખે, અથવા પઈસા આપવા કરીને અથવા કાંઈ બીજી કોઈ રીતે રાખવામાં મદદ કરે, અથવા ચશમપોશી કરે, તે માણસને તે કાયદા વીરૂધ મંડળીના અંગભુત દાખલ, તથા તે પઈશા આપવા કરીને અથવા બીજી કોઈ રીતે રાખવા ઉપરથી તે રાખેલા શખસથી તે કાયદા વીરૂધ મંડળીના અંગભુતદાખલ જે કાંઈ ગુન્હો થાય તે ગુનાહને માટે, જાણે

તે માણસ તે કાયદા વિરૂધ મંડળીનો અંગભુત હોય, અથવા જાણે તેણે પોતેજ તે ગુનહો કરયો હોય, એવી રીતે, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	તે પઈસા આપવા કરીને અથવા બીજિ રીતે લખેલા સખસે જે ગુનો કરયો હોય તે મુજબ.	તે ગુનાને માટે જમીન લેઈ શકાતો હોય તો લેઇ શકાય નહી તો નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	તે ગુનાને માટે જે કોરટથી ઈનસાફ થઈ શકતો હોય તે કોરટ ઇનસાફ કરે.	તે મંડળીના અંગભુતનીજ શિક્ષા, તથા તે મંડળીનો અંગભુત જે ગુનો કરે તે ગુનાની જે શિક્ષા હોય તેજ.

ટીક—આ કલમ પ્રમાણે તહોમતદાર ઠરાવવાને ત્રણ જાતનો પુરાવો જોઈએ.

૧ લું એ કે, મંડળી કાયદા વીરૂધ હતી; ૨ જું, તે મંડળીના અંગભુતે ગુનહો કરયો છે; અને ૩ જું એ કે પઈસા આપવા કરીને, અથવા અખાડા કરીને સામેલ થયો હતો.

પાંચ અથવા વધારે શખસોની કોઈ મંડળીને વીખરાઈ જવાનો હુકમ થયા પછી જાણી બુઝીને તે મંડળીમાં સામીલથવું અથવા જારી રેહેવું.

૧૫૧. જેથી લોકની સુલેહમાં ગડબડ થાય એવો સંભવ હોય એવી પાંચ અથવા વધારે શખસોની મંડળીને વીખરાઈ જવાનો કાયદેસર રીતે હુકમ થયા પછી, જે માણસ જાણી બુઝીને તે મંડળીમાં સામીલ થાય અથવા જારી રહે તેને છ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો—અગર તે મંડળી ૧૪૧ મી કલમના અરથ પ્રમાણેની કાયદા વિરૂધ મંડળી હોય તો તે ગુનહેગારને ૧૪૫ મી કલમ મુજબ સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહિના સુધી એમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા—આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો કાયદા વિરૂધ મંડળી હોવાના સબબને વાસ્તે નથી પણ કાયદાના ફરમાનને નહિ તાબે થવાને વાસતે છે; તે જો કે તેમને વિખરાઈ જવાનો હુકમ થવા છતાં ના વિખરાઈ જાય; એમ ધારો કે કાંઇ કાયદેસર કૃત્યને વાસ્તે પાંચ અથવા વધારે મનુશો એકઠાં થાય; તેમને વિખેરી જવાનો હુકમ એ કાયદેસર હુકમ કહેવાય નહિ, અને તેથી આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો થતો નથી. પણ જે વખતે તેઓ મળયા હોય અને જે જગોએ તેઓ મળયા હોય, તે ઉપરથી જો એવો અનુમાન થઈ શકે કે તેઓ સુલેહનો ભંગ કરવાના છે, અને જો તેવે વખતે તેમને વિખરી જવાનો હુકમ કરવામાં આવે તો તે હુકમ કાયદેસર હુકમ કહેવાય અને જો તેને તાબે થાય નહિ તો તેઓ શિક્ષાને પાત્ર થાય.

હંગામો બંધ પાડયા વગેરેનું કામ કરતો હોય તેવામાં કોઈ સરકારી નોકરની ઉપર હુમલો કરવો અથવા તેને હરકત કરવી.

૧૫૨. કોઈ સરકારી નોકર પોતાનો સરકારી હોદો બજાવવામાં કાંઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીને વિખેરી નાંખવાની અથવા કાંઈ હંગામો કે બખેડો બંધ પાડવાની મહેનત કરતો હોય તેવામાં તેની ઉપર જે માણસ હુમલો કરે, અથવા હુમલો કરવાનો ડર દેખાડે અથવા તેને હરકત કરે, અથવા હરકત કરવાની કોશીશ કરે, અથવા તે સરકારી નોકરપર સાપરાધ બળ વાપરે, અથવા તે વાપરવાનો ડર દેખાડે અથવા તે વાપરવાની કોશીશ કરે, તે માણસને

ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ, અથવા પરે સીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો મા જિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરષ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.—હંગામો થતો અટકાવવાને, સરકારી નોકરોની કેવી ફરજ અને સત્તા છે, તે ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડમાં બતાવેલું છે, તે વિશે આ કાયદામાં કાંઈ કહ્યું નથી.

જે માણસને હરકત કરી છે તથા જેના ઉપર હુમલો કર્યોછે, તે સરકારી નોકર છે, એવું જ્ઞાન હોય તો બેશક આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો થાયછે,

હંગામો કરાવવાના ઈરાદાથી દુષ્ટતાથી કોઈના મનમાં ક્રોધ ઉત્પન્ન કરવો.

૧૫૩. જે માણસ દવેશ બુધીથી અથવા દુષ્ટતાથી કાંઈ કાયદા વિરૂધ વસ્તુ કરીને કોઈ સખસના મનમાં ક્રોધ ઉત્પન્ન કરે અને તે એવા ઈરાદાથી કે તે ક્રોધ હંગામાનો ગુન્હો કરાવે અથવા તે ક્રોધ હંગામાનો ગુન્હો કરાવશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને તે એ પ્રમાણે કરે તો અગર તે ક્રોધ ઉત્પન્ન થયાથી હંગામાનો ગુન્હો થાય તો તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે; અને અગર હંગામાનો ગુન્હો ન થાય, તો તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

અગર હંગામો ન થાય તો.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વા રંટનીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે	૧ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

અગર નહી થાય તો.

પ્રથમ સમન નીકળે.	બાકી ઉપર પ્રમાણે	અને ૬ મહીના સુધી એમાંના ગમે ત પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—હંગામો કરવાને વાસ્તે ક્રોધ ઉત્પન્ન કરવો, તે કોઈ ગેરકાયદેસર કૃત્યથી થવો જોઈએ. ગેરકાયદેસર કૃત્યથી ક્રોધ ઉત્પન્ન કરવો એટલુંજ નહી પણ તે કાંઈ પણ કારણ શિવાય અને દુષ્ટતાથી કરવો જોઈએ; અને વળી શો પરીણામ થશે તે વીશે પણ દુષ્ટ જ્ઞાન હોવુ જોઈએ.

જે જમીનપર કાંઈ કાયદાવિરૂધ મંડળી હોય તે જમીનનો માલીક અથવા કબજેદાર.

૧૫૪. જ્યારે કાંઈ કાયદા વિરૂધ મંડળી મળે અથવા હંગામો થાય ત્યારે જે જમીનપર તે કાયદા વિરૂધ મંડળી મળે અથવા તે હંગામો થાય તે જમીનના માલીક અથવા કબજેદારને, તથા તે જમીનમાં જેનો હક હોય અથવા જે હકનો દાવો કરતો હોય એવા સખસને એક હજાર રૂપીઆ સુધીના દંડની શિક્ષા કરવામાં આવશે; પણ તે ક્યારે કે જો તે અથવા તેનો મુખતિયાર કે કારભારી, તે ગુન્હો થાયછે અથવા થયોછે એવું જાણીને, અથવા એવો સંભવ છે એમ માનવાનું કારણ છતાં, પાસેમાં પાસેની પોલીસની ચોકીપરના મુખ્ય અમલદારને તે બાબતની પોતાથી

બનતી જલદીમાં જલદી ખબર નહી આપે તો; અને તે ગુન્હો થવાનો છે એમ માનવાનું તેને અથવા તેઓને કારણ, છતાં તે અથવા તેઓ તે ગુનો અટકાવવાને સારૂ પોતાથી બનતા સઘળા કાયદેસર ઈલાજો કામે નહી લગાડે તો; અને તે ગુનો થયા પછી તે હંગામો બંધ પાડવાને અથવા તે કાયદા વિરૂધ મંડળીને વિખેરી નાંખવાને પોતાથી બનતા સઘળા કાયદેસર કામે ઈલાજો નહી લગાડે તો.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પ્રેસીડેન્સી માજિસ્ટરેટ અથવા પેહેલા અથવા બીજા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે	૧૦૦૦ રૂપીઆ દંડ

ટીકા—જમીનોના માલેકો ઉપર પોલીસની ઘણી ફરજો નાખેલી છે; આવી ફરજો હોય તે છતાં પણ એવી વધારે તેમના ઉપર ફરજ મુકેલી છે, કે તેઓની જમીન ઉપર જે શખસો એકઠા થાય તેઓનો કેવો ઈરાદો છે, તે તેમણે જાણવુંજ જોઈએ અને તેથી કરીને તેની ખબર પોલીસને કરવી એટલુંજ નહી પણ આવી મંડળીઓને તેમણે વિખેરી નાખવી જોઈએ અથવા અટકાવવી જોઈએ.

જે સખસના ફાયદાને સારૂ કાંઈ હંગામો કરવામાં આવે, તે સખસની જવાબદારી.

૧૫૫. જો કોઈ સખસના ફાયદાને સારૂ, અથવા તેની વતી, કાંઈ હંગામો કરવામાં આવે, અને જે જમીન બાબત તે હંગામો થાય તે જમીનનો તે સખસ માલીક અથવા કબજેદાર હોય, અથવા તે જમીનમાં અથવા જે કાંઈ તકરાર ઉપરથી તે હંગામો થયો હોય તે તકરારની બાબતમાં, કાંઈ હકનો તે શખસ દાવો કરતો હોય; અથવા તેમાંથી તે શખસને કાંઈ ફાયદો થયો હોય અથવા તેણે કાંઈ ફાયદો કબુલ કરયો હોય, તો તે શખસને દંડની શિક્ષા કરવામાં આવશે; પણ ક્યારે કે જો તે અથવા તેનો મુખત્યાર કે કારભારી, તે હંગામો થવાનો સંભવ છે, અથવાતે હંગામો જેથી થયો હોય તે કાયદા વિરૂધ મંડળી મળવાનો સંભવ છે, એમ માનવાનું તેને કારણ છતાં, તે મંડળી મળતી અથવા હંગામો થતો અટકાવવાને, તથા તે હંગામોબંધ પાડવાને અને તે મંડળીને વિખેરી નાખવાનો પોતપોતાથી બનતા સઘળા કાયદેસર ઈલાજો કામે નહીં લગાડે તો.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગ નોમાજિસતરેટ ઈનસાફકરે.	દંડ.

ટીકા—આ કલમની મુળ મતલબ એવી છે કે જેઓ ફાયદાના વાસ્તે કાંઈ હંગામો થાય, તેવા સખશો જો એમ સાબીત કરી શકે નહી કે તે ગુન્હો અટકાવવાને વાસ્તે તેવોથી બન્યો તેટલો પ્રયત્ન કર્યો છે, તો તેમને તથા તેમના નોકરોને દંડ થાય, એવો આ કલમનો હેતુછે.

આ કલમ પ્રમાણે તોહોમત સાબીત કરવાને નીચે પ્રમાણે બાબતોની જરૂર છે.

૧ હંગામો થયેલો હોય.

૨ અને એવી હકીકતો હોવી જોઈએ કે તે શખસના ફાયદાને વાસ્તે તે હંગામો થયો હતો.

વળી એનું પણ સાબીત કરવાની જરૂર છે કે હંગામો થવાનો સંભવ છે એવું તેનામાં જ્ઞાન હતું.

કેટલો દંડ કરવો જોઈએ તેની હદ બતાવેલી નથી, પણ એવું યાદ રાખવું કે દંડની રકમ અતીશય હોવી નહી જોઈએ.

જે માલિક અથવા કબજેદારના ફાયદાને સારૂ કાંઈ હંગામો કરવામાં આવે તે શખસના અખત્યારની જવાબદારી.

૧૫૬. જો કોઈ શખસના ફાયદાને સારૂ અથવા તેની વતી; કાંઈ હંગામો કરવામાં આવે, અને જમીન બાબત તે હંગામો થાય તે જમીનનો તે શખસ માલિક અથવા કબજેદાર હોય, અથવા તે જમીનમાં અથવા જે કાંઈ તકરાર ઉપરથી તે હંગામો થયો હોય તે તકરારની બાબતમાં, કાંઈ હકનો તે શખસ દાવો કરતો હોય, અથવા તેમાંથી તે શખસને કાંઈ ફાયદો થયો હોય અથવા તેણે કાંઈ ફાયદો કબુલ કરયો હોય, તો તે શખસ મુખત્યાર અથવા કારભારીને દંડની શિક્ષા કરવામાં આવશે; પણ કયારે કે જો તે મુખત્યાર અથવા કારભારી, તે હંગામો થવાનો સંભવ છે, અથવા તે હંગામો જેથી થયો હોય તે કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળી મળવાનો સંભવ છે, એમ માનવાનું તેને કારણ છતાં તે મંડળી મળતી અથવા હંગામો થતો અટકાવવાને, તથા તે હંગમો બંધ પાડવાને અને તે મંડળીને વિખેરી નાંખવાને પોતાથી બનતા સઘળા કાયદેસર ઈલાજો કામે નહી લગાડે તો.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જમીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	દંડ.

ટીકા—આખા કાયદામાં આ કલમ તથા પાછલી કલમમાંજ ફક્ત દંડની હદ બતાવી નથી. બીજી કલમોમાં કેટલો દંડ કરવો તેની રકમ બતાવી છે, પણ આ બે કલમોમાં કાંઈ કહ્યું નથી.

કોઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીને સારૂ પઈસા આપવા કરીને રાખેલા સખસોને ઘરમાં રાખવા.

૧૫૭. જે માણસ પોતાના કબજા કે હવાલા માંહેના અથવા પોતાના અખત્યાર તળેના કોઈ ઘર કે જગામાં, કોઈ શખસોને રાખે; અથવા દે, અથવા એકઠા કરે, અને તે એવું જાણીને કે કોઈ કાયદા વિરૂધ મંડળીમાં સામિલ થવાને અથવા અંગભુત થવાને એ શખસોને પઈસા આપવા કરીને અથવા કોઈ બીજી રીતે રાખેલા છે, અથવા પઈશા આપવા કરીને અથવા કોઈ બીજી રીતે રાખવાની છે, તો તે માણસને ૭ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જમીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ, અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—ઘરમાં રાખેલા શખસોની સંખ્યા ગમે તેટલી થોડી હોય તોપણ જો એકઠા કરનાર શખસ જે કામને વાસ્તે એકઠા કરયા હોય તે જાણતો હોય તો શિક્ષાને પાત્ર થાયછે.

ઘરમાં રાખેલા શખસોની પાસે ધારેલું કામ કરાવવાનું છે, એવો પુરાવો મળવો જોઈએ અને તેમને તોહોમતવાળાના ઘરમાં અથવા તેના કબજાની બીજી કોઈ જગોએ રાખેલા છે, એવું પણ સાબીત થવું જોઈએ.

કોઈ કાયદાવી રૂદ્ધ મંડળી અથવા હંગામામાં સામિલ થવા સારૂ પઈસા લેવા કરીને રેહેવું.

૧૫૮. ૧૪૧ મી કલમમાં લખેલાં કામો માંહેના કાંઈ પણ કામ કરવાને અથવા તે કરવામાં મદદ કરવાને જે માણસ પઈસા લેવા કરીને અથવા કોઈ બીજી રીતે રેહે, અથવા પઈશા લેવા કરીને કે કોઈ બીજી રીતે રેહેવાનું કેહે અથવા રેહેવાની કોસીસ કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે; અને ઉપર લખ્યા પ્રમાણે પઈશા લેવા કરીને અથવા કોઈ બીજી રીતે રહ્યા પછી, જે માણસ જીવ લેનારૂ કાંઈ હથિયાર અથવા જે મારેથી સામા માણસનો જીવ જાય એવી કાંઈ વસ્તુ સાથે લેઈને ફરે અથવા ફરવાનું કબુલ કરે કે કેહે, તે માણસને બે વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

અથવા હથિયાર બંધ થઈને ફરવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

બખેડો.

૧૫૯. જ્યારે બે અથવા વધારે શખસો કોઈ જાહેર જગ્યામાં મારામારી કરીને લોકોની સુલેહમાં ગડબડ કરે, ત્યારે તેઓએ તે "બખેડો" કર્યો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	કોઈ પણ માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ મહીના સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ૩૧૦૦ દંડ અથવા બંને.

બખેડો કરવાની સીક્ષા.

૧૬૦. જે માણસ બખેડો કરે તેને એક મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા એકસો રૂપિયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ટીકા. લોકીક મતલબો પુરી પાડવાનો અથવા ખાનગી મતલબો પુરી પાડવાનો કાયદા વિરૂધ મંડળીઓનો હેતુ હોય છે, એવું કલમ. ૧૪૧ મા બતાવ્યું છે. જે ઠેકાણે તેમની મતલબ લોકીક હોય, તો આવી મંડળીમાં અને ૧૨૧ મી કલમ પ્રમાણે લડાઈ કરવી એમાં નીચે પ્રમાણે તફાવત છે તે એ કે, ભવિસ્યમાં બળ વાપરવાની ધમકી આપવી, એ કાયદા વિરૂધ મંડળી કેહેવાય; પણ જો તે મંડળીની એવી ધારણા હોય કે તે મંડળીનો ઈરાદો તરતજ અમલમાં લાવવો, તો આ લડાઈ કરયા બરોબર થાય. જેમકે કોઈ કાયદા બાંધનારી સભા લોકો ઉપર કર નાંખવાનો પ્રયોજન કરતી હોય; હવે જે લોકો આમ થતું અટકાવવાને અથવા જેઓ કરવાની તરફમાં અભીપ્રાય આપતા હોય તેવા સખ્સોને મારવાને વાસ્તે, જથા બંધ એકઠા થતા હોય તો આ કાયદા વિરૂધ મંડળી કેહેવાય. પણ જો તે લોકો, કર નાખવો બંધ કરવાની ફરજ પાડવા સારૂ, બળ વાપરીને તે સભામાં દાખલ થાય તો આ લડાઈ કર્યા બરોબર થાય.

કોઈ લોકીક પરિણામ પ્રાપ્ત કરવાના સબબથી સંખ્યા બંધ લોકો એકઠા થાય તો આવી તેમની સંખ્યા હોવાના સબબથી તે મંડળી કાયદા વિરૂધ છે એમ કહી શકાય નહીં. કોઈ પ્રકારના કાયદેસર કૃત્યને વાસ્તે લોકોનો અભિપ્રાય લેવાને અથવા લોકોનો અભિપ્રાય ફેરવવાના હેતુથી લોકીક સભાઓ વ્યાજબી રીતે મળી શકે.

કાયદા વિરૂધ મંડળીના અંગભુતોને હંગામો કરયા બાબત ગુન્હેગાર ઠરાવવાને વાસ્તે જે બળ અથવા જોર વાપરેલું હોય તે બળ અથવા જોર આવી મંડળીની સામાન્ય મતલબ હાંસલ કરવામાં

વાપરેલું જોઈએ, જેમકે કોઈ રેવન્યુ અમલદાર જપ્તી કરતો હોય તેને અટકાવવાને ખેડુતો એકઠા થાય તો તે કલમ ૧૪૧ રકમ ૫ મી મુજબ, કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળી કહેવાય; અને જો તે-માંનો કોઈ તે અમલદારને મારે અથવા જપ્ત કરેલો માલ છોડાવે તો આ હંગામો કર્યો કહેવાય, અને તેને વાસ્તે દરેક શખસ જવાબદાર થાય.

કેટલાક શખસોની એક સંખ્યા એક સ્ત્રીનું હરણ કરી જવા વાસ્તે એકઠી થઈ; તેઓ આ શપાશ આવ્યા; અને તેમાના એકે એક સ્ત્રીનું ખુન કર્યું જે સ્ત્રીનું ખુન થયું તે સ્ત્રી પેલી સ્ત્રીનું હ-રણ થતું અટકાવનાર હતી; જે શસ્ત્રથી ખુન થયું તે શસ્ત્ર બીજાઓ પાસે હતાં તેનાજ જેવું હતું; તેમાં આખરે એવું ઠરાવ્યુ કે જે શખસો તે વખતે તે કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીના અંગભુતો હતા તેઓ સઘળા ખુનના ગુન્હેગાર છે. રાણી વિરૂદ્ધ ગુલામ આરશીન, ૪ બં. લો. રી. અપેંડીક્ષ ૪૭.

કેટલાક શખસોની એક મોટી ટોળીએ રસ્તામાં સામી આવતી ટોળી ઉપર ધાડપાડી. તેમાં મારામારી થતાં એક ટોળીનો એક શખસ જખમી થયો. આવી રીતે જખમ થવાથી પોતે એક બાજુએ જઈ બેઠો, અને તેઓની મારામારીમાં બીલકુલ ભાગ લીધો નહી. મારામારી થતાં સામી ટોળીના એક શખસનું ખુન થયું; તેમા ખુન કરનારી ટોળીના સઘળા અંગભુતોની સાથે પેલા દુર બેઠેલા જખમ થએલા શખસને પણ તોહોમતદાર ગણ્યો; તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે જે વખતે ખુન થયું તે વખતે દુર બેઠેલો શખસ કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીનો અંગભુત હતો નહી અને તેથી કરીને તેના ઉપર તોહોમત આવી શકે નહી. રાણી વિરૂદ્ધ કાબીલ કાઝી. (૩ બે. લે. રી. એ. ક્રી. ૧)

બાબ ૯ મો.

સરકારી નોકરોના અથવા તેઓ સંબંધી ગુન્હાઓ બાબત.

કોઈ સરકારી નોકરીના કામસંબંધી કાયદેસર મેહનતાણા સિવાય કોઈ સરકારી નોકરે કાંઈ બીજો અવેજ લેવો.

૧૬૧. જે માણસ સરકારી નોકર હોય, અથવા સરકારી નોકર થવાની ઉમેદ રાખતો હોય તો, તે માણસ પોતાના હોદ્દાનું કાંઈ કામ કરવા અથવા ન કરવાનાં કારણ દાખલ અથવા બદલામાં, અથવા પોતાના હોદાનો અમલ ચલાવવામાં કોઈ શખસની ઉપર મેહેરબાની અથવા ઈતરાજી કરવા અથવા ન કરવાના કારણ દાખલ અથવા બદલામાં; અથવા હિંદુસ્તાનની કાયદા બાંધ-નારી કે હકુમત કરનારી સરકારની જોડે, અથવા કોઈ પ્રેસીડેન્સીની સરકારની જોડે, અથવા કોઈ લીવટેનંટ ગવરનરની જોડે, અથવા કોઈ પણ સરકારી નો-કરની જોડે તેના સરકારી હોદા સંબંધી કોઈ શખસને માટે અથવા કોઈ શખસની વિરૂદ્ધ કાંઈ વગ ચલાવવાનાં અથવા વગ ચલાવવાની કોસીસ કરવાનાં કારણ દાખલ અથવા બદલામાં, કોઈ પણ શખસ પાસે, પોતાને માટે અથવા બીજા કોઈ શખસને માટે, કાયદેસર મેહેનતાણા સિવાય બીજો કાંઈ પણ અવેજ લે, અથવા મેળવે, અથવા લેવાને કબુલ કરે, અથવા મેળવવાને કોસીસ કરે, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો— "સરકારી નોકર થવાની ઉમેદ રાખતો હોય" અગર કોઈ શખસ સરકારી નો-કર થવાની ઉમેદ ન રાખતો હોય, અને તે બીજાઓને એમ સમજાવે કે મને સરકારી નોકરી મળ વાની છે અને ત્યારે હું તમારૂં કામ કરી આપીશ, અને એ પ્રમાણે તેઓને ઠગીને કાંઈ અવેજ મેળવેતો તે ઠગાઈનો ગુન્હેગાર થઈ શકે, પણ તે કાંઈ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હાનો તકસીર વાર ગણાય નહી.

"અવેજ" અવેજ શબ્દ વડે એકલાજ પઈશા, અથવા જેની કીમત પઈશાથી થઈ શકે એવો અવેજજ સમજવો નહી.

"કાયદેસર મેનતાણુ." "કાયદેસર મેનતાણુ," એ શબ્દો વડે કોઈ સરકારી નોકર જે મેનતાણુ કાયદા મુજબ માગી શકે તે મેનતાણુજ સમજવું નહી, પણ જે સરકારની તે નોકરી કરતો હોય તે સરકારની તેને જે જે મેનતાણુ લેવાની પરવાનગી હોય તે સઘળા મેનતાણાનો તેઓમાં સમાવેશ થાય છે.

"કરવાનું કારણ અથવા બદલો" કોઈ શખસ જે વસ્તુ કરવાનો ઈરાદો રાખતો ન હોય તે વસ્તુ કરવાના કારણ દાખલ, અથવા જે વસ્તુ તેણે કરી ન હોય તે વસ્તુ કરવાના બદલામાં, કાંઈ અવેજ લે, તો તે શબ્દોમાં દાખલ થાય છે.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) એક મુનસફ, **अ** એક સરાફ **ज्ञ** ની તરફનુ હુકમનામુ આપવાના બદલામાં પોતાના ભાઈને **ज्ञ** ની પાસે (**ज्ञ** ની પેહેડીમાં) એક જગ્યા અપાવે તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(ब) એક કુમ્મક કરનારા રાજાના દરબારમાં રેસીડેન્ટના ઓહોદાપર છતાં તે રાજાના પ્રધાન પાસેથી **अ** એક લાખ રૂપીયા લે, અને એમ નહી માલમ પડે કે પોતાના હોદાનું ફલાણુ મુકરર કામ કરવા અથવા ન કરવાના કારણ દાખલ અથવા બદલામાં અથવા તે રાજાને માટે બ્રીટીશ સરકારની સાથે કાંઈ મુક્કરર બાબતમાં વગ ચલાવવા અથવા વગ ચલાવવાની કોશિશ કરવાનાં કારણ દાખલ અથવા બદલામાં, **अ** એ ઉપલી રકમ લીધી, પણ એમ માલમ પડે કે પોતાના ઓહોદાનો અમલ ચલાવવામાં તે રાજાની ઉપર અકસર મેહેરબાની રાખવાના કારણ દાખલ અથવા બદલામાં **अ** એ તે રકમ લીધી, તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુનોહ કર્યો એમ સમજવું.

(क) કોઈ સરકારી નોકર **अ ज्ञ** ને એમ ખોટુ સમજાવે કે સરકારની સાથે મારા વગથી તને ખીતાબ મળ્યો અને એમ કરીને તે ચાકરીના બદલામાં **ज्ञ** તેને કાંઈ નાણુ આપે એમ કરે, તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસટરેટ અથવા પ રેસીડેનસી માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો થવાને વાસ્તે એવી જરૂર છે કે કાંઈપણ લાંચ લેવી જોઈએ અથવા મેળવવાને યત્ન કરવો જોઈએ, રાણી વીરૂધ બળદેવ સહાઈ. ૨અલા. ૨૫૩; કોઈ ગેરકાયદેસર કૃત કરવુ જોઇએ અથવા નહી કરવુ જોઈએ, એમ હોવાની કાંઈ જરૂર નથી; ફકત લાંચ લીધી અથવા લેવાનો યત્ન કર્યો હોય તો બસ છે.

કોઈ કેદીને ફાંસીની સજા થએલી છે; તેના મીત્ર તરફથી કોઈપણ જાતની બક્ષીસ મેળવવી એ સાપ્રાધ થઈ શકે જો તે લેવાનું કારણ એવું હોય કે કોઈપણ કાયદેસર કૃત્ય કરવાને અથવા નહી

કરવાને બક્ષીસ તરીકે આપવાનું હોય; આવી રીતે મેહેનત બદલ લેવાના વિચારથી લેવી જોઈએ. જે માણસ લાંચ લે છે, તેણે તે કામ કરવાને ધારેલું હતુ એમ હોવાની કાંઈ જરૂર નથી. જો તે બક્ષીસ કપટ ભરેલા ઈરાદાથી આપવામાં આવી હોય, અને લેનારે તે સ્વીકારી હોય, તો ગુન્હો થઈ ચુક્યો છે.

કોઈ સરકારી નોકરની સાથે લાંચના અથવા કાયદા વિરૂધ ઉપાયથી વગ ચલાવવા માટે કાંઈ અવેજ લેવો.

૧૬૨. લાંચના અથવા કાયદા વીરૂદ્ધ ઉપાયથી કોઈ સરકારી નોકરને પોતાના ઓહદાનું કાંઈ કામ કરવા અથવા ન કરવાને લલચાવવાના કારણ દાખલ અથવા બદલામાં; અથવા તે સરકારી નોકરને પોતાના હોદ્દાનો અમલ ચલાવવામાં કોઈ શખસની ઉપર મેહેરબાની અથવા ઈતરાજી કરવાને લલચાવવાના કારણ દાખલ અથવા બદલામાં; હીંદુસ્તાનની કાયદા બાંધનારી કે હુકુમત કરનારી સરકારની જોડે, અથવા કોઈ પ્રેસીડેન્સીની સરકારની જોડે, અથવા કોઈ લીવટેનંટ ગવરનરની જોડે, અથવા કોઈ પણ સરકારી નોકરની જોડે, તેના સકારી હોદ્દા સંબંધી, કોઈ સખસને માટે અથવા કોઈ શખસની વીરૂદ્ધ વગ ચલાવવાને અથવા વગ ચલાવવાની કોશિશ કરવાને લલચાવવાનાં કારણ દાખલ અથવા બદલામાં, જે માણસ કોઇ પણ સખસ પાસે, પોતાને માટે અથવા બીજા કોઈપણ શખસને માટે, કાંઈ પણ અવેજ લે, અથવા મેળવે, અથવા તે લેવાને કબુલ કરે, અથવા મેળવવાને કોશિશ કરે, તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેસનકોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંન.

ટીકા—કાંઈ પણ અવેજ લીધાનું અથવા લેવાની કોશિશ કરયાનું તોહોમત હોય તો તે અવેજ કીયા શખસ પાસેથી લેવામાં આવ્યો હતો અને કીયા સરકારી નોકર પાસે વગ ચલાવવાના કારણ સારૂ લેવામાં આવ્યો હતો, તે જ્યાં સુધી સાબીત થાય નહી ત્યાં સુધી આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો થતો નથી.

કોઈ સરકારી નોકરની સાથે પોતાનો વગ ચલાવવા સારૂ કાંઈ અવેજ લેવો.

૧૬૩. પોતાનો ખાનગી વગ ચલાવીને કોઈ સરકારી નોકરનો પોતાના હોદ્દાનું કાંઈ કામ કરવા અથવા ન કરવાને લલચાવવાના કારણ દાખલ અથવા બદલામાં; અથવા તે સરકારી નોકરને પોતાના હોદ્દાનો અમલ ચલાવવામાં કોઈ શખસની ઉપર મેહેરબાની અથવા ઈતરાજી કરવાને લલચાવવાનાં કારણ દાખલ અથવા બદલામાં; અથવા હીંદુસ્તાનની કાયદા બાંધનારી કે હુકુમત કરનારી સરકારની જોડે, અથવા કોઈ પરેસીડેન્સીની સરકારની જોડે, અથવા કોઈ લીવટેનંટ ગવરનરની જોડે, અથવા કોઈ પણ સરકારી નોકરની જોડે, તેના સરકારી હોદ્દા સંબંધી, કોઈ શખસને માટે અથવા કોઈ શખસની વીરૂધ વગ ચલાવવાને અથવા વગ ચલાવવાની કોસીસ કરવાને લલચાવવાનાં કારણ દાખલ અથવા બદલામા, જે માણસ કોઈ પણ શખસ પાસે પોતાને માટે અથવા બીજા કોઈ શખસને માટે, કાંઈ પણ અવેજ લે, અથવા મેળવે, અથવા લેવાને કબુલ કરે, અથવા મેળવવાની કોશીશ કરે, તે માણસને એક વરષની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

કોઈ વકીલ કોઈ જડજની આગળ કોઈ મુકદમામાં તકરાર કરવાને કાંઈ ફીલેતે; સરકારને કાંઈ અરજી કરવી હોય, અને તેમાં અરજદારની ચાકરી તથા તેના દાવાનું બ્યાન કરવું હોય, તે અરજીની બીના બરાબર ગોઠવવા સારૂ તથા તે અરજી સુદ્ધ કરવા સારૂ કોઈ માણસ કાંઈ અવેજ લે તે; કોઈ તકસીરવાર ઠરેલા માણસનો પઈસા આપીને રાખેલો મુખત્યાર જે તે માણસને ગેરવ્યાજબી રીતે તકસીરવાર ઠરાવ્યો છે એવું બતાવવાને સરકારની આગળ કાંઈ મજકુર લખીને રજુ કરે તે — એ શખસો આ કલમમાં દાખલ થતા નથી કેમકે તેઓ પોતાનો ખાનગી વગ ચલાવતા અથવા ચલાવવાનું કેહેતા નથી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી	પ્રથમ સમનનીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસટરેટ.	૧ વરસ સુધી આસાન કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—સરકારી નોકરોની સાથે પોતાની વગ ચલાવવાને વાસ્તે જેઓ લાંચ લે છે તેવા શખસોને આ કલમ લાગુ પડે છે.

સરકારી નોકર ઉપર બ્યાન કરેલા ગુન્હાઓમાં મદદગારી કરે તેને શિક્ષા.

૧૬૪. કોઈ માણસ સરકારી નોકર હોય, તેની બાબતમાં ઉપલી બે કલમો મધ્યે બ્યાન કરેલા બે ગુન્હાઓ માંહેનો ગમે તે ગુન્હો કરવામાં આવે, અને તે ગુન્હામાં મદદગારી કરે તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

અ એક સરકારી નોકર છે તે **અ** ની વહુ **બ** **અ** ની પાસે કોઈ મુકરર શખસને કાંઈ જગા આપવાનું **અ** ને કેહેવાના કારણ દાખલ કાંઈ નજરાણું લે. અને **અ** **બ** ને તે લેવામાં મદદગારી કરે, તો **બ** ને એક વરસની મુદત સુધીની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા થઈ શકે; અને **અ** ને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા થઈ શકે.

વગર વારંટે પોલીસથી પકડાય નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—ખરાબ ઈરાદાથી સરકારી નોકરો લાંચ લે તે ગુન્હો છે અને ફોજદારી કોરટો તે સાંભળી શકે અને શિક્ષા કરી શકે, પણ ખરાબ ઈરાદા શિવાય કોઈ સરકારી નોકર કોઈ બક્ષીસ લે તો તે શિક્ષાને પાત્ર નથી.

કોઈ સરકારી નોકરની આગળ કાંઈ મુકદમો અથવા મામલો ચાલતો હોય તે મ-

૧૬૫. કોઈ સરકારી નોકર જે મુકદમો અથવા મામલો ચલાવતો હોય અથવા ચલાવવાનો હોય, અથવા જે મુકદમો કે મામલો પોતાના અથવા પોતે જે સરકારી નોકરને તાબે હોય એવા કોઇ સરકારી નોકરના હોદાના અમલની સાથે નિસબત રાખતો હોય, એવા કોઈ મુકદમા કે માંમલા મધ્યે જે શખસનું

ધ્યે નિસબત રાખનારા કોઈ શખસ પાસેથી તે સરકારી નોકરેવગર કીંમત આપે કાંઈ કીંમતદાર વસ્તુ લેવી.

કાંઈ લાગતુ વળગતુ હતુ; અથવા છે અથવા થવાનો સંભવ છે, એમ તે જાણતો હોય, એવા કોઈ શખસની પાશેથી, અથવા એ પ્રમાણે લાગતુ વળગતુ હોય, તેવા શખસની સાથે જે શખસોનો કાંઈ સંબંધ અથવા સગપણ છે એમ તે જાણતો હોય એવા કોઈ શખસ પાસેથી, તે સરકારી નોકર, કિમત આપ્યા વગર, અથવા પોતાના જાણ્યા મુજબ ઓછી કીમત આપીને પોતાને માટે અથવા બીજા કોઈ શખસને માટે, કાંઈ કીંમતી વસ્તુ લે, અથવા મેળવે, અથવા લેવા ને કબુલ કરે, અથવા મેળવવાની કોસીસ કરે, તો તેને બે વરષની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) **अ** એક કલેક્ટર છે, તેની આગળ જમાંબંદી બાબતનો એક **ब** નો મુકદમો ચાલેછે. હવે **ब** નું એક ઘર **अ** ભાડે લે અને એવો બંદોબસ્ત થાય કે **अ** એ દર મહિને પચાસ રૂપીઆ આપવા, અને તે ઘર એવું હોય કે, અગર તે ષાટુ શુધબુદ્ધિએ થયું હોય તો **अ** એ દર મહિને બસે રૂપિયા આપવા પડે, તો **अ** એ **ब** પાસેથી પુરી કિમત આપ્યા વિના કિમતી વસ્તુ મેળવી એમ સમજવુ.

(ब) **अ** એક જડજ છે તેની કોરટ મધ્યે **झ** નો એક મુકદમો ચાલે છે તે **झ** ની પાસેથી બજારમાં સરકારી પ્રામિસરી નોટો વધારે ભાવે વેચાય છે એવી વખતે, ઓછે ભાવે **अ** કાંઈ સરકારી પ્રામીસરી નોટો ખરીદ કરે, તો **अ** એ **झ** ની પાસેથી પુરી કિમત આપ્યા વિના કિમતી વસ્તુ મેળવી એમ સમજવું.

(क) **झ** ના ભાઈને ખોટી શાહેદી આપવાનાં તોહોમતપરથી પકડીને **अ** માજીસ્ટ્રેટની આગળ લેઈ ગયા છે હવે કોઈ બેંકના શેર બજારમાં ઓછે ભાવે વેચાતા હોય એવી વખતે **अ** તે બેંકના કાંઈ શેર **ड** ને વધારે ભાવે વેચે, અને તે ભાવ પ્રમાણે **झ अ** ને તે શેરના નાણાં ભરે, તો **अ** એ એ રીતે મેળવેલા નાણાંને તેણે પુરી કીમત આપ્યા વિના લીધેલી કીમતી વસ્તુ સમજવી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરષ સુધીની આસાન કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—આ કલમમાં જે મુકદમો અથવા મામલો બતાવ્યો છે તે સરકારી નોકર કરતો હોવો જોઈએ. અથવા તે પોતે કરતો ના હોય પણ પોતાના ઉપરીના અખત્યારથી કરતો હોવો જોઈએ. જ્યારે કાંઈ કીમતદાર વસ્તુ કાંઈ પણ કીંમત આપ્યા વગર અથવા થોડી કીંમત આપીને કોઈ સરકારી નોકરે લીધી હોય તેવી બાબતમાં આ કલમ લાગુ પડે છે. પણ વકીલો મુખત્યારો, વીગેરે પોતાના ધંધા બદલ ઈનામ લેછે તેમને આ કલમ લાગુ પડતી નથી.

કોઈ શખસને નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી કોઈ સરકારી નોકરે

૧૬૬. કોઈ માણસ સરકારી નોકર હોય, અને તેણે પોતાના સરકારી ઓહદાસર કેમ ચાલવું એ બાબતનો કાંઈ કાયદાનો હુકમ તે જાણીબુઝીને ન માને, એવા ઈરાદાથી કે તે ન માનવાથી કોઈ શખસને કાંઈ નુકશાન કરવું, અથવા

કાયદાનો હુકમ ન માનવો.

તેથી કાંઈ નુકશાન થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, તો તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

ય ની તરફનું એક ઈનસાફની કોરટે હુકમનામુ કરી આપ્યું હોય તે હુકમનામુ પુરૂ કરવા સારૂ તે બજારમાં કાંઈ મીલકત જપ્ત કરવાનો કાયદાએ **અ** અમલદારને હુકમ કર્યો હોય, તે કાયદાનો હુકમ **અ** જાણીબુઝીને ન માને અને તે એમ જાણતો હોય કે હું એ હુકમ નહી માનીશ તેથી **ય** ને નુકશાન થવાનો સંભવ છે તો **અ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની આસાન કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—"કોઈ પણ કાયદાનો હુકમ" એ શબ્દોનો અરથ એવો છે કે તે હુકમ કાંતો લખેલા કાયદાથી મળેલો હોય અથવા તો કાયદા પ્રમાણે જે અમલદારને તે સરકારી નોકર તાબે હોય તેવા અમલદાર તરફથી મળેલો હુકમ હોય, જેમકે કોઈ કેદીને કેદમાંથી છોડાવવાનો હુકમ હોય.

આ કલમમાં જે ગુન્હો બતાવ્યો છે તે કાયદાનો હુકમ બેદરકારીથી તોડવાથી થાયછે એમ નહીં પણ ખરાબ ઈરાદાથી તોડવાથી તે ગુન્હો થાયછે કેમકે કલમમાં સ્પષ્ટ બતાવ્યું છે કે કોઈ પણ સરકારી નોકર જાણી જોઈને કોઈ કાયદાનો હુકમ તોડે, અને જાણી જોઈને તોડવાથી કોઈ સખસને તેની મીલકતમાં અથવા તેની જાતમાં અથવા તેની કીરતીમાં કાંઈ નુકશાન થાય તેમ હોય ત્યારે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો બનેછે.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને એવું સાબીત કરવાની જરૂર છે કે તે હુકમ જાણી જોઈને તોડયો હતો તથા કાંઈ નુકશાન કરવાના જ્ઞાનથી તોડયો હતો. કેમકે સરકારી નોકરે પોતાની ફરજ જાણવી જોઈએ. પણ જો તેના ઉપરીના કેહેવાથી તેમ થયું હોય, તો પોતાના બચાવમાં તેના ઉપરીનો હુકમ બતાવી શકે, અને તેવો હુકમ શીક્ષા કમી કરવામાં કોરટ ધ્યાનમાં લેશે.

નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી કોઈ સરકારી નોકરે કાંઈ ખોટો લેખ બનાવવો.

૧૬૭. કોઈ માણસ સરકારી નોકર હોય અને તેને પોતાના સરકારી હોદ્દાના જોરથી કાંઈ લેખ તઈયાર કરવાનું અથવા તેનો તરજુમો કરવાનું સોંપ્યું હોય તે માણસ પોતે જેને ખોટી જાણતો અથવા માનતો હોય એવી રીતે તે લેખ બનાવે અથવા તેનો તરજુમો કરે એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરીને પોતે કોઈ શખસનું નુકશાન કરવું અથવા તેમ કરવાથી પોતાથી કોઈનું નુકશાન થાય એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, તો તે માણસને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે	૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમમાં બતાવેલો ગુનો થવાને વાસ્તે ઈરાદો અથવા જ્ઞાન હોવાની જરૂર છે. એવું સાબીત થવું જોઈએ ગુનેગાર સરકારી નોકર છે અને દસ્તાવેજ તઈયાર કરવાનું તેનું કામ છે, તથા દસ્તાવેજ ખોટો કરયો છે અને કોઈ શખસને નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી તે ખોટો કર્યોછે.

સરકારી નોકરે કાયદા વીરૂધ વેપાર કરવો.

૧૬૮. જે માણસ સરકારી નોકર હોય, અને પોતાના સરકારી હોદ્દાને લીધે કાયદા મુજબ જેની વેપાર નહી કરવાની ફરજ હોય, તે માણસ જો વેપાર કરે, તો તેને એક વરસની મુદત સુધીની આશાન કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસ્ટ્રેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિશતરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસસુધીઆશાન કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણે ગુનો બતાવ્યો છે તેનું કારણ એમ છે કે જો કોઈ સરકારી નોકર કોઈ ખાનગી વેપાર કરે તો સરકારી કામને અમુક જાતનું નુકશાન પહોંચે કેમકે ખાનગી વેપાર કરવા દેવાથી તેનો અમુક વખત તે કામમાં રોકાય તથા તેનું ધ્યાન તે તરફ ખેચાય અને બરોબર કાળજીથી સરકારી ફરજ બજાવી શકે નહી. અને તેથી કરીને જ્યાં સુધી સરકારી નોકરી કરતો હોય ત્યાં સુધી કોઈ સરકારી નોકરને હીંદુસ્તાનના કોઈપણ ભાગમાં ખેતીવાડીના કામ સારૂ જમીન લેવા દેતા નથી.

સરકારીનોકરે કાયદા વિરૂધ કાંઈ મીલકતની ખરીદી અથવા માગણી કરવી.

૧૬૯. જે માણસ સરકારી નોકર હોય, અને પોતાના સરકારી હોદ્દાને લીધે કાયદા મુજબ જેની કાંઈ મીલકતની ખરીદી અથવા માગણી નહી કરવાની ફરજ હોય, તે માણસ જો, પોતાને નામે અથવા બીજાને નામે અથવા બીજાઓની સાથે રહીને કે ભાગમાં તે મીલકતની ખરીદી અથવા માગણી કરે, તો તેને બે વરસની મુદત સુધીની આશાન કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે; અને અગર તે મીલકત ખરીદ થઈ હોશે, તો તે સરકારમાં જપ્ત કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેન્સીમાજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટઈનસાફ કરે	૨ વરસ સુધી આસાનકેદ, અથવા દંડઅથવાબનેઅથવાજો મીલકતખરીદ કરીહોયતો તે સરકાર જપ્ત થાય.

ટીકા—કોઈપણ ટટુ તે ડબામાં પુરયું હોય અને તે જો કોઈ પોલીસ અમલદાર ખરીદ કરે તો તેને આ કલમ પ્રમાણે ગુનેહગાર ઠરાવી શકાય. રાણી વિરૂદ્ધ રામક્રીશ્ન બીસ્વાસ. ૮ બં. લો. રી. એપે. ૧ એસ. સી.

કોઈ સરકારી નોકરનો વેશ લેવો.

૧૭૦. જે સખસ પોતે અમુક હોદાપર નથી એમ જાણ્યા છતાં, સરકારી નોકર દાખલ તે હોદાપર હોવાનો ઢોંગ કરે, અથવા તે હોદાપર હોય એવા કોઈ બીજા શખસનો વેશ લે અને તે વેશ લેઈને તે હોદાથી કરતો હોય એવી રીતે કાંઈ કામ કરે અથવા કામ કરવાની કોસીસ કરે, તે શખસને બે વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈપણ માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે	૨ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા—આ કલમમાં બતાવેલા બે જુદા જુદા ગુનાહ છે જેમકે કોઈ **અ** શખસ એમ કહે કે **બ** શખસ મરી ગયો છે તેની જગોએ મને દરોગો નીમેલો છે, અથવા એવી રીતે ખોટું કહે કે હું **બ** શખસછું. મજકુર બંને બાબતમાંની ગમે તે બાબતમાં તેમ કરે અથવા કરવાની કોશીશ કરે તો ગુનોહ થાયછે. પણ આ કલમમાં બતાવેલો ગુનોહ થવાને એવી જરૂર છે કે જે હોદાનો તે વેશ ધરાવતો હોય તે હોદો હયાતીમાં હોવો જોઈએ.

કોઈ સરકારી નોકર જેવો પોશાક પેહેરતો હોય અથવા જેવી નીશાણી સાથે રાખતો હોય તેવા પોશાક અથવા તેવી નિશાણી દગલબાજીના ઈરાદાથી પેહેરવો અથવા સાથે રાખવો.

૧૭૧. જે માણસ સરકારી નોકરોના અમુક વરગનો નહી છતાં, તે વરગના સરકારી નોકરોના પોશાક જેવો પોશાક પેહેરે અથવા તેઓની નીશાણી જેવી નીશાણી સાથે રાખે, એવા ઈરાદાથી કે તે માણસ સરકારી નોકરોના તે વરગમાંનો છે એમ માનવામાં આવે, અથવા એમ માનવામાં આવશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, તો તે માણસને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા બસેં રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની; સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	કોઈપણ માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ મહીના સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૨૦૦ દંડ અથવા બંને

ટીકા—ધારેલો ઈરાદો પાર પાડવાના સબબથી જાણી જોઈને જે પોશાક પેહેરે અથવા એવી નીશાની ધારણ કરે કે ગુન્હો થાય છે, આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો સીદ્ધ કરવાને એવી જરૂર છે કે સરકારી નોકર જે પોશાક પેહેરતો હોય અથવા જેવી નીશાની સાથે રાખતો હોય તેવીજ રીતે દગલબાજીના ઈરાદાથી પોશાક પેહેર્યો હતો અથવા નીશાની રાખી હતી એમ સાબીત કરવું જોઈએ.

બાબ ૧૦ મો.

સરકારી નોકરોના કાયદેસર અખત્યારના તિરસ્કાર બાબત.

કોઈ સરકારી નોકરની તરફથી થએલો સમન કે હુકમ ન પેહોચે એટલા માટે નાહાસી જવું.

૧૭૨. જે સરકારી નોકરને પોતાના સરકારી ઓહદાના જોરથી સમન અથવા નોટીસ, અથવા હુકમ કરવાનો કાયદા મુજબ અખત્યાર હોય એવો કોઈ સરકારી નોકરે કરેલો સમન, અથવા નોટીસ અથવા હુકમ પોતાને ન પોંહોંચાડાય એટલા માટે જે માણસ નાશી જાય, તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે અથવા અગર તે સમન, નોટીસ, અથવા હુકમ જાતે અથવા મુખત્યારની મારફતે કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં હાજર થવા બાબતનો અથવા કાંઇ લેખ હાજર કરવા બાબતનો હોશે તો તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	કોઈ પણ માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ મહીના સુધીની આસાન કેદ અથવા ૫૦૦ રૂપીયા દંડ અથવા બંને.

અને જો તે સમન અથવા નોટીસમાં કોઈ શખસને જાતે હાજર થવા ફરમાવ્યું હોય તો.	ઉપર પ્રમાણે	૬ મહિના સુધીની આસાન કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમના પેહેલા ભાગ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને તે સમન અથવા નોટીસ અખ્તીકારવાળા સરકારી નોકરે કાયદેસર કાઢેલી હોવી જોઈએ અથવા નાશી જવાની વખતે કાઢેલી હોવી જોઈએ.

બંગાળામાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કોઈ શખસની સામે કોઈ માજીસ્ટ્રેટે વારંટ કાઢયું હોય, તે વારંટ પોતાના ઉપર બજતું અટકાવવાને કોઈ શખસ નાશી જાય તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર નથી. રાણી વીરૂધ અમીર જાન ૭ નો. વે. પો. ૩૦૨ કેમકે વારંટ એ કાંઈ સમન પણ નથી તેમજ નોટીસ પણ નથી અને તેમાં જે હુકમ લખેલો છે તે, અમલદારના ઉપર મોકલેલો છે, અને જે શખસને તે હાજર થવાનું છે તેને કાંઈ તે મોકલેલો નથી.

કોઈ પણ કોરટના અથવા સરકારી નોકરના કાયદેસર અખત્યારનો તીરસ્કાર કર્યાનું તોહોમત હોયતો તેવી બાબતમાં, તે કોરટની અથવા તે નોકરના ઉપરીની પરવાનગી શીવાય ફરીયાદી ચાલી સકસે નહીં.

તેમજ હીંદુસ્તાનના પીનલકોડની ૧૭૩ મી, ૧૭૪, ૧૭૫, ૧૭૬, ૧૭૯, ૨૦૦, ૨૦૫, ૨૦૬, ૨૦૭, ૨૦૮, ૨૦૯, ૨૧૦, ૨૧૧, અથવા ૨૨૮ મી કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવા લાયક કોઈ પણ ગુન્હો જ્યારે તે હરકોઈ કોરટમાં ચાલેલાં હરકોઈ કામમાં અથવા કામના સંબંધમાં કર્યો હોય ત્યારે તે કોરટની અથવા બીજી જે કોરટના તાબામાં તે કોરટ હોય તેની, પ્રથમ મંજુરીયત લીધા વગર અથવા તેની ફરીયાદ વગર કોઈ પણ કોરટ સાંભળશે નહીં.

તેવીજ રીતે પુરાવામાં આપેલા દસ્તાવેજો સંબંધી કેટલાક ગુન્હા બાબત પણ મંજુરીયતની જરૂર છે, કેવી કેવી બાબતમાં મંજુરીયત જોઈએ તેને વાસ્તે ૧૮૮૨ ના ૧૦ મા આકટની (ફોજદારી કાયદાની) ક. ૧૯૫ જુઓ.

સમન અથવા બીજો હુકમ પોંહોંચતો અટકાવવો અથવા તે જાહેર થતો અટકાવવો.

૧૭૩. જે સરકારી નોકરને પોતાના ઓહદાના જોરથી સમન, અથવા નોટીસ, અથવા હુકમ કરવાનો કાયદા મુજબ અખત્યાર હોય એવા કોઈ સરકારી નોકરે કરેલો સમન, નોટીસ, અથવા હુકમ પોતાને અથવા બીજા કોઈ પણ સખસને પોંહોંચે તો જે માણસ કોઈ પણ રીતે ઈરાદાથી અટકાવે અથવા કાયદા મુજબ તે સમન, નોટીસ અથવા હુકમ કોઈ જગોપર ચોહોડતાં જે માણસ કોઈ પણ રીતે ઇરાદાથી અટકાવે અથવા જે જગોપર તે સમન, નોટીસ અથવા હુકમ કાયદા મુજબ ચોહોડયો હોય તેવી કોઈ જગોપરથી જે માણસ કોઈ પણ રીતે ઈરાદાથી ખશેડે, અથવા જે સરકારી નોકરને પોતાના સરકારી ઓહદાના જોરથી કાંઈ જાહેર ખબર આપવાનું ફરમાવવાનો કાયદા મુજબ અખત્યાર હોય તેવા કોઈ સરકારી નોકરના હુકમથી તેવી કાંઈ જાહેર ખબર કાયદા મુજબ અપાતી જે માણસ કોઈ પણ રીતે ઇરાદાથી અટકાવે, તે માણસને એક મહિનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા પાંચસે રૂપિઆ સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા, અગર તે સમન, નોટીસ, હુકમ કે, જાહેર ખબર જાતે અથવા મુખત્યારની મારફતે કોઈ ઇનિસાફની કોરટમાં હાજર થવા બાબતની અથવા કાંઇ લેખ હાજર કરવા બાબતની હશે તો, તે માણસને ૭ મહિનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડીશકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈન સાફ કરે.	૧ મહિના સુધીની આસાન કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપીયા દંડ અ થવા બંને.
અને જો તે સમનમાં કોઇ શખસને ઈનસાફની કોરટમાં જાતે હાજર થ વા વીગેરે ફરમાવ્યું હોય તો.			ઉપર પ્રમાણે.	૬ મહિના સુધીની આસાન કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને.	

ટીકા—નોટીસ ઘણી રીતે બજાવી શકાય છે. જ્યારે કોઈ શખસને પોતાનાજ ઉપર સમન અગર નોટીસ બજાવી શકાય નહી, ત્યારે અમુક બાબતોમાં એમ થાય છે કે જે ઘરમાં તે રેહેતો હોય તેના કોઈ પ્રખ્યાત ભાગ ઉપર તે સમન અથવા નોટીસ ચોહોડે છે અથવા જાહેરનામું કાઢે છે. અને આમ કરે તો તે માણસ ઉપર સમન બજાવવામાં આવ્યો છે એવુ ગણવામાં આવે છે.

આ કલમ એવી બાબતમાં લાગુ પડે છે કે જેઓ આવી સમન બજાવવાની રીતો છે તેનો કોઈ પણ રીતે અટકાવ કરે અથવા તે માણસના પોતાના ઉપર સમન બજતો અટકાવે, તેવા શખસોને આ કલમ લાગુ પડે છે. કાંઈ ઈનસાફનો અથવા કોઈ સરકારી નોકરનો અનાદાર કરવાનો જો ઈરાદો હોય નહી, તો કાંઈ ગુન્હો થતો નથી. જો એમ માલમ પડે કે કોઈ શખસે આવી રીતે સમન બજાવતાં અટકાવ કર્યો, તો તે માણસે સાબીત કરવુ જોઈએ કે મેં કાંઈ ખરાબ ઈરાદાથી અટકાવ કર્યો નથી.

સમન ઉપર સહી કરવાની ના પાડવી, તેથી કરીને આ કલમ પ્રમાણે સમન બજતો અટકાવ્યો, એવો ગુન્હો થતો તથી. રાણી વિરૂદ્ધ કાળીયા ફકીર. ૫ મું. હા. કો. ક્રી. રૂ. ૩૪. રાણી વિરૂદ્ધ ભુબનેશ્વરદત્ત.

કોઈ સરકારી નોકરની તરફથી થયેલા હુકમ મુજબ હાજર ન થવું.

૧૭૪. જે સરકારી નોકરને પોતાના સરકારી હોદ્દાના જોરથી સમન, નોટીસ, હુકમ, અથવા જાહેર ખબર આપવાનો કાયદા મુજબ અખત્યાર હોય, એવા કોઈ સરકારી નોકરે કરેલા સમન, નોટીસ, હુકમ, અથવા જાહેર ખબર મુજબ ફલાણે ઠેકાણે તથા ફલાણી વખતે જાતે, અથવા મુખત્યારની મારફતે હાજર થવાની જે માણસની કાયદા મુજબ ફરજ હોય, તે માણસ અગર ઈરાદાથી તે ઠેકાણે અથવા તે વખતે હાજર થવામાં કસુર કરે, અથવા જે ઠેકાણે હાજર થવાની ફરજ હોય તે ઠેકાણેથી જવાની કાયદેસર વખત થતાં પેહેલાં, ત્યાંહાંથી જાય, તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા અગર તે, સમન, નોટીસ, હુકમ, કે જાહેર ખબર જાતે અથવા મુખત્યારની મારફતે કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં હાજર થવા બાબતની હશે તો, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) કલકત્તાની સુપ્રીમ કોરટમાંથી થએલા સમન મુજબ તે કોરટમધ્યે હાજર થવાની કાયદા મુજબ ફરજ છતાં अ હાજર થવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે તો अ એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(ब) કોઈ જીલ્લા જડજે કરેલા સમન મુજબ તે જીલ્લા જડજના હજુરમાં હાજર થવાની કાયદા મુજબ ફરજ છતાં अ હાજર થવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે તો अ એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવુ.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજિસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૧ મહિના સુધી આસાન કેદ અથવા ૫૦૦) રૂપીયાનો દંડ અથવા બંને.
અને જો તે હુકમમાં કોઈ શખસને ઈનસાફની કોરટમાં જાતે હાજર થવા ફરમાવ્યું હોય તો.		ઉપર પ્રમાણે		૬મહીના સુધીની આસાન કેદ, અથવા૧૦૦૦) રૂપીયાનો દંડ અથવા બંને.	

ટીકા.—પક્ષકારે સમનને તાબે થવું જોઈએ એમ સાબીત કરવાની જરૂર છે. આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવવાને એવી જરૂર છે કે તે સમન તેના પોતાનાજ ઉપર બજાવવા આવ્યો હતો. રાણી વીરૂધ હરીનાથ ચોધરી. પણ કોઈ દીવાની કોરટનું હુકમનામું બજાવવામાં વારંટ કાઢયું હોય અને તેમાં કોઈ શખ્સને પકડયો હોય અને ત્યાંથી સટકી જાય તેને આ કલમ લાગુ પડતી નથી. રાણી વીરૂધ સરદાર પથુ. ૧ મું. હા. કો. ૩૮

ફોજદારી કેસમાં કોઈ પ્રતીવાદીએ હાજર થવાને જામીન આપ્યા હોય અથવા મુચરકો લખી આપ્યો હોય તેને પણ આ કલમ લાગુ પડે છે. તે શખ્સ હાજર થયો નહીં તેને વાસ્તે તેના જામીને જામીન ખતમાં લખેલી રકમ આપી છે, એ કાંઈ બસ કેહેવાય નહીં તેમ છતાં પણ તેણે ગુન્હો કર્યો, એમ ગણાય—રાણી વીરૂધ તાજા મંદી. જુરર અથવા આસેસર તરીકે કોઈ શખસ કોઈ ફોજદારી તપાસ વખતે હાજરથાય નહીં તો ક્રીમનલ પોસીજર કોડની ક. ૩૭૪ મુજબ ગુન્હેગાર છે.

કોઈ પ્રતીવાદી ઉપર સમન બજાવવામાં આવ્યો હોય નહીં પણ તેને બારણે જો ચોડયો હોય અને તે હાજર થાય નહીં તો કાંઈ પણ ગુન્હો થતો નથી. ૬. મું. હા. કો. રૂ. ૨૯; ગુન્હેગાર થવાને વાસ્તે એવી જરૂર છે કે તે સમન તેના પોતાનાજ ઉપર બજાવેલો જોઈએ. કોઈ માણસને સમન કરી બોલાવ્યો હોય, અને પછીથી તપાસ કરવાનો દીવસ મુલતવી રાખવામાં આવે અને તે શખ્સને ઠેરવેલે દીવસે હાજર થવાને મોઢેથી ફરમાવ્યું હોય, અને જો તે પ્રમાણે હાજર થાય નહીં તો આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે; પણ અમુક દીવસે આવવાનું છે એવું સ્પષ્ટ કહ્યું હોય નહીં, અને સાધારણ હુકમ કર્યો હોય કે જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે આવવું, તો કાંઈ ગુન્હો થતો નથી. સમનમાં બતાવવું જોઈએ કે અમુક દીવસે અને અમુક જગોએ આવવાનું છે અને જો તે પ્રમાણે બતાવ્યું હોય નહીં, અને કોઈ શખ્સ હાજર થાય નહીં અને તેથી તેને ગુન્હેગાર ઠરાવે, તો તે ગેરવ્યાજબી છે.

કોઈ સબ માજીસ્ટ્રેટે સમન કાઢયો હોય અને તે સમનને માન્ય નહીં કરીને કોઈ શખસ હાજર થાય નહી, તો તે માજીસ્ટ્રેટ આ કલમ પ્રમાણે પોતે તેની તપાસ કરી શકે નહી. રાણી વીરૂધ હીરાલાલદાસ. રાણી વીરૂધ રામ લોચન—

કોઇ સરકારી નોકરની આગળ કાંઈ લેખ હાજર કરવાનીજે શખ્સની કાયદા મુજબ ફરજ હોય તે શખ્સે તે લેખ હાજર કરવામાં કસુર કરવી.

૧૭૫. સરકારી ઓહદાના જોરથી કોઈ સરકારી નોકરની આગળ કાંઈ લેખ હાજર કરવાની અથવા તેને કાંઈ લેખ સ્વાધીન કરવાની કાયદા મુજબ ફરજછતાં જે માણસ તે લેખ હાજર કરવામાં અથવા સ્વાધીન કરવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે, તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે. અથવા, અગર તે લેખ કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં હાજર કરવાનો અથવા કોરટને સ્વાધીન કરવાનો હોશે તો, તે માણસને ૭ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એબંનેનીશિક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

કોઈ જીલ્લા કોરટ મધ્યે કાંઈ લેખ હાજર કરવાની કાયદા મુજબ ફરજ છતાં **અ** તે લેખ હાજર કરવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે, તો **અ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો, એમ સમજવું.

વગરવારંટે પોલીસ ૫કડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	જે કોરટમાં તે ગુનો થયો હોય તે કોરટ, સને ૧૮૮૨ ના ૧૦ મા આકટના ૩૫ મા બાબને અનુસરીને, ઈનસાફ કરે; અથવા તે ગુનો કોઈ કોરટમાં નહી થયો હોય, તો પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ મહીના સુધીની આસાન કેદઅથવા પાંચસે રૂપીયા દંડ અથવા બંને.

અથવા તે લેખ કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં હાજર સ્વાધીન કરવાનું ફરમાવ્યુ હોય તો.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૬ મહીના સુધી આશાન કેદ અથવા ૧૦૦૦) રૂપીયા સુધી દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—એવું સાબીત કરવાની જરૂર છે કે તે દસ્તાવેજ રજુ કરવાને તે શખ્સ કાયદેસર રીતે બંધાયેલો છે, અને તેમ કરવાની તેની ફરજ છે એવું સીદ્ધ કરવાને જો ધટીત ઉપાયો લેવામાં આવ્યા ના હોય તો તેને આ કલમ લાગુ પડતી નથી. જેમકે કોઈ શાહેદ એમ જાણતો હોય કે અમુક દસ્તાવેજ કોરટ મંગાવશે, તે છતાં પણ જાણી જોઈને તે ઘેર મુકીને આવે છે, તે છતાં પણ તે ગુન્હેગાર થતો નથી પણ જો તે રજુ કરવાની તેને બરોબર નોટીસ આપી હોય અને તે લાવે નહીં તો ગુન્હેગાર થાય છે. પણ જો તે દસ્તાવેજ ખરેખર તેના ખીસ્સામાં તે વખતે હોય, તો જુદીજ હકીકત બને છે, કેમકે જો તે દસ્તાવેજ કોરટમાં હોય તો તે રજુ કરવાને તે બંધાયેલો છે.

હિંદુસ્તાનના પુરાવાના આકટની (૧૮૭૨ નો આકટ ૧ લો) કલમ ૧૧૨ માં બતાવ્યું છે કે કોઈ સાહેદને કાંઈ દસ્તાવેજ રજુ કરવાનો સમન્સ થયો હોય, તે દસ્તાવેજ રજુ કરવાને અ-થવા પુરાવામાં લેવા યોગ્ય ગણવાને હરકોઈ હરકત હોય તે છતાં પણ જો તેના કબજામાં અ-થવા તેના અધીકારમાં હોય તો તેણે તે કોરટમાં હાજર કરવો; તેની દલીલો વીશે કોરટ ધટીત ઠરાવ કરશે.

કોઈ સરકારી નોકરને નોટીસ અથવા ખબર આપવાની જે શખસની કાયદા મુજબ ફરજ હોય તે સખસે તે નોટીસ અથવા ખબર ન આપવી.

૧૭૬. સરકારી ઓહદાના જોરથી કાંઈ સરકારી નોકરને કોંઈ બાબત સંબંધી કાંઈ નોટીસ અથવા ખબર આપવાની કાયદા મુજબ ફરજ છતાં જે મા-ણસ કાયદામાં ફરમાવેલી રીતે તથા વખતે તે તે નોટીસ અથવા ખબર આપવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે, તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા, અગર તે આપવાની નોટીસ અથવા ખબર કાંઈ ગુન્હો થવા બાબતની હોય, અથવા કાંઈ ગુન્હો થતો અટકાવવાના કારણસર, અથવા કોઈ ગુન્હેગારને પકડવા માટે આપવી જોઈતી હોય તો તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પ્રેસીડેન્સી માજિસ્ટરેટ અથવા પેહેલા અથવા બીજા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે	૧. મહિના સુધીની આસાન કેદ અથવા રૂ.૫૦૦) દંડઅથવાબંને.

અગર જે નોટીસ અથવા ખબર આપવી જોઈએ, તે કાંઈ ગુનો થયા વગેરે હોય તો	ઉપર પ્રમાણે	૬ મહીના સુધી આસાન કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ ડાકાઈટી વીશે કોઈ શખસ કાંઈ જાણતો હોય નહી, અને તેમાં સામેલ થવા, ની પોતે ના પાડે છે એટલાજ સબબથી તેણે જાણી જોઈને ખબર આપી નહી એમ સમજવું નહી. રાણી વીરૂધ ફુલચંદ, રાણી વીરૂધ લછમણ પ્રસાદ.

કોઈ સરકારી નોકરને કોઈ પણ બાબત વીશે ખબર આપવાને કોઈ કાયદાથી ફરજ બતાવી હોય, અને તે જો માન્ય કરે નહી તો આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે,

ક્રમીનલ પ્રોસીજર કોડ (સને ૧૮૮૨ નો ૧૦ મો) ની કલમ ૪૪ પ્રમાણે નીચે બતાવેલા પીનલ કોડના ગુન્હામાં, હરકોઈ ગુન્હો કરયા વિશે અથવા કરવાના બીજા હરકોઈ શખસના ઈરાદા વિશે ઈલાકાના મુખ્ય શેહેરોની અંદર કે બાહાર જે શખસ જાણતો હોય તેવા દરેક શખસે, વ્યાજબી સબબ નહી હોય તો, પાસેમાં પાસેના માજીસ્ટરેટને અથવા પોલીસ અમલદારને, તે બાબતની ખબર તાબડતોબ આપવી; વ્યાજબી સબબ છે તે સાબીત કરવાનો બોજો સદરહુ પ્રમાણે જાણનાર શખસને માથે છે એમ સમજવું.

કલમ—

૧૨૧—રાણીની સામે લડાઈ કરવાની કોશીશ કરવી અથવા મદદગારી કરવી.

૧૨૧ अ—કલમ ૧૨૧ માં બતાવેલો ગુન્હો કરવાને માટે એક સંપ કરવો.

૧૨૨—રાણીની સામે લડાઈ કરવાના વીચારથી હથીયાર એકઠાં કરવાં.

૧૨૩—લડાઈનું કામ સેહેલ કરવાના ઈરાદાથી લડાઈની ધારણા છુપાવવી.

૧૨૪—કાંઈ કાયદેસર અધીકાર અમલમાં અણાવવા અથવા ના અણાવવાના ઈરાદાથી ગવરનર જનરલ, અથવા કોઈ ગવરનર ઉપર હુમલો કરવો.

૧૨૪ अ—બેદીલી ઉત્પન્ન કરવી અથવા ઉત્પન્ન કરવાની કોશીશ કરવી.

૧૨૫—રાણીની સાથે મઈત્રી અથવા સલાહ રાખનારા એશીયાના કોઈ રાજા ઉપર લડાઈ કરવી અથવા તેવી લડાઈ કરવામાં મદદગારી કરવી.

૧૨૬—રાણીની સાથે મઈત્રી રાખનારા અથવા સલાહ રાખનારા કોઈ રાજાના મુલક ઉપર લુટ કરવી.

૧૩૦—રાજકીય અથવા લડાઈના કેદીને નાશી જવામાં મદદગારી કરવી, છોડાવવો અથવા ઘરમાં રાખવો, અથવા તેને પાછો પકડે તેમાં સામા થવુ.

૩૦૨—ખુન.

૩૦૩—જન્મ ટીપના કેદીએ કરેલું ખુન.

૩૦૪—ખુનથી ઉતરતા દરજ્જાનું મનુષ્યવધ.

૩૮૨—મોત અથવા વ્યથા વીગેરે કરવાની તઈયારી કરીને ચોરી કરવી.

૩૯૨—અપહરણ.

૩૯૩—અપહરણ કરવાની કોશીશ.

૩૯૪—અપહરણ કરવામાં અથવા તેની કોશિશમાં બુદ્ધિપુરવક વ્યથા કરવી વિગેરે.

૩૯૫—ડાકાઈટી.

૩૯૬—ખુન સાથે ડાકાઈટી.

૩૯૭—ખુન અથવા મહાવ્યથા કરવાની કોશિશ સાથે અપહરણ અથવા ડાકાઈટી.

૩૯૮—કાંઈ ભયંકર શસ્ત્ર ધારણ કર્યું હોય તે વખતે અપહરણ અગર ડાકાઈટી કરવાની કોશીશ.

૩૯૯—ડાકાઈટી કરવાની તઈયારી કરવી (આખા પીનલકોડમાં તઈયારી કરવાને વાસ્તે શિક્ષા થાય તે ફક્ત આ કલમ પ્રમાણે છે, અને શિક્ષા ૧૦ વરસ કેદની છે)
૪૦૨—ડાકાઈટી કરવાના કારણુસર મળેલા પાંચ અથવા વધારે શખસોમાં હોવું.
૪૩૫—રૂ. ૧૦૦) ની કે વધારે નુકશાની કરવાના ઈરાદાથી અગ્નીવડે અથવા અવાજ સાથે ફુટે એવા કોઈ પદારથવડે બીગાડ કરવો.
૪૪૯—મોતની શિક્ષા થઈ શકે એવો કાંઈ ગુન્હો કરવા સારૂ ગ્રહપ્રવેશ કરવો.
૪૫૦—જીવતા સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુન્હો કરવા ગ્રહપ્રવેશ કરવો.
૪૫૬—રાતરે ગ્રહપ્રવેશ કરવો અથવા ઘર ફોડવું.
૪૫૭—કેદની શિક્ષાને પાત્ર એવો ગુન્હો કરવા સારૂ રાતરે ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ કરવો અથવા ઘર ફોડવું.
૪૫૮—વ્યથા વિગેરે કરવાની તઈયારી કરીને રાતરે ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ કરવો અથવા ઘર ફોડવું.
૪૫૯—ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ અથવા ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરતાં કોઈને મહાવ્યથા કરવી.
૪૬૦—ઘણા શખસો રાતરે ઘર ફોડવા વિગેરેમાં શામીલ હોય અને તેઓમાંનો કોઈ મોત અથવા મહાવ્યથા કરે.

વળી ગામના મુખીઓએ, જમીનદારોએ, અને બીજાઓએ અમુક બાબતોની ખબર આપવી જોઈએ. તેને વાસ્તે ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડની (૧૮૮૨ ના ૧૦ મા આકટની) કલમ ૪૫ જુઓ.

ખોટી ખબર આપવી.

૧૭૭. સરકારી હોદાના જોરથી કોઈ સરકારી નોકરને કાંઈ બાબત સંબંધી કાંઈ ખબર આપવાની કાયદા મુજબ ફરજ છતાં તે બાબત સંબંધી જે ખબર પોતે ખોટી છે એમ જાણતો હોય, અથવા એમ માનવાનું પોતાને કારણ હોય, એવી કાંઈ ખબર ખરી ખબર દાખલ જે માણસ આપે તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા, અગર જે ખબર આપવાની તેની કાયદા મુજબ ફરજ હોય તે ખબર કાંઈ ગુન્હો થયા બાબતની હોય, અથવા કાંઈ ગુન્હો થતો અટકાવવાના કારણુસર, અથવા કાંઈ ગુન્હેગારને પકડવા માટે આપવી જોઈતી હોય તો તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

(**अ**) **अ** જમીનદાર, પોતાની જમીનદારીની હદમાં એક ખુન થએલું જાણ્યા છતાં તે જીલ્લાના માજીસ્ત્રેટને જાણી જોઈને એવી ખોટી ખબર આપે કે એ મોત એક સાપના ડંસથી અકસમાત થયું છે, તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

(**ब**) એક પાસેની જગામાં રેહેનારા એક માતબર વેહેપારી **म** ના ઘરમાં ડાકાઈટીનો ગુન્હો કરવા માટે પોતાના ગામમાંથી ઘણાએક અજાણ્યા માણુસો ગયા છે એમ જાણ્યા છતાં; તથા બંગાળાના કાયદાના પુસ્તક માંહેલા સન ૧૮૨૧ ના ૩ જા કાયદાની ૭ મી કલમની ૫ મી રકમ મુજબ તે હકીકતની જલદી તથા બરાબર ખબર પાસેમાં પાસે પોલીસની ચોકીના અમલદારને આપવાની પોતાની ફરજ છતાં, **अ**

તે ગામનો રખવાળ જાણી જોઈને તે પોલીસ અમલદારને એવી ખોટી ખબર આપે કે (તે માણસો ગયા હોય તેથી જુદી દિશા બતાવીને) આણીમેર કાંઈ દુર જગાપર ડાકાઈટીનો ગુન્હો કરવાના વિચારથી જેઓની ઉપર ગુમાન જાય એવા કેટલાએક શખસોનું એક ટોળુ આ ગામમાંથી ગયું તો એ ઠેકાણે **અ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ, અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધીની આસાન કેદ અથવા ૧૦૦૦ રૂપીયા દંડ અથવા બંને.
અથવા જે ખબર આપવી જોઈએ તે કાંઈ ગુનો થયા વીગેરેની હોય તો·				ઉપર પ્રમાણે	બે વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમમાં અને પાછલી કલમમાં તફાવત એટલો છે કે પેહેલીમાં ખબર આપવાની કસુર કરવા બાબત છે અને આ કલમમાં જાણી બુઝીને કોઈ સરકારી નોકરને ખોટી ખબર આપવા બાબત દરશાવ્યું છે.

કોઈ સરકારી નોકરે કાયદા મુજબ સોગંદ ખાવાનું ફરમાવ્યા છતાં સોગંદ ખાવાની ના કેહેવી.

૧૭૮. સાચુ બોલાવવાને સોગંદ આપવાનો જે સરકારી નોકરને કાયદા મુજબ અખત્યાર હોય તેવા કોઈ સરકારી નોકરે સાચુ બોલવાને બંધાવા સારૂ કોઈ માણસને સોગંદ ખાવાનુ ફરમાવ્યા છતાં તે માણસ અગર તે પ્રમાણે સાચુ બોલવાને બંધાવા સારૂ સોગંદ ખાવાની ના કહે તો તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	જે કોરટમાં તે ગુનો થયો હોય તે કોરટ ક્રીમીનલ પ્રોસીજરના ૩૫ મા બાબના ઠરાવોને અનુસરીને ઈનસાફ કરે; અને તે ગુનો કોઈ કોરટમાં નહી થયો હોય તો ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિ. અથવા પરેસીડેનસી માજિ. ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધીની આસાન કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) નો દંડ અથવા બંને

ટીકા.—કાંઈ વ્યાજબી કારણ શિવાય કોઈ શાક્ષી તેને પુછેલા સવાલનો જવાબ આપવા ના પાડે તો માજીસ્ટરેટ તેને સાત દીવસ સુધી કેદની સજા કરી શકે, અથવા જો સેસન કોરટ હોય તો તેને ઘટીત લાગે તેટલા વખત સુધી કેદની સજા કરે, પણ જો તે દરમ્યાનમાં તે જવાબ આપવા કબુલ કરે તો તેની શીક્ષા માફ કરવી. અને જો જવાબ આપવાની ના પાડે તો ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ ૪૮૫ પ્રમાણે કરવુ.

સવાલ પુછવાનો અખત્યાર હોય એવા કોઈ સરકારી નોકરને કાંઈ

૧૭૯. કોઈ સરકારી નોકર પોતાના સરકારી ઓહદાના કાયદેસર અખત્યારનો અમલ કરતાં કોઈ બાબતમાં કાંઈ સવાલ પુછે, અને તે બાબતમાં તે સરકારી નોકરને સાચી વાત કહેવાની કાયદા મુજબ પોતાની ફરજ છતાં જે મા

સવાલનો જવાબ દેવાની ના કેહેવી. ણુસ તે સવાલનો જવાબ દેવાની ના કહે, તે માણુસને છ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	ક.૧૭૮માંબતાવેલી કોરટ અથવા માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે	૬ મહીના સુધીની આશાન કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—જે બાબતની તપાસ કરવાને સરકારી નોકરને અધીકાર હોય તેવી બાબતને લાગતા કોઈ સવાલનો જવાબ નહી આપવાથી આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થાય છે.

કાંઈ મજકુર ઉપર સહી કરવા ના કેહેવી. ૧૮૦. કોઈ માણુસે કાંઈ મજકુર કહ્યો હોય તે મજકુર ઉપર તેને સહી કરવાનું ફરમાવવાને કાયદા મુજબ મુખત્યાર હોય તેવા કોઈ સરકારી નોકરે તે મજકુર ઉપર સહી કરવાનું ફરમાવ્યા છતાં અગર તે માણુસ તે ઉપર સહી કરવાની ના કહે, તો તેને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવસે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પાછલી કલમમાં બતાવેલી કોરટ અથવા માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ મહીના સુધીની આસાન કેદ અથવા રૂ૫૦૦) દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ મેહેસુલ વીશેની તપાસમાં કોઈ શખસ જુબાની આપતો હોય તો તેમાં સહી કરવાને તે બંધાયેલો નથી, અને તેમ કરવાની ના પાડવાને માટે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થતો નથી.

કેદીને જડજે તેની તપાસ વખતે જે સવાલ પુછ્યા હોય તેનો જવાબ આપતાં જે કહેલું હોય તેમાં સહી કરવાને જો કેદી ના પાડે તો તેને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય નહી. રાણી વીરૂધ સીરસાપા ૪ મુ. ૧૫.

કોરોનરની (અકસ્માતથી થયેલાં મોત વીશે તપાસ કરનાર) રૂબરૂ આપેલી જુબાનીમાં સહી કરવા ના પાડવી એ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે.

જે સરકારી નોકર અથવા સખસોને સોગંદ આપવાનો અખત્યાર હોય તેની આગળ સોગંદ ખાઈને જુઠો મજકુર કેહેવો. ૧૮૧. કોઈ સરકારી નોકરને અથવા કાયદા મુજબ સોગંદ આપવાનો જેને અખત્યાર હોય એવા કોઈ બીજા સખસને કાંઈ પણ બાબતમાં સાચી વાત કહેવાને કાંઈ સોગંદથી કાયદા મુજબ બંધાયા છતાં જે માણુસ સદરહુ સરકારી નોકર અથવા, બીજા શખસને તે બાબતમાં એવો કાંઈ મજકુર કેહે કે તે ખોટો હોય. અને તે મજકુર ખોટો છે એમ તે માણુસ જાણતો કે માનતો હોય, અથવા તે ખરો છે એમ તે માણુસ માનતો ન હોય, તો તે માણુસને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે; અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, અથવા પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ, અથવા ૧ લા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી એમાંનાગમેતેપ્રકારની કેદ અથવા દંડ

ટીકા.—જે અમલદાર પોતાની હકુમત ઉપરાંત કોઈ કેસ ચલાવતો હોય તો કોઈ શખસ સાચેસાચુ કેહેવાને બંધાએલો નથી. ૨ મદ્રાસ. હા. કો. ૪૩૮.

કોઈ સરકારી નોકર પાસે તેનો કાયદેસર અખત્યાર અમલ માં અણાવીને બીજા શખસને નુકશાન કરાવવાના ઈરાદાથી ખોટી ખબર આપવી.

૧૮૨. કોઈ સરકારી નોકરથી પોતાના સરકારી હોદ્દાનો કાયદેસર અખત્યાર વાપરતાં કોઈ શખસને નુકશાન અથવા દુઃખ થાય, અથવા સાચેસાચી હકીકત તે સરકારી નોકરના જાણ્યામાં આવી હોય તો જે વસ્તુ જે તે સરકારી નોકરે ન કરવી જોઈએ અથવા જે વસ્તુ કરવામાં તેણે કસુર ન કરવી જોઈએ તે કરે, અથવા તે કરવામાં તે કસુર કરે, એવા ઈરાદાથી અથવા તે એમ કરશે, એવો સંભવ છે એવું જાણ્યા છતાં જે માણસ તે સરકારી નોકરને પોતે જે ખબર ખોટી જાણતો હોય અથવા ખોટી માનતો હોય એવી કાંઈ ખબર આપે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

(**अ**) **अ** કોઈ માજીસ્ટ્રેટને એવી ખબર આપે કે તમારા હાથ તળેના **ज्ञ** પોલીસ અમલદારે નોકરીમાં ગફલત કરી છે અથવા બદચાલ ચલાવી છે, અને તે ખબર ખોટી છે એમ તે પોતે જાણતો હોય તથા તે ખોટી ખબર પરથી તે માજીસ્ટ્રેટ **अ** ને બરતરફ કરશે એવો સંભવ છે એમ પણ તે જાણતો હોય, તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(**ब**) **अ** કોઈ સરકારી નોકરને એવી ખોટી ખબર આપે કે મને કરેલું નિમક **ज्ञ** એ એક છાંને ઠેકાણે સંતાડયું છે, અને તે ખબર ખોટી છે એમ પોતે જાણતો હોય, તથા તે ખોટી ખબરનો પરિણામ એવો થશે કે **ड** ની જગાનો ઝાડો લેવાશે, તથા **ज्ञ** ને દુઃખ થશે એવો સંભવ છે એમ પણ તે જાણતો હોય, તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬મહિનાસુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા—કોઈ કેદી પોતાના બચાવમાં કાંઈ કેહે, તે આ કલમના અરથ પ્રમાણે ખોટી ખબર આપી એમ કહી શકાય નહીં રાણી વીરૂધ દરીયાખાન. રનો. વે. પ્રો. ૧૨૮.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો ઠરાવવાને એવું સાબીત કરવું જોઈએ કે તે ખબર ખોટી છે એવું તોહોમતદાર જાણતો હતો અથવા ખોટી છે એવું માનવાને તેને પુરતુ કારણ હતું અને એવા જ્ઞાનથી ખબર આપી.

કોઈ સરકારી નોકરના કાયદેસર અખત્યારથી કાંઈ મીલકત જપ્ત થતી હોય તેમાં સામા થવું.

૧૮૩. આ શખસ સરકારી નોકર છે એમ જાણીને, અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં, તે સરકારી નોકરના કાયદેસર અખત્યારથી કાંઈ મીલકત જપ્ત થતી હોય તેમાં જે માણસ સામો થાય, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બેંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહિના સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા રૂ૧૦૦૦ દંડ અથવા બંને

ટીકા—હુકમનામાના દેણદારની સામે હુકમનામું બજાવવામાં જો કોઈ બેલીફ ત્રીજા શખસનું બારણું ઉઘાડે અને તે ઘરમાં હુકમનામાનો દેણદાર અથવા તેનો કાંઈ માલ મળી આવે નહીં તો બેલીફે ખોટો પ્રવેશ કર્યો કેહેવાય.

મીલકત જપ્ત થતી હોય તે કાયદેસર અખત્યારથી હોય અને તેમાં અટકાવ કરે તોજ શીક્ષાને પાત્ર થાયછે.

કોઈ સરકારી નોકરના અખત્યારથી વેચવા કાડેલી મીલકતના વેચવામાં અડચણ કરવી.

૧૮૪. કોઈ સરકારી નોકરના પોતાના સરકારી હોદાના કાયદેસર અખત્યારથી વેચવા કાઢેલી કાંઈ મીલકતના વેચાણમાં જે માણસ ઈરાદાથી કાંઈ અડચણ કરે, તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા પાંચસેં રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧મહીનાસુધી એમાંનાગમેતે પ્રકારનીકેદઅથવારૂ૫૦૦નો દંડઅથવાબંને

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણે ગુનેગાર થવાને એવું સાબીત કરવું જોઈએ કે મીલકત વેચવા કાઢેલી હતી, વેચવા કાઢનાર સરકારી નોકર હતો અથવા તેના હુકમથી કાઢી હતી, અને વેચાણ કરવામાં તોહોમતદારે હરકત કરી.

પણ જો કોઈ શખસ શુદ્ધબુદ્ધિથી પોતાની મીલકત છે એવું ધારી નોટીસ આપે તો તે હરકત કેહેવાય નહી.

કોઈ સરકારી નોકરના અખત્યારથી વેચવા કાઢેલી મીલકતની કાયદા વિરૂધ ખરીદી અથવા માગણી.

૧૮૫. કોઈ સરકારી નોકરના પોતાના સરકારી હોદાના કાયદેસર અખત્યારથી કાંઈ મીલકતનું વેચાણ થતું હોય તે વેચાણમાંથી તે મીલકત ખરીદ કરવાને ફલાણો શખસ કાયદા મુજબ અશક્ત છે એમ જાણ્યા છતાં તે શખસને હીસાબે, પછી તે સખસ પોતેજ હોય કે કોઈ બીજો શખસ હોય તોપણ જે માણસ તે મીલકત ખરીદ કરે અથવા તેની માગણી કરે અથવા માગણી કરેથી જે ફરજ પોતાની ઉપર આવતી હોય તે ફરજ અદા કરવાનો પોતાનો ઈરાદો નહી છતાં જે માણસ તે મીલકતની માગણી કરે, તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા બસેં રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારં ટે પોલીસ પકડીશકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લે ઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસતેરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનોમજિસ્ટરેટઇનસાફકરે	૧ મહીના સુધી ની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૨૦૦દંડઅથવાબંને.

ટીકા—જે સરકારી નોકરો ગેરકાયદેસર ખરીદ કરે છે અથવા માગણી કરે છે તેમને કલમ ૧૬૯ મુજબ શીક્ષા થાયછે.

કોઈ નદીમાં હોડી ફેરવવા વાસ્તે માજીસ્ટ્રેટ જાહેર લીલામ કરતો હોય અને તેમાં મશકરી ભરેલી રીતે માગણી કરે તો તેને આ કલમ લાગુ પડેછે. રાણી. વીરૂધ રીઝુદીન ૩. સધ. ક્રી. ૩૩.

કોઈ સરકારી નોકરને તેના સરકારી કામ કરવામા અડચણ કરવી.

૧૮૬. કોઈ સરકારી નોકરને તેના સરકારી કામ કરવામાં જે માણસ બુધિપુરવક અડચણ કરે, તે માણસને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા પાંચસેં રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શ કાય.	માંડીવા ળી શકા ય નહી.	પરેસીડેન્સી માજિસતરે ટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જાવરગનો માજિસતરે ટઈનસાફ કરે.	૩ મહિના સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથ વા દંડરૂ૫૦૦) અથવા બંને

ટીકા—કાયદેસર હવાલામાંથી કોઈ શખસ નાશી જાય તેને આ કલમ પ્રમાણે શીક્ષા થઈ શકે નહી પણ ક. ૨૨૪ મી પ્રમાણે તોહોમત મુકવું જોઈએ. રાણી વીરૂધ પોસુ ધંબાજી ૨ મું. હા. કો. ૧૩૪.

બુદ્ધિપુરવક હરકત કરી હોય તો ગુનોહ થાયછે.

કાયદા મુજબ મદદ કરવાની ફરજ છતાં કોઈ સરકારી નોકરને મદદ કરવામાં કસુર કરવી.

૧૮૭. કોઈ સરકારી નોકરને તેની સરકારી નોકરી બજાવવામાં મદદ કરવા અથવા આપવાની જે માણસની કાયદા પ્રમાણે ફરજ હોય, તે માણસ અગર ઈરાદાથી તે પ્રમાણે મદદ આપવામાં કસુર કરે, તો તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની આશાન કેદની અથવા બસેં રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે; અને મદદ માગવાનો કાયદા પ્રમાણે જેને અખતિયાર હોય એવા કોઈ સરકારી નોકરે કોઈ ઈનસાફની કોરટે કાયદા મુજબ કરેલા કોઈ હુકમ બજાવવાનાં કારણસર અથવા કાંઈ ગુનોહ થતો અટકાવવાના કારણસર અથવા કાંઈ હંગામો કે બખેડા બંધ પાડવાના કારણસર અથવા જે શખસની ઉપર કાંઈ ગુનહાનું તોહોમત મુક્યું હોય, કે જે કાંઈ ગુનહાનો તકસીરવાર હોય કે કાયદેસર કેદમાંથી નાશી ગયો હોય, એવા કોઈ શખસને પકડવાના કારણસર, તે મદદ માગી હોય તો તે માણસને છ મહિનાની મુદત સુધીની આશાન કેદની, અથવા પાંચસેં રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસીમાજિસ્ટ રેટ અથવા ૧ લા અ થવાર૨જાવરગનોમાજિ સતરેટઈનસાફ કરે.	૧ મહીના સુધી આસાન કેદ અથવા ૨૦૦ રૂપીયા દંડ અથવા બંને

અને જો કાંઈ હુકમ બજાવવા માં, ગુનો અટકાવવામાં વીગેરે કામોમાં કોઈ સરકારી નોકરે મદદ માગ્યા છતાં જાણીજોઈને મદદ કરવામાં કસુર કરેતો.	ઊપર પ્રમાણે.	૬ મહિના સુધી આસાન કેદ અથવા રૂ ૫૦૦) દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—જે માણસોએ સરકારી નોકરોને ખબર આપવી જોઇએ તેમ કરવામાં ગેર વરતણુંક ચલાવે તેમને ક. ૧૭૬ અને ૧૭૭ વીગેરે પ્રમાણે શિક્ષા થાય છે. કોઈ સરકારી નોકરને મદદ આપવાની ફરજ હોવા છતાં તે ફરજ તોડે તેમાં ગુન્હો બને છે.

ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ (આકટ ૧૮૨ નો ૧૦ મો) ની કલમ. ૪૨ પ્રમાણેઃ—ઇલ્લાકાના મુખ્ય શેહેરોની અંદર કે બાહાર કોઈ માજીસ્ટ્રેટ અથવા પોલીસ અમલદાર હેઠળ લખેલી બાબતોમાં જે માણસની વ્યાજબી રીતે મદદ માગે તેવાં દરેક માણસે તેને મદદ કરવી જોઈએ.

(૧) બીજા કોઈ માણસને પકડવાનો સદરહુ માજીસ્ટ્રેટને અથવા પોલીસ અમલદારને અધીકાર હોય તેવા માણસને પકડવામાં

(૨) સુલેહના ભંગનો, અથવા હરકોઈ નેહેર, રેલવે, ટેલીગ્રાફ, અથવા સારવજનીક મીલકતને નુકશાન કરવાની કોશીશનો અટકાવ કરવામાં.

(૩) હંગામો અથવા બખેડો બંધ પાડવામાં.

તેજ કાયદાની કલમ ૪૩ પ્રમાણે જ્યારે પોલીસ અમલદાર શિવાય બીજા કોઈ શખ્સના નામનુ વારંટ કરવામાં આવે, ત્યારે જે શખ્સના નામનું તે વારટ કર્યું હોય તે શખ્સ નજદીક હોય અને વારંટ બજાવવાનું કામ કરતો હોય તો બીજો કોઈ પણ શખ્સ તે વારંટ બજાવવામાં મદદ કરવાને મુખત્યાર છે.

કોઈ સરકારી નોકરે કાયદા મુજબ જાહેર કરેલો હુકમ ન માનવો.

૧૮૮. કોઈ સરકારી નોકરને કાંઈ હુકમ જાહેર કરવાનો કાયદા મુજબ અખતિયાર હોય, તે પ્રમાણે હુકમ જાહેર કરીને તે કોઈ માણસને એ પ્રમાણે ફરમાવે કે તમારે ફલાણા કામથી દુર રેહેવું, અથવા તમારા કબજામાં કે તમારા વહિવટમાં ફલાણી મીલકત છે તે બાબત ફલાણી તરેહનો બંદોબસ્ત રાખવો અને એ પ્રમાણે તે સરકારી નોકરે ફરમાવેલું છે એમ જાણ્યા છતાં તે માણસ તે હુકમ ન માને અને તે હુકમ તેણે ન માનવાથી અગર કાયદેસર કહેલા કોઈ શખ્સોને કાંઈ અડચણ, દુખ, કે નુકશાન થાય અથવા થશે એવું થાય અથવા કાંઈ અડચણ, દુખ કે નુકશાનનું જોખમ થાય અથવા થશે એવું થાય, તો તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા બસે રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને અગર તેણે તે હુકમ ન માનવાથી માણસની જીંદગીને, તનદુરસ્તીને અથવા સલામતીને જોખમ થાય અથવા થશે એવું થાય અથવા હંગામો કે બખેડો થાય અથવા થશે એવુ થાય, તો તે માણસને છ મહિનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો—તે ગુન્હેગારે હાની કરવાનો ઈરાદો કરવો જોઈએ અથવા તે હુકમ ન માનેથી હાની થવાનો સંભવ છે એવો તેને વિચાર થવો જોઈએ; એમ કાંઈ જરૂર નથી તે એમ જાણે કે હું ફલાણો હુકમ માનતો નથી, તથા તે હુકમ તેણે ન માનવાથી હાની થાય અથવા થશે એવો સંભવ હોય, તો બસ છે.

દ્રષ્ટાંત.

જે સરકારી નોકરને કાયદા મુજબ હુકમ જાહેર કરવાનો અખત્યાર હોય એવો કોઈ સરકારી નોકર અગર એ પ્રમાણે એક હુકમ જાહેર કરે કે ફલાણો ધરમ સંબંધીનો વરઘોડો ફલાણે રસ્તે થઈને જાય નહી અને પછી જાણીબુજીને **અ** તે હુકમ ન માને, અને તેથી હંગામાનું જોખમ થાય, તો **અ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ જાણવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિશતરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ મહીનાસુધીઆશાન કેદ અથવા રૂ૨૦૦ દંડઅથવા બંને.

અથવા તે નહી માનવાથી માણસની જિંદગીને, તનદુરસતીને અથવા સલામતીને જોખમ થાય તો.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૬ મહિના સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ રૂ ૧૦૦૦) અથવા બંને

ટીકા.—પાછલા ભાગ પ્રમાણે જો વધારે શિક્ષા કરવામાં આવી હોય તો તે ફેંસલામાં બતાવવું જોઈએ કે એવી હકીકતો છે કે જેથી કરીને વધારે શિક્ષા થઈ શકે રાણી વીરૂધ રતનરાવ. ૩ મુ. હા. કોઈ. ૩૨.

કરેલો હુકમ ખરો હતો કે નહીં. એ જોવાની જરૂર નથી. પણ જે સરકારી નોકરને તે હુકમ કરવાની સત્તા છે તેણે હુકમ કરયો હોય તો બસ છે.

પણ આવો હુકમ જે શખ્સે કરયો હોય તે શખ્સને તેવો હુકમ કરવાને જો બીલકુલ અધીકાર હોય નહીં તો જે માણસની સામે તે હુકમ કરયો છે, તે તેને નીરૂપયોગી ગણી શકે; જેમકે એક શખ્સ કોઈ મીલકત ઉપર પોતાનો હક બતાવતો હોય તો તેવી મીલકતમાં વચે નહી પડવાને વાસ્તે કોઈ માજીસ્ત્રેટ બીજા શખ્સને હુકમ કરે, પણ તે માજીસ્ત્રેટ તે મીલકત વેચાવાનો હુકમ કરી શકે નહીં, અને કોઈ પણ શખ્સ આવો હુકમ રદ કરાવી શકે.

ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ (૧૮૮૨ નો ૧૦ નો આકટ) ની ૧૪૪ મી કલમમાં બતાવ્યુ છે કે—

જો કોઈ જીલ્લા માજીસ્ટરેટ અથવા પેટા તુકડી માજીસ્ટરેટ અથવા અધીકારવાળા માજીસ્ટરેટની નજરમાં એમ આવે કે ફલાણા શખસને હેઠળ લખ્યા પ્રમાણે ફરમાવ્યાથી કાયદાસર રીતે કામ કરનારા કોઈ પણ માણસોને અડચણ, દુઃખ અથવા નુકશાન થતુ અથવા અડચણ, દુખ. અથવા નુકશાનનું જોખમ થતું અથવા માણસની જીંદગીને અથવા તનદુરસ્તીને અથવા સલામતીને જોખમ થતુ અથવા કાંઈ હંગામો અથવા બખેડો થતો ઘણુ કરીને અટકશે અથવા અટકે એવુ છે તો તે માજીસ્ટરેટ એક લખેલો હુકમ કાહાડીને તે માણસને ફરમાવે કે તમારે ફલાણા કામથી દુર રેહેવુ અથવા તમારા કબજામાંની ફલાણી મિલકતની ફલાણી વ્યવસ્થા કરવી.

કોઈ સરકારી નોકરને નુકશાન કરવાનો ડર દેખાડવો.

૧૮૯. કોઈ સરકારી નોકરને પોતાના સરકારી ઓહદાના અમલ સંબંધી કાઈ કામ કરવાને, અથવા કાંઈ કામ ન કરવાને, અથવા કાંઈ કામમાં ઢીલ કરવાને લલચાવવાના કારણુસર, તે સરકારી નોકરને ખુદને, અથવા જે શખસની સાથે તે સરકારી નોકરને સંબંધ છે એમ પોતે માનતો હોય એવા કોઈ શખસને, કાઈ નુકશાન કરવાનો, જે માણસ ડર દેખાડે તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદઅથવા દંડ, અથવાબંને.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સીદ્ધ કરવાને એવું સાબીત કરવાની જરૂર છે કે જે શખસને નુકશાન કરવાનો ડર દેખાડવામા આવ્યો છે તે શખસ સરકારી નોકર છે, અને એ ડર દેખાડવાની મતલબ એવી છે કે તેને ખુદને નુકશાન કરવું, અથવા જેહેની સાથે તેહેનો સંબંધ હોય તેને નુકશાન કરવું અને એટલા સારૂં કે તે પોતાના હોદાનું કામ કરે અગર ન કરે.

કોઈ સરકારી નોકરની પાસે આશરો માગવાની અરજ કરવાથી દુર રેહેવાને કોઈ શખસને લલચાવવા સારૂ તેને નુકશાન કરવાનો ડર દેખાડવો.

૧૯૦. કાંઈ નુકશાનથી કોઈનું રક્ષણ કરવાનો અથવા કરાવવાનો જે સરકારી નોકરને કાયદા મુજબ અખત્યાર હોય, એવા કોઈ સરકારી નોકરની આગળ કોઈ શખસને કાંઈ નુંકશાનથી પોતાનું રક્ષણ થવા બાબત કાયદેસર, અરજ ન કરવાને અથવા અરજ કરતો અટકાવવાને લલચાવવાના કારણસર, જે માણસ તે શખસને કાંઈ નુંકશાન કરવાનો ડર દેખાડે તે માણસને એક વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનોમાજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ સરકારી નોકરની પાસે આશરો માગવાની અરજ કરવાથી દુર રેહેવાને કોઈ શખસને લલચાવવાસારૂ તેહેને ડર દેખાડવો તેને માટે આ કલમ છે.

બાબ ૧૧ મો.

ખોટા પુરાવા તથા સરકારી ઈનસાફ વિરૂધ ગુન્હા બાબત.

ખોટી શાહેદી આપવી.

૧૯૧. કાંઈ સોગંદથી અથવા કાયદાના ખાસ ઠરાવથી સાચુ બોલવાને જે માણસ કાયદા મુજબ બંધાયેલો હોય, અથવા કાંઈ પણ બાબત સંબંધી કાંઈ એકરાર કરવાને કાયદાથી બંધાએલો હોય, તે માણસ એવી કાંઈ વાત કેહે કે જે ખોટી હોય, અને જે ખોટી છે એમ તે જાણતો કે માનતો હોય, અથવા ખરી છે એમ તે ન માનતો હોય, તો તે માણસે ખોટી સાહેદી આપી એમ સમજવું.

ખુલાસો ૧ લો—કાંઈ વાત મોહોડેથી કહી હોય અથવા કોઈ બીજી રીતે કહી હોય તોપણ તેને આ કલમના અરથ પ્રમાણેની વાત સમજવી.

ખુલાસો ૨ જો—શાહેદી આપનાર શખસ પોતાના માનવા બાબત જે ખોટી વાત કેહે, તેને પણ આ કલમના અરથ પ્રમાણેની વાત સમજવી અને જેમ જે વસ્તુ કોઈ શખસ જાણતો ન હોય ને તે કેહે કે હું જાણુ છું તેથી તે શખસ ખોટી શાહેદી આપ્યાનો ગુન્હેગાર થાય તેમજ જે વસ્તુ તે માનતો નહી હોય તે વિશે તે એમ કહે કે હું એ માનુંછું તો તેથી પણ તે શખસ ખોટી શાહેદી આપ્યાનો ગુન્હેગાર થઈ શકે છે,

દ્રષ્ટાંત.

(अ) ज्ञ ની ઉપર ब નો હજાર રૂપીયાનો એક વ્યાજબી દાવો છે તેની મજબુતીમાં ઈનસાફની વખતે अ આવીને એવા ખોટા સોગંદ ખાય કે ब નો દાવો વ્યાજબી છે એમ ज्ञ ને કબુલ કરતાં મેં સાંભળ્યો, તો अ એ ખોટી શાહેદી આપી એમ સમજવુ.

(ब) કાંઈ સોગંદથી સાચુ બોલવાને બંધાએલો છતાં, अ એ પ્રમાણે કહે કે ફલાણી સહી ज्ञ ની લખેલી છે એમ હું માનું છું, અને ज्ञ ની લખેલી છે એમ તે ન માનતા હોય, તો એ ઠેકાણે अ જે વાત પોતે ખોટી જાણે છે તે કહે છે, માટે તેણે ખોટી સાહેદી આપી એમ સમજવુ,

(क) ज्ञ ના અક્ષરનું વલણ अ જાણે છે અને તે એ પ્રમાણે કહે કે ફલાણી સહી ज्ञ ની લખેલી છે એમ હું માનું છું, અને તેમજ તે સહી તેની લખેલી છે એમ अ સુધબુધિએ માનતો હોય, તો એ ઠેકાણે अ ની વાત ફકત તેના માનવા વિશે છે અને તેના માનવા વિશે તે સાચી છે, માટે, અગર તે સહી ज्ञ ની લખેલી ન હોય તોપણ अ એ ખોટી શાહેદી આપી એમ સમજવુ નહી.

(ड) કાંઈ સોગંદથી સાચુ બોલવાને બંધાએલો છતાં, अ એ પ્રમાણે કેહે કે ફલાણે દાહાડે ज्ञ ફલાણે ઠેકાણે હતો એમ હું જાણુ છુ, અને તે બાબત अ કાંઈ જાણતો ન હોય, તો, અગર તે દહાડે ज्ञ તે ઠેકાણે હતો કે નહી તો પણ अ એ ખોટી શાહેદી આપી એમ સમજવુ.

(इ) अ કોઈ સમજાવનારો કે તરજુમો કરનારો છે, અને તે જે વાત અથવા લેખ ખરી રીતે સમજાવવા અથવા તેનો તરજુમો કરવાને સોગંદથી બંધાએલો છે, તે વાતની અથવા લેખની એવી સમજણ આપે અથવા એવો તરજુમો કરે, અથવા તે સમજણ અથવા તરજુમો ખરો છે એમ સરટીફીકેટ આપે, કે તે સમજણ અથવા તરજુમો ખરો ન હોય, અને તે તેને ખરો માનતો ન હોય, તો अ એ ખોટી શાહેદી આપી એમ સમજવું.

ખોટો પુરાવો બનાવવો.

૧૯૨. જે માણસ કાંઈ બીના બનાવે, અથવા કાંઈ ચોપડી કે દફતર મધ્યે કાંઈ ખોટી રકમ લખે, અથવા કાંઈ લેખ કરે અને તેમાં કાંઈ ખોટી વાત લખે, એવા ઈરાદાથી કે કોઈ ઈનસાફી મુકદમામાં, અથવા કોઈ સરકારી નોકરની આગળ તેના સરકારી ઓહદાથી કાયદા મુજબ ચાલતાં મુકદમામાં, અથવા કોઈ લવાદની આગળ તે બીના, ખોટી રકમ, અથવા ખોટી વાત પુરાવામાં રજુ થાય, તથા તે રજુ થનારી બીના અથવા ખોટી રકમ, અથવા ખોટી વાતથી તે મુકદમામાં પુરાવા ઉપરથી જે શખસ કાંઈ અભિપ્રાય બાંધનાર હોય તે શખસના મનમાં તે મુકદમાંના ફેસલાને લગતી કાંઈ જરૂરની બાબત સંબંધી ખોટો અભીપ્રાય આવે, તો તે માણસે ખોટો પુરાવો બનાવ્યો એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) ज्ञ ની એક પેટીમાં अ કાંઈ ઘરેણાં મુકે, એવા ઈરાદાથી કે તે ઘરેણાં પેટીમાંથી જડે, તથા એ બીનાથી ज्ञ ની ઉપર ચોરી સાબીત થાય, તો अ એ ખોટો પુરાવો બનાવ્યો એમ સમજવું.

(ब) अ પોતાની દુકાનના ચોપડામાં એક ખોટી રકમ લખે, એટલા સારૂ કે કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં તે પુષ્ટીકર પ્રમાણે દાખલ વાપરવી, તો अ એ ખોટો પુરાવો બનાવ્યો એમ સમજવું.

(क) ज्ञ ની ઉપર બદમશ્વરતનો ગુન્હો સાબિત કરવાના ઈરાદાથી अ ज्ञ ના જેવા અક્ષર કરીને એક કાગળ લખે, એવી રીતે કે જાણે તે કાગળ તે બદમશ્વરત માંહેના કોઈ સોબતિને લખે-

સો હોય અને પોલીસના અમલદારો ફલાણે ઠેકાણે ખોળ કરશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને તે કાગળને તે ઠેકાણે મુકે, તો અ એ ખોટો પુરાવો બનાવ્યો એમ સમજવું.

ટીકા.—પાછલી કલમમાં એટલે ૧૯૧ મી કલમમાં એવી બાબતો બતાવી છે કે જેમાં કોઈ પણ પક્ષકારને સાચે સાચી વાત કેહેવાની છે. તેથી કરીને જે કોઈ વેપારી આવક વેરો ઠેહરાવનારા કોઈ કમીશનરને પોતાની આવક વીશે કાંઈ પત્રક ભરી મોકલે તો તેણે કલમ ૧૯૧ મુજબ, કેહેણુ કર્યું એમ સમજવું; માટે તેણે સાચે સાચુ કેહેવું જોઈએ, તેવીજ રીતે કોઈ મ્યુનીસીપાલીટીના વેરાનું પત્રક કોઈ શખ્સ ઉપર તેમાં પોતાનો કર ભરી મોકલવા મોકલ્યું હોય અને તેમાં જુઠુ લખે તો તે પણ ગુન્હેગાર થાય છે; તેવીજ રીતે કોઈ ખત રજીસ્ટર કરવા કોઈ રજીસ્ટારે કાંઈ સવાલ પુછ્યા હોય અને તેનો જવાબ જુઠો આપે તો ગુન્હેગાર થાય છે, કેમકે કાયદાની રૂએ તે શખ્સ સાચે સાચુ કેહેવાને બંધાયલો છે.

પણ કોઈ ઘોડાનો વેપારી હોય અને તે ઘોડાના સારાપણા વીશે કાંઈ કેહે તો તેણે ખોટી સાહેદી આપી એમ સમજવું નહીં કેમકે તે પ્રસંગે તે કોઈ પણ કાયદાથી અથવા સોગનથી સાચે સાચુ કેહેવાને બંધાયલો નથી અને તેથી કરીને ક. ૧૯૧ મુજબ તેના ઉપર કામ ચલાવી શકાય નહી.

આ કલમમાં જે ખોટો પુરાવો બનાવવા બાબત છે તે એવો હોવો જોઈએ કે જે અમલદારની રૂબરૂ તે કામ ચાલે છે તે અમલદાર તે વીશે કોઈને નુકશાન થાય એવી રીતે ખોટો અભીપ્રાય કરી શકે. પણ એમ ધારો કે કાંઈ ખરો અભીપ્રાય થઈ શકે ત્યારે કેમ કરવું? જેમકે કોઈ વેપારી જે કોઈ શખ્સને કાંઈ માલ આપ્યો હોય, પણ તે વીશે પોતાના ચોપડામાં કાંઈ મુદ્દો હોય નહીં અને તેથી કરીને પોતાના ચોપડામાં કાંઇ રકમ દાખલ કરે, તો શું આ ખોટો પુરાવો બનાવ્યો એમ કહેવાય કે નહી,? તેનો પરીણામ એ થાય કે કાંઈ મુદાની બાબત ઉપર સારો અભીપ્રાય રાખવાને જડજનું મન ઉશ્કેરાય; એટલે કે વાદીની ચોપડીમાં એવી કોઈ રકમ હતી કે નહીં કે જેથી કરીને એમ જણાઈ આવે કે તે માલ આપ્યો હતો કે નહોતો આપ્યો. પણ એવો ખોટો અભીપ્રાય રાખવાને એનું મન ઉશ્કેરાય, કે તે બાબત વીશે વાદીના ચોપડામા રકમ હતી કે નહીં; ખરૂં જોતાં તે નહોતી, તેથી કરીને તેણે ખોટો પુરાવો બનાવ્યો એમ ગણી શકાય.

ખોટી શાહેદી તથા ખોટા પુરાવાની શીક્ષા.

૧૯૩. જે માણસ કાંઈ ઈનસાફી મુકદમાંના કોઈ પણ ભાગમાં ઈરાદાથી ખોટી શાહેદી આપે, અથવા કોઈ ઇનિસાફી મુકદમાના કોઈ પણ ભાગમાં વપરાય એવા કારણસર ખોટો પુરાવો બનાવે તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; તથા બીજી કોઈ બાબતમાં જે માણસ ઈરાદાથીખોટી શાહેદી આપે અથવા ખોટો પુરાવો બનાવે, તે માણસને ત્રણ વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

ખુલાસો ૧ લો—કોઈ કોરટ મારસલ અથવા મીલીટરી કોરટ આવ રિકવેરટરની આગળ તજવીજ ચાલતી હોય તેને ઈનસાફી મુંકદમો સમજવો.

ખુલાસો ૨ જો.—કોઈ ઈનસાફની કોરટની આગળ મુકદમો ચાલતાં પેહેલાં કાયદાએ ફરમાવેલી તજવીજ થતી હોય તેને ઈનસાફી મુકદમાનો એક ભાગ સમજવો, પછી તે તજવીજ કોઈ ઈનસાફની કોરટની આગળ નહી થતી હોય તોપણ.

દ્રષ્ટાંત.

ક ને તેનો ઇનસાફ થવા સારૂ કમિટ કરવો જોઈએ કે નહી એ ઠરાવવા સારૂ કોઈ માજીસ્ટ્રેટની આગળ ચાલતી તજવીજમા અ સોગંદ ખાઈને એવી વાત કેહે કે જે ખોટી

છે એમ તે જાણતો હોય, તો એ તજવીજ ઈનસાફી મુકદ્દમાનો એક ભાગ છે, માટે **અ** એ ખોટી શાહેદી આપી એમ સમજવુ.

ખુલાસો ૩ જો—કોઈ ઈનસાફની કોરટે કાયદા મુજબ કાંઈ તજવીજ કરવાનું ફરમાવ્યું હોય, અને તે તજવીજ કોઈ ઈનસાફની કોરટના હુકમ મુજબ થતી હોય, તો તે તજવીજને ઈનસાફી મુકદમાનો એક ભાગ સમજવો પછી તે તજવીજ કોઈ ઈનસાફની કોરટની આગળ નહી થતી હોય તોપણ, કાંઈ જમીનની હદ મુકરર કરવા સારૂ એક ઈનસાફની કોરટે કોઈ અમલ દારને તે જગોપર મોકલ્યો હોય, તે અમલદારની આગળ થતી તજવીજમાં **અ** સોગંદ ખાઈને એવી એક વાત કેહે કે જે ખોટી છે એમ તે જાણતો હોય, તો, એ તજવીજ ઈનસાફી મુકદમાનો એક ભાગ છે માટે, **અ** એ ખોટી સાહેદી આપી એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જમીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા પહેલા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પરકારની કેદ તથા દંડ.
અને જો બીજા કોઈ કામમાં ખોટી શાહેદી આપી હોય અથવા ખોટા પુરાવો બનાવ્યો હોય તો.			બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૩ વરસ સુધીબેમાંના ગમે તે પરકારની કેદ તથા દંડ.	

ટીકા—આ કલમમાં "ઈનસાફી મુકદમો" એ શબ્દો બતાવ્યા છે તેનો એવો અરથ છે કે કોઈપણ જડજ જે પોતાના હોદ્દાની રૂએ કામ કરતો હોય તેની રૂબરૂ જે મુકદમો ચાલતો હોય તે મુકદમો; અને જડજ કોને કેહેવો તેની વાખ્યા કલમ ૧૯ માં બતાવેલી છે પણ આ કલમમા તેનો અરથ છે કે ઈનસાફનું કામ કરતી વખતે પોતાની રૂબરૂ જે કેસ ચાલતો હોય તેમાં જે કોરટ કાંઈપણ કરે, તે ઈનસાફી મુકદમો સમજવો; અને વળી ઈનસાફી મુકદમાના કોઈ પણ ભાગમાં જો ખોટો પુરાવો અપાયો હોય અને તેમાં ફેંસલો આપી શકાય એમ ના હોય તોપણ તે ઈનસાફી મુકદમાનો ભાગ કહી શકાય. જેમકે કોઈ ફોજદારની રૂબરૂ અપહરણના તોહોમતની તપાસ ચાલતી હોય, તો તે કામમાં જો કે ફોજદાર છેવટ ફેંસલો કરી શકતો નથી તોપણ તેની કરેલી તપાસ ઈનસાફી મુકદમાનો ભાગ કહી શકાય. કલમ ૧૯ માં જડજની જે વાખ્યા આપી છે તે એવી છે કે કોઈપણ શખસ પોતાના હોદ્દાની રૂએ છેવટ ફેંસલો આપી શકે તે શખસ જડજ કેહેવાય વીગેરે, એવી મતલબ છે, તેમ છતાં પણ મજકુર તપાસ ઇનસાફી મુકદમાનો ભાગ ગણી શકાય.

પણ જો તે તપાસ ઈન્સાફી મુકદમામાં કાંઈ પણ સંબંધ વીનાની બાબત વીશે થઈ હોય તો એમ ન થાય. જેમકે કોઈ માજીસ્ત્રેટને કોઈ નનામો કાગળ મળ્યો, તેમાં એમ લખેલું છે કે કોઈ અમુક શખ્સોએ એક ખુન કર્યુંછે, અને તે ઉપરથી તે માજીસ્ત્રેટે કોણે તે કાગળ લખ્યો છે તે વીશે પુરાવો લીધો, તો તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે માજીસ્ત્રેટે કરેલી તે તપાસ ઈન્સાફી મુકદમાનો ભાગ ગણી શકાય નહીં અને તેથી કરીને ક. ૧૯૨ પ્રમાણે સજા થઈ શકે નહીં. રાણી વીરૂધ વઈકુંઠનાથ. ૧ આર. સી. ફી. ૭૧.

જંગલ ખાતાના અધીકારી તેમજ બીજા કોઈ અધીકારી જેમને કાંઈ તજવીજ કરી કોરટ ભરવાની સત્તા નથી તેમની રૂબરૂ કાંઈ ખોટો હીસાબ બનાવી રજુ કરયો હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો નથી. રાણી વિરૂદ્ધ રામજીરાવ. ૧૨ મુ. હા. કા. ૧.

પેહેલા વરગના માજીસ્ત્રેટની રૂબરૂ કાંઈ ગુન્હો થયો હોય, અને ફરીયાદી કરવા તે મંજુરીયાત આપતો ના હોય તો પ્રથમ અરજી જીલ્લા માજીસ્ત્રેટને કરવી પણ સેશન કોરટને કરવી નહી, રાણી વિરૂદ્ધ પદમન ભાયાઈ, રાણી વિરૂદ્ધ ગુરૂ દીયાળ.

ખોટો પુરાવો આપવો એ જે કોરટની રૂબરૂ ખોટો પુરાવો અપાયો હોય, તે કોરટનું અપમાન કરવા બરોબર છે અને તેથી કરીને તેની તપાસ તેજ કોરટ કરી શકે નહી. રાણી વિરૂદ્ધ નવરંગબેગ, ૧૦ મું. હા. કો. ૭૩. રાણી વિરૂદ્ધ પરસાપા. ૧ ઈ. લો. રી. મું. ૩૩૯. રાણી વિરૂધ ગાજીકોમરાણા. ૧ ઈ. લો. રી. મુ. ૩૧૧

જ્યારે કોઈ શાહેદ કમીટ કરનારા માજીસ્ત્રેટની રૂબરૂ કાંઈ કહે અને તેથી ઉલટુજ સેશન જડજને ત્યાંહાં કહે, અને એ બાબતમાંથી કીયું ખોટુ છે, તે વિશે કાંઈ જણાય નહી તો તેણે સેસન કોરટની રૂબરૂ ગુન્હો કરયો નથી એમ સમજવું, કે જેથી કરીને તે કોરટ, માજીસ્ત્રેટની કોરટને પોતાની રૂબરૂ કરેલા ગુન્હાની તપાસ કરવાને મંજુરીયાત આપી શકે. રાણી વિરૂદ્ધ નોમલ.

જે કોરટ મંજુરીયાત આપે તે કોરટે કીયા શબ્દો ખોટા છે એ સ્પષ્ટ બતાવવું જોઈએ. અને ખોટો પુરાવો આપવા બાબત સાધારણ મંજુરીયાત આપવી જોઈએ નહી પણ સ્પષ્ટ શબ્દો બતાવવા જોઈએ.

જો તોહોમતદાર મહારાણીની વિલાયતી રઈયત હોય તો હાઈકોરટમાં તેની તપાસ થવાને જે અમલદારને કમીટ કરવાની સત્તા હોય તે અમલદારની રૂબરૂ હાજર થવાનેતેની પાસેથી જામીન લે અથવા કેદમાં મોકલે.

દેહાંત સીક્ષા જોગ ગુન્હો કોઈની ઉપર સાબીત કરવાના ઈરાદાથી ખોટી શાહેદીઆપવી અથવા ખોટો પુરાવો બનાવવો.

૧૯૪. જો કોઈ માણસ ખોટી સાહેદી આપે અથવા ખોટો પુરાવો બનાવે એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરવાથી કોઈ શખસની ઉપર આ કાયદા મુજબ (સને ૧૮૭૦ ના આકટ ૨૭ મા પ્રમાણે "ઈંગલાંડ દેશના કાયદા મુજબ") દેહાંત સીક્ષા જોગ હોય એવો કોઈ ગુન્હો સાબીત થાય અથવા તેમ કરવાથી સાબીત થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરષની મુદત સુધીની સખત કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે, અને અગર તે ખોટી શાહેદીને લીધે કોઈ બેગુન્હા શખસની ઉપર ગુન્હો સાબીત થઈને તેનો જીવ લેવામાં આવે તો તે ખોટી શાહેદી આપનાર શખસને અગર તો મોતની અથવા ઉપર બ્યાન કરેલી સીક્ષા કરવામાં આવશે.

અગર તેમ કરવાથી કોઈ બેગુન્હા શખસની ઉપર ગુન્હોસાબીત થઈ ને તેનો જીવ લેવામાં આવે તો.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	શેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જિવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા દસ વરસ સુધી સખત કેદ તથા દંડ.

અને જો તેમ કરવાથી કોઈ બે ગુનહા શખસની ઊપર ગુનોહ સાબીત થઈને તેનો જિવ લેવામાં આવે તો.	ઉપર પ્રમાણે.	મોત અથવા ઊપર મુજબ.

ટીકા—**અ** શખસ ઉપર ખુનની તપાસ ચાલતી હતી તે વખતે એક શખસે કહ્યું કે **અ** એ ખુન કર્યું નથી, પણ **બ** નામનો શખસ જે વખતે પોલીસના હવાલામાં હતો નહી, તેણે ખુન કરયું છે, એમ કહ્યુ, તો તેણે કલમ ૧૯૪ પ્રમાણે ગુન્હો કરયો નથી, કેમકે તેના પુરાવાથી કોઈ શખસને દેહાંત શિક્ષા જોગ ગુન્હાનો ગુન્હેગાર કરી શકાય તેમ નથી. પણ તેને કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે શિક્ષા થઈ શકે. રાણી વિરૂદ્ધ હરદયાળ. ૩ બે. લો. રી. અપેલેન્ટ ક્રીમીનલ ૩૫.

સમુદ્રપારની અથવા કેદનીશી-

૧૯૫. જે માણસ ખોટી શાહેદી આપે, અથવા ખોટો પુરાવો બનાવે, એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરવાથી કોઈ શખસની ઉપર આ કાયદા મુજબ (સને

ક્ષા થઈ શકે એ- વો ગુન્હો કોઈની ઉપર સાબીત ક- રવાના ઈરાદાથી ખોટી શાહેદી આ પવી અથવા ખો- ટો પુરાવો બના- વવો.

૧૮૭૦ ના આકટ ૨૭ મા પ્રમાણે "અથવા ઈંગલાંડ દેશના કાયદા મુજબ") દેહાંત શિક્ષા જોગ નહી પણ જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા સાત વરસ અ- થવા તેથી વધારે મુદત સુધી કેદની, શીક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુન્હો સાબી- ત થાય અથવા તેમ કરવાથી સાબીત થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં; તો તે માણસને જે માણુસની ઉપર તે ગુન્હો સાબેત થયો હોય તેને જે શીક્ષા કરવામાં આવે, તે શિક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

એક ઈનસાફની કોરટ આગળ **અ** ખોટી શાહેદી આપે એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરવા- થી **બ** ની ઉપર ડાકાઈટીનો ગુન્હો શાબીત થાય. ડાકાઈટીની શીક્ષા જીવતાં સુધી સ- મુદ્રપાર, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની, દંડ સાથે અથવા દંડ વિના. કેદ એ છે માટે **અ** તે સમુદ્રપારની, અથવા, દંડ સાથે દંડ વિના; કેદની શીક્ષાને લાયક છે એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે નહી	પ્રથમ વા રંટનીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કો રટ,ઈનસા ફ કરે.	તે ગુનહાને માટેજે શિક્ષા હોય તેજ શિક્ષા.

ટીકા—કોઈ શખસ પોતાનું ઘર બાળે અને તે ઘર બીજાએ બાળ્યું, એવું તેના ઉપર તો- હોમત મુકે તો તેને કલમ ૨૧૧ મુજબ ગુન્હેગાર ઠરાવવો જોઈએ, અને આ કલમ પ્રમાણે નહી. રાણી વિરૂદ્ધ ભગવાન અહીર. ૮ સધ. ક્રી. ૬૫.

ખોટો પુરાવો. ૧૯૬. કાંઈ શાહેદી ખોટી છે અથવા પુરાવો બનાવટનો છે એવું જા- ણીને જે માણસ દુષ્ટ ભાવથી તે શાહેદી અથવા પુરાવાને ખરી શાહેદી અ- થવા ખરા પુરાવાની માફક વાપરે અથવા વાપરવા કોશીશ કરે, તે માણસને જાણે તેણે ખોટી શાહેદી આપી હોય અથવા ખોટો પુરાવો બનાવ્યો હોય એવી રીતે શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગરવારંટે પોલીસ પ કડી શકે નહી.	પ્રથમ વારં ટ નીકળે.	તેવી સાહેદી આપવાના ગુનાહને માટે જામીન લેઈ શકાતો હોય, તો લેઈ શકાય, નહી તો નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	શેસન કોરટ, અથવા પરેસીડેનસી માજિ સટરેટ, અથવા૧ લા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે	ખોટી શાહેદી આપ વા અથવા ખોટો પુરાવો બનાવવા મા ટે જે સજા હોય તે.

ટીકા.—જે કહ્યું છે તે ખોટું હતું એવું તે જાણતો હતો અથવા માનતો હતો એ કાંઈ બસ નથી. સાહેદોનું પણ તેવુંજ જ્ઞાન હતું એમ જરૂર છે, કેમકે નહીં તો પુરાવો ખોટો કેહેવાય નહીં.

ખોટુ સરટીફી કેટ આપવું અથ વા તે પર સહી કરવી.

૧૯૭. જે સરટીફીકેટ આપવાનું અથવા જે સરટીફીકેટ ઉપર સહી કર- વાનું કાયદામાં ફરમાવ્યું હોય એવું સરટીફીકેટ; અથવા જે હકીકતના પુરાવામાં જે સરટીફીકેટ કાયદા પ્રમાણે લઈ શકાય તેવી કાંઈ હકીકત બાબતનું કાંઈ સર- ટીફીકેટ, કાંઈ જરૂરની બાબતમાં ખોટુ છે એમ જાણીને અથવા એમ માનીને

જે માણસ તે સરટીફીકેટ આપે અથવા તે પર સહી કરે, તેને જાણે તેણે ખોટી સાહેદી આપી હોય એવી રીતે સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનોમાજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	ખોટી સાહેદી આપવા માટેજે શિક્ષા હોય તે

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે તોહોમત સાબીત કરવાને સારૂ નીચે પ્રમાણે હકીકતો હોવી જોઈએ.

૧ સરટીફીકેટ આપ્યું અથવા સહી કરી.

૨ સરટીફીકેટમાં બતાવેલી બીનામાંની મુખ્ય બીના ખોટી છે.

૩ સરટીફીકેટ આપનાર જાણતો હતો અથવા માનતો હતો કે મુખ્ય બીના ખોટી છે, તેમ છતાં સરટીફીકેટ આપ્યું

કાંઈ જરૂરની બાબતમાં ખોટુ છે એવુ જાણેલું સરટીફીકેટ ખરાની માફક વાપરવુ.

૧૯૮. એવું કાંઈ સરટીફીકેટ કાંઈ જરૂરની બાબતમાં ખોટુ છે એમ જાણીને જે માણસ દુષ્ટ ભાવથી તે સરટીફીકેટને ખરા સરટીફીકેટની માફક વાપરે અથવા વાપરવાની કોસીસ કરે, તેને જાણે તેણે ખોટી શાહેદી આપી હોય એવી રીતે શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમવારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસનકોરટઅથવા પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	ખોટી સાહેદી આપવા માટે જે શિક્ષા હોય તે શિક્ષા.

ટીકા.—મુખ્ય બાબતમાં તે સરટીફીકેટ ખોટું હતું એમ જાણીને ખરી રીતે વાપર્યું એ સાબીત કરવાની જરૂર છે.

કાયદા પ્રમાણે પુરાવામાં લઈ શકાય એવા કોઈ એકરારમાં લખેલી ખોટી કેફીયત.

૧૯૯. જે એકરાર કોઈ ઈનસાફની કોરટ, અથવા કોઈ સરકારી નોકર, અથવા બીજો શખસ કાંઈ હકીકતના પુરાવા દાખલ કબુલ કરવાને કાયદાથી બંધાએલો અથવા અખત્યાર પામેલો હોય, એવા કોઈ એકરાર મધ્યે, જે કારણસર તે એકરાર કરવામાં અથવા વાપરવામાં આવે તેને લગતી કાંઈ જરૂરની બાબત સંબંધી ખોટી હોય એવી તથા ખોટી છે એવુ પોતે જાણતો કે માનતો હોય એવી, કાંઈ અથવા ખરી છે એવુ પોતે ન માનતો હોય એવી, કેફીયત જે માણસ તે એકરાર કરે અથવા તેપર સહી કરે તે માણસ લખે તો તે માણસને જાણે તેણે ખોટી સાહેદી આપી હોય, એવી રીતે સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ, પરેસીડેનસીમાજિસ્ટરેટ અથવા૧ વરગનોમાજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	ખોટી સાહેદી આપવા માટે જે શિક્ષા હોયતેજ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સ્થાપીત કરવા માટે એવું સાબીત થવું જોઈએ કે એકરારમાં જે હકીકત કહી તે ખોટી હતી એવું તે જાણતો હતો અગર માનતો હતો તથા જેને વાસ્તે એકરાર કરવામાં આવે તે મતલબ સારૂ તે એકરારમાં લખેલી વાત ખોટી હતી.

એવાકોઈ ખોટો જાણેલો એકરાર ખરાની માફક વાપરવો.

૨૦૦. એવો કોઈ એકરાર કાંઈ જરૂરની બાબતમાં ખોટો છે એમ જાણીને જે માણસ દુષ્ટ ભાવથી તે એકરારને ખરા એકરારની માફક વાપરે અથવા વાપરવાની કોસીસ કરે, તેને જાણે તેણે ખોટી શાહેદી આપી હોય એવી રીતે સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો.—જે એકરાર કરતાં કાંઈ ગેરસીરસ્તે વાત બની હોય તે સબબ ઉપરથીજ પુરાવામાં કબુલ નહી થઈ શકતો હોય તેને પણ ૧૯૯ મી તથા ૨૦૦ મી કલમોના અરથ પ્રમાણેનો એકરાર સમજવો.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	સેસન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	ખોટી શાહેદી આપવા માટે જે શિક્ષા હોય તેજ.

કોઈ ગુનોહ કરનારને બચાવવાના ઈરાદાથી તે ગુન્હો થયાનો પુરાવો ઉડાવવો, અથવા તે બાબત ખોટી ખબર આપવી.

૨૦૧. કાંઈ ગુન્હો થયો છે એવુ જાણીને અથવા એવુ માનવાનું કારણ છતાં જે માણસ તે ગુન્હેગારને કાયદા મુજબ થતી શીક્ષાથી બચાવવાના ઈરાદાથી તે ગુન્હો થયાનો કાંઈ પુરાવો ઉડાવે, અથવા એવા ઈરાદાથી જે માણસ પોતે ખોટી જાણતો અથવા માનતો હોય એવી કાંઈ ખબર તે ગુન્હા બાબત આપે, તે માણસને, અગર જે ગુન્હો થયો, એવુ તે જાણતો અથવા માનતો હોય તે ગુન્હાને માટે મોતની શિક્ષા થઈ શકતી હોય તો, સાત વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે માણસ દંડને પણ લાયક થશે. અને જો તે ગુન્હાને માટે જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દસવરશ સુધીની કેદની, સીક્ષા થઈ શક્તી હોય, તો તે માણસને ત્રણ વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે; અને વળી તે માણસ દંડને પણ લાયક થશે. અને જો ગુન્હાને માટે દસ વરસથી ઓછી મુદત સુધીની કેદની શીક્ષા થઈ શકતી હોય તો તે માણસને તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તે ગુન્હાને માટે કેદની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોયતેની પા મુદત સુધીની કેદની અથવા દંડની, અથવા બેબંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

બ એ **ન** નું ખુન કર્યું છે એવું જાણીને, **બ** ને શીક્ષાથી બચાવવાના ઈરાદાથી, લાશ સંતાડવવામાં **બ** ને **અ** મદદ કરે તો સાત વરસની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદને તથા દંડને પણ **અ** લાયક છે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

અને જો જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા જોગ અથવા ૧૦વરસની કેદની શિક્ષા જોગ હોય તો.	સેશન કોરટ, અથવા પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા પેહેલા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

અને જો ૧૦ વરસથી ઓછી મુદતની કેદની શીક્ષા જોગ હોય તો.	પરેસીડેનસી માજિસતરેટઅથ વા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ અથવા જે કોરટથી તે ગુનહાનો ઈનસાફ થઈ શકતો હોય તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઊપર પ્રમાણે.	તે ગુનહાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—પોલીસની તપાસથી હરકત થાય તેમાંથી મુકત થવાને મુડદાને ઠેકાણે કરવું એ ગુન્હો નથી. રાણી વીરૂધ તુલશી ૫૦ નો. વે, પ્રો. ૧૮૫

ખુન થતું અટકાવવાને કોઈ શખસ બીકથી વચે પડે નહીં પણ પછીથી તે મુડદાને છુપાવવામાં મદદ આપે, તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તે શખસ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર છે, પણ ખુનની મદદગારી કરયાનું તેના ઉપર તોહોમત આવે નહીં. રાણી વીરૂધ ગોવરધન. ૯ સધ. ક્રી. ૮૦.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સ્થાપીત કરવા માટે એવું સીદ્ધ થવું જોઈએ કે ગુન્હો બન્યો છે એવું તોહોમતદાર જાણતો હતો અને ગુન્હા સંબંધી પુરાવો ઉડાવ્યો અને એમ કરીને તોહોમતદારને શિક્ષા ન થાય એવો તેનો ઈરાદો હતો.

કોઈ ગુન્હા બાબત ખબર આપવાની જેની ફરજ હોય, તે શખસ ઈરાદાથી ખબર આપવામાં કસુર કરે તો.

૨૦૨. જે ગુન્હા બાબતની કાંઈ ખબર આપવાની જે માણસની કાયદા પ્રમાણે ફરજ હોય તે માણસ, તે ગુન્હો થયો છે એવું જાણીને અથવા એવું માનવાનું તેને કારણ છતાં; ઈરાદાથી તે ખબર આપવામાં કસુર કરે, તો તે માણસને છ બહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટ પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પ્રેસીડેન્સી માજિસ્ટરેટ અથવા પેહેલા અથવા બીજા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે	૬ મહિના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદઅથવા દંડઅથવાબંને

ટીકા—જેઓ કોઈ પણ કાયદાની રૂએ ખબર આપવાને બંધાયેલા હોય તેઓ ગેર કાયદેસર તેમ કરે નહીં તેમને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય. કાંઈ પણ ગુન્હો થયો છે એમ જાણવું અથવા માનવું એ જરૂરનું છે.

કાંઈ ગુન્હો થયો હોય તેની ખોટી ખબર આપવી.

૨૦૩. કોઈ ગુન્હો થયો છે એવું જાણીને અથવા એવું માનવાનું કારણ છતાં, તે ગુન્હા બાબત પોતે ખોટી જાણતો અથવા માનતો હોય એવી કાંઈ ખબર જે માણસ આપે તેને બે વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટ પોલીસ પકડીશકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવવાને કેદીનો ઈરાદો કેવો હતો તે જોવાની કાંઈ જરૂર નથી. પણ એવું સાબીત થવું જોઈએ કે ગુન્હો થયો છે એવું માનવાને તેને કારણ હતું

એટલુંજ નહીં પણ તે ગુન્હો થયો એવું તે જાણતો હતો અથવા માનતો હતો. રાણી વીરૂધ જોય નારાયણ પત્રો. ૨૦. સધર. ક્રી. ૬૬.

કોઈ લેખને પુરાવા દાખલ હાજર થતો અટકાવવાને તેનો નાશ કરવો.

૨૦૪. કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં, અથવા કોઈ સરકારી નોકરની આગળ તેના ઓહદ્દાના જોરથી કાયદા પ્રમાણે ચાલતા કોઈ મુકદમામાં જે લેખ કોઈ માણસ પાસે કાયદા પ્રમાણે પુરાવા દાખલ હાજર કરાવી શકાય એવો કાંઈ લેખ તે માણસ છુપાવે અથવા તેનો નાશ કરે, અથવા ઉપર લખ્યા મુજબની કોરટ કે સરકારી નોકરની આગળ પુરાવા દાખલ તે લેખ હાજર થતો અથવા વાપરતો અટકાવવાના ઈરાદાથી, અથવા તે કારણસર તે લેખ હાજર કરવાનો તેને કાયદા પ્રમાણે સમન અથવા હુકમ થયા પછી, તે માણસ તે આખા લેખને અથવા તેમાંના કાંઈ ભાગને ચેરી નાંખે અથવા વંચાય નહીં એવો કરે, તો તેને બે વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

કોઈ મુકદમા મધ્યે કાંઈ કામ કરવા સારૂ ખોટો વેષ લેવો.

૨૦૫. જે માણસ ખોટી રીતે કોઈ બીજાનો વેષ લે, અને તે વેષ લેઈને કાંઈ કબુલાત કરે, અથવા કાંઈ મજકુર કેહે, અથવા કબુલાતથી ફેંસલો કરાવે, અથવા કાંઈ હુકમ કહડાવે, અથવા હાજર જામીન કે બીજી તરેહનો જામીન થાય, અથવા કોઈ દીવાની કે ફોજદારી મુકરદમામાં કાંઈ બીજુ કામ કરે, તે માણસને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળીશકાય નહી,	સેશન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા૧લા વરગનો માજિસટરેટઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—ખોટું નામ વાપરીને ફક્ત ઠગવાથી આ ગુન્હો થાય છે એમ નહીં, પણ બીજા કોઇ ખરા શખ્સનું નામ ધારણ કરીને અને તેવી રીતે વરતીને કાંઈ કબુલાત વીગેરે કરે, તેને વાસ્તે શિક્ષા થાય છે.

“ અથવા કાંઈ સમન કઢાવે” એ શબ્દોનો અરથ એવો છે કે કાંઈ ખરેખરો સમન ગુન્હેગાર કાંઈ નામ ધારણ કરીને કઢાવે જેમકે એક **अ** શખ્સ એવુ ધારણ કરે કે હું **ब** નો લેહેણદાર છું અને **अ** ને નામે **अ** નું જે લેહેણું હોય તે લેવા માટે **ब** ઉપર સમન કઢાવે.

કાંઈ મીલકત સરકાર જપ્ત થતી અથવા હુકમનામુ બજાવવામાં લેવાતી અટકાવવા સારૂ તે મીલકત દગલબાજીથી ખસેડવી અથવા છુપાવવી.

૨૦૬. જો કોઈ માણસ કાંઈ મીલકત અથવા માંહેલો કાંઈ હક દગલબાજીથી કેયાં ખસેડે કે છુપાવે, અથવા કોઈ શખસના નામપર ચહડાવે કે કોઈને સ્વાધીન કરે, એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરવાથી કોઈ ઈનસાફની કોરટે અથવા બીજા મુખતિયાર અધિકારીએ કાંઈ શીક્ષાનો હુકમ કરયો હોય અથવા કાંઈ હુકમ તે કરશે એવો સંભવ છે એમ તે માણસ જાણતો હોય તે હુકમ મુજબ તે મીલકત અથવા તે માંહેલો હક સરકાર જપ્ત થતો અથવા દંડને પેટે વસુલ થતો અટકે, અથવા કોઈ ઈનસાફની કોરટે કોઈ દીવાની મુકદમામાં કાંઈ હુકમનામુ હુકમ કરયો હોય, અથવા કાંઈ હુકમનામુ કે હુકમ તે કરશે એવો સંભવ છે

એમ તે માણુસ જાણતો હોય તે હુકમનામુ અથવા હુકમ બજાવવામાં તે મીલકત અથવા તે માંહેલો તે હક લેવાતો અટકે, તો તે માણુસને બે વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનોમાજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે જે મીલકત ખસેડી હોય તે બદદ્યાનતથી ખસેડી એમ સાબીત કરવું જોઈએ.

કાંઈ મીલકત સરકાર જપ્ત થતી અથવા હુકમનામું બજાવવામાં લેવાતી અટકાવવા સારૂ દગલબાજીથી તે મીલકતપર દાવો કરવો.

૨૦૭. ફલાણી મીલકત અથવા તે માંહેલા ફલાણા હકપર માહરો કાંઈ હક અથવા વ્યાજબી દાવો નથી એવુ જાણીને જે માણુસ દગલબાજીથી તે મીલકત અથવા તે માંહેલો તે હક કબુલ કરે, અથવા લે, અથવા તેનો દાવો કરે, અથવા જે માણુસ કોઈ મીલકત અથવા તે માંહેલો કાંઈ હકપરના કોઈ હક બાબત કાંઈ તરેહની ઠગબાજી કરે એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરવાથી કોઈ ઈનિસાફની કોરટે અથવા બીજી મુખત્યાર અધીકારીએ કાંઈ સીક્ષાનો હુકમ કરયો હોય અથવા કાંઈ હુકમ તે કરશે એવો સંભવ છે એમ તે માણસ જાણતો હોય તે હુકમ મુજબ તે મીલકત અથવા તે માંહેલો તે હક સરકાર જપ્ત થતો અથવા દંડને પેટે વસુલ થતો અટકે, અથવા કોઈ ઇનસાફની કોરટે કોઈ દીવાની મુકદમામાં કોઈ હુકમનામુ અથવા હુકમ કરયો હોય અથવા કાંઈ હુકમનામુ કે હુકમ તે કરશે એવો સંભવ છે એમ તે માણુસ જાણતો હોય તે હુકમનામુ અથવા હુકમ બજાવવામાં તે મીલકત અથવા તે માંહેલો તે હક લેવાનો અટકે, તો તે માણસને બે વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદઅથવા દંડ, અથવાબંને.

ટીકા.—ઠગવાના ઈરાદાથી જે શખસ મીલકત લે તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે.

જે રકમ લેહેણી નથી તેને સારૂ દગલબાજીથી હુકમનામુ થવા દેવું.

૨૦૮. કોઈ શખસે ફરીયાદી કરયા ઉપરથી જે રકમ લેહેણી ન હોય તે રકમને સારૂ, અથવા તે સખસને જેટલી રકમ દેવી હોય તે કરતાં વધારે રકમને સારૂ, અથવા જે મીલકતપર કે તેના જે હકપર તે શખસનું કાંઈ પોહોંચતુ ન હોય એવી મિલકતને સારૂ, અથવા એવા હકને સારૂ, જે માણુસ દગલબાજીથી પોતાની ઉપર કાંઈ હુકમનામુ કે હુકમ કરાવે અથવા થવા દે, અથવા કાંઈ હુકમનામુ કે હુકમ પુરો થયા પછી, અથવા જે વસ્તુ સબંધી તે પુરો થયો હોય તે વસ્તુ સંબંધી જે માણુસ દગલબાજીથી પોતાની ઉપર તે હુકમનામુ કે હુકમ બજવાવે અ-

થવા બજવા દે, તે માણુસને બે વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

અ ક ની ઉપર એક ફરિયાદી કરે, અ નું મારી ઉપર હુકમનામુ થશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને ક જેનો ક ની ઉપર કાંઈ વ્યાજબી દાવો નથી તેણે ફરીયાદી કરેથી વધારે રકમનું હુકમનામુ ક દગલબાજીથી પોતાની ઉપર થવા દે, એવા હેતુથી કે અ ના હુકમનામાની રૂઈએ ક ની મીલકતનું જે વેચાણ થાય તેમાંથી જે રૂપિયા ઉપજે તેમાં ક પોતાને હિસાબે અથવા ક ના ફાયદાને સારૂ ભાગ ભળે તો આ કલમ મુજબ ક એ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કાંઈ પણ ઠગવાના ઈરાદા શીવાય શુદ્ધબુદ્ધીથી કાંઈ બક્ષીસ કરી હોય તો તે લેહેણદારની સામે, હીંદુઓમાં વ્યાજબી ગણાય છે. અને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કરયો કેહેવાય નહીં. ગુણાભાઈ વીરૂધ શ્રીનીવસ. ૪ મ. હા. કો. ૮૪

કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં બદધાનતથી ખોટો દાવો કરવો.

૨૦૯. જે માણુસ દગલબાજીથી અથવા બદધાનતથી, અથવા કોઈ શખસને નુકસાન કરવાની કે દુઃખ આપવાના ઈરાદાથી, કાંઈ દાવો ખોટો છે એમ જાણીને કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં તે દાવો કરે, તે માણુસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે. અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસીમાજિસટ્રેટ અથવા ૧ લા વરગનોમાજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

ટીકા.—જાણી જોઈને ખોટો દાવો કરયો છે એટલુંજ નહીં, પણ તેમાં ઠગવાની અથવા સામા શખસને ગેર વ્યાજબી નુકશાન કરવાની, અથવા હરકત કરવાની મતલબ હોવી જોઈએ.

ફરીયાદ અરજી દાખલ કરી અથવા કાંઈ મીલકત ઉપર કાચી કલમબંધી આણી, એ આ કલમ પ્રમાણે ઉદાહરણ છે. હરકત કરવાને સારૂ દાવો કરયો હોય તેને વાસ્તે શિક્ષા કરવા કાંઈ છે નહી, પણ અમુક ઠરાવોથી, અથવા રેગ્યુલેશનથી કોઈ પણ જડજને એમ માલમ પડે કે કાંઈ પણ આધાર શીવાય દાવો કરયો છે અથવા ચીડાવાના સબબથી કરયો છે, તો તે જડજ વાદીનો દંડ કરે છે અને જ્યાં સુધી તે દંડ વસુલ થાય નહીં ત્યાં સુધી કેદમાં મોકલી શકે છે.

જે રકમ લેહેણી ન હોય તેને સારૂ દગલબાજી-

૨૧૦. જે રકમ લેહેણી ન હોય તે રકમને સારૂ અથવા લેહેણી હોય તે કરતાં વધારે રકમને સારૂ, અથવા જે મિલકતપર કે તેમાંના જે હકપર પોતાનુ કાંઈ પોંહોંચતુ ન હોય એવી મિલકતને સારૂ અથવા એવા હકને

થી હુકમનામુક- રાવી લેવું. સાર, જે માણુસ દગલબાજીથી કોઈ શખ્સની ઉપર કાંઈ હુકમનામુ કે હુકમ કરાવી લે, અથવા કાંઇ હુકમનામુ કે હુકમ પુરો થયા પછી, અથવા જે વસ્તુ સંબંધી તે પુરો થયો હોય તે સંબંધી, જે માણુસ દગલબાજીથી કોઈ શખ્સની ઉપર તે હુકમનામુ કે હુકમ બજવાવે, અથવા દગલબાજીથી એવું કાંઈ કામ પોતાને નામે થવા દે અથવા કરવાની રજા આપે, તે માણુસને બે વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમવારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસ્તરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિશતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસસુધીએમાંના ગમે તેપ્રકારની કેદ અથવાદંડ અથવા બંને.

નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી મુકેલું ગુન્હાનું ખોટુ તોહોમત. ૨૧૧. જો કોઈ માણુસ કોઈ શખ્સને નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી તે શખશની ઉપર કાંઈ ફોજદારી કરે અથવા કરાવે. અથવા કોઈ શખ્સની ઉપર કાંઈ ગુન્હો કરયાનું ખોટુ તોહોમત મુકે; અને તે એવુ જાણીને કે તે શખ્સની ઉપર તે ફોજદારી કરવા અથવા તે તોહોમત મુકવાનું કાંઈ વાજબી અથવા કાયદા મુજબ કારણ નથી, તો તે માણુસને બે વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે; અને અગર તે ફોજદારી કરે તે એવા કોઈ ગુન્હાનાં ખોટા તોહોમતપરથી કરે કે તે ગુન્હાને માટે મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા સાત વરસકે તેથી વધારે મુદતની કેદની, સીક્ષા થઈ શકતી હોય, તો તે માણુસને સાત વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઇનસાફ કરે	૨ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.
અગર જે ગુનહાનું તહોમત મુકયું હોય તે ગુનોહ દેહાંત શીક્ષા જોગ અથવા જિવતાં સુધી સમુ. અથવા ૭ વરષથી વધારે મુદતની કેદની શીક્ષા જોગ હોય તો.			સેસનકોરટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપરપ્રમાણે.	૭ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમમાં બતાવેલું ખોટુ તોહોમત મુકવાનો ગુન્હો થવાને એવુ કાંઈ જરૂર નથી કે તોહોમત માજીસ્ટરેટની રૂબરૂ મુકવુ જોઇએ. માજીસ્ટરેટની રૂબરૂ કેસ આવશે એવી મતલબસર જો કોઈ પોલીસ અમલદારની રૂબરૂ તોહોમત મુકયું હોય તો બસ છે.

એવુ સીદ્ધ થાય કે મુકેલું તોહોમત કાંઈ પણ આધાર વીનાનું હતુ, તો કાયદા પ્રમાણે એવો અનુમાન થઈ શકે કે નુકશાન કરવાની ધારણાથી મુકવામાં આવ્યું હતુ અને જો નુકશાન કરવાનો મુળ હેતુ હોય અગર ન હોય તો પણ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થાય છે જેમકે કોઈ ગુન્હેગારને સીક્ષા થવા સારૂ કાંઈ ઈનામ આપવાનું હોય તો તેવુ ઈનામ મેળવવાને જો ખોટુ તોહોમત મુકવાની જો મતલબ હોય તો બસ છે.

ફરીયાદી તરફનો પુરાવો બરોબર નહી હોવાના સબબથી કોઈ શખશને છોડી મુકવામાં આવ્યો હોય તો તે ઉપરથી એમ નહી સમજવુ કે આ દવેશબુધીથી તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હતુ કે જેથી કરીને આ કલમ પ્રમાણે સીક્ષા વ્યાજબી થઈ શકે. બાબુ ગણેશદત્ત વિરૂધ મન્નીરામ ચોધરી. ૧૧ બં. લા. રી. ૩૨૧.

તોહોમત બરોબર મુકેલું હોય તોપણ તે તોમત પોતીકુ વેર લેવાના સબબથી મુકેલું હોય તો ગુન્હો થતો નથી. રાણી વી. ચીડા. પણ જો તોમત ખોટુ નીકળે તો તે સબુધીથી મુકયું હતુ અને ખોટુ છે એમ જાણીને મુકયું હતુ એવા પુરાવાની જરૂર છે.

આપેલાં નાણાની પોહોચ સ્ટાંપ સાથે આપવાની ના કેહે છે એવું કેહેવામાં આવે અને તે સાબીત થાય નહી તો કેહેનાર શખસે ખોટુ તોહોમત મુકયું એમ ગણાય નહી. રાણી વી. ગપાઉ. ૧ મુ. હા. કો. ૯૨.

કોઈ માણસ પોતાનું ઘર બાળી બીજાએ બાળ્યું એમ કેહેતો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય એવું આગળ બતાવેલું છે. રાણી વી. ભગવાન. અહોર રાણી વી. અરજુન ઈ. લા. રી. ૭ મુ. ના કેસમાં એવું ઠરાવ્યું છે કે જો કોઈ શખસ બીજાને નુકશાન કરવાની મતલબથી એવી ફરીયાદ કરે કે પેલાએ ગુન્હો કરયો છે, તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ખોટું તોમત મુકયું એમ સમજવું.

કોઈ ગુન્હેગારનેઘરમાંરાખવો તે ગુન્હો જો દેહાંત સીક્ષા જોગ હોય તો

તે ગુન્હો જો જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા કેદની શીક્ષા જોગ હોય તો.

૨૧૨. કાંઈ ગુન્હો થયો હોય, અને ફલાણો શખસ તે ગુન્હાનો કરનાર છે, એવું જે માણસ જાણતો હોય, અથવા એવું માનવાનું જેને કારણ હોય, તે માણસ જો તે શખસને કાયદા પ્રમાણે થતી સીક્ષાથી બચાવવાને ઘરમાં રાખે અથવા કેથાં સંતાડે, તો, અગર તે ગુન્હાને માટે મોતની સીક્ષા થઈ શકતી હોય તો તે માણસને પાંચ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર તે ગુન્હાને માટે જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, કે દશ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર તે ગુન્હાને માટે દસ વરષ સુધીની નહી પણ એક વરષ સુધીની કેદની શીક્ષા થઈ શકતી હોય, તો તે માણસને, તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તે ગુન્હાને માટે કેદની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

અપવાદ—ગુન્હેગારના વરથી અથવા ગુન્હેગારની વહુથી ગુન્હેગારને ઘરમાં રાખવા કે સંતાડવાનું કામ થયું હોય, તો તે બાબતમાં આ ઠરાવ લાગુ પડશે નહી.

દ્રષ્ટાંત.

બ એ ડાકાઈટીનો ગુન્હો કરયો છે એમ જાણીને કાયદા પ્રમાણે થતી સીક્ષાથી બ ને બચાવવાના હેતુથી અ, બ ને જાણી બુઝીને સંતાડે, તો એ ઠેકાણે બ જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર થવાને લાયક છે માટે, અ ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદને લાયક છે, અને વળી ને દંડને પણ લાયક છે.

કોઈ ગુન્હેગારને ઘરમાં રાખવો, તે ગુન્હો દેહાંત શિક્ષા જોગ હોય તો.

અગર વારંટ પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ અથવા પરેસીડેન્સી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અને જો ગુનોહ જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા ૧૦ વરસ સુધી કેદની શીક્ષા જોગ હોય તો.			બાકી ઉપર પ્રમાણે.		૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકાની કેદ તથા દંડ.
અગર તે ગુનોહ ૧૦ વરસ સુધી નહી પણ ૧ વરસ સુધી કેદની શીક્ષા જોગ હોય તો.			પરસીડેનસીમાજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ અથવા જે કોરટથી તે ગુનહાનો ઈનસાફ થઈ શકતો હોય તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	તે ગુનહાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને જે કૃત્ય કર્યું છે તે કેવા ઈરાદાથી કર્યું છે તે ઉપર મુખ્ય આધાર છે. અને તેથી કરીને કોઈ શખસ દુખમાં પડેલો હોય તેને દયાની ખાતર કાંઈ પણ ગુન્હામાંથી બચાવવાની મતલબ શીવાય મદદ કરી હોય અથવા ઘરમાં રાખ્યો હોય તો તે કાંઈ ગુન્હો નથી.

મતલબ એવી હોવી જોઈએ કે ગુન્હાને વાસ્તે જે ઘટીત સીક્ષા થાય તેમાંથી બચાવવાના કારણુસર ઘરમાં રાખવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે ઘરમાં રાખવામાં આવ્યો હોય તે વખતે મુખ્ય ગુન્હેગારે ગુન્હો કરેલો હોવો જોઈએ.

ઘરમાં રાખેલો શખસ કોઈ હવાલામાંથી સટકી આવ્યો હોય અથવા કોઈ સરકારી નોકરે તેને છોડવાને કાંઈ હુકમ કાઢયો હોય, અને કોઈ શખસ આવો હુકમ જાણીને અથવા સટકી આવ્યો છે એમ જાણીને ઘરમાં રાખે તો રાખનાર શખસ કલમ ૨૧૬ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે; તે ગુન્હો થયો હતો કે નોહોતો થયો, એવુ તે જાણતો હોય અગર ન જાણતો હોય તોપણ ગુન્હેગાર થાય, અને વળી ગુન્હો ના થયો હોય તોપણ ગુન્હેગાર થાય.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સ્થાપીત કરવાને એવુ સાબીત કરવુ જોઈએ કે અમુક ગુન્હો થયો છે એવુ તે જાણતો હતો તે છતાં તે શખશને સંતાડયો છે અને સીક્ષા ના થાય તેવા હેતુથી ઘરમાં રાખ્યો છે.

કોઈ ગુન્હેગારને સીક્ષાથી બચાવવાને બક્ષીશ વિગેરે લેવી.

૨૧૩. પોતે કાંઈ ગુન્હો છુપાવવાના, અથવા કાંઈ ગુન્હાની કાયદેસર સીક્ષાથી કોઇ શખસને પોતે બચાવવાના અથવા કાયદેસર સીક્ષાએ પોંહોંચાડવાને કોઈ શખસની ઉપર પોતે કાંઈ મુકદમો નહી ચલાવવાના, બદલામાં જે માણુસ પોતાને વાસ્તે અથવા કોઈ બીજા શખસને વાસ્તે કાંઈ અવેજ કબુલ કરે, અથવા મેળવવાની કોસીસ કરે, અથવા કબુલ કરવાની હા કેહે, અથવા કાંઈ મીલકત પોતે અથવા બીજાની વતી પાછી લે, અથવા પાછી મેળવવાની કોશીશ કરે, અથવા પાછી લેવાની હા કેહે,

તે ગુન્હો જોદેહાંતજોગ હોયતો.

તે માણુસને, અગર તે ગુન્હાને માટે મોતની સીક્ષા થઈ શકતી હોય તો સાત વરશની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર ને ગુન્હાને માટે જીવતાં સુધી

તે ગુન્હો જો જીવતાં સુધી સ-

મુદ્રપારની અથ વા કેદની શીક્ષા જોગ હોય તો.

સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસ સુધીની કેદની સીક્ષા થઈ શકતી હોય, તો તે માણસને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર તે ગુન્હાને માટે દશ વરસ સુધીની કેદની શીક્ષા નહી થઈ શકતી હોય, તો તે માણસને ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તે ગુન્હાને માટે કેદની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

કોઈ શખસને શીક્ષાથી બચાવવાને બક્ષીસ લેવી, તે ગુન્હો જો દેહાંત શીક્ષા જોગ હોયતોઃ—

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીબેમાંનાગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ
અને જો તે ગુનોહ જિવતાંસુધી સમુદ્રપારની અથવા ૧૦ વરસની કેદની સિક્ષા જોગહોયતો.	સેશન કોરટ, અથવા પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા૧ લા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		
અગર ૧૦ વરસ કરતાં ઓછી કેદની શિક્ષા જોગ હોય તો.	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	તે ગુનહાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની ૦ મુદત સુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.		

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને નીચે પ્રમાણે હકીકતો હોવી જોઈએ.

ગુન્હો થએલો હોવો જોઈએ, અને તેને છુપાવ્યો હોય, અથવા ગુન્હેગારને છુપાવ્યો હોય અને તેને સજા ન થાય તેટલા માટે કામ ચલાવ્યું ના હોય અથવા કાંઈ બક્ષીસ લીધી હોય.

કોઈ ગુન્હેગારને બચાવવાના બદલામાં કાંઈ બક્ષિસ આપવી અથવા મીલકત પાછી આપવી.

૨૧૪. કોઈ શખસ કાંઇ ગુન્હો છુપાવે તેના, અથવા તે કાંઈ ગુન્હાની કાયદેસર શીક્ષાથી કોઈ શખસને બચાવે તેના, અથવા કાયદેસર શિક્ષાએ પોંહોંચાડવાને કોઈ સખસની ઉપર તે કાંઈ મુકદમો નહી ચલાવે તેના, બદલામાં જે માણસ તે શખસને કાંઈ અવેજ આપે અથવા બદલો વાળે, અથવા અવેજ આપવાનું કે બદલો વાળવાનું કેહે અથવા કબુલ કરે, અથવા કાંઈ મીલકત તે શખસને પાછી આપવાનું અથવા અપાવવાનું કહે અથવા કબુલ કરે, તે માણસને, અગર

તે ગુન્હો જો દેહાંત શીક્ષા જોગ હોય, તો.

તે ગુન્હાને માટે મોતની શીક્ષા થઈ શક્તી હોય તો, સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે. અને અગર

તે ગુન્હો જો જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા કેદની શીક્ષા જોગ હોય તો.

તે ગુન્હાને માટે જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દશ વરસ સુધીની કેદની શીક્ષા થઈ શક્તી હોય, તો તે માણસને ત્રણ વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર તે ગુન્હાને માટે દશ વરસની મુદત સુધીની કેદની શીક્ષા નહી થઈ શકતી હોય. તો તે માણસને તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્-

કારની તથા તે ગુન્હાને માટે ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની, કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

અપવાદ—જે જે બાબતોમાં ગુન્હો કાયદેસર માંડીવાળી શકાય તે તે બાબતને ૨૧૩ મી અને ૨૧૪ મી કલમોના ઠરાવો લાગુ પડતા નથી.

દ્રષ્ટાંતો.

(अ) ખુનના ઈરાદાથી अ ब ઉપર હુમલો કરે, તો એ ઠેકાણે જે ગુન્હો છે તે કરવાના ઈરાદા સાથે નિસબત નહી રાખતો ફકત હુમલો નથી, માટે તે આ અપવાદમાં દાખલ થતો નથી, અને તે કારણને લીધે તે માંડીવળાયજ નહી.

(ब) अ ब ની ઉપર હુમલો કરે, તો, એ ઠેકાણે ગુનોહ જે છે તે ગુન્હેગારના ઈરાદા સાથે નિસબત ન રાખતુ ફકત કામ છે, અને તે હુમલાને માટે ब દીવાનીમાં ફરીયાદ કરી શકે છે માટે, તે આ અપવાદમાં દાખલ થાય છે, અને તે માંડી વળાયછે.

(क) अ પોતાનો વર કે વહુ હયાત છતાં બીજી વહુ કે બીજો વર કરવાનો ગુન્હો કરે, તો, એ ગુન્હા બાબત દીવાનીમાં તે ફરીયાદ થઈ શકતી નથી, માટે તે માંડીવળાય નહી.

(ड) ब એક ધણી વાળી સ્ત્રીની જોડે છીનાળુ કરે, તો તે ગુન્હો માંડી વળાય.

કોઈ ગુન્હેગારને બચાવવાના બદલામાં કાંઈ મીલકત પાછી આપવી અથવા બક્ષીસ આપવી, તે ગુન્હો જો દેહાંત શીક્ષા જોગ હોયતો:—

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
તે ગુનહો જો જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા ૧૦ વરસ સુધી કેદની શીક્ષા જોગ હોયતો		સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.		બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અગર ૧૦ વરસ કરતાં ઓછી કેદની શિક્ષા જોગ હોયતો.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસટરેટ અથવા જે કોરટથી તે ગુનાહનો ઈનસાફ થઈ શકતો હોય તે કોરટ ઈનસાફ કરે.			બાકી ઉપર પ્રમાણે.	તે ગુનાહને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કલમ ૨૧૩, તથા ૨૧૪ ના પ્રોવીઝન જે ગુન્હાઓ કાયદેસર રીતે માંડીવાળી શકાય તેને લાગુ પડતા નથી, નીચે લખેલી પીનલકોડની કલમોના ગુન્હા માંડીવાળી શકાય છે.

૨૯૮—ધરમ સંબંધી કોઈ પણ શખસનું દીલ દુખવવાના પાકા ઈરાદાથી કાંઈ શબ્દો બોલવા વીગેરે.

૩૨૩–૩૩૪—વ્યથા કરવી.

૩૪૧–૪૨—હરકોઈ શખસને ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરવો અથવા કેદ કરવો.

૩૫૨–૩૫૫–૩૫૮—હુમલો અથવા સાપરાધ બળ વાપરવું.

૩૭૪—કાયદા વીરૂધ્ધ જબરાઈથી મજુરી કરાવવી.

૪૨૬-૪૨૭—બીગાડ—જ્યારે જે હાની અથવા નુકશાન કરવામાં આવે તે ફકત કોઈ ખાનગી શખસને કરેલી હાની અથવા નુકશાન હોય ત્યારે.

૪૪૭—સાપરાધ પ્રવેશ.

૪૪૮—ગૃહ પ્રવેશ.

૪૯૦-૪૯૧-૪૯૨—નોકરી કરવાનો કરાર સાપરાધ રીતે તોડવો.

૪૯૭—છીનાળું.

૪૯૮—સાપરાધ ઈરાદાથી કોઈ પરણેલી સ્ત્રીને ફોસલાવી જવી અથવા રોકી રાખવી.

૫૦૦—આબરૂ લેવી.

૫૦૧—કાંઈ બાબત આબરૂ લેવા જેવી છે એવું જાણીને તે છાપવી અથવા કોતરવી.

૫૦૨—છાપેલી અથવા કોતરેલી વસ્તુમાં આબરૂ લેવા જેવી બાબત છે એવું જાણીને તે વસ્તુ વેચવી.

૫૦૪—સમાધાનીનો ભંગ કરવાના ઈરાદાથી તીરસ્કાર કરવો.

૫૦૬—સાપરાધ ધમકી, જ્યારે તે ગુન્હો સાત વરષની કેદની શિક્ષા કરવા લાયક ન હોય ત્યારે.

અને ૩૨૪, ૩૩૫, ૩૩૭, ૩૩૮ મી કલમો પ્રમાણે ગુન્હા જે કોરટમાં ચાલતા હોય તે કોરટની રજા લેઈને માંડી વળાય. જુઓ ક્રી. પ્રો. કોડની કલમ. ૩૪૫.

ચોરની મીલકત પાછી મેળવવામાં મદદ કરવા સારૂ કાંઈ બક્ષિસ લેવી વગેરે

૨૧૫. કોઈ શખસની પાસેથી તે શખસની કાંઈ જંગમ મિલકત આ કાયદાથી શીક્ષા થઈ શકે એવા કાંઈ ગુન્હાથી ગઈ હોય તે શખસને તે મિલકત પાછી મળવામાં મદદ કરવાના બાહાનાથી અથવા મદદ કરવા સારૂ જે માણસ કાંઈ અવેજ લે અથવા લેવાને હા કેહે અથવા કબુલત કરે, તે જો તે ગુન્હેગારને પકડવાને તથા તેની ઉપર તે ગુન્હો સાબીત કરવાને પોતાથી બનતા સઘળા ઈલાજો કામે ન લગાડે તો, તે માણસને બે વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજિસરેટ અથવા ૧લા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંનાગમે તે પ્રકારનીકેદ અથવાદંડ અથવા બંને

જે ગુન્હેગાર કેદમાંથી નાઠો હોય અથવા જે ને પકડવાનો હુકમ થયો હોય, તે ગુન્હેગારનેઘરમાં રાખવો.

૨૧૬. કોઈ શખસની ઉપર કાંઈ ગુન્હો સાબિત થયો હોય, અથવા કાંઈ ગુન્હાનું તોહોમત મુકાયું હોય, અને તે ગુન્હાને સારૂ તે શખસ કાયદેસર કેદમાં હોય, તે શખ્સ જો કેદમાંથી નાસી જાય અથવા કોઈ સરકારી નોકર પોતાના સરકારી ઓહદાનો કાયદેસર અખતિયાર અમલમાં લાવતા કોઈ શખસને કાંઈ ગુન્હાને માટે પકડવાનો હુકમ કરે ત્યારે જે માણસ તે નાસી જવાની અથવા પકડવાના હુકમની વાત જાણ્યા છતાં તે શખસને પકડાતો અટકાવવાના ઈરાદાથી તેને ઘરમાં રાખે અથવા કેથાં સંતાડે, તે માણસને

તે ગુન્હો જો દેહાંત સીક્ષા જોગ હોય તો.

નિચે મુજબ શીક્ષા કરવામાં આવશે; એટલે જે ગુન્હાને માટે તે શખસ કેદમાં હતો. અથવા તેને પકડવાનો હુકમ કરયો હોય તે ગુન્હાને માટે જો મોતની સીક્ષા થઈ શકતી હોય તો તે માણુસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે; અને વળી દંડને પણ લાયક થશે; અને તે ગુન્હાને માટે જો જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસ સુધી કેદની, સીક્ષા થઈ શકતી હોય, તો તે માણુસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા, દંડ સાથે અથવા દંડ વીના, કરવામાં આવશે, અને તે ગુન્હાને માટે દસ વરસ સુધીની નહી પણ એક વરસ સુધીની કેદની શિક્ષા થઈ શકતી હોય, તો તે માણુસને તે ગુન્હાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા તે ગુન્હાને માટે કેદની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

જો જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા કેદની, શીક્ષા જોગ હોય તો.

અપવાદ—જે માણુસને પકડવું હોય તેના વરથી અથવા તેની વહુથી, તે માણુસને ઘરમાં રાખવા કે સંતાડવાનું કામ થયું હોય, તો તે બાબતનો ઠરાવ લાગુ પડતો નથી.

જે ગુનેહગાર કેદમાંથી નાઠો હોય અથવા જેને પકડવાનો હુકમ થયો હોય, તે ગુન્હેગારને ઘરમાં રાખવો, તે ગુન્હો જો દેહાંત શીક્ષા જોગ હોય તો:—

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, અથવા પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ, અથવા ૧ લાવરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૭વરસ સુધી બેમાંનાગમેતેપ્રકારની કેદઅથવા દંડ તથા બંને
અને જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા ૧૦ વરસ સુધી કેદની જોગ હોય તો.	ઊપર પ્રમાણે.				૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ કરે અથવા ન કરે.
અગર ૧૦ વરસ નહી પણ ૧ વરસસુધી કેદની શીક્ષા જોગ હોય તો.	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ અથવા જે કોરટથી તે ગુનાહનો ઈનસાફ થઈ શકે તે કોરટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપરપ્રમાણે.			તે ગુનાહને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બને.

કોઈ શખસને સીક્ષાથી અથવા કાંઈમીલકતને સરકાર જપત થતી બચાવવાના ઈરાદાથી જે સરકારી નોકર કાયદાનો હુકમ ન માને તેને સીક્ષા.

૨૧૭. કોઈ માણુસ સરકારી નોકર હોય, તેણે પોતાના સરકારી ઓહદાના જોરથી કેમ ચાલવું એ બાબતનો કાંઈ કાયદાનો હુકમ અગર તે માણુસ જાણી બુજીને ન માને, એવા ઈરાદ.થી કે તેમ કરવાથી કોઈ શખસ કાયદેસર સીક્ષાથી બચે, અથવા જે સીક્ષાને તે લાયક હોય તેથી તેને ઓછી સીક્ષા થાય અથવા માહારા તેમ કરવાથી તે સીક્ષાથી બચશે અથવા તેને ઓછી સીક્ષા થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, તો, અથવા એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરવાથી કાંઈ મીલકત સરકાર જપત થતી, અથવા કાંઈ રૂપીયા તેમાંથી કાયદા મુજબ અથવા જેવા હોય તે આપવાથી તે, બચી જાય, અથવા બચી જશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, તો તે માણુસને બે વરસની મુદત

સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને એમ સાબીત કરવું જોઈએ કે જે શખ્સને તેણે છોડી મુક્યો હોય તે શખ્સને શીક્ષા થાય એવા ભયમાં હતો એવું છોડનાર શખ્સ જાણતો હતો અને તે શીક્ષામાંથી બચી જાય એવા ઈરાદાથી છોડી મુક્યો હતો.

સરકારી નોકર કોઈ શખસને સીક્ષાથી અથવા કાંઈ મીલકતને સરકાર જપત થવાથી બચાવવાના ઈરાદાથી કાંઈ ખોટું દફતર અથવા લખાણ બનાવે તે બાબત.

૨૧૮. કોઈ માણસ સરકારી નોકર હોય, અને તેના સરકારી ઓહદાસર તેને કાંઈ દફતર અથવા બીજું લખાણ તઈયાર કરવાનું કામ સોંપ્યું હોય, તે માણસ જો તે દફતર અથવા લખાણ જે રીત ખોટી છે એવું તે જાણતો હોય તેવી રીતે તઈયાર કરે, અથવા ઈરાદાથી કે તેથી લોકને અથવા કોઈ શખસને ટોટો અથવા નુકશાન થાય, અથવા ટોટો કે નુકશાન થશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને, અથવા એવા ઈરાદાથી કે તેથી કોઈ શખસને કાયદેસર સીક્ષાથી બચાવવો, અથવા તેથી કોઈ શખસ કાયદેસર સીક્ષાથી બચશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને, અથવા તેથી કાંઈ મિલકત સરકાર જપત થતી અથવા કાંઈ રૂપીઆ તેમાંથી કાયદા મુજબ આપવા જેવા હોય તે અપવાદથી બચી જાય, અથવા તે બચી જશે એવો સંભવ છે, એમ જાણીને, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટનીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ શખસ કાંઈ રેકરડ બનાવતો હોય તેને કોઈ શખસ જાણી જોઈને ખોટી હકીકત વાંચી સંભળાવે, અને તે ઉપરથી મજકુર શખસ કાંઈ પણ દ્વેશબુદ્ધિ શીવાય ખોટો રેકરડ રજુ કરે (કેમકે પેલા શખસના કેહેવા પ્રમાણે તેણે લખ્યું હોય) તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર નથી પણ આવા ગુન્હાની મદદગારી કરવા બાબત ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય. રાણી વીરૂધ બ્રીજમોહનલાલ. ૭. નો. વે. પ્રો. ૧૩૪.

કાંઈ ઈનસાફી મુકદમા મધે, પોતે કાયદા વીરૂધ એમ જાણતો હોય, એવો હુકમ, રીપોટ વગેરે કોઈ સરકારી નોકર કરે, તે બાબત.

૨૧૯. કોઈ માણસ, સરકારી નોકર છતાં, લાંચ લેઈને અથવા દ્વેશબુદ્ધિથી કાંઈ ઈનસાફી મુકદમાના કોઈ પણ ભાગમાં કાંઈ રીપોટ, હુકમ, ફેંસલો, અથવા ઠરાવ કરે કે કહી સંભળાવે, એવો કે તે કાયદાથી વિરૂદ્ધ છે, એમ તે માણસ પોતે જાણતો હોય, તો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

જે શખસને અખત્યાર હોય તે શખસ હું કાયદાથી વિરૂદ્ધ ચાલુ છું એમ જાણીને, કોઈને તેનો ઈનસાફ થવા સારૂ કમીટ કરે, અથવા કેદમાં મોકલે તે બાબત.

૨૨૦. કોઈ માણસનો ઓહદો એવી તરેહનો હોય કે તેથી કોઈ શખસોને તેઓનો ઈનસાફ થવા સારૂ કમિટ કરવાનો અથવા તેઓને કેદમાં મોકલવાનો અથવા કોઈ શખસોને કેદમાં રાખવાનો તેને કાયદેસર અખત્યાર મળ્યો હોય, તે માણસને તે અખત્યાર અમલમાં લાવતાં લાંચ લેઈને અથવા દ્વેશબુદ્ધિથી, જો કોઈ શખસને તેનો ઈનસાફ થવા સારૂ કમિટ કરે અથવા તેને કેદમાં મોકલે, અથવા કોઈ શખસને કેદમાં રાખે અને તે એમ જાણતો હોય કે આમ કરવામાં હું કાયદાથી ઉલટો ચાલું છું, તો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

અગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ ઈનસાફકરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

જે સરકારી નોકરની કાયદા મુજબ કોઈને પકડવાની ફરજ હોય તે સરકારી નોકર તેને પકડવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે, તે બાબત.

૨૨૧. કોઈ માણસ સરકારી નોકર હોય, અને કોઈ શખસની ઉપર કાંઈ ગુન્હાનું તોહોમત મુકાએલું હોય તેને, અથવા કાંઈ ગુન્હાને માટે પકડવા જોગ હોય એવા કોઈ શખસને પકડવા અથવા કેદમાં રાખવાની તે માણસની પોતાના સરકારી ઓહદાને લીધે કાયદા મુજબ ફરજ હોય તે માણસ અગર તે શખસને પકડવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે, અથવા ઈરાદાથી તે શખસને નાશી જવા દે, અથવા તે સખસને તે કેદમાંથી નાશી જવામાં અથવા નાશી જવાની કોશિશ કરવામાં ઈરાદાથી સહાય કરે, તો તે માણસને નીચે પ્રમાણે શિક્ષા કરવામાં આવશે, એટલે:—

શીક્ષા.

અગર કેદ કરેલા અથવા જેને પકડવો જોઈતો હતો તે શખસની ઉપર મોતની શીક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હાનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય, અથવા એવા ગુનાને માટે તે પકડવા જોગ થયો હોય, તો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની, દંડ સાથે અગર દંડ વીના, કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા,

અગર કેદ કરેલા અથવા જેને પકડવો જોઈતો હતો તે શખસની ઉપર જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની કેદની શીક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હાનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય, અથવા એવા ગુન્હાને માટે તે પકડવા જોગ થયો હોય, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની, દંડ સાથે અથવા દંડ વીના, કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા,

અગર કેદ કરેલા અથવા જેને પકડવો જોઈતો હતો તે શખસની ઉપર દશ વરસથી ઓછી મુદતની કેદની સીક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હાનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય, અથવા એવા ગુન્હાને માટે તે પકડવા જોગ થયો હોય, તો તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની, દંડ સાથે અથવા દંડ વીના, કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

જે સરકારી નોકરની કાયદા મુજબ કોઈને પકડવાની ફરજ હોય તે સરકારી નોકર તેને પકડવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે અને તે ગુન્હો દેહાંત શીક્ષા જોગ હોય તો:—

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ કાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સશનકોરટ ઈનસાફકરે	૭ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ કરે અથવા ન કરે.

અથવા જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથ્વા ૧૦વરસસુધી કેદની શિક્ષા જોગ હોય તો.	સેશન કોરટ પરેસીડેનસી માજિસ્ટરેટ અથવા૧ લા વરગનો માજિ. ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા નકરે.
૧૦ વરસ કરતાં ઓછી કેદની શિક્ષા જોગ હોય તો.	પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા પેહેલા અથવા બીજાવરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૨ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથ્વા ન કરે.

જે શખસની ઉપર કોઈ ઈનસાફની કોરટેસીક્ષાનો હુકમ કર્યો હોય તે શખસને પકડવાની જે સરકારી નોકરની ફરજ હોય તે શખસને પકડવામાં ઈરાદાથી કસુરકરે તે બાબત.

૨૨૨. કોઈ માણસ સરકારી નોકર હોય, અને કોઈ શખસની ઉપર કાંઈ ગુન્હાને માટે કોઈ ઈનસાફની કોરટે સીક્ષાનો હુકમ કરયો હોય, તે શખસને (સન ૧૮૭૦ ના આકટ ૨૭ મા પ્રમાણે) "અથવા જે શખસને કાયદેસર રીતે કેદમાં રાખ્યો હોય તેવા શખસને" પકડવાની અથવા કેદમાં રાખવાની તે માણસની પોતાના સરકારી ઓહદાને લીધે કાયદા મુજબ ફરજ હોય, તે માણસ અગર તે શખસને પકડવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે, અથવા ઈરાદાથી તે શખસને નાસી જવા દે અથવા તે શખશને કેદમાંથી નાસી જવામાં અથવા નાસી જવાની કોસીસ કરવામાં ઈરાદાથી સાહાય કરે, (સન ૧૮૭૦ ના આકટ ૨૭ મા પ્રમાણે) "અથવા જો તે શખશને કાયદાસર રીતે કેદમાં રાખ્યો હોય" તો તે માણસને નીચે પ્રમાણે સીક્ષા કરવામાં આવશે, એટલેઃ—

સીક્ષા.

અગર કેદ કરેલો અથવા જેને પકડવો જોઈતો હતો તે શખસની ઉપર મોતની શીક્ષાનો હુકમ થએલો હોય તો તે માણસને ચઉદ વરશની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની, દંડ સાથે અથવા દંડ વીના, કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે; અથવા,

અગર કેદ કરેલો અથવા જેને પકડવો જોઈતો હતો તે શખસ કોઈ ઈનસાફની કોરટે કરેલા સીક્ષાના હુકમથી, અથવા તેને બદલે બીજી શીક્ષા કરવાના કોઈ હુકમથી, જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા જીવતાં સુધી શાશનિક દાસત્વને, અથવા, દશ વરશ કે તેથી વધારે મુદત સુધી સમુદ્રપાર અથવા શાશનિક દાસત્વ અથવા કેદને, લાયક હોય, તો તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની, દંડ સાથે અથવા દંડ વીના, કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અથવા,

અગર કેદ કરેલો અથવા જેને પકડવો જોઈતો હતો તે શખસ કોઈ ઈનસાફની કોરટે કરેલા સીક્ષાના હુકમથી દશ વરસની મુદત સુધીની કેદને લાયક ન હોય, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

જે શખસની ઉપર કોઈ ઈનસાફની કોરટે શીક્ષાનો હુકમ કર્યો હોય તે સખસને પકડવાની જે સરકારી નોકરની ફરજ હોય તે શખસને પકડવામાં ઈરાદાથી કસુર કરે, અને અગર તેની ઉપર મોતની શિક્ષાનો હુકમ થયો હોય તોઃ—

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	શેસન કોરટ ઈનસાફકરે	જિવતાં સુધીસમુદ્રપારઅથવા૧૪ વરસ સુધી એમાંનાગમેતે પ્રકારનીકેદ તથાદંડ કરેઅથવા ન કરે

અગર જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા શાશનીક દાસત્વની અથવા ૨૦ વરસ સુધીના કે તેથી વધારે મુદતની સમુદ્રપારની કેદનીઅથવા શાશનીક દાસત્વની અથવા કેદની શીક્ષાનો હુકમ થયો હોય તો.	ઉપર પ્રમાણે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ કરે અથવા ન કરે.

અગર ૧૦વરસ કરતાં ઓછી કેદની શીક્ષાનો હુકમ થયો હોય તો અથવા કાયદેસરરીતે કેદમાંમોકલ્યોહોયતો	શેશન કોરટ, અથવા પરેસીડેનસીમાજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	જામીન લેઈ શકાય બાકી ઉપરપ્રમાણે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

સરકારી નોકર ગફલતથી કોઈ કેદીને નાસી જવા દે તે બાબત.

૨૨૩. જે માણસ સરકારી નોકર હોય અને જે શખસની ઉપર કાંઈ ગુનાનું તોહમત મુક્યું હોય અથવા કાંઈ ગુન્હો સાબીત થયો હોય એવા કોઈ શખસને (સને ૧૮૭૦ ના આકટ ૨૭ પ્રમાણે "અથવા જે શખસને કાયદાસર રીતે કેદમાં રાખ્યો હોય તે શખસ") કેદમાં રાખવાની કાયદા પ્રમાણે જે માણસને પોતાના સરકારી ઓહદાને લીધે ફરજ હોય તે માણસ અગર ગફલતથી તે શખસને કેદમાંથી નાશી જવા દે, તો તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગનોમાજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી આશાન કેદ અથવાદંડ અથવા બંને.

ટીકા.—જેલમાં જે કેદીઓને તેમની સારી વરતણુંકના સબબથી વારડર તરીકે બનાવે છે, તેવા વારડરો આ કલમના અરથ પ્રમાણે સરકારી નોકર છે, અને જો તેઓ કોઈ કેદીને સટકી જવા દે તો આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે. રાણી વીરૂધ કાલાચંદ મોઈત્રી. ૩ રી. ક્રી. ૩૫.

કોઈ શખસને કાયદા મુજબ પકડતા હોય તેમાંતેણે સામા થવુ અથવાહરકતકરવી.

૨૨૪. જે શખસની ઉપર કાંઈ ગુન્હાનું તોહમત મુક્યું હોય અથવા કાંઈ ગુન્હો સાબીત થયો હોય તે ગુન્હાને માટે તે શખસને કાયદેસર પકડવામાં તે શખસ ઇરાદાથી જો સામો થાય અથવા કાયદા વિરૂદ્ધ કાંઈ અડચણ કરે, અથવા તેવા કાંઈ ગુન્હાને માટે તેને કાયદેસર જે કેદમાં રાખ્યો હોય તે કેદમાંથી જો તે નાશી જાય અથવા નાશી જવાની કોસીસ કરે, તો તે શખસને બે વરસની મુદત સુધીની, બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો.—આ કલમમાં લખેલી સીક્ષા છે તે, જે ગુન્હાનું તોહમત તે શખસની ઉપર મુક્યું હોય, અથવા જે ગુન્હો તેની ઉપર સાબીત થયો હોય, તે ગુન્હાને માટે તે પકડવાનો તથા કેદમાં રાખવાનો શખસ જે સીક્ષાને લાયક હોય, તે સીક્ષાથી ઉપરાંત સમજવી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદઅથવા દંડ, અથવાબંને.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે નાશી જવાનો જે ગુન્હો છે, તે કોઈ ગુન્હાને વાસ્તે કેદ થયેલી હોય તેમાંથી નાશી જાય ત્યારે થાય છે. દીવાની જેલમાંથી નાશી જાય તે શીક્ષા થવા લાયક નથી. રાણી વીરૂધ કોનોન. ૬ મું. સી. ૧૫.

પણ કોઈ પણ શખસને દીવાનો હોવાના સબબથી નીરદોષ ઠરાવ્યો હોય અને સરકારના હુકમથી કોઈ દીવાનાઓને રાખવાની કેદમાં રાખ્યો હોય, તેમાંથી જો તે નાશી જાય, તો જે વખતે તે નાશી ગયો તે વખતે દીવાનો ના હોય તો પણ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થતો નથી.

કોઈ નાશી ગયેલા કેદી ઉપર શીક્ષા કરવામાં આવે ત્યારે તે શીક્ષા તરતજ શરૂ થાય અથવા પ્રથમની શીક્ષાનો વખત પુરો થયા કેડે શરૂ થાય, જુઓ ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ ૧૮૮૨ નો ૧૦ મો આકટ ક. ૩૯૬.

કોઈ શખસને કાયદા મુજબ પકડતા હોય તેમાં કોઈ બીજા શખસે સામા થવુ અથવા હરકત કરવી.

૨૨૫. જે શખસ કોઈ બીજા શખસને કાંઈ ગુન્હાને માટે કાયદેસર પકડવામાં ઈરાદાથી સામો થાય, અથવા કાયદા વિરૂદ્ધ કાંઈ અડચણ કરે, અથવા કોઈ બીજા શખસને કાંઈ ગુન્હાને માટે કાયદેસર જે કેદમાં રાખ્યો હોય તે કેદમાંથી તેને છોડાવી મુકે અથવા છોડાવી મુકવાની કોસીસ કરે, તે શખસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

સીક્ષા.

અથવા, અગર પકડવાના, અથવા છોડાવી મુકેલા, અથવા જેને છોડાવી મુકવાની કોશીશ થઈ હોય તે શખસની ઉપર જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધી કેદની શીક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હાનું તોહમત મુક્યું હોય, અથવા એવા ગુન્હાને માટે પકડવા લાયક થયો હોય, તો પેલા શખસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

અથવા, અગર પકડવાના, અથવા છોડાવી મુકેલા, અથવા જેને છોડાવી મુકવાની કોસીસ થઈ હોય તે શખસની ઉપર મોતની શીક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હાનું તોહમત મુક્યું હોય, અથવા એવા ગુન્હાને માટે તે પકડવા લાયક થયો હોય, તો, પેલા શખસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે; અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

અથવા, અગર પકડવાના અથવા છોડાવી મુકેલો શખસ કોઇ ઈનસાફની કોરટના શીક્ષા હુકમ મુજબ, અથવા તેને બદલે બીજી સીક્ષા કરવાના કાંઈ હુકમ મુજબ, જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરષ કે તેથી વધારે મુદત સુધી સમુદ્રપાર અથવા શાસનિક દાસત્વ અથવા કેદની, સીક્ષાને લાયક હોય તો, પેલા શખસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે,

અથવા, અગર પકડવાના; અથવા છોડાવી મુકેલા, અથવા જેને છોડાવી મુકવાની કોશીશ થઈ હોય તે શખસની ઉપર મોતની શીક્ષાનો હુકમ થયો હોય તો, પેલા શખસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

કોઈ સખ્સને કાયદા મુજબ પકડતા હોય તેમાં બીજા શખ્સે સામા થવું અથવા હરકત કરવી અથવા કાયદેસર કેદમાંથી તેને છોડાવવો તે ગુન્હામાં:—

અગર વારંટ પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પ્રેસીડેન્સી માજિસટરેટ અથવા ૧લાબીજાવરગનો માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.
અથવા તેની ઊપર જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા ૧૦ વરસ સુધી કેદની શીક્ષા થઈ શકે એવા ગુનહાનું તોહોમત હોય તો.		સેસન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.		જામીન લેઈ શકાય નહી. બાકી ઉપર પ્રમાણે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અગર દેહાંત શીક્ષા થઈ શકે એવા ગુનહાનું તોહોમત હોય તો.			સેસન કોરટ, ઈનસાફ કરે.	બાકીઊપર પ્રમાણે.	૭ વરસસુધી બેમાંનાગમે તેપ્રકારની કેદ અથવા દંડ.
અગર તે શખસની ઊપર જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની શીક્ષાનો અથવા ૧૦ વરસ સુધીની કે તેથી વધારે સમુદ્રપાર, શાશનીક દાસત્વ, અથવા કેદની શીક્ષાનો હુકમ થયો હોય તો.					સઘળુ ઊપર પ્રમાણે.
અગર મોતની શીક્ષાનો હુકમ થયો હોય તો.	ઉપર પ્રમાણે.	જિવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા ૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.			

ટીકા.—કોઈ ગેરકાયદેસર મંડળીના અંગભુત તરીકે કોઈ શખ્સને પોલીસ અમલદારે પકડયો હોય તેને જે શખ્સ છુટો કરે, તેને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય. રાણી વીરૂધ અસન શરીફ.

બીજી રીતે ઠરાવ નહી કરેલો હોય એવા પ્રસંગોમાં સરકારી નોકર કોઈ સખસને પકડવામાં કસુર કરે અથવા નાશી જવા દે તો.

૨૨૫. **अ** કોઈ માણસ સરકારી નોકર હોય અને કલમ ૨૨૧ મી, કલમ ૨૨૨ મી, અથવા કલમ ૨૨૩ મીમાં અથવા તે વખતે ચાલુ હોય એવા કોઈ કાયદામાં ઠરાવ નહિ કરેલો એવા કોઈ પ્રસંગમાં કોઈ સખસને પકડવાની અથવા કેદમાં રાખવાની તે માણસની પોતાના સરકારી હોદ્દાને લીધે કાયદા મુજબ ફરજ હોય તે તે શખસને પકડવામાં કસુર કરે અથવા તે સખસને કેદમાંથી નાશી જવા દે તો તે માણસને નિચે મુજબ શીક્ષા થશે.—

(**अ**) જો તે ઈરાદાથી તેમ કરે તો ૩ વરસ સુધીની બેમાંથી ગમે તે પ્રકારની શીક્ષા અથવા દંડ અથવા બંને; અને

(**ब**) જો તે ગફલતથી તેમ કરે તો બે વરસ સુધીની આસાન કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.

બીજીરીતે ઠરાવ નહીકરેલો હોય એવા પ્રસંગોમાં કાયદાસર પકડવાની સામુ થવું અથવા તેમાં અડચણ કરવી અથવા નાશી જવું અથવા છોડવવું.

"૨૨૫. **ब** ૨૨૪મી કલમમાં અથવા ૨૨૫મી કલમમાં અથવા બીજા કોઈ ચાલુ કાયદામાં જે વિશે ઠરાવ કરેલો નહિ હોય એવા કોઈ પણ પ્રસંગમાં જે કોઈ સખસ પોતાને અથવા બીજા કોઈ સખસને કાયદાસર પકડવાની ઈરાદાથી સામો થાય અથવા તેમાં કાયદા વિરૂધ કાંઈ અડચણ કરે, અથવા તેને કાયદાસર જે કેદમાં રાખ્યો હોય તે કેદમાંથી નાશી જાય અથવા નાશી જવાની કોશિશ કરે અથવા બીજા કોઈ સખસને કાયદાસર જે કેદમાં રાખ્યો હોય તે કેદમાંથી તેને છોડાવી મુકવાની કોશીશ કરે તો તેને છ મહીના સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે."

(૨) દિવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાની ૬૫૧ મી કલમ આ ઉપરથી રદ્દ કરીછે.

સમુદ્રપારથી કાયદા વીરૂધ પાછું આપવું.

૨૨૬. જે માણસને કાયદા મુજબ સમુદ્રપાર કરયો હોય તે માણસ, પોતાની સમુદ્રપારની મુદત વીત્યા પેહેલાં, તથા શીક્ષા માફ ન થયા છતાં અગર સમુદ્રપારથી પાછો આવે, તો તેને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને તથા પાછો સમુદ્રપાર તથા પેહેલા ત્રણ વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની શીક્ષા પામવાને લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જિવતાંસુધી સમુદ્રપાર તથા દંડ તથા સમુદ્રપાર જતાં પેહેલાં ત્રણ વરસ સખત કેદ.

ટીકા.—આકલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને એમ હોવાની જરૂર છે કે ગુન્હેગારને જ્યાં શીક્ષા ભોગવવાને મોકલવાનો હોય ત્યાં મોકલેલો હોવો જોઈએ, અને ત્યાંથી તેની શીક્ષાનો વખત પુરો થયા પ્રથમ પાછો આવેલો હોય. સમુદ્રપારની શીક્ષા ભોગવવાને મોકલે ત્યાંથી રસ્તામાંથી સટકી આવે, તો તેમાં એમ ઠરાવ્યું કે તેને કલમ. ૨૨૪ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવવો અને કલમ ૨૨૬ પ્રમાણે નહી. રાણી વીરૂધ રામસ્વામી, ૪ મ. હા. કો. ૧૫૨.

સીક્ષાની માફીની શરત તોડવી.

૨૨૭. કોઈ માણસે સીક્ષાની કાંઈ શરતથી માફી કબુલ કરી હોય તે માણસ અગર જે સરતથી તેને માફી મળી હોય તે શરત જાણી બુજીને તોડે તો તે માણસને અગર તેણે અસલ સીક્ષામાંની કાંઈ ભોગવી નહી હોય તો, જે સીક્ષાનો અસલ હુકમ થયો હોય તે સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને તે સીક્ષામાંની કાંઈ તેણે ભોગવી હોય, તો તે સીક્ષામાંની જેટલી નહી ભોગવી હોય તેટલી શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	જેકોરટથીઅસલ ગુનહાનો ઈનસાફ થઈ શકતોહોય તે કોરટ ઈનસાફકરે.	અસલહુકમનીશીક્ષાઅથવા અગરતે માંહેલી કાંઈ ભોગવી હોયતો બાકી હોય તે.

ટીકા.—આરોપિતે ઘર ફોડયાનો ગુન્હો કર્યા બદલ પ્રીન્સ ઓફ્ વેલ્સ, સીંગાપુર અને મલાકાની કોરટ આફજુડી કેચરે તોહમત સાબિત કરી ગવરનર જનરલ ઠરાવે તે ઠેકાણે તેણે ૧૦ વરષની સમુદ્રપારની શીક્ષા ભોગવવા ઠરાવ કર્યાથી તે આઠ વરસ ને એક માસ અને પંદર દીવસ રતનાગીરીની કેદમાં રહ્યો. પછી તુરંગ ઉપરના ઈન્સપેકટર જનરલે તેને માફીના સરટીફીકેટ ઉપરથી તું કારવારમાં રહેજે એવી સરતે તેને છોડી દીધો પણ કારવારમાં રહેતા છતાં કેદીએ રહેવાના ઘરમાં ચોરી કરી તેથી ત્યાંના માજીસ્ત્રેટે તેને માફીની સરત તોડયાપરથી આ કલમ પ્રમાણે બાકીની શીક્ષા ભોગવવાને ઠરાવ કર્યો પણ બ્રીટીશ ઈંડીયાની કોરટોને અધિકાર છે કે નહી? એવી શંકા ઉપરથી ઠરાવ કર્યો કે ક્રી. પ્રો. કો. કા. ૩૩ "મુળના અપરાધની ચોકસી કરવાનો અધિકાર જે કોરટને હોય તે કોરટને" એવા જે શબ્દ છે તેનો અર્થ કેદીને જે અપરાધ બદલ શીક્ષા થઈ હતી તે અપરાધની ચોકશી કરવાનો જે કોઈ માજીસ્ત્રેટને અધિકાર હોય તે માજીસ્ત્રેટની કોરટ એવું સમજવું તેથી બ્રીટીસઈંડીયાની કોરટોને તે અધિકાર છે (મુ. હા. વા. ૯ પાને. ૩૫૬ સરકાર વિરૂધ અહોન અકાંગ)

કોઈ સરકારી નોકર કાંઈ ઈનસાફી મુકદમાના કાંઈ પણ ભાગમાં બેઠા છતાં તેનું ઈરાદાથી અપમા

૨૨૮. કોઈ સરકારી નોકર કાંઈ ઈનસાફી મુકદમાના કાંઈ પણ ભાગમાં બેઠો હોય તે વેળાએ તે સરકારી નોકરનું જે માણસ ઈરાદાથી અપમાન કરે, અથવા તેને કાંઈ હરકત કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ન કરવું અથવા
તેને હરકત કરવી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	જે કોરટમાં ગુનહો થયો હોયકેકોરટકો.પ્રો.કો. ૩૫ મા બા. લખેલા ઠરાવોને અનુસરી ઈનસાફ કરે.	૬ મહિના સુધીની આસાન કેદ અથવા રૂ.૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—પોતે બાહાનાનાં નાણાં ડીપોજીટ તરીકે મુકી શકે તેમ નથી, એમ જાણીને જે સખસ કોઈ હરાજીમાં કોઈ જાગીરની માગણી કરે, તે આ કલમ પ્રમાણે ગુનેગાર થાય છે રાણી વીરૂધ મોહોશ ચંદર.

કોરટમાં રેહેવાને હુકમ કર્યો હોય ત્યારે કોરટ છોડીને જાય, અથવા કોરટની બાહાર ઉભો રહીને તોહોમતદારની તજવીજ થતી હોય તે વખતે ઈસારો કરે, એ આ કલમ પ્રમાણે ગુનો થતો નથી.

જાણી જોઈને હરકત કરવાના ઈરાદાથી જે શખ્સો કોઈ ઈનસાફની કોરટ ખોટો પુરાવો આપે, અથવા પુછેલા સવાલનો વ્યાજબી જવાબ આપે નહીં, તો તેમને આ કલમ પ્રમાણે ગુનેગાર ઠરાવી શકાય; રાણી વીરૂધ જેમલ.

જ્યુરર અથવા આસેસરનો વેશ લેવો. ૨૨૯. ફલાણી બાબતમાં જ્યુરર અથવા આસેસર દાખલ મારૂ નામ લખી મોકલાય, અથવા ટીપમાં લખાય, અને મને સોગંદ અપાય એવો કાયદા મુજબ મારો હક નથી એવું જે માણસ જાણતો હોય તે માણસ, વેશ લેઈને અથવા બીજી રીતે, અગર તે બાબતમાં જ્યુરર અથવા આસેસર દાખલ ઈરાદાથી પોતાનું નામ લખી મોકલાવે; અથવા ટીપમાં લખાવે અથવા સોગંદ ખાય, અથવા પોતે જાણ્યા છતાં તેમ થવા દે અથવા કાયદા વીરૂધ મારૂ નામ લખી મોકલ્યું છે, અથવા ટીપમાં લખ્યુંછે અથવા સોગંદ આપ્યાછે, એમ પોતે જાણ્યા છતાં, જે માણસ બુદ્ધિપુરવક તે જ્યુરરમાં બેસીને અથવા તે આસેસર દાખલ કામ કરે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસ્તરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિશતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસસુધીનીબે માંનાગમે તેપ્રકાર ની કેદ અથવાદંડ અથવા બંને.

બાબ ૧૨ મો.

શિક્કા તથા સરકારી સ્ટાંપ સંબંધી ગુન્હાઓ બાબત.

શીક્કો. ૨૩૦. શીક્કો એટલે જે ધાતુ નાણા દાખલ વપરાતો હોય, તથા જે પર છાપ મારીને નાણાં દાખલ વાપરવા માટે તેને કોઈ સરકારના હુકમથી બાહાર પાડયા હોય, તે ધાતુ.

રાણીનો શીક્કો. જે શીક્કાપર છાપ મારીને તેને રાણીના હુકમથી, અથવા હીંદુસ્તાનની સરકારના, અથવા કોઈ પણ પ્રેસીડેન્સીની સરકારના, અથવા રાણીના રાજ્ય માંહેલા કોઈ પણ સરકારના, હુકમથી નાણાં દાખલ વાપરવા માટે બાહાર પાડયો હોય, તે શીક્કો તે રાણીનો શીક્કો.

દ્રષ્ટાંતો.

(अ) કોડીયો, શીક્કો નથી.

(ब) વગર છાપેલા ત્રાંબાના ગઠા, અગર નાણાં દાખલ વપરાય તોપણ શીક્કો નથી.

(क) ચાંદ કાંઈ શીક્કો ન ગણાય. કેમકે તે નાણાં દાખલ વાપરવાના ઈરાદાથી થયેલાં નથી.

(ड) જે શીક્કાનું નામ કંપનીનો રૂપીયો પડયું છે તે રાણીનો શીક્કો છે.

ટીકા.—નાણાં એટલે જે ધાતુનો પૈસા તરીકે ઉપયોગ કરેછે તે ધાતુનો ટુકડો પૈસાએ સાધારણ કિમતનું પરીમાણ છે. અને અદલા બદલાના વ્યાપારમાં તે મધ્યમ છે. અમુક એક ધાતુનો ટુકડો એ પૈસા છે કીંવા નહી? એની કસોટી જોવી તે, તે ટુકડા બજારમાં લઈ ગયા છતાં તેને બદલે જોઈએ તે જણસ મળે કીંવા નહી ? તે જોઈ કરવી અને તેટલા વાસ્તે તેની કીમત ઠરાવવી જોઈએ તેની કીમત માહિતગાર લોકને અને ચતુર લોકને માત્ર માહીત હોય તો તે બસ નથી. આ કામમાં અકબર બાદશાહના વખતનાં ચાલુનાણાં ખોટા શીક્કા વાપર્યાનું તોહોમત હતું પણ તે નાણાં ચાલુ નાણાં નથી માટે તેનાપર આ કલમ પ્રમાણે તોહોમત રહી શકતું નથી (મુ. હા. વા. ૧૧ પા. ૧૭૨ સરકાર વિરૂધ બાપુજી જાદવ વીગરે)

શીક્કો ખોટો બનાવવો.

૨૩૧. જે માણસ શીક્કો ખોટો બનાવે, અથવા જાણી બુઝીને શીક્કો ખોટો બનાવવાની ક્રીયાનો કાંઈ પણ ભાગ કરે, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

ખુલાસો—જે શખસ ઠગબાજી કરવાના ઈરાદાથી, અથવા એમ કરવાથી ઠગબાજી થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, કોઈ ખરા શીક્કાને બીજા શીક્કા સરખો દેખાતો કરે, તે શખસે આ ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઇ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાય નહી	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે	૭ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—"ખોટું બનાવવું" આ શબ્દની પીનલકોડની ૨૮ મી કલમમાં વાખ્યા આપેલી છે તેની મતલબ એવી છે કે એવી રીતે સરખું કરવું કે જેથી કરીને કોઈ પણ ઠગારો એવો ઈરાદો માલમ પડે. અને જો ફકત ખોટુ બનાવે તો, એવો ઈરાદો હતો અથવા એવું જ્ઞાન હતું એમ અનુમાન થઈ શકે.

વળી મજકુર વાખ્યામાં બતાવેલું છે કે તેની નકલ તેને બરોબર. રીતે મળતી આવવાની કાંઈ જરૂર નથી.

આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો ખોટી રીતે બનાવવામાં આવે કે પુરો થાય છે. શીક્કાને ચલાવ્યા હતા અથવા ચલાવ્યાની કોશીશ કરી હતી એમ હોવાની કાંઈ જરૂર નથી.

રાણીનો શીક્કો ખોટો બનાવવો.

૨૩૨. જે માણસ રાણીનો શીક્કો ખોટો બનાવે, અથવા જાણી બુઝીને રાણીનો શીક્કો ખોટો બનાવવાની ક્રીયાનો કાંઈ પણ ભાગ કરે તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરશની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારં ટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જિવતાં સુધી સમુદ્રપા રની અથવા ૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકાની કેદ તથા દંડ,

ટીકા.—આ પ્રમાણે ખોટો બનાવેલો શીક્કો જો રાણીનો શીક્કો હોય, અથવા હીંદુસ્તાનની સરકારે કાઢેલો હોય, અથવા ઈંગ્રેજી શીક્કો હોય અથવા કોઈ બ્રીટીશ સંસ્થાનનો હોય તો તેને વાસ્તે શીક્ષા વધારે સખત છે.

શીકો ખોટો બનાવવાનાં હથીયાર બનાવવાં અથવાં વેચવાં.

૨૩૩. શીકો ખોટો બનાવવાના કારણુસર વાપરવાને વાસ્તે, અથવા તે કારણુસર વાપરવાનો ઈરાદો કરેલો છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનુ કારણ છતાં, જે માણસ કાંઈ છાપ અથવા હથીયાર બનાવે અથવા સમારે, અથવા તે બનાવવાની અથવા સમારવાની ક્રિયાનો કાંઈ પણ ભાગ કરે, અથવા તે ખરીદ કરે, વેચે, કે કોઈને આપે તે માણસને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી	સેશન કોરટ અથવા પરે સીડેન્સી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

રાણીનો શીકો ખોટો બનાવવાનાં હથિયાર બનાવવાં અથવા વેચવાં

૨૩૪. રાણીનો શીકો ખોટો બનાવવાના કારણુસર વાપરવાને વાસ્તે, અથવા તે કારણુસર વાપરવાનો ઈરાદો કરેલો છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનુ કારણ છતાં, જે માણસ કાંઈ છાપ અથવા હથીયાર બનાવે અથવા સમારે, અથવા તે બનાવવાની અથવા સમારવાની ક્રીયાનો કાંઈ પણ ભાગ કરે, અથવા તે ખરીદ કરે, વેચે, કે કોઈને આપે, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી સકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીબેમાંનાગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

શીકો ખોટો બનાવવાનાં કારણુસર કાંઈ હથિયાર અથવા સામાન રાખવો.

૨૩૫. શીકો ખોટો બનાવવાનાં કારણુસર વાપરવાને વાસ્તે, અથવા તે કારણુસર વાપરવાનો ઈરાદો કરેલો છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં, જે માણસ પોતાના કબજામાં કાંઈ હથિયાર અથવા સામાન રાખે, તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે. અને અગર ખોટો બનાવવાનો શીકો રાણીનો હોય, તો તે માણસને દશ વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ અથવાપરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ
અને જો રાણીનો શીકો બનાવના કારણસર હોય તો.				સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	બાકી ઉપર પ્રમાણે. ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

ટીકા.—જ્યારે કોઈ શખસના કબજામાં કોઈ પેટી અથવા જગ્યા હોય અને તે પેટીમાં અથવા જગ્યામાં જો શીક્કો બનાવવાનાં હથીયારો અથવા ઓજારો હોય તો તે શખસના કબજામાં છે એમ સમજવું, અને ગમેતો તે તેના ફાયદાને વાસ્તે વાપરવામાં આવતાં હોય અગર ના હોય, પણ તેવાં હથીયારો છે તે વીશે તે માહીતગાર હોય તો ગુન્હેગાર થાય છે.

તેમજ વધારે શખસો તેવી સંતલસમાં હોય તો દરેક શખસના કબજામાં તે હથીયારો છે એમ સમજવું.

હીંદુસ્તાનમાંર હીને હીંદુસ્તાનની બાહાર કાંઈશીકો ખોટો બનાવવામાં મદદગારી કરવી.

૨૩૬. જે માણસ, બ્રિટીસ ઈંડીયામાં છતાં, બ્રિટીશ ઈંડીયાની બાહાર કાંઈ શીકો ખોટો બનાવવામાં મદદગારી કરે, તે માણસને જાણે તેણે બ્રિટીશ ઈંડીયાની માહેજ તે શીકો ખોટો બનાવવામાં મદદગારી કરી હોય, એવી રીતે શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	બ્રીટીશ ઇંડીયા મધે તે શીકો ખોટો બનાવવામાં મદદગારી કરવા માટે જે શીક્ષા ઠરાવી હોય તે શીક્ષા

ટીકા.—હીંદુસ્તાનમાંનો કોઈ પણ શખસ (ગમે તો તે રઈયત હોય અગર પરરાજ્યનો હોય) કોઈ શખસને ખોટો શીક્કો બનાવવાનાં હથીયારો અથવા ઓજારો પુરાં પાડેતો તે ગુન્હેગાર થાયછે.

ખોટો શીકો આ દેશમાં લાવવો અથવા આ દેશમાંથી બાહાર લઈજવો.

૨૩૭. ફલાણો શીકો ખોટો બનાવેલો છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં જે માણસ તે શિકો બ્રિટીશ ઈંડીયા મધ્યે લાવે અથવા બ્રિટીશ ઈંડીયા મધ્યેથી બાહાર લઈ જાય; તે માણસને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગરવારંટ પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસતરેટ અથવા ૧લા વરગનો માજિસ્ટરેટ ઇનસાફ કરે	૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે પ્રકારની કેદતથા દંડ

રાણીનો સીકો ખોટો બનાવેલો આ દેશમાં લાવવો અથવા આ દેશમાંથી બાહાર લઈજવો.

૨૩૮. ફલાણો ખોટો સીકો રાણીનો સીકો ખોટો બનાવેલો છે એમ જાણીને, અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં, જે માણસ તે સીકો બ્રિટીશ ઈંડીયા મધ્યે લાવે અથવા બ્રિટીશ ઈંડીયા મધ્યેથી બાહાર લઈ જાય, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસપકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાટનહી.	સેસનકો ૨૮ ઈન સાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકાર ની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—બનાવેલો શીક્કો ખોટો છે એવું જાણીને અથવા માનીને જમીનના રસ્તેથી અથવા દરીયાના રસ્તે કોઈ પણ ઠેકાણેથી મોકલે અથવા કોઈ પણ ઠેકાણે લાવે, તેને સારૂ આ કલમ પ્રમાણે તથા પાછલી કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થાય છે.

કોઈસીકો ખોટો છે એમ જાણીને રાખ્યો, હોય તે બીજાને આપવો.

૨૩૯. કોઈ માણુસની પાસે કાંઈ ખોટો સીકો હોય, અને તેની પાસે તે સીકો આવ્યો ત્યારે તેણે એમ જાણ્યું હોય કે આ સીકો ખોટો છે તે માણુસ અગર દગલબાજીથી, અથવા દગો થાય એવા ઈરાદાથી, તે સીકો કોઈ શખ્સને આપે, અથવા કોઈ શખ્સને તે લેવાને લલચાવવાની કોશીસ કરે તો તે માણુસને પાંચ વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈશકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ અથવા પ્રેસીડેનસી માજીસ્ત્રેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસ્ત્રેટ ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ ખોટો શીક્કો બનાવનાર શીવાયના બીજા શખસનેજ ફકત લાગુ પડે છે, અને તેટલા માટે શીક્કો બનાવનાર શખ્સે ખોટો શીકો ચલાવ્યો તેને માટે તેને ગુન્હેગાર ઠરાવેલો તે શિક્ષા રદ કરી હતી. રાણી વીરૂધ શેવ બક્ષ.

રાણીનો કોઈ શીકો ખોટો છે એમ જાણીને રાખ્યો હોય, તેબીજાને આપવો.

૨૪૦. કોઈ માણુસની પાસે કાંઈ ખોટો શિક્કો હોય અને તે શિકો રાણીનો શિકો ખોટો બનાવેલો હોય, અને તેની પાસે તે સીકો આવ્યો ત્યારે તેણે એમ જાણ્યું હોય કે આ રાણીનો સીકો ખોટો બનાવેલો છે, તે માણુસ અગર દગલબાજીથી અથવા દગો થાય એવા ઈરાદાથી તે શિકો કોઈ શખસને આપે, અથવા કોઈ શખ્સને તે લેવાને લલચાવવાની કોશીશ કરે, તે માણુસને દસ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી મા. ૧લા વરગનો મા. ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસસુધીએમાંનાગમેતેપ્રકારનીકેદતથાદંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે વધારે સખત શીક્ષા બતાવી છે તેનું કારણ એકે આ કલમમાં રાણીનો શીકો બતાવેલો છે.

કોઈ માણુસની પાસે કાંઈસીકો પેહેલાં આવે તે વખતે તેએમ જાણુતો ના હોય કે આ સીકો ખો

૨૪૧. કાંઈ ખોટો સીકો ખોટો છે એમ જે શખ્સ જાણુતો હોય પણ તે પોતાના કબજામાં લેતી વખતે તે ખોટો છે એમ જે શખ્સે જાણ્યું ન હોય, તે શખ્સ અગર તે સીકો ખરા સીકા દાખલ કોઈ બીજા શખસને આપે, અથવા કોઈબીજા શખ્સને તે ખરા દાખલ લેવાને લલચાવવાની કોસીસ કરે, તે શખ્સને બે વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા

ટો છે તે સીકો તે માણુસે કોઈને ખરા દાખલ આપવો.

તે જેના જેવો ખોટો બનાવેલો હોય તે સીકાની કીંમતની દશ ઘણી રકમ સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

એક સીકા પાડનારો अ ખોટા કંપનીના રૂપીયા પોતાના સોબતી ब ને આપે, એટલા સારૂ કે તે તે રૂપીયા ચલાવે. ब તે રૂપીયા એક બીજા ચલાવનાર क ને વેચાતા આપે, અને क તે ખોટા છે એમ જાણીને તે રૂપીયા વેચાતા લે. પછી કાંઈ માલ લેઈનં તેની કીંમતમાં તે રૂપીયા क ड ને આપે, અને ड તે ખોટા છે એમ ન જાણતાં લે. પાછળથી તે રૂપીયા લીધા પછી તે ખોટા છે એમ ड ને ખબર પડે, અને ड ત્યાર પછી તે ખરા હોય એવી રીતે તે રૂપીયા કોઈને આપે, તો ड ને ફકત આ કલમ મુજબ સીક્ષા થઈ શકે છે, પણ ब તથા क એઓને, મુકદમાની કેફીયત મુજબ, ૨૩૯ મી અથવા ૨૪૦ મી કલમ પ્રમાણે સીક્ષા થઈ શકે છે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજીસ્ત્રેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ત્રેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા જેટલી કીમતનો તે ખોટો શીકો કરયો હોય તેથી દસગણો દંડ અથવા બંને

ટીકા.—ખરા શીકા દાખલ જો કોઈ શીકો આપવામાં આવ્યો હોય નહીં તો, કાંઈ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થતો નથી. જેમકે કોઈ ખોટા શીકો કોઈ પોલીસના હાથમાં આવે નહીં એવી મતલબથી કોઈ મીત્રને આપવામાં આવે તો તેમાં કાંઈ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થતો નથી. રાણી વીરૂધ સુરત. ૪ નો. વે. પ્રો. ૬૨.

કોઈ સીકો કોઈ શખસની પાસે આવતી વખતે તેણે એમ જાણ્યું હોય કે આ સીકો ખોટો છે તે શખસે તે ખોટો સીકો પાસે રાખવો.

૨૪૨. કાંઈ ખોટો સીકો પોતાના કબજામાં આવ્યો હોય તે વખતે ખોટો છે એમ જાણ્યાં છતાં, જે માણસ દગલબાજીથી અથવા દગો થાય એવા ઈરાદાથી તે ખોટો સીકો પોતાના કબજામાં રાખે તેને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ અથવા પ્રેસીડેનસી માજીસ્ત્રેટ અથવા ૧લા વરગનો માજીસ્ત્રેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

રાણીનો કોઈ સીકો કોઈ શખસની પાસે આવતી વખતે તેણે એમ જાણ્યુ હોય કે આ સીકો ખોટો

૨૪૩. રાણીના સીકા જેવો ખોટો બનાવેલો કોઈ સીકો પોતાના કબજામાં આવ્યો હોય તે વખતે તે સીકો ખોટો બનાવેલો છે એમ જાણ્યા છતાં, જે માણસ દગલબાજીથી અથવા દગો થાય એવા ઈરાદાથી તે સીકો પોતાના કબજામાં રાખે, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

છે તે શખસે તે ખોટો સીકો પાશે રાખવો.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસનકોરટ અથવા પ રેસીડેનસી માજીસ્રેટ અથવા ૧લા વરગનો માજીસ્રેટ ઈનસાફ કરે	૭ વરસસુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—કલમ ૨૩૯, ૨૪૩ પ્રમાણે ત્રણ જાતના ગુન્હા થાય છે ૧ લો, ખોટો બનાવેલો શીકો છે એવી પ્રથમથી ખબર હોવા છતાં ચલાવવો; ૨ જો, શીકો લીધા કેડે એમ માલમ પડયુ કે ખોટો શીકો છે, એમ જાણીને ચલાવવો; ૩ જો, ખોટો શીકો છે એવું ઘણા વખતથી જાણવા છતાં કબજામાં રાખવો.

સાપરાધ ગ્નાન હોવાની જરૂર છે. કાંઈ ફરેબ થવાના કારણ વાસ્તે કોઈ શીકો કોઈ શખ્સને આપવામાં આવે તો એમ જણાવવાની જરૂર નથી હ ફરેબ કરવાનો તેમાં ઈરાદો હતો.

ટંકશાલમાં નોકર રેહેલા માણસે કાયદામાં ઠરાવેલા વજન અથવા મેળવણીથી જુદાં વજન અથવા મેળવણીનો સીકો બનાવવો.

૨૪૪. બ્રિટીસ ઇંડિયા મધે કાયદા મુજબ સ્થાપેલી કોઈપણ ટંકશાળમાં જે માણસ નોકર રહેલો હોય, તે માણસ તે ટંકશાળમાંથી નીકળતો કોઈ સીકો તે સીકાનું વજન અથવા મેળવણી કાયદાથી કરી હોય તેથી જુદાં વજન અથવા મેળવણીનો થાય એવા ઈરાદાથી અગર કાંઈ કાંમ કરે, અથવા જે કામ કરવાની તેને કાયદા મુજબ ફરજ હોય તે કામ કરવામાં કસુર કરે, તો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી	શેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તેપ્રકારની કેદ તથા દંડ

ટીકા.—એવો પુરાવો હોવો જોઈએ કે તે શખસ સરકારી ટકશાળમાં કામે લાગેલો હતો, અને જે કૃત્ય કરવાનું અથવા નહીં કરવાનું તોહોમત હોય તે ઠરાવેલા વજનથી જુદીજ રીતનો સીકો બનાવવાનો ઈરાદો હતો, તેને વાસ્તે હોવું જોઈએ.

સીકા પાડવાનું હથીયાર કોઈ ટંકશાળમાંથી કાયદા વીરૂધ લઇ જવુ.

૨૪૫. બ્રિટીશ ઇડીયા મધ્યે કાયદા મુજબ સ્થાપેલી કોઈ પણ ટંકશાળ મધ્યેથી, કાયદેસર અખત્યાર વીના, જે માણસ કાંઈ સીકો પાડવાનું હથીયાર અથવા ઓજાર લેઈ જાય, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	શેસનકોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમમાં બતાવેલા ગુન્હાનો મતલબ એવી છે કે ખોટો શીકો બનાવવા સારૂ હથીયાર ઉપયોગમાં લેવાને સારૂ લેઈ જવા જોઈએ.

દગલબાજીથી અથવા બદદાનતથી કોઈ સીકાનું વજન ઓછું કરવુ અથવા તેની મેળવણીમાં ફેરફાર કરવો.

૨૪૬. કોઈ પણ સીકા ઉપર જે માણસ દગલબાજીથી અથવા બદદાનતથી એવી કાંઈ ક્રીયા કરે કે તેથી તે સીકાનું વજન ઓછું થાય, અથવા તેની મેળવણી બદલાય, તે માણસને તણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

ખુલાસો—કોઈ શખ્સ એક શીકાનો કાંઈ અંશ કાહાડે અને તે છેદમાં કાંઈ બીજી વસ્તુ મુકે, તો તેણે તે સીકાની મેળવણી બદલી એમ સમજવુ.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડાવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

દગલબાજીથી અથવા બદદાનતથી રાણીના સીકાનું વજન ઓછું કરવુ અથવા તેની મેળવણી બદલવી.

૨૪૭. રાણીના સીકાઓમાંના કોઈ પણ સીકા ઉપર જે માણસ દગલબાજીથી અથવા બદદાનતથી એવી કાંઈ ક્રીયા કરે કે તેથી તે સીકાનું વજન ઓછું થાય અથવા તેની મેળવણી બદલાય, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કોઈ શીકો બીજા શીકાને ઠેકાણે ચાલે એવા ઈરાદાથી તે શીકાનું રૂપ બદલવું

૨૪૮. કોઈ પણ શિકા ઉપર જો કોઈ માણસ એવી કાંઈ ક્રિયા કરે કે તેથી તે શીકાનું રૂપ બદલાય, અને તે એવા ઈરાદાથી કે તે શીકો કોઈ બીજા પ્રકારના શીકાને ઠેકાણે ચાલે, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

રાણીનો કોઈ સીકો બીજા સીકાને ઠેકાણે ચાલે એવા ઈરાદાથી તે શીકાનું રૂપ બદલવું.

૨૪૯. રાણીના શીકાઓમાંના કોઈ પણ શીકા ઉપર જો કોઈ માણસ એવી કોઈ ક્રીયા કરે કે તેથી તે સીકાનું રૂપ બદલાય, અને તે એવા ઈરાદાથી કે તે સીકો કોઈ બીજા પ્રકારના સીકાને ઠેકાણે ચાલે, તો તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે	પ્રથમ વારટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસી ડેનસી માજીસટરેટ અ થવા ૧ લા વરગનો મા જીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી એ માંના ગમે તે પ્ર કારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—સોનેરી અથવા રૂપેરી ઢોળ ચઢાવવાનું અથવા સારી રીતે ધોવાનું કામ એવી રીતે થવું જોઈએ કે ખરેખર રીતે તેનો દેખાવ બદલાયો હોય, પુરાવામાં એવું બતાવવું જોઈએ કે તે શીકાને એવી રીતે બદલ્યો છે કે બદલેલો શીકો બીજા શીકા તરીકે ચાલી શકે તેમ છે.

આ સીકામાં ફેરફાર થએલોછે એવું જાણીને જે સીકો પાસે રાખ્યો હોય તે બીજાને આપવો.

૨૫૦. કોઈ શખસના કબજામાં કાંઈ સીકો હોય, અને તે સીકા બાબત ૨૪૬ મી અથવા ૨૪૮ મી કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરવામાં આવ્યો હોય અને તે સીકા બાબત તે ગુન્હો કરવામાં આવેલોછે એમ તે શખસના કબજામાં તે સીકો આવતી વખતે તેણે જાણ્યું હોય, તે શખસ અગર દગલબાજીથી અથવા દગો થાય એવા ઈરાદાથી તે સીકો કોઈ બીજા શખસને આપે, અથવા કોઈ બીજા શખસને તે સીકો લેવાને લલચાવવાની કોશીસ કરે, તો તેને પાંચ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી	સેસન કોરટ અથવા પરે સીડેનસી માજીસટરેટ અ થવા ૧ લા વરગનો માજી સટરેટ ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

આ સીકામાં ફેરફાર થએલોછે એમ જાણીને રા ણીનો જે સીકો પાસે રાખ્યો હોય તે સીકો આપવો.

૨૫૧. કોઈ શખસના કબજામાં કાંઈ સીકો હોય, અને તે સીકા બાબત ૨૪૭ મી અથવા ૨૪૯ મી કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરવામાં આવ્યો હોય, અને તે સીકા બાબત તે ગુન્હો કરવામાં આવેલો છે એમ તે શખસના કબજામાં તે સીકો આવતી વખતે તેણે જાણ્યું હોય તે શખસ અગર દગલબાજીથી અથવા દગો થાય એવા ઈરાદાથી તે સીકો કોઈ બીજા શખસને આપે અથવા કોઈ બીજા શખસને તે સીકો લેવાને લલચાવવાની કોસીસ કરે, તો તેને દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ અથવા પરે સીડેનસી માજીસટરેટ અ થવા ૧ લા વરગનો માજી સટરેટ ઇનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની એ માંનાં ગમે તે પ્રકા રની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—ફેરફાર કરેલા શિકાઓનો જેઓ વેપાર કરે છે તેમને આ કલમ લાગુ પડે છે.

કોઈ શખસની પાસે કાંઈ ફેરફા ર થએલો સીકો આવતી વખતે તે માં ફેરફાર થએ લો છે એમ તેણે જાણ્યા છતાં તે પાસે રાખવો.

૨૫૨. જે સીકા બાબત ૨૪૬ તથા ૨૪૮ મી એ બે કલમોમાંની ગમે તે કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરવામાં આવ્યો હોય, તે સીકો દગલબાજીથી અથવા દગો થાય એવા ઈરાદાથી કોઈ માણસના કબજામાં હોય, અને સીકા બાબત તે ગુન્હો કરવામાં આવેલો છે એમ તે માણસના કબજામાં તે સીકો આવથી વખતે તેણે જાણ્યું હોય, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસનકોરટ અથવા પરેસી ડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસસુધીની એ માંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ એવા શખસોને લાગુ પડે છે કે જેમની પાસે તે શીકા આવ્યા હોય તેમને ત્યારે ખબર પડે કે આ શીકા ફેરફાર કરેલા છે અને એમ જાણીને પોતાના કબજામાં રાખે.

કોઈ શખસની પાસે કાંઈ ફેરફાર થએલો રાણીનો સીકો આવતી વખતે તેમાં ફેરફાર થએલો છે એમ તેણે જાણ્યા છતાં તે પાસે રાખવો.

૨૫૩. જે સીક્ષા બાબત ૨૪૭ મી, તથા ૨૪૯ મી એ બે કલમોમાંની ગમે તે કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરવામાં આવ્યો હોય, તે સીકો દગલબાજીથી અથવા દગો થાય એવા ઈરાદાથી કોઈ માણસના કબજામાં હોય અને તે સીકા બાબત તે ગુન્હો કરવામાં આવેલો છે એમ તે માણસ કબજામાં તે સીકો આવતી વખતે તેણે જાણ્યું હોય તો તે માણસને પાંચ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાયનહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	શેસનકોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધી બે માંના ગમે તે પ્રકારની કેદ [તથા દંડ.

ટીકા.—બીજાઓને ઠગવાને વાસ્તે શીકા વપરાશે એવો ઈરાદો અવસ્ય જોઈએ.

જે સીકો કોઈ માણસની પાસે પેહેલાં આવતી વખતે તેમાં ફેરફાર થએલો છે એમ તેણે જાણ્યુ ન હોય તે સીકો તેણે બીજાને ખરા સીકા દાખલ આપવો.

૨૫૪. જે સીકા બાબત કોઈ શખસ એમ જાણતો હોય કે એની ઉપર કલમ ૨૪૬, ૨૪૭, ૨૪૮, અથવા ૨૪૯ મીમાં લખી છે તેવી કાંઈ ક્રીયા કરવામાં આવી છે, પણ જે સીકો તે શખસના કબજામાં આવતી વખતે તે બાબત તેવી કાંઈ ક્રિયા કરવામાં આવેલી છે એમ તેણે જાણેલું ન હોય, તે શખસ તો અગર કોઈ બીજા શખસને તે સીકો ખરા સીકા દાખલ, અથવા તે સીકો જે પ્રકારનો હોય તેથી જુદા પ્રકારના સીકા દાખલ આપે, અથવા કોઈ શખસને તે સીકો ખરા સીકા દાખલ અથવા તે સીકો જે પ્રકારનો હોય તેથી જુદા પ્રકારના સીકા દાખલ લેવાને લલચાવવાની કોસીસ કરે તો તે શખસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા તે બદલેલો સીકો જે સીકાને ઠેકાણે ચલાવ્યો હોય અથવા ચલાવવાની કોસીસ કરી હોય તે સીકાની કીમતની દશ ગણી રકમ સુધીના દંડની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસસુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદઅથવાજેટલીકીમતનોતેશીકો હોય તેથી દશગણો દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે એવા શખ્સોને શીક્ષા થાય છે કે જેઓ ફેરફાર કરેલા શીકાનો વેપાર કરતા ના હોય પણ પોતાના કબજામાં આવો કોઈ શીકો હોવાથી તેને ચલાવે અથવા ચલાવવાની કોશીશ કરે.

સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બનાવવો.

૨૫૫. મેહેસુલનાં કારણુસર સરકારે બાહાર પાડેલો કોઈ પણ સ્ટાંપ જે માણસ ખોટો બનાવે, અથવા જાણીબુજીને તે ખોટો બનાવવાની ક્રિયાનો કાંઇ પણ ભાગ કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દશ વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને લાયક થશે.

ખુલાસો—કોઈ શખસ એક પ્રકારના ખરા સ્ટાંપને બીજા પ્રકારના ખરા સ્ટાંપ સરખો દખાતો કરીને ખોટો સ્ટાંપ સરખો દેખાતો કરીને ખોટો સ્ટાંપ બનાવે, તેણે આ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટનીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોર્ટ ઈનસાફ કરે.	જિવતાંસુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસસુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કોઈ સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બનાવવાના કારણુસર કાંઈ હથીઆર અથવા સામાન પાસે રાખવો.

૨૫૬. મેહેસુલના કારણુસર સરકારે બાહાર પાડેલો કોઈ સ્ટાંપ ખોટો બનાવવાના કારણુસર વાપરવાને વાસ્તે, અથવા તે કારણુસર વાપરવાનો ઈરાદો કરેલો છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં જે માણસ પોતાના કબજામાં કાંઈ હથીયાર અથવા સામાન રાખે તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ કાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સશનકોરટ ઈનસાફકરે	૭ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ ઠેકાણે ખોટો બનાવવાને તઈયારી કરવાના અથવા કોશીશ કરવાના ગુન્હા વાસ્તે શીક્ષા થાય છે. સાપરાધ ઈરાદાથી ખોટું બનાવવાને કાંઈ હથીયાર કબજામા રાખવું એ શીક્ષા થવા લાયક છે.

કોઈ સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બનાવવાના કારણુસર હથિયાર બનાવવુ અથવા વેચવુ.

૨૫૭. મેહેસુલનાં કારણુસર સરકારે બહાર પાડેલો કોઈ સ્ટાંપ ખોટો બનાવવાના કારણુસર વાપરવાને વાસ્તે, અથવા તે કારણુસર વાપરવાનો ઈરાદો કરેલો છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં જે માણસ કાંઈ હથિયાર બનાવે, અથવા તે બનાવવાની ક્રિયાનો કાંઈ પણ ભાગ કરે, અથવા તે ખરીદ કરે, વેચે કે કોઈને આપે, તે માણસને સાત વરશની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	શેસન કોરટ ઈનસાફકરે.	૭ વરસ સુધી એમાંનાગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

સરકારી સ્ટાંપ ખોટા બનાવેલા વેચવા.

૨૫૮. ફલાણો સ્ટાંપ મેહેસુલનાં કારણુસર સરકારે બાહાર પાડેલા કોઈ સ્ટાંપ જેવો ખોટો બનાવેલો છે એમ જાણીને, અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં, જે માણસ તે સ્ટાંપને વેચે અથવા વેચવાનું કેહે, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ ઈનસાફકરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બનાવેલો પાસે રાખવો.

૨૫૯. ફલાણો સ્ટાંપ મેહેસુલનાં કારણુસર સરકારે બાહાર પાડેલા કોઈ સ્ટાંપ જેવો ખોટો બનાવેલો છે એમ જાણી, તેને ખરા સ્ટાંપ દાખલ વાપરવાના અથવા આપવાના ઈરાદાથી અથવા તે ખરા સ્ટાંપ દાખલ વાપરવામાં આવે એટલા માટે, જે માણુસ તે સ્ટાંપ પોતાના કબજામાં રાખે, તે માણુસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શ કાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	શેસનકોરટ, પરસીડેનસી માજિ સટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો મા જિસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કોઈ સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બના વેલો છે એમજા ણ્યા છતાં તે ખ રા દાખલ વાપ રવો.

૨૬૦. ફલાણો સ્ટાંપ મેહેસુલનાં કારણુસર સરકારે બાહાર પાડેલા કોઈ સ્ટાંપ જેવો ખોટો બનાવેલો છે એમ જાણીને જે માણુસ તે સ્ટાંપને ખરા સ્ટાંપ દાખલ વાપરે, તે માણુસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ અથવા પરસી ડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરેટ ઈ નસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બે માંનાગમેતેપ્રકા રની કેદ અથવા દંડ અથવાબંને

સરકારને હા ની કરવાનાં ઈરા- દાથી જેપર સર કારી સ્ટાંપ હોય એવા કોઈ પદાર થ ઉપરથી કાંઈ લખાણુ ચેરી નાં ખવું, અથવા કો ઈ લેખને માટે કાં ઈ સ્ટાંપ વાપર્યો હોય તે સ્ટાંપ તે લેખપરથી કાહા- ડી નાખવો.

૨૬૧. જે પદારથપર મેહેસુલનાં કારણુસર સરકારે બાહાર પાડેલો સ્ટાંપ લગાડેલો હોય તે પદારથ ઉપરથી જે લખાણુ અથવા લેખને માટે તે સ્ટાંપ વાપર્યો હોય તે લખાણુ અથવા લેખ જે માણુસ દગલબાજીથી અથવા સરકારને હાની કરવાના ઈરાદાથી, કાહાડી અથવા ચેહેરી નાખે, અથવા કોઈ સ્ટાંપ કાંઈ બીજા લખાણુ અથવા લેખને માટે વાપરવામાં આવે એટલા માટે જે લખાણુ અથવા લેખને માટે તે સ્ટાંપ વાપર્યો હોય તે લખાણુ અથવા લેખપરથી જે મા- ણુસ તે સ્ટાંપને કાહાડી નાખે, તે માણુસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી	શેસન કોરટ અથવા પરેસી ડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બે માંનાગમે તેપ્રકા રની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે જે કૃત્ય કરવાનાં છે, તે સાધારણ રીતે દગા ભરેલાં હોવાં જોઈએ અથવા ખસુસ કરીને સરકારને નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી હોવાં જોઈએ. અમુક સ્ટાંપ તરીકે એકની એક સ્ટાંપ બીજી વખતે વાપરવામાં આવે એટલે સરકારને નુકશાન કર્યું એમ સમજવું.

કોઈ સરકારી સ્ટાંપ આગલ વાપરેલો છે એમ જાણ્યા છતાં તે પાછો વાપરવો.

૨૬૨. મેહેસુલનાં કારણસર સરકારે બહાર પાડેલો કોઈપણ સ્ટાંપ આગળ વપરાએલો છે એમ જાણ્યા છતાં, દગલબાજીથી અથવા સરકારને હાની કરવાના ઈરાદાથી, જે માણુસ કાંઈપણ કારણુસર તે સ્ટાંપ વાપરે તે માણુસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

સ્ટાંપ વાપરેલો છે એવી રીતની કાંઈ નીશાની છોલી નાંખવી.

૨૬૩. મેહેસુલનાં કારણુસર સરકારે બાહાર પાડેલો કોઈ પણ સ્ટાંપ વપરાયેલો છે એમ દેખાડવા સારૂ તે સ્ટાંપપર કરેલી અથવા મારેલા કાંઈ પણ નીશાની, દગલબાજીથી અથવા સરકારને હાની કરવાના ઈરાદાથી, જે માણુસ છોલી અથવા કાહાડી નાંખે, અથવા જે સ્ટાંપ ઉપરથી એવી કાંઈ નીશાની છોલી અથવા કાહાડી નાખી હોય, એવો કોઈ સ્ટાંપ જે માણુસ જાણી બુઝીને પોતાના કબજામાં રાખે, અથવા વેચે અથવા કોઈને આપે, અથવા એવો કોઈ સ્ટાંપ વપરાએલો જાણ્યાં છતાં જે માણુસ તે સ્ટાંપ વેચે, અથવા કોઈને આપે, તે માણુસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈશકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ,પ્રેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

બાબ ૧૩ મો.

કાટલાં તથા માપ સંબંધી ગુન્હા બાબત.

તોળવાનું ખોટુ યંત્ર દગલબાજીથી વાપરવુ.

૨૬૪. તોળવાનું કાંઈ યંત્ર ખોટુ છે એવુ જાણીને જે માણુસ દગલબાજીથી વાપરે, તેને એક વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા—જે યંત્ર વાપર્યું તે ખોટું હતું એમ જાણીને વાપર્યું એટલુંજ નહી, પણ કોઈને ફરેબ કરવાને વાપર્યું હતું એમ બતાવવું જોઈએ; એટલે એવી રીતે કે જે શખસો વધારે લેવાને હકદાર છે, તેમને તેવુ યંત્ર વાપરી થોડુ આપવું.

તોળવાનું ખોટું યંત્ર કોઈ શખસના કબજામાં હોય તે ઉપરથીજ એવો અનુમાન થઈ શકે કે તે ફરેબ કરવાના ઈરાદાથી રાખેલું છે.

આ કલમમાં બતાવેલા ગુન્હાની, કોઈ પણ જીલ્લા માજીસ્ટરેટ, અથવા પેહેલા વર્ગના જે માજીસ્ટરેટને સ્થાનીક સરકારે અધીકાર આપ્યો હોય, અથવા માજીસ્ટરેટની જે બેંચને પેહેલા વરગના માજીસ્ટરેટનો અધિકાર આપ્યો હોય અથવા સ્થાનીક સરકારે અધીકાર અપ્યો હોય તો, સંક્ષેપ રીતે તપાસ કરી શકે જુઓ ક્રી. પ્રો કોડની (૧૮૮૨નો ૧૦મો આકટ) ક. ૨૬૦

ખોટુ કાટલું અથવા માપ દગલબાજીથીવાપરવુ

૨૬૫. જે માણસ કાંઈ પણ ખોટુ કાટલું અથવા લંબાઈનું કે ભરતલનું ખોટુ માપ દગલબાજીથી વાપરે, અથવા એક કાટલાંને અથવા લંબાઈનાં કે ભરતલનાં માપને તે છે તેથી કાંઈ જુદાં કાટલાં અથવા માપને ઠેકાણે દગલબાજીથી વાપરે, તેને એક વરસની મુદતસુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસપકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પ્રેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસસુધીબેમાંના ગમેતેપ્રકારનીકેદ અથવાદંડઅથવા બંને

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હાની સંક્ષેપ રીતે તપાસ થઈ શકે જુઓ કલમ ૨૬૦ ક્રી. પ્રો. કોડ ૧૮૮૨ નો ૧૦ મો આકટ.

ખોટાં કાટલાં અથવા માપ પાસે રાખવાં

૨૬૬. તોળવાનું કાંઈ પણ યંત્ર, અથવા કાંઈ કાટલું, અથવા લંબાઈનું કે ભરતલનું કાંઈ માપ, ખોટુ છે એવુ જાણીને, તથા તે દગલબાજીથી વાપરવામાં આવે એવા ઈરાદાથી જે માણસ પોતાની પાસે રાખે તેને એક વરસની મુદ્દત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસતરેટઅથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઇનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હાની સંક્ષેપ રીતે તપાસ થઈ શકે; જુઓ કલમ ૨૬૦ ક્રી પ્રી. કોડ. ૧૮૮૨ નો ૧૦ મો આકટ.

ખોટા કાટલાં અથવા માપ બનાવવાં, વેચવાં.

૨૬૭. તોળવાનું કાંઈ પણ યંત્ર, અથવા કાંઈ કાટલું, અથવા લંબાઈનું કે ભરતલનું કાંઈ માપ ખોટુ છે એવુ જાણીને જે માણસ બનાવે, વેચે, અથવા કોઈને આપે, એટલા સારૂ કે તે ખરાને ઠેકાણે વપરાય અથવા એવુ જાણીને કે તે ખરાને ઠેકાણે વપરાય એવો સંભવ છે, તો તેને એક વરસની મુદ્દત સુધીની બેમાંનાગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	પાછલી કલમમાં બતાવેલો માજીસ્રેટ ઈનસાફ કરે.	પાછલી કલમ પ્રમાણે શિક્ષા.

બાબ ૧૪ મો.

લોકોની તનદુરસ્તી, સલામતી, અનુકુળતા, લજ્યા તથા નિતી સંબંધી ગુન્હાઓ બાબત.

લોકાપકારકકૃત — ૨૬૮. જે શખસ એવુ કાંઈ કામ કરે, અથવા એવી કાંઈ કાયદા વિરૂધ કસુર કરે, કે જેથી લોકોને, અથવા જે માણસો પાડોશમાં રેહેતા હોય અથવા જેઓના કબજામાં ત્યાંહાં પાડોશમાં કાંઈ મીલકત હોય તે સરવ માણસોને, કાંઈ સાધારણ નુકશાન, ભય, અથવા દુઃખ થાય, અથવા જેથી જે શખસોને કાંઈ સારવજનીક હક વાપરવાની જરૂર પડે તે શખસોને નુકશાન, અડચણ, ભય અથવા દુખ થયા વીના રેહેજ નહી; તે સખસે લોકાપકારક કૃત્ય કરયું એમ સમજવુ.

કોઈ સરવાપકારક કૃત્યથી કાંઈ અનુકુળતા અથવા લાભ થતો હોય, તો તે સબબથી તે ગુન્હો માફ થઈ શકતો નથી.

ટીકા—લોકાપકાર કૃત્ય તે શું તેની વાખ્યા આ કલમમાં આપેલી છે. કાંઈ સરવને લાગુ પડે એવી અપકાર વસ્તુથી કાંઈ ફાયદો અથવા સગવડ થાયછે એવા આધાર ઉપરથી તે માફ થઈ શકે નહી.

વળી લોકાપકાર કૃત્ય જે સરવને એક સરખી રીતે લાગુ પડતું હોય તેને વાસ્તે ફકત એકજ વખત ફરીયાદ થઈ શકે કેમકે નહીં તો એક શખ્સ ઊપર એવા કરોડો દાવા થાય. વીન્ટર બોટમ વીરૂધ ડરબી; પણ કોઈ શખસને ખરૂં નુકશાન થયું હોય તો તેને વાસ્તે તે દાવો કરી શકે જેમકે કોઈ શખસ જાહેર રસ્તા ઊપર કોઈ ખાડો ખોદે અને તેમાં કોઈ શખસ પડે અને તેનો પગ ભાગે તો તેના ઊપર દાવો થઈ શકે.

પણ કોઈ જાહેર રસ્તા ઊપર તાબુત લેઈ જવા વરઘોડો ચડાવી જાય તો તેમાં કાંઈ ધરમ સંબંધી ક્રીયાને લીધે કોઈને નુકશાન થયું, તેવા આધાર ઊપરથી તેનાઊપર દીવાનીમાં દાવો ચાલી શકે નહીં. સતકુ વલદ વીરૂધ ઇબ્રાહીમ ઈ. લો. રી. ૨ મું. ૪૫૭.

સાધારણ રીતે એવું કહી શકાય કે કોઈ પણ કુત્યથી લોકોના સુખને, તંદુરસ્તીને તથા સહી સલામતીને કાંઈ હેરાનગતી થાય તો તે લોકાપકાર કૃત્ય કેહેવાય.

કોઈ જગ્યા ઊપર ગંદકી રાખવી, અથવા કાંઈ એવો વેપાર કરવો કે જેથી કરીને હવામાં બીગાડ થાય એ લોકાપકાર કૃત્ય થયુ કેહેવાય. વળી જુવાર રમવાનાં ઘર રાખવાં, તથા છીનાળાને વાસ્તે ઘર ભાડે રાખવાં, એ પણ લોકાપકાર કૃત્ય છે.

પણ પ્રથમથી કાંઈ તંદુરસ્તીને બગાડ કરે એવો વેપાર કોઈ ઘણે દુર ચલાવતો હોય અને પછીથી તેની પડોશમાં જઈ લોકો વસે, તો તે લોકોથી દાવો કરી શકાય નહીં કેમકે પ્રથમ તે વેપાર કાયદેસર ચાલતો હતો.

લોકાપકાર કૃત્યથી ફકત તંદુરસ્તીનેજ નુકશાન થવું જોઈએ એવી કોઈ જરૂર નથી; જો તેમાંથી દુરગંધ આવે અને પડોશીઓને તેથી અડચણ થાય તો તે પણ લોકાપકાર કૃત્ય છે.

વળી બચાવમાં એવું પણ કહી શકાય નહીં કે અમુક કૃત્ય કાયદેસર છે અને પ્રતીવાદીની પોતાની જમીનમાં અને સગવડ ભરેલે ઠેકાણે થાય છે, રાજ મહમદ બોસી વીરૂધ ઈસ્ટ ઈંડીયા રેલવે કંપની ૧૦ બં. લો. રી. ૨૪૧.

પીનલકોડ પ્રમાણે જે અપકાર કૃત્યને વાસ્તે શીક્ષા થાય તે છતાં પણ તેના ઊપર દીવાનીમાં દાવો થઈ શકે, અને ગમે તો તેને વાસ્તે ફરીયાદ થઈ હોય અગર ના થઈ હોય. જીણા રણછોડ વીરૂધ જોધા. લોકાપકાર કૃત્યનાં ઊદાહરણો—જાહેર રસ્તાનુ તથા વહાણ ચાલી શકે એવી નદીયોનું રોકાણ કરવું; આવા રસ્તાઓ તથા જગ્યાઓને નુકશાન કરવું; આવી જગ્યાઓને સમરાવવાનું જેઓનું કામ હોય તે ભુલ કરે અથવા ગલફત કરે તો; ભર વસ્તીમાં અથવા જાહેર રસ્તા ઊપર લોકો

ની તનદુરસ્તીને નુકશાન થાય એવો વેપાર ચલાવવો; પડોશીઓને હરકત થાય એવો ધાંધાટ કરવો વસ્તીમાં બંદુકનો દારૂ રાખવો વીગેરે.

જીંદગીને જોખમ પોહોચે એવા રોગનો ચેપ પસરે એવુ ગફલતીનું કામ.

૨૬૯. જે માણુસ કાયદા વીરૂધ અથવા ગફલતથી એવું કાંઈ કામ કરે, કે જેથી જીંદગીને જોખમવાળા કોઈ રોગનો ચેપ પસરશે એવો સંભવ હોય, અને એવો સંભવ છે એમ તે જાણુતો હોય, અથવા એમ માનવાનું તેને કારણુ હોય તે માણુસને ૭ મહીના સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા વરગનો માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે	૬ મહીનાસુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ માણુસને ચેપીરોગ થયો હોય અને કાંઈ પણુ મતલબ શીવાય સારવજનીક રસ્તા ઉપર જાય અથવા કોઈ શખસ પોતાના છોકરાને એવા થયેલા રોગથી લેઈ જાય, તો તે એવું કૃત્ય કરે છે કે જેને વીશે એ જાણે છે કે તે રોગ પથરાશે અને કાંઈ ખચીત કારણુ બતાવે નહી (જેમકે તે છોકરાને કોઈ ઇસ્પીતાલમાં મોકલવાનો હુકમ થયેલો છે તેથી ત્યાં લેઈ જવાય છે) તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે.

જીંદગીને જોખમ પોહોંચે એવા રોગનો ચેપપસરે એવુ દવેશબુદ્ધિનું કામ.

૨૭૦. જે માણુસ દવેશબુદ્ધિથી એવુ કાંઈ કામ કરે, કે જેથી જીંદગીને જોખમવાળા કોઈ રોગનો ચેપ પસરશે એવો સંભવ હોય, અને એવો સંભવ છે એમ તે જાણુતો હોય, અથવા એમ માનવાનું તેને કારણુ હોય, તે માણુસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જાવરગનો માજીસટરેટ ઇનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંનાં ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—ચેપ વધારવાનો દૂશી ઈરાદો હોવો જોઈએ. કોઈ શખસને સઈયડ નીકળ્યા હોય તેનાં ઉપર કોઈને દયા આવે તેવા હેતુથી કોઈ સારવજનીક રસ્તામાં ઉભો કર્યો હોય, તો જેમણે તેને ઉભો કર્યો છે તેઓ આ કલમમાં આવી શકે નહીં.

રોગના સબબથી દુર રેહેવા સંબંધીની કાંઈ કાનુન ન માનવી.

૨૭૧. કોઈ વાહાણને રોગના સબબથી દુર રાખવા બાબતની, અથવા તે સબબથી દુર રાખેલાં વાહાણોનો કિનારા સાથેનો અથવા બીજા વાહાણો સાથેનો વેહેવાર કેમ ચાલે તેનો બંદોબસ્ત કરવા બાબતની, અથવા જે જગોમાં કાંઈ ચેપી રોગ ચાલતો હોય તે જગો તથા બીજી જગોની વચ્ચે વેહેવાર કેમ ચાલે તેનો બંદોબસ્ત કરવા બાબતની હિંદુસ્તાનની સરકારે, અથવા કોઈ પણુ સરકાર કરીને જાહેર કરેલી કોઈ કાનુન જે માણુસ જાણીબુજીને ન માને, તે માણુસને ૭ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીનાસુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારનીકેદઅ. દંડ અ. બંને

વેચવાને ઇરાદો રાખેલી ખાવાની અથવા પીવાની વસ્તુમાં કાંઈ ભેળ કરવી.

૨૭૨. કોઈ માણસ કાંઈ ખાવાની અથવા પીવાની વસ્તુમાં ભેળ કરે, એવી રીતે કે તેથી તે વસ્તુ ખાવાથી અથવા પીવાથી અવગુણ થાય; અને એવા ઈરાદાથી કે તે વસ્તુ ખાવાને અથવા પીવાને વેચવી; અથવા તે ખાવાને અથવા પીવાને વેચાશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં તો તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટઅથવા ૧ લા અ. ૨ જા વરગનો માજીસટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦દંડ, બને

ટીકા.—ખાવા પીવાની ચીજમાં ભેળ કરવી, ગમે તો તે મનુસ્ય ખાય અથવા કોઈ જનાવર ખાય પણ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે.

ખાવાની અથવા પીવાની અવગુણ કારક વસ્તુ વેચવી.

૨૭૩. જે વસ્તુ અવગુણ કારક કરેલી અથવા થએલી હોય, અથવા ખાવા અથવા પીવા જોગ સ્થીતીમાં ન હોય, તેવી કાંઈ વસ્તુ ખાવા અથવા પીવાની વસ્તુ દાખલ કોઈ માણસ વેચે, અથવા વેચવાનું કેહે, અથવા વેચવા મુકે, અને તે વસ્તુ ખાવામાં અથવા પીવામાં અવગુણ કારક છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં એ પ્રમાણે કરે, તો તે માણસને છ મહિનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમનનીકળે	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગનો મા. ઈનસાફ કરે.	૬ મહીનાસુધીની બેમાંનાગમેતેપ્રકારનીકેદ અ. રૂ૧૦૦૦દંડ અથવા બંને

ટીકા.—પાછલી બે કલમોમાં જે ભેળ કરવાનું બતાવ્યું છે તે એવી રીતનું હોવું જોઈએ કે જેથી કરીને તનદુરસ્તીને નુકશાન થાય. દુધમાં પાણી ભેળવવું એ કાંઈ ગુન્હો નથી.

ખાવા અથવા પીવાને નુકશાન કરતા થઈ પડે એવી રીતે ભેળ કર્યો હોય અગર નહીં, તો પણ, આવી કાંઈ વસ્તુ વેચે અથવા વેચવાની કોશીશ કરે તો ગુન્હો થાય છે.

જે શખસ ઉપર ભેળ કરવાનું તોહોમત હોય તેણે પોતેજ ભેળ કરાવ્યું હોય, તો તે વસ્તુ વેચી એ વાતથીજ ગુન્હો થવાને બસ છે; પણ કોઈ બીજાએ કાંઈ ભેળ કર્યું હોય ને એ વેચનાર વેચે, તો તેને ગુન્હેગાર ઠરાવવાને એવું સાબીત કરવું જોઈએ કે તે વસ્તુ ભેળ કરેલી છે એવું તે જાણતો હતો એટલુંજ નહીં પણ તેનો શો પરીણામ થશે એવુ ને જાણતો હતો.

વસાણામાં ભેળ કરવી.

૨૭૪. કોઈ માણસ કાંઈ વસાણામાં અથવા તઈયાર કરેલા અઉશધમાં કાંઈ ભેળ કરે, એવી રીતે કે તેથી તે વસાણાનો અથવા તઈયાર કરેલા અઉશધનો ગુણ ઓછો થાય, અથવા તેનો અસર બદલાય, અથવા તે અવગુણ કારક થાય, અને તેમાં તેવી કાંઈ ભેળ ન થઈ હોય એ પ્રમાણે તે કાંઈ દાવાના કામને સારૂ વેચવી અથવા વાપરવી એવા ઈરાદાથી અથવા તેવાં કામને સારૂ તે વેચાશે અથવા વપરાશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યાં છતાં, તે એ પ્રમાણે કરે, તો તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દડંની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકેનહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા ૧લા અ.૨ જા વરગ નો મા. ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધીની બેમાના ગમેતેપ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦ દંડ અથવા બંને.

ભેળ થએલા વસાણા વેચવા.

૨૭૫. કાંઈ વસાણામાં અથવા તઈયાર કરેલા અઉષધમાં તેનો ગુણ ઓછો થાય, અથવા તેની અસર બદલાય, અથવા તે અવગુણકારક થાય, એવી રીતે કાંઈ ભેળ થએલી છે, એમ જાણીને જે માણસ તે વસાણુ અથવા તઈયાર કરેલું અઉષધ, તેમાં ભેળ ન થઈ હોય એ પ્રમાણે, કાંઈ દવાના કામને સારૂ વેચે, અથવા વેચવાનુ કેહે, અથવા વેચવા મુકે, અથવા કોઈ દવાખાનામાંથી આપે, અથવા જે શખસને તેમાં ભેળ થયેલી ખબર ન હોય એવા કોઈ શખસ પાસે તે દવાના કામમાં વપરાવે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે નહી	પ્રથમ સમ ન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસ તરેટ અથવા ૧ લા અ. ૨ જા વરગને મા જીસ તરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીનાસુધીની બે માંના ગમે તે પ્રકાર ની કેદ અ. રૂ૧૦૦૦ દંડ અથવા બંને

ટીકા.—ભેળ કરવી એટલે તેની તે જાતનું બીજું વસાણું ભેળવવું એમ નહીં પણ કોઈ જુદીજ જાતનું ભેળવવું. અને તેથી કરીને જો કોઈ ઉતરતી જાતની તેવીજ વસ્તુની ભેળ કરવી એ ભેળ કરી કેહેવાય નહીં. જેમકે ઘણી જાતનાં કોડલીવર તેલ મળે છે, અને તેજ તેલ જુદી જુદી રીતે બનાવેલું હોય તો તેની જુદી જુદી અસર થાય. પણ જો કોઈ શખસને ક્ષય રોગ થયો હોય અને તે કોઈ દુકાનદારને ત્યાંથી કોડલીવર તેલ મંગાવે, અને તે દુકાનદાર ગમે તેવી હલકી જાતનું જો કોડલીવર તેલજ આપે તો તે કાંઈ ગુન્હેગાર થતો નથી.

કાંઈ વસાણા ને તે જુદુ અથવા વસાણુ તઈયાર કરેલું અઉષધ હોય એ રીતે વેચવું.

૨૭૬. કાંઈ વસાણુ અથવા તઈયાર કરેલું અઉષધ તે જુદુ વસાણુ અથવા તઈયાર કરેલું અઉષધ હોય એવી રીતે, કાંઈ દવાનાં કામને સારૂં જે માણસ જાણી બુઝીને વેચે, અથવા વેચવાનું કેહે, અથવા વેચવા મુકે અથવા કોઈ દવાખાનામાંથી આપે, તે માણસને છ મહિનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અ. ૨ જા વરગને માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધી બે માંના ગમે તે પ્રકાર ની કેદ અ. રૂ૧૦૦૦ દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—બદલે મુકેલી દવામાં કાંઈ ભેળ કરવાને ઈરાદો હતો એમ હોવું જોઈએ એમ કાંઈ આ કલમ પ્રમાણે નથી. પણ જે હોવું જોઈએ તે જો ના હોય તો બસ છે જેમકે કોઈ રસાયણ શાસ્ત્રી કાંઈ દવા શોધી કહાડે અને તેવી અસર બરોબર કવીનાઈન જેવી થાય, તો પણ કવીનાઈન તરીકે તે ઓસડ વેચી શકે નહીં.

સારવજનીકઝરા અથવા જળાશયનું પાણી મેલું કરવું.

૨૭૭. કોઈ પણ સારવજનીક ઝરા અથવા જળાશયનું પાણી જે માણસ બુધિપુરવક બિગાડે અથવા મેલું કરે, એવી રીતે કે તેથી તે પાણી રોજ જે કામમાં વપરાતુ હોય તે કામને સારૂ તે ઓછું લાયક થાય તો તે માણસને

ત્રણ મહિનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા પાંચશે રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	કોઈપણ માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૫૦૦ દંડ અથવા બને.

ટીકા—આ કલમ કોઈ સાર્વજનીક નદીને લાગુ પડતી નથી; રાણી વીરૂધ હલોધર ૨ કલકતા ૩૮૩, કેમકે આ કલમમાં સારવજનીક ઝરા અથવા જળાશ્રય શબ્દો વાપરેલા છે, તેમાં નદીનો સમાવેશ થતો નથી.

બુદ્ધિ પુરવક બગાડ કરયો છે કે નહીં તે જોવાની જરૂર છે.

હવાને તનદુરસ્તીમાં બિગાડ કરે એવી કરવી.

૨૭૮. કોઈ જગાની હવા જે માણસ બુધિપુરવક બીગાડે, એવી રીતે કે તેથી તે જગાની પાડોશમાં ઘણું કરીને રેહેનારા અથવા ધંધો કરનારા અથવા કોઈ શરિયામ રસ્તા ઊપર ફરનારા શખસોની તંનદુરસ્તીમાં બિગાડ થાય, તે માણસને પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	કોઈ પણ માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	રૂ૫૦૦ નો દંડ.

સરીઆમરસ્તા પર બેરીકરાઇથી હાંકવુ અથવાસ્વારી કરવી.

૨૭૯. કોઈ સરિયામ રસ્તાપર જે શખસ કાંઈ ગાડી એવી બેફિકરી અથવા ગફલતી ભરેલી રીતે હાંકે અથવા સ્વારી કરે કે તેથી માણસની જીંદગી જોખમમાં આવે, અથવા કોઈ બીજા શખસને વ્યથા અથવા નુકશાન થશે, એવો સંભવ દેખાય, તે શખસને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા એકહજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	કોઇપણ માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધીની બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦ દંડ અથવા બંને.

ટીકા—બેરીકરાઈને વાસ્તે કોઈ શખસને જવાબદાર ગણવાને એવી જરૂર છે કે તે કૃત્ય તેની પોતીકી ગફલતથી થયું હતુ. દીવાની દાવાઓમાં પોતાના ગુમાસ્તાના કૃત્યને વાસ્તે શેઠ જવાબદાર થાય છે, પણ ફોજદારી કામોમાં જવાબદાર થતો નથી એક કેષમાં એમ બન્યું કે તોહોમતદાર દારૂખાનું વેચનાર હતો, તેની ગેરહાજરીમાં ઘરમાં આગ લાગી, અને તેથી કરીને એક હવાઈ ઊડી અને બીજાનું મોત થયું, તેમાં એવું ઠરાવ્યું હતું કે તે સાપરાધ જવાબદાર નથી.

કોઈ ગાડી હાંકનારને રસ્તા વચ્ચે ઊભેલા શખસ ઊપર ગાડી હાંકવાનો હક નથી, તો પણ તેવી રીતે ઊભેલા શખસે દુર ખસવું જોઈએ. તેથી કરીને જો કોઈ ગાડી હાંકનાર કોઈ બીજા શખસ ઊપર હાંકી જાય તો પણ ગુન્હેગાર થતો નથી, પણ તેમાં નીચે પ્રમાણે હકીકત હોવી જોઈએ; તેણે સામા માણસ વીશે એમ ધાર્યું હોય કે તેણે દુર ખસવું જોઈએ, અને તેણે ગમે તેવી રીતે ધીમેથી ગાડી હાંકી હોત તો પણ તેવી રીતે પેલો માણસ ખસત નહીં અને એવો અકસ્માત બન્યા વીના રેહેત નહી.

તેમજ કોઈ રેલવેની ગાડીનું બારણું ઊતારૂના હાથના દબાણથી ઊઘડી ગયું હોય અને તે-માંથી ઊતારૂ પડી જાય; પણ એવો કાંઈ પુરાવો હોય નહીં કે બારણામાં અથવા બંધ કરવામાં કાં-ઈ કસુર હતી નહીં તે છતાં પણ રેલવે કંપનીની ગફલતને લીધે તેના ઊપર ફરીયાદ થઈ શકે.

તેમજ કોઈ પણ વાહાણનો હાંકનાર પોતાની બેફીકરાઈ અથવા ગફલતને લીધે તેમાં બેસનાર શખશને થતા નુકશાનનો જવાબદાર છે.

બેફીકરાઈથી વાહાણ ચલાવવું.

૨૮૦. જે શખસ કાંઈ વાહાણ એવી બેફિકરી અથવા ગફલતી ભરેલી રીતે ચલાવે કે તેથી માણસની જીંદગી જોખમમાં આવે, અથવા કોઈ બીજા શખશને વ્યથા અથવા નુકશાન થશે એવો સંભવ દેખાય, તે શખસને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬મહીના સુધીબેમાંનાગમે તેપ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને

ખોટુ અજવાળુ,નીશાણી, અથવા બોયુદેખાડવુ.

૨૮૧. કોઈ માણસ કાંઈ ખોટુ અજવાળુ અથવા નીશાણી અથવા બોયુ દેખાડે, એવા ઈરાદાથી કે તે દેખાડેથી કોઈ વાહાણ ચલાવનારો ઠગાય, અથવા ઠગાશે એવો સંભવ છે અવું જાણીને, તો તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	શેસન કોરટ, ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ઘણો ભારભરેલાં અથવા દેસતવાળાં વહાણમાં ભાડુ કરીને કોઈ શખસને જળમારગે લઈજવો.

૨૮૨. જે વહાણ એવી હાલતમાં અથવા એટલું ભરેલું હોય કે તેમાં જનારા શખસની જીંદગી જોખમમાં રેહે, તેવા કોઈ વાહાણમાં બેસાડીને ભાડાને સારૂ જે માણસ જાણીબુજીને અથવા ગફલતીથી કોઈ શખસને જળમારગે લઈ જાય અથવા મોકલે, તે માણસને છ મહિનાની મુદત સુધીની બેમાં-ના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસતરેટઈનસાફકરે.	૬ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તેપ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડઅથવા બંને.

ટીકા.—જે હોડીઓવાળા નદીઓમાં હોડીઓ ભાડે ફેરવે છે તેમની હોડીઓમાં જો ભાર વધારે ભરેલો હોય અથવા બીજી રીતે તેમની હોડીઓ ઉતારૂઓને સહી સલામત લેઈ જવા લાયક હોય નહી, તો તેઓ જવાબદાર થાય છે.

સરિયામ રસ્તા અથવા વહાણના રસ્તામાં ભય અ

૨૮૩. જે માણસ કાંઈ કામ કરવાથી અથવા પોતાના કબજા અથવા હવાલા માંહેલી કાંઈ મીલકતનો બંદોબસ્ત રાખવામાં કસુર કરવાથી ખુશ્કીના

થવા અડચણ ક રવી. અથવા તરીના કોઈ સરિયામ રસ્તામાં કોઈ શખસને ભય, અડચણ, અથવા નુકશાન કરે, તે માણસને બશેં રૂપીયા સુધીના દંડની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અ થવા ૧લા અથવા ૨ જા વર ગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩૨૦૦)નો દંડ.

ટીકા.—ઘણુ કરીને દરેક માણસે પોતાની મીલકત એવી રીતે ઉપયોગમાં લેવી જોઈએ કે જેથી કરીને બીજાને નુકશાન થાય નહી. આ કલમમાં જે ગુન્હો બતાવ્યો છે તે કોઈ સારવજ નીક રસ્તામાં અથવા કોઈ જળ મારગે, અથવા ખાડીમાં કોઈ શખસને નુકશાન અથવા ભય કર વાને વાસ્તે છે. જેમકે કોઈ હોડી કોઇ નદીમાં, અથવા ખાડીમાં ડુબે અને તેથી કોઈને નુકશાન થાય, તો જેમના હવાલામાં તે હોડી હોય તેઓ જવાબદાર થાય છે. કલમના શબદો ઉપરથી જ ણાય છે કે કોઈ શખસને ખરેખર નુકશાન થએલું જોઈએ.

કોઈ જેહેરી પદારથથી ગફલ તી ભરેલી ચાલ.

૨૮૪. કાંઈ જેહેરી પદારથથી જે માણસ કાંઈ કામ એવા બેફિકરી અથવા ગફલતી ભરેલી રીતે કરે કે તેથી માણસની જીંદગી જોખમમાં આવે અથવા કોઈ બીજા શખસને વ્યથા અથવા નુકશાન થશે એવો સંભવ દેખાય, અથવા જે માણસ પોતાના કબજામાંહેના કાંઈ જેહેરી પદારથ સંબંધી, તે જેહેરી પદારથથી મા-ણસની જીંદગીને કાંઈ સંભાય જોખમ થતુ અટકે, એવો બંદોબસ્ત રાખવામાં જાણીબુજીને અથવા ગફલતથી કસુર કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજીસ્ત્રેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ત્રે ટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીનાસુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦)દંડ અથવા બંને

ટીકા.—જે રસ્તા ઉપર અથવા જગ્યાએ છોકરાં ઘણું કરીને જતાં હોય અથવા રમતાં હોય ત્યાં આગળ કાંઈ જીવ લે એવું ઝેર ઉઘાડુ મુકવુ, તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે. કાંઈ નુક-શાન થાય અગર ના થાય તોપણ બેપીકરાઈને વાસ્તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થાય છે.

અગ્નિ અથવા સીઘ્ર જવાળા ગ્ર હી પદારથ સંબં ધી ગફલતી ભરે લી ચાલ.

૨૮૫. અગ્ની અથવા કાંઈ સીઘ્રજવાળાગ્રાહી પદારથથી જે માણસ કાંઈ કામ એવી બે ફીકરી અથવા ગફલતી ભરેલી રીતે કરે કે તેથી માણસની જીંદગી જોખમમાં આવે, અથવા કોઈ બીજા શખસને વ્યથા અથવા નુકશાન થશે એવો સંભવ દેખાય, અથવા જે માણસ પોતાના કબજા માંહેના કાંઈ અગ્ની અથવા કાંઈ સીઘ્રજવાળાગ્રાહી પદારથ સંબંધી, તે અગ્ની અથવા સીઘ્ર જવાળાગ્રાહી પદારથથી માણસની જીંદગીને કાંઈ સંભાવ્ય જોખમ થતુ અટકે, એવો બંદોબસ્ત રાખવામાં જાણીબુજીને અથવા ગફલતીથી કસુર કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાં ના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	કોઈ પણ માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધી એમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવારૂ૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—એવું યાદ રાખવું કે આ કલમોમાં એવા કૃત્યને વાસ્તે શીક્ષા ઠરાવી છે કે જે કૃત્યથી માણસની જીંદગીને નુકશાન થાય અથવા વ્યથા થાય.

અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથ સંબંધી ગફલતી ભરેલી ચાલ.

૨૮૬. અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથથી જે માણસ કાંઈ કામ એવી બેફિકરી અથવા ગફલતી ભરેલી રીતે કરે કે તેથી માણસની જીંદગી જોખમમાં આવે, અથવા કોઈ બીજા શખસને વ્યથા અથવા નુકશાન થશે એવો સંભવ દેખાય, અથવા જે માણસ પોતાના કબજા માંહેના અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથ સંબંધી, તે પદારથથી માણસની જીંદગીને કાંઈ સંભાવ્ય જોખમ થતું અટકે, એવો બંદોબસ્ત રાખવામાં જાણીબુજીને અથવા ગફલતીથી કસુર કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ સમનનીકળે	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી	કોઇ પણ માજીસટરેટ ઇનસાફકરે	૬ મહીના સુધી એમાંનાગમેતેપ્રકારનીકેદ અ. રૂ૧૦૦૦દંડ અથવા બંને

ટીકા.—કોઈ વસ્તી વાળી જગ્યાએ બંદુકનો દારૂ અથવા દારૂખાનું જથાબંધ રાખવામાં આવે અને જો કે તે ગફલત ભરેલી રીતે રાખવામાં આવે નહીં તો પણ કદાચ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થઈ શકે. કોઈ પણ અવાજ સાથે ફુટે એવી વસ્તુ કોઈ પોતાના કબજામાં તેનો કેવો ગુણ છે તે જાણીને રાખે, તો તેણે તેના જોખમ બરોબર સંભાળ રાખવી જોઈએ.

ગુન્હેગારના કબજા અથવા હવાલામાંહેનાકાંઈ સાંચા સંબંધી ગફલતીભરેલી ચાલ.

૨૮૭. કાંઈ સાંચાથી જે માણસ કાંઈ કામ એવી બેફીકરી અથવા ગફલતી ભરેલી રીતે કરે કે તેથી માણસની જીંદગી જોખમમાં આવે, અથવા કોઈ બીજા શખસને વ્યથા અથવા નુકશાન થશે એવો તે સંભવ દેખાય, અથવા જે માણસ પોતાના કબજા અથવા હવાલા માંહેના કાંઈ સાંચા સંબંધી, તે સાંચાથી માણસની જીંદગીને કાંઈ સંભાવ્ય જોખમ થતુ અટકે, એવો બંદોબસ્ત રાખવામાં જાણીબુજીને અથવા ગફલતીથી કસુર કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શંકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટઅથવા ૧ લા અ. ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધી એમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમમાં "અથવા પોતાના કબજામાં" એ શબ્દો છે, તે મુકવાનું કારણ એટલુંજ કે તેમાં ઈજનેરોનો પણ સમાસ થાય, કેમકે ઈજનેરોના ચારજમાં કાંઈ સાંચા કામ હોય છે.

ઈમારતો તોડી પાડવામાં અથવા તેઓને મરામત કરવા બાબત ગફલતી.

૨૮૮. કાંઈ ઈમારત તોડી પાડવામાં અથવા તેને મરામત કરવામાં જે માણસ તે ઈમારત બાબત, તે ઈમારતના અથવા તેના કોઈ ભાગના પડવાથી માણસની જીંદગીને કાંઈ સંભાવ્ય જોખમ થતુ અટકે, એવો બંદોબસ્ત રાખવામાં જાણીબુજીને અથવા ગફલતીથી કસુર કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત

સુધીની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	છ મહીના સુધી એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦ દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કેવી જાતની સાવચેતી રાખવી, તે વસ્તુની જરૂરીયાત ઉપર આધાર રાખે છે.—કોઈ મકાન એવી એકાંત જગાએ હોય કે જ્યાંહાં શખ્સોને જવા આવવાનો પરિચય હોય નહીં, તો જેવી સાવચેતી વધારે લોકો જતા આવતા હોય તેવે ઠેકાણે લેવાય તેટલી બધી આવે ઠેકાણે લેવાની જરૂર નથી.

કોઈ જાનવર સંબંધીગફલતી. ૨૮૯. જે માણસના પોતાના કબજા માંહેના કોઈ જાનવર સંબંધી, તે જાનવરથી માણસની જીંદગીને કાંઈ સંભાવ્ય જોખમ થતુ અટકે, અથવા મહા વ્યથાનું કાંઈ સંભાવ્ય જોખમ થતુ અટકે, એવો બંદોબસ્ત રાખવામાં જાણી બુજીને અથવા ગફલતીથી કસુર કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઇ પણ માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીનાસુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦ દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે મુખ્ય જોવાનું એ છે કે જાનવરનો ઘાતકી સ્વભાવ ગુન્હેગાર જાણતો હતો કે નહીં. પણ કોઈ જાનવર સ્વભાવે ઘાતકીજ હોય જેમકે વાઘ કે રીંછ, તો એવું અનુમાન થઈ શકે કે તેનો માલેક તેના સ્વભાવથી વાકેફ હોવો જોઇએ; બીજી બાબતમાં સ્પષ્ટ જ્ઞાન હોવાની જરૂર છે.

કોઈ માલેક પોતાનું જનાવર પોતાના ચાકરની સંભાળ નીચે મુકે, તો ચાકર તે જનાવર વીશે જાણતો હોય તે તેનો માલેક જાણે છે એમ અનુમાન થઈ શકે અને તેથી કરીને જે પરીણામ નીપજે તેને વાસ્તે માલેક જવાબદાર થાય.

પણ કોઈ જનાવર સ્વભાવનું એવું ક્રૂર હોય નહીં કે જેથી કરીને માણસની જીંદગાનીને નુકશાન કરે તો તેવી બાબતમાં જો તે શખસ તે જાનવરના ઘાતકીપણા વીશે સ્પષ્ટ રીતે વાકેફ હોય નહીં, તો તે સાપરાધ જવાબદાર થઈ શકતો નથી.

કોઈ ઘોડાની ઘોડાર વાળો જાણી જોઈને કોઈ ગ્રાહકને બીલકુલ કેળવ્યા વીનાનો ઘોડો સ્વારી કરવા આપે અને તે સ્વારને તે વીશે જાહેર કરે નહીં અને જો સ્વાર પડી જાય અથવા તેને બીજી રીતે તે ઘોડો નુકશાન કરે તો તે આ કલમ પ્રમાણે જવાબદાર થાય.

લોકાપકારક કૃત્યની સીક્ષા. ૨૯૦. જે બાબતને સારૂ બીજી રીતે સીક્ષા કરવાનું આ કાયદામાં ઠરાવ્યું નથી એવી બાબતમાં જે માણસ કાંઈ લોકાપકારક કૃત્ય કરે, તેને બસેં રૂપીયા સુધીના દંડની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈશકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	રૂ૨૦૦) દંડ.

ટીકા—કોઈ મુસાફરના બંગલાનો જે શખસના હાથમાં હવાલો હોય તે શખસે કોઈ ગુણકાને ત્યાં નહી આવવા પ્રથમથી ચેતવણી આપી હોય અને તે ગુણકા કોઈ મુસાફરના બોલાવાથી ત્યાં આવે અને ત્યાં કોઈને કોઈ પ્રકારની હરકત ન કરી હોય, તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થતી નથી. રાણી વીરૂધ મુસામત બેગમ. ૨ નો. વે. પ્રો. ૩૪૯.

બંધ કરવાની તાકીદ થયા પછી અપકારક કૃત્યજારી રાખવું.

૨૯૧. ફલાણું લોકાપકારક કૃત્ય તુ ફરીથી કરીશ અથવા જારી રાખીશમાં એવી તાકીદ કરવાનો જે સરકારી નોકરને કાયદેસર અખત્યાર હોય તે સરકારી નોકર તેવી તાકીદ કીધા છતાં, જે માણસ લોકાપકારક કૃત્ય ફરીથી કરે અથવા જારી રાખે, તે માણસને છ મહીના સુધીની આસાન કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસ્ત્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટ રેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

બીભત્સ પુસ્તકોનું વેચાણ વગેરે.

૨૯૨. કાંઈ બીભત્સ પુસ્તક, ચોપાનીયુ, કાગળ, ચીત્ર, તસ્બીર, પ્રતિમા અથવા આકાર, જે માણસ વેચે અથવા વેંહેચે અથવા વેચવાને કે ભાડાને સારૂ પરદેશથી આ દેશમાં આણે અથવા છાપે, અથવા સરવ લોક જુવે એવી રીતે જાણી જોઈને દેખાડે, અથવા તેમ કરવાની કોસીસ કરે, અથવા તેમ કરવાનું કેહે, તે માણસને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

અપવાદ.—કોઈ દેવસ્થાન મધ્યે અથવા ઉપર, અથવા મુરતિઓને બેસાડવા સારૂ વપરાતા કોઈ રથ ઉપર, કોરેલી અથવા નકસી પાડેલી, અથવા ચિતરેલી, અથવા બીજી રીતે કાહાડેલી, અથવા ધરમ સંબંધી કાંઈ કારણસર રાખેલી કે વપરાતી, કોઈ પણ પ્રતિમાને આ કલમ લાગુ પડતી નથી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જાવરગનો માજીસટરેટ ઇનસાફ કરે.	૩ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમના અપવાદમાંજ બતાવ્યું છે કે કોઈ ધરમ સંબંધી તથા કોઈ દેહેરામાં કાહાન ગોપી અથવા રાધાકૃષ્ણનાં ચીતર ચીતરેલાં હોય તેને આ કલમ લાગુ પડે નહીં,

વેચવા અથવા દેખાડવા સારૂબીભત્સ પુસ્તક કબજામાં રાખવું.

૨૯૩. ઉપલી કલમમાં લખ્યું છે તેવું બીભત્સ પુસ્તક અથવા તેવી બીજી કાંઇ વસ્તુ, વેચવા સારૂ, અથવા વેહેચવા સારૂ, અથવા સઘળા લોકોને દેખાડવા સારૂ, જે માણસના કબજામાં હોશે તેને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ મહીનાસુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારનીકેદઅ. દંડ અ. બંને

બીભત્સગીતો. ૨૯૪. કોઈ જાહેર જગામાં અથવા જાહેર જગાની પાસે જે માણસ કાંઈ બીભત્સ ગીત, અથવા લાવણી, અથવા શબ્દો ગાઈ, બોલી, અથવા ઉચ્ચારીને, બીજાઓને દુઃખ આપે, તે માણસને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસપકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પ્રેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનોમાજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૩મહીના સુધીની એમાંનાગમેતે પ્રકારની કેદઅ. દંડ અ. બંને

ટીકા.—આ કલમના શબ્દો પ્રમાણે એવી જરૂર છે કે જગ્યા સારવજનીક હોવી જોઈએ અને તેવા કૃત્યથી બીજાઓને હરકત થાય તેમ હોવું જોઈએ. આ કલમમાં "બીજાઓ" શબ્દ છે તેનો અરથ આ કાયદાની કલમ. ૯ પ્રમાંણે એક વચનમાં પણ ગણી શકાય તેમ બહુવચનમાં પણ ગણી શકાય.

"૨૯૪. અ; સરકારે હુકમ આપ્યો નહી હોય તેવી સોરતી કાહાડવા સારૂ કાંઈ આફીસ (એટલે કચેરી) અથવા જગા જે માણસ રાખશે તેને ઘણામાં ઘણી ૭ મહીના સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા અથવા એ બેઊ સીક્ષા કરવી.

સોરતીની આફીસ રાખવી. "અને સદરહુ પ્રકારની હરકોઈ સોરતીમાં હરકાંઈ ટીકીટ અથવા લાટ અથવા નંબર અથવા હક કાહાડવા બાબત અથવા તેને લગતી વળગતી ફલાણી વાત બનશે તો ફલાણા માણસના ફાયદા સારૂ ફલાણી રકમ અથવા માલ આપવામાં આવશે અથવા ફલાણી વાત કરવામાં આવશે અથવા કરવામાં આવશે નહી એવો હરકાંઈ ઠરાવ જે માણસ પ્રસીધ કરશે તેને એક હજાર રૂપીયા સુધી દંડ કરવો" (સને ૧૮૭૦ આકટ ૨૭ મા પ્રમાણે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજીસતરેટ ઇનસાફ કરે.	૬ મહીનાસુધીએમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

અને જો સોરટી બાબતના ઠરાવ પ્રસીદ્ધ કરવાનું હોય તો.	ઉપર પ્રમાણે પણ	એક હજાર રૂપીયાનો દંડ.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણેના તોહોમતમાં સ્થાનીક સરકારના હુકમ શીવાય અથવા અખત્યાર શીવાય કામ ચાલી શકે નહી.

બાબ ૧૫ મો.

ધરમ સંબંધી ગુન્હા બાબત.

કોઈ પણ જાતીના લોકોના ધરમને અપમાન કરવાના ઈરાદાથી કોઈ પુજાના ઠેકાણાને નુકશાન

૨૯૫. જો કોઈ માણસ કોઈ પુજાના ઠેકાણાનો અથવા પદારથને કોઈ પણ જાતિના લોકો પવિત્ર ગણતા હોય તે પદારથનો નાશ કરે અથવા તેને નુકશાન કરે કે ભ્રષ્ટ કરે એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરીને કોઈ પણ જાતીના લોકોના ધરમને અપમાન પોહોંચાડવું, અથવા એવું જાણીને કે એ પ્રમાણે નાશ અથવા નુકશાન અથવા ભ્રષ્ટ કરવાથી કોઈ પણ જાતીના લોકો પોતાના ધરમને

કરવું અથવા તેને ભ્રષ્ટ કરવું.

અપમાન પોહોંચ્યું એમ સમજશે એવો સંભવ છે, તો તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે જાણી જોઈને નાશ કરવાનું અથવા નુકશાન કરવાનું કૃત્ય સાબીત કરવું જોઈએ, જેમકે કોઈ પવીત્ર જગ્યામાં કોઈ ગાયનું ગળુ કાપવું વીગેરે.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો થવાને સારૂ કોઈ ધરમનું અપમાન કરવાનો ઈરાદો હોવો જોઈએ.

કોઈ ધરમ સંબંધી મંડળીને, અડચણ કરવી.

૨૯૬. કોઈ પણ મંડળી દેવ પુજન અથવા ધરમ સંબંધી ક્રીયા કરવામાં કાયદા મુજબ રોકાએલી હોય તેને, જે માણસ બુધિપુરવક અડચણ કરે, તે માણસને એક વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજિસ્ત્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસ્ત્રેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦ દંડ અથવા બંને

ટીકા.—હીંદુઓમાં ઘણી જાત્રાની જગાઓ છે, જેમકે જગંનાથ, અલાહાબાદ, કાશી, હરદવાર વીગેરે, આવે ઠેકાણે ઘણા લોકો ધરમ ક્રીયાઓ કરવા એકઠા મળે છે. તેમજ બીજા ઘણા શખ્શો ધરમ વીવાદ કરવા મળે છે. જે શખ્સો ધરમ સંબંધી વાદ વીવાદ ચલાવતા હોય, તેઓ અડચણ કરે છે, એમ આ કલમ પ્રમાણે સમજવું નહીં.

કબરસ્થાન વીગેરેમાંવગર રજાએ જવું.

૨૯૭. કોઈપણ શખસનું દીલ દુખાવવાના ઈરાદાથી, અથવા કોઈ પણ શખસના ધરમને અપમાન પોહોંચાડવાના ઈરાદાથી, અથવા એ કરવાથી કોઈ શખસનું દીલ દુખાશે અથવા કોઈ શખસના ધરમને અપમાન પોંહોચશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને, કોઈ પુજાની જગામાં, અથવા કબરસ્તાનમાં અથવા પ્રેતસંસ્કાર કરવા સારૂ અથવા મુડદાં મુકવા સારૂ જુદી કાહાડેલી જગામાં, જે માણસ વગર રજાએ પ્રવેશ કરે, અથવા કોઈ પરેતનું અપમાન કરે, અથવા પરેત સંસ્કાર કરવા સારૂ મળેલા કોઈ શખસોને અડચણ કરે, તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અ. દંડ અથવા બંને

ટીકા.—કોઈ પુજાની જગામાં વગર રજાયે પ્રવેશ કરવો અથવા કોઈ કબરસ્તાન અથવા મુડદાની ક્રીયામાં અપમાન કરવું એ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે.

ધરમ સબંધી કાંઈ પણ શખસનું દીલ દુખાવવાના પાકા ઈરાદાથી કાંઈ શબ્દો બોલવા વગેરે.

૨૯૮. ધરમ સંબંધી કોઈ પણ શખસનું દીલ દુખાવવાના પાકા ઈરાદાથી જે માણસ તે શખસ સાંભળે એમ કોઈ શબ્દ બોલે, અથવા કાંઈ અવાજ કરે, અથવા તે શખસના દેખતાં કાંઈ ચાળા કરે, અથવા તે શખસની દ્રષ્ટી પડે એમ કાંઈ પદારથ મુકે, તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમનનીકળે.	જામીન લેઇ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.--કેઈ કેઈ કલમોના ગુન્હા માંડી વાળી શકાય તેવા છે તે વાસ્તે ક્રીમીનલ પ્રોસેજરકોડ (૧૮૮૨નો ૧૦ મો આકટ) ની કલમ. ૩૪૫ જુઓ.

મજકુર કલમો વીશે વીચાર કરતાં સાધારણ અપવાદો ખસુસ કરીને ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ કેમકે કોઈ પાદરી અથવા ધરમ ગુરૂ પોતાની શુદ્ધ બુદ્ધીમાં ઉપદેશ કરતો હોય તેથી બીજાઓને ગમે તે ગુન્હો થતો હોય તો પણ જવાબદાર થતો નથી; તેમજ કોઈ માજીસ્ટરેટ પોતાની ફરજ પ્રમાણે કોઈ ધરમ સંબંધી વરઘોડો અટકાવે તો તે પણ કાંઈ જવાબદાર થતો નથી.

બાબ ૧૬ મો.

માણસના શરીર સંબંધી ગુન્હાઓ બાબત.

જીંદગી સબંધી ગુન્હાઓ બાબત.

શિક્ષણીય મનુસ્ય વધ.

૨૯૯. મોત આણવાના ઈરાદાથી, અથવા જેથી મોત થવાનો સંભવ હોય એવું કાંઈ શરીરનું નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી, કાંઈ કામ કરીને અથવા ફલાણું કામ કરેથી મોત થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં તે કામ કરીને, જે માણસ મોત આણે, તે માણસે શીક્ષણીય મનુસ્યવધનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) મોત આણવાના ઇરાદાથી, અથવા તેથી મોત થશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને, **अ** એક ખાડાની ઉપર લાકડીઓ ગોઠવીને ઘાસથી પાથરે, અને તે જમીન મજબુત છે એમ માનીને **झ** તે પર ચાલતાં અંદર પડીને તેનો જીવ જાય, તો **अ** એ શીક્ષણીય મનુષવધનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(**ब**) **झ** એક ઝાડી પાછળ છે એવુ **अ** જાણે છે **ब** ને એ વાતની ખબર નથી. હવે **न** નું મોત આણવાના ઈરાદાથી, અથવા એથી **न** નું મોત થશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને, **अ** **ब** ને તે ઝાડીમાં બંદુક ભરીને મારવાને લલચાવે, અને તે પ્રમાણે **ब** બંદુક મારીને **न** નો પ્રાણ લે, તો એ ઠેકાણે **ब** કાંઈ ગુન્હાનો તકસીર

વાર નહી થાય એમ બની શકે છે, પણ **अ** એ સીક્ષણીય મનુષ્યવધનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(**क**) એક પક્ષીને મારીને તે ચોરી લેઈ જવાના ઈરાદાથી તેને ગોળી મારવામાં **अ** એક ઝાડી પાછળ બેઠેલા **ब** નો જીવ લે, અને **ब** ત્યાં બેઠેલો છે એમ **अ** જાણતો ન હોય, તો એ ઠેકાણે અગર **अ** એક કાયદા વિરૂધ કામ કરતો હતો તોપણ તે શીક્ષણીય મનુસ્યવધના ગુન્હાનો તકસીરવાર નથી, કેમકે તેણે **ब** નો જીવ લેવાનો, અથવા જે કામથી મોત થવાનો સંભવ તેના જાણ્યામાં હોય એવું કાંઈ કામ કરીને મોત આણવાનો ઈરાદો કર્યો નહી હતો.

ખુલાસો ૧ લો—જે શખસને કાંઈ રોગ, કે વ્યાધી, શરીરની અશક્તતા થઈ હોય એવા કોઈ શખસને જે માણસ શરીરનું નુકશાન કરે, અને તેથી કરીને પેલા શખસનું મોત વેહેલું થાય તો તે માણસે તે શખસનું મોત આણ્યું એમ સમજવું.

ખુલાસો ૨ જો—જે ઠેકાણે કાંઈ શરીરના નુકશાનથી મોત થાય, તે ઠેકાણે જે શખસે તે શરીરનું નુકશાન કર્યું હોય તેણે તે મોત આણ્યું એમ સમજવું, પછી અગર બરાબર ઈલાજ કરેથી તથા હોંશીયાર હકીમની દવા કરેથી તે મોત થતુ બચી શકત એમ હોય તોપણ—

ખુલાસો ૩ જો—માના પેટ માંહેલા બચ્ચાનું મોત આણવું તે મનુસ્યવધનો ગુન્હો નથી પણ કોઈ જીવતાં બચ્ચાંનો કાંઈ પણ ભાગ બાહાર નીકળ્યો હોય, પછી તે બચ્ચાંથી શ્વાસોશ્વાસ ન લેવાયા હોય અથવા તે પુરેપુરૂ જનમ્યું ન હોય તો પણ તે જીવતાં બચ્ચાંનું મોત આણવું તે શીક્ષણીય મનુસ્યવધનો ગુન્હો થઈ શકે.

ટીકા.—શિક્ષણીય મનુસ્યવધનો ગુન્હો થવાને વાસ્તે ગુનેગારના કૃત્યથી મોત થવુ જોઈએ એટલુંજ નહી પણ મોત થશે એવા ઈરાદાથી કરવું જોઇએ અથવા મોત થવાનો સંભવ છે એવા જ્ઞાનથી મોત થવુ જોઈએ; જેમકે

કોઈ વાદીએ કોઈ સરપના ઝેરી દાંત કાઢ્યા ના હોય એવું પોતે જાણતો હોય તે છતાં કોઈ તમાસો જોનાર શખસના માથા ઊપર તે સરપ મુકે, અને તે શખસને તે કરડે અને મરી જાય, તો તેમાંનું એ ઠરાવ્યું કે તેણે મનુસ્ય વધનો ગુન્હો કરયો અને કલમ ૩૦૪ પ્રમાણે શીક્ષા થાય અને કલમ ૩૦૪ **अ** પ્રમાણે નહીં, એનું કારણ એક મોત થવાનો સંભવ છે એવું જાણીને તેણે તે કૃત્ય કર્યું, જો કે તેમાં તેનો બીલકુલ ઈરાદો નંહોતો. રાણી વીરૂધ ગણેશ. ૫ કલકત્તા. ૩૫૧.

શિક્ષણીય મનુસ્ય વધનું તોહોમત હોય અને તે ગમે તો ખુનને મળતું આવતું હોય અગર ના હોય તો પણ, તે ગુન્હો સ્થાપીત થવાને વાસ્તે તેમ કરવાનો ઈરાદો હતો અથવા જ્ઞાન હતું એવું ફરીયાદી તરફથી સાબીત કરવું જોઈએ. રાણી વીરૂધ શેખ ચેલાજી. જો આ બરાબર સાબીત થઈ શકે નહી તો ફરીયાદ નીશ્ફળ જાય.

કાયદાનો એવો મહત્વછે કે જે કૃત્ય કોઈ શખસ કરતો હોય તેનો શો પરીણામ થશે તે તે જાણે એમ સમજવું, તે ઊપરથી એવો અનુમાન થઈ શકે કે તેમ કરવાનો તેનો ઈરાદો હતો. પણ આવો અનુમાન કોઈ ચોકસ અજ્ઞાનતાને લીધે દુર થઈ શકે જેમકે,

કોઈ જંગલી શખસ જેણે કોઈ દીવસ કાંઈ હથીયાર જોયાં હોય નહીં તે કોઈ શખસ સામે બંદુકનો બાર કરે, તો એમ સમજવું નહી કે તે શખસને મારી નાંખવાનો તે જંગલીનો ઈરાદો હતો. પણ કોઈ સાધારણ માણસ તેમ કરે તો હકીકત જુદીજ નીપજે.

કોઈ કેદીએ પોતાની સ્ત્રીને નીચે પાડી નાંખીને તેની છાતી ઉપર પોતાની ઘુટણ મુકયો અને બંધ કરેલી મુકીઓ બે ત્રણ તેના મોહો ઊપર મારી તેથી કરીને તેના મગજમાંથી લોહીની

ધારો નીકળી અને તેથી તેનું મ્રત્યુ થયું, તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે મોત કરવાનો ઈરાદો હતો નહીં અને શરીરની જે હાની કરી તે કુદરતના નીયમ પ્રમાણે એટલી પુરતી હતી નહીં કે જેથી કરીને મોત થાય, તેથી કરીને તે કેદીએ ખુન કર્યું નહીં પણ શિક્ષણીય મનુસ્ય વધ કર્યું. રાણી વીરૂધ ગોવીદા. ઈ. લો. રી ૧ મું. ૩૪૨.

કોઈ માણસ બીજાને એક ફટકો મારે આવો ફટકો કુદરતના નીયમ પ્રમાણે મોત કરી શકે તેમ હોય નહીં, પણ તે માણસના પેટમાં બરોલની ગાંઠ હોવાને લીધે તેવો ફટકો મારવાથી તેનું મોત થાય, આવો રોગ કેદી જાણતો હોય નહીં તો તે શીક્ષણીય મનુસ્ય વધ થઈ શકે નહી રાણી વીરૂધ પંચાનન. ૧ આર. સી. સી. ક્રી. ૭૭.

કોઈ નદીમાં પુર આવ્યું હોય, અને કોઈ શખસ ત્યાં ઊભેલો હોય તેને પુછે કે નદીમાં ઊતરી સામે પાર જવાશે? અને પેલો શખસ જવાદે અને ઊતારનારનું મોત થાય. જે શખસે જવાની હા કહી, તે શખસને મુસાફરને સાવચેતી આપવા પગાર કરી બેસારેલો હોય તેમ હોયતો તેણે આવી બાબતમાં ખુન કરયું એમ સમજવું. પણ જો બીજો કોઈ ત્રાહીત શખસ હોય, તો તે કાંઈ ખુન કરયું એમ કહી શકાય નહીં.

કેટલી હાની થવાની તે ઊપર પણ વીચાર કરવો જોઈએ. કોઈ શખસ બીજાને મોહો ઊપર તમાચો મારવા જાય તેટલામાં તે બારીએથી કુદી પડે તો તેમાં કાંઈ ગુન્હો થઈ શકે નહીં; તેમજ કોઈ બે છોકરા પોતાનાં ઢોર બીજા શખસના ખેતરમાં ચારવા લેઈ ગયા હોય, અને ખેતરનો માલેક તેમની કેડે પડે, અને તેમાંથી બચી જવાને વાસ્તે પાસે વેહેતી નદીમાં કુદકો મારી પડે અને તેમાં તેઓ ડુબી મરે, તો તેમાં કાંઈ પણ ગુન્હો બન્યો કેહેવાય નહીં વુલી વીરૂધ સંભુ, ૧ મુ. હા. ૧૬૭.

ખુન. ૩૦૦. નીચે બાતલ કરેલી બાબતો મુકી દેઈને બીજી સરવ બાબતોમાં શીક્ષણીય મનુસ્યવધને ખુન સમજવું, પણ કયારે કે જો જે કામથી મોત થાય તે કામ મોત આણવાના ઈરાદાથી કરયું હોય, તો અથવા,

૨ જી. કોઈ શખસને જેથી તે શખસનું મોત થવાનો સંભવ તકસીરવાર માણસ જાણતો હોય એવું કાંઈ શરીરનું નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી તે કામ કરયું હોય, તો, અથવા—

૩ જી. કોઈ શખસને કાંઈ શરીરનું નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી તે કામ કરયું હોય, અને તે ઈરાદો કરેલું શરીરનું નુકશાન એવી રીતનું હોય કે ચાલતાં શ્રષ્ટિક્રમ પ્રમાણે મોત કરવાને તે સમરથ હોય, તોઅથવા.

૪ થી. તે કામ એવુ તુરત ભય કરેછે કે તેથી સો વસાં મોત અથવા જેથી મોત થવાનો સંભવ છે એવુ શરીરનુ નુકશાન થશેજ, એમ તે કરનાર શખસ જાણતો હોય અને મોત આણવાના અથવા ઉપલા પ્રકારના નુકશાનના જોખમમાં પડવા કાંઈ કારણ વીના તે શખસ તે કામ કરે. તો

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) **ज** ને મારી નાંખવાના ઈરાદાથી **अ** તેને ગોળી મારે, અને તેથી **ज** મરી જાય; તો **अ** એ ખુન કરયું, એમ સમજવુ.

(**अ**) **ज** ને એવો રોગ થએલો છે કે એક સપાટો મારેથી તેનું મોત થવાનો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં **अ** તેને શરીરનું નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી સપાટો મારે, અને તે સપાટાથી **अ** મરી જાય, તો, અગર ચાલતા શ્રષ્ટિક્રમ પ્રમાણે સારી તનદુરસ્તી વાળા શખસનું મોત આણવાને તે સપાટો સામરથ ન હોય તોપણ, **अ** ખુનનો તકસીરવાર છે. પણ **ज** ને કાંઈ રોગ થએલો છે એમ ન જાણતાં અગર **अ** તેને

એક સપાટો મારે કે તેથી ચાલતાં શ્રષ્ટિક્રમ પ્રમાણે સારી તનદુરસ્તીવાળા શખસ નું મોત ન થાય, તો એ ઠેકાણે, અગર તેનો ઈરાદો શરીરનું નુકશાન કરવાનો હોય તો પણ, જો મોત આણવાનો અથવા જેથી ચાલતા શ્રષ્ટિક્રમ પ્રમાણે મોત થાય એવું શરીરનું નુકશાન કરવાનો ઈરાદો કર્યો નહી હોય તો, **अ** ખુનનો તકશીરવાર છે એમ સમજવું-

(**क**) **अ** ઈરાદાથી **ज** ને એક તલવાર અથવા ડાંગથી જખમ કરે એવુ કે તેથી ચાલતા શ્રષ્ટિક્રમ પ્રમાણે માણસનું મોત થાય, અને **ज** તે જખમથી મરી જાય, તો એ ઠેકાણે અગર તેણે **ज** નું મોત આણવાનો ઈરાદો ન કર્યો હોય તો પણ **अ** ખુનનો તકસીરવાર છે એમ સમજવું.

(**ड**) લોકોનું એક ટોળુ મળેલું છે તેમાં વગર કારણે **अ** એક ભરેલી તોપ છોડે, અને તેથી તેઓમાંના એક જણનો જીવ જાય, તો અગર ફલાણા શખસનો જીવ લેવો એવો તેણે આગળથી વિચાર પુરવક ઈરાદો ન કર્યો હોય તોપણ, **अ** ખુનનો તકસીવાર છે એમ સમજવુ.

શીક્ષણીય મનુસ્યવધ ક્યારે ખુન નથી.

અપવાદ ૧ લો—ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધ ઊત્પંન થવાથી જે પોતાનો જીવ વશ રાખવાની શક્તી ગઈ છે એવી અવસ્થામાં છતાં કોઈ માણસ તે ક્રોધ ઊત્પંન કરનાર શખસનું મોત આણે, અથવા ભુલથી કે ઈતિફાકન કોઈ બીજા શખશનુ મોત આણે, તો તે સીક્ષણીય મનુસ્યવધ ખુન નથી.

ઊપલા અપવાદમાં નીચેની સરતો લાગુ પડે છે.—

પેહેલી.—કોઈ શખસને મારી નાખવા અથવા કાંઈ હાની કરવાસારૂ બહાનાં દાખલ તે ક્રોધ ગુન્હેગારે માગી આણેલો અથવા બુધિપુરવક ઉત્પંન કરેલો ન હોવો જોઈએ.

બીજી—કાયદા મુજબ, અથવા સરકારી નોકરનો અખત્યાર અમલમાં લાવતાં કોઈ સરકારી નોકરે, કરેલી કાંઈ વસ્તુથી તે ક્રોધ ઊત્પંન થએલો ન હોવો જોઈએ.

ત્રીજી—ખાનગી બચાવનો હક કાયદા મુજબ અમલમાં લાવતાં કરેલી કાંઈ વસ્તુથી તે ક્રોધ ઉત્પંન થએલો ન હોવો જોઈએ.

ખુલાશો—તે ક્રોધ એવો ભારે તથા આરસ્મીક હતો કે તેથી તે ગુન્હો ખુન થઈ શકે નહી, એ હકીકતની બાબત છે,

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) ક્રોધ ઉત્પન થાય એવું કાંઈ કામ **अ** એ કરવાથી ક્રોધાધીન થઈને તે અવસ્થામાં **अ** **ज्ञ**, નું છોકરૂ **य** છે તેને ઈરાદાથી મારી નાંખે, તો તે ખુન સમજવુ, કેમકે તે ક્રોધ ઉત્પંન થવાનું કામ તે છોકરાએ કર્યુ નથી અને તે ક્રોધથી થએલું કાંઈ કામ કરવામાં ઈતિફાકન અથવા કમનસીબથી તે છોકરાનું મોત થયું નથી.

(**ब**) **अ** ને ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધ ઊત્પંન થાય એવુ કાંઈ કામ **य** કરે, અને તેથી ક્રોધ ચડીને **अ**, **य** ની ઉપર એક પીસ્તોલ છોડે, અને પાસે ઉભેલો નહી દીઠેલો **ज्ञ** તેથી મરી જાય, પણ તેને મારી નાખવાનો **अ** એ ઈરાદો ન કર્યો હોય

તથા પોતાને હાથે તેનું મોત થવાનો સંભવ પણ **अ** એ જાણ્યો ન હોય, તો એ ઠેકાણે **अ** એ ખુન નહી, પણ માત્ર શીક્ષણીય મનુસ્યવધ કર્યો એમ સમજવુ.

(**क**) **अ** ને એક નાજરના સીપાઈ **झ** કાયદા મુજબ પકડે, અને તે પકડવાથી આકસ્મિક તથા ભારે ક્રોધ ચહડીને **अ** **झ** ને મારી નાંખે, તો એ ખુન સમજવુ, કેમકે ક્રોધ જે ઉત્પંન થયો તે એક સરકારી નોકરે પોતાનો અખત્યાર અમલમાં લાવતાં કરેલી વસ્તુથી ઉત્પંન થયો.

(**ड**) એક **झ** માજીસ્ત્રેટની આગળ **अ** સાહેદ દાખલ હાજર થાય, અને **झ** એ પ્રમાણે બોલે, કે **अ** ની જુબાનીમાંનો એક શબ્દ પણ હું માનતો નથી, તથા **अ** એ ખોટી સાહેદી પુરી છે, અને એ શબ્દ સાંભળીને આકસ્મિક ક્રોધ ચહડીને **अ** **झ** ને મારી નાંખે, તો એ ખુન સમજવુ.

(**इ**) **झ** નું નાક ખેંચવાની **अ** કોશીશ કરે અને તેને તેમ કરતાં અટકાવવા સારૂ, ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવીને, **झ** **अ** નો હાથ પકડે તેથી આકસ્મિક તથા ભારે ક્રોધ ચહડીને **अ** **झ** ને મારી નાખે, તો એ ખુન સમજવુ, કેમકે ક્રો ધ જે ઉત્પંન થયો તે ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવતાં કરેલી વસ્તુથી ઉત્પંન થયો.

(**फ**) **झ** **ब** ને મારે, તેથી **ब** ને ક્રોધ ચહડે, અને તે ક્રોધનો ફાયદો લેવાના ઈરાદા થી તથા તેની પાસે **ड** ને મારી નાખવાના ઈરાદાથી એક પાસે ઊભેલો માણસ **अ** તે કારણસર **ब** ના હાથમાં એક છરી આપે, અને તે છરીએ વતી **ब** **ड** ને મારી નાખે તો એ ઠેકાણે **ब** એ માત્ર શીક્ષણીય મનુસ્યવધ કર્યો એમ થઈ શકે, પ ણ **अ** તો ખુનનો તકસીરવાર છે એમ સમજવુ.

અપવાદ ૨ જો—કોઈ માણસ સુધબુધિએ શરીર અથવા મિલકતના ખાનગી બચાવનો હ ક અમલમાં લાવતાં કાયદાએ તેને આપેલા અખત્યારખ હદની બાહાર જાય, અને, આગળ વિચાર કર્યા વીના, તથા તે બચાવ કરવામાં જરૂર કરતાં વધારે હાની કરવાના ઈરાદા વગર જે જખસ ની સાહામાં તે બચાવનો હક અમલમાં લાવતો હોય તે શખસનું મોત આણે, તો તે શીક્ષણીય મનુસ્યવધ ખુન નથી.

દ્રષ્ટાંત.

अ ને મહાવ્યથા ન થાય એવી રીતે ઘોડાની ચાબુકથી તેને મારવાની **ञ** કોસીસ કરે, **अ** એક પીસ્તોલ ખેંચી કાહાડે, **ड** હુમલામાં જારી રહે, મને ચાબુકનો માર પડતો બીજા કોઈ ઈલાજથી અટકાવશે નહી એવુ સુધબુદ્ધિએ માનીને **अ** ગોળી મારી ને **ड** નો પ્રા ણ લે, તો **अ** એ ખુન નહી, પણ માત્ર મનુસ્યવધ કરયો એમ સમજવુ.

અપવાદ ૩ જો.—કોઈ માણસ સરકારી નોકર હોય અથવા સરકારી ઇનસાફનો વધારો કરવાને કામ કરનારા કોઈ સરકારી નોકરને સાહાય કરતો હોય તે માણસ કાયદાએ તેને આપેલા અખત્યાર ની હદની બહાર જાય, અને સરકારી નોકર દાખલ પોતાની ફરજ બરાબર રીતે બજાવવાને સારૂ પોતે જે કામને સુધ બુધિએ કાયદેસર તથા જરૂર માનતો હોય એવું કાંઈ કામ કરવાથી તે મો

ત આવે, પણ જે શખસનું મોત થાય તે શખસની ઉપર તેનો કાંઈ દ્વેશભાવ નહોય, તો તે શીક્ષણીય મનુસ્યવધ ખુન નથી.

અપવાદ ૪ થો.—આગળ વિચાર કરયાવીના એકાએક ઝઘડો થઈને ઘણો ક્રોધ ચહડ્યો હોય તેવામાં એકાએક મારા મારી થઈને, શીક્ષણીયમનુસ્યવધ થાય, અને તે ગુન્હો કરનારને કાંઈ ગેરવ્યાજબી ફાયદો લીધો ન હોય, અને તે ઘાતકી રીતે અથવા નવાઈની રીતે ચાલ્યો ન હોય તો તે શીક્ષણીય મનુસ્યવધ ખુન નથી.

ખુલાસો—એવી બાબતમાં ક્રોધ ઉત્પન કરનાર કોણ, અથવા પેહેલો હુમલો કરનાર કોણ, એ વાત કાંઈ જરૂરની નથી.

અપવાદ ૫ મો—જે શખશનું મોત થયું હોય તે શખસ અઢાર વરષથી વધારે ઉમરનો છતાં તેણે પોતાની રજામંદીથી પોતાનું મોત થવા દીધું હોય, અથવા મોતનું જોખમ માંથે લીધું હોય, તો તે ઠેકાણે શીક્ષણીય મનુષ્યવધ ખુન નથી.

દ્રષ્ટાંત.

ઝ હરાડ વરસથી ઓછી ઉમરનો એક શખસ છે તેને ઉસ્કેરીને **અ** બુધિપુરવક તેની પાસે આત્મઘાત કરાવે, તો એ ઠેકાણે **ઙ** ની નાની ઉમરના સબબથી **ઝ** પોતાનું મોત થવા બાબત પોતાની રજામંદી આપવાને અશકત, માટે **અ** એ ખુન કરવામાં મદદગારી કરી એમ સમજવું.

ટીકા.—ખુન અને શિક્ષણીય મનુસ્યવધ વચે કેવો તફાવત છે તે સરબેરનપીકોક ચીફ જસ્ટીશે ગોરાચંદ ગોપેના કેસમાં ઘણી સ્પષ્ટ રીતે દરશાવ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે.

શિક્ષણીય મનુસ્યવધની વાખ્યામાં જો કોઈ ગુન્હો આવી શકે નહી તો તે ખુન થાય નહી, ખુન થવાને વાસ્તે તે શિક્ષણીય મનુસ્યવધની વાખ્યામાં આવી જવોજ જોઈએ કેમકે કલમ ૩૦૦ માં ફકત એવી બાબતો બતાવી છે કે શિક્ષણીય મનુસ્યવધ ખુન કયારે કેહેવાય. પણ કોઈ પણ ગુન્હો ખુન થવા શીવાય મનુસ્યવધ થઈ શકે.

શિક્ષણીય મનુસ્યવધ કલમ ૩૦૦ ના કોઈ પણ અપવાદમાં આવી શકતું હોય તો તે ખુન નથી. મોત કરવાના ઈરાદાથી કોઈ પણ કૃત્યથી મોત કરવું. તે શિક્ષણીય મનુસ્યવધ છે; વળી તે ખુન પણ થઈ શકે, પણ જો કલમ ૩૦૦ ના કોઈ પણ અપવાદમાં આવી જતું હોય તો ખુન થઈ શકે નહી. કોઈ પણ શખસને શરીરની હાની કરવાના ઈરાદાથી મોત કરવું અને તે હાની જો કુદરતના નીયમ પ્રમાણે મોત કરી શકે તેવી હોય, એ શબ્દોનો કલમ ૨૯૯ ના શબ્દોમાં સમાવેશ થાય છે, (એટલે કે મોતકરવાનો સંભવ થાય એવી શરીરની હાની કરવાના ઈરાદાથી મોત કરવું) અને તે શિક્ષણીય મનુસ્યવધ છે. વળીતે ખુન પણ થઈ શકે, પણ જો તે કલમ ૩૦૦ ના કોઈ પણ અપવાદમાં આવી જાય તો ખુન થઈ શકે નહી.

કોઈ પણ કૃત્યથી મોત થવાનો સંભવ છે એવું જાણીને કોઈ પણ કૃત્યથી મોત કરવું તે શિક્ષણીય મનુસ્યવધ છે, પણ વળી જો તે કલમ ૩૦૦ મી ના કોઈ પણ અપવાદમાં આવતુ હોય તોપણ તે ખુન છે, પણ જો તે કલમની રકમ ૨, ૩, અથવા ૪ માં આવતુ હોય તો તે ખુનના; (તે રકમો ૨, ૩, અને ૪ જુઓ.)

જેવી રીતે શિક્ષણીય મનુસ્યવધના ગુન્હામાં ઈરાદો હતો, અથવા ज्ञान હતું એવું ફરીયાદીએ સાબીત કરવું જોઈએ તેમજ ખુનના તોહોમતમાં પણ ઈરાદો અથવા ज्ञान ફરીયાદી તરફથી સાબેત થવું જોઈએ. રાણી વીરૂધ શેખ બઝીર.

કોઈ શખસ બીજાને એવી ધાસ્તી દેખાડે કે હું ભવીશમાં તારા શરીરને કાંઈ હાની કરી

શ, તે ઉપરથી સ્વ બચાવ તરીકે પેલા ધાસ્તી આપનારને મારી નાંખે તો તે કાંઈ આ કલમના બીજા અપવાદમાં આવી શકે નહી. રાણી વીરૂધ ગોવરધન.

આ કલમનો ચોથો અપવાદ ફકત એવી બાબતમાં લાગુ પડે છે કે જેમાં જોસ્સાના આવેશમાં કાંઈ પણ પ્રથમથી ધારયા વીના હંગામો થયો હોય, અને વળી તે એકદમ કજીયો થયા ઉપરથી થયો હોય અને પછીથી બખેડો થાય અને તેમાં કોઈનું મ્રત્યુ થાય, તેવી બાબતમાં ચોથો અપવાદ લાગુ પડે છે. રાણી વીરૂધ મલીમ. ચોથો અપવાદ લાગુ પાડવાને તેમાં બતાવેલી સઘળી હકીકતો કેદીઓની તરફેણમાં માલમ પડવી જોઈએ. રાણી વીરૂધ આકલ.

એક કેસમાં એમ બન્યું કે કોઈ મદારીએ કેટલાક તમાશો જોનારને એવું સમજાવ્યું કે મારી પાસે સરપનો ડંશ ઉતારવાનો ઈલાજ છે, અને આવુ ભુલથી ખરૂ માનીને કેટલાક જોનારાએ પોતાને સરપ કરડવા દીધો, તેમાં તેઓનું મ્રત્યું થયું. તેમાં જડજોએ એવું ઠરાવ્યું કે આ કલમના ૫ મા અપવાદ પ્રમાણે માતનો જુમ્મો પોતાને શીર લેવાની કબુલાત આપેલી તેથી મદારીએ ખુન કર્યું કેહેવાય નહી, પણ મનુશ્યવધ કર્યું, રાણી વીરૂધ પુનાઈ ફ્તીમા. ૩. બં. લો. રી. ૨૫.

જે શખસનું મોત આણવું ધાર્યું હોય તેથી કોઈ જુદા શખસનું મોત થાય, તો તે શિક્ષણીય મનુશ્યવધ વિશે.

૩૦૧. જે વસ્તુથી મોત આણવાનો ઈરાદો કરયો હોય, અથવા જેથી મોત થવાનો સંભવ છે એમ પોતાના જાણ્યામાં હોય, એવી કાંઈ વસ્તુ કરવાથી અગર કોઈ શખસ જેનું મોત આણવાનો તેણે ઈરાદો નહી કરયો હોય અને જેનું મોત પોતાથી થવાનો સંભવ તેના જાણ્યામાં પણ ન હોય, એવા કોઈ શખસનું મોત આણીને શિક્ષણીય મનુશ્યવધ કરે, તો જે શખસનું મોત આણવાનો તેણે ઈરાદો કરયો હોય, અથવા જેનું મોત પોતાથી થવાનો સંભવ તેના જાણ્યામાં હોય તે શખસનું અગર તેણે મોત આણ્યુ હોત, તો તે જે પ્રકારનો શિક્ષણીય મનુશ્યવધ થાત, તેજ પ્રકારનો તે ગુન્હેગારે કરેલો મનુશ્યવધ છે એમ સમજવું.

ટીકા.—એક શખસને મારવાનો ઈરાદો હોય પણ ભુલથી તેને બદલે બીજા શખસનું મોત થાય તેને વાસ્તે આ કલમ છે. જેમકે

કોઈ એક સ્ત્રીનો યાર તે સ્ત્રીનો ધણીને મારી નાંખવાને વાસ્તે તેને એક અંધારી રાત્રે મળ્યો પણ ભુલથી તે રસ્તે જનાર કોઈ શખસને પેલા ધણીને બદલે મારી નાંખ્યો, તેમાં તેને ખુનનો ગુનેગાર ઠરાવ્યો હતો. રાણી વીરૂધ ગોવીંદા.

વળી કોઈ સ્ત્રી પોતાના ધણીને મારી નાંખવાને વાસ્તે એક રોટલીની અંદર સોમલનાંખી તઈયાર કરે છે. તેવામાં એક પોતાનું બાળક ખાવા આવ્યું અને તેની પાસે રોટલી માગી. સોમલ નાંખેલી રોટલી તે સ્ત્રીએ ભુલથી પેલા બાળકને આપી અને તેનું મોત થયું; તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કરયો. જુઓ. કરીનું મેન્યુઅલ.

ખુનની શિક્ષા.

૩૦૨. જે માણસ ખુન કરે, તેને મોતની, અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડ પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાયનહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સશનકોરટ ઈનસાફકરે	મોત, જીવતાં સમુદ્રપાર.

ટીકા.—કોઈ શખસ ડાકાઈટીની અંદર જાણી જોઈને ખુન કરે તો તેને કલમ ૩૯૬. પ્રમાણે શીક્ષા થાય, પણ તેને ખુન સારૂ કલમ ૩૦૨ મુજબ અને ડાકાઈટી સારૂ કલમ ૩૯૬ મુજબ જુદાજુદી રીતે ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય નહી. રાણી વીરૂધ રઘુ.

જન્મ ટીપના ગુન્હેગારે કરેલા ખુનની શીક્ષા.

૩૦૩. જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શીક્ષાનો હુકમ જે માણસની ઉપર થએલો હોય, તે માણસ અગર ખુન કરે, તો તેને મોતની શીક્ષા કરવામાં આવશે,

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈશકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	મોત.

ખુનથી ઉતરતા દરજ્જાના શીક્ષણીય મનુંસ્યવધની સીક્ષા.

૩૦૪. ખુનથી ઉતરતા દરજ્જાનો સીક્ષણીય મનુસ્યવધ જે માણસ કરે, તે માણસને, અગર જે કામથી મોત થયું હોય તે કામ તેણે મોત આણવાના ઈરાદાથી, અથવા જેથી મોત થવાનો સંભવ હોય એવુ કાંઈ શરીરનું નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી, કરયું હોય તો, જીવતા સુધી સમુદ્ર પારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર તે કામથી મોત થવાનો સંભવ છે એમ જાણીને, પણ મોત આણવાના અથવા જેથી મોત થવાનો સંભવ હોય એવુ કાંઈ શરીરનું નુકશાન કરવાના ઈરાદા વગર, તે કામ તેણે કરયું હોય, તો તે માણસને દશ વરષની મુદત સુધીની બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈશકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અગર તે કામ મોત આણુવાના ઈરાદાથી નહીં પણ તેથી મોત થવાનો સંભવ છે એમ જાણીને કરયું હોયતો.			ઉપર પ્રમાણે.		૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ પણ કૃત્યથી મોત થવાનો સંભવ છે એવું જાણીને મોત કરે તેના કરતાં મોત કરવાને કોઈ કૃત્ય ઈરાદાથી કરીને મોત કરે તેને વાસ્તે આ કલમમાં શીક્ષા વધારે સખ્ત બતાવી છે.

ગફલતથી મોત થાય.

"૩૦૪. **અ**—શીક્ષણીય મનુસ્યવધ કરતાં ઉતરતા દરજ્જાનું હરકાંઈ અવીચારનું અથવા ગફલતી ભરેલું કામ કરીને કોઈ માણસ કોઈનું મોત લાવે તો તેને ઘણામાં ઘણા બે વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા .કરવી, અથવા દંડ કરવો અથવા એ બેઉ સીક્ષા કરવી" (સને ૧૮૭૦ ના આકટ ૨૭ મા પ્રમાણે)

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમવારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ એક શેઠ પોતાના ચાકરને પંખો ખેંચવા બેસાડેલો, પણ પંખો ખેંચતાં તેની સુસ્તીને લીધે તે શેઠે તેને એક બે વખત મારયો. હવે આ ચાકરના પેટમાં કાંઈ બરોળનો રોગ હશે તે તેના શેઠને ખબર નહીં. અને તેણે તેને મારયો પણ તે કાંઈ એવું જાણતો નહોતો કે આમ મારવાથી પેલાનું મ્રત્યુ થશે, તેનું મ્રત્યું થયું તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તેણે કલમ ૩૨૩ પ્રમાણે મહા વ્યથા કરી. રાણી વીરૂધ ફોકસ. ૨. અલાહાબાદ. ૫૨૨

કોઈ કેદીએ મરનારને એક આંચકો મારયો તેમાં તે પડયો અને પડવાથી તેનો અંગુઠો ભાગ્યો અને આખરે તેથી મરી ગયો, તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તેણે સાપરાધ બળ વાપરવાનો ગુનોહ કરયો. રાણી વીરૂધ આચારજી. ૧ મ. ૨૨૪.

કોઈ બાળક અથવા દીવાના શખસને આત્મઘાત કરવામાં મદદગારી કરવી.

૩૦૫. જો હરાડ વરષથી ઓછી ઉમરનો કોઈ શખસ, અથવા કોઈ દીવાનો શખસ, અથવા કોઈ ચળેલો શખસ, અથવા જન્મથીજ ગાંડો એવો કોઈ શખસ, અથવા કેફની હાલતમાં હોય એવો કોઈ શખસ, આત્મઘાત કરે, તો તે આત્મઘાત કરવામાં જે માણુસ મદદગારી કરે, તે માણુસને મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરષની મુદત સુધીની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાયનહી.	શેસન કોરટ, ઈનસાફ કરે.	મોત અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી કેદ તથા દંડ.

આત્મઘાતમાં મદદગારી.

૩૦૬. જો કોઈ શખસ આત્મઘાત કરે, તો તે આત્મઘાત કરવામાં જે માણુસ મદદગારી કરે, તે માણુસને દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—કોઈ સ્ત્રી સતી થતી હશે તેમાં કેટલાક શખસોએ ખરેખરો ચીતામાં અગ્ની લગાડયો અને એક શખસ ફકત એક બાજુએ ઉભો રહયો પણ તેમાં સામેલ થયો નહોતો; પણ પેલી સ્ત્રી બળવાથી નાશી ગઈ, તેને પાછી આણવામાં પેલા બાજુએ ઉભેલા શખસે મુખ્ય ભાગ લીધો, તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે જેમણે દેવતા સળગાવ્યો તેઓ શીક્ષણીય મનુશ્ય વધના ગુન્હેગાર છે પણ પેલો બાજુએ ઉભેલો શખસ આત્મઘાત કરવામાં મદદગારી કરવાનો ગુન્હેગાર છે.

ખુનની કોશીસ.

૩૦૭. જો કોઈ માણુસ એવા ઈરાદા અથવા જ્ઞાનથી, તથા એવી હાલતમાં, કાંઈ કામ કરે કે, અગર તે કામથી તે મોત આણે તો તે માણુસ ખુનનો તકસીરવાર થાય, તો તે માણુસને દશ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે, અને તે કામથી અગર કોઈ શખસને વ્યથા થાય તો, તે ગુન્હેગાર અગર તો જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષાને, અથવા ઉપર લખેલી છે તે સીક્ષાને લાયક થશે.

જન્મ ટીપના ગુન્હેગારોએ કોસીસ કરવી.

"જે માણુસના ઉપર જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષાનો હુકમ થઈ ચુકેલો હોય તે માણુસ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કરશે અને તેનાતેજ ગુન્હાથી વ્યથા થઈ હોય તો તેને મોતની સીક્ષા થઈ શકશે." (સને ૧૮૭૦ ના આકટ ૨૭ મા પ્રમાણે)

દ્રષ્ટાંતો.

(**અ**) **ડ** ને મારી નાંખવાના ઈરાદાથી **અ** **ડ** ને ગોળી મારે, એવી હાલતમાં કે અગર **ડ** નું મોત થાય તો **અ** ખુનનો તકસીરવાર થાય, તો **અ** આ કલમ મુજબ સીક્ષાને લાયક છે.

(**બ**) એક કુમળા વયનાં બચ્ચાનું મોત આણવાના ઈરાદાથી **અ** તે બચ્ચાને એક જંગલમાં ખુલ્લું મુકે, તો, પછી તે બચ્ચાનું મોત ન થાય તો પણ **અ** એ આ કલમમાં બયાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

(क) **ड** નું ખુન કરવાના ઈરાદાથી **अ** એ એક બંદુક વેચાતી લઈને તેને ભરી હજુ સુધી **अ** એ ઉપર લખેલો ગુન્હો કરયો નથી, **अ** તે બંદુક **ड** ની ઉપર છોડે, તો તેણે આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું; અને અગર તે બંદુક છોડવાથી **ड** ને જખમ થાય તો આ કલમના પાછલા ભાગમાં ઠરાવેલી સીક્ષાને તે લાયક છે.

(ड) ઝેર ખવડાવીને **ड** નું ખુન કરવાના ઈરાદાથી **अ** કાંઈ જેહેર ખરીદ કરે, અને તે જેહેર કાંઈ ખોરાકમાં મેળવે, અને તે ખોરાક **अ** ના કબજામાં રેહે, તો ત્યાં સુધી **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો નથી, પણ **अ** તે ખોરાક **ड** ની ટેબલપર મેલે, અથવા **ड** ની ટેબલપર મેલવા સારૂ તે ખોરાક **ड** ના ચાકરોને આપે, તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	શેસન કોરટ ઈનસાફકરે.	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અગર તે કામથી કોઈ શખસને વ્યથા થાય તો.			ઉપર પ્રમાણે.		જીવતાં સુધી શમુદ્રપાર અથવા ઉપર મુજબ.
જનમટીપના કેદીએ ખુનની કોશીશ કરવી અગર તેથી વ્યથા થાય તો.			ઉપર પ્રમાણે.		મોત અથવા ઉપર મુજબ.

ટીકા.—જે શખસનું મોત કરવાનું ધારેલું હોય તે શખસ અમુક ઓરડીમાં છે એવુ માનીને એક બરોબર ભરેલી બંદુક તે ઓરડીમાં ફોડે, પણ ખરૂ જોતાં તે શખસ બીજી ઓરડીમાં હોય અને ત્યાં ગોળી આવી શકે તેમ હોય નહી તેમાં; અને કોઈ લાકડાના ઢગલાને પોતાનો દુશ્મન ઉભેલો છે એવુ માનીને એક તરવારનો ઘા કરે; એ બંને કેશમાં બંદુક ફોડવામાં, અથવા તરવારનો ઘા કરવામાં, કપટ ભરેલો ઈરાદો હોવા છતાં પણ આ કલમ પ્રમાણે ગુનોહ થઈ શકે નહી.

સીક્ષણીય મનુસ્યવધ કરયાની કોસીસ.

૩૦૮. જો કોઈ શખસ એવા ઈરાદા અથવા જ્ઞાનથી, અથવા એવી હાલતમાં, કાંઈ કામ કરે કે, અગર તે કામથી તે મોત આણે તો, તે માણસ ખુનથી ઉતરતા દરજ્જાના મનુષ્યવધનો તકશીરવાર થાય, તો તે માણસને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે; અને તે કામથી અગર કોઈ શખસને વ્યથા થાય, તો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધ ઉત્પન થયાથી **अ** **ब** ની ઉપર એક પીસ્તોલ છોડે, એવી હાલતમાં કે અગર તેમ કરવાથી મોત થાય તો ખુનથી ઉતરતા દરજ્જાના મનુસ્યવધનો તે તકસીરવાર થાય, તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઇનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.
અગર તે કામથી કોઈ શખસને વ્યથા થાય તો.			ઉપર પ્રમાણે		૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

આત્મઘાત કરવાની કોસીસ. ૩૦૯. જે માણસ આત્મઘાત કરવાની કોસીસ કરે, તથા તે ગુન્હો કરવા તરફ કાંઈ કામ કરે, તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની આસાન કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની આસાન કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—સાપરાધ ધારણાનો કોઈપણુ ભાગ અમલ કરવામાં આવે તેવા કૃત્યથી આ કલમ પ્રમાણે મદદગારી કરવાનો ગુન્હો થઈ શકે પણ તે કૃત્ય પોતાનું ખુન કરવાનીજ શરૂઆત હોવી જોઈએ.

ઠગ. ૩૧૦. આ આકટ પસાર થયા પછી કોઈ પણ વખતે જે માણસ ખુનના ઉપાયથી, અથવા ખુનની સાથે, અપહરણ અથવા છોકરાં ચોરવાનો ગુન્હો કરવાનાં કારણસર નિત્ય કોઈ બીજા માણસ અથવા માણસોની જોડે મળેલો રેહેશે, તે માણસને ઠગ સમજવો.

સીક્ષા. ૩૧૧. જે ઠગ હોય, તે માણસને જીવતા સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર તથા દંડ.

ટીકા.—મુસાફર લોકોની આબરૂ લેવા, તેમનું ખુન કરવા, તથા તેમની મીલકત લુટી લેવાને સારૂ જે શખશોની ટોળીઓ હમેશાં એકઠી થતી હોય તેવા શખસો ઠગ કેહેવાય છે.

ગરભપાત કરવા બાબત, નહીં જન્મેલાં બચ્ચાંઓને નુકશાન બાબત, બચ્ચાંઓને ખુલ્લાં મુકવા બાબત, તથા જન્મ છુપાવવા બાબત.

ગરભપાત કરવો. ૩૧૨. જે માણસ બુદ્ધિપુરવક કોઈ ગરભવંતી સ્ત્રીનો ગરભપાત કરે, તે માણસને, અગર તે ગરભપાત સુધબુધીએ તે સ્ત્રીનો જીવ બચાવવાના કારણસર ન કરયો હોય તો, ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને અગર તે સ્ત્રી ચલીતગરભા હોય તો તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

ખુલાસો—જે સ્ત્રી પોતે પોતાનો ગર્ભપાત કરે તે પણ આ કલમના અરથમાં દાખલ થાય છે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.
અગર તે સ્ત્રી જો ચલીતગરભા થઈ હોય તો.				ઉપર પ્રમાણે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ.

ટીકા.—સ્ત્રીની કબુલાતથી અથવા કબુલત સીવાય જો ગરભપાત કરયો હોય પણ તેની જી-

દગી બચાવવાના કારણ સારૂ શુદ્ધબુધીમાં કરયો હોય, તો તે ગુન્હો નથી; જો તેની રજામંદી મેળવી હોય તો તેને કલમ ૮૮ પ્રમાણે કાંઈ પણ સીક્ષા થઈ શકે નહીં.

ખુલાસામાં બતાવ્યા પ્રમાણે કોઈ સ્ત્રી પોતાની મેળે ગરભપાત કરે તે પણ આ કલમમાં આવી જાય છે.

છોકરૂ અવતરવાનો વખત થયા પેહેલાં ગરભમાં તેનો નાશ કરવો તે ગરભપાત કહેવાય. આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો થવાને વાસ્તે તે સ્ત્રી ગરભવંતી હોવાની જરૂર છે.

જ્યારે ગરભનો ચોથો મહીનો કે પાંચમો થાય છે, ત્યારે તે સ્ત્રી ચલીતગરભા થઈ એમ સમજવું, સ્ત્રીને જ્યારે પોતાના પેટમાં ગરભની હીલચાલ થતી માલમ પડે ત્યારે તે ચલીતગરભા થઈ એમ સમજવું.

સ્ત્રીની રજામંદી વગર ગરભપાત કરવો.

૩૧૩. સ્ત્રીની રજામંદી વગર જે માણસ ઉપલી કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરે તે માણસને, પછી તે સ્ત્રી ચલીતગરભા હોય કે નહી તો પણ, જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટનીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જિવતાંસુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસસુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ગરભપાત કરવાના ઈરાદાથી કરેલા કાંઈ કામથી થએલું મોત.

૩૧૪. કોઈ ગરભવંતી સ્ત્રીનો ગરભપાત કરવાના ઈરાદાથી કોઈ માણસ એવું કાંઈ કામ કરે કે તેથી તે સ્ત્રીનું મોત થાય, તો તે માણસને દશ વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે;

તે સ્ત્રીની રજામંદી વગર તે કામ કર્યું હોય, તો.

અને અગર તે કામ તે સ્ત્રીની રજામંદી વગર કર્યું હોય, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષા, અથવા ઉપર લખેલી સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો—આ ગુન્હામાં એવું કાંઈ જરૂર નથી કે તે કામથી મોત થાય એવો સંભવ છે એમ તે ગુન્હો કરનારે જાણવુ જોઈએ.

વગર વારંટે પોલીસપકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

તે સ્ત્રીની રજામંદી વગર કામ કર્યું હોય તે.	ઉપર પ્રમાણે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ઉપર મુજબ.

ટીકા.—ખુલાસામાં બતાવ્યા પ્રમાણે એમ કાંઈ જરૂર નથી કે તે ગુન્હેગારે જાણવુ જોઈએ કે તે કૃત્યથી મોત થવાનો સંભવ છે.

આવી જાતના મનુસ્યવધ બુધિપુરવક સીવાય થઈ જાય; એટલે કે આ કાયદાના અરથ પ્રમાણે એટલે એવા શખસથી મોત થાય કે જે બીલકુલ જાણતો હોય નહી કે આવા કૃત્યથી મોત નીપજશે જેમકે કોઈ શખસ કોઈ સ્ત્રીનો ફકત ગરભપાત કરવાને વાસ્તે કાંઈ પણ બુધીપુરવક સીવાય કાંઈ કૃત્ય કરે છે અને તેથી તેનું મોત થાય, તો તેને આ કલમ પ્રમાણે સીક્ષા થાય, અને વળી તે સ્ત્રીની જીંદગી બચાવવાની સાવચેતીથી વરતે તે છતાં પણ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે.

કોઈ બચ્ચુ જીવતુ જનમતાં અટકાવવાના અથ

૩૧૫. જે માણસ, કોઈ બચ્ચું જનમતા પેહેલાં, તે બચ્ચું જીવતુ જનમતાં અટકાવવાનાં, અથવા જનન્યા પછી તે મરી જાય એવુ કરવાના ઈરાદાથી,

વા જનમ્યા પછી તે મરી જાય એવું કરવાના ઈરાદાથી કરેલું કામ.

કાંઈ કામ કરે, અને તે કામ કરેથી તે બચ્ચું જીવતુ જનમતુ અટકે, અથવા જન્મ્યા પછી તે મરી જાય તો તે માણસને, અગર તે કામ સુધ્ધસુધીથી એ તે બચ્યાની માનો જીવ બચાવવાનાં કારણસર નહી કર્યું હોય તો, દશ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકાર ની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—માના ગરભમાં કોઈ છોકરાનું મોત કરવુ અને વળી તે છોકરાનો કોઈ ભાગ બાહાર આવ્યો હોય તે પ્રથમ, તે મનુશ્યવધ નથી. જુઓ કલમ ૨૯૯ ખુલાસો. ૩

જે કામ સીક્ષણીય મનુશ્યવધ ગણાતુ હોય એવા કામથી કોઈ નહી જનમેલાં જીવતાં બચ્યાંનું મોત આણવું.

૩૧૬. કોઈ માણસ કાંઈ કામ કરે, એવી હાલતમાં કે જો તે કામથી મોત થાય તો તે માણસ સીક્ષણીય મનુશ્યવધનો તકસીરવાર થાય, અને તે કામ કરેથી તે કોઈ નહી જનમેલાં જીવતા બચ્યાનું મોત આણે તો તે માણસને દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

દ્રષ્ટાંત.

ફલાણી ગરભવંતી સ્ત્રીનું મારાથી મોત થવાનો સંભવ છે એમ જાણ્યાં છતાં **અ** એવુ કાંઈ કામ કરે કે, અગર તે કામથી તે સ્ત્રીનું મોત થાય તો, તે સીક્ષણીય મનુશ્યવધ ગણાય, અને તે સ્ત્રીને નુકશાન થાય પણ તે મરી જાય નહી; પણ તેના પેટમાં જે જીવતુ બચ્ચું હોય તેનુ તે કામથી મોત થાય, તો **અ** આ કલમમાં બયાન કરેલો ગુન્હાનો તકસીરવાર છે એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાય નહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—ગરભનો વખત ચલીતગરભ ઉપરાંત થયો હોય તેમાં છોકરાંનો નાશ કરવો એ બાબત આ કલમ છે, અને વળી જે ઠેકાણે ચલીતગરભ પછી પણ છોકરૂ અવતરયા પ્રથમ મોત થાય તેને માટે છે.

કોઈ શખશ કોઈ ગરભવંતી સ્ત્રીને માર મારે અને તેના ચલીતગરભવાળા છોકરાનું મોત થાય તો જે માર તેણે મારયો તેથી તે સ્ત્રીનું મોત કરવાનો ઈરાદો હોય તો તે શખસ આ કલમ પ્રામાણે ગુન્હેગાર થાય.

કોઈ બાર વરસથી ઓછી ઉમના બચ્યાને તેના માબાપે, અથવા જે શખસના હવાલા

૩૧૭. જે માણસ, કોઈ બાર વરષથી ઓછી ઉમરનાં બચ્યાનો બાપ અથવા મા તેની હોય, અથવા જે માણસના હવાલામાં એવુ બચ્ચુ હોય તે માણસ અગર તે બચ્યાને બીલકુલ તજવાના ઈરાદાથી તે બચ્યાને કોઈ જગામાં ખુલ્લુ મુકે, અથવા મુકેતો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગ

માં તે બચ્ચુ હોય તે શખસે ખુલ્લુ મુકવું અથવા તજવુ.

મે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો—અગર તે પ્રમાણે તે ખુલ્લુ મુકવાથી બચ્ચુ મરી જાય, તો, તે મુકદમાની કેફીયત મુજબ, તે ગુન્હેગારની ખુન અથવા સીક્ષણીય મનુસ્ય વધને માટે તજવીજ થવામાં અટકાવ કરવાની આ કલમની મતલબ નથી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા—જો છોકરાનું મોત થાય તો ગુન્હેગારને ખુનને વાસ્તે અથવા સીક્ષણીય મનુંશ્યવધને વાસ્તે સીક્ષા કરવી જોઈએ. રાણી વીરૂધ બાની. ૨ અલાહાબાદ ૩૪૯.

એક રાણી વીરૂધ બાજુના કેસમાં નિચે પ્રમાણે હકીકતો હતી; એક તુરતના જનમેલા છોકરાની મા પોતે માંદી હોવાથી એક સ્ત્રીને તે છોકરાને ખુલ્લુ મુકવા આપ્યું. તેમાં એવુ ઠરાવ્યુ કે તે છોકરાની માને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવાય નહી તેમજ ખુલ્લુ મુકનાર તે છોકરાની મા નહી હોવાથી તેને પણ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવાય નહી; તેમજ બંને સ્ત્રીઓમાંથી કોઈ પણ ઉપર મદદગારીનો ગુન્હો આવી શકે નહી, કેમકે બંનેમાંથી કોઈએ કાંઈ ગુન્હો કરયો નથી.

મુડદુ છાનીરીતે વગે કરી દઈને જન્મ છુપાવવો.

૩૧૮. જે માણસ, કોઈ બચ્ચાનું મુડદુ છાની રીતે દાટીને અથવા બીજી રીતે વગે કરીને, તે બચ્ચાનો જન્મ ઈરાદાથી છુપાવે અથવા છુપાવવાની કોસીસ કરે, તે માણસને, પછી અગર તે બચ્ચુ જનમતાં પેહેલાં અથવા જનમ્યા પછી અથવા જનમતાં જનમતાંજ મરી ગયુ હોય તો પણ બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો થવાને એવી જરૂર છે કે તે છોકરૂં એટલું પુખ્ત હોવુ જોઈએ કે તે જીવતુ જન્મી શકત.

વ્યથા.

વ્યથા.

૩૧૯. જે માણસ કોઈ શખસને કાંઈ શરીરનું દુઃખરોગ અથવા અશકતતા કરે, તેણે "વ્યથા કરી" એમ સમજવું.

મહાવ્યથા.

૩૨૦. નીચે લખેલા પ્રકારની વ્યથાનેજ "મહાવ્યથા" એવુ નામ આપેલુંછે.

પેહેલો—પુરૂષત્વનો નાશ.

બીજો—બેમાંની કોઈ પણ આંખની જોવાની શકતી જાથુ જવી.

ત્રીજો—બેમાંના કોઈ પણ કાનની સાંભળવાની શકતી જાથુ જવી.

ચોથો—કોઈ અવયવ અથવા સાંધો જવો.

પાંચમો—કોઈ અવયવ અથવા સાંધાની શકતીનો નાશ થવા, અથવા તેની ન્નથુ ક્ષણતા થવી.

છઠો—ડોકાની અથવા ચેહેરાની જાથુ બદશીકલ થવી.

સાતમો—કાંઈ હાડકાનું અથવા દાંતનું ભાગવુ અથવા ખશી જવું.

આઠમો—જે વ્યથાથી જિંદગી જોખમમાં આવે અથવા જેથી વીસ દીવશની મુદત સુધી, વ્યથા થએલા માણુસને શરીરનું ભારે દુખ ખમવુ પડે, અથવા તે પોતાનો હમેશનો ધધો કરવાને અશકત રહે, એવી કોઈ પણ વ્યથા

બુદ્ધિ પુરવક વ્યથા કરવી. ૩૨૧. જે માણસ, કોઈ શખસને વ્યથા કરવાના ઈરાદાએ અથવા તેથી કોઈ શખસને પોતાથી વ્યથા થવાનો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં કાંઈ કામ કરે, અને તે કામથી કોઈ શખસને વ્યથા કરે, તો તે માણસે "બુદ્ધિપુરવક વ્યથા કરી" એમ સમજવુ.

બુદ્ધિપુરવક મહા વ્યથા કરવી. ૩૨૨. કોઈ માણસ બુદ્ધિપુરવક વ્યથા કરે, અને જે વ્યથા કરવાને તેનો ઈરાદો હોય અથવા જે વ્યથા પોતાથી થવાનો સંભવ તેના જાણ્યામાં હોય તે વ્યથા અગર મહાવ્યથા હોય તથા જે વ્યથા તે કરે તે વ્યથા મહાવ્યથા હોયતો તે માણસે "બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરી એમ સમજવુ.

ખુલાસો—કોઈ શખસ આ બંને વાત કરે, એટલે મહાવ્યથા કરે તથા મહાવ્યથા કરવાનો ઈરાદો કરે, અથવા મહાવ્યથા પોતાથી થવાનો સંભવ તેના જાણ્યામાં હોય, તોજ તેને બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરી એમ સમજવું, નહી તો નહી પણ અગર એક પ્રકારની મહાવ્યથા કરવાનો ઈરાદો કરીને, અથવા એક પ્રકારની મહાવ્યથા પોતાથી થવાનો સંભવ જાણ્યા છતાં, તે ખરેખર બીજા પ્રકારની મહાવ્યથા કરે તોતેણે બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરી એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

ન નો ચેહેરો જાથુ બદશીકલ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તે પોતાથી બદશીકલ થવાનો સંભવ જાણ્યા છતાં, **અ** **ન** ને એક સપાટો મારે, અને તે સપાટાથી **ન** નો ચેહેરો બદશીકલ નહી થાય, પણ તેથી વીશ દીવશની મુદત સુધી **ન** ને શરીરનું ભારે દુઃખ ખમવું પડે, તો **અ** એ બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરી એમ સમજવું.

બુદ્ધિપુરવક વ્યથા કરવાનીશીક્ષા. ૩૨૩. ૩૩૪ મી કલમમાં લખેલી બાબત શીવાય બીજી કોઈ પણ બાબતમાં, જે માણસ બુદ્ધિપુરવક વ્યથા કરે, તેને એક વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમનનીકળે	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાય	કોઇ પણ માજીસટરેટ ઇનસાફકરે	૧ વરસ સુધીની બેમાંનાગમેતેપ્રકારનીકેદ અ. રૂ૧૦૦૦દંડ અથવા બંને

ટીકા—વ્યથા વ્યાજબી રીતે અથવા કાયદેસર કરી શકાય તો તેને વાસ્તે શીક્ષા થઈ શકે નહી. જેમકે કોઈ નીશાળનો માસ્તર પોતાના નિશાળીઆને સાધારણ માર મારે અથવા માબાપ પોતાનાં છોકરાને માર મારે અથવા કોઈ માજીસ્ટરેટ કોઈ ગુન્હેગારને ફટકા મરાવે. આવી બાબતમાં વ્યથા કરવાથી શીક્ષા થઈ શકે નહીં.

આ કલમનો ગુન્હો માંડીવાળી શકાય છે; કીયા કીયા ગુન્હા માંડીવાળી શકાય તેવા છે તેને વાસ્તે ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ સને ૧૮૮૨ ના ૧૦ મા આકટની કલમ ૩૪૫ જુઓ.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવા માટે બુદ્ધિપુરવક વ્યથા કરી છે એમ સાબીત કરવું જોઈએ.

ભયંકર શસ્ત્ર અથવા સાધન વડે બુધિપુરવક વ્યથા કરવી.

૩૨૪. ૩૩૪ મી કલમમાં લખેલી બાબત શિવાય કોઈ પણ બાબતમાં, ગોળી અથવા તીર મારવાનાં, ખોશી ઘાલવાનાં, અથવા કાપવાનાં કાંઈ હથીયાર વડે, અથવા જે હથિયારમાંથી સામાનું મોત થવાનો સંભવ હોય એવા કાંઈ હથિયાર વડે, અથવા અગ્ની કે કાંઈ ગરમ કરેલા પદારથ વડે, અથવા કાંઈ જેહેર કે ખાઈ જાય એવા કાંઈ પદારથ વડે, અથવા અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથ વડે, અથવા દમ લેવાથી, ગળી જવાથી, અથવા લોહીમાં જવાથી જે પદારથ માણુસના શરીરનો નાશકારક હોય એવા કાંઈ પદારથ વડે, અથવા કોઈ જાનવરની મારફતે, જે માણુસ બુદ્ધિપુરવક વ્યથા કરે, તે માણુસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	જે કોરટમાં ફરીયાદીનું કામ ચાલ્યું હોય તે કોરટ પરવાનગી આપે તો માંડીવાળી શકાય.	સશન કોરટ અથવા પરેસીડેનસી માજીસ્ત્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ત્રેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ ટોળાંની અંદર કોઈ શખશને જખમ કરવાને બંદુકનો બાર કરે અને તેથી કોઈ પણ શખસને જખમ થાય તો એવો અનુમાન થઈ શકે કે જખમ થએલા શખસને જખમ કરવાના ઈરાદાથી બંદુકનો બાર કરવામાં આવ્યો હતો.

કાંઈ બેહોશ કરે એવી વસ્તુ આપવામાં આવે અને તે આપવાનો ઈરાદો અથવા હેતુ ખુલ્લો માલમ પડતો ન હોય, તો તે આ કલમમાં આવી જાય.

આ કલમનો ગુન્હો કોરટની પરવાનગીથી માંડીવાળી શકાય છે. કલમ ૩૪૫. ક્રી. પ્રો. કોડની જુઓ.

બુધિપુરવક મહાવ્યથા કરવાની શિક્ષા.

૩૨૫. ૩૩૫ મી કલમમાં લખેલી બાબત શિવાય બીજી કોઈ પણ બાબતમાં જે માણુસ બુધિપુરવક મહાવ્યથા કરે, તેને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ભયંકર શસ્ત્ર અથવા સાધન વડે બુધિપુરવક મહાવ્યથા કરવી.

૩૨૬. ૩૩૫ મી કલમમાં લખેલી બાબત શિવાય બીજી કોઈ પણ બાબતમાં ગોળી અથવા તીર મારવાનાં, અથવા ખોશી ઘાલવાનાં, અથવા કાપવાનાં, અથવા કાંઈ કાપવાનાં હથિયાર વડે, અથવા જે હથિયાર મારેથી સામાનું મોત થવાનો સંભવ હોય એવા કાંઈ હથિયાર વડે, અથવા અગ્ની કે કાંઈ ગરમ કરેલા પદારથ વડે, અથવા કાંઈ ઝેર કે ખાઈ જાય એવા પદારથ વડે અથવા અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથ વડે, અથવા દમ લેવાથી, ગળી જવાથી, અથવા લોહીમાં જવાથી જે પદારથ માણ-

સના શરીરનો નાશકારક હોય એવા કાંઈ પદારથ વડે, અથવા કોઈ જાનવરની મારફતે, જે માણસ બુધિપુરવક મહાવ્યથા કરે, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેન સી માજિસ્ટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

જબરઈથી કાંઈમીલકત કહડાવવા સારૂ અથવા કાંઈ કાયદા વિરૂધ કામ કરાવવા સારૂ બુધિપુરવક વ્યથા કરવી.

૩૨૭. કોઈ શખસને વ્યથા કરીને તે શખસ પાસે, અથવા તેની સાથે સબંધ રાખનાર કોઈ શખસ પાસે, જબરાઈથી કાંઈ મિલકત અથવા કીમતી દસ્તાવેજ કહાડવાનાં કારણસર, અથવા વ્યથા કરેલા શખસ પાસે, કે તેની સાથે સબંધ રાખનારા કોઈ શખસ પાસે, જબરદસ્તીથી કાંઇ કાયદા વિરૂધ કામ, અથવા જે કામ, અથવા જે કામથી કાંઈ ગુન્હો કરવો શેહેલ થાય એવું કામ, કરવાના કારણસર, જે માણસ બુધિપુરવક વ્યથા કરે, તે માણસને દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા—" સબંધ રાખનારા કોઈ શખસ" એટલે તેનો સગો, નોકર અથવા મીત્ર, કોરટ તરફથી એવી ખાત્રી કરવામાં આવશે કે જે માણસે દુઃખ કરયું છે તે શા કારણ વાસ્તે, અથવા જેને વ્યથા કરી હોય તેને પોતાનેજ કરી છે કે તેની તરફથી બીજા કોઈને કરી છે.

કાંઈ ગુનોહકરવાના ઈરાદાથીજેહેર વગેરે પદારથ વડે વ્યથા કરવી.

૩૨૮. કોઈ શખસને વ્યથા કરવાના ઈરાદાથી, અથવા કાંઈ ગુન્હો કરવાના કે કાંઈ ગુન્હો કરવો સેહેલ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તેથી પોતાની વ્યથા થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, જે માણસ તે શખસને કાંઈ જેહેર કે બેહોશ કરે કે કેફ આપે અથવા અવગુણ કરે એવું કાંઈ વસાણુ અથવા બીજી કાંઈ વસ્તુ આપે, અથવા લેવડાવે તે માણસને દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—કોઈ માણસે પોતાના તાડી ભરવાના વાસણમાં એક જાતનો રસ ભરયો, તે એવું જાણતો હતો કે જો મનુશ્ય પીશે તો તેને કાંઈ હાની થવાની, પણ એક ચોર તાડી ચોરી જતો હતો તેને પકડી પાડવાની મતલબથી આમ કર્યું હતુ. પણ કોઈ અજાણ્યા વેચનાર પાસેથી કોઈ સીપાઈઓએ તે તાડી (ભરેલો ઝેરી રસ) વેચાથી લીધી અને તે પીવાથી તેમને હાની થઈ. તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે પેલા શખસને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવવો જોઈએ. રાણી વીરૂધ ધનીયા. ૫ મું. હા. ૫૯.

આ કલમમાં " બીજી વસ્તુ " એ શબ્દો છે. એનો અરથ એવો કરવો કે કાંઈ બેહોશ કરે એવી વસ્તુ.

કાંઈ મોહીણી પમાડે એવી વસ્તુ આપી હોય, અને તે વસ્તુ કેવી જાતની છે તે વીશે કાંઈ પુરાવો હોય નહીં. તો તે કાંઈ ગુન્હો નથી. રાણી વીરૂધ જોતા ધોરાઈ. ૧ વી. રી.ક. ૭.

જબરદસ્તીથી કાંઈ મીલકત કહડાવવા અથવા કાંઈ કાયદા વીરૂધ કામ કરાવવા સારૂ બુધીપુરવક મહાવ્યથા કરવી.

૩૨૯. કોઈ શખસને મહાવ્યથા કરીને તે શખસ પાસે, અથવા તેની સાથે સંબંધ રાખનારા કોઈ શખસ પાસે જબરાઈથી કાંઈ મીલકત અથવા કીંમતી દસ્તાવેજ કહાડવાનાં કારણસર અથવા મહાવ્યથા કરેલા શખસ પાસે, કે તેની સાથે સબંધ રાખનારા કોઈ શખસ પાસે જબરદસ્તીથી કાંઈ કાયદા વિરૂધ કામ, અથવા જે કામથી કાંઈ ગુન્હો કરવો સેહેલ થાય એવું કામ, કરાવાનાં કારણસર જે માણસ બુધીપુરવક મહાવ્યથા કરે તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાયનહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશનકોરટ ઈનસાફકરે	જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તેપ્રકારની કેદ, દંડ.

જબરદસ્તીથી કબુલાત કરાવવા અથવા કાંઈ મીલકત પાછી અપાવવા સારૂ બુધી પુરવક વ્યથા કરવી.

૩૩૦. કોઈ શખસને વ્યથા કરીને તે શખસ પાસે, અથવા તે શખસની સાથે સંબંધ રાખનારા કોઈ શખસ પાસે જેથી કાંઈ ગુન્હો અથવા બદ ચાલ પકડાય એવી કાંઈ ખબર અથવા કબુલાત જબરદસ્તીથી લેવાના કારણસર, અથવા વ્યથા કરેલા શખસ પાસે કે તેની સાથે સંબંધ રાખનારા કોઈ શખસ પાસે જબરદસ્તીથી કાંઈ મીલકત અથવા કીમતી દસ્તાવેજ પાછો અપાવવા અથવા અપાવવાનાં કારણસર, અથવા તે કાંઈ લેહેણુ કે માગણુ પતાવે, અથવા જેથી કાંઈ મીલકત કે કીંમતી દસ્તાવેજ પાછો મળી શકે એવી કાંઈ ખબર આપે, એમ કરવાનાં કારણસર, જે માણસ બુધીપુરવક મહાવ્યથા કરે તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

દ્રષ્ટાંતો.

(अ) ज ની પાસે કાંઈ ગુન્હો કરયો કબુલ કરાવવા સારૂ જો अ પોલીસ અમલદાર ज ને શરીર વેદના કરે, તો अ આ કલમમાં બ્યાન કરેલા ગુન્હાનો તકસીરવાર છે એમ સમજવું.

(ड) અમુક ચોરેલી મીલકત કયાં મુકેલી છે તે દેખડાવવાને ब લલચાય એટલા સારૂ જો अ પોલીસ અમલદાર તેને શરીરવેદના કરે તો अ આ કલમમાં લખેલા ગુન્હાનો તકસીરવાર છે એમ સમજવું.

(क) ज નીપાસે મેહેસુલની કાંઇ બાકી લેહેણી છે તે તેની પાસે ભરાવવા તે સારૂ જો अ મેહેસુલનો અમલદાર ज ને શરીર વેદના કરે તો अ આ કલમમાં લખેલા ગુન્હાનો તકસીરવાર છે એમ સમજવું.

(ઙ) એક રઇયતની પાસે તેનું ગણોત ભરાવવા સારૂ જો અ જમીનદાર તેને શરીરવેદના કરે, તો અ આ કલમમાં લખેલા ગુન્હાનો તકસીરવાર છે એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સ્થાપીત થવા સારૂ નીચેની હકીકતોની જરૂર છે, જબરદસ્તીથી કબુલાત કરાવવા અથવા કાંઈ ખબર મેળવવા કે મીલકત પાછી અપાવવા સારૂ બુદ્ધીપુરવક કોઈને વ્યથા કરવી જોઈએ.

જબરદસ્તીથી કબુલાત કરાવવા અથવા કાંઈ મીલકત પાછી અપાવવા સારૂ બુધીપુરવક મહાવ્યથા કરવી.

૩૩૧. કોઈ શખસને મહાવ્યથા કરીને તે શખસ પાસે, અથવા શખસની સાથે સંબંધ રાખનારા કોઈ શખસની પાસે, જેથી કાંઈ ગુન્હો અથવા બદચાલ પકડાય એવી કાંઈ ખબર અથવા કબુલાત જબરદસ્તીથી લેવાના કારણુસર, અથવા મહાવ્યથા કરેલા શખસ પાસે કે તેની સાથે સબંધ રાખનારા કોઈ પાસે જબરદસ્તીથી કાંઈ મીલકત અથવા કીંમતી દસ્તાવેજ પાછો અપાવવા અથવા અપાવવાના કારણસર, અથવા તે કાંઇ લેહેણું કે માગણું બતાવે અથવા જેથી કાંઈ મીલકત કે કીંમતી દસ્તાવેજ પાછો મળી શકે એવી કાંઈ ખબર આપે એમ કરવાના કારણસર, જે માણુસ બુધીપુરવક મહાવ્યથા કરે, તે માણસને દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશનકોરટ ઇનસાફકરે.	૧૦ વરસ સુધી એમાના ગમે તે પ્રકાર ની કેદ તથા દંડ.

કોઈ સરકારી નોકરને ડરાવીને તેનો અમલ કરતો બંધ રાખવા ને બુધીપુરવક વ્યથા કરવી.

૩૩૨. કોઇ શખસ સરકારી નોકર હોય, અને પોતાના સરકારી હોદાનો અમલ ચલાવતો હોય તેવામાં તે શખસને જે માણુસ બુધીપુરવક વ્યથા કરે, અથવા કોઈ બીજા સરકારી નોકરને પોતાના સરકારી હોદાનો અમલ ચલાવતાં, અટકાવવા અથવા ડરાવીને અમલ ચલાવતો બંધ રાખવાના ઈરાદાથી, અથવા તે શખસે પોતાના સરકારી હોદાનો કાયદા મુજબ અમલ ચલાવતાં કાંઈ વસ્તુ કરી હોય અથવા કરવાની કોશીશ કરી હોય તેટલા વાસ્તે, જે માણુસ તે શખસને બુધીપુરવક વ્યથા કરે, તે માણુસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટનીકળે.	જામીન લેઇ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ પરે સીડેનસી માજિસ્ટ્રેટ, ૧ લા વરગ નો માજિસટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કોઈ સરકારી નોકરને ડરાવીને

૩૩૩. કોઈ શખસ સરકારી નોકર હોય, અને પોતાના સરકારી, હોદાનો અમલ ચલાવતો હોય, તેવામાં તે શખસને જે માણુસ બુદ્ધિપુરવક મહા

તેનો અમલ કરતો બંધ રાખવાને બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરવી.

વ્યથા કરે, અથવા તે શખસને અથવા કોઈ બીજા સરકારી નોકરને પોતાના સરકારી ઓહોદાનો અમલ ચલાવતાં અટકાવવા અથવા ડરાવીને અમલ ચલાવતો બંધ રાખવાના ઈરાદાથી, અથવા તે શખસે પોતાના સરકારી ઓહોદાનો કાયદા મુજબ અમલ ચલાવતાં કાંઈ વસ્તુ કરી હોય અથવા કરવાને કોશીશ કરી હોય તેટલા વાસ્તે, જે માણસ તે શખસને બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરે, તે માણસને દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ.

ક્રોધ ઉત્પંનથએલી બુધીપુરવક વ્યથા કરવી.

૩૩૪. ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધ ચડેથી કોઈ માણસ બુધીપુરવક વ્યથા કરે, અને તે ક્રોધ ઉત્પંન કરનાર સીવાય બીજા કોઈ શખસને વ્યથા કરવાનો તેણે ઈરાદો કરયો ન હોય તથા તે સીવાય બીજા કોઈ શખસને પોતાથી વ્યથા થવાનો સંભવ પણ તેના જાણ્યામાં ન હોય, તો તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય.	કોઈ પણ માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૧ મહીનાસુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૫૦૦ દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ કોઈ કલમો પ્રમાણેના ગુન્હા માંડીવાળી શકાય તેવા છે તેને વાસ્તે સને ૧૮૮૨ નો ૧૦ મો આકટ ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ કલમ ૩૪૫ જુઓ.

આ કલમનો અરથ એવો છે કે કોઈ શખસને કાંઈ ક્રોધ ચઢયો હોય તો ક્રોધ ઉત્પંન કરનાર ઉપર જે હલ્લો કરે તેને વાસ્તે ઓછી શીક્ષા થાય છે પણ એવો ક્રોધ ઉત્પંન કરયો હોય અને તેથી તેનો મીજાસ જાય અને બીજા કોઈ નીરપરાધી શખસને મારે, તો પોતાના બચાવમાં ક્રોધ ઉત્પંન થવાનું કારણ બતાવી શકે નહીં. રાણી વીરૂધ ભુલા ચઉલા. ૧ મું. હા. કો. ૧૭.

ક્રોધ ઉત્પંન થએથી મહાવ્યથા કરવી

૩૩૫. ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધ ચહડેથી કોઈ માણસ બુધીપુરવક માહાવ્યથા કરે, અને તે ક્રોધ ઉત્પંન કરનાર સીવાય બીજા કોઈ શખસને માહાવ્યથા કરવાનો તેણે ઈરાદો કર્યો ન હોય, તથા તે સીવાય બીજા કોઈ શખસને પોતાથી માહાવ્યથા થવાનો સંભવ પણ તેના જાણ્યામાં ન હોય તો તે માણસને ચાર વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા બે હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો.—એ ઉપલી બે કલમોને પણ, ૩૦૦ મી કલમના ૧ લા અપવાદને જે શરતો લાગુ પડે છે; તે શરતો લાગુ પડે છે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઇશકાય	જે કોરટની રૂબરૂ ફરીયાદીનું કામ ચાલુ હોય તે કોરટની પરવાનગીથી માંડીવાળી શકાય.	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ત્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ત્રેટ ઈનસાફ કરે.	૪ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૨૦૦૦ દંડની અથવા બંને.

ટીકા.—શીક્ષા ઓછી બતાવી છે એનું કારણ એટલુંજ કે ભારે અથવા આકસ્મિક ક્રોધ ઉત્પંન કરવાથી મહાવ્યથા કરી છે. ભારે અથવા આકસ્મિક ક્રોધ ઉત્પંન કરવાથી માહાવ્યથા કરવાને વાસ્તે આવા ક્રોધ ઉત્પંન કરવાથી ફકત વ્યથા કરવા કરતાં શીક્ષા ભારે ઠરાવેલી છે.

જે કામથી જીંદગી જોખમમાં આવે અથવા બીજાઓનાં શરીરની સલામતી જોખમમાં આવે તે કામને માટે સીક્ષા.

૩૩૬. જે માણસ કાંઈ કામ એવી બે ફીકરી અથવા ગફલતી ભરેલી રીતે કરે કે તેથી માણસની જીંદગી અથવા બીજા શખસોનાં શરીરની સલામતી જોખમમાં આવે, તે માણસને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા બસેં પચાસ રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસં પકડી શકે.	પ્રથમ સમન .નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	કોઈ પણમાજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ મહીના સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૨૫૦ દંડ અથ્વા બને.

ટીકા.—માણસની જીંદગીને અથવા સલામતીને જોખમમાં નાંખે એવાં કૃત્યને વાસ્તે આ કલમથી સીક્ષા થાય છે, ગમે તો તેવા કૃત્યથી કાંઈ વ્યથા થઈ હોય અગર ના થઈ હોય.

જીંદગી અથવા બીજાઓના શરીરની સલામતીજોખમમાં આવે એવુ કામ કરીને વ્યથા કરવી.

૩૩૭. જેથી માણસની જીંદગી અથવા બીજા શખસોનાં શરીરની સલામતી જોખમમાં આવે એવી બેફીકરી અથવા ગફલતી ભરેલી રીતે કાંઈ કામ કરીને જે માણસ કોઈ શખસને વ્યથા કરે, તે માણસને છ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા પાંચસેં રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	જે કોરટ આગળ ફરીયાદી ચાલુ હોય તે કોરટની પરવાનગીથી માંડી વાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા અ. ૨ જા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૬ મહીના સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અ. રૂ૫૦૦નો દંડ અથવા બંને

જીંદગી અથવા બીજાઓનાશરીરની સલામતી જોખમમાં આવે એવુ કામ કરીને માહાવ્યથા કરવી.

૩૩૮. જેથી માણસની જીંદગી અથવા બીજા શખસોને શરીરની સલામતી જોખમમાં આવે એવી બેફીકરી અથવા ગફલતી ભરેલા રીતે કાંઈ કામ કરીને જે માણસ કોઈ શખસને માહાવ્યથા કરે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શ કાય.	જે કોરટની રૂબરૂ ફ- રિયાદી ચાલુ હોય તે કોરટનીપરવાનગીથી માંડીવાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા અ. ૨ જા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈ- નસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાં ના ગમે તે પ્રકારની કેદ, રૂ૧૦૦૦ દંડ અ થવા બંને.

ગેરવ્યાજબી અટકાવ તથા ગેરવ્યાજબી કેદ બાબત.

ગેરવ્યાજબી અટકાવ.

૩૩૯. કોઈ શખસનો જેણીમેર જવાનો હક હોય તેણીમેર જતો તે શખસ અટકે એવી રીતે જે માણસ તે શખસને બુધીપુરવક હરકત કરે, તે માણસે તે શખસને "ગેરવ્યાજબી અટકાવ" કરયો એમ સમજવુ.

અપવાદ.—જમીન અથવા પાણી ઉપરથી જવા આવવાનો કાંઈ ખાનગી રસ્તો હોય અને તે રસ્તો બંધ કરવાનો મારો કાયદા મુજબ હક છે એમ જે શખસ સુધબુધીએ માનતો હોય તે શખસે તે રસ્તો બંધ કરવો એ આ કલમના અરથ પ્રમાણેનો ગુન્હો નથી.

દ્રષ્ટાંતો.

જે રસ્તા ઉપરથી **ड** ને જવાનો હક છે એવો એક રસ્તો **अ** બંધ કરે અને સુધબુધીએ **अ** એ પ્રમાણે માનતો ન હોય કે એ રસ્તો બંધ કરવાનો માહારો હક છે, અને તે રસ્તો બંધ થયાથી **ड** તે ઉપરથી અટકે, તો **अ** એ **ड** ને ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરયો એમ સમજવુ.

ગેરવ્યાજબી કેદ.

૩૪૦. કોઈ શખસ મુકરર કરેલી ચોતરફી હદની બાહાર જતો અટકે એવી રીતે જે માણસ તે શખસને ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરે તે માણસે તે શખસને " ગેરવ્યાજબી કેદ" કરયો એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) એક દેવાર બાંધી લીધેલી જગામાં **ड** ને મોકલીને **अ** બાહારથી તાળુ મારીને **ड** ને અંદર બંધ કરે, અને તેમ કરવાથી તે હદવાળી દેવારની બાહાર કોઈ પણ તરફ **ड** થી જઈ શકાય નહી, તો **अ** એ **ड** ને ગેરવ્યાજબી કેદ કરયો એમ સમજવુ.

(**ब**) એક ઇમારતના દરવાજા આગળ **अ** બંદુકવાળા માણસો રાખે અને **ड** ને એ પ્રમાણે કેહે કે જો તું એ ઇમારતમાંથી બાહાર જવાની કોસીસ કરશે તો તને આ માણસો ગોળી મારશે તો **अ** એ **ड**ને ગેરવ્યાજબી કેદ કરયો એમ સમજવુ.

ટીકા—એક પોલીસ સુપરીનટેન્ડેન્ટે એક શખસને કોઈ માજીસ્ટરેટની રૂબરૂ હાજર થવાને એક ગેરવ્યાજબી કાગળ લખ્યો, અને તેને તેડી જવાને બે પોલીસના સીપાઈ મોકલ્યા અને તેને કોઈની સાથે વાત કરતાં અટકાવ્યો, તેમાં એવું ઠરાવ્યુ કે તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગેરવ્યાજબી કેદ કરી. ૨ મુદ્રાસ. હા. કો. ૩૯૬.

તેમજ જો કોઈ પોલીસ અમલદાર કાંઈ પણ વ્યાજબી કારણ શીવાય કોઈ શખસને એક કલાક રોકે તો તેણે પણ ગેરવ્યાજબી કેદ કરી એમ સમજવું અને તે અમલદાર પોતાના બચાવમાં ક્રી પ્રો. કોડની (૧૮૮૨નો ૧૦મો આકટ) ક. ૬૧. બતાવી શકે નહીં કે માજીસ્ટરેટને ત્યાં મોકલ્યા પ્રથમ તેને ૨૪ કલાક સુધી રાખવાની સતા હતી. રાણી વીરૂધ સુપરો સુનો.

ગેર વ્યાજબી અટકાવની સીક્ષા.

૩૪૧. જે માણસ કોઈ શખસને ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરે, તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય.	કોઈ પણ માજીસટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૧ મહીના સુધી આસાનકેદ અથવા રૂ૫૦૦ નો દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમનો ગુન્હો માંડીવાળી શકાય તેવો છે, કીયા કીયા ગુન્હા માંડીવાળી શકાય તેવા છે તેને વાસ્તે ક. ૩૪૫ ક્રી. પ્રો. કોડની જુઓ.

આ કલમનો ગુનો બનવાને નીચેની હકીકતો હોવી જોઈએ.

૧ જે ઠેકાણે કોઈ શખસને જવાનું હોય અથવા જવાનો હક હોય ત્યાંથી તેને દુર રાખવો.

ગેર વ્યાજબી કેદની સીક્ષા

૩૪૨. જે માણસ કોઈ શખસને ગેરવ્યાજબી કેદ કરે, તે માણસને એક વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦ નો દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમમાં બતાવેલો ગુન્હો જે શખસને ગેરવ્યાજબી કેદ કરી હોય તેનાથી માંડીવાળી શકાય તેને વાસ્તે ક્રી. પ્રો. કોડ (૧૮૮૨ નો ૧૦ મો આકટ) ની ક. ૩૪૫ જુઓ.

ત્રણ અથવા વધારે દીવસ ગેરવ્યાજબી કેદની સીક્ષા.

૩૪૩. જે માણસ કોઈ શખસને ત્રણ અથવા વધારે દિવશ ગેરવ્યાજબી કેદ કરે, તે માણસને બે વરષની મુદત સુધીની બેમાંનાં ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમનનીકળે	જામીનલેઈશકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસતરેટઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંનાગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમમાં વધારે હકીકત ગુન્હો થવાને સારૂ એ છે કે કેદ જારી રાખવી.

દશ અથવા વધારે દિવશ ગેર વ્યાજબી કેદની સીક્ષા

૩૪૪. જે માણસ કોઈ શખશને દશ અથવા વધારે દીવશ ગેરવ્યાજબી કેદ કરે, તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજી. અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગનો માજી. ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હાને સારૂ દંડ થવો જોઈએજ. તેમજ કેદની શીક્ષા પણ થવી જોઈએ.

જે શખસને છોડવાનો હુકમ શાદર થયો હોય તે શખસને ગેર વ્યાજબી કેદમાં રાખવો.

૩૪૫. ફલાણા શખસને છોડવાનો કાયદા મુજબ હુકમ સાદર થઈ ચુક્યો છે એમ જાણ્યા છતાં જે માણસ તે શખસને ગેરવ્યાજબી કેદમાં રાખે, તે માણસને આ કાયદાની કોઈ બીજી કલમ પ્રમાણે જેટલી મુદતની કેદને તે માણસ લાયક હોય તેથી ઉપરાંત, બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની બીજી કેદ કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા બીજી કોઈ કલમ મુજબ જે કેદ થતી હોય તે

ટીકા.—કોઈ શખસને છુટો કરવાને અથવા રજુ કરવાને કોઈ અખત્યારવાળા અમલદાર તરફથી હુકમ થયો હોય તે છતાં તે શખસને ગેરવ્યાજબી રીતે કેદ રાખી મુકવાને વાસ્તે આ કલમમાં સખત સીક્ષા બતાવી છે.

જેલર લોકો જો આવો હુકમ માને નહીં તો તેમને પણ સજા થઈ શકે.

છાની ગેરવ્યાજબી કેદ.

૩૪૬. કોઈ માણસ અગર કોઈ શખસને એવી રીતે ગેરવ્યાજબી કેદ કરે કે તેથી તે શખસની કેદની વાત તે કેદ થએલા શખસની સાથે સંબંધ રાખનારા કોઈ શખસના જાણ્યામાં અથવા કોઈ સરકારી નોકરના જાણ્યામાં ન આવે અથવા તે કેદનું ઠેકાણુ ઉપર લખેલા પ્રકારના કોઈ શખસ અથવા સરકારી નોકરના જાણ્યામાં ન આવે અથવા તેને જડે નહી, એવો ઈરાદો તે કેદ કરનારા માણસના દીહામાં આવે, તો તે માણસને, તે ગેરવ્યાજબી કેદને માટે બીજી જે કાંઈ સીક્ષાને તે માણસ લાયક હોય તેથી ઉપરાંત, બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની બીજી સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા બીજી કોઈ કલમ મુજબ જે કેદ થતી હોય તે કેદ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને ગેરવ્યાજબી કેદ કરવી જોઈએ અને તેની સાથે ગુન્હેગારે પોતાના કેદીને અથવા તેના સંબંધવાળા શખસોને કાયદેસર ઉપાય કરતાં અટકાવવા જોઇએ.

જબરદસ્તીથી કાંઈ મીલકત કઢાવવાના અથવા કાંઈ કાયદાવીરૂધ કાંઈ કામ કરવાના કારણસર ગેરવ્યાજબી કેદ.

૩૪૭. કોઈ શખસને કેદ કરીને તે શખસ પાસે, અથવા તેની સાથે સંબંધ રાખનારા કોઈ શખસ પાસે જબરાઈથી કાંઈ મીલકત અથવા કીમતી દસ્તાવેજ કઢાવવાના કારણસર, અથવા કેદ કરેલા શખસ પાસે કે તેની સાથે સંબંધ રાખનારા કોઈ શખસ પાસે, જબરદસ્તીથી કાંઈ કાયદા વીરૂધ કામ કરવાના અથવા જેથી કાંઈ ગુન્હો કરવો શેહેલ થાય એવી કાંઈ ખબર મેળવવાનાં કારણસર, જે માણસ તે શખસને ગેરવ્યાજબી કેદ કરે, તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈન સાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

જબરદસ્તીથી કબુલાત કરાવવાના અથવા કાંઈ મિલકત પાછી અપાવવાનાં કારણસર ગેરવ્યાજબી કેદ.

૩૪૮. કોઈ શખસને કેદ કરીને તે શખસ પાસે, અથવા તે શખસની સાથે સબંધ રાખનારા કોઈ શખસ પાસે, જેથી કાંઈ ગુન્હો અથવા બદચાલ પકડાય એવી કાંઈ ખબર અથવા કબુલાત જબરદસ્તીથી લેવાના કારણસર, અથવા કેદ કરેલા શખસ પાસે, કે તેની સાથે સંબંધ રાખનાર કોઈ શખસ પાસે જબરદસ્તીથી કાંઈ મીલકત અથવા કીંમતી દસ્તાવેજ પાછો અપાવવા અથવા અપાવવાનાં કારણસર, અથવા તે કાંઈ લેહેણું કે માગણુ પતાવે, અથવા જેથી કાંઈ મીલકત કે કીંમતી દસ્તાવેજ પાછો મળી શકે એવી કાંઈ ખબર આપે, એમ કરવાનાં કારણસર જે માણસ તે શખસને ગેરવ્યાજબી કેદ કરે, તે માણસને ત્રણ વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઇનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંની ગમે તે કેદ તથા દંડ.

સાપ્રાધ બળ તથા હુમલા બાબત.

બળ.

૩૪૯. જો એક શખસ કોઈ બીજા શખસને ગતિ આપે, તેની ગતીમા ફેરફાર કરે, અથવા તેની ગતી બંધ કરે, અથવા જો તે શખસ કાંઈ પદારથને એવી રીતે કાંઈ ગતી આપે, તેની ગતીમાં ફેરફાર કરે, તેની ગતી બંધ કરે, કે તેથી તે પદારથ તે બીજા શખસના શરીરના કોઈ ભાગને અથવા તે બીજા શખસે કાંઈ વસ્તુપેહેરી હોય અથવા તે સાથે લેઈ જતો હોય તે વસ્તુને અડકે, અથવા કાંઈ બીજી વસ્તુને અડકે એવી રીતે કે તેથી તે બીજા શખસની સ્પરશેંદ્રીપર અસર થાય, તો તે શખસે તે બીજા શખસપર બળ વાપરયું એમ સમજવું; પણ જે શખસ ગતી આપતો, ગતીમાં ફેરફાર કરતો, અથવા ગતી બધ કરવો હોય, તેણે નીચે બતાવેલા ત્રણ પ્રકારોમાંના કોઈ પ્રકારે તે ગતી આપવી અથવા ગતીમાં ફેરફાર કરપો અથવા ગતી બંધ કરવી જોઈએ.—

પેહેલો—પોતાના શરીરની શકતીથી.

બીજે—કોઈ પદારથ એવી રીતે મુકવો કે પછી પોતાની તરફથી અથવા બીજા કોઈ શખસની તરફથી કાંઈ કામ થયાં સીવાય તે ગતી થાય અથવા ગતીમાં ફેરફાર થાય, અથવા ગતી બંધ થાય, એમ કાંઈ રચના કરીને.

ત્રીજે—કાંઈ જાનવરને ગતિમાન કરીને, તેની ગતીમાં ફેરફાર કરીને અથવા ગતી બંધ કરીને.

સાપ્રાધ બળ.

૩૫૦. જો કોઈ શખસ કોઈ બીજા શખસની રજામંદી સીવાય તે બીજા શખસની ઉપર ઈરાદાથી બળ વાપરે, અને તે કાંઈ ગુન્હો કરવા સારૂ અથ

વા તે બળ જે શખ્સની ઉપર વાપરે તે શખ્સને તે બળથી કાંઈ નુકશાન, ભય, અથવા દુખ કરવા ના ઈરાદાથી, અથવા તેને તે બળ વાપરવાથી પોતાથી કાંઈ નુકશાન, ભય, અથવા દુખ થવાનો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં તો તે શખ્સે તે બીજા શખ્સની ઉપર સાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) એક નદીમાં બાંધેલી હોડીમાં ब બેઠેલો હોય, અને अ તેનાં દોરડાં છોડી નાંખે અને એ પ્રમાણે ઈરાદાથી તે હોડીને પ્રવાહથી ખેંચાઈ જવાદે, તો એ ઠેકાણે अ એ ઈરાદાથી ड ને ગતિ આપી, અને તે પદારથોને એવી રીતે મુકવાથી કે પછી કોઈ શખ્સની તરફથી બીજુ કામ થયા સિવાય તે ગતી ઉત્પંન થઈ માટે अ એ ઈરાદાથી डની ઉપર બળ વાપર્યું એમ સમજવું; અને અગર કાંઈ ગુનોહ કરવા સારૂ અથવા ड ને કાંઈ નુકશાન, ભય, અથવા દુઃખ કરવાના ઈરાદાથી, કે એ પ્રમાણે બળ વાપરેથી કાંઈ નુકશાન, ભય, કે દુઃખ થશે એવો સંભવ જાણ્યા છતાં તેણે એ કામ ઝની રજામંદી સિવાય કર્યું હોય તો अ એ ड ની ઉપર સાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવું.

(ब) ब એક શિગરામમાં બેશીને જાય છે, તેના ઘોડાઓને अ ચાબક મારીને તેની ચાલ ઉતાવળી કરે તો એ ઠેકાણે જાનવરો પાસે પોતાની ગતિ બદલાવીને अ એ बની ગતિમાં ફેરફાર કરયો માટે अ એ ब ની ઉપર બળ વાપર્યું એમ સમજવું; અગર ब ને કાંઈ નુકશાન, ભય, અથવા દુઃખ કરવાના ઈરાદાથી, કે તેથી अ ને કાંઈ નુકશાન, ભય, અથવા દુઃખ થાય એવો સંભવ જાણ્યા છતાં, તેણે એ કામ ड ની રજા મંદી સીવાય કર્યું હોય તો, अ એ ड ની ઉપર સાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવું.

(क) झ એક પાલખીમાં બેસીને જાય છે તેની પાસેથી અપહરણ કરવાના ઈરાદાથી अ દાંડો ઝાલીને તે પાલખીને અટકાવે, તો એ ઠેકાણે अ એ झ ની ગતિ બંધ કરી, અને એ તેણે પોતાના શરીરની શક્તીથી કર્યું માટે अ એ झ ની ઉપર બળ વાપર્યું એમ સમજવું; અને એ अ પ્રમાણે એ ઈરાદાથી झ ની રજા મંદી સીવાય તથા ગુન્હો કરવા સારૂ કર્યું માટે अ એ झ ની ઊપર સાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવું.

(ड) રસ્તામાં अ ઈરાદાથી ड ને ધક્કો મારે, તો એ ઠેકાણે अ એ પોતાના શરીરની શક્તીથી પોતાના શરીરને એવી રીતે ગતી આપી કે તે झ ને અડક્યું માટે તેણે ઈરાદાથી ड ની ઉપર બળ વાપર્યું એમ સમજવું; અને અગર ड ને કાંઈ નુકશાન, ભય, અથવા દુખ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તેથી, झ ને કાંઈ નુકશાન, ભય, કે દુખ થાય એવો સંભવ જાણ્યાં છતાં, તેણે झ ની રજા મંદી સીવાય એ પ્રમાણે કર્યું હોય, તો તેણે ड ની ઉપર સાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવું.

(इ) अ એક પથર ફેંકે એવા ઈરાદાથી અથવા એવો સંભવ જાણીને કે તે પથર झ ને અડકશે, અથવા ड ના પકડાને અડકશે અથવા ड કાંઈ વસ્તુ લેઈ જાય છે તેને અ-

ડકશે, અથવા તે પથર પાણીને લાગીને તે પાણીથી झ નાં કપડાં અથવા ड કાંઈ વ સ્તુ લેઈ જાય છે તે છંટાશે, તો એ ઠેકાણે, અગર તે પથર ફેંકવાથી કાંઈ પદારથ આવીને अ ને અથવા झ નાં કપડાંને અડકે તો, अ એ झ ની ઉપર બળ વાપર્યું એ મ સમજવું; અને અગર झ ને કાંઈ નુકશાન, ભય, કે દુ:ખ કરવાના ઈરાદાથી, તે ણે झ ની રજા મંદી સીવાય એ પ્રમાણે કર્યું હોય, તો તેણે झ ની ઉપર સાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવુ.

(फ) अ ઈરાદાથી કોઈ સ્ત્રીનો બુરખો ઊંચો ખેંચે. તો એ ઠેકાણે તેણે તે સ્ત્રીની ઉપર ઈરાદાથી બળ વાપર્યું એમ સમજવું; અને અગર, તે સ્ત્રીને કાંઈ નુકશાન, ભય, કે દુ:ખ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તેથી નુકશાન, ભય, કે દુ:ખ થાય એવો સંભવ જાણીને તેણે તે સ્ત્રીની રજા મંદી સીવાય એ પ્રમાણે કર્યું હોય, તો તેણે તે સ્ત્રી ની ઉપર સાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવું.

(ग) झ નહાવા બેઠો છે તેવામાં પોતે ઉકળતુ જાણતો હોય એવુ પાણી अ હમામખાનામાં રેડે, તો એ ઠેકાણે अ એ ઈરાદાથી પોતાના શરીરની શકતી વડે તે ઉક ળતા પાણીને એવી ગતી આપી કે તે પાણી ड ને અડકે અથવા બીજા પાણીને અડકે, અને તે એવી રીતે કે તે અડકવાથી ड ની સ્પરશેંદ્રીપર અસર થાયજ માટે अ એ ઈરાદાથી ड ની ઉપર બળ વાપર્યું એમ સમજવુ; અને અગર, ड ને કાંઈ નુકશાન, ભય, કે દુ:ખ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તેથી નુકશાન, ભય, કે દુ:ખ થાય એવો સંભવ જાણીને, તેણે ड ની રજા મંદી સીવાય એ પ્રમાણે કર્યું હોય, તો अ એ झ ની ઉપર શાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવું.

(ह) झ ની રજા મંદી સીવાય अ એક કુતરાને झ ની ઉપર કુદાવે, તો એ ઠેકાણે, અગ ર झ ને કાંઈ નુકશાન, ભય, કે દુ:ખ કરવાનો अ નો ઈરાદો હોય તો, તેણે झની ઉપર સાપ્રાધ બળ વાપર્યું એમ સમજવું.

હુમલો. ૩૫૧. જે માણસ કાંઈ ચાળા અથવા કાંઈ તઈયારી કરે, એવા ઈરાદાથી અ થવા એવો સંભવ જાણીને કે તે ચાળા અથવા તઈયારીથી કોઈ શખસ હાજર હોય તેને એવો ભય ઉત્પન્ન થશે કે એ ચાળા અથવા તઈયારી કરનારો માણસ માહારી ઉપર હમ ણા સાપ્રાધ બળ વાપરવાનો છે, તો તે માણસે હુમલો કરયો એમ સમજવું.

ખુલાસો.—માત્ર શબ્દોથી હુમલો થતો નથી. પણ કોઈ શખસ કાંઈ શબ્દો બોલે તે શબ્દો તેના ચાળા અથવા તઈયારીનો એવો અરથ ઉત્પંન કરી શકે કે તેથી તે ચાળા અથવા તઈયારી હુમલો ગણાય.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) अ મુઠી વાળીને ड ની તરફ ધરીને હલાવે, એવા ઈરાદાથી અથવા એવો સંભ વ જાણીને કે તેથી ड એમ માનસે કે अ મને હમણા મારશે, તો अ એ હુમલો કરયો એમ સમજવુ.

(ब) अ એક ભયંકર કુતરાનું મુખબંધન છોડવા માંડે, એવા ઈરાદાથી અથવા એવો

સંભવ જાણીને કે તેથી **ड** એમ માનશે કે **अ** હમણાં તે કુતરા પાસે મને કર-ડાવશે, તો **अ** એ **ड** ની ઉપર હુમલો કરયો એમ સમજવું.

(**क**) **अ** એક લાકડી લઈને **ड** ને એમ કેહે કે "હું તારી વલે કરૂ છું", તો એ ઠેકાણે **अ** એ વાપરેલા શબ્દો કોઈ પણ બાબતમાં હુમલો ગણાય નહી, તથા માત્ર નીચુ વળીને લાકડી લેવી એ, બીજી કાંઈ બીના સીવાય હુમલો ગણી ન શકાય એવુ હોય, તો પણ તે લાકડી લેવાના ચાળાનો અરથ તે શબદોથી સમજાઈને તે હુમલો થઈ શકે.

ટીકા.—બીજાના શરીર સામે કાંઈ જોરથી ગુન્હો કરવાનો યત્ન કરવો તે હુમલો કેહેવાય. ફકત શબ્દ બોલવાથી કાંઈ હુમલો થતો નથી, કોઈની સામે લાકડી ઉગામવી, અથવા તેની તરફ કાંઈ વસ્તુ ફેંકવી, અથવા ભરેલી બંદુક તેના સામા ધરવી કે જેથી તે પહોંચી શકે એ સઘળી હકીકતો હુમલો કર્યા બરોબર છે. પણ ઘણે દુરથી તેને મારવાને ધાસ્તી આપવી એ કાંઈ હુમલો કરયો કહી શકાય નહીં.

ભારે ક્રોધ ઉમંન ન કરયા છતા કોઇની ઉપર સાપરાધ બળવાપરવાની સીક્ષા.

૩૫૨. કોઈ શખસે ભારે અથવા આકસ્મિક ક્રોધ ઉમંન ન કરયા છતાં, તે શખસની ઉપર જે માણસ હુમલો કરે અથવા સાપ્રાધ બળ વાપરે, તે માણસને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા પાંચસે રૂપીઆ સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો.—અગર તે ગુન્હો કરવાનાં બાહાંનાં દાખલ તે ક્રોધ ગુન્હેગારે માગી આણેલો અથવા બુધીપુરવક ઉમંન કરેલો હોય; અથવા—

અગર કાયદા મુજબ, કે સરકારી નોકરીનો અખત્યાર અમલમાં લાવતાં કોઇ સરકારી નોકરે, કરેલી કાંઈ વસ્તુથી તે ક્રોધ ઉમંન થયો હોય; અથવા—

અગર ખાનગી બચાવનો હક કાયદા મુજબ અમલમાં લાવતાં કરેલી તે કાંઈ વસ્તુથી તે ક્રોધ ઉમંન થયો હોય, તો તે ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધના સબબથી આ કલમ મુજબ કાંઈ ગુન્હાની સીક્ષા ઓછી થશે નહી.

તે ક્રોધ એવો ભારે તથા આકસ્મિક હતો કે તેથી તે ગુન્હો ઓછો થઈ સકે, એ હકીકતની બાબત છે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	કોઈ પણ માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે	૩ મહીના સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ ૫૦૦ દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમનો ગુન્હો માંડી વાળી શકાય તેવો છે, તેને વાસ્તે વળી ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ (૧૮૮૨નો ૧૦મો આકટ)ની કલમ ૩૪૫ જુઓ.

પણ જો કાયદેસર રીતે બળ વાપરયું હોય તો તે ગુન્હો નથી. જેમકે માબાપ પોતાના છોકરાને સાધારણ માર મારે, અથવા શીક્ષક પોતાના નીશાળીયાને સાધારણ માર મારે. પણ કોઈ શેઠ પોતાના ચાકરને મારી શકે નહીં.

પણ જો ભારે અથવા આકસ્મિક ક્રોધ ઉમંન કરવામાં આવ્યો હોય અને બળ વાપરવામાં આવે તો શીક્ષા ઓછી કરવાનું પુરતુ કારણછે.

સાધારણ અપવાદો આવી બાબતમાં ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ.

કોઈ સરકારી નોકરને ડરાવીને તેનો અમલ કરતો બંધ રાખવાને સાપરાધ બળ વાપરવુ.

૩૫૩. કોઈ શખ્સ સરકારી નોકર હોય, અને પોતાના સરકારી હોદાનો અમલ ચલાવતો હોય, તેવામાં તે શખ્શની ઉપર જે માણસ હુમલો કરે અથવા સાપરાધ બળ વાપરે, અથવા તે શખ્સને પોતાના સરકારી હોદાનો અમલ ચલાવતો અટકાવવા અથવા ડરાવીને અમલ ચલાવતો બંધ રાખવાના ઈરાદાથી, અથવા તે શખ્સે પોતાના સરકારી હોદાનો કાયદા મુજબ અમલ ચલાવતાં કાંઈ વસ્તુ કરી હોય અથવા કરવાની કોસીસ કરી હોય તેટલા વાસ્તે, જે માણસ તે શખ્સની ઉપર હુમલા કરે અથવા સાપરાધ બળ વાપરે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—કોઈ સરકારી અમલદાર પોતાની પાસે ઘટીત લખેલા હુકમ શીવાય કોઈ ઘરની જપ્તી લેવાનો યત્ન કરતો હોય તેને અટકાવ કરવો એ આ કલમ પ્રમાણે શીક્ષા થવા લાયક નથી રાણી વીરૂધ નારાયણ. ૭નો. વે. પ્રો. ૨૦૯.

કોઈ સ્ત્રીની લાજ લેવાના ઈરાદાથી તેની ઉપર હુમલો અથવા સાપરાધ બળ.

૩૫૪. કોઈ સ્ત્રીની લાજ લેવાના ઈરાદાથી, અથવા પોતે તેમ કરવાથી તેની લાજ જવાનો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, જે માણસ તે સ્ત્રીની ઉપર હુમલો કરે અથવા સાપરાધ બળ વાપરે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ, અથવા ૧લા અ. ૨ જા વરગનો માજીસટરેટઈનસાફકરે.	૨ વરસ સુધીબેમાંનાગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આવો ગુન્હો કોઈ શખ્સ બીજીવાર કરેતો તેને ફટકા મારવાનો હુકમ પણ થઈ શકે. હુમલો અને સાપરાધ બળ બંનેમાં કબુલાત નહોતી, એ અવસ્ય છે.

સ્ત્રીયોની સાથે અયોગ્ય છુટ લેવી તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે. કોઈ સ્ત્રીની લાજ લેવાને સાપરાધ બળ વાપરવું અથવા હુમલો કરવો તેને વાસ્તે સખત શીક્ષા થઈ શકે.

ભારે ક્રોધ ન ઉત્પન કરયા છતાં કોઈ શખ્સને બે આબરૂ કરવાના ઈરાદાથી હુમલો અથવા સાપરાધ બળ.

૩૫૫. કોઈ શખ્સે ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધ ઉત્પન ન કરયા છતાં, તે શખ્સને બે આબરૂ કરવાના ઈરાદાથી જે માણસ તે શખ્સની ઉપર હુમલો કરે, અથવા સાપરાધ બળ વાપરે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અ.૧લા અ. ૨ જા વરગનોમાજીસટરેટ ઈનસાફ કરે	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ શખ્સને લાત મારવી, અથવા તેનું નાક ખેંચવું અથવા તેની પીઠપર ચાબકો મારવો એ સરવ હકીકતોમાં સાપરાધ બળ વાપરીને તેને બેઆબરૂ કરવાનો ઈરાદો હતો, એવો અનુમાન થઈ શકે છે.

આ કલમનો ગુન્હો જેના ઉપર બળ વાપરયું હોય અથવા હુમલો કરયો હોય તેનાથી માંડીવાળી શકાય. જુઓ ક. ૩૪૫. ક્રી. પ્રો. કોડ.

કોઈ શખ્સકાંઈ વસ્તુ લેઈ જતો હોય તે વસ્તુની ચોરી કરવાની કોસીસ કરવામાં હુમલો અથવા સાપરાધબળ.

૩૫૬. કોઈ શખ્શે કાંઈ વસ્તુ પેહેરી હોય અથવા તે લેઈ જતો હોય, તેની ચોરી કરવાની કોસીસ કરવામાં તે શખ્સની ઉપર જે માણસ હુમલો કરે અથવા સાપરાધ બળ વાપરે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઇ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	કોઇ પણ માજીસટરેટ ઇનસાફકરે	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

ટીકા.—કોઈ શખ્સ ગજવું કાતરી ચોરી કરવાની કોસીસ કરે અને જો ચોર પોતાના પ્રયત્નમાં કાંઈ બળ વાપરવાના જેવું કરે તો તેને આ કલમ પ્રમાણે શીક્ષા થઈ શકે.

કોઈ શખ્સને ગેરવ્યાજબી કેદકરવાની કોસીસમાં હુમલો અથવા સાપ્રાધબળ.

૩૫૭. કોઈ શખ્સને ગેરવ્યાજબી કેદ કરવાની કોસીસ કરવામાં જે માણુસ તે શખ્સની ઉપર હુમલો કરે અથવા સાપરાધ બળ વાપરે, તે માણસને એક વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા, એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી	કોઈપણ માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને.

કોઈ ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધ ઉત્પન કરયા પરથી તેની ઉપરહુમલો કરવો અથવા સાપરાધ બળ વાપરવું.

૩૫૮. કોઈ શખ્સે ભારે તથા આકસ્મિક ક્રોધ ઉત્પન કરયા પરથી જે માણુસ તે શખ્સની ઉપર હુમલો કરે અથવા સાપ્રાધ બળ વાપરે તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની આસાન કેદની, અથવા બસેં રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

ખુલાસો—૩૫૨ મી કલમનો જે ખુલાસો લખેલો છે તે આ છેલી કલમને પણ લાગુ પડેછે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	કોઈપણ માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ મહીના સુધીની આસાન કેદ, અથવા રૂ૨૦૦ દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમનો ગુન્હો માંડી વાળી શકાય તેવો છે. કીયા કીયા ગુન્હા કોનાથી માંડી વાળી શકાય તેને વાસ્તે કલમ ૩૪૫ ક્રી. પ્રો. કોડની (૧૮૮૨ નો ૧૦ મો આકટ જુઓ.)

સને. ૧૮૮૨ ના ૧૦ મા આકટની (ક્રીમીનલ પ્રોસેજર કોડની) કલમ ૧૦૬ મુજબ જ્યારે હુમલો, હંગામો અથવા સુલેહનો બીજો ભંગ કરવાનું, અથવા તેમાં મદદગારી કરવાનું અથવા તેમ કરવાના સારૂ ઈરાદાથી હથીયારવાળા માણસોને એકઠા કરવાનું અથવા કાયદા વીરૂધ બીજો ઉપયોગ કરવાનું અથવા શરીરને અથવા મીલકતને નુકશાન કરવાનો ડર દેખાડીને સાપરાધ ધમકી આપવાનું તોહોમત જે શખસ ઉપર આવ્યું હોય તે શખસની ઉપર કોઈ હાઈ કોરટની આગળ અથવા સેશન કોરટની આગળ અથવા પરેસીડેન્સી માજીસ્ટરેટ જીલ્લા માજીસ્ટરેટ, પેટાતુકડી મા જીસ્ટરેટની અથવા ૧ લા વરગના માજીસ્ટરેટની કોરટની આગળ તેગુન્હો કરે, અને તે કોરટનો એવો અભિપ્રાય હોય કે સુલેહ રાખવા સારૂં મજકુર શખસ પાસે ખત ઠરાવી લેવાની જરૂર છે ત્યારે સદરહુ કોરટ તે શખસની ઉપર શીક્ષાનો હુકમ કરતી વખતે ત્રણ વરસ સુધીની મુદત સુધી સુલેહ રાખવા સારૂ જામીન સહીત અથવા જામીન વીના તેની સ્થીતીને ઘટતી રકમનું ખત કરી આપવા હુકમ કરે.

મનુષ્યહરણ, મનુષ્યનયન, ગુલામી તથા વેઠબાબત.

મનુસ્યહરણ. ૩૫૯. મનુસ્યહરણ બે પ્રકારનું છે; એક બ્રિટીશ ઈંડિયામાંથી અને બીજુ કાયદેસર હવાલામાંથી.

બ્રિટીશ ઈંડીયામાંથી મનુસ્યહરણ. ૩૬૦. જે માણસ કોઈ શખસને, તે શખસની રજામંદી સીવાય અથવા તે શખસની વતી રજામંદી આપવાનો જેનો કાયદા મુજબ અખત્યાર હોય એવા કોઈ શખસની રજામંદી સીવાય, બ્રિટીશ ઈંડીયાની હદ બાહાર લેઈ જાય, તે માણસે બ્રિટીશ ઈંડીયામાથી તે શખસનું હરણ કરયું એમ સમજવુ.

કાયદેસરવાલીના હવાલામાંથી મનુસ્ય હરણ. ૩૬૧. ચઉદ વરસથી ઓછી ઊમરના કોઈ છોકરાને, અથવા કોઈ દીવાના શખસને, તે બાળક અથવા દીવાના શખસના કાયદેસર વાલીના હવાલામાંથી, તે વાલીની રજામંદી સીવાય, જે માણસ લઈ જાય અથવા ફોસલાવીને તેડી જાય, તેણે તે બાળક અથવા તે શખસનું કાયદેસર વાલીના હવાલામાંથી હરણ કરયું એમ સમજવુ.

ખુલાસો—આ કલમ મધ્યે "કાયદેસર વાલી" એ શબ્દો લખ્યા છે તે શબ્દો મધ્યે તે બાળક અથવા તે બીજા શખસને રાખવાનું અથવા તેની સંભાળ કરવાનું કામ કાયદા મુજબ જે શખસને સોંપ્યું હોય એવા કોઈ પણ શખસનો સમાવેશ થાય છે.

અપવાદઃ—કોઈ શખસ સુધબુધીએ એમ માનતો હોય કે લગ્ન સંબંધ વિના ઉત્પંન થએલા ફલાણા બચ્ચાનો હું બાપ છુ, અથવા સુધબુધીએ એમ માનતો હોય કે તે બચ્ચાને કાયદેસર હવાલામાં રાખવાનો મારો હક છે, અને તે શખસ અગર કાંઈ અનીતીનાં અથવા કાયદા વીરૂધ કારણસર એવું કામ ન કરે, તો તેના કામને આ કલમ લાગુ પડતી નથી.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો બનવાને નીચે પ્રમાણે હકીકતો હોવી જોઈએ.

૧ નાની ઉમરનો છોકરો હોયતો ચઉદ વરષ કરતાં ઓછી ઉમરનો હોવો જોઈએ.

૨ જો છોકરી હોય તો સોળ વરષની ઉમરથી ઓછી હોવી જોઈએ.

૩ કોઈ દીવાનો હોય (ગમે તેટલી ઉમરનો)

૪ તેના વાલીની અથવા તેના બાપની રજામંદી શીવાય લેઈ જવું જોઈએ.

આ કલમમાં "કાયદેસર વાલી" એ શબ્દો છે તેને વાસ્તે ખુલાસામાં બતાવ્યા પ્રમાણે જે શખ્સને સોંપવામાં આવ્યું હોય તે સમજવું.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને તહોમતદાર પોતાના બચાવમાં એવું કહી શકે નહીં કે તે છોકરીની કબુલાત હતી. કબુલાત હોવી અગર ના હોવી, એ આ કલમ પ્રમાણે કાંઈ જરૂર નથી. કબુલાત હોય તે છતાં પણ સરખી રીતે ગુન્હો થાય છે.

ઈંગ્લાંડમાં એક કેસમાં એમ બન્યું કે કોઈ શખ્સે એક છોકરીને પોતાની સાથે તેડી જવા કહ્યુ, છોકરીએ કબુલ કર્યું અને તેની સાથે ગઈ. તેઓ જ્યાં જ્યાં ગયાં ત્યાંહાં ત્યાંહાં દીવસે સાર્વજનીક મકાન, મેળા વીગેરે જોતાં, અને રાત્રે સાથે સુતાં. આમ ત્રણ દીવસ સુધી થયું. પછી પેલા બે જુદાં પડયાં અને પેલા પુરૂસે તે છોકરીને તેના બાપને ઘેર જવા કહયું. તે છોકરીના બાપે એવા કસમ ખાધા કે તે છોકરી એની રજા શીવાય અને તેની મરજી ઉપરાંત ગઈ હતી. તેમાં કોરટે તોહોમતદારને ગુન્હેગાર ઠરાવ્યો.

પણ જો છોકરી પોતાના બાપ પાસેથી નાસી ગઈ હોય અને તેના ઉપર તેનો બાપનો કબજો હોય નહીં, આવા પ્રસંગે જો કોઈ શખસ લલચાવી લેઈ જાય, તો તેમાં કાંઈ ગુન્હો નથી.

તેવીજ રીતે કોઈ છોકરી નીશાળે ભણવા જતી હોય અને રસ્તામાં તેને સમજાવી કોઈ શખ્સ કયાંઈ લેઈ જાય અને પછીથી ત્યાં પાછી મુકે. હવે જો કે તે શખ્સ કાંઈ જાણતો નહોતો કે તે છોકરીનો કોઈ બાપ અથવા મા છે કે નહી અથવા તે વીશે કાંઈ તપાસ કરી નહોતી, તો પણ તેને ગુન્હેગાર ઠરાવવામાં આવ્યો હતો, તે એવા આધાર ઉપરથી કે તે શખ્સ તેને લેઈ ગયો માટે તેણે જાણવુંજ જોઈએ કે જેમનો તે છોકરી ઉપર કબજો છે, તેમની મરજી ઉપરાંત હું લઈ જઉછું, એવો અનુમાન થઈ શકે.

મનુષહરણ કરવુ એમાં બળ વાપર્યું હતુ અથવા કપટ કર્યું હોય એમ હોવાની કાંઈ જરૂર નથી. બળ વાપર્યું હોય અગર ના વાપર્યું હોય અને મનુષહરણ કરે, તેથી કાંઈ ગુન્હામાં અસર થતી નથી.

કોઈ છોકરૂ હોય તેને તેના વાલીના કબજામાંથી લેઈ જાય, અને પછીથી તે છોકરૂ તેના વાલીને અથવા મા બાપને બીલકુલ સંભારે નહી અને લેઈ જનાર સાથે ખુશીથી રહે તે છતાં પણ મનુષહરણનો ગુન્હો થાય છે.

મદ્રાસના એક કલુર નારાયણ સામીના કેસમાં જડજોએ એવું ઠરાવ્યું કે કોઈ હીંદુનો ૧૪ વરસનો છોકરો સ્કોટલાંડના મીશનરીમાં ગયો હોય, અને વટલાઈ જઈ ખ્રીસ્તી થયો હોય અને તેમની પાસે રેહેવાને ખુશી હોય તે છતાં પણ તે મીશનરીઓએ તેના બાપને સોંપવો જોઈએ.

મુસલમાની કાયદા પ્રમાણે બાપની મરજી ઉપરાંત મા પોતાના છોકરાને ૭ વરસ સુધીની ઉમરનો હોય તો, રાખવાને હકદાર છે.

વળી રાણી વિરૂધ ઉમસાદબક્ષ (ઈં. લો. રી. ૩ મું. ૧૭૮) ના કેસમાં એવું ઠરાવ્યું છે કે કોઈ પણ છોકરૂ દસ વરસ કરતાં ઓછી ઉમરનું હોય તો તેને વાલીછે એમ માની લેવુ જોઈએ; અને જો કોઈ શખસ આવા છોકરાને પુરતી રજામંદી મેળવ્યા શીવાય લેઈ જાય, તો તેનો જુમ્મો તેને શીર છે. તે છોકરાનો કોઈ વાલી છે કે નહી એવી તપાસ કરી નહોતી એવુ તોહોમતદાર પોતાના બચાવમાં લાવી શકે નહી. અને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કરયો છે એમ સમજવુ.

મનુસ્યનયન. ૩૬૨. કોઈ સખસને કોઈ જગેથી જવાને જે માણસ બળથી જરૂર પાડે, અથવા કાંઈ ફરેબી ઈલાજોથી લલચાવે તે માણસે તે શખસનું નયન કર્યું એમ સમજવુ.

મનુસ્ય હરણની સીક્ષા. ૩૬૩. જે માણસ બ્રિટીશ ઈંડિયામાંથી, અથવા કાયદેસર વાલી ના હવાલામાંથી, કોઈ શખસનું હરણ કરે, તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાયનહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ પરે સીડેનસી માજિસ્ત્રેટ અથવા ૧લા અ ૨ જા વરગનો મા. ઈનસાફ કરે.	વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—જ્યાં સુધી કોઈ બાળકને તેના વાલીપણામાંથી લેઈ જવાનું કામ જારી હોય તે દરમીયાનમાં ફકત મદદગારી કરવાનો ગુન્હો થઈ શકે. રાણી. વી. સામીયા કોંડન ૧ મ. ૧૭૩.

પોતાના બચાવમાં તોહોમતદાર એવુ બતાવી શકે નહી કે તે છોકરીનો મારી સાથે વીવાહ કરેલો હતો, તેથી હું લેઇ ગયો. તે છતાં પણ તે ગુન્હો થાય છે, પણ કદાચ શીક્ષામાં કમી થઈ શકે. રાણી વીરૂધ ગુરદાસ.

કોઈ સ્વતંત્ર રાજ્યની રઈયત કોઈને બ્રીટીશ ઈંડીયામાંથી લેઈ જવાનો ગુન્હો કરે, તો તેની તપાસ ઈંગરેજી કોરટો કરી શકે.

ખુનકરવા માટે મનુસ્ય હરણ અથવા મનુસ્ય નયન.

૩૬૪. કોઈ શખસનું ખુન કરવામાં આવે એટલા માટે અથવા પોતાનું ખુન થવાના જોખમમાં તે શખસ આવે એવી રીતે તેનો વગ કરવામાં આવે એટલા માટે જે માણસ તે શખસનું હરણ અથવા નયન કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દશ વરષની મુદત સુધીની સખત કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી દંડને પણ લાયક થશે.

દ્રષ્ટાંત.

(**અ**) **અ** બ્રિટીસ ઈંડીયામાંથી **ક્ષ** નું હરણ કરે, એવા ઈરાદાથી અથવા એવો સંભવ જાણીને કે એક મુરતીને **ક્ષ** નો ભોગ આપવામાં આવે તો **અ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(**બ**) **બ** નું ખુન કરવામાં આવે એટલા માટે **બ** ને તેને ઘેરથી **અ** બળથી અથવા ફોસલાવીને લઈ જાય, તો **અ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશનકોરટ ઇનસાફકરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા ૧૦ વરસ સુધી સખત કેદ તથા દંડ

ટીકા.—ખુન કરવાના ઈરાદાથી મનુસ્યહરણ કરેલું છે અથવા મનુસ્યનયન કરેલું છે, તેથી કરીને આ કલમમાં શીક્ષા વધારે સખત બતાવી છે.

કોઈ શખસને છાની રીતે ગેરબ્યાજબી કેદ કરવાના ઈરાદાથી તેનું હરણ અથવા નયન કરવું.

૩૬૫. કોઈ શખસને છાની રીતે, ગેરબ્યાજબી કેદ કરવાના ઈરાદાથી જે માણસ તે શખસનું હરણ અથવા નયન કરે, તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—કલમ. ૩૪૬ પ્રમાણેનો ગેરવ્યાજબી કેદ કરવાનો ગુન્હો કરવાના ઈરાદાથી મનુસ્ય હરણ કરવાનું છે તેથી શીક્ષા વધારે બતાવેલી છે.

કોઈ સ્ત્રીના જુલમથી લગ્ન કરાવવા વગેરે કારણ સારૂ તે સ્ત્રીનું હરણ અથવા નયન કરવું.

૩૬૬. કોઈ સ્ત્રીને, તે સ્ત્રીની મરજી નહી છતાં કોઈ પુરૂષની સાથે જુલમથી પરણવવામાં આવે એવા ઈરાદાથી, અથવા જુલમથી પરણાવવામાં આવશે એવો સંભવ છે એમ જાણીને, અથવા જુલમથી કે ફોસલાવીને તે સ્ત્રીની જોડે જાર કરમ કરવામાં આવે એટલા માટે, અથવા જુલમથી કે ફોસલાવીને તેની જોડે જાર કરમ કરવામાં આવશે એવો સંભવ છે, એમ જાણીને, જે માણસ તે સ્ત્રીનું હરણ અથવા નયન કરે, તે માણસને દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે; અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આખરે સ્ત્રીની મરજી મેળવી શકાય, પણ કલમમાં બતાવેલાં કૃત્યને વાસ્તેજ જો મનુસ્ય હરણ કરવામાં આવ્યું હોય તો તેથી કાંઈ ગુન્હાને અસર થતી નથી.

જે વખતે લઈ જવામાં આવે તે વખતે તે સ્ત્રીનો પરણવાનો બીલકુલ ઈરાદો હોય નહીં, પણ પછીથી તેને જોર જુલમથી પરણવાનું હોય અથવા જુલમ કરવાનો હોય, તે બાબતમાં આ કલમ લાગુ પડે છે.

કોઈ એક દલાલણે એકવીશ વરષની પરણેલી સ્ત્રીને પોતાના ધણીનું ઘર તજી દેવાને ઉશકેરી; પણ હકીકતો ઉપરથી એમ જણાયું કે તે સ્ત્રીનીજ મરજી હતી કે પોતાના ધણીને તજીને ગુણકાનો ધંધો કરવો તેમા બંગાળાની હાઈકોરટે એવું ઠહાવ્યું કે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો નથી, પણ કલમ ૪૯૮ પ્રમાણે ગુન્હો થઈ શકે, રાણી. વીરૂધ.શ્રીમતી. પોદી.

કોઈ શખસને મહાવ્યથા થાય, તેને ગુલામ કરવામાં આવે, વગેરે કારણસર તેનું હરણ અથવા નયન કરવુ.

૩૬૭. કોઈ શખસને મહાવ્યથા કરવામાં આવે અથવા તેને ગુલામ કરવામાં આવે, અથવા તેની ઉપર કોઈ શખસની સૃષ્ટિક્રમ વિરૂદ્ધ મઈથુનેચ્છા પુરણ થાય, એટલા માટે, અથવા તેની ઉપર એ પ્રમાણે ગુજરવાના જોખમમાં તે આવે એવી રીતે તેનો વગ કરવામાં આવે એટલા માટે, અથવા તે શખસની ઉપર એ પ્રમાણે ગુજરશે, અથવા તેનો એ પ્રમાણે વગ કરવામાં આવશે, એવો સંભવ છે એમ જાણીને, જે માણસ તે શખસનું હરણ અથવા નયન કરે, તે માણસને દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

હરણ થએલા શખસને ગેરવ્યાજબી રીતે સંતાડવો અથવા કે-

૩૬૮. ફલાણા સખસનું હરણ અથવા નયન થએલું છે એમ જાણ્યા છતાં જે માણસ તે માણસને ગેરવ્યાજબી રીતે સંતાડે અથવા કેદ કરે, તે માણસને, જે ઇરાદા કે જ્ઞાનથી, અથવા જે કારણસર તે માણુસ તે શખસને સં-

દમાં રાખવો. તાડે અથવા કેદમાં રાખે તેજ ઈરાદા કે જ્ઞાનથી, અથવા તેજ કારણસર જાણે તે માણસે તે શખસનું હરણ અથવા નયન કરર્યું હોય, એવી રીતે સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	મનુશ હરણ અથવા મનુશ નયનની શીક્ષા.

ટીકા.—કોઈ છોકરીનું હરણ થયું છે એવું જાણીને તેને કોઈ શખસ પોતાના ઘરમાં ફક્ત રાખે તો તે કાંઈ આ કલમ પ્રમાણે ગુનો નથી. તેને એવી રીતે અટકાવવી જોઈએ કે કોઈ તે વીશે દેખી શકે નહીં. રાણી વીરૂધ ઝરપ.

મનુસ્ય હરણ કરનારાઓને જેઓ મદદ કરેછે તેમને આ કલમ લાગુ પડેછે.

દશ વરસથી ઓછી ઉમરના કોઈ બચ્ચાંના શરીર પરથી જંગમ મીલકત ચોરવાના ઈરાદાથી તે બચ્ચાંનું હરણ અથવા નયનકરવું

૩૬૯. દશ વરસથી ઓછી ઉમરના કોઈ બચ્ચાંનાં શરીરપરથી કાંઈ જંગમ મીલકત બદદાનતથી લેવાના ઈરાદાથી, જે માણસ તે બચ્ચાંનું હરણ અથવા નયન કરે, તે માણસને સાત વરષની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાયનહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સશનકોરટ ઈનસાફકરે	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કોઈ શખસને ગુલામ દાખલ વેચવો અથવા આપવો.

૩૭૦. કોઈ શખસને ગુલામ દાખલ જે માણસ આ દેશમાં લાવે અથવા આ દેશમાંથી બાહાર મોકલે, અથવા ખરીદે, અથવા ખરીદ કરે, અથવા વેચે, અથવા કોઈને આપે, અથવા તે શખસની મરજી નહી છતાં તેને ગુલામ દાખલ કબુલ કરે, લે, અથવા રાખે તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ સાધારણ રીતે મનુસ્યને વેચવાનો અથવા ખરીદ કરવાનો ગુનો અટકાવવા વાસ્તે છે, ગમે તો નાનું છોકરૂં હોય અગર પુખ્ત ઉમરનું હોય.

નીત્ય ગુલામનો વેપાર કરવો.

૩૭૧. જે માણસ નિત્ય ગુલામોને આ દેશમાં લાવે અથવા આ દેશમાંથી બાહાર મોકલે, અથવા નીશેડે, અથવા ખરીદ કરે, અથવા વેચે, અથવા તેઓનો વેપાર ધંધો કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—જે માણસ ગુલામોનો વેપાર કરતો હોય, જેમકે વારંવાર ગુલામો ખરીદ કરતો હોય અથવા વેચતો હોય, તેને આ કલમ લાગુ પડેછે.

જાર કરમને માટે કોઈ બાળ કને વેચવું વગેરે.

૩૭૨. સોળ વરસથી ઓછી ઉમરનું કોઈ બાળક જાર કરમનાં કારણુસર, અથવા કાંઈ કાયદા વિરૂદ્ધ તથા અનીતીનાં કારણુસર, રાખવામાં કે વાપરવામાં આવે એવા ઈરાદાથી, અથવા તે બાળક તેવાં કાંઈ કારણુસર રાખવામાં કે વાપરવામાં આવશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, જે માણસ તે બાળકને વેચે, અથવા ભાડે આપે, અથવા બીજી રીતે કોઈને આપે, તે માણસને દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે. અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગરવારંટે પોલીસ પ કડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લે ઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસી ડેનસી માજીસ્ટરેટ અથ વા ૧ લા વરગનો મા- જીસ્ટરેટ ઇનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમનો ગુન્હો ફકત મા બાપ, વાલી અથવા જેમની દેખ રેખમાં નાની ઉમરનાં બાળક હોય, તેવાં શખ્સ કરી શકે, એમ સમજવું નહીં, પણ કોઈ શખ્સ મનુશ્ય હરણ કરી લાવ્યો હોય તેને પણ આ કલમનો ગુન્હો લાગુ પડે.

કોઈ છોકરી વેશ્યાનો ધંધો ચલાવી પોતાનાં મા બાપને તેના પૈસા આપે, તો ફકત પૈસા લેવાથી મા બાપ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થતાં નથી.

કલમમાં બતાવેલા ઈરાદાથી કોઈ નાની ઉમરનું બાલક હોય ગમે તો છોકરી કે છોકરો, ને વેચવાને સારૂ અથવા બીજી રીતે વ્યવસ્થા કરવાને સારૂ આ કલમ છે.

જાર કરમને માટેકોઈબાળકને ખરીદ કરવું.

૩૩૭. સોળ વરસની ઓછી ઉમરનું કોઈ બાળક જારકરમનાં કારણુસર, અથવા કાંઈ કાયદા વિરૂદ્ધ તથા અનીતીનાં કારણુસર, રાખવામાં કે વાપરવામાં આવે, એવા ઈરાદાથી, અથવા તે કાંઈ બાળક તેવાં કારણુસર રાખવામાં કે વાપર વામાં આવશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં, જે માણુસ તે બાળકને ખરીદ કરે, ભાડે લે, અથવા બીજી રીતે પોતાના કબજામાં લે, તે માણસને દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લે ઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજિસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજિસટરેટ ઈન સાફ કરે.	૧૦વરસ સુધી એ માંના ગમેતે પ્રકાર ની કેદ તથા દંડ.

કાયદા વિરૂધ જબરાઈથી મજુ રી કરાવવી.

૩૭૪. કોઈ શખસની મરજી નહી છતાં જે માણુસ તેની પાસે કાયદા વિરૂધ જબરાઈથી મજુરી કરાવે, તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની એ માંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બનેની, શિક્ષા કરવા માં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય.	કોઈપણ માજી સટરેટ ઈનસા- ફ કરે.	૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવાબંને.

ટીકા.—આ કલમનો ગુન્હો માંડી વાળી શકાય તેવો છે, તેને વાસ્તે ક્રીમીનલ પ્રોસેજરકોડ સને ૧૮૮૨ નો ૧૦ મા આકટની કલમ. ૩૪૫ જુઓ.

કેવી જાતની મજુરી કરાવવી એ વીશે કાંઈ સ્પષ્ટ છે નહી. મનની પણ મજુરી હોય, તેમ શરીરની પણ મજુરી હોય. પણ આ ઠેકાણે શરીરની મજીરી છે, એવો કાયદો બાંધનારનો હેતુ છે.

બળાત્કાર સંભોગ બાબત.

બળાત્કાર સંભોગ. ૩૭૫. નીચે બાતલ કરેલી બાબત શિવાય બીજી સઘળી બાબતમાં, જે પુરૂષ નીચે બ્યાન કરેલી પાંચ હાલતોમાંની કોઈ પણ હાલતમાં કોઈ સ્ત્રીની સાથે સંગ કરે, તેણે બળાત્કાર સંભોગ કરયો એમ સમજવુ.

પેહેલી—તે સ્ત્રીની મરજી નહી છતાં.

બીજી—તે સ્ત્રીની રજામંદી વગર.

ત્રીજી—તે સ્ત્રીને મોતનો અથવા વ્યથાનો ભય ઉત્પન કરીને તેની રજા મંદી લીધી હોય તો તે રજામંદી છતાં પણ.

ચોથી—તે પુરૂષ એમ જાણતો હોય કે હું એ સ્ત્રીનો વર નથી અને તે સ્ત્રી જે બીજા પુરૂષ ની સાથે કાયદા મુજબ પરણેલી છે અથવા પોતાને પરણેલી માને છે તે પુરૂષ હું છું એમ માનીને તેણે પોતાની રજા મંદી આપી છે, તોતે રજા મંદી છતાં પણ.

પાંચમી—તે સ્ત્રી દશ વરસથી ઓછી ઊંમરની હોય તો, પછી તેની રજા મંદી હોય કે નહી તોપણ.

ખુલાસો—બળાત્કાર સંભોગનાં ગુન્હામાં જે સંગ થવો જરૂર છે તેમાં પ્રવેશ થયો તો બસ છે.

અપવાદ.—કોઈ પુરૂષ પોતાની વહુની સાથે સંગ કરે, અને તે સ્ત્રી દશ વરસથી ઓછી ઊંમરની નહી હોય, તો તે બળાત્કાર સંભોગ નહી ગણાય.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો થવાને નીચેની હકીકતો જોવાની જરૂર છે;

૧ સ્ત્રીની મરજી ઉપરાંત બળાત્કાર સંભોગ કરવો જોઈએ;

૨ તેની રજામંદી શીવાય કરવો જોઈએ; તેણે રજા મંદી આપી હોય પણ એવી સ્થીતીમાં આપી હોય કે તેને રજામંદી આપવાની ફરજ પડે, જેમકે તેને મારી નાંખવાની બીક દેખાડી હોય અને તેથી કરીને તે રજામંદી આપે.

૩ એવી રીતે રજા મંદી આપી હોય કે બળાત્કાર સંભોગ કરનાર શખસ તેનો ધણી હોય નહીં પણ તે સ્ત્ર એમ માને કે એ મારો ધણી છે, એવી સ્થીતીમાં રજા મંદી આપી હોય તો પણ તે બળાત્કાર સંભોગ કરયો કેહેવાય; જેમકે કોઈ એક ખેડુતે પોતાની સ્ત્રીને સમી સાંજે કહ્યું કે હું ખેતરમાં જઉછું તે પરોઢીએ વલોણું વલોવાની વખતે આવીશ. આ વાત કોઈ પડોશીએ સાંભળી, અને તે પડોશીએ પરોઢીએ જઈ પેલી સ્ત્રીનું બારણું ઠોકયું સ્ત્રીએ પોતાનો ધણી આવ્યો એમ માની બારણું ઉઘાડયું. પેલો પડોશી ઘરમાં ગયો અને સ્ત્રી સાથે સંભોગ કરયો. આવો સંભોગ પણ બળાત્કાર સંભોગ કહી શકાય.

રજા મંદી આપનાર છોકરી દશ વરસની હોય, તો છોકરીએ રજા મંદી આપી હતી તેથી સંભોગ કરયો હતો એવું તોહોમતવાળો પોતાનાં બચાવમાં બતાવી છુટી જાય નહીં.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને, જો પ્રવેશ થયો હોય તો તે બસ છે.

બળાતકાર સંભોગની સીક્ષા.

૩૭૬. જે માણસ બળાત્કાર સંભોગ કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધાંની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઇ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેસનકોરટ ઇનસાફ કરે	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અ. ૧૦ વરસ સુધીએમાંના ગમેતે કેદતથાદંડ.

ટીકા.—બીજી વખત આવા ગુન્હાનો તોહોમતદાર ગુન્હેગાર ઠરેતો તેને ફટકા મારવાની શિક્ષા થઈ શકે છે.

કોઈ સ્ત્રીએ દારૂ પીધો હોય અથવા એવી બીજી કાંઇ વસ્તુ ખાધી હોય કે જેથીકરીને તેને કેફ ચડે અને તે સ્ત્રી રજામંદી આપવાને તે વખતે અશક્ત હોય, અથવા કેવા પ્રકારનું તે કૃત્ય થાય છે, તે જાણી શકે તેમ ના હોય, એવી સ્થીતીમાં કરેલો સંભોગ પણ બળાતકાર સંભોગ કહી શકાય.

એક વખત તે સ્ત્રીની મરજી ઉપરાંત સંભોગ કર્યો હોય તો કોઈ તોહોમતદાર પોતાના બચાવમાં એવું કહી શકે નહીં કે પ્રથમ તે સ્ત્રીએ કબુલાત આપી હતી અને તેથી સંભોગ કર્યો હતો પણ આવો સંભોગ બળાતકાર સંભોગ કહી શકાય.

ફરીયાદી કરનાર સ્ત્રી એક સાધારણ ગુણકા છે, અને તેથી સંભોગ કરયો એમ પણ તોહોમતદાર પોતાના બચાવમાં કહી શકે નહી. તે પણ ગુન્હો થાય છે.

જે સ્ત્રી સાથે બળાતકાર સંભોગ કરવામાં આવ્યો છે તે સ્ત્રી ખરાબ ચાલની છે, એવો પુરાવો આપી શકાય. જુઓ પુરાવાના કાયદાની કલમ ૧૫૫ની રકમ (૪).

તે સ્ત્રીની મરજી ઉપરાંત સંભોગ કરવામાં આવ્યો હતો કે નહીં તેને સારૂ નીચેની હકીકતો ધ્યાનમાં લેઈ શકાય.

૧ ફરીયાદી કરનાર સ્ત્રીની ચાલ ચલગત કેવા પ્રકારની છે.
૨ કેદીને તે સ્ત્રી સાથે કેટલો પરીચય હતો.
૩ તે સ્ત્રી કેદીની સાથે કેવા સંબંધથી વરતતી હતી.
૪ કેવી જગોએ તે કૃત્ય થયું છે, કે જે ઉપરથી એમ જણાઈ આવે કે તે વખતે કોઈની મદદ મળી શકે તેમ હતી કે નહી.
૫ તે કૃત્ય થયુ તેથી કેટલે દુર લોકો જતા આવતા હતા, જે ઉપરથી એમ જણાય કે આવો બળાતકાર સંભોગ કરવાનો લાગ મળી શકે કે નહી.
૬ તેણે કાંઈ બુમો પાડી હતી કે નહી. વીગેરે—

તોહોમતદારે પોતાના બચાવમાં બતાવવુ જોઈએ કે તે પતિવરતા અથવા સદગુણી સ્ત્રી નથી; તેણે પોતાની સાથે અથવા બીજાઓ સાથે સંભોગ કરેલો છે; આવો પુરાવો તે સ્ત્રીની ઉલટ પાલટ તપાસમાં આપી શકાય.

કોઈ શખસના ઉપર બળાતકાર સંભોગ કરવાનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય, અને રજામંદીથી આવુ કૃત્ય કર્યું છે એ આધાર ઉપરથી જો તેને નીરદોષ ઠરાવવામાં આવે, તો પછીથી તેને છીનાળાને વાસતે ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય નહી. દીનદયાળ વીરૂધ માઈરેખ ૧. મુ. હા. ૧૭૯.

એક દશ વરસના છોકરા ઉપર એક ત્રણ વરસની છોકરી સાથે બળાતકાર સંભોગ કરવાનું તો

હોમત મુકવામાં આવ્યું હતુ, તેમાં કોરટે એવું ઠરાવ્યું કે ફકત તેમ કરવાની કોશીશ કરી કેહેવાય, અને એક વરસની કેદની શીક્ષા કરી. કરીમ વીરૂધ મીઉન.

બળાત્કાર સંભોગના ગુન્હા વાસ્તે ઊંમર જોવાની જરૂર છે, કેમકે તે ઉપરથી એમ સીદ્ધ થઈ શકે કે તેવો ગુન્હો કરવાને શકતીવાન છે કે નહી, તેમજ તે વિશે કેટલી સમજ છે તે પણ જાણી શકાય.

સૃષ્ટીક્રમ વિરૂદ્ધ ગુન્હાઓ બાબત

સૃષ્ટીક્રમ વિરૂદ્ધ ગુન્હો. ૩૭૭. જે માણસ બુદ્ધિપુરવક કોઈ પુરૂષ, સ્ત્રી, અથવા જાનવર સાથે સૃષ્ટીક્રમ વિરૂધ મઈથુન કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરષની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામા આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

ખુલાસો—,આ કલમમાં બ્યાન કરેલા ગુન્હામાં જે મઈથુન થવું જરૂર છે તેમાં પ્રવેશ થયો, તો બસ છે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અ. ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

ટીકા.—એવો ગુન્હો બીજી વખત જો કરે તો તેને ફટકાની પણ સીક્ષા થઈ શકે જે શખસની ઉપર આવો ગુન્હો કરવામાં આવ્યો છે તેની મરજી ઉપરાંત અથવા તેની રજામંદી શીવાય કરવામાં આવ્યો છે, એમ હોવુજ જોઈએ એવી કાંઈ જરૂર નથી. જો તે શખસ રજામંદી આપે તો બંને જણુ તે ગુન્હાના ગુન્હેગાર સમજવા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો થવાને પણ પ્રવેશ થયો હોય તો બસ છે.!

બાબ ૧૭ મો.

મિલકત વિરૂદ્ધ ગુન્હાઓ બાબત, ચોરી બાબત.

ચોરી. ૩૭૮. જે માણસ, કોઈ શખસના કબજામાંથી તે શખસની રજામંદી સીવાય કાંઈ જંગમ મીલકત બદદ્યાનતથી લેવાનો ઈરાદો કરીને તે પ્રમાણે લેવા સારૂ તે મીલકતને ખસેડે, તે માણસે ચોરી કરી એમ સમજવું.

ખુલાસો ૧ લો.—કાંઈ વસ્તુ જ્યાં સુધી જમીનમાં ચોટેલી હોય ત્યાં સુધી તે જંગમ મીલકત નથી. માટે તેની ચોરી થઈ શકે નહી; પણ જમીનથી તે જુદી પાડવામાં આવે કે પછી તેની ચોરી થઈ શકે.

ખુલાસો ૨ જો.—જે કામથી જુદુ પાડવું થાય, તેજ કામથી જે ખસેડવું થાય તે ખસેડવું ચોરી થઈ શકે.

ખુલાસો ૩ જો.—કોઈ શખ્સ ખરેખર કાંઈ વસ્તુને ખસેડે ત્યારે અને તેમજ તેનું ચલન થવામાં અટકાવ કરનારી કાંઈ અડચણ દુર કરે, અથવા તે વસ્તુને કાંઈ બીજી વસ્તુથી જુદી પાડે, ત્યારે પણ તે શખસે તે વસ્તુ ખસેડી એમ સમજવું.

ખુલાસો ૪ થો.—કોઈ શખસ કોઈ પણ ઉપાયથી કોઈ જનાવરને ગતીમાન કરે, તો તેણે તે

જાનવર ખસેડયું, તથા, તે જાનવરને ગતી થયાથી તે જાનવરે જે જે વસ્તુ ખસેડી હોય; તે તે વસ્તુ ખસેડી એમ સમજવું.

ખુલાસો ૫ મો.—ઉપલાં લક્ષણમાં રજામંદી લખી છે તે સાફ રજામંદી હોય કે અરથાત સમજાય એવી રજામંદી હોય, અને તે કબજેદાર શખસ, અથવા તે કારણસર જેને સાફ કે અરથાત સમજાય એવો અખતિયાર હોય તેવો કોઈ પણ શખસ, આપી શકે.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) झ ની જમીનપરનું એક ઝાડ, झ ના કબજામાંથી બદઘાનતથી લેઈ જવાના ઈરાદાથી, झ ની રજામંદી સીવાય, अ કાપી નાંખે, તો એ ઠેકાણે તે પ્રમાણે લેઈ જવા સારૂ अ એ તે ઝાડ જુદુ પાડયું કે તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું.

(ब) કુતરાઓને લલચાવવાની કાંઈ વસ્તુ अ પોતાના ખીસામાં રાખે અને તેથી झ ના કુતરાને તેની પાછળ ચાલ્યો જવાને લલચાવે, તો એ ઠેકાણે, અગર अ નો ઈરાદો તે કુતરાને झ ના કબજામાંથી झ ની રજામંદી શિવાય બદઘાનતથી લઈ જવાનો હોય તો, झ ના કુતરાએ अ ની પાછળ ચાલવા માંડયું કે अ એ ચોરી કરી એમ સમજવું.

(क) એક બળદને નગદી ભરેલી એક પેટી લેઈ જતો જોઈને, તે નગદી બદઘાનતથી લેવા સારૂ તે બળદને એક તરફ જો अ હાંકી જાય, તો તે બળદે ચાલવા માંડયું કે अ એ તે નગદીની ચોરી કરી એમ સમજવું.

(ड) अ झ નો ચાકર છે, તેને झ એ પોતાની રૂપાની તબકડીઓ રાખવાને સોંપી છે તે તબકડીઓ લેઈને, झ ની રજામંદી સીવાય, જો તે બદઘાનતથી નાસી જાય, તો अ એ ચોરી એમ સમજવુ.

(इ) झ એક મુસાફરી પર જાયછે, તે એક વખારવાળાં अ ને પોતાની રૂપાની તબકડી સોંપે અને એમ કહે કે, હું પાછો આવું ત્યાં સુધી એ તમે રાખજો. अ કોઈ ચોકસીને ઘેર જઈને તે તબકડીઓ વેચે, તો એ ઠેકાણે, તે તબકડીઓ झ ના કબજામાં નહી હતી માટે તે झ ના કબજામાંથી લઈ શકાય નહીં, અને અગર अ એ સાપરાધ વિશ્વાસઘાત કરયો હોય તો પણ, अ એ કાંઈ ચોરી કરી એમ સમજવું નહીં.

(फ) જે ઘરમાં झ રેહેછે તે ઘરમાં એક મેજપર झ ની એક વીંટી પડેલી अ જોય, તો એ ઠેકાણે તે વીંટી झ ના કબજામાં છે, અને જો अ બદઘાનતથી તે ખશેડે, તો अ એ ચોરી કરી એમ સમજવું.

(ग) એક ધોરી રસ્તાપર કોઈ શખસના કબજામાં નહી એવી એક વીંટી પડેલી अ જોય, તો તે વીંટી લેવાથી, અગર अ તે મિલકતના સાપરાધ ખોટા ઉપયોગનો ગુન્હેગાર થાય તોપણ अ એ કાંઈ ચોરી કરી એમ સમજવું નહી.

(ह) झ ના ઘરમાં झ ની એક વીંટી મેજપર પડેલી अ જોય, અને, તજવીજ થઈને પકડવાના ભયથી તુરત તે વીંટીનો ખોટો ઉપયોગ કરવાની હીંમત નહીં ચાલેથી તે એક એવી જગે તે વીંટી સંતાડે કે ત્યાંથી કોઈ પણ વખતે તે झ ને પાછી જડવાનો ઘણો અસંભવ હોય, અને તે વેળાએ તેનો ઈરાદો એવો હોય કે એ વીંટીનું ખોવાઈ

જવું સઉ ભુલી જશે ત્યારે એ સંતાડેલે ઠેકાણેથી તે વીંટી કાઢીને હું વેચીશ; તો એ ઠેકાણે તે વીંટી પેહેલી ખસેડતી વેળાએજ अ એ ચોરી કરી એમ સમજવું.

(ई) झ ઘડીયાળીને अ પોતાનું ઘડીઆળ ઠીક કરવા સારૂ આપે; झ તે પોતાની દુકાને લઈ જાય, પછી अ ની પાસે તે ઘડીયાળીનું કાંઈ એવું લહેણું નથી કે તેના અવેજમાં તે ઘડીયાળ કાયદા મુજબ અટકાવી શકે, એમ છતાં अ ખુલી રીતે દુકાનમાં પેસીને झ ના હાથમાંથી બળથી પોતાનું ઘડીયાળ છીનવી લઈને તે લઈ જાય તો એ ઠેકાણે अ એ સાપ્રાધ પ્રવેશ તથા હુમલો કર્યો હોય તોપણ. अ એ ચોરી કરી એમ સમજવું નહી, કેમકે તેણે જે કીધું તે બદઘાનતથી કીધું નથી.

(ज) અગર તે ઘડીઆળ સમરામણીના કાંઈ પઈસા झ ના अ ની પાસે લેહેણા હોય, અને તે લેહેણાના અવેજમાં અગર झ તે ઘડીઆળ કાયદા મુજબ અટકાવી રાખે અને પછી झ ને પોતાના લેહેણાના અવેજમાં રહેલી મીલકતથી રહીત કરવાના ઈરાદાથી अ તે ઘડીયાળ झ ના કબજામાંથી લેઈ લે, તો તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું, કેમકે તેણે ઘડીયાળ બદઘાનતથી લીધું.

(ट) વળી અગર अ એ પોતાનું ઘડીયાળ झ ને ઘરાણે આપ્યું હોય અને પછી झ ની રજામંદી સીવાય, તથા झ ની પાસેથી તે ઘડીયાળ ઉપર કરજે લીધેલા રૂપીઆ પાછા ન આપ્યા છતાં, તે ઘડીયાળ झ ના કબજામાંથી લેઈ લે, તો તે ઘડીયાળ તેની પોતાની મીલકત છે ખરી તોપણ, તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું કેમકે તેણે બદઘાનતથી લીધું.

(ल) अ झ ના કબજામાંથી झ ની રજામંદી સીવાય झ ની કાંઈ વસ્તુ લે, એવા ઈરાદાથી કે તે વસ્તુ પાછી આપવાના બદલામાં झ કાંઈ પઈશા આપે ત્યાં સુધી તે રાખવી, તો એ ઠેકાણે अ એ તે વસ્તુ બદઘાનતથી લીધી માટે તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું.

(म) अ झ નો દોસ્તદાર છે. તે झ નહી છતાં झ ના કીતાબખાનામાં જાય, અને માત્ર વાંચવા સારૂ, તથા પાછી આપવાના વિચારથીજ झ એ સાફ રજામંદી આપ્યા સીવાય, કાંઈ ચોપડી તેમાંથી લઈ જાય, તો એ ઠેકાણે झ ની ચોપડી વાપરવા એવી અરથાંત સમજાય એવી મને झ ની રજામંદી છે, એમ अ ના મનમાં હોય, એવો સંભવ છે તો તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું નહી.

(न) अ झ ની સ્ત્રી પાસે ભીખ માગે અને તે સ્ત્રી अ ને કાંઈ પૈસા, ખાવાનું, તથા કપડાં આપે, અને તે સઘળું તેના વર झ નું છે એમ अ જાણતો હોય, તો એ ઠેકાણે अ ની સ્ત્રીને ભીખ આપવાને અખત્યાર છે એમ अ ના મનમાં હોય એવો સંભવ છે, જો એ પ્રમાણે अ ના મનમાં હોય, તો તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું નહી.

(ओ) अ झ ની સ્ત્રીનો યાર છે. તે સ્ત્રી अ ને કાંઈ કિમતી મિલકત આપે, અને તે મિલકત તેના વર झ ની છે, તથા તે એવી છે કે જે આપવાનો झ એ તેને અખત્યાર આપેલો નથી, એમ अ જાણતો હોય તો, અગર अ તે મિલકત બદ દાનતથી લે તો, તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું.

(प) કાંઈ મિલકત झ ની હોય તે મિલકત મહારી પોતાની છે એમ શુદ્ધબુદ્ધિએ માનીને

अ ते मिलकत ब ना कबजामांथी लई ले, तो ए ठेकाणे अ ए ते बद दानतथी लीधी नथी माटे तेणे चोरी करी एम समजवुं नही.

ચોરીની શિક્ષા. ૩૭૯. જે માણુસ ચોરી કરે; તેને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને વાસ્તે નીચેની હકીકતો હોવી જોઈએ;
બદ દાનતથી લેવાના ઈરાદાથી કાંઈ વસ્તુ ખસેડવી જોઈએ;
કોઈ શખ્સનો કબજો હોવો જોઈએ.
તેની રજામંદી શીવાય ખશેડવી જોઈએ;
તે વસ્તુ જંગમ વસ્તુ હોવી જોઈએ;

પ્રાણીઓને રાખવાને વાસ્તે કાંઈ અખાડો હોય, તેમાંથી કોઈ વાઘને લેઈ જવો એ ચોરી કેહેવાય; પણ જો જંગલમાંથી લેઈ જાય તો તે ચોરી નથી.

સામા શખ્સની રજામંદીની સામે તે વસ્તુ લેવાઈ હતી એમ હોવાનીકાંઈ જરૂર નથી; તેની રજામંદી શીવાય લીધી હોય તો તે બસ છે.

એક શખ્સ પોતાના મરેલા બળદનું મુડદું દાટી આવ્યો. હવે કોઈ શખ્સ તે મુડદાને કાઢી જાય, તો તેણે ચોરી કરી એમ સમજવું નહી, કેમકે તે બળદ ઉપરનો હક તે શખ્સે છોડયો હતો, તેમજ તેના કબજામાં કાંઈ તે બળદ તે વખતે હતો નહી.

ખસેડવાનું કૃત્ય બદધાનતથી કરવું જોઈએ; "બદધાનતથી" એ શબ્દનોઅર્થ કેવો છે તેને વાસ્તે કલમ ૨૪ જુઓ, જેની મતલબ એવી છે કે એક શખ્સને ગેરવ્યાજબી લાભ કરવો અને બીજાને ગેરવ્યાજબી નુકશાન કરવું.

સરકારના જંગલ ખાતાના કોઈ ઈન્સ્પેકટરના કબજામાં જે લાકડાં હોય તે સરકારના કબજામાંજ છે એમ સમજવું, અને તેથી કરીને જો કોઈ શખ્સ કાંઈ પણ ઘટીત ફી આપ્યા શીવાય અથવા ઈન્સ્પેકટરના ના કેહેવા છતાં તે લાકડાં લઈ જાય, તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ચોરી કરી એમ સમજવું. રાણી વીરૂધ હનમંતા ઈં. લો. રી. ૧મું. ૬૧૦

કોઈ એક શેઠના જાણવામાં આવેલું કે મારી મીલકતની ચોરી કરવાનો વીચાર થયેલો છે, આવું જાણીને ચોરને શીક્ષા કરવા સારૂ. ચોરને મદદ કરવાને શેઠ ચાકરને રજામંદી આપેછે. તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે ચોરી કરવાને વાસ્તે જે મીલકત ખસેડી, તે શેઠની રજામંદીથી ખસેડાઈ હતી, માટે તેમાં કાંઈ ગુન્હો થયો નથી. રાણી વીરૂધ ષ્ટ્રીયલબો ૪ કલકત્તા. ૩૬૬.

તેમ કોઈ શખ્સ કોઈ તવંગર પાસેથી ચોરીને કોઈગરીબને આપેતો તે કાંઈચાલી શકે નહી.

એક ઠેકાણે એમ બન્યું કે એક શખ્સના ઉપર ઘોડો ચોરવાનું સાબીત થયું, તે ઉપરથી ચોરના એક સોબતીએ પેલા ફરીયાદીના તબેલામાં પેશી એક ઘોડો લેઈ જઈ અને એક કોયલાના ખાડામાં નાંખી મારી નાંખ્યો આમ કરવામાં તેની મતલબ એવી કે પેલાને જણાવવું કે તારા ઘોડાને પણ એવી જાતનોજ અકસ્માત થવાથી મરી ગયો. પણ, આ ચોરી થઈ એમ ઠરાવ્યું.

તેમજ ચોરી કરવાની જરૂર પડી હોય તોપણ ચોરી કરી શકાય નહી; જેમકે કોઈ પણ માણસ ભુખે મરી જતો હોય તોપણ તે કાંઈ ચોરી કરી શકે નહી; ફકત આવી તેની ભુખે મરવાની

સ્થીતીથી એ ચોરી કરવાની ફરજ પડી એવી હકીકતથી કદાચ તેને થોડી શીક્ષા કરવાના કામમાં લેઈ શકાય.

જે વસ્તુ લેવાઈ, તે વસ્તુનો માલેક ફરીયાદી હતો, એમ હોવાની પણ કાંઈ જરૂર નથી. જો તે વસ્તુ બદઘાનતથી લેવાઈ હોય તો બસ છે.

કોઈ હિંદુ સ્ત્રીનું સ્ત્રી ધન તેનો ધણી બદઘાનતથી લે તો તે પણ ચોરી કેહેવાય, તેમજ સ્ત્રીની જે મીલકત ઉપર કોઈ મુસલમાનનો હક ના હોય અને તે જો બદઘાનતથી લેતો તે પણ ચોરી કેહેવાય.

આ કાયદાની ૨૭મી કલમ પ્રમાણે જો કોઈ મીલકત કોઈ શખ્સની સ્ત્રીના, તેના મેહેતાના અથવા તેના ચાકરના કબજામાં હોય તો તે શખ્શના કબજામાં તે મીલકત છે એમ સમજવું; જેમકે કોઈ શખ્સ પોતાના કોચમેનને (ગાડીવાન) પોતાનો ઘોડો સોંપે અથવા પોતાના બુટલેલને કાંઈ સામાન અથવા દારૂ સોંપે, તો તેમાં પણ કબજો શેઠનો છે; કેમકે તે વસ્તુઓને કોઈ ઓરડામાં તાળુ વાશી પુરી મુકવાને બદલે, તે વસ્તુઓ ઉપર મનુસ્ય રૂપી તાળુ છે અને જો શેઠની રજા શીવાય બુટલેલ દારૂ અથવા ઘોડો વેચે તો તે ચોરી કેહેવાય.

ચોરીનો ગુન્હો થવાને વાસ્તે ખસેડવી જોઈએ, જો ખસેડી ના હોય તો ગુન્હો થતો નથી; વળી કોઈ શખસના કબજામાં કાંઈ વસ્તુ આવી હોય; તો તે વસ્તુ તેની પાસે શી રીતે આવી તે પોતેજ સાબીત કરવું જોઈએ. નહીંતો સાધારણ રીતે એવો અનુમાન થઈ શકે કે તે મીલકત ચોરીથી તેની પાસે આવી.

રેહેવાના ઘર વગેરેમાંથી ચોરી કરવી.

૩૮૦. જે ઈમારત, તંબુ, અથવા વાહાણ માણસના રેહેવામાં આવતું હોય અથવા જેમાં કાંઈ મિલકત રાખવામાં આવતી હોય, એવી કોઈ ઈમારત, તંબુ, અથવા વાહાણમાંથી જે માણસ ચોરી કરે, તેને સાત વરસની મુદત સુધીની, એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાયનહી	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈપણમાજીસ્ત્રેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને નીચેની હકીકતો હોવી જોઇએ.

૧ જે ઘર વીગેરેમાંથી ચોરી થઈ તે ઘર ચોરી થઈ તે વખતે માણુસને રેહેવા દાખલ અથવા કાંઈ માલ ભરવા દાખલ વપરાતુ હતું.

૨ તેમાથી તોહોમતદારે ચોરી કરી.

તેથી કરીને જો કોઈ ઘરના છાપરા ઉપર કાંઈ લુગડુ સુકાવા મુકયું હોય અને કોઈ ચોર દીવાલ ઉપર ચડી તે છાપરા ઉપરથી લુગડુ લે, તો તેણે ઘરની અંદર, કે જે ઘર માણુસને રેહેવા દાખલ અથવા માલ ભરવા દાખલ વપરાતું હોય, તેવા ઘરમાંથી ચોરી કરી, એ આ કલમ પ્રમાણે કેહેવાય નહીં; કેમકે આ કાંઈ ઘર ફોડયું કેહેવાય નહીં તેમજ ઘરની અંદર ચોરી કરી એમ પણ કેહેવાય નહીં.

ઢોરને રાખવાનો કોઈ વાડો હોય, તો તે પણ આ કલમના અરથ પ્રમાણે ઘર સમજવું.

શેઠના કબજા માંહેલી મીલકત ની મેહેતા અથવા ચાકરે ચોરી કરવી.

૩૮૧. કોઈ માણુસ મેહેતો અથવા ચાકર હોય, અથવા મેહેતા દાખલ કે ચાકર દાખલ રાખેલો હોય, તે માણુસ અગર પોતાના શેઠ અથવા રાખનારના કબજા માંહેલી કાંઇ મિલકતની ચોરી કરે, તો તેને સાત વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશનકોરટ,પરેસીડેન સી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બે માંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સીધ કરવાને નીચેની હકીકતો સાબીત કરવી જોઇએ; શેઠના કબજામાં તે મીલકત હતી; ચોરી કરનાર મેહેતો અથવા નોકર હોવો જોઈએ.

એક જોડીદાર નોકરે પોતાના સાથી નોકરને પોતાના શેઠ પાસેથી સરવ નોકરોનો પગાર લેવા મોકલ્યો. હવે પેલો નોકર તે પગાર લેઈને નાશી ગયો, તેમાં એવુ ઠરાવ્યું કે, જનાર શખસે બીજાઓના ગુમાસ્તા તરીકે પગાર લીધો તેથીકરીને તે શેઠના નાણાં પછી કેહેવાય નહી. તેથી આ કલમ પ્રમાણે શેઠની મીલકતની ચોરી કરી કેહેવાય નહી, પણ કલમ ૪૦૧ મુજબ સાપરાધ વીશ્વાસઘાત કરયો કેહેવાય.

ચોરી કરવા સારૂ મોત અથવા વ્યથા કરવાની તઈયારી કરીને ચોરી કરવી.

૩૮૨. જે માણસ ચોરી કરે, તેણે અગર ચોરી કરવા સારૂ, અથવા તે ચોરી કરયા પછી નાશી જવા સારૂ, અથવા તે ચોરીથી મળેલી મિલકત રાખવા સારૂ, કોઈ શખસનું મોત આણવાની, અથવા કોઈને વ્યથા, અથવા અટકાવ કરવાની અથવા મોત, વ્યથા કે અટકાવનો ભય ઉત્પન્ન કરવાની, કાંઈ તઈયારી કરી હોય, તો તે માણસને દસ વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) ज्ञ ના કબજા માંહેલી કાંઈ મિલકતની अ ચોરી કરે, અને એ ચોરી કરતી વેળાએ તેના કપડામાં રાખેલી એક ભરેલી પીસ્તોલ હોય, અને તે પીસ્તોલ અગર ज्ञ સાહામો થાય તો ज्ञ ને વ્યથા કરવાના ઈરાદાથી રાખી હોય, તો अ એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

(ब) अ ज्ञ નું ખીસુ કાતરે, અને તેણે પોતાનાં કેટલાએક સોબતીઓને આસ પાસ રાખ્યા હોય, એટલા સારૂ કે, અગર શું બને છે તે ज्ञ ના જાણ્યામાં આવે અને ज्ञ સામો થાય, અથવા अ ને પકડવાની કોસીસ કરે, તો તેઓ ज्ञ ને અટકાવે, તો अ એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, ઇનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની સખત કેદ તથા દંડ.

જબરાઇથી કહડાવવા બાબત.

જબરાઈથી કહાડવું.

૩૮૩. જે માણસ ઈરાદાથી કોઈ શખસને તે શખસને પોતાને અથવા બીજા કોઈને નુકશાન કરવાનો ભય ઉત્પન્ન કરે, અને તેમ કરીને તે ભય પામેલો શખસ કાંઈ મીલકત, અથવા કીંમતી દસ્તાવેજ, અથવા સહી કે મોહોર કરેલી જે વસ્તુનો કાંઈ કિંમતી દસ્તાવેજ બનાવી શકાય એવી કાંઈ વસ્તુ, કોઈ શખસને આપે એમ બદદ્યાનતથી કરે, તો તે માણસે "જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો" કરયો એમ સમજવુ.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) મને પઈશા આપ, નહી તો તારી આબરૂ જાય એવુ હું કાંઈ છાપીશ એમકહીને अ ज्ञ ને ધમકાવે; અને એમ કરીને ज्ञ તેને પઈશા આપે એમ अ કરે, તો अ એ જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(ब) તું આટલા રૂપીયા મને આપવાની એક ચીઠી લખી તે પર સહી કરી આપ, નહી તો હું તારાં બાળકને ગેરવ્યાજબી કેદમાં રાખીસ એવી રીતે अ ज्ञ ને ધમકાવે, અને તે ज्ञ તેવી ચીઠી લખી તે પર સહી કરી આપે, તો अ એ જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(क) મારા ખેતરમાંના પાકનો આટલો ભાગ હું ब ને આપીશ, અને તે ન આપુતો આટલો દંડ આપીશ, એવી શરતનું એક ખત કરીને તે પર સહી કરીને તું ब ને આપ, નહી તો તારા ખેતર મધ્યેના પાકનો નાશ કરવાને હું ડંગોરાવાળા માણસો મોકલીશ, એવી રીતે अ ज्ञ ને ધમકાવે, અને તેથી કરીને ज्ञ તેવું ખત લખી તે પર સહી કરી આપે, એમ કરે તો, अ એ જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(ड) ज्ञ ને મહાવ્યથાને ભય પમાડીને अ બદદ્યાનતથી એવું કરે કે એક કોરા કાગળ ઉપર પોતાની સહી અથવા મોહોર કરીને તે કાગળ ज्ञ अ ને આપે, અને તે પ્રમાણે ज्ञ તે કાગળ પર સહી કરીને अ ને આપે, તો अ એ ઠેકાણે તે સહી કરેલા કાગળનો કાંઈ મીલકતી દસ્તાવેજ બનાવી શકાય માટે એ જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

જબરાઈથી કહડાવવાની શિક્ષા. ૩૮૪. જે માણુસ જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરે, તેને ત્રણુ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટ પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ શખસ ઉપર કાંઈ ફોજદારી તોહોમત મુકવાની ધાસ્તી આપીને જો પઈસા કઢાવ્યા હોય તો તે ગુન્હો થાય છે, પછી તે તોહોમત ગમે તો ખરૂ હોય કે ખોટું હોય રાણી વીરૂધ મુંબારક.

તેમજ કોઈ શખસે પોતાનો કેશ ચલાવવાને બે વકીલ કરયા હોય, એક પ્રથમ કર્યો હોય અને એક પછીથી કર્યો હોય, પછીથી પ્રથમના વકીલની ગેર હાજરીમાં, મુદત મુલતવી રાખવાને પછીનો વકીલ તે અસીલ પાસેથી કાંઇ નાણાં લે, તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે નાણાં કઢાવ્યાં કેહેવાઈ શકે નહી કેમકે તેને પ્રથમના વકીલને મદદ કરવાને પછીથી કામે લગાડેલો, તેથી કરીને તે એકલો કેસ ચલાવવાને બંધાયેલો નહોતો.

આ કલમનો ગુન્હો થવાને વાસ્તે તે કૃત્ય બદદ્યાનતથી કરાવવુ જોઈએ. માટે જો કોઈ શખસ શુદ્ધબુદ્ધીથી એમ માને કે તે મિલકતનો પોતે હકદાર છે, તો કાંઈ ગુન્હો થઈ શકે નહી રાણી વિરૂધ અબદુલ કાદર. ૩. મુ. હા. કો. ૪૫.

કેટલાક માણુસો પોતપોતામાં બંદોબસ્ત કરે, અને પછીથી તેમાંના કોઈ ધાસ્તી આપે અને બીજાઓ મિલકત કઢાવે, તો સઘળા એક સરખી રીતે જોર જુલમથી કઢાવવાના ગુન્હેગાર થાય છે. રાણી વીરૂધ શંકર ૨ મુ. હા. કો. ૪૧૭.

જે માણુસને ધાસ્તી દેખાડી હોય તે માણુસે વસ્તુ આપવી જોઇએ, એ જરૂરનું છે, જો વસ્તુ આપવામાં આવે નહીં તો કાંઈ ગુન્હો થતો નથી. રાણી વીરૂધ દલીલુદીન પ્રસધ. ફી. ૧૯

જબરાઈથી કઢાવવાનો ગુન્હો કરવા સારૂ કોઈ શખસને નુકશાનનો ભય ઉત્પન્ન કરવો.

૩૮૫. જબરાઈથી કઢડાવવાનો ગુન્હો કરવા સારૂ જે માણસ કોઈ શખસને કાંઈ નુકશાનનો ભય ઊત્પન્ન કરે, અથવા ભય ઉત્પન્ન કરવાની કોશીશ કરે, તે માણુસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સરાન કોરટ, પરેસીડેનસી માજિસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજિસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

મોત અથવા માહાવ્યથાનો ભય કોઈ શખસને પમાડીને જબરાઈથી કઢડાવવાનો ગુન્હો કરવો.

૩૮૬. કોઈ શખસને તે શખસને, પોતાને અથવા બીજા કોઈને મોત અથવા માહાવ્યથા કરવાનો ભય ઉત્પન્ન કરીને જે માણસ જબરાઈથી કઢડાવવાનો ગુન્હો કરે, તે માણસને દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે,અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

જબરાઈથી કઢાવવાનો ગુન્હો કરવા સારૂ કોઈ શખસને મોતઅથવા મહાવ્યથાનો ભયઉત્પન્ન કરવો.

૩૮૭. જે માણસ, જબરાઈથી કઢડાવવાનો ગુન્હો કરવા સારૂ, કોઇ શખસને, તે શખસને પોતાને અથવા બીજા કોઈને મોત અથવા મહાવ્યથા કરવાનો ભય ઉત્પન્ન કરે, અથવા ભય ઉત્પન્ન કરવાની કોશીશ કરે, તે માણુસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

મોત અથવા સમુદ્રપાર વગરની શિક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હાનું તોહોમત મુકવા-

૩૮૮. મોતની, અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની કેદની, શિક્ષા થઈ શકતી હોય એવો કોઈ ગુન્હો કરયાનું અથવા કરવાની કોશીશ કરયાનું, અથવા એવો ગુન્હો બીજા કોઈ શખસ પાસે કરાવાને તેને લલચાવવાની કોશીશ કરયાનું, તોહોમત કોઈ શખસની પોતા

નો ભય ઉત્પન્ન કરીને જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરવો.

ની ઉપર અથવા કોઈ બીજાની ઉપર મુકવાનો ભય તે શખસને ઉત્પન્ન કરીને જે માણસ જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરે, તે માણસને દશ વરશની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે, અને અગર ૩૭૭મી કલમ મુજબ સીક્ષા થઈ શકે એવો તે ગુન્હો હોય તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષા થઈ શકે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશનકોરટ ઇનસાફકરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અગર સષ્ટિક્રમ વિરૂદ્ધ ગુનહાનો ડર દેખાડયો હોય તો.		ઉપર પ્રમાણે.		જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર.	

ટીકા.—એક કેદીએ **અ** નાં બાપને એવો ડર દેખાડયો કે **અ** ઉપર મારી ઘોડી સાથે સૃષ્ટી ક્રમ વિરૂદ્ધ ગુન્હો કરયાનું હું તોહોમત મુકવાનો છું, આમ કરવામાં તેની મતલબ એવી હતી કે કેદીએ ઠેરવેલી કીમત પેલો બાપ ઘોડી ખરીદ કરે, તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે ઇંગ્રેજી સ્ટાટયુંટ પ્રમાણે પઈસા જબરાઈથી કહડાવ્યા બરાબર કહેવાય. રાણી વિરૂદ્ધ રેહેમાન. ૧ એલ. આર સી. સી. ૧૨

જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરવા કોઈ શખસને કાંઈ ગુનાહના તોહોમતનો ભય ઉત્પંન કરવો.

૩૮૯. જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરવા સારૂ, મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરષની મુદત સુધીની કેદની, સીક્ષા થઈ શક્તી હોય એવો કાંઈ ગુન્હો કરયાનું અથવા કરવાની કોસીસ કરયાનું તોહોમત કોઈ શખસની પોતાની ઉપર અથવા કોઈ બીજાની ઉપર મુકવાનો ભય તે શખસને જે માણસ ઉત્પંન કરે, અથવા ઉત્પંન કરવાની કોસીસ કરે, તે માણસને દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર ૩૭૭ મી કલમ મુજબ સીક્ષા થઈ શકે એવો તે ગુન્હો હોય, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષા થઈ શકે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઇ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેસનકોરટ ઇનસાફકરે	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદતથા દંડ.
અગર તે સૃષ્ટિક્રમ વિરૂદ્ધ ગુનોહ હોય તો.		ઉપર પ્રમાણે.		જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર.	

અપહરણ તથા ડાકાઇટી બાબત.

અપ હરણ.

૩૯૦. સરવે અપહરણમાં અગર તે ચોરી અથવા જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો હોય છે.

ચોરી કયારે અપ હરણ થાયછે

અગર કાંઈ ચોરી કરવા સારૂં, અથવા ચોરી કરવામાં, અથવા ચોરીથી મળેલી મિલકત લઈ જવામાં અથવા લેઈ જવાની કોસીસ કરવામાં, તે ગુન્હેગાર, તે મતલબસર; બુદ્ધિપુરવક કોઈ શખસનું મોત આણે અથવા તેને વ્યથા કે ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરે અથવા મોત, વ્યથા કે ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરવાની કોસીસ કરે, અથવા તાતકાલિક મોત, તાતકાલિક વ્યથા, કે તાતકાલિક ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરવાનો ભય ઉત્પન કરે, અથવા ભય ઉત્પ-

ન કરે, અથવા ભય ઉત્પન કરવાની કોસીસ કરે, તો તે ચોરી અપહરણ થાય છે એમસમજવું.

જબરાઈથી કહડાવવુ તે કયારે અપહરણ થાય છે.

અગર જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરતી વખતે તે ગુન્હો કરતી વખતે તે ગુન્હો કરનાર ભય પમાડેલા શખસની આગળ હાજર હોય અને તાત્કાલિક મોત, અથવા તાત્કાલિક વ્યથા અથવા તાત્કાલિક ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરેતે શખસનેઅથવા કોઈ બીજા સખસને કરવાનો ભય તે શખસને ઉત્પન કરીને તે જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરે, અને એ પ્રમાણે ભય ઉત્પન કરીને તે ભય પમાડેલા શખસનું મનકરેએવું કે તે શખસ તેજ વખતે અને તેજ ઠેકાણે જબરાઈથી કહડાવેલી વસ્તુ આપી દે, તો તે જબરાઈથી કહડાવવું અપહરણ થાય છે એમ સમજવું.

ખુલાસો—અગર તે ગુન્હો કરનાર એટલો નજદીક હોય કે તેથી બીજા શખસને તાત્કાલીક મોતનો, અથવા તાત્કાલીક વ્યથાનો અથવા તાત્કાલીક ગેરવ્યાજબી અટકાવનો ભય ઉત્પન થાય, તો તે હાજર છે એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) **अ झ** ને નીચે દાબીને ઝાલી રહે, અને **झ** ની રજામંદી સીવાય **झ** ના કપડા માંથી **झ** ના પઈશા તથા દાગીના દગલબાજીથી કાહાડી લે, તો એ ઠેકાણે **अ** એ ચોરી કરી, અને તે ચોરી કરવા સારૂ તેણે બુધીપુરવક **झ** ને ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરયો માટે તેણે અપહરણ કર્યું એમ સમજવું.

(**ब**) **अ झ** ને ધોરી રસ્તાપર મળે અને એક પીસ્તોલ દેખાડીને કહે, કે તારી નાણાંની થેલી આપ, અને તે પરથી **झ** પોતાની થેલી આપી દે, તો એ ઠેકાણે તાત્કાલીક વ્યથાનો ભય ઉત્પન કરીને **अ** એની પાસેથી તે થેલી જબરાઈથી કહડાવવાનો ગુન્હો કરયો, અને તે ગુન્હો કરતી વખતે તે **झ** ની આગળ હાજર હતો માટે **अ** એ અપહરણ કર્યું એમ સમજવું.

(**क**) **झ** પોતાના બાળકને લેઈને જાય છે એવામાં ધોરી રસ્તાપર તેને **अ** મળે, અને તે બાળકને લઈને **अ झ** ને એમ કહે કે તું તારી નાણાની થેલી આપ, નહીતો હું આ બાળકને પેલી ટેકરી ઉપરથી નીચે ફેંકી દેઈશ; અને તે પરથી **झ** પોતાની થેલી આપી દે, તો એ ઠેકાણે જે બાળક ત્યાં હાજર છે તે બાળકને તાત્કાલી વ્યથા કરવાનો ભય **झ** ને ઉત્પન કરીને **झ** ની પાસેથી તેની થેલી **अ** એ જબરાઈથી કહડાવી માટે **अ** એ **झ** પાસેથી અપહરણ કર્યું એમ સમજવું.

(**ड**) "તાહારૂં બાળક માહારી ટોળીના હાથમાં છે, અને તું હમને દશ હજાર રૂપીયા મોકલ, નહીતો અમે તારા બાળકનો જીવ લેઈશું," એમ કહીને **अ झ** ની પાસેથી કાંઈ મિલકત મેળવે તો એનું નામ જબરાઈથી કહાડવવું, અને એને માટે તે ગુન્હાની શિક્ષા થઇ શકે, પણ પોતાના બાળકનું તાત્કાલીક મોત થવાનો ભય **झ** ને ઉત્પન કરવામાં આવે નહી, તો એ કાંઈ અપહરણ ગણાય નહી.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે અપહરણનો ગુન્હો થવાને વાસ્તે ચોરી થએલી હોવી જોઈએ, અથવા જબરાઈથી કઢાવેલું હોવું જોઈએ, અને તેની સાથે વધારામાં બીજી હકીકતો હોવી જોઈએ.

ચોરી અને જબરાઈથી કઢાવવાના ગુન્હામાં જેવી રીતે બદ ધાનતથી કૃત્ય કરવું જોઈએ તેવીજ રીતે અપહરણના ગુન્હામાં તે કૃત્ય બદ ધાનતથી કરવું જોઈએ.

તેથી કરીને જો કોઈ શખસ શુદ્ધબુદ્ધિથી એમ માને કે સામા શખસના કબજામાં જે મીલકત છે, તે મારી છે, અને તેથી કરીને તેને ધમકી આપીને અથવા જોર વાપરીને તે મીલકત લે, તો તે કાંઈ અપહરણ કહેવાય નહી.

વળી જે જોર અથવા ધમકી આપવામાં આવે, તે જે માણસની મીલકત ચોરાઈ હોય તેને આપવામાં આવે અગર બીજાને, પણ તેની સાથે ચોરી થવી જરૂરની છે, જો કોઈ શખસ કોઈ જગોએથી ચોરીને કોઈ વસ્તુ લેઈ જતો હોય અને રસ્તામાં કોઈ પોલીસનો સીપાઈ અથવા કોઈ બીજો શખસ તેને મળે, અને તે તેને રોકે અને પેલો ચોર રોકનારને કાંઈ વ્યથા કરે, તો તેથી કરીને ચોરે કરેલી ચોરી અપહરણનો ગુન્હો થતો નથી, પણ તદન જુદોજ ગુન્હો થાયછે.

ડાકાઈટી

૩૯૧. અગર પાંચ અથવા વધારે શખસો એકઠા મળીને કાંઈ અપહરણ કરે અથવા કરવાની કોસીસ કરે, અથવા જે શખસો એકઠાં મળીને અપહરણ કરતા અથવા કરવાની કોસીસ કરતા હોય તે, તથા જે શખસો હાજર હોય અને તે અપહરણ તથા કોસીસ કરવામાં સાહાય કરતા હોય તે, એ બંને મળીને તેઓની આખી સંખ્યા પાંચ અથવા વધારે થાય, તો એ પ્રમાણે અપહરણ કરનાર કોસીસ કરનાર, અથવા સાહાય કરનાર હરએક શખસે "ડાકાઈટી" કરી એમ સમજવું.

ટીકા.—અપહરણ અથવા ડાકાઈટી કરવામાં જો વ્યથા થાય, તો જુદો ગુન્હો કરવા બાબત તોહોમત મુકવાની જરૂર નથી, કેમકે "ગુન્હો" એ શબ્દની વાખ્યામાં તેનો સમાવેશ થાયછે.

અપહરણની શીક્ષા.

૩૯૨. જે માણસ અપહરણ કરે, તેને દશ વરષની મુદત સુધીની સખત કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર તે અપહરણ ધોરી રસ્તાપર, સુર્યાસ્ત તથા સુર્યોદયની વચ્ચે કરવામાં આવે, તો કેદ ચઉદ વરષ સુધીની થઈ શકે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીનલેઈ શકાયનહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશનકોરટ, પરેસી ડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનોમાજી સટરેટ ઈનસાફ કરે	૧૦ વરસ સુધીની સખત કેદ તથા દંડ.
અગર સુરજ આથમા પછી તથા સુરજ ઉગા પેહેલાં કોઈ ધોરી રસ્તા ઉપર કર્યું હોય તો.	ઉપર પ્રમાણે				૧૪ વરસ સુધીની સખત કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સીદ્ધ કરવાને વાસ્તે ફરીયાદી તરફથી એવો પુરાવો આપવો જોઈએ કે ચોરી અથવા જબરાઈથી કઢાવવાનું તોહોમત મુકી શકાય તેમ છે તથા તેની સાથે જોર વાપરવામાં આવ્યું હતું અથવા ધમકી બતાવવામાં આવી હતી.

જોર બુધિપુરવક વાપરવું જોઈએ. કદાચ અકસ્માતથી વાપર્યું હોય, તેમાં ગુન્હો થઈ શકે નહી. તાતકાલીક મોત આણવાની બીક બતાવી હતી એવું સાબીત કરવું જોઈએ. ભવિષ્યમાં કાંઈ હાની કરવાની ધમકી આપી હોય તો તે કાંઈ બસ નથી.

અપહરણ કરવાની કોશીશ.

૩૯૩. જે માણસ અપહરણ કરવાની કોશીશ કરે તેને સાત વરશની મુદત સુધીની સખત કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ, પરેસીડે નસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરે ટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની સ ખત કેદ તથા દંડ.

અપહરણ કરવામાં બુધીપુરવક વ્યથા કરવી.

૩૯૪. અગર કોઈ શખસ. અપહરણ કરવામાં અથવા અપહરણ કરવાની કોશિશ કરવામાં બુધીપુરવક વ્યથા કરે, તો તે શખસને, તથા બીજો કોઈ શખસ તેની સાથે તે અપહરણ કરવામાં અથવા અપહરણ કરવાની કોશિશ કરવામાં સામિલ હોય તે શખસને, જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ પરેસીડેન સી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટ રેટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્ર પાર અથવા ૧૦ વ રસ સુધી સખત કે દ તથા દંડ.

ટીકા.—૩૯૧મી કલમના ગુન્હાનો ૩૯૪મી કલમમાં સમાસ થાયછે, અને તેથી કરીને જો કોઈ શખ્સે બંને ગુન્હા કરયા હોય અને તે એકજ કાર્યમાં કરયા હોય તો ફક્ત તેને આ કલમ પ્રમાણે શીક્ષા થઈ શકે રાણી વીરૂધ મુલ્કી. ૨ વી. રી. સી. ૧

આ કલમ પ્રમાણે તોહોમત સ્થાપિત થવાને સારૂ એવો પુરાવો જોઇએ કે અપહરણ કર્યું હતુ અથવા અપહરણ કરવાની કોશીશ કરી હતી અને વ્યથા થઈ છે વળી વ્યથા બુદ્ધિપુરવક કરવામાં આવીછે.

ડાકાઈટીની શિક્ષા.

૩૯૫. જે માણસ ડાકાઈટી કરે, તેને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અ. ૧૦ વરસ સુધી સખત કેદ તથા દંડ.

ખુનની સાથે ડાકાઈટી.

૩૯૬. અગર પાંચ અથવા વધારે શખસો સાથે મળીને ડાકાઈટી કરતા હોય તેઓમાંનો કોઈ તે પ્રમાણે ડાકાઈટી કરવામાં ખુન કરે, તો તે શખસોમાંના હરએકને મોતની, અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહીં	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	મોત અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વર સ સુધી કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—ડાકાઈટી થતી હોય તે વખતે સઘળા હાજર હોય અને મદદ કરતા હોય અને ગમે તો ડાકાઈટી કરવામાં સામેલ હોય અગર ના હોય, તે સઘળાઓએ ખુન કરવામાં ભાગ લેવો જોઈએ ડાકાઈટી કરવામાં ખુન થાય તો આ કલમ પ્રમાણે શિક્ષા થઈ શકે.

ખુનની અથવા માહાવ્યથા કરવાની કોસીસની સાથે અપહરણ અથવા ડાકાઈટી.

૩૯૭. અગર અપહરણ અથવા ડાકાઇટી કરતી વખતે, તે ગુન્હેગાર કાંઈ ભયંકર શસ્ત્ર વાપરે, અથવા કોઈ શખસને માહાવ્યથા કરે, અથવા કોઈ શખસનું મોત આણવાની કે તેને માહાવ્યથા કરવાની કોસીસ કરે, તો તે ગુન્હેગારને કેદની, જે શીક્ષા કરવામાં આવશે તે સાત વરસથી ઓછી થશે નહી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ કરતાં ઓછાં નહી હોય એટલાં વરસ સુધી સખત કેદ.

ટીકા.—ભયંકર શસ્ત્ર વાપરે, ગમે તો તેનાથી જખમ કરે કે નહી, અથવા કાંઈ મહાવ્યથા કરે તો સાત વરષથી ઓછી કેદની શિક્ષા થઈ શકે નહી; સાત વરષ કરતાં વધારે હોવી જોઈએ.

કોઈ ભયંકર શસ્ત્ર ધારણ કર્યું હોય તે વખતે અપહરણ અથવા ડાકાઈટી કરવાની કોસીસ.

૩૯૮. અગર અપહરણ કરવાની કોસીસ કરતી વખતે, તે ગુન્હેગારે કાંઈ ભયંકર શસ્ત્ર ધારણ કર્યું હોય, તો તે ગુન્હેગારને કેદની જે શીક્ષા કરવામાં આવશે તે સાત વરસથી ઓછી થશે નહી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ ઇનસાફ કરે.	સાત વરસ કરતાં ઓછી નહી હોય એટલાં વરસ સુધી સખત કેદ.

ડાકાઈટી કરવાની તઈયારી કરવી.

૩૯૯. જે માણસ ડાકાઈટી કરવાની કાંઈ તઈયારી કરે, તેને દસ વરસની મુદત સુધીની શખત કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધી સખત કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આખા ઈંડીયન પીનલ કોડમાં "તઈયારી" કરવી, એ ગુન્હો છે તે ફકત આ કલમ પ્રમાણે, એટલે ડાકાઈટી કરવાની તૈયારી કરવી; અને તેને વાસ્તે શીક્ષા દશ વરષ છે. કરી.

ડાકાઈટી કરવાને અથવા તે મતલબ પાર પાડવાને સાધારણ મતલબ હોય તો બસ છે.

ડાકાઈટીની ટોળીમાં હોવાની સીક્ષા.

૪૦૦. આકટ પસાર થયા પછી કોઈ પણ વખતે, નિત્ય ડાકાઈટી કરવાનાં કારણસર મળેલા શખસોની કોઈ ટોળીમાં જે માણસ હોશે, તેને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસસુધી સખત કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—કોઈ શખસ હમેશાં પ્રમાણીકપણે ધંધો કરીને રહેતો હોય પણ કોઈ વખત એવી ટોળીમાં શામેલ થવાને લલચાય, અને આવી ટોળી કાંઈ અપહરણ કરે તેમાં કાંઈ જુજ ભાગ લે,

તો તે ઉપરથી તે શખસ હમેશાં એવી ટોળીમાં છે એમ સમજવું નહીં, અને આ કલમ પ્રમાણે શિક્ષા થાય નહીં.

ચોરોની ભટકતી ટોળીમાં હોવાની શિક્ષા.

૪૦૧. આ આકટ પસાર થયા પછી કોઈ પણ વખતે, નિત્ય ચોરી અથવા અપહરણ કરવાનાં કારણસર મળેલા શખસોની કોઈ ભટકતી અથવા બીજી ટોળીમાં જે માણસ હોશે, અને તે ટોળી ઠગ અથવા ડાકાઈટીની ટોળી નહી હોશે તો, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીશ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી સખત કેદ તથા દંડ.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સાબીત કરવા એવું બતાવવું જોઈએ કે હમેશાં ડાકાઈટી કરવાની ટોળી ઉભી થઈ હતી, અને એ ટોળીનો હેતુ હમેશાં એવો ગુન્હો કરવાનો હતો.

ડાકાઈટી કરવાનાં કારણસએકઠા થવું.

૪૦૨. આ આકટ પસાર થયા પછી કોઈ પણ વખતે, ડાકાઈટી કરવાનાં કારણસર એકઠા થએલા પાંચ અથવા વધારે શખસોમાંનો જે માણસ હોશે, તેને સાત વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી સખત કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—માજીસ્ટ્રેટ અથવા બીજા અમલદારો જેઓ માજીસ્ટ્રેટની સત્તા ચલાવતા હોય તેઓ સારી વરતણુકને માટે જામીન લેઈ શકે. ક્રી. પ્રો. કોડ. ૧૮૮૨ નો ૧૦ મો આક્ટ કલમ ૧૦.

મિલકતના સાપરાધ ખોટા ઉપયોગ બાબત.

બદદ્યાનતથી મિલકતનો ખોટો ઉપયોગ.

૪૦૩. જે માણસ બદદ્યાનતથી કાંઈ પણ જંગમ મિલકતનો ખોટો ઉપયોગ કરે અથવા તે પોતાને કામે લગાડે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંતો.

(अ) अ ज्ञ ની મીલકત ज्ञ ના કબજામાંથી લે, અને તે લેતી વખતે શુધબુધીથી તે એમ માનતો હોય કે એ મીલકત માહારી છે, તો अ ચોરીનો તકશીરવાર નથી, પણ પોતાની ભુલ માલમ પડયા પછી અગર अ બદદ્યાનતથી તે મિલકત પોતાને કામે લગાડે, તો તેણે આ કલમ મુજબ ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(ब) अ ને ज्ञ ની સાથે દોસ્તી છે, અને તે ज्ञ ના કીતાબખાનામાં ज्ञ નહી હોય એવી વેળાએ જઈને ज्ञ ની સાફ રજામંદી શિવાય તેમાંથી એક ચોપડી લઈ જાય હવે એ ઠેકાણે અગર अ ના મનમાં એમ હોય, કે તે ચોપડી વાંચવાના કારણસર લેવા-

ની મને **क्ष** ની અરથાંત સમજાય એવી રજામંદી છે. તો **अ** એ ચોરી કરી નથી. પણ અગર પાછળથી **अ** પોતાના ફાયદાને સારૂ તે ચોપડી વેચે, તો તેણે આ કલમ મુજબ ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(**क**) **अ** તથા **ब** એ બંને એક ઘોડાના એકઠા માલીક છે, અને **अ** વાપરવાનો ઈરાદો કરીને તે ઘોડાને **ब** ના કબજામાંથી લઈ જાય, તો, એ ઠેકાણે તે ઘોડો વાપરવાનો **अ** નો હક છે માટે, તેણે બદદાનતથી તે ઘોડાનો ખોટો ઉપયોગ કરયો એમ સમજવું નહી પણ અગર **अ** તે ઘોડો વેચે, અને તેની કીમત ઉપજે તે સઘળી પોતાને કામે લગાડે, તો તેણે આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

ખુલાસો ૧ લો—ફકત થોડી વાર સુધીજ ખોટો ઉપયોગ કરયો હોય તોપણ આ કલમના અરથ મુજબનો ખોટો ઉપયોગ છે એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત

(**क्ष**) ની એક સરકારી પ્રામીસરી નોટ ખાલી શેરાવાળી **अ** ને જડે, અને તે નોટ **क्ष** ની છે એમ જાણ્યા છતાં **अ** એક સરાફને ત્યાંથી કાંઈ રૂપીયા કહાડીને તેના અવેજમાં તે નોટ ગીરે મુકે, એવા ઈરાદાથી કે પછી તે છોડાવીને હું **क्ष** ને પાછી આપીશ, તો **अ** એ આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

ખુલાસો ૨ જો—જે મિલકત કોઈ બીજા શખસના કબજામાં ન હોય એવી કાંઈ મિલકત કોઈ શખસને જડે, અને તે મિલકત સાચવવાના અથવા તેના માલીકને પાછી આપવાના કારણસર તે શખસ તે મિલકત લે, તો તે શખસે તે મિલકત બદદાનતથી લીધી અથવા તેનો ખોટો ઉપયોગ કરયો નથી, અને તેણે ગુન્હો કરયો એમ સમજવું નહી; પણ તે મિલકતનો માલીક કોણ છે એ વાતની તેને ખબર હોય, અથવા તે સોધી કાહાડવાનો તેની પાસે ઈલાજ હોય, તે છતાં, અથવા માલીકને સોધી કાહાડીને તેને ખબર આપવાના ઘટતા ઈલાજ વાપરયા પેહેલાં, તથા માલીક આવીને તે મીલકતનો દાવો કરે એટલા સારૂ ઘટતી મુદત સુધી તે મીલકત રાખ્યા પેહેલાં, અગર તે શખસ તે મીલકત પોતાને કામે લગાડે, તો તેણે ઉપર બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

એવી બાબતમાં ઘટતા ઉપાય તે કયા, અથવા ઘટતી મુદત કે કેટલી, એ હકીકતની બાબત છે.

મીલકત જેને જડે તે શખસે તે મીલકતનો ધણી કોણ છે, અથવા તેનો ધણી કોઈ અમુક શખસ છે, એમ જાણવું જોઈએ એવું કાંઈ જરૂર નથી; અગર તે મીલકત કામે લગાડતી વખતે તે મીલકત પોતાની છે એમ તે માનતો ન હોય, અથવા તેનો ખરો માલીક જડી શકતો નથી એમ જે તે સુધબુધીથી માનતો ન હોય તો બસ છે.

દ્રષ્ટાંત.

(**अ**) ધોરી રસ્તાપર પડેલો એક રૂપીયો **अ** જોય. તે કોનો છે તે **अ** ને ખબર નહી હોય, અને **अ** તે રૂપીઓ ઉચકી લે, તો **अ** એ આ કલમમાં બ્યાન કરેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું નહી.

(**ब**) ધોરી રસ્તાપર પડેલો એક કાગળ **अ** ને જડે. તે કાગળમાં એક બેંક નોટ હોય, અને તે કાગળના સીરનામાપરથી તથા તેમાં લખેલી બીનાપરથી તે નોટ કોની છે એ

વાત તેના જાણ્યામાં આવે, અને પછી તે નોટ તે વાપરે, તો તેણે આ કલમ મુજબ ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(क) "આ લાવે તેને નાણું આપજો" એવી તરેહનો अ ને એક ચેક જડે. તે ચેક કોનો ગયો છે એ વાતની તેથી અટકળ થઈ શકે નહી, પણ જે શખસે તે ચેક લખ્યો હોય તે શખસનું નામ તે ચેકમાં લખેલું હોય, અને अ એમ જાણતો હોય કે તે શખસ મને બતાવી શકશે કે ફલાણા ધણીને માટે એ ચેક લખ્યો હતો. તેવુ છતાં તે માલીકને શોધી કાહાડવાની કોસીસ ન કરતાં अ તે ચેક વાપરે, તો તેણે આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

(ड) झ ની પઈશા ભરેલી એક થેલી झ ના હાથમાંથી નીકળી પડતી अ જોય, અને તે झ ને પાછી આપવાના ઇરાદાથી अ ઉચકી લે, પણ પાછળથી તે તેને પોતાને કામે, લગાડે, તો अ એ આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

(इ) अ ને એક પઈસા ભરેલી થેલી જડે, તો તે થેલી કોની છે. એ વાત अ જાણતો નહી હોય; પણ પાછળથી તેને ખબર પડે કે તે झ ની છે. અને તેવું છતાં તે થેલી પોતાને કામે લગાડે, તો अ એ આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

(फ) अ ને એક કીમતી વીંટી જડે તે વીંટી કોની છે એ વાત જાણતો નહી હોય; પણ તેનો માલીક શોધી કાહાડવાની કોસીસ કર્યા સીવાય તુરત अ તે વીંટી વેચે, તો अ એ આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

વગર વારંટ પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણ માજિસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણેના તોહોમતમાં સ્પષ્ટ બતાવવું જોઈએ કે મીલકત કીયા શખ્સની હતી. રાણી વીરૂધ પારબતી ચરણ.

જેવી રીતે ચોરીના ગુન્હામાં બદદાનતથી વસ્તુ લેવાની છે, તેવીજ રીતે મીલકતનો ખોટો ઉપયોગ કરવાના ગુન્હામાં પણ બદદાનત હોવી જોઇએ. ચોરીના ગુન્હામાં બદદાનતથી વસ્તુ ખસેડવાની છે અને ખોટો ઉપયોગકરવાના ગુન્હામાં તે વસ્તુનેબદદાનતથી ખોટા ઉપયોગમાં લેવાની છે.

એક अ શખ્સનું ઘેટું પોતાના ટોળામાંથી જતું રહી ब શખ્સના ટોળામાં મળી જાય. અને જો ब ભુલથી તે ઘેટાને પોતાના ટોળાની સાથે ઘેર લેઈ જાય, તો આવે પ્રસંગે ब એ કાંઈ ગુન્હો કર્યો નથી; પણ જો ब ને એમ માલમ પડે કે એ ઘેટું પોતાનું નથી અને એવું જાણીને તેને પોતાના ઉપયોગ વાસ્તે વેચે અથવા તે ઉપરનું ઉન કાતરી પોતાના કામમાં લે, તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કરયો, એમ સમજવું.

સાપરાધ ખોટો ઉપયોગ કરવાના ગુન્હામાં, વસ્તુનો કબજો પ્રથમથી નીરપરાધીપણા રીતે આવ્યો હોય, પણ પછીથી મન બગડવાથી, તેનો ખોટો ઉપયોગ કરવામાં આવે; જેમકે કોઈ શખ્સના ઘરમાં આગ લાગતી હોય, તે વખતે તે શખ્સનો માલ બચાવવામાં કોઈ શખ્સ મદદ કરે અને તેની આગ્રા શીવાય પોતાને ઘેર લેઈ જાય; અને બીજે દીવસે માલ પોતાને ઘેર લેઈ ગયો નથી એવું કેહે, તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો, કેમકે પ્રથમ તે માલનો કબજો નીરપરાધીપણા રીતે આવ્યો હતો, પણ પછીથી તેનું મન બગડવાથી માલ લીધાની ના કહી.

કોઈ શખસ મરી જાય તે વખતે તેની પાસે જે મીલકત હોય તે મીલકત નો બદદાનતથી ખોટો ઉપયોગ.

૪૦૪. જો કેઈ માણસ બદદાનતથી કાંઈ મીલકતનો ખોટો ઉપયોગ કરે અથવા તેને પોતાને કામે લગાડે, અને તે એમ જાણતો હોય કે ફલાણો શખસ ગુજરી ગયો તે વખતે એ મીલકત તેના કબજામાં હતી, તથા ત્યાર પછી તે કબજામાં લેવાનો કાયદા મુજબ જેનો હક હોય એવા કોઈ શખસના કબજામાં આવી નથી, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર તે ગુન્હો કરનારને તે શખસે તે મુઓ ત્યારે મેહેતા અથવા ચાકર દાખલ રાખેલો હોય, તો તે કેદ સાત વરસ સુધીની થઈ શકે.

દ્રષ્ટાંત.

ज्ञ ના કબજામાં કેટલોએક ઘરનો સામન તથા નાણાં છતાં **ज्ञ** ગુજરી જાય પછી તે નાણુ કબજામાં લેવાનો જેને હક હોય એવા કોઈ શખસના કબજામાં તે આવતાં પેહેલાં **ज्ञ** નો ચાકર **अ** બદદાનતથી તેનો ખોટો ઉપયોગ કરે, તો **अ** એ આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

અગર તે મરનારની નોકરીમાં કોઈ મેહેતો અથવા બીજો શખસ હોય તે ઊપલો ગુનહો કરે તો.	ઊપર પ્રમાણે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને એવું સાબેત થવું જોઈએ કે મરનારના મોત વખતે તે વસ્તુ મરનારના કબજામાં હતી, અને ત્યારકેડે તે શખસે એવુ જાણીને કે તે મીલકત મરનારની છે, તે છતાં તેનો ખોટો ઊપયોગ કરયો છે.

આવો ગુન્હો કોઈ મેહેતાએ અથવા નોકરે કરયો હોય, તો એવો પુરાવો જોઈએ કે તે મેહેતો અથવા નોકર મરનારના મોત વખતે તેની નોકરીમાં હતો.

સાપ્રાધ વિશ્વાસઘાત.

સાપ્રાધ વિશ્વાસ ઘાત.

૪૦૫. જે માણસને કોઈ પણ રીતે કાંઈ મીલકત અથવા મીલકત પરનો અખત્યાર સોંપ્યો હોય, તે માણસ અગર બદદાનતથી તે મીલકતનો ખોટો ઉપયોગ કરે, અથવા તે પોતાને કામે લગાડે, અથવા તે સોંપણ શી રીતે બજાવવી એ વિશે કાયદાએ કાંઈ હુકમ ફરમાવ્યો હોય તે હુકમ તોડીને, અથવા તે સોંપણ બજાવવા વિશે તેણે સાફ અથવા અરથાંત સમજાય એવો કાંઈ કાયદેસર કરાર કર્યો હોય તે કરાર તોડીને, બદદાનતથી તે મિલકત વાપરે અથવા તેનો વગ કરે. અથવા જાણી જોઈને કોઈ બીજા માણસને તેમ કરવા દે, તે માણસે "સાપરાધ વિશ્વાઘાત" કર્યો એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) એક મરનાર શખસના વિલમાં अ ને વકીલ ઠરાવેલો છે તે અગર તે મરનારની મીલકતની વેંહેચણુ તે વિલ પ્રમાણે કરવાનો કાયદાનો હુકમ બદદ્યાનતથી નહી માનીને તે મિલકત પોતાને કામે લગાડે, તો अ એ સાપરાધ વિશ્વાસઘાત કરયો એમ સમજવુ.

(ब) अ એક વનીારવાળો છે. અને ब કેથાં ગામ જાય છે, તે પોતાનો સામાન अ ને સોંપે, એવો કરાર કરીને કે એ સામાન રાખવા માટે હું તમને આટલું વખારનું ભાડુ આપુ, ત્યારે તમારે એ સામાન મને પાછો આપવો. अ બદદ્યાનતથી તે માલ વેચી નાંખે, તો अ એ સાપ્રાધ વિશ્વાસઘાત કર્યો એમ સમજવું.

(क) अ કલકત્તામાં રહીને झ દીલીમાં રહેછે, તેના આડતીયા દાખલ કામ કરે છે, અને अ તથા झ ની વચ્ચે સાફ કે અરથાંત સમજાય એવો એક એ રીતનો કરાર થયેલો છે કે झ જેટલું નાણું મોકલે તેટલું સઘળુ अ એ झ ના હુકમ મુજબ વાપરવું, પછી झ એક લાખ રૂપૈયા अ ને મોકલે, અને એમ લખી મોકલે કે अ એ તે રૂપીયાની કંપનીની નોટો લેવી अ બદદ્યાનતથી તે હુકમ નહી માને, અને તે રૂપીયા પોતાના ધંધામાં વાપરે, તો अ એ સાપ્રાધ વીશ્વાસઘાત કર્યો એમ સમજવું.

(ड) પણ ઉપલાં દ્રષ્ટાંતમાં અગર એમ બને કે, બદદ્યાનતથી નહી,.પણ બંગાળાની બેંકના શેર રાખવામાં झ ને વધારે ગુણ થશે. એવું માનીને, શુદ્ધબુદ્ધીથી કંપનીની નોટો નહી ખરીદ કરતાં झ ને માટે તે બંગાળાની બેંકના શેર अ ખરીદ કરે, તો એ ઠેકાણે, અગર झ ને હાની થાય, અને તે હાનીને માટે अ ની ઉપર દીવાનીમાં ફરીયાદી કરવાનો તેનો હક હોય, તોપણ अ એ બદદ્યાનતથી કામ કર્યું નથી માટે, તેણે સાપ્રાધ વીશ્વાસઘાત કર્યો નથી એમ સમજવું.

(इ) अ એક મેહેસુલી અમલદાર છે. તેને સરકારી નાણું સોંપેલુંછે, અને જે નાણું તેના હવાલામાં હોય તે તેણે ફલાણી તીજોરીમાં ભરવું એવો તેને કાયદાનો હુકમ છે અથવા એમ કરવાને તે સરકારની સાથેના સાફ અથવા અરથાંત સમજાય એવી રીતે કરેલા કોઈ કરારથી બંધાએલો છે. એમ છતાં अ બદદ્યાનતથી તે નાણું વાપરે, તો તેણે સાપ્રાધ વીશ્વાસઘાત કર્યો એમ સમજવું.

(फ) अ એક ભારવાહક છે. તેને ખુસ્કી કે તરીને રસ્તે લેઈ જવાને કાંઈ મિલકત झ એ સોંપી છે તે મિલકતનો તે બદદ્યાનતથી ખોટો ઉપયોગ કરે, તો તેણે સાપ્રાધ વીશ્વાસઘાત કર્યો એમ સમજવું.

ટીકા.—કોઈ શખસને કાંઈ કાયદેસર અખત્યારથી, અથવા ખાનગી કરારથી અથવા રજામંદીથી કાંઈ વસ્તુ સોંપી હોય અને પછીથી તેનો અપ્રમાણીકપણાથી ખોટો ઉપયોગ કરે, તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો સમજવો.

જે માણસો મેહેતા, ગુમાસ્તા, અગર નોકરો હોય અને જેમના ભરોંસાને લીધે તેમના શેઠે કાંઈ વસ્તુ સોંપી હોય અને તેનો ખોટો ઉપયોગ કરે, તો તેવા મેહેતા, ગુમાસ્તા, અગર નોકરો આ કલમ પ્રમાણે શીક્ષાને પાત્ર થાય છે.

આ કલમમાં કાંઈ અખત્યાર સોંપ્યો હોય એવા શબ્દો છે, તેનો અરથ એવો સમજવો કે જે ઠેકાણે કોઈ વસ્તુ હાથે કરી આપી શકાય તેવી ના હોય, જેમકે કોઈ વખાર હોય, તો તેની કુંચી સોંપી હોય, તો તેનો અખત્યાર સોંપ્યો છે એમ ગણી શકાય.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને બદદાનતથી કાંઈ વસ્તુનો ખોટો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. જે વસ્તુ સોંપેલી હોય તેને ગફલતથી અથવા ગેરવરતણુકથી ખોવા તે દીવાની રીતે જોખમદાર ગણાય પણ ફોજદારી રીતે ગુન્હો થઈ શકે નહી. તેવો ગુન્હો થવાને કોઈ શખસને ગેરવ્યાજબીસર નુકશાન થવું જોઈએ અને બીજાને ગેરવ્યાજબી ફાયદો થવો જોઇએ—મેકફરશન.

સાપ્રાધ વીશ્વાસઘાતની શિક્ષા.

૪૦૬. જે માણસ સાપ્રાધ વીશ્વાસઘાત કરે, તેને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશનકોરટ,પરેસીડેનસીમાજી.અથવા૧ લાઅથવા ૨જાવરગનો મા.ઇનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંની ગમે તે કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—સાપરાધ વીશ્વાસઘાતના ગુન્હામાં મુખ્ય બે હકીકતો હોવી જોઈએ.

૧ પ્રથમ વસ્તુ વિશ્વાસમાં મુકેલી હોવી જોઈએ; અને બીજુ તે વિશ્વાસવાળી વસ્તુ બદદાનતથી ખોટી રીતે વાપરવી જોઇએ.

આ બેમાંથી એક હકીકતની પણ જો ગેરહાજરી હોય તો આ કલમનો ગુન્હો થતો નથી.

સાપરાધ વિશ્વાસઘાત કરવાનું જે શખસ ઉપર તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય તે શખસ પોતાના બચાવમાં પોતાનો શુદ્ધબુદ્ધીનો હક બતાવી શકે. કોઈ ગીરો રખનારા શખસ ગીરો કર્યું છે એવી ના પાડે, તો ગીરો ખતની બાબતમાં તેણે સાપરાધ વિશ્વાસઘાત કર્યો એવો તેને ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય નહી. રાણી વીરૂધ નાહર. ૨. મુ. હા. કો. ૧૩૩.

ભારવાહક વગેરે એ સાપરાધવિશ્વસઘાત કરવો.

૪૦૭. કોઈ શખસને ભારવાહક દાખલ, અથવા ડંકાવાળા કે વખારવાળા દાખલ કાંઈ મીલકત સોંપી હોય, અને તે શખસ તે મીલકત બાબત સાપરાધ વિશ્વાસઘાત કરે, તો તે શખસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાયનહી	માંડીવાળી શકાયનહી	શેશન કોરટ, પરેસીડનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગ નોમા. ઇનસાફકરે	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કોઈ મેહેતા અથવા ચાકરે સાપ્રાધ વિશ્વાસ ઘાત કરવો.

૪૦૮. કોઈ માણસ મેહેતો અથવા ચાકર હોય, અથવા કોઈને મેહેતા કે ચાકર દાખલ રાખ્યો હોય, અને તે દરજ્જાથી તેને કાંઈ મીલકત અથવા કાંઈ મીલકત ઉપર અખત્યાર કોઈ પણ રીતે સોંપ્યો હોય તે માણસ તે મીલકત બાબત સાપ્રાધ વિશ્વાસઘાત કરે, તો તેને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેસનકોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અ. ૧ લા ૨ જા વરગનો મા. ઇનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને નીચે પ્રમાણે પુરાવો જોઈએ;

જે માલનો વિશ્વાસઘાત કરવામાં આવ્યો હોય તે માલ તેણે લીધો છે; લેનાર શખસ મેહેતો અથવા નોકર છે.

કોઈ સરકારી નોકરે અથવા સરાફે વેપારીએ, કે આડતીયાએ સાપરાધ વીશ્વાસઘાત કરવો.

૪૦૯. કોઈ માણસને તેના દરજ્જાથી સરકારી નોકર દાખલ, અથવા તેના ધંધાસર, તેને સરાફ, વેપારી, કોઠીદાર, દલાલ, વકીલ કે આડતીઆ દાખલ. કાંઈ મીલકત અથવા કાંઈ મીલકત ઉપર અખત્યાર કોઈ પણ રીતે સોંપ્યો હોય, તે માણસ તે મીલકત બાબત સાપરાધ વીશ્વાસઘાત કરે, તો તેને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાંસુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસસુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો થવાને સરકારી નોકરને જે મીલકત સોંપેલી હોય તે મીલકત સરકારી નોકર તરીકે લેવાને તેને અધીકાર હતો, એવી હોવી જોઈએ-

કોઈ ગામડાના અમલદાર જેમને મેહેસુલ ઉઘરાવવાની ફરજ બજાવવાને વાસ્તે ફકત પઈસા લેવાનો અધીકાર હોય, તે અમલદાર ખેડુતોની સાથે માંહો માંહી બ્યવસ્થા કરીને પઈસાને બદલે દાણા લે, તો તેઓ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થતા નથી.

કોઈ આડતીયો પોતાના શેઠનો માલ વેચે, અને પોતાની તરફથી પઈશા વસુલ કરે, અને તે પઈશાનો બદઘાનતથી ખોટો ઉપયોગ કરે, તો તેને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવાય.

ચોરીની મિલકત લેવા બાબત.

ચોરીની મિલકત.

૪૧૦. જે મિલકતનો કબજો ચોરીથી, અથવા જબરાઈના કહડાવવાથી અથવા અપહરણથી, એકની પાસેથી બીજાની પાસે ગયો હોય તે મીલકત, તથા જે મિલકતનો સાપ્રાધ ખોટો ઉપયોગ થયો હોય, અથવા જે બાબત સાપ્રાધ વીશ્વાસઘાત થયો હોય, તે મીલકતનું નામ "ચોરીની મીલકત" પાડ્યું છે; પછી બ્રીટીસ ઈંડીયાની માંહે અથવા બાહાર તે કબજો એકની પાસેથી બીજાની પાસે ગયો હોય અથવા તે સાપ્રાધ ખોટો ઉપયોગ અથવા વિશ્વાસઘાત થયો હોય તોપણ; અગર તે મિલકત જે શખસનો તે કબજામાં લેવાનો કાયદા મુજબ હક હોય તેવા કોઈ શખસના કબજામાં પાછળથી આવે તો પછી તે ચોરીની મિલકત સમજવી નહી.

ટીકા.—આ કલમમાં પ્રથમ તે મીલકતનો સાપરાધ ખોટો ઉપયોગ અથવા વિશ્વાસઘાત વીગેરે બ્રીટીશ ઈંડીયામાં થયો હોય અગર તેની બાહાર થયો હોય, એવા શબ્દો ન હોતા, પણ સને ૧૮૮૨નો આક્ટ ૮મો, પીનલકોડ સુધારવા બાબતનો, તેથી વધારવામાં આવ્યા છે, માટે હવે તેવો ખોટો ઉપયોગ અથવા વિશ્વાસઘાત વીગેરે બ્રીટીસ ઈંડીયામાં થયો હોય અગર તેની બાહાર થયો હોય, તોપણ તે ચોરાયેલી મીલકત કેહેવાય.

પછીથી કોઈ ચોરેલી મીલકત તેના ખરા માલેકના હાથમાં આવે ત્યારે તે મીલકત ચોરાયેલી છે એમ કહી શકાય નહીં.

ચોરીની મીલકત બદઘાનતથી લેવી.

૪૧૧. કોઈ માણસ બદઘાનતથી કાંઈ ચોરીની મિલકત લે અથવા રાખે, અને તે ચોરીની મિલકત છે એમ તે જાણતો હોય, અથવા એમ માનવા

નું તેને કારણ હોય, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગરવારંટે પોલીસ પ કડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લે ઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેન સી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઇનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની એમાં ના ગમે તે પ્રકાર કેદ અથવાદંડ.અથવાબંને.

ટીકા.—પ્રથમથીજ તે મીલકત ચોરાયેલી હતી એટલુંજ હોવું જોઇએ, એમ નહી પણ જે વખતે તે વસ્તુ મળી તે વખતે પણ તે ચોરાયેલી હતી.

જે માલ લેવામાં આવે, તે માલ ચોરાયેલા માલના જેવોજ જોઈએ, એટલે કે તેજ જાતનો અથવા તેનોતેજ હોવો જોઈએ, જેમકે કોઈ શખસ બીજા શખસના ઘરમાંથી દશ દશ રૂપીયાના નોટના કકડા ચોરી લાવ્યો. હવે તેણે તે દશ દશના કકડાને બદલે તેના પાંચ પાંચ રૂપીયાના કકડા ચાર લીધા, અને પછીથી બીજાને આપ્યા ત્યારે લેનાર શખસે ચોરેલી મિલકત રાખી છે. એમ કહી શકાય નહીં. તેનો તેજ માલ અથવા તેની તેજ વસ્તુ હોવી જોઈએ. જો રાખનાર શખસે પેલા દશ દશના કકડા રાખ્યા હોયતો તેણે ચોરેલી મીલકત રાખી એમ ગણી શકાત.

વળી આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો થવાને મીલકત અથવા માલ મળવો જોઇએ. મળનાર શખસના કબજામાં હોયતો તેને મળેલો છે એમ સમજાવું.

પાછળથી કબુલાત આપેલી હોય, અથવા તેને લગતું કાંઈ કૃત્ય કરયું હોયતો તેથી પણ માલ અથવા વસ્તુ લીધા બરોબર છે- જેમ કે કોઈ એક ચોર કાંઈ વસ્તુ ચોરીને તોહોમતદારની સ્ત્રી પાસે લઈ ગયો, અને તેણે તેના ધણીની ગેર હાજરીમાં અથવા તેની માહીતી શીવાય તે ચોરેલી વસ્તુ રાખી, અને જે તેની પાસે થોડા પઈશા હશે, તે આપ્યા. પછીથી તે ચોર તોહોમતદારને રસ્તામાં મળ્યો,ત્યારે તેને ખબર પડી કે, માલ તે આપી આવ્યો છે તે માલ ચોરાયેલો છે અને તેવું જાણીને તેની સ્ત્રીએ આપતાં બાકી રહેલી રકમ આપી, તો તેમાં એમ ઠરાવ્યું કે તોહોમતદારે પોતાની સ્ત્રીના કૃત્યને કબુલ કરયું અને પોતાનું પણ સાપરાધ જ્ઞાન હતું. રાણી વીરૂધ વુડવર્ડ.

વળી તે ચોરાએલી મીલકત તેના હકદાર ધણીના કબજામાં આવે, તો પછી તે ચોરાયેલી મીલકત કેહેવાય નહી; જેમકે કોઈ વસ્તુના માલેકને તે વસ્તુ કોઈ ચોરના ગજવામાં માલમ પડે, અને પછીથી તે માલેક પોતાના કબજામાં તે વસ્તુ લે, પણ પછીથી તેને પકડાવવાના સબબથી તે વસ્તુ તેને પાછી આપે અને તેને કેહે કે એને વેચજે. આ વસ્તુ પ્રથમ તેના ખરા માલેકના કબજામાં હતી તે ચોરેલી મીલકત કેહેવાય નહી અને જે શખસ રાખે તેણે ચોરીની મીલકત રાખી .એમ ગણી શકાય નહી.

ચોરેલી મીલકત રાખવાનું કોઈ શખસ ઉપર તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય તો ફરીઆદી તરફથી નીચે પ્રમાણે પુરાવો જોઈએ.

૧ મિલકત "ચોરીની મીલકત" છે, એટલે કલમ ૪૧૦ માં બતાવ્યા પ્રમાણે, ચાહેતો બ્રીટીશ ઈંડીયામાં કે બાહાર થયું હોય વીગેરે.

ગુન્હેગારે તે મીલકત લીધી હતી અથવા રાખી હતી;

૩ ગુન્હેગારનું કપટી મન અથવા જ્ઞાન.

ડાકાઈટી કરતાં ચોરેલી મિલકત બદદાનતથી લેવી.

૪૧૨. કોઈ માણસ બદદાનતથી કાંઈ ચોરીની મિલકત લે અથવા રાખે, અને તે મિલકતનો કબજો ડાકાઈટી કરવાથી એકની પાસેથી બીજાની પાસે આવેલો છે એમ તે જાણતો હોય અથવા એમ માનવાનું તેને કારણ હોય, અથવા જે શખસ ડાકાઇટોની ટોળીમાં છે અથવા તેઓની ટોળીમાં હતો એવું જાણીને અથવા એમ માનવાનું કારણ છતાં એવા કોઈ શખસ પાસેથી કોઈ માણસ બદદા-

નતથી કાંઈ મિલકત લે, અને તે મિલકત ચોરેલી છે એમ તે જાણતો હોય અથવા એમ માનવાનું તેને કારણ હોય, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધીની સખત કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—ડાકાઈટ શીવાયના બીજા ગુન્હેગારોને આ કલમ લાગુ પડે છે.

નિત્ય ચોરીની મીલકતનો ધંધો કરવો.

૪૧૩. જે મીલકત ચોરીની મીલકત છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનું પોતાને કારણ છતાં, જે માણસ નિત્ય તેવી મીલકત લે અથવા તેનો ધંધો કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની, એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આવા ગુન્હાનો બીજી વખત ગુન્હેગાર ઠરેતો ઉપર બતાવેલી શીક્ષા ઉપરાંત ફટકા મારવાની શીક્ષા થઈ શકે.

જે માણસ કોઈ ચોરેલી મિલકત સાધારણ રીતે લેતો હોય અથવા તેનો ધંધો કરતો હોય તેને આ કલમ પ્રમાણે શીક્ષા થઈ શકે છે.

ચોરીની મીલકત સંતાડવામાં મદદ કરવી.

૪૧૪. કાંઈ મીલકત ચોરીની મીલકત છે એમ જાણીને અથવા એમ માનવાનું પોતાને કારણ છતાં, તે મીલકત સંતાડવામાં, અથવા તેનો વગ કરવામાં કે તે ખસેડવામાં જે માણસ બુધીપુરવક મદદ કરે, તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશનકોરટ,પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ઠગાઈ બાબત.

ઠગાઈ.

૪૧૫. જે માણસ, કોઈ શખસ સાથે ફરેબ કરીને, દગલબાજીથી અથવા બદદાનતથી એવું કરે કે જેની સાથે ફરેબ કર્યો હોય તે શખસ કોઈ શખસને કાંઈ મિલકત આપે, અથવા કોઈ શખસની પાસે કાંઈ મિલકત રેહેવા દેવાની રજામંદી આપે, અથવા અગર ફરેબ નહી કર્યો હોય તો જે વસ્તુ તે શખસ કરે નહી અથવા કરવામાં કસુર કરે નહી એવી કાંઈ વસ્તુ તે ફરેબ દીધેલા શખસને કરવાને અથવા તે કરવામાં કસુર કરવાને ઈરાદાથી

લલચાવે, અને તે કામ અથવા કસુર એવી હોય કે તેથી તે શખસને શરીર, મન, આબરૂ, કે મિલકત તરફની કાંઈ નુકશાની કે હાની થાય, અથવા થશે એવો સંભવ હોય, તો તે માણસે "ઠગાઈ" કરી એમ સમજવું.

ખુલાસો—કાંઈ હકીકતને બદદાનતથી છુપાવવી, તે પણ આ કલમના અરથ પ્રમાણેનો ફરેબ છે એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) હું સીવીલ સરવીસમાં છું એવો ખોટો ઢોંગ કરીને, **अ** ઈરાદાથી **झ** ને ફરેબ દે, અને એ પ્રમાણે બદદાનતથી એમ કરે કે **झ** તેને કાંઈ માલ ઉધાર લેઈ જવા દે, અને **अ** તે માલનાં નાણાં આપવાનો ઈરાદો રાખતો નહી હોય, તો **अ** એ ઠગાઈ કરી એમ સમજવું.

(ग) **अ** કોઈ વસ્તુપર એક ખોટી નીશાની કરીને ઈરાદાથી **झ** ને ફરેબ દે, અને તેના મનમાં એવો ભરૂસો ઉત્પન કરે કે એ વસ્તુ ફલાણા નામીચા કારીગરે બનાવેલી છે, અને એમ કરીને તે વસ્તુ ખરીદ કરીને તેની કીંમત આપવાને **झ** ને બદદાનતથી લલચાવે, તો **अ** એ ઠગાઈ કરી એમ સમજવું.

(क) **अ** કાંઈ માલનો ખોટો નમુનો બતલાવીને ઇરાદાથી **झ** ને ફરેબ દે, અને તેના મનમાં એવો ભરૂસો ઉત્પન કરે કે તે માલ નમુના જેવોજ છે, અને એમ કરીને તે માલ ખરીદ કરીને તેની કીમત આપવાને **झ** ને બદદાનતથી લલચાવે, તો **अ** એ ઠગાઈ કરી એમ સમજવું.

(ड) **अ** એ કાંઈ માલ ખરીદ કર્યો છે તેની કીમત આપવાને બદલે, **अ** એક પેહેડીપર હુંડી લખી આપે, અને તે પેહેડીમાં **अ** નું કાંઈ નાણું હોય નહી, અને તેથી **अ** ને ઉમેદ હોય કે હું જે હુંડી આપુ છું તે શિકારવાની નથી, તેમ છતાં તે હુંડી આપીને **अ** ઇરાદાથી **झ** ને ફરેબ દે, અને એમ કરીને તે માલ આપવાને **झ** ને બદધાનતથી લલચાવે; અને તેને નાણુ આપવાનો પોતાને ઇરાદો હોય નહી; તો **अ** એ ઠગાઈ કરી અમ સમજવું.

(इ) કાંઈ વસ્તુ હીરા નથી એમ **अ** જાણતો હોય, તે વસ્તુ હીરા છે એમ કહીને **अ** તે ગીરો મુકે, અને ઈરાદાથી **झ** ને ફરેબ દે, અને એમ કરીને તે ઉપર રૂપીયા ધીરવાને **झ** ને બદદાતનથી લલચાવે, તો **अ** એ ઠગાઈ કરી એમ સમજવું.

(फ) **अ** ઈરાદાથી **झ** ને ફરેબ દઈને તેના મનમાં એવો ભરૂસો ઉત્પન કરે કે હું **अ** ને જે રૂપીયા ધીરીશ તે અમને પાછા આપશે, અને એમ કરીને રૂપીયા ધીરવાને **झ** ને બદદાનતથી **अ** લલચાવે, અને તે રૂપીયા પાછા આપવાનો પોતાનો ઈરાદો નહી હોય, તો **अ** એ ઠગાઈ કરી એમ સમજવું.

(ग) **अ** ઈરાદાથી ફરેબ દઈને **झ** ના મનમાં એવો ભરૂશો ઉત્પન કરે કે **अ** મને આટલા ગળીના છોડવા આપવાનો ઈરાદો રાખે છે, અને **अ** નો કાંઈ આપવાનો ઈરાદો નહી હોય અને એમ કરીને તે આપવાના ભરોસા ઉપર કાંઈ નાણુ આગળથી આપવાને **झ** ને બદદાનતથી લલચાવે, તો **अ** એ ઠગાઈ કરી એમ સમજવુ પણ અગર તે રૂપીયા લેતી

વખતે **अ** નો ઈરાદો તે છોડવા આપવાનો હોય, અને પછી પોતાનો કરાર તોડીને તે છોડવા નહી આપે, તો તેણે ઠગાઈ કરી એમ સમજવુ નહી; પણ તેની ઉપર કરાર તોડવાની દિવાનીમાં ફકત ફરિયાદી ચાલી શકશે.

(ह) **अ** એ **इ** ની સાથે કાંઇ કરાર કરયો છે તે કરારમાંનો જેટલો ભાગ **अ** એ બજાવવા નો છે તેટલો **अ** બજાવી ચુકયો એ પ્રમાણે **अ** ફરેબ દેઈને **इ** ના મનમાં ભરોસો ઉત્પ ન કરે, અને એમ કરીને પઈસા આપવાને **इ** ને બદદાનતથી લલચાવે, તો **अ** એ ઠ-ગાઈ કરી એમ સમજવુ.

(आठ) **अ** એક સ્થાવર મીલકત **ब** ને વેચીને તેના નામનું ખત કરી આપે, પછી તે મીલકત વેચી માટે હવે માહારો તે પર કાંઈ હક રહયો નથી એમ જાણ્યા છતાં આગળ થએલા વેચાણ તથા ખતની **इ** ને ખબર નહી આપતાં તે મીલકત **अ** **इ** ને વેચાતી અથવા ગિરો આપે, અને **इ** ની પાસેથી તેની કીમતના કે ગિરો બાબતનાં નાંણાં લે તો **अ** એ ઠગાઈ કરી એમ સમજવુ.

વેશ લેઈને ઠગાઈ કરવી. ૪૧૬. પોતે કોઈ બીજો શખસ હોવાનો ઢોંગ કરીને, અથવા જાણી બુઝીને એક શખસને ઠેકાણે બીજો શખસ મુકીને, અથવા પોતે અથવા કોઈ બીજો શખસ ખરેખર જે હોય તેથી જુદોજ શખસ છે એવું બતાવીને, અગર કોઈ માણસ ઠગાઈ કરે, તો તેણે "વેશ લેઈને ઠગાઈ કરી" એમ સમજવું.

ખુલાસો—જે શખસનો વેષ લીધો હોય તે શખસ ખરેખર કોઈ હોય અથવા નહી હોય, તોપણ એ ગુન્હો થયો એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) **अ** નામનો ફલાણો માતબર સરાફ છું એમ કોઈ **अ** ઢોંગ કરીને ઠગાઈ કરે, તો **अ** એ વેસ લેઈને ઠગાઈ કરી એમ સમજવું.

(ब) હું **ब** છું એમ ઢોંગ કરીને **अ** ઠગાઈ કરે અને **ब** તો મરી ગએલો શખસ હોય, તો **अ** એ વેશ લેઈને ઠગાઈ કરી એમ સમજવું.

ઠગાઈની શિક્ષા. ૪૧૭. જે માણસ ઠગાઈ કરે, તેને એક વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની અથવા બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

ટીકા.—કોઈ શખસ એમ કહે કે હું પોલીસ અમલદાર છું અને ગામડાના લોકો પાસેથી પઈશા કઢાવે તો તેણે ઠગાઈ અને સરકારી નોકરનો વેશ લીધાનો ગુન્હો કર્યો કેહેવાય. રાણી વીરૂધ સોદાનંદદાસ.૨ વી. રી. ક્રી. ૨૯

નીચા વરગની ટીકટ લઈ ઉપલા વરગની ગાડીમાં બેસેતો તેની ઉપર ઠગાઈનો ગુન્હો આવતો નથી, પણ તે રેલવે આકટ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે. રાણી વીરૂધ ડાહ્યાભાઈ પ્રજારામ. ૧ મુ. હા. રી. ૧૪૦

કોઈ શખસે કોઈ હોડી વાળાને પઈશા આપવા કરી નદીની સામેપાર લઈ જવા ઉશકેર્યો અને પછીથી પઈશા આપવાની ના પાડી, તો તેને ઠગાઈનો ગુન્હો કરવાનો ગુન્હેગાર ઠરાવ્યો. (ક. ૪૧૭ પ્રમાણે.) ૨ં નો. વે. પ્રો. ૪૩૧.

કોઈ શખસે એમ કહ્યું કે એક છોકરી બ્રાહ્મણી છે અને તેમ કહી કોઈ પાસેથી પઈશા લેઈ તેને પરણાવે અને પછીથી તે બ્રાહ્મણી ના ઠરે, તો તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કર્યો કેહેવાય. રાણી વીરૂધ પદદો મોની બોઈસ્તોબી. ૫ વી. રી. ક્રી. ૯૮.

કોઈ ચોકીદાર કોઈ શખ્સને ફરેબ દઈ અથવા તેને ઈજા કરવાની ધાસ્તી આપી અથવા કપટથી તે શખ્સ પાસેથી કાંઈ નાણાં કઢાવે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ઠગાઈનો અને ક. ૩૮૩ અને ક. ૩૮૪ પ્રમાણે જબરાઈથી કઢાવવાનો ગુન્હો કર્યો કેહેવાય. પણ સરકારી નોકર તરીકે જે નાણાં તેને સોંપ્યાં હોય તેનો સાપરાધ ખોટો ઉપયોગ કરવાનું તોહોમત તેના ઉપર મુકી શકાય નહી રાણી વીરૂધ રામનારાયણ ચોકીદાર. ૩ વી. રી. ક્રી. ૩૨.

કોઈ શખ્સ બીજા પાસેથી એક દીવસ પઈશા લે, અને બીજે દીવસે તે આપ્યા વિના નાશી જાય, તો ફક્ત પઈશા લેવાથી કાંઈ ઠગાઈનો ગુન્હો થતો નથી. પણ પઈશા લેતી વખતે ફરેબ કરવાનો અને ઠગવાનો ઈરાદો હોવો જોઈએ, અને પાછળથી તેને લગતુ જે કારચ કરે અથવા જે વરતણુકથી વરતે, તે ઉપરથી તેનો પ્રથમ ફરેબ કરવાનો ઈરાદો હતો, તેનો અનુમાન થઈ શકે. રાણી વીરૂધ હીરામણ હલવાઈ. ૫. વી. રી. ક્રી. ૫.

કોઈ શખ્સ બીજા શખ્સને એમ કહે કે તારા બાપનું દેવું છે તે તું આપ. અગર તેનો અમુક પરીણામ થશે, એવી બીક દેખાડવી, એ ઠગાઈ કેહેવાય નહી; પણ જે પરીણામ થવાનો સંભવ હોય, તે બરોબર શકતાઈથી બતાવ્યું હોય તો તે ઠગાઈ છે; પણ એમ કેહેવામાં જો તોહોમતદારનો ખરાબ ઈરાદો હોય નહીં, તો તે ઠગાઈ કેહેવાય નહી. રાણી વીરૂધ રાજકુમાર બેનરજી વી. રી. ૨૫. ક્રી. ૨૫.

કોઈ તોહોમતદાર ટીકટ લીધા વીના ગુપ્ત રીતે કોઈ પ્રદર્શનના મકાનમાં ગયો અને ત્યાં તેને પકડ્યો, તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે આવી રીતે પ્રવેશ કરવાથી કલમ ૪૧૭ પ્રમાણે ઠગાઇનો ગુન્હો થઈ શકે નહી, તેમજ કલમ ૪૪૧ માં જે ઈરાદા બતાવ્યા છે તેમાંનો કોઈ પણ ઈરાદા શીવાય આવો પ્રવેશ કર્યો હોય તો તે સાપ્રાધ પ્રવેશનો ગુન્હો પણ કેહેવાય નહી. રાણી વિરૂદ્ધ મેહેરવાનજી બેજનજી. ૬ મું. હા. કો. રી. ક્રી. ૬.

એક શખ્સ પાસેથી કેટલાક તોહોમતદારો પોતાને ત્યાં મુકેલું ઝવેરાત તેઓને પાછું આપે એવા હેતુથી લીધેલી રકમની એક સરકારી પ્રોમીસરી નોટ લીધી, પણ પ્રોમીસરી નોટ લેઈ તે ઝવેરાત પાછું આપવાનો તેમનો ઈરાદો નહોતો, અને તેથી કરીને પછીથી, તે શખ્સનું બીજું દેવું હતું તેને પેટે તે ઝવેરાત રાખ્યું તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તેઓએ ઠગાઈનો ગુન્હો કર્યો. રાણી વિરૂદ્ધ શ્રોદરસનદાસ. ૩ નો. વે. પ્રો. ૧૭.

પોતાને ઘેર લગ્ન હોય નહી એવું જાણ્યા છતાં કોઈ શખ્સ બીજાને ત્યાંથી કાંઈ માલ ભાડે લઈ જાય. થોડું ભાડું આપે અને બાકીનું ભાડું પછી આપવાને તેમજ તે માલ પાછો આપવાને એક ચીઠી લખી આપે. પછીથી તે મિલકત તેજ શખ્સ ઉપરના હુકમનામામાં જપ્તી કરાવવાને તેનો ઈરાદો હતો એમ માલમ પડયું. તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તેણે ઠગાઈનો ગુન્હો કર્યો. રાણી વિરૂદ્ધ કાદરબક્ષ. ૩ નો. વે. પ્રો. ૧૬.

જે કામ કરવાનો કરાર કર્યો હોય તે કરાર કરતી વખતેજ કરાર પુરો નહી કરવાનો તોહોમતદારનો ઈરાદો હતો એવું સાબીત કરવામાં આવે તો તે ઠગાઈ છે. રાણી વિરૂદ્ધ હરગોવીંદદાસ ૯ મું. હા. કો. રી. ૪૪૮.

કોઈ એક મજુરે કરેલી મજુરીનાં નાણાં તેના શેઠ પાસે માગ્યાં, તેના શેઠે પુછ્યું કે તે કામ તેં પુરૂ કર્યું, તે મજુરે કહ્યુ કે મેંતો વધારે કર્યું છે. આ કામ પુરૂ કર્યું નથી એવું શેઠ જાણતો હતો, અને મજુરને ફસાવવાને તેણે કરેલાં પુરેપુરાં નાણાં આપ્યાં. તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે, શેઠ જાણતો હતો અને તેથી કરીને તે મજુરનું એવું અસત્ય ભાષણ નહોતુ કે જેથી કરીને તે શેઠ પઈસા આપવાને ઉશકેરાય. માટે મજુરે કાંઈ ઠગાઈનો ગુન્હો કર્યો કેહેવાય નહી. ૧૧ વી. રી. ૫૧,

જેનો લાભ જાળવવાની જે શખસની ફરજ હો

૪૧૮. કોઈ શખ્સ ઠગાઈ કરે, અને તે એમ જાણતો હોય કે જે પ્રકરણમાં હું ઠગાઈ કરૂ છું તે પ્રકરણમાં ફલાણા શખસનો લાભ જાળવવાની કાયદા પ્રમાણે અથવા કાંઈ કાયદેસર કરાર પ્રમાણે મારી ફરજ છે તે શખસને

ય તેને ગેરવ્યાજબી હાની થશેએવું જાણીને તે શખસેઠગાઈકરવી. — એ ઠગાઈથી ગેરવ્યાજબી હાની માહારાથી થાય એવો સંભવ છે, તો તે શખસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીનલેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશનકોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનોમાજીસટરેટ ઈનસાફ કરે	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—કોઈ વાલી, ટ્રસ્ટી, સોલીસીટર, આડત્યો, અથવા કોઈ હીંદુ કુટુંબનો મેનેજર હોય તે ઠગાઈ કરે તેને પણ આ કલમ લાગુ પડે છે.

વેશ લેઈને ઠગાઈ કરવાની શિક્ષા. — ૪૧૯. જે માણસ વેશ લેઇને ઠગાઈ કરે, તેને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડઅથવા બંને.

ઠગાઈ કરીને બદદાનતથી કાંઈ મીલકત અપાવવી. — ૪૨૦. કોઈ માણસ ઠગાઈ કરે, અને તેથી કરીને બદદાનતથી એમ કરે કે તે ફરેબ દીધેલો શખસ કાંઈ મિલકત કોઈ શખસને આપે, અથવા કાંઈ કીમતી દસ્તાવેજ અથવા સહી કે મોહોર કરેલી કાંઈ વસ્તુ જેનો કીમતી દસ્તાજ બની શકે તે આખી કે થોડી ઘણી બનાવે, ફેરવે, કે તેનો નાશ કરે,તો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમના ગમે તે પ્રકારનીકેદ તથા દંડ.

દગાના ખતો તથા મિલકતની વ્યવસ્થા બાબત.

માગનારાઓમાં વેહેંચણ થતી અટકાવાને માટે કાંઈ મીલકતનું બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી ખશેડવુંઅથવા છુપાવવુ — ૪૨૧. જે માણસ બદદાનતથી કે દગલબાજીથી કાંઈ મીલકત ખશેડે અથવા છુપાવે, અથવા પુરેપુરી કિંમત લીધા વિના કોઈ શખસને આપે, કે તેને નામે કરી આપે કે કરાવી આપે, એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરીને પોતાના કે કોઈ બીજા શખસના માગનારાઓમાં તે મીલકત કાયદા મુજબ વેહેંચાતી અટકે, અથવા તેમ કરવાથી તે વેહેંચાતી અટકશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યાં છતાં, તો તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કોઈનું કાંઈ લેહેણું કે માગણું હોય તે પોતાના માગનારાઓને મળતું તે માણસે બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી અટકાવવું.

૪૨૨. પોતાનું અથવા કોઈ બીજા શખસનું કાંઈ લેહેણું કે માગણું હોય, તે પોતાનું અથવા તે શખસનું કરજ અદા કરવામાં કાયદા મુજબ કામે આવતુ જે માણસ બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી અટકાવે તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અ. બંને

કોઈના નામની કાંઈ મીલકત કરી આપવાના જે ખતમાં કિમતનો જિકર ખોટો લખ્યો હોય એવા ખતપર બદદાનતથી કે દગલબાજીથી સહી કરવી.

૪૨૩. જે ખત કે દસ્તાવેજ કાંઈ મીલકત અથવા તે માંહેલો કાંઈ હક કોઈ શખસના નામપર કરી આપવાની મતલબનો અથવા કાંઈ મિલકત માંથી કે તે માંહેલા કાંઈ હકમાંથી કાંઈ રકમ અપાતી થાય એવી મતલબનો હોય, અને જેમાં તે નામપર કરી આપવાની અથવા તે રકમ અપાતી થવાની કીંમત બાબત, કે જે શખશ અથવા શખસોના ઉપયોગ અથવા લાભમાં તે ખત અથવા દસ્તાવેજનો અમલ થવાનો ખરેખર ઇરાદો કરયો હોય તે શખસ અથવા શખસો બાબત, કાંઈ ખોટો જીકર લખેલો હોય એવા કોઈ ખત કે દસ્તાવેજ પર જે માણસ બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી સહી કરે, અથવા એવું ખત કે દસ્તાવેજ લખી આપે, અથવા લખી આપનાર કે લખાવી લેનાર થાય, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઇનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ દેવાદાર પોતાના લેહેણદારોને ઠગવાને વાસ્તે બીજાને નામે કાંઈ મીલકત ખરીદ કરે અથવા કાંઈ રકમ ઉછીતી લીધી છે એવું જુઠું બતાવીને કાંઈ ગીરો કરી આપે, અથવા કોઈ હીંદુ કુટુંબનો મેનેજર હોયતો એવું ખોટું બતાવે કે સરકારને કાંઈ રકમ દેવી છે તે માટે કાંઈ મીલકત બીજાને લખી આપે, વીગેરે હેવી જે જે હકીકતો કેહેવામાં આવે તે ઠગવાને સારૂ જુઠું બતાવે, તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થાય.

કાંઈ મિલકતનું બદદાનતથીઅથવા દગલબાજીથી ખસેડવું કે છુપાવવું.

૪૨૪. પોતાની અથવા બીજા કોઈ શખ્સની કાંઈ મીલકત જે માણસ બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી છુપાવે કે ખસેડે અથવા તે છુપાવવામાં કે ખશેડવામાં જે માણસ બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી મદદ કરે અથવા કાંઈ માગણી કે લેહેણાપર પોતાનો હક હોય તે જે માણસ બદદાનતથી કે દગલબાજીથી મુકી દે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટઈનસાફકરે	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અ. દંડ અ. બંને.

ટીકા.—કોઈ ભાડુઆત પોતાના ઉપર ભાડાને વાસ્તે થયેલું હુકમનામું પોતાના ઉપર બજી શકે નહીં તેવી રીતે પોતાનો કાંઈ સામાન વીગેરે ખસેડે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે.

બીગાડ બાબત.

બિગાડ.

૪૨૫. લોકને અથવા કોઈ શખ્સને ગેરવ્યાજબી હાની અથવા નુકશાની કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તેવી હાની કે નુકશાની પોતાથી થવાનો સંભવ છે એમ જાણીને, જે માણસ કાંઈ મિલકતનો નાશ કરે, અથવા કાંઈ મિલકતમાં કે તેની સ્થિતીમાં એવો કાંઈ ફેરફાર કરે કે તેથી તે મિલકતની કીમતનો અથવા ઉપયોગીપણાનો નાશ થાય અથવા તેની કીંમત કે ઉપયોગીપણું ઓછું થાય અથવા તેથી તે ઉપર નુકશાન ભરેલી અસર થાય તો તે માણસે "બીગાડ" કરયો એમ સમજવું.

ખુલાસો ૧ લો—જે મિલકતને નુકશાન કરયું હોય અથવા જેનો નાશ કરયો હોય, તે મિલકતના ધણીને કાંઈ હાની અથવા નુકશાની કરવાનો ઈરાદો તે ગુન્હો કરનારે કરયો જોઈએ એવું કાંઈ બીગાડના ગુન્હામાં જરૂર નથી, અગર કાંઈ મિલકતને નુકશાન કરીને કોઈ પણ શખ્સને ગેરવ્યાજબી હાની અથવા નુકશાની કરવાનો તેનો ઈરાદો હોય, અથવા તેના હાની કે નુકશાની પોતાથી થવાનો સંભવ છે એમ તેના જાણ્યામાં હોય, તો બસ છે, પછી તે મિલકત તે શખ્સની હોય કે નહી તોપણ.

ખુલાસો ૨ જો—પોતાનીજ અથવા પોતાની સાથે બીજા શખ્સોના રાશ ખાતાની કાંઈ મીલકત બાબત પણ કાંઈ કામ કરીને તે કામ કરનાર તે કામથી બીગાડ કરી શકે.

દ્રષ્ટાંતો.

(अ) **झ** ને ગેરવ્યાજબી હાની કરવાના ઈરાદાથી **झ** નો એક કીમતી દસ્તાવેજ **अ** બુધીપુરવક બાળી નાંખે, તો **अ** એ બીગાડ કરયો એમ સમજવું.

(ब) **झ** ને ગેરવ્યાજબી હાની કરવાના ઈરાદાથી **झ** ની એક બરફની વખારમાં **अ** પાણી દાખલ કરે, અને તેથી કરીને તે બરફ પીંગળી જાય, તો **अ** એ બીગાડ કરયો એમ સમજવું.

(क) **झ** ને ગેરવ્યાજબી હાની કરવાના ઈરાદાથી **झ** ની એક વીંટી **अ** બુધીપુરવક એક નદીમાં નાંખી દે, તો **अ** એ બીગાડ કરયો એમ સમજવું.

(ड) માહારી પાસે झ ના આટલા રૂપીયા નીકળે છે તે અદા થવા સારૂ હુકમનામું બજીને માહારી મિલકત જપ્ત થવાની છે એમ अ નાં જાણુમાં હોય, અને झ ને તે રૂપી યા મળતા અટકાવવાના તથા એમ કરીને झ ને નુકશાન કરવાના, ઈરાદાથી અગર अ તે મીલકત બાળી નાંખે; તો अ એ બીગાડ કરયો એમ સમજવું.

(इ) अ એ એક વાહાણુનો વીમો ઉતરાવ્યોછે, હવે વીમાવાળાઓને નુકશાની કરવાના ઈરાદાથી અગર अ તે વહાણુને ખરાબાપર ચહડાવી દે, તો તેણે બીગાડ કરયો એ મ સમજવુ.

(फ) झ એ એક વહાણુપર જોખમી નાણાં ધીરયાં છે, તેને નુકશાની કરવાના ઈરાદાથી અગર अ તે વાહાણુને ખરાબાપર ચહડાવી દે, તો अ એ બીગાડ કરયો એમ સમજવુ.

(ग) એક ઘોડો अ તથા झ એ બંનેની, રાશ ખાતાની મીલકત છે તે ઘોડાને अ ગોળ મારે એવા ઈરાદાથી કે તેમ કરીને ब ને ગેરવ્યાજબી હાની કરવી, તો अ એ બિ ગાડ કરયો એમ સમજવું.

(ह) अ झ ના ખેતરમાં કેટલાએક ઢોરને મોકલે એવા ઈરાદાથી અથવા એવો સંભવ જાણીને કે તેથી झ ના પાકને નુકશાની થાય, તોअ એ બિગાડ કરયો એમ સમજવું.

ટીકા.—સરકારી ફી આપ્યા શીવાય ઉજડ જમીનમાં ઢોર ચરાવવા એ કાંઈ બીગાડ કરયો કેહેવાય નહી. ૫ મ. હા. કો. રૂલીંગ ૩૦.

ફકત ઢોરને રખડતાં મુકયાં હોય અને તેથી કરીને ફરીયાદીને કાંઈ નુકશાન થાય, તો ફકત ઢોર રખડતાં મુકવાં એ વાતથી બીગાડ કરવાના તોહોમતમાં ગુન્હેગાર ઠરાવવાનો પુરાવો બસ ગ ણી શકાય નહીં. ૬ મ. હા. કો. રી. એ. ૩૬

ફરીયાદીને નુકશાન કરવાનો તોહોમતદારનો ઈરાદો હતો અથવા તેમ થવાનો સંભવ છે એવું તોહોમતદાર જાણતો હતો એવું જ્યાં સુધી સાબીત થઈ શકે નહીં ત્યાં સુધી આ કલમ પ્રમાણે બગાડનો ગુન્હો થઈ શકે નહીં કાશીનાથ ઘોસ અને બીજા વીરૂધ દીનોબંધુ માઈટી ૧૬. વી. રી. ક્રી. ૬૨.

કોઈ શખસે સરકારી જમીન ભાડે રાખી હોય, અને તેને જે દર ઠરાવ્યો હોય તે દર આપ્યા શીવાય જો કોઈ પોતાના ઢોર ચરાવે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે બીગાડનો ગુન્હો કરયો કેહેવાય ન હીં૦ ૫ ન૦ હા૦ કો૦ રી૦ એ૦ ૨૯.

કોઈ શખસ કાંઈ વસ્તુ ચોરી જાય અને પછી તેનો નાશ કરે, તો ફકત તે એકજ ગુન્હો છે, એટલે કે ચોરીનો; પણ ચોરી અને બીગાડ એ બંનેનો ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય નહીં.

કોઈ શખસ પોતાની જમીન ઉપર કાંઈ પાણીનો વેહેળો બીજાની જમીન ઉપરથી લાવીને પો તાના ઉપયોગમાં લે, તો જો સામા શખસને તે વેહેળો પોતાનાજ ઉપયોગ વાસ્તે વાપરવાનો હક હોય, તો આ કલમ પ્રમાણે તોહોમતદાર બીગાડ કરવાના ગુન્હાનો ગુન્હેગાર ઠરે.

બિગાડ કરવાની સીક્ષા

૪૨૬. જે માણસ, બિગાડ કરે; તેને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની એમાના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડનો અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	જે હાની અથવા નુકશાન થયું તે હાની અથવા નુકશાન માત્ર કોઈ ખાનગી માણસને થયુંહોય તો માંડીવાળી શકાય.	કોઈપણ મા જીસટરેટ ઈ નસાફ કરે.	૩ મહીના સુધી એ માંના ગમે તે પ્રકાર ની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—કીયા ગુન્હા માંડી વાળી શકાય તેવા છે તેને વાસ્તે ક્રી૦ પ્રો૦ કોડની ક૦ ૩૪૫ જુઓ.

બિગાડ કરીને ૫૦ રૂપીયાની નુકશાની કરવી.

૪૨૭. જે માણસ બીગાડ કરે, અને તેથી પચાશ રૂપીયાની કે તેથી વધારેની હાની અથવા નુકશાની કરે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીનલે ઈશકાય	જેહાનીઅથવા નુકશાન થયું હોયતેહાની અથવાનુકશાનમાત્રકોઈ ખાનગીમાણસને થયું હોયતોમાંડીવાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા—જુઓ પાછલી કલમની ટીકા.

દશ રૂપીયાની કીમતના કોઈ જાનવરને મારી નાંખીને અથવા લંગડુંલુલું કરીને બીગાડ કરવો.

૪૨૮. દશ રૂપિયાની અથવા તેથી વધારે કીમતના કોઈ જાનવર અથવા જાનવરોને મારી નાંખીને, અથવા જેહેર દઈને, અથવા લંગડાંલુલાં કરીને, અથવા નકામાં કરીને, જે માણસ બિગાડ કરે, તેને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લાવરગનો માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસસુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—બીગાડની વાખ્યામાં જાણી જોઈને અથવા જેવા ઈરાદાથી નુકશાન કરવાનું અથવા નાશ કરવાનુ બતાવ્યું છે, તેવા પ્રકારનો નાશ અથવા નુકશાન કરવુ જોઈએ વાઘ, રીંછ, વીગેરે જે જંગલી જાનવરોને પાંજરામાં રાખ્યાં હોય, તે પણ આ કલમ પ્રમાણે ગણવા જોઈએ.

ઢોર વગેરેને અથવા ૫૦ રૂપીયાની કીમતના કોઈ જાનવરને મારી નાંખીને અથવા લંગડુલુલું કરીને બીગાડ કરવો.

૪૨૯. કોઈ હાથી, ઊંટ, ઘોડો, ખચ્ચર, ભેંસ, અથવા પાડો, ગોધો, ગાય, અથવા બળદ, એ જાનવરની પછી ગમે તે કીંમત હોય તોપણ તેને, અથવા પચાસ રૂપિયાની કે તેથી વધારે કીમતના કોઈ બીજાં જાનવરને મારી નાંખીને, જેહેર દઈને, લંગડુ લુલું કરીને, અથવા નકામુ કરીને, જે માણસ બિગાડ કરે, તેને પાંચ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીશ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ. અથવા બંને.

ટીકા.—ગોધો, ગાય અથવા બળદ એ શબ્દોમાં વાછરડાનો સમાસ થતો નથી, અને તેથી કરીને જો રૂ૫૦) ની કીંમતનું ના હોય, અને તેનો નાશ કર્યો હોય તો કલમ ૪૨૬ અથવા કલમ ૪૨૮ પ્રમાણે તેની કીંમતના પ્રમાણે શિક્ષા થઈ શકે.

પાણી સીંચવા ના કામોને નુકશાન કરીને અથવા ગેરવ્યાજબી રીતે પાણીનો રસ્તો બદલી બીગાડ કરવો.

૪૩૦. ખેતીવાડીનાં કારણુસર, અથવા માણુસોનાં અથવા જે જાનવરો કોઈની મિલકત હોય એવા જાનવરોના ખાવા પીવાના કારણુસર અથવા સ્વચ્છતાના કારણુસર, અથવા કોઈ કારખાનાનું કામ ચલાવવાનાં કારણુસર; પોંહોચતુ પાણી જેથી ઓછું થાય, અથવા જેથી તે ઓછું થવાનો સંભવ પોતાને માલમ હોય, તેવુ કાંઈ કામ કરીને જે માણસ બિગાડ કરે, તે માણસને પાંચ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની; સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો મા. ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધીની એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—ફરીયાદીની જમીન ઉપર થઈ કોઈ પાણીનો વેહેળો જતો હોય અને તેને તોહોમતદાર પોતાની જમીનમાં વાળી લાવે, તો એમાં જો તોહોમતદાર એમ જાણતો હોય કે તે પાણી લેવાનો ફરીયાદીનો હક છે અને તેના હકને નુકશાન પહોંચશે, તો ક૦ ૪૨૫ પ્રમાણે તોહોમતદારે બીગાડ કર્યો એમ સમજવું.

કોઈ સરીયામ રસ્તાને, પુલને, અથવા નદીને, નુકશાન કરીને બીગાડ કરવો.

૪૩૧. કોઈ સરિયામ રસ્તો, પુલ, નૌકાગમ્ય નદી, અથવા નૌકાગમ્ય નેહેર; પછી તે કૃત્રિમ હોય કે અકૃત્રિમ, તે જેથી અગમ્ય થાય અથવા મુસાફરી કરવાને કે માલ લઈ જવાને ઓછી સલામતી ભરેલી થાય, અથવા જેથી તે તેવી થવાના સંભવ પોતાના જાણ્યામાં હોય, તેવું કાંઈ કામ કરીને જે માણસ બીગાડ કરે, તે માણસને પાંચ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી,	સેશન કોરટ, પરેસીડનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો મા. ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધીની એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

નુકશાની થાય એવી રીતે કોઈ સરીયામ ગટરને રેલાવીને અથવા બંધ કરીને બીગાડ કરવો.

૪૩૨. જેથી કોઈ શરિયામ ગટરમાંથી પાણી રેલાઈ જાય, અથવા તે ગટર બંધ થઈ જાય, અને તેથી નુકશાન કે હાની પણ થાય, અથવા જેથી તેમ થવાનો સંભવ પોતાના જાણ્યામાં હોય એવું કાંઈ કામ કરીને જે માણસ બિગાડ કરે, ને માણસને પાંચ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધીનીએમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કાંઈ દાંડીનો દીવો અથવા દરીયાઈ નીશાણી હોય તેનો નાશ કરીને તેને ખસેડીને, અથવા ઓછી ઉપયોગી કરીને અથવા ખોટી રોશની બતાવીને બીગાડ કરવો.

૪૩૩. કાંઈ દાંડીનો દીવો અથવા બીજી રોશની દરિયાની નિશાણી દાખલ કામમાં આવતી હોય, અથવા કાંઈ દરિયાની નીશાણી અથવા બોયું; અથવા વહાણ ચલાવનારાઓને સુચના દાખલ મુકેલી બીજી કાંઈ વસ્તુ હોય, તેનો નાશ કરીને અથવા તેને ખસેડીને, અથવા જેથી તે દાંડીનો દાવો, દરીયાની નીશાણી, બોયું, અથવા ઉપર લખેલા પ્રકારની બીજી વસ્તુ વહાણ ચલાવનારાઓને સુચના દાખલ ઓછી ઉપયોગી થઈ પડે એવુ કાંઈ કામ કરીને, જે માણસ બીગાડ કરે, તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

સરકારી અખત્યારથી ઉભી કરેલી કાંઈ જમીનની નીશાનીનો નાશ કરીને, તેને ખસેડી વગેરે કરીને બીગાડ કરવો.

૪૩૪. કોઈ સરકારી નોકરના અખત્યારથી ઉભી કરેલી કાંઈ જમીનની નીશાનીનો નાશ કરીને અથવા તેને ખસેડીને, અથવા જેથી તે જમીનની નીશાની જમીનની નીશાની દાખલ ઓછી ઉપયોગી થઈ પડે એવુ કાંઈ કામ કરીને, જે માણસ બીગાડ કરે તે માણસને એક વરસની, મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસટરેટ ઇનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવાદંડ.અથવાબંને.

૧૦૦ રૂપીયાની નુકશાની કરવાના ઈરાદાથી અગ્નીવડે અથવા અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથ વડે બીગાડ કરવો.

૪૩૫. જો કોઈ માણસ અગ્નીથી અથવા અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથથી બીગાડ કરે, અને તેથી કાંઈ મીલકતને સો અથવા વધારે રૂપીયાની અથવા (જ્યારે મિલકત ખેતરમાં ઉત્પન્ન થયેલો માલ હોય ત્યારે (દશ અથવા વધારે રૂપીયાની નુકશાની કરવાનો તેનો ઈરાદો હોય અથવા તેથી તેટલી નુકશાની થશે એવો સંભવ છે એમ તે જાણતો હોય, તો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કાંઈ ઘર વગેરેનો નાશ કરવાના ઇરાદાથી અગ્નીવડે અથવા અવાજ સાથે ફુટે એવા પદારથ વડે બીગાડ કરવો.

૪૩૬. જો કોઈ માણસ અગ્નીથી અથવા અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથથી બીગાડ કરે, અને તેથી જે ઈમારત ઘણું કરીને પુજાના ઠેકાણા દાખલ, અથવા માણસના રેહેવાના ઠેકાણા દાખલ, અથવા માલ ભરવાના ઠેકાણા દાખલ, વપરાતી હોય, એવી કોઈ ઈમારતનો નાશ કરવો એવો તેનો ઈરાદો હોય, અથવા તેથી તેનો નાશ થશે એવો સંભવ છે એમ તે જાણતો હોય, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, ઈનસાફ કરે.	જીવતાંસુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસસુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—રેહેવાના ઘરનો નાશ કરવાના ઈરાદાથી અગ્નીવડે બીગાડ કરવાનાં તોહોમતમાં એવુ સાબીત કરવું જોઈએ કે ફકત નાશ કરવાનો ઇરાદો હતો એટલુંજ નહીં પણ મનુષને રેહેવાના ઘરનો નાશ કરવાનો ઈરાદો હતો. રાણી વીરૂધ દરબારૂ પોલા.

તુતક વાળા વહાણને અથવા ૨૦ ટનના ભારને વહાણનો નાશ કરવાના ઈરાદાથી અથવા તેવા વહાણને જોખમ ભરેલું કરવાના ઇરાદાથી બીગાડ કરવો.

૪૩૭. કોઈ તુતકવાળા વહાણને અથવા વીશ ટનનાં કે તેથી વધારે ભારનાં વાહાણ, જો કોઈ માણસ બીગાડ કરે, અને તેથી તે વાહાણનો નાશ કરવાનો અથવા તેને જોખમ ભરેલું કરવાનો તે માણસનો ઇરાદો હોય, અથવા તેથી તે વહાણનો નાશ થશે અથવા તે જોખમ ભરેલું થશે એવો સંભવ છે એમ તે જાણતો હોય, તો તે માણસને દશ વરશની મુદત સુધીની એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદની શીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

છેલી કલમમાં બ્યાન કરેલો બીગાડ અગ્ની વડે, અથવા અવજ સાથે ફુટે અથવા કાંઈ પદારથ વડે કરવાની શીક્ષા.

૪૩૮. ઉપલી કલમમાં જે બીગાડનું બ્યાન કરયુંછે એવો બીગાડ જે માણસ અગ્ની વડે કે અવાજ સાથે ફુટે એવા કાંઈ પદારથ વડે કરે અથવા કરવાની કોશીશ કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ચોરી વીગેરે કરવાના ઈરાદાથી વાહાણને જમીન

૪૩૯. કોઈ વાહાણમાં જે કાંઈ માલ હોય તે માલની ચોરી કરવાના ઇરાદાથી, અથવા તે માલનો બદદાનતથી ખોટો ઉપયોગ કરવાના ઈરાદાથી, અથવા તે માલની ચોરી કે ખોટો ઉપયોગ કરવામાં આવે એવા ઈરાદાથી, જે

પર કે કીનારાપર ચઢાવી દેવું તેની શિક્ષા.

માણસ.જાણી જોઈને તે વાહાણને જમીનપર અથવા કીનારાપર ચઢાવી દે, તે માણસને.દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

મોત અથવા વ્યથા કરવાની તઈયારી કરીનેબીગાડ કરવો.

૪૪૦. કોઈ શખસનું મોત આણવાની, અથવા કોઇને વ્યથા કરવાની કે ગેરવ્યાજબી અટકાવ કરવાની, અથવા મોતનો, વ્યથાનો, કે ગેરવ્યાજબી અટકાવનો ભય ઉત્પન્ન કરવાની, તઈયારી કરીને જે માણસ બીગાડ કરે, તે માણસને પાંચ વરસની મુદત સુધીની બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશનકોરટ, ઇનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

સાપ્રાધપ્રવેશ.

સાપ્રાધ પ્રવેશ.

૪૪૧. જે શખસના કબજામાં કાંઈ મીલકત હોય તે શખસને ધમકી દેવાના, તેનો તિરસ્કાર કરવાના, અથવા તેને દુઃખ આપવાના ઈરાદાથી,અથવા કાંઈ ગુન્હો કરવાના ઈરાદાથી, તે મિલકત મધ્યે અથવા તે ઉપર જે માણસ પ્રવેશ કરે, અથવા તે મીલકત મધ્યે કે તે ઉપર કાયદા મુજબ પ્રવેશ કરયા પછી, તેવા કોઈ શખસને ધમકી દેવાના, તેનો તિરસ્કાર કરવાના અથવા તેને દુઃખ આપવાના ઈરાદાથી,અથવા કાંઈ ગુન્હો કરવાના ઈરાદાથી, જે માણુસ કાયદા વિરૂધ ત્યાં રેહે તે માણસે સાપ્રાધ પ્રવેશ કરયો એમ સમજવું.

ટીકા.—જે માણસનો ઘર ઉપર ખરેખરો કબજો હોય તેવા માણસને દેહેસત આપવી, અપમાન કરવું અથવા હરકત કરવી જોઈએ. ઈશરચદર કરમોકર વીરૂધ સીતળદાસ વતર ૧૭ વી૦ રી.૪૭.

કોઈ માછી શુદ્ધબુદ્ધિમાં એમ ધારતો હોય કે અમુક જગોએથી કાંઈ પણ ભાડુ આપ્યા શીવાય માછલાં પકડવાનો હક છે, અને પછી તે જગોએ જાયતો તે ક૦ ૪૪૧ પ્રમાણે કાંઈ સાપરાધ પ્રવેશ કેહેવાય નહીં.

કોઈ શખસ ટીકેટ લીધા વીના છાંનો માનો કોઈ સંગ્રહસ્થાનના મકાનમાં ઘુશી જાય, અને ત્યાં તેને કોઈ પકડે, તો ક. ૪૪૧ માં બતાવેલા જે ઈરાદા છે તેમાંના કોઈ પણ તે શખસમાના હોયતો, તે સાપરાધ પ્રવેશ કેહેવાય નહીં. રાણી વીરૂધ મેહેરબાનજી બેજનજી. ૬ મું. હા. કો ક્રી:૬.

આ કલમમાં બતાવેલા કૃત્યોમાંનું કોઈપણ કૃત્ય કરવાના ઇરાદાથી પ્રવેશ કરવો જોઈએ અને વળી તે પ્રવેશ સ્પષ્ટ રીતે અથવા ગરભિત રીતે માલેકની મરજી ઉપરાંત કરવો જોઈએ; જેમકે કોઈ શખસ બીજા શખસના ઘરમાં પઈશા ચોરવાને સારૂ અથવા તેની છોકરીને લઈ જવા સારૂ, જાય, તો આ ઠેકાણે તેનું કૃત કરવાનું છે તે ગેર કાયદેસર છે, તે ઉપરથીજ એવો અનુમાન થઈ શકે કે માલેકની મરજી ઉપરાંત પ્રવેશ કરવામાં આવ્યો છે,

સરકારી ઉજડ જમીન પરવાનગી શીવાય કોઈ ખેડુત ખેડતો હતો, તો આ હકીકતથી કાં

ઈ સાપરાધ ગુન્હો નથી, કેમકે ક. ૪૪૧મીમાં બતાવેલા કોઈ પણ ઈરાદા પ્રમાણે તે જમીનમાં તોહોમતદાર પેઠો નહોતો.

કોઈ બીજા શખસના કબજામાં જમીન હોય તો પણ પોતાના હકની તે વીશે ખાત્રી કરી આપવા કોઈ શખસ તે જમીન પોતાની છે એમ શુદ્ધબુદ્ધિમાં માનીને તેમાં પ્રવેશ કરે તો આ કલમ પ્રમાણે સાપરાધ પ્રવેશ નથી, કેમકે તેમાં કોઈ પ્રકારનો, ધાસ્તી આપવાનો, અથવા અપમાન કરવાનો અથવા હરકત કરવાનો કાંઈ ઈરાદો નહોતો.

ખરો માલેક હોય અને તેને પ્રવેશ કરવાનો હક હોય, તો પોતાની જમીન ઉપર પ્રવેશ કરવાને વાસ્તે નુંકશાનીનો જવાબદાર નથી, પણ જો કોઈ શખસ કાયદેસર રીતે તે જમીનમાં આવ્યો હોય અને તેમને હાંકી કહાડે અથવા એવી રીતે કાંઈ અડચણ કરે તો, પોતાના પ્રવેશને વાસ્તે જવાબદાર થાયછે.

ગ્રહપ્રવેશ. ૪૪૨. કાંઈ ઈમારત, તંબુ, અથવા વાહાણ, જે માણસને રેહેવાનાં ઠેકાણાં દાખલ વપરાતુ હોય તેમાં, અથવા કાંઈ ઈમારત પુજાસ્થાન અથવા માલ રાખવાનાં ઠેકાણા દાખલ વપરાતી હોય તેમાં પેશીને અથવા તે મધ્યે રહીને જે માણસ સાપ્રાધ પ્રવેશ કરે; "તેણે ગ્રહ પ્રવેશ કરયો" એમ સમજવું.

ખુલાસો— પેસવામાં તે સાપ્રાધ પ્રવેશ કરનારના શરીરના કાંઈ પણ ભાગનો પ્રવેશ થાય તો ગ્રહપ્રવેશ થવામાં તેટલો પ્રવેશ બસ છે.

ટીકા.—કોઈ શખસ છીનાળુ કરવાને કોઈના ઘરમાં પેસેતો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગ્રહપ્રવેશ કરયો એમ કેહેવાય, જો કોઈ કુંવારી છોકરી સાથે આડોવ્યવહાર ચલાવવાનો તેનો ઈરાદો હોય, ૮ મ૦ હા૦ કો૦ રી૦ એ. ૬.

અનાજ ભરવાને કાંઈ મોટી ગોળ પરાળની બનાવેલી વસ્તુ હોય તેમાં ઉપર એક બાકું હોય અને તે વસ્તુને ઘરના પાછળના ભાગમાં મુકી છાંડી હોય, તો તેવી વસ્તુ આ કલમનાં અરથ પ્રમાણે કાંઈ "માલ રાખવાના ઠેકાણાં" જેવી ગણાય નહી.

ગુપ્તગ્રહપ્રવેશ. ૪૪૩. કોઈ માણસ ગ્રહપ્રવેશ કરે, અને તેણે આગળથી એવી તદબીર કરી હોય કે જે ઈમારત, તંબુ, અથવા વાહાણ તે પ્રવેશનું સ્થાન હોય તે મધ્યે તે પ્રવેશ કરનારને જતો બંધ કરવાનો અથવા તે મધ્યેથી તેને બાહાર કાહાડી મુકવાનો જેનો હક હોય એવા કોઈ શખસથી તે ગ્રહપ્રવેશ છાનો રેહે, તો તે માણસે "ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ" કરયો એમ સમજવું.

રાતે ગુપ્ત ગ્રહ પ્રવેશ. ૪૪૪. સુર્યનો અસ્ત થયા પછી તથા સુર્યનો ઉદય થતાં પેહેલાં જે માણસ ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ કરે, તેણે રાતે ગુપ્ત ગ્રહ પ્રવેશ કર્યો એમ સમજવું.

ઘરફોડવુ. ૪૪૫. કોઈ શખસ ગ્રહપ્રવેશ કરે, તે અગર તે ઘર મધ્યે અથવા તેના કોઈ પણ ભાગ મધ્યે પોતાનો પ્રવેશ નીચે બ્યાન કરેલા છ પ્રકારોમાંના કોઈ પણ પ્રકારે; અથવા ત્યાંહાં કોઈ ગુન્હો કરવાના કારણસર તે ઘર મધ્યે અથવા તેના કોઈ પણ ભાગ મધ્યે ગયા પછી, અથવા તે મધ્યે કાઈ ગુન્હો કરી રહયા પછી, અગર તે શખસ તે ઘર મધ્યેથી અથવા તેના કોઈ પણ ભાગ મધ્યેથી તે છ પ્રકારોમાંના કોઈ પણ પ્રકારે બાહાર નિકળે, તો તે શખસે "ઘર ફોડવાનો ગુન્હો" કરયો એમ સમજવુ તે પ્રકારોની વીગત.

પેહેલો—તે ગ્રહપ્રવેશ કરવા સારૂ પોતેજ જે રસ્તો કરયો હોય, અથવા તે ગ્રહપ્રવેશ મધ્યે મદદગારી કરનારા કોઈ માણસે જે રસ્તો કરયો હોય, એવે રસ્તે થઈને અગર તે માંહે પેશે, અગર બહાર નીકળે, તો.

બીજો–પોતે અથવા તે ગુન્હામાં મદદગારી કરનાર કોઈ માણુસ એ સીવાય બીજા કોઈ શખસે માણુસને પેસવા માટે કરયો નહી હોય એવે કોઈ રસ્તે થઈને અગર તે માંહે પેસે અથવા બાહાર નીકળે, અથવા કોઈ ભીંત અથવા કોઈ ઈમારતપર સીડીથી અથવા બીજી રીતે ચહડી જઇને જે રસ્તો હાથ લાગે એવે કોઈ રસ્તે થઈને અગર તે માંહે પેસે અથવા બાહાર નીયળે, તો

ત્રીજો—ગ્રહપ્રવેશ કરવા માટે,તે ઘર મધ્યે રહેનારા માણસે જે સાધનવડે,કાંઈ રસ્તો ઉઘાડવાનો ઈરાદો રાખ્યો નહી હોય એવા કાંઈ સાધન વડે, પોતે અથવા તે ગ્રહપ્રવેશમાં મદદગારી કરનારા કોઈ શખસે જે રસ્તો ઉઘાડયો હોય એવે કોઈ રસ્તે થઇને અગર તે માંહે પેસે અથવા બહાર નીકળે,તો

ચોથો.—તે ગ્રહપ્રવેશ કરવા માટે અથવા કાંઈ ગ્રહપ્રવેશ કરયા પછી તે ઘરમાંથી બાહાર નીકળવા માટે, અગર તે કાંઈ કળ ઉઘાડીને માંહે જાય અથવા બાહાર નીકળે, તો

પાંચમો—સાપરાધ બળ વાપરીને, અથવા હુમલો કરીને, અથવા કોઈ શખસને હુમલાનો ડર દેખાડીને અગર તે માંહે જાય અથવા બાહાર નીકળે, તો.

છઠો—જે રસ્તેથી કોઈ એ પ્રમાણે આવે જાય નહી એટલા માટે તે બંધ કરેલોછે એમ તે જાણુતો હોય, તથા જે રસ્તાને પોતેજ અથવા તે ગ્રહપ્રવેશમાં મદદગારી કરનાર કોઈ શખસે ઉઘાડેલો છે એમ તે જાણુતો હોય એવા કોઈ રસ્તે થઇને અગર તે માંહે જાય અથવા બાહાર નીકળે, તો.

ખુલાસો—કાંઈ ઉપગ્રહ અથવા ઈમારત કોઈ ઘરની સાથેજ ઉપભોગમાં આવતી હોય, અને તે ઉપગ્રહ તથા ઘર એઓની વચ્ચે બીજે કેથા ન જતાં એકમાંથી બીજામાં જવાનો રસ્તો હોય, તો તે ઉપગ્રહને તે ઘરનો આ કલમના અરથ પ્રમાણેનો ભાગ સમજવો.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) ज्ञ ના ઘરની ભીંતમાં એક ખાતર પાડીને તે બાકાં મધે પોતાનો હાથઘાલીને અગર अ ગ્રહપ્રવેશ કરે, તો તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો સમજવો.

(ब) અગર કોઈ વાહાણુનાં બે તુતકોની વચેની એક બારીમાંથી ગુસીને अ પ્રવેશ કરે, તો તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો સમજવો.

(क) અગર એક બારીથી ज्ञ ના ઘરમાં પેશીને अ ગ્રહપ્રવેશ કરે, તો તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો સમજવો.

(ड) અગર કોઈ દરવાજો બંધ કરેલો હોય તે ઊઘાડીને ज्ञ ના ઘરના દરવાજામાંથી ज्ञ ના ઘરમાં પેશીને अ ગ્રહપ્રવેશ કરે, તો તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો સમજવો.

(इ) એક દરવાજા મધ્યે કાણુંછે તે કાણા મધ્યે એક તાર ઘાલીને તે દરવાજાની આગળી ઊઘાડી નાખીને અગર તે દરવાજામાંથી ज्ञ ના ઘરમાં પેશીને अ ગ્રહપ્રવેશ કરે, તો તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો સમજવો.

(फ) ज्ञ થી પોતાના ઘરના દરવાજાની કુંચી ખોવાઈ ગઈ છે તે અગર अ ને જડે, અને તે કુંચી વડે દરવાજો ઉઘાડીને ज्ञ ના ઘરમાં પેશીને अ ગ્રહપરવેશ કરે, તો તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો સમજવો.

(ग) ज्ञ પોતાના દરવાજામાં ઉભો છે તેને નીચે પાડી નાખીને જબરાઈથી अ રસ્તો કરે, અને ઘરમાં પેશીને ગ્રહપરવેશ કરે, તો તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો સમજવો.

(ह) ज्ञ य નો દરવાન છે. ને य ના દરવાજામાં ઉભો છે, તેને મારવાનો ડર દેખાડીને સામો થતો અટકાવીને અગર अ તે ઘરમાં પેશીને ગ્રહપ્રવેશ કરે, તો તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો સમજવો.

ટીકા.—કોઈ શખસ કોઈ ઘરમાં ઉઘાડા બારણેથી પેશીને જાય, અને પછીથી અંદરના ઘરનું કાંઇ તાળુ તોડે અથવા બારણું ઉઘાડે, તો તે પણ ઘર ફોડયું કેહેવાય.

કોઈ દીવાલ ઉપર ચડીને કોઈ શખસ રાત્રે કોઈ ઘરમાં જાય તો આ કલમ પ્રમાણે રાત્રે ઘર ફોડયું કેહેવાય. રાણી વીરૂધ ઇમદાદઅલી. ૨ વી. રી. ક્રી. ૬૫.

કોઈ દુકાનનું બારણું તોડેલું માલમ પડે, તો તેમાં "રાતરે ઘર ફોડવા" ના તોહોમત પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય. રાણી વીરૂધ કેતારામ બોનસી ૪. વી. રી. ૧૯ ક્રી.

રાતેઘરફોડવું. ૪૪૬. જે માણસ સુરજનો અસ્ત થયા પછી તથા સુરજનો ઉદય થતાં પેહેલાં ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરે, તેણે "રાતે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો" કર્યો એમ સમજવું.

સાપ્રાધપ્રવેશ ની શિક્ષા. ૪૪૭. જે માણસ સાપરાધ પરવેશ કરે, તેને ત્રણ મહીનાની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પરકારની કેદની, અથવા પાંચસે રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	કોઇ પણ માજીસટરેટ ઇનસાફ કરે	૩ મહીના સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૫૦૦ નો દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈની મીલકતમાં પેશીને વળી તેની સાથે ઝાડ કાપે, તો તે પણ સાપરાધ પ્રવેશ છે. રાણી વીરૂધ જીનુતબીબી. ૧ વી. રી. ક્રી. ૪૬.

કોઈ જાહેર નદી હોય, તેના એક ભાગમાં માછલાં પકડવાનો હક હોય તેવા હકનો ભંગ કરવો એ આ કલમ પ્રમાણે પ્રવેશનો ગુન્હો નથી. રાણી વીરૂધ ચારૂ જઈયા. ઈ. લો. રી. ૨ કલકત્તા. ૩૫૪.

કોઈ સબોરડીનેટ કલેકટરે કોઈ ખેડુતને સરકારી જમીન નહીં ખેડવાનો હુકમ કરેલો તે છતાં ખેડી હતી, તેમાં હાઈકોરટે શીક્ષા મંજુર રાખી.

કોઈ બીજા શખસના કબજામાં હોય એવી જમીન ઉપર કોઈ શખસ જોર જુલમથી જાય, અને પછી તેના ઉપર કાંઈ મકાન બાંધે અથવા એવી બીજી રીતે કબજાવાળા શખસને હરકત કરે તો તે ક. ૪૪૧ પરમાણે સાપરાધ પરવેશનો ગુન્હેગાર ગણી શકાય; રાણી વીરૂધ રામદયાલ મંડલ. ૭ વી. રી. ક્રી. ૨૮,

કીયા ગુન્હા માંડીવાળી શકાય તેવા છે તેને વાસ્તે ક્રી. પ્રો. કોડની ક. ૩૪૫ જુઓ.

ગ્રહપ્રવેશની શિક્ષા. ૪૪૮. જે માણસ ગ્રહપ્રવેશ કરે, તેને એક વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પરકારની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાય	કોઇ પણ માજીસ્ટ્રેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૧૦૦૦) દંડ અથવા બંને.

મોતની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુન્હો કરવા સારૂ ગ્રહપ્રવેશ. ૪૪૯. મોતની શિક્ષા થઇ શકે એવો કોઈ ગુન્હો કરવા સારૂ જે માણસ ગ્રહપરવેશ કરે, તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા દસ વરસની મુદત સુધીની સખત કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ. ઈનસાફ કરે,	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધીની સખત કેદ તથા દંડ.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુન્હો કરવા સારૂ ગ્રહપરવેશ કરવો.

૪૫૦. જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુન્હો કરવા સારૂ જે માણુસ ગ્રહપરવેશ કરે, તે માણુસને દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પરકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણુ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કેદની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુન્હો કરવા સારૂ ગ્રહપરવેશ કરવો.

૪૫૧. કેદની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુન્હો કરવા સારૂ જે માણુસ ગ્રહપરવેશ કરે તે માણુસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પરકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણુ લાયક થશે; અને અગર ચોરીનો ગુન્હો કરવાનો ઈરાદો કરયો હોય, તો તે કેદની મુદત સાત સરસ સુધીની થઇ શકે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	કોઈ પણુ માજીસટરેટ ઇનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અગર તે ગુનહો ચોરીનો હોય તો.	જામીન લેઈ શકાય નહી, બાકી ઉપર પ્રમાણે.			સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કોઈ શખસને વ્યથા કરવાની તઈયારી કરયા પછી ગ્રહપરવેશ કરવો.

૪૫૨. કોઈ શખસને વ્યથા કરવાની, અથવા કોઈ શખસની ઉપર હુમલો કરવાની, અથવા કોઈ શખસને ગેરવ્યાજબી રીતે અટકાવવાની અથવા કોઈ શખસને વ્યથા, હુમલા અથવા ગેરવ્યાજબી અટકાવવાનો ભય ઉત્પન્ન કરવાની તઈયારી કરીને જે માણુસ ગ્રહપરવેશ કરે, તે માણુસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પરકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણુ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—ખોટું વારંટ લેઈ કોઈ શખસને તેના ઘરમાંથી પકડવામાં આવે તો આ કલમ પરમાણે તે શખસને ખોટો અટકાવ કરી ગ્રહપરવેશ કરવાનું તોહોમત આવે. રાણી વીરૂધ નંદમોહન સીરકાર. ૧૨ વી. રી ક્રી. ૩૩

ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ કરવો, અથવા ઘર ફોડવું, તેની શિક્ષા.

૪૫૩. જે માણસ ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ કરે, અથવા ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાના ગમે તે પરકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજીસ્ત્રેટ અથવા ૧લા અ. ૨જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કેદની શીક્ષા થઈ શકતી હોય એવો કોઈ ગુન્હો કરવા સારૂ ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ કરવો અથવા ઘર ફોડવું.

૪૫૪. કેદની શિક્ષા થઈ શકતી હોય એવો કોઈ ગુન્હો કરવા સારૂ જે માણસ ગુપ્ત ગ્રહ પરવેશ કરે, અથવા ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરે, તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પરકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે; અને અગર ચોરીનો ગુન્હો કરવાનો ઈરાદો કર્યો હોય; તો તે કેદની મુદત દસ વરસ સુધીની થઈ શકે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય. નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અગર તે ગુનહો ચોરીનો હોયતો	ઊપર પ્રમાણે.		૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.		

ટીકા.—કોઈ માણસ રાતરે રેહેવાના ઘરમાં ફાડીને પેસે અને તેમાંથી કાંઈ મીલકત ચોરે, તો ગુન્હો એકજ પુરે પુરો થયો છે, અને તેથી કરીને એકજ ગુન્હાની માફક તેની વ્યવસ્થા થાય. રાણી વીરૂધ તોનાઉચોક. ૨ વી. રી કી. ૮૩

કોઈ શખ્સને વ્યથા કરવાની તઈયારી કરીને ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ કરવો અથવા ઘર ફોડવું.

૪૫૫. કોઈ શખ્સને વ્યથા કરવાની, અથવા કોઈ શખ્સની ઉપર હુમલો કરવાની, અથવા કોઈ શખ્સને ગેરવ્યાજબી રીતે અટકાવવાની અથવા કોઈ શખ્સને વ્યથા, હુમલા, અથવા ગેરવ્યાજબી અટકાવનો ભય ઉત્પન્ન કરવાની, તઈયારી કરીને જે માણસ ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ અથવા ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરે, તે માણસને દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પરકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકે	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેસન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨જા વરગનો માજીસટરેટ ઇન-સાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

રાતે ગુપ્ત ગ્રહ પ્રવેશ કરવો અથવા ઘર ફોડવુ, તેની સીક્ષા

૪૫૬. જે માણસ રાતે ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ કરે, અથવા રાતે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરે, તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીનલેઈ શકાયનહી	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશનકોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનોમાજીસટરેટ ઈનસાફ કરે	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

ટીકા—હથીયાર સહીત પાંચ માણુસો રાતરે ઘર ફોડતા માલમ પડયા એમાંનો એક માણસ દીવાલમાં બાકું પાડતો હતો અને બીજા ચાર ચોકી કરતા ઉભા હતા. જ્યારે બુમ પાડવામાં આવી ત્યારે પાડોશી દોડી આવ્યા અને પેલામાંના એકેએક જણનું માંથુ કાપી નાખ્યું તેમાં એવું ઠરાવ્યુ કે તેઓ ઉપર રાતરે ઘર ફોડવાનું તોહોમત આવે અને ડાકાઈટીનુ નહીં. રાણી વીરૂધ રેવાત રાજવાર. વી. રી. ૧૮૬૪. ક્રી. ૬૫.

કેદની સીક્ષા થઈ શકતી હોય એવો ગુન્હો કરવા સારૂ રાતે ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ કરવો અથવા ઘર ફોડવુ.

૪૫૭. કેદની સીક્ષા થઈ શકતી હોય, એવો કાંઈ ગુન્હો કરવા સારૂ જે માણુસ રતે ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ કરે, અથવા રાતે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરે તે માણુસને પાંચ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે, અને અગર ચોરીનો ગુન્હો કરવાનો ઈરાદો કર્યો હોય તો તે કેદની મુદત ચઉદ વરસ સુધીની થઈ શકે.

વગર વારંટે પોલીશ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
અગર તેગુનહો ચોરીનો હોય તો,			ઉપર પ્રમાણે		૧૪ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા—કોઈ શખસ ઉપર ઘર ફોડીને તરતજ ચોરી કરવાનું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય તો તેને ફ્કત ક. ૪૫૭ પરમાણે શીક્ષા થાય. રાણી વીરૂધ ચઈતન બોરા. ૫ વી. રી. ક્રી.૪૫

કોઈ ચોર રાતરે ગુપ્ત ગ્રહપ્રવેશ કરતાં ઘરના માલેકને બુદ્ધિપુરવક મહાવ્યથા કરવાની કોશીશ કરે તો તેને આ કલમ ૪૫૭, ૩૨૪ પરમાણે સજા થાય નહીં, પણ કલમ. ૪૬૦ પરમાણે સજા થાય. રાણી વીરૂધ લખમણદાસ. ૨ વી. રી. ક્રી. ૫૨.

કોઈ શખસને વ્યથા કરવાની તઈયારી કરીનેરાતે ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ કરવો, અથવા ઘર ફોડવું.

૪૫૮. કોઈ શખસને વ્યથા કરવાની, અથવા કોઈ શખસની ઉપર હુમલો કરવાની, અથવા કોઈ શખસને ગેરવ્યાજબી રીતે અટકાવવાની, અથવા કોઈ શખસને વ્યથા, હુમલા, અથવા ગેરવ્યાજબી અટકાવનો ભય ઉતપન કરવાની તઈયારી કરીને જે માણુસ રાતે ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ કરે, અથવા રાતે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરે, તે માણુસને ચઉદ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પરકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લાઅથવા ૨ જા વરગનો મા. ઈનસાફ કરે.	૧૪ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

ગુપ્ત ગ્રહપરવે

૪૫૯. કોઈ માણુસ ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ અથવા ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કર-

શ અથવા ઘરફો ડવાનો ગુન્હો કરતાં કોઈને મહાવ્યથા કરવી.

તો હોય તેવામાં જો તે કોઈ શખસને મહાવ્યથા કરે, અથવા કોઈ શખસનું મોત આણવાની કે કોઈને મહાવ્યથા કરવાની કોસીસ કરે તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પરકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, ઈનસાફ કરે.	જીવતાંસુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસસુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ઘણા શખસો ઘર ફોડવા વગેરે માં સામીલ હોય, અને તેઓ માંનો કોઈ એક મોત અથવા મહાવ્યથા કરે તો તે સઘળા માણસોને આ સીક્ષા થઈ શકે.

૪૬૦. અગર રાતે ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ કરતી વખતે, અથવા રાતે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરતી વખતે, તે ગુન્હાનો તકસીરવાર કોઈ શખસ બુધીપુરવક કોઈનું મોત આણે અથવા કોઈને મહાવ્યથા કરે, અથવા મોત આણવાની કે મહાવ્યથા કરવાની કોસીસ કરે, તો જે જે શખસ રાતે તે ગુપ્ત ગ્રહપરવેશ કરવામાં અથવા રાતે તે ઘર ફોડવાનો ગુન્હો કરવામાં જોડે શામીલ હોય તે હરએક શખસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દશ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કાંઈ બંધ કરેલાં નિધાનમાં કાંઈ મિલકત હોય, અથવા કાંઈ મિલકત છે એમ ધરાયું હોય, તે નિધાનને બદદાનતથી ફોડીને ઉઘાડવું.

૪૬૧. જે નીધાન મધ્યે કાંઈ મીલકત રહેલી હોય અથવા જે મધ્યે કાંઈ મીલકત રહેલી છે એમ પોતે માનતો હોય, એવા કોઈ બંધ કરેલાં નિધાનને જે માણસ બદદાનતથી, અથવા બીગાડ કરવાના ઈરાદાથી, ફોડીને ઉઘાડે અથવા તેના બંધ છોડે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટઈનસાફકરે	૨ વરસ સુધીની એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અ. દંડ અ. બંને.

તેજગુન્હો જ્યારે તે નિધાન જેને સોંપ્યું હોય તે માણસ કરે ત્યારે તેની સીક્ષા.

૪૬૨. જે નિધાન મધ્યે કાંઈ મીલકત રહેલી હોય, અથવા જે મધ્યે કાંઈ મીલકત રહેલી છે એમ પોતે માનતો હોય, એવુ બંધ કરેલું કાંઇ નિધાન કોઈ માણસને સોંપ્યું હોય, અને તે માણસને તે ઉઘાડવાનો અખત્યાર નહી છતાં, અગર તે માણસ, બદદાનથી અથવા બીગાડ કરવાના ઈરાદાથી, તે નીધાનને ફોડીને ઉઘાડે, અથવા તેના બંધ છોડે, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીનલેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશનકોરટ, પરેસી ડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનેમાજી સટરેટ ઈનસાફ કરે	૩ વરસ સુધી બે માંના ગમે તે પ્રકાર ની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

બાબ ૧૮ મો.

લેખ સબંધી તથા વેપારની અથવા મિલકતની નિશાનીઓ સંબંધી ગુનાઓ બાબત.

ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો. ૪૬૩. જે કોઈ માણુસ કાંઈ લેખ અથવા લેખનો કોઈ ભાગ ખોટો બનાવે, એવા ઈરાદાથી કે, લોકોને અથવા કોઈ શખસને કાંઈ હાની કે નુકશાન કરવુ, અથવા કાંઈ દાવાને કે હકને મજબુતી આપવી; અથવા કોઈ શખસ પાસે કાંઈ મીલકત છોડાવવી, અથવા તેની પાસે કાંઈ સારૂ કે અરથાંત સમજાય એવો કરાર કરાવવો અથવા એવા ઈરાદાથી કે દગો કરવો, અથવા દગો કરવામાં આવે, તો તે માણુસે ખોટો લેખ બનાવવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

ટીકા—આ કલમ અને કલમો ૪૭૧, ૪૭૫ અને ૪૭૬ પરમાણેના ગુન્હાની ફરીયાદ જે કોરટમાં તે ગુન્હો કરવામાં આવ્યો હોય તે કોરટની પરવાનગી વીના અથવા આવી કોરટ જે કોરટને તાબે હોય તેવી કોરટની પરવાનગી વીના લઈ શકાય નહી, જુઓ આકટ ૧૮૮૨નો ૧૦મો૰ ક્રી૰ પ્રો૰ કોડ૰ કલમ ૧૯૫; જેમાં બતાવ્યું છે કે—

(ક)સદરહુ કાયદાની (પીનલ કોડની) ૪૬૩મી કલમમાં વરણવેલો અથવા ૪૭૧મી, ૪૭૫મી અથવા ૪૭૬મી કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવા લાયક કોઈ પણ ગુન્હો જ્યારે તે હરકોઈ કોરટમાં હરકોઈ કામના કોઈ પક્ષકારે તે કામમાં પુરાવામાં આપેલા કોઈ દસ્તાવેજના સંબંધમાં કરયો હોય, ત્યારે તે કોરટની, અથવા બીજી જે કોરટના તાબામાં તે કોરટ હોય તે કોરટની પ્રથમ મંજુરીયત લીધા વગર અથવા તેની ફરીયાદ વગર કોઈ પણ કોરટ સાંભળશે નહીં.

કોઈ પણ સોસાઈટીનો (મંડળીનો) કોઈ અંગ ભુત મંડળીને ફરેબ કરવાને કોઈ ખોટો દસ્તાવેજ કરે, તો તેમાં એવું ઠરાવ્યું છે કે તોહોમતદાર ઉપર ફરેબ કરવાને ખોટો લેખ બનાવવા બાબતથી ગુન્હો ઠરાવી શકાય નહીં, કેમ કે જે શખસોનો ભંડોળમાં એક સરખો લાભ હોય તેમાંનો તોહોમતદાર પણ એક શખસ છે, અને તેથી કરીને તોહોમત ચાલી શકે નહી, રાણી વીરૂધ મુડી.

કોઈ એક દસ્તાવેજના જુદા જુદા ભાગનો ઘણાક શખસો ખોટો લેખ બનાવે, તો સઘળા મુખ્ય ગુન્હેગાર જેવા ઠરે, તેમજ ખોટો લેખ બનાવવાને સર્વે સંમતી આપે તો પણ તેઓ સરવે મુખ્ય ગુન્હેગાર જેવા ઠરે. આર્થ ૩૬૦

કોઈ દસ્તાવેજની નકલ હોય અને તેવી નકલનો જો ખોટો લેખ બનાવે તો તે પણ ક૰ ૪૬૩ પ્રમાણે ખોટો લેખ બનાવવાની વાખ્યામાં આવી જાય, ઈશિનચંદરદત્ત વીરૂધ પ્રાણનાથ ચોધરી૰ વી૰ રી૰ ફુલ બેંચ૰ ૭૧.

કોઈ પણ દફતરમાં ગફલતને લીધે કાંઈ ભુલ થઈ ગઈ હોય પણ તે કાંઈ ફરેબ કરવાના ઈરાદા વાસ્તે હોય નહીં, અને તેવી ગફલત છુપાવવાને વાસ્તે કાંઈ દફતરમાં ખોટું કરે તો એ કાંઈ ૪૬૦મી કલમ પ્રમાણે ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કેહેવાય નહીં, રાણી વીરૂધ શંકર૰ ૪ઈ૰ લો૰ રી૰ મુંબાઈ ૬૫૭.

ક. ૪૬૩ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને ફકત કાંઈ ખોટો દસ્તાવેજ કરેતો તે બસ છે; એવી કાંઈ જરૂર નથી કે કોઈ શખસને તેની આબરૂમાં નુકશાન થવા સારૂ પ્રસીદ્ધ કરવુ જોઈએ અથવા બાહાર પાડવુ જોઈએ રાણી વીરૂધ શાઈફ્તઅલી. ૧૦ વી. રી. ક્રી. ૬૧

લેખ ખોટો બનાવવો એટલેશું? ૪૬૪. જે માણસ નીચે લખ્યા પ્રમાણે કરે, તેણે ખોટો લેખ બનાવ્યો એમ સમજવું.

પેહેલું—જે માણસ બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી, કાંઈ લેખ અથવા લેખનો ભાગ બનાવે, તે ઉપર સહી કરે, મોહોર કરે, અથવા તે લખી આપે, અથવા કોઇ લેખ લખી આપ્યો છે એવુ બનાવવાની કાંઈ નીશાની કરે, એવા ઈરાદાથી કે જે શખસે અથવા જેના અખત્યારથી તે લેખ અથવા તેનો તે ભાગ બન્યો નથી, અથવા તે પર સહી કે મોહોર થઈ નથી, અથવા તે લખી આપ્યો નથી એવુ તે માણસ પોતે જાણતો હોય તે શખસે અથવા તેના અખત્યારથી તે લેખ અથવા તેને, તે ભાગ બન્યો છે અથવા તે પર સહી કે મોહોર થઈ છે, અથવા તે લખી આપ્યોછે એવો વીશ્વાસ ઉત્પન્ન કરવો, અથવા જે વખતે તે બન્યો નથી તે પર સહી કે મોહોર થઈ નથી અથવા તે લખી આપ્યો નથી, એવુ તે માણસ જાણતો હોય, તે એવે વખતે તે બન્યો છે, તે પર સહી કે મોહોર થઈ છે, અથવા તે લખી આપ્યો છે, એવો વીશ્વાસ ઉત્પન્ન કરવો, અથવા—

બીજુ—જે માણસ કાંઈ લેખ પોતે ખુદ કે બીજા કોઈ શખસે કરયા અથવા લખી આપ્યા પછી, ચેહેરીને અથવા બીજી રીતે કાંઈ જરૂરના ભાગમાં લેખને તે કાયદેસર અખતીયાર સીવાય, બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી ફેરવે, પછે તે ફેરવતી વખતે તે બીજો શખસ હયાત હોય કે મરી ગયો હોય તોપણ, અથવા:—

ત્રીજુ—જે માણસ બદદાનતથી અથવા દગલબાજીથી કોઈ શખસ પાસે કાંઈ લેખપર સહી કે મોહોર કરાવે, અથવા કાંઈ લેખ તે શખસ લખી આપે એમ કરે, અથવા તેની પાસે કાંઈ લેખને ફેરવાવે, એવુ જાણ્યા છતાં કે, તે લેખમાં શું લખ્યું છે, અથવા હું શે ફેરફાર કરૂંછું. એ વાત તે શખસ દીવાનગી અથવા કેફના સબબથી જાણવાને શકતી માન નથી, અથવા તેને ફરેબ દીધો છે તે સબબથી તે વાત તે શખસ જાણતો નથી.

દ્રષ્ટાંતો

(अ) अ ની પાસે ज્ઞ નો લખેલો ब ની ઉપરનો ૧૦૦૦૦ રૂપીયાનો એક ભલામણનો કાગળ છે, હવે ब ને દગો દેવા સારૂ અગર अ તે ૧૦૦૦૦ પર એક મીંડુ વધારીને તે રકમને ૧૦૦૦૦૦ કરે એવા ઈરાદાથી કે તે કાગળ ज्ञ એ તેટલી રકમનો લખ્યોછે એમ ब માનેતો अ એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(ब) કાંઈ સ્થાવર મિલકત ज्ञ એ अ ને લખી આપી હોય એવી મતલબના એક ખત પર, ज्ञ ના અખત્યાર શીયાય अ ज्ञ ની મોહોર કરે, એવા ઈરાદાથી કે તે મિલકત ब ને વચીને તેની કીમતના રૂપીયા ब પાસેથી લેવા, તો अ એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(क) એક ચેકપર ब ની સહીછે, અને તે ચેક જે લઈ આવે તેને તે નાંણાં મળે એવી તરેહનો છે પણ, તે મધ્યે કાંઈ રકમ ભરેલી નથી, તે ચેક લઈને अ દગલબાજીથી તે મધ્યે દશ હજાર રૂપીયાની રકમ ભરે તો अ એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

(ड) अ પોતાના માણસ ब ને એક સરાફ ઉપર ચેક લખીને તે પર સહી કરીને આપે, પણ તેમાં આપવાની કાંઈ રકમ લખે નહી, અને ब ને એવો અખત્યાર આપે કે ફલાણા ફલાણા લોકોના રૂપીયા આપવા છે માટે દશ હજાર રૂપીયા સુધીની રકમ તું એચે કમાં ભરજે પછી ब દગલબાજીથી તે ચેકમાં વીશ હજાર રૂપીયાની રકમ

ભરે, તો ब એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

(इ) ब ના અખત્યાર સીવાય अ ब ના નામથી પોતાની ઉપર એક હુંડી લખે, એવા ઈરાદાથી કે તે હુંડીને ખરી હુંડી દાખલ કોઈ સરાફને ત્યાં વટાવીને, તથા તે હુંડી પાકેથી તે સરાફ પાસેથી તે લઈને તેનાં નાંણું આપવાં, તો એ ઠેકાણે, ब ની જામીની છે એવો પોતાના મનમાં વિચાર ઉત્પન થઈને તે સરાફ તે હુંડીનાં નાણું આપે એ રીતે તેને છેતરવા સારૂ अ એ તે હુંડી લખી માટે अ એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(फ) झ ના વીલમાં આ શબ્દો લખેલા છે–"હુ ફરમાવુ છું કે મારી સઘળી બાકી રહેલી મીલકત अ ब અને क એઓની વચ્ચે સરખે હીસ્સે વેહેચાય" अ બદદાનતથી તે મધેથી ब નુ નામ છેકી નાંખે, એવા ઈરાદાથી કે તેથી એમ માનવામાં આવે કે સઘળી મીલકત अ ને તથા क ને માટે झ લખી ગયો છે, તો अ એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(ग) "झ ને અથવા તે ફરમાવે તેને આપજો" એ પ્રમાણે એક સરકારી પ્રામીસરી નોટની પાછળ શેરો કરીને તે શેરા પર સહી કરીને તેનાં નાંણું झ ને અથવા झ ફરમાવે તેને મળે એવુ अ કરે, પછી "झ ને અથવા તે ફરમાવે તેને આપજો એ શબ્દો ब બદદાનતથી છીલી નાંખે અને એ પ્રમાણે તે ખાસ શેરાનો ખાલી શેરો કરે, તો ब એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(ह) अ એક સ્થાવર મીલકત झ ને વેચીને તેનુ ખત કરી આપે પછી झ ને દગો દેઈને તેની પાસેથી તે મીલકત જાય એવુ કરવા સારૂ તેજ મીલકતનું अ એક ખત ब ને લખીઆપે, અને ખત ઉપર झ ને કરી આપેલા ખતની તારીખથી છ મહીનાની પહેલાની તારીખ લખે એવા ઈરાદાથી કે તે મીલકતનુ ખત झ ને કરી આપ્યા પેહેલાં તેણે તે મીલકતનુ ખત ब ને કરી આપ્યું છે એમ માનવામાં આવે, તો अ એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(आइ) झ બોલે બોલ બોલીને પોતાનું વીલ अ પાસે લખાવે તેમાં વશીયત આપવાને જેનું નામ લખવાનું झ એ કહ્યું હોય તેનું નામ નહી લખતાં अ ઈરાદાથી એક બીજા શખસનું નામ લખે, અને તમારા કહ્યા મુજબ આ વીલ લખ્યું છે એમ अ झ ને સમજાવીને તે વીલપર झ ની પાસે સહી કરાવે, તો अ એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(ज) अ એક કાગળ લખીને ब ના અખત્યાર શિવાય તે પર ब ના નામની સહી કરે, અને તેમાં એમ લખે કે अ સારી આબરૂનો માણુસ છે અને નહી ધારેલી કમનશીબીથી માઠી હાલતમાં આવી પડેલો છે, અને તેનો ઈરાદો એવો હોય કે તે કાગળ બતાવીને झ પાસે તથા બીજા શખસો પાસે ભીખ મેળવવી; તો એ ઠેકાણે झ ને પોતાની મિલકત છોડવાને લલચાવવાને સારૂ अ એ લેખ ખોટો બનાવ્યો માટે अ એ ખોટો લેખ બનાવવાંનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(ट) ब ના અખત્યાર શિવાય अ એક કાગળ લખીને તે પર ब ના નામની સહી

કરે, અને તે કાગળ મધ્મે એમ લખે કે **अ** ની આબરૂ સારી છે, અને તેનો ઈ-રાદો એવો હોય કે તે કાગળ બતાવીને **झ** ના હાથ તળે કાંઈ નોકરી મેળવવી, તો **अ** એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું, કેમકે તે બનાવટના સરટીફીકેટથી **झ** ને છેતરીને **झ** ની પાસે નોકરી બાબતનો કાંઈ સાફ કે અરથાંત સમજાય તેવો કરાર કરવાનો **अ** નો ઈરાદો છે.

ખુલાસો ૧ લો.—કોઈ માણસ પોતાના નામની સહી કરે, તો તે પણ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો થઈ શકે છે.

દ્રષ્ટાંત.

(**अ**) એક હુંડીપર **अ** પોતાના નામની સહી કરે, એવા ઈરાદાથી કે તેજ નામના એક બીજા શખસે તે હુંડી લખી છે એમ માનવામાં આવે, તો એ **अ** ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવુ.

(**ब**) એક કાગળના કકડાપર "સીકારી" એટલો શબ્દ લખીને તેપર **अ** **झ** ના નામની સહી કરે એટલા સારૂ કે પછી તે કાગળપર **झ** ની ઉપરની એક હુંડી **ब** લખે, અને તે હુંડી જાણે **झ** એ સીકારી હોય એ રીતે બજારમાં ચલાવે, તો **अ** એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું અને અગર તે હકીકત જાણીને **अ** ના ઈરાદા મુજબ **ब** તે કાગળપર હુંડી લખે, તો **ब** એ પણ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(**क**) **अ** ના નામનો કોઈ બીજો શખસ ફરમાવે તે ધણીને નાણાં આપવાં એવી એક હુંડી **अ** ને જડે, અને તેની પાછળ **अ** પોતાનાજ નામનો શેરો કરે, એવા ઈ-રાદાથી કે જે શખસ ફરમાવે તે ધણીને નાણાં આપવાની એ હુંડી છે તેજ શખસે એ શેરો કર્યો છે એમ માનવામાં આવે, તો એ ઠેકાણે **अ** એ ખોટો લેખ બનાવ-વાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

(**ड**) **ब** ની ઉપર એક હુકમનામું થએલું બજે, તેમાં એક સ્થાવર મિલકત વેચાય તે **अ** ખરીદ કરે, હવે તે મિલકત જપ્ત થયા પછી **ब** **झ** ની સાથે મળી જઇને કાંઈ જુજ ભાડે તે મિલકતનું લાંબી મુદતનું એક ભાડાનામુ **झ** ને લખી આપે, અને તે ભાડાનામામાં તે જપ્તીની તારીખથી છ મહીના આગળની તારીખ ભરે, એવા ઈરાદાથી કે **अ** ને દગો કરવો, તથા જપ્તી થતાં પેહેલાં તે ભાડાનામું લખી આપ્યું છે એમ માનવામાં આવે તો, અગર **ब** એ તે ભાડાનામાપર પોતાના નામની સહી કરી છે તોપણ, તેણે આગળની તારીખ લખી, તેથી, તેણે ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવુ.

(**इ**) દેવાળુ કાહાડવાનો આગળથી વિચાર કરીને **अ** વેપારી પોતાના ફાયદાને સારૂ તથા પોતાના માગનારાઓને દગો દેવાના ઇરાદાથી કાંઈ મિલકત **ब** ની પાસે રાખે; અને તે કામ બાહારથી વ્યાજબી જણાય એટલા સારૂ તે **ब** ને એક ચીઠી લખી આપે કે તમારી પાસે અવેજ લીધો છે તે બાબતની માહારે તમને આટલી રકમ દેવી, અને તે ચીઠીપર આગળની તારીખ નાખે, એવા ઈરાદાથી કે **अ** દેવાળુ

કહાડવાની તઈઆરીમાં હતો ત્યાર પેહેલાં એ ચોઠી તેણે લખી છે એમ માનવામાં આવે તો **અ** એ ઉપર લખેલા લક્ષણના પેહેલા પ્રકાર પ્રમાણે ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવું.

ખુલાસો ૨ જો—કોઈ માણસ કોઈ ખોટા શખ્સના નામથી કાંઈ ખોટો લેખ કરે, એવા ઈરાદાથી કે તે લેખ કોઈ ખરા શખસે કરેલો છે એવું માનવામાં આવે, અથવા કોઈ મુવેલા શખસના નામથી કરે, એવા ઈરાદાથી કે તે શખસે પોતાની હયાતીમાં તે લેખ કર્યો છે એવુ માનવામાં આવે તો તે પણ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો થઈ શકે છે.

દ્રષ્ટાંત.

(**અ**) એક ખોટા શખસની ઉપર એક હુડી લખે, અને તે ચલાવવાના ઈરાદાથી તે ખોટા શખસને નામે તે હુડી દગલબાજીથી સિકારે તો **અ** એ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવુ.

ટીકા.—કોઈ પણ દસ્તાવેજ ખોટોજ હોય તો પણ ક. ૪૬૩ માં બતાવેલા કોઈ પણ કાર્યમાંનું કોઈ કાર્ય પાર પાડવાને વાસ્તે તોહોમતદાર બદઘાનતથી અથવા ફરેબ કરવાના ઈરાદાથી બનાવે તો પણ ગુન્હો થાય છે, અને વળી ગમે તો તેવો દસ્તાવેજ કામમાં લીધો હોય અગર ના લીધું હોય અગર લેવાની કોશીશ કરી હોય, તો પણ ગુન્હો થાય છે.

કોઈ શખસ મરી ગયો હોય અને તે જીવતો છે એવું તોહોમતદાર પોતાના દસ્તાવેજમાં ખોટું બતાવે અને તે ઉપરથી કોઈ પેનશનનો પગાર લેવરાવે, અથવા લે, તો તે કાંઈ ખોટો લેખ કરવાનો ગુન્હો નથી પણ ઠગવાનો અથવા સાપરાધ ખોટો ઉપયોગ કરવાનો ગુન્હો છે.

ખોટો લેખ બનાવવાની સીક્ષા.

૪૬૫. જે માણસ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરે, તેને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ સાથી હુકમનામાં વાળાની મંજુરી વીના કોઈ એક વકીલાતનામુ લખી સઘળાના નામની સહી કરી કોઈ વકીલને આપે અને વકીલને એવુ લખી આપે કે હુકમનામાનાં નાણાં પુરેપુરાં પત્યાં છે અને તેથી દાવો ફાઈલમાંથી કઢાવી નાંખવાની અરજી આપવાનું કેહે, તો એ સહી કરનાર શખસે ખોટો લેખ બનાવ્યો કેહેવાય. રાણી વીરૂધ ગયનીરામ. ૬ વી. રી. ક્રી. ૭૮.

કોઈ પણ દીવાની કોરટ પોતાની રૂબરૂ ખોટો લેખ કરવા વાસ્તે ફરીયાદી કરવાનો હુકમ કર્યો હોય તો તેવા હુકમ ઉપર અપીલ નથી. ગંગા નારાયણ સોરકાર વીરૂદ્ધ અઝીઝુનીસા બીબી. ૫ વી. રી. મીસ. ૧૮. ફ્રેનનબરગ.

મુખ્તીઆર તરીકે કામ કરવા કોઈ શખ્સ કબુલ કરે અને આવી કબુલાત આપી છે તેની ખાત્રી વાસ્તે નીશાની તરીકે મુખ્તીયાર નામામાં પોતાનું નામ સામેલ કરે, તો જો મુખ્તીયાર નામું ખોટું બનાવેલું છે એમ નીકળે તો તે ઉપરથી પેલો ખોટો લેખ કરનાર છે એમ ગણી શકાય નહી. રાણી વીરૂધ બરજો બેરીક ૫. વી. રી. ક્રી. ૭૦

બંને પક્ષકારોની સગવડને વાસ્તે તેમજ વધારે સહી સલામતીને વાસ્તે કોઇ દસ્તાવેજ બે ભાગમાં લખ્યું હોય, તો જો કોઈ પોતાની પાસેના ભાગમાં તેમાં કાંઈ ફેરવવાનો ગુન્હો કરે તો તેને વધારે શખત શીક્ષા થવી જોઈએ. રાણી વીરૂધ કીશોરી મોહનદત. ૧૭ સધ. વી. રી. ક્રી. ૫૮.

ખોટો લેખ બનાવવાનું તોહોમત મુકી કોઈ દીવાની કોરટ કેદીને જ્યારે માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ મોકલે ત્યારે તે માજીસ્ટ્રેટ તે કેદીને કાંતો ખોટો લેખ બનાવવાના તોહોમત ઉપર, અથવા ખોટા દ-

સ્તાવેજને ખરા તરીકે વાપરવાના તોહોમત ઉપર, અથવા ખોટો લેખ બનાવવામાં મદદગારી કરવાનાતોહોમતઉપર તપાસ કરવાને અખત્યાર છે. રાણી વીરૂધ મોહેશચંદર આચારજી ૬ વી. રી. ક્રી. ૨૦.

પીનલકોડ પ્રમાણે ખોટો લેખ બનાવવાને તોહોમતદાર ઠરાવવા વાસ્તે એવું સાબીત કરવું જોઈએ કે તોહોમતદારે એવી રીતે તે દસ્તાવેજ બનાવ્યો છે અથવા એવા અધીકારવાળાની સતાથી બનાવ્યો છે કે તે દસ્તાવેજ બનાવવાને એવા અધીકારવાળાએ સત્તા આપી નથી એમ જ્યારે માનવામાં આવે. રાણી વીરૂધ રામ ગોપાળધર. ૧૦. વી. રી. ક્રી. ૭.

કોઈ ઈનસાફની કોરટનું દફતર અથવા જન્મ વગેરે બાબત.

૪૬૬. કોઇ ઈનસાફની કોરટનું દફતર અથવા તે કોરટ મધે ચાલેલાં કામનો કાગળ હોય એવી મતલબનો કાંઈ લેખ, અથવા જન્મ, બાપતિસમ, લગ્ન, કે ગાડવા બાબતનો કાંઈ રજીષ્ટર, અથવા કોઈ સરકારી નોકર પોતાના સરકારી હોદાના જોરથી રાખતો હોય એવો કાંઈ રજીષ્ટર, અથવા કોઈ સરકારી નોકરે પોતાના સરકારી હોદાના જોરથી કરેલો હોય એવી મતલબનો કાંઇ દાખલો કે લેખ, અથવા કાંઈ ફરિયાદી કે જવાબ કરવાનો, અથવા તેમાં કાંઈ પણ કામ ચલાવવાનો, અથવા કબુલાતથી હુકમનામુ થવા દેવાનો, જેમાં અખત્યાર આપ્યો હોય એવો લેખ, અથવા વકીલાતનામુ કે મુખત્યારનામુ જે માણસ ખોટું બનાવે તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કાંઈ કીમતી દસ્તાવેજ અથવા વીલ ખોટું બનાવવું.

૪૬૭. જે લેખ કાંઈ કીમતી દસ્તાવેજની મતલબનો, અથવા કાંઈ વિલની મતલબનો, અથવા દત્તક લેવાના અખત્યારમાંની મતલબનો હોય, અથવા જે લેખ કોઈ શખસને કાંઈ કીંમતી દસ્તાવેજ કરવાનો અથવા બીજાના નામનો કરી આપવાનો, અથવા તેના મુદલ રૂપીયા, વ્યાજ કે નફાની વેંહેંચણ લેવાનો, અખત્યાર આપવાની મતલબનો હોય, અથવા કાંઈ નાણું જંગમ મીલકત, અથવા કીંમતી દસ્તાવેજ લેવાનો કે આપવાનો અખત્યારઆપવાની મતલબનો હોય, અથવા જે લેખ કાંઈ ફારગતી અથવા નાણાં ભર્યાની પોહોંચની મતલબનો, અથવા કાંઈ ફારગતી કે કાંઈ જંગમ મિલકત અથવા કિંમતી દસ્તાવેજ આપ્યાની પોહોંચની મતલબનો હોય, એવો કોઈ લેખ જે માણસ ખોટો બનાવે, તેને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા દસવરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ. ઈનસાફ કરે,	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધીબેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.
તે કીંમતી દસતાવેજ ઇંડીઆ સરકારની પ્રોમીસરી નોટ હોય તો.			ઉપર પ્રમાણે		વગર વાંરટે પોલીસ પકડી શકે.

ઠગાઈકરવાના કારણસર ખોટો લેખ બનાવવો.

૪૬૮. જો કોઈ માણસ ખોટો લેખ બનાવે, એવા ઈરાદાથી કે તે બનાવટનો લેખ ઠગાઈ કરવાના કારણસર વપરાયતો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લે ઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેસનકોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કોઈ શખસની આબરૂનેહાની કર વાનાકારણસર ખો ટો લેખબનાવવો.

૪૬૯. જો કોઈ માણસ ખોટો લેખ બનાવે, એવા ઈરાદાથી કે તે બનાવટનો લેખ કોઈ ધણીની આબરૂને હાની કરે, અથવા તે લેખ તેવા કારણસર વાપરવામાં આવશે એવો સંભવ છે, એમ જાણ્યા છતાં, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદતસુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લે ઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની એ માંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

"બનાવટનોલે ખ".

૪૭૦. જે ખોટો લેખ સઘળો કે થોડો ઘણો, ખોટો લેખ બનાવવાના ગુન્હાથી બન્યો હોય, તેનું નામ "બનાવટનો લેખ" પાડયું છે.

બનાવટનો લે- ખ ખરા દાખલ વાપરવો.

૪૭૧ જે. લેખ બનાવટનો લેખ છે એમ પોતે જાણતો હોય અથવા એમ માનવાનું પોતાને કારણ હોય એવો કોઈ લેખ જે માણસ દગલબાજીથી અથવા બદદાનતથી ખરા દાખલ વાપરે, તે માણસને જાણે તેણે તે લેખ ખોટો બનાવ્યોજ હોય, એવી રીતે સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પક ડીશકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશનકોરટ, ઇ નસાફ કરે.	લેખ ખોટો બનાવવા ની શીક્ષા.
અને જોતે ખોટો બનાવટનો લેખ ઈંડીયા સરકારની પ્રોમીસરી નોટ હોય તો.		ઊપર પ્રમાણે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.		

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવવા પ્રથમ એવું સાબીત થવું જોઈએ કે બદધાનતથી અને ફરેબ કરવાના ઈરાદાથી ખરા તરીકે કોઈ દસ્તાવેજ વાપરવામાં આવ્યો છે. રાણી વીરૂધ જાહાબક્ષ. ૮ વી. રી. ક્રી. ૮૧.

કોઈ દસ્તાવેજની કોઇ શખ્સ પ્રથમ નકલ રજુ કરે પણ જો તે એમ જાણતો હોય કે તે દસ્તાવેજ ખોટો બનાવેલો છે તો ખરા તરીકે વાપરવાનો તેણે ગુન્હો કરયો એમ કેહેવાય. રાણી વીરૂધ નજુમઅલી; ૬ વી. રી. ક્રી. ૪૧.

ક. ૪૭૧ પ્રમાણે ગુન્હો ઠરાવવાને વાસ્તે નીચે પ્રમાણે હકીકતો હોવી જોઈએ. કોઈ પણ દસ્તાવેજ ખોટો બનાવેલો છે એવું જાણીને કોઈ શખ્સે ખરા તરીકે વાપરવો જોઈએ. રાણી વીરૂધ ભોલેપ્રમાણીક ૧૭ વી. રી. ક્રી. ૩૨.

પીનલકોડની કલમ. ૩૦ પ્રમાણે છુટા છેડાનો દસ્તાવેજ એ કીંમતી દસ્તાવેજ છે. માટે જો કોઈ શખ્સ આવો દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરાવા રજુ કરે અને રજીસ્ટર કરાવે તો તેણે આ કલમ ૪૭૧ પ્રમાણે વાપરયું એમ ગણાય. ૧૧ વી. રી. ક્રી. ૧૬ (રાણી વીરૂધ અઝીમુદીન)

કોઇ પણ દસ્તાવેજ સહી અથવા શીકકો ના થયો હોય તો પણ જો કોઈ સરકારી નોકર પોતાની સરકારી ફરજ બજાવતાં ખરા તરીકે કોઈ દસ્તાવેજ વાપરે તો કલમ ૪૭૧ પ્રમાણે શીક્ષા થઈ શકે. રાણી વીરૂધ પ્રોસોનો બોસ. ૫ વી. રી. ક્રી. ૯૬.

કોઈ તોહોમતદારના કબજામાં ખોટા શીક્કા અને ખોટા બનાવેલા દસ્તાવેજો માલમ પડયા. તે શીક્કા તથા દસ્તાવેજ તેના કબજામાં શી રીતે આવ્યા તેનો પુરતો સંતોષ બતાવી શક્યો નહી, તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે ખરા તરીકે તે વાપરવાનો તેનો ઈરાદો હતો અને તેથી પોતાની પાસે રાખ્યા છે. રાણી વીરૂધ કીસ્તો સુંદરદેવ. ૨ વી. રી. ૫ ફી.

૪૬૭ મી કલમ મુજબ સીક્ષા થઈ શકે એવો ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરવાના ઈરાદાથી ખોટી મોહોર, પતરૂ, વગેરે બનાવવુ, અથવા કબજામાંરાખવું.

૪૭૨. જો કોઈ માણસ કાંઈ મોહોર, પતરૂ, અથવા છાપ પાડવાનું કાંઈ બીજુ હથીયાર બનાવે, અથવા ખોટુ બનાવે, એવા ઈરાદાથી કે તે ૪૬૭ મી કલમ મુજબ સીક્ષા થઈ શકે એવો કોઇ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરવાના કારણસર વાપરવામાં આવે; અથવા તે મોહોર, પતરૂ, અથવા બીજુ હથિયાર ખોટુ બનાવેલું છે એમ જાણીને ઉપલા ઈરાદાથી અગર કોઈ માણસ તે મોહોર, પતરૂ, અથવા બીજુ હથિયાર પોતાના કબજામાં રાખે, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, ઈનસાફ કરે.	જીવતાંસુધી સમુદ્રપાર અથવા૭ વરસસુધીની, બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—જો કોઈ શખ્સ પાસે ખોટા દસ્તાવેજ તથા ખોટો શીક્કો માલમ પડે. અને તે દસ્તાવેજ તથા શીક્કો તેના કબજામાં શી રીતે આવ્યો. તેનો સંતોષકારક જવાબ દેઈ શકે નહીં તો એવો અનુમાન થાય છે કે તેણે બદદાનતથી તેને ઉપયોગ કરવાને રાખ્યા છે.

બીજી કોઈ કલમ મુજબ સીક્ષા થઈ શકે એવો ખોટો લેખ બનાવવાનોગુન્હો કરવાના ઈરાદાથી ખોટી મોહોર, પતરૂ, વગેરે બનાવવુ અથવા કબજામાં રાખવુ.

૪૭૩. જો કોઈ માણસ કાંઈ મોહોર, પતરૂ, અથવા છાપ પાડવાનુ કાંઈ બીજુ હથિયાર બનાવે, અથવા ખોટુ બનાવે, એવા ઈરાદાથી કે આ બાબ માંહેલી ૪૬૭ મી સિવાયની કોઈ પણ કલમ મુજબ સીક્ષા થઈશકે એવો કોઈ ખોટો લેખ બનાવવાનો ગુન્હો કરવાના કારણસર વાપરવામાં આવે, અથવા તે મોહોર, પતરૂ, અથવા બીજુ હથિયાર ખોટુ બનાવેલું છે એમ જાણીને ઉપલા ઈરાદાથી અગર કોઈ માણસ તે મોહોર, પતરૂ, અથવા બીજુ હથિયાર, પોતાના કબજામાં રાખે, તો તે માણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમવારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેસન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીનીબેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કાંઈ કીંમતીદ સ્તાવેજ અથવા વીલ ખોટું બનાવેલું છે એવું જાણીને તે ખરા દા

૪૭૪. જો કોઈ માણસના કબજામાં કાંઈ લેખ હોય, તો અને લેખ ખોટો બનાવેલો છે એમ તે માણસ જાણતો હોય, તથા તે લેખ ખરા દાખલ દગલબાજીથી અથવા બદદાનતથી વાપરવામાં આવે એવો તે માણસનો ઈરાદો હોય તો અગર તે લેખ ૪૬૬ મી કલમમાં લખેલા પ્રકારનો હોય તો તે મા-

ખલ વાપરવાના ઈરાદાથી કબજામાં રાખવું.

ણસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે, અને અગર તે લેખ ૪૬૭ મી કલમમાં લખેલા પ્રકારનો હોય, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની, અથવા સાત વરસની મુદત સુધીની, બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

અગર તે કાંઈ કીંમતી દસ્તાવેજ અથવા વીલ હોય તો.	ઉપર પ્રમાણે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપર અથવા ૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા—આ ગુન્હામાં કોઈ પણ ખોટો બનાવેલો દસ્તાવેજ ફરેબ કરવાના ઈરાદાથી વાપરવો જોઈએ એ મુખ્ય છે. કોઈ દેવાદારના કબજામાં ખોટી બનાવેલી ફારકતી માલમ પડે અથવા કોઈ જાગીરનો હક કરતો હોય તેવા શખસના કબજામાં ખોટું બનાવેલું વીલ માલમ પડે તો તે ફારકતી અથવા વીલ તેના કબજામાં કાંઈ પણ ખરાબ હેતુ શીવાય આવ્યું છે એવું સાબીત કરવાનો બોજો તે શખસ ઉપર રેહે છે.

૪૬૭ મી કલમમાં લખેલા પ્રકારના લેખોનું ખરાપણું દેખાડવા સારૂ વપરાતી હોય એવી કાંઈ મુદ્રા અથવા નીશાની ખોટી બનાવવી અથવા ખોટી નીશાની કરેલો પદારથ કબજામાં રાખવો.

૪૭૫. ૪૬૭ મી કલમમાં લખેલા પ્રકારના કોઈ લેખનુ ખરાપણું દેખાડવાના કારણસર વપરાતી હોય એવી કાંઈ મુદ્રા કે નીશાની કોઈ માણસ કાંઈ પદાર્થ ઉપર અથવા કાંઈ પદાર્થ મધ્યે ખોટી બનાવે એવા ઈરાથી કે તે પદારથ ઉપર તે વખતે કાંઈ લેખ ખોટો બનાવેલો હોય અથવા ત્યાર પછી ખોટો બનાવવાનો હોય તે લેખને ખરાપણાના આભાશ આપવાના કારણસર તે મુદ્રા અથવા નીશાની વાપરવામાં આવે, અથવા જે પદારથ ઉપર અથવા જે પદારથ મધ્યે એવી કાંઈ મુદ્રા અથવા નીશાની ખોટી નીશાની બનાવવામાં આવી હોય તેવો કાંઈ પદારથ ઉપર લખેલા ઈરાદાથી કોઈ માણસ પોતાના કબજામાં રાખે, તો તે માણસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાંઆવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.નહી	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવ ૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો થવા નીચેની હકીકતો હોવી જોઇએ.

૧ તોહોમતદારના કબજામાં જે દસ્તાવેજ હોય તેના ઉપર. ખોટું ચીન્હ અથવા નીશાની કરેલી હોવી જોઈએ.

૨ તેવોજ દસ્તાવેજ ખરા દાખલ વાપરવાનો તોહોમતદારનો ઈરાદો હોવોજોઈએ.

૪૬૭ મી કલમમાં લખેલા પ્રકારથી જુદા પ્રકારના લેખનુ ખરાપણું દેખાડવા સારૂ વપરાતી

૪૭૬. ૪૬૭ મી કલમમાં લખેલા પ્રકારથી જુદા પ્રકારના કોઈ લેખનું ખરાપણુ દેખાડવાના કારણસર વપરાતી હોય એવી કાંઈ મુદ્રા કે નીશાણી કોઈ માણસ કાંઈ પદારથ ઉપર અથવા કાંઈ પદારથ મધ્યે ખોટી બનાવે, એવા ઈરાદાથી કે તે પદારથ ઉપર તે વખતે કાંઈ લેખ ખોટો બનાવેલો હોય અથવા ત્યાર પછી ખોટો બનાવવાનો હોય તે લેખને ખરાપણાનો આ

હોય એવી કાંઈ મુદ્રા અથવા નીશાની ખોટી બનાવવી અથવા નીશાણી કરેલો પદારથ કબજામાં રાખવો.

ભાસ આપવાનાં કારણસર તે મુદ્રા અથવા નીશાણી વાપરવામાં આવે, અથવા જે પદારથ ઉપર અથવા જે પદારથ મધ્યે એવી કાંઈ મુદ્રા અથવા નીશાણી ખોટી બનાવવામાં આવી હોય તેવો કાંઈ પદારથ લખેલા ઈરાદાથી કોઈ માણુસ પોતાના કબજામાં રાખે તો તે માણુસને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે; અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાયનહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

કોઈ વીલને દગલબાજીથી ચેહેરી નાખવું, અથવા તેનો નાશ કરવો.

૪૭૭. કાંઈ લેખ વીલ હોય કે વીલની મતલબનો હોય, અથવા દત્તક લેવાનું અખત્યારનામુ હોય કે તેવી મતલબનો હોય, અથવા કાંઈ કીમતી દસ્તાવેજ હોય કે તેવી મતલબનો હોય, તેવા કોઇ લેખને અગર કોઈ માણુસ દગલબાજીથી કે બદદાનતથી, અથવા લોકને અથવા કોઈ શખસને હાની અથવા નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી છેકી નાખે, તેનો નાશ કરે, અથવા ચેરી નાખે, અથવા છેકી નાખવાની, નાશ કરવાની, કે ચેરી નાખવાની કોશીશ કરે, અથવા છુપાવે કે છુપાવવાની કોશીશ કરે, અથવા તેવા લેખ સંબંધી બીગાડ કરે, તો તે માણુસને જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, શિક્ષા કરવામાં આવશે; અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે,	જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—કાંઈ સેહેજ થોડી અગત્યનો કોઈ દસ્તાવેજ હોય તેનો નાશ કરવો અથવા તેને ચેહેરવો અથવા બગાડવો, એ બીગાડની વાખ્યામાં આવી જાય.

વેપારની તથા મિલકતની નિશાણીઓ બાબત.

વેપારની નીશાની.

૪૭૮. આ માલ ફલાણા કારીગરે બનાવેલો છે, અથવા ફલાણી વખતે કે તે ઠેકાણે બનાવેલો છે, અથવા ફલાણી જાતનો છે, એ બતાવવાને માટે જે નીશાણી વાપરવામાં આવે તેનું નામ "વેપારની નીશાણી" પાડયું છે.

મિલકતની નીશાની.

૪૭૯. આ જંગમ મિલકત ફલાણા શખસની છે, એ બતાવવાને માટે જે નીશાણી વાપરવામાં આવે તેનું નામ "મિલકતની નીશાણી" પાડયુંછે.

ખોટી વેપારની નિશાની વાપરવી.

૪૮૦. જે કોઈ માણુસ કાંઈ માલ ઉપર અથવા કાંઈ પેટી કે ઘર ઉપર, અથવા ગાંસડી ઉપર, કે માલ ભરેલાં કાંઈ બીજાં બારદાનઉપર, કાંઈ નીશાણી કરે, અથવા જે પર કાંઈ નીશાણી હોય એવી પેટી કે ઘર, અથવા ગાંસડી કે બીજુ બારદાન વાપરે, એવા ઈરાદાથી કે તે નીશાણી કરેલો માલ અથવા તે નીશાણી કરેલી પેટી કે ઘરમાં, અથવા ગાંસડીમાં, અથવા બારદાનમાં ભરેલો કાંઈ માલ જે કારીગરે બનાવ્યો ન હોય તેણે બનાવ્યો છે એવો, અથવા જે વખતે કે ઠેકણે તે બનાવ્યો ન હોય તે વખતે કે તે ઠેકાણે તે બનાવ્યો છે એવો અથવા જે જાતનો તે ન હો-

ક તે જાતનો તે છે એવો વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરવો, તો તે માણસે "ખોટી વેપારની નીશાણી" વાપરી એમ સમજવું.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને વાસ્તે તે વસ્તુ શી રીતે ઉત્પન્ન થઈ છે તેને વાસ્તે ખોટો ભરોંસે કોઈને ઉત્પન્ન કરવાનો ઈરાદો હતો એમ હોવાની જરૂર છે, અને તેવો ભરોસો ઉત્પન્ન કરાવવાના સબબથી કાંઈ આશપાશની બાબતનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

કાંઈ વેપારની નીશાની ચાલુ હોય તો તે તેને એવી રીતે મળતી આવે છે કે જેથી કરીને બીજો શખ્સ ઠગાઈ શકે એમ હોવાની કાંઈ જરૂર નથી.

અમુક વસ્તુમાં કેટલો જથો છે એ વીશે કાંઈ જુઠું કેહેવુ એનો આ કલમમાં સમાવેશ થતો નથી. જેમકે કોઇ દોરાની રીલ (ફીરકી) ઉપર તે ૩૦૦ વાર લાંબી છે એવું લખ્યું હોય અને ફકત તે ૨૫૦ વાર લાંબી હોય, તો તેને વાસ્તે કાંઈ શીક્ષા થાય નહીં પણ કોઈ શખ્સ કોઇને એમ કહીને તેવી રીલ વેચે કે જેટલા વાર લાબી ઉપર લખેલી છે તેટલાજ વાર લાંબી છે તો તે કલમ. ૪૧૫ મુજબ ઠગાઈનો ગુન્હો થાય.

ખોટી મિલકતની નીશાની વાપરવી.

૪૮૧. જો કોઈ માણસ કાંઈ જંગમ મિલકત કે માલ ઉપર, અથવા કાંઈ પેટી કે ઘર ઉપર, અથવા ગાંસડી ઉપર, અથવા જંગમ મિલકત કે માલ ભરેલાં બીજાં કાંઈ બારદાન ઉપર, કાંઈ નીશાણી કરે, અથવા જેપર કાંઈ નીશાણી હોય એવી કાંઈ પેટી કે ઘરમાં, અથવા ગાંસડી, કે બીજુ બારદાન વાપરે, એવા ઈરાદાથી કે તે નીશાણી કરેલી મિલકત અથવા માલ, અથવા તે નીશાણી કરેલી પેટી કે ઘરમાં, અથવા ગાંસડીમાં, અથવા બીજાં બારદાનમાં રાખેલી કાંઈ મિલકત કે માલ જે શખ્સનો ન હોય, તે શખ્સનો છે એવો વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરવો, તો તે માણસે "ખોટી મિલકતની નીશાણી" વાપરી એમ સમજવુ.

કોઈ શખ્સને છેતરવા અથવા નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી કાંઈ ખોટી વેપારની અથવા મિલકતની નીશાની વાપરવાની સીક્ષા.

૪૮૨. કોઈ શખ્સને છેતરવાના અથવા નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી જે માણસ કાંઈ ખોટી વેપારની નીશાણી અથવા કાંઈ ખોટી મીલકતની નીશાણી વાપરે, તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીબેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કોઈ બીજોમાણસ કાંઈ વેપારની અથવા મીલકતની નીશાણી વાપરતો હોય તેવી નીશાણી અથવા નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી ખોટી બનાવવી.

૪૮૩. લોકને અથવા કોઈ શખ્સને હાની અથવા નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી જે માણસ બીજો કોઈ શખ્સ વાપરતો હોય એવી કાંઈ વેપારની અથવા મીલકતની નીશાણી જાણીબુજીને ખોટી બનાવે, તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટ પોલીસ પક ડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લે ઇ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અ થવા ૧ લા અથવા ૨ જા વર ગનો માજીસટરેટઈનસાફકરે	૨ વરસ સુધી એમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અ. દંડ અ. બંને.

કોઈ સરકારી નોકર જે મીલક તની નીશાણીવા પરતો હોય, અથ વા કાંઈ મિલકત ની બનાવટ, જાત વગેરે બતાવવા સારૂ તે જે નીશાણી વાપરતો હોય તેવી નીશાણી ખોટી બનાવવી.

૪૮૪. કોઈ સરકારી નોકર જે વાપરતો હોય તેવી કાંઈ મીલકતની નિશાણી, અથવા મીલકત ફલાણા કારીગરે અથવા ફલાણી વખતે કે ઠેકાણે બનાવી છે અથવા ફલાણી જાતની છે, અથવા ફલાણી હારીસમાંથી પાસ થઈ છે, અથવા કાંઈ માફીને લાયક છે, એવુ બનાવવા સારૂ કોઈ સરકારી નોકર જે વાપરતો હોય તેવી કાંઈ નીશાણી જો કોઈ માણસ જાણીબુજીને ખોટી બનાવે, અથવા એવી કાંઈ નીશાણી ખોટી બનાવેલી છે એમ જાણ્યા છતાં તેને ખરી દાખલ વાપરે એવા ઈરાદાથી કે લોકને અથવા કોઈ શખસને હાની અથવા નુકશાન કરવું, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટ પોલીસ પક ડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લે ઈશકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડે નસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧લા વરગનો માજી સ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કાંઈ છાપ, પતરૂ, અથવા કાંઈ સરકારી કે ખાનગી મિલકતની અથવા વેપારની નિશાની ખોટી બનાવવાનું કાંઈ બીજુ હથીયારદગલબાજીથી બનાવવુ અથવા કબજામાં રાખવું.

૪૮૫. કાંઈ છાપ, પતરૂ, અથવા કાંઈ સરકારી કે ખાનગી મીલકતની અથવા વેપારની નીશાની કરવા અથવા ખોટી બનાવવાનું કાંઈ બીજુ હથિયાર, જો કોઈ માણસ બનાવે અથવા પોતાના કબજામાં રાખે, એવા ઈરાદાથી કે તેવી ખોટી નિશાની બનાવવાના કારણસર વાપરવુ, અથવા કોઈ માણસ એવી કાંઈ મિલકતની કે વેપારની નિશાની પોતાના કબજામાં રાખે, એવા ઈરાદાથી કે કાંઈ માલ અથવા વેપારની જણશ જે કારીગરે અથવા કારીગરોની દુકાને બનાવી ન હોય તેણે તે બનાવી છે એમ અથવા જે વખતે તે ઠેકાણે તે બનાવી ન હોય તે વખતે અથવા તે ઠેકાણે તે બનાવી છે, એમ અથવા જે જાતની તે ના હોય તે જાતની તે છે એમ અથવા જે શખસની તે ના હોય તે શખસની તે છે એમ બતાવવાના કારણસર તે નીશાણી વાપરવામાં આવે તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટ પોલીસ પક ડી શકે નહી.	પ્રથમ વારં નીકળે.	જામીનલેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશનકોરટ, પરેસી ડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા વરગ નો માજીસટરેટ ઈ નસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી એ માંના ગમે તે પ્રકાર ની કેદ તથા દંડ.

ખોટી મિલકતની અથવા વેપારની નીશાણી

૪૮૬. જે માલ ઉપર સરકારી કે ખાનગી મિલકતની અથવા વેપારની, ખોટી નીશાણી ચોહોડેલી અથવા પાડેલી હોય એવો કાંઈ માલ અથવા

જેપર હોય એવો માલ જાણીબુઝી વેચવો.

કાંઈ પેટી કે ઘર અથવા લપેટેલી વસ્તુ કે બારદાન ઉપર તેવી નીશાણી ચોહોડેલી અથવા પાડેલી હોય તે મધ્યે ભરેલો અથવા રાખેલો માલ, અગર કોઈ માણસ વેચે, અને તે માણસ એમ જાણતો હોય કે તે નીશાણી બનાવટની અથવા ખોટી કરેલી છે, અથવા તે નિશાણીથી જણાય છે તે કારીગરે અથવા તે વખતે અથવા તે ઠેકાણે નહી બનાવેલા માલ અથવા વેપારીની જણસ ઉપર તે નીશાની ચોહોડેવી અથવા પાડેલી છે, અથવા તે નિશાણીથી જણાય છે તેવી જાતનો તે માલ નથી અને કોઈ શખસને છેતરવાનો અથવા નુકશાન કે હાની કરવાનો તે માણસનો ઈરાદો હોય, તો તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા અ. ૨જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કાંઈ ગાંસડી કે બારદાન મધ્યે માલ હોય તે ઉપર દગલબાજીથી કાંઈ ખોટી નિશાણી કરવી.

૪૮૭. કાંઈ માલ ભરેલી ગાંસડી અથવા બારદાન ઉપર જો કોઈ માણસ દગલબાજીથી કાંઈ ખોટી નિશાણી કરે એવા ઈરાદાથી કે કોઈ સરકારી નોકર અથવા બીજા શખસના મનમાં એવો વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરવો કે તે ગાંસડી અથવા બારદાન મધ્યે જે માલ ન હોય તે તે મધ્યે છે અથવા તે મધ્યે જે માલ હોય તે તે મધ્યે નથી અથવા તે ગાંસડી અથવા બારદાન મધ્યેનો માલ ખરેખર જે જાતનો અથવા તરેહનો હોય તેથી જુદી જાતનો અથવા તરેહનો છે, તો તે માણસને ત્રણ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

તેવી કાંઈ ખોટી નીશાનીનો ઉપયોગ કરવાની સીક્ષા.

૪૮૮. કોઈ માણસ ઉપલી કલમમાં લખેલા ઈરાદાથી એવી કાંઈ નિશાણી ખોટી છે એમ જાણ્યા છતાં તે ખોટી નિશાણીનો દગલબાજીથી ઉપયોગ કરે તો તે માણસને ઉપલી કલમમાં લખ્યા મુજબ સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીશ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને

નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી કાંઈ મિલકતની નીશાણી કાહાડી નાંખવી.

૪૮૯. કોઈ માણસ કાંઈ મિલકતની નિશાણી કહાડી નાંખે અથવા તેનો નાશ કરે, અથવા તેને ચેહેરી નાંખે, એવા ઈદારાથી અથવા એવો સંભવ જાણીને કે એમ કરવાથી પોતાથી કોઈ શખસને નુકશાન થાય તો તે માણસને એક વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા અથવાર જાવરગનો માજીસ્ત્રેટઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

બાબ ૧૯ મો.

નોકરી કરવાના કરાર તોડવાના ગુના બાબત.

તરી અથવા ખુસ્કીના રસ્તાની મુસાફરી નોકરી કરવાનો કરાર તોડવો.

૪૯૦. કોઈ શખસને અથવા કાંઈ મીલકતને એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે લઈ જવા અથવા પહોચાડવામાં પોતાના અંગની નોકરી કરવાને, અથવા તરી કે ખુસ્કીના રસ્તાની કોઈ મુસાફરીમાં કોઈ શખસને નોકર દાખલ કામ કરવાને અથવા તરી કે ખુસ્કીના રસ્તાની કોઈ મુસાફરીમાં કોઈ શખસને કે કાંઈ મીલકતને સંભાળવાને જે માણસ કાયદેસર કરારથી બંધાયો હોય, તે માંદગી અથવા પોતાની સાથે માઠી વરતણુકના સબબ સિવાય, તે પ્રમાણે કરવામાં બુદ્ધિપુરવક કસુર કરે તો તે માણસને એક મહીનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા એક સો રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંતો.

(**अ**) **अ** એક પાલખી ઉચકનારા **ब** ને એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે લઈ જવાને કાયદેસર કરારથી બંધાએલો છતાં, રસ્તામાંથી અધવચ નાસી જાય, તો **अ** એ આ કલમમાં લખેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(**ब**) **अ**, એક મજુર **ब** નો સામાન એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે લઇ જવાને કાયદેસર કરારથી બંધાએલો છતાં, તે સામાન ફેંકી દે, તો **अ** એ આ કલમમાં લખેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(**क**) **अ** એક બળદીઆઓનો માલીક, પોતાના બળદીઆ ઉપર ભરીને કાંઈ માલ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે લઈ જવાનો કાયદેસર કરારથી બંધાએલો છતાં, તેમ કરવામાં કાયદા વિરૂધ કસુર કરે, તો **अ** એ આ કલમમાં લખેલો ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

(**ड**) **अ** કાયદા વિરૂધ ઉપાયથી પોતાનો સામાન લઈ જવાની **ब** મજુરને જરૂર પાડે, અને **ब** ચાલતાં ચાલતાં રસ્તામાં તે સામાન મુકીને નાહાસી જાય, તો એ ઠેકાણે **ब** એ કાંઈ ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ નહી, કેમકે તે સામાન લઈ જવાની કાયદા પ્રમાણે તેની ફરજ નથી.

ખુલાસો—આ ગુન્હામાં એવુ કાંઈ જરૂર નથી કે જે શખસને સારૂ નોકરી કરવી છે તેનીજ સાથે કરાર થવો જોઈએ. જે શખસ તે નોકરી કરવાનો છે તે શખસે કાયદા પ્રમાણે કોઈપણુ શખસની સાથે સાફ રીતે કે અરથાંત સમજાય એવી રીતે તે કરાર કીધો હોય તો બસ્સ છે.

દ્રષ્ટાંત.

अ એક ડાક કંપનીની સાથે એક મહિના સુધી પોતાની ગાડી હાંકવાનો કરાર ક-

રે, અને **બ** તે ડાક કંપનીની સાથે ખુશ્કીએ કાંઈ મજલપર પોતાને પોહોંચાડવાનો બંદોબસ્ત કરે, અને પેલી એક મહિનાની મુદત સુધી તે કંપની **બ** ને **અ** હાંકે એવી એક ગાડી આપે, અને **અ** રસ્તામાં અધવચ તે ગાડી બુદ્ધિપુરવક મુકીને જતો રહે, તો એ ઠેકાણે, અગર **અ** એ **બ** ની સાથે કરાર કરયો નથી તોપણ **અ** એ આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરયો એમ સમજવુ.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમનનીકળે	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસટ્રેટ અથવા ૧લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટ્રેટ ઇનસાફ કરે.	૧ મહીસુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ. ૧૦૦ દંડ અથવા બંને.

ટીકા—.ઈંડીયન પીનલકોડની કોઈ કોઈ કલમોના ગુન્હા કોનાથી માંડીવાળી શકાય તેવાછે તેને વાસ્તે ક્રીમીનલ પ્રોસીજરકોડ (આકટ ૧૮૮૨નો ૧૦મો) ક. ૩૪૫ જુઓ.

મહીને મહીને પગાર આપવો કરી જે નોકરોને રાખ્યા હોય તેવા નોકરોને આ કલમ લાગુ પડતી નથી, તેમજ એક મહીના પ્રથમ નોટીસ આપ્યા શીવાય જેમની નોકરી બંધ કરી શકાતી ના હોય તેવી રીતે જે નોકરો નોકરી કરતા હોય, તેવા નોકરોને આ કલમ લાગુ પડતી નથી.

આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હામાંથી બચી જવાને વાસ્તે ફકત મંદવાડ અથવા ખોટી બરદાસ એ બે પુરતાં કારણો છે તેથી કરીને જંગલમાં કોઈ વાઘ આવે અને તેને દેખીને જો નોકર નાસી જાય અથવા તોફાનના વખતમાં કોઈ ચાકર વાહાણ ઉપર જવાને ના પાડે અથવા કોઈ દેશમાં મરકી ચાલતી હોય તેવા દેશમાં મુસાફરી કરવાને ચાકર ના પાડે, તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાયછે.

કોઈ ચાકરનો ચઢેલો પગાર બરોબર વખતસર આપવાની શેઠ ના પાડતો હોય તો એવું કારણ ખોટી બરદાસમાં સમાવેશ થઈ શકે નહીં.

લાચાર શખસોની ખીદમત કરવા તથા તેઓની હાજતો પુરી પાડવાનો કરાર તોડવો.

૪૯૧. જે શખસ પોતાની ન્હાની ઊંમરના, અથવા ગાંડાપણાના અથવા કાંઈ રોગ કે શરીરની નબળાઈના સબબથી લાચાર અથવા પોતાની સલામતીનો બદોબસ્ત રાખવાને, અથવા પોતાની હાજતો પુરી પાડવાને જે માણસ કાયદેસર કરારથી બંધાએલો છતાં તેમ કરવામાં ખુશીપુર્વક કસુર કરે તેને ત્રણ મહિનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા બસે રૂપીયા સુંધીની, દંડની અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે	જામીનલેઈ શકાય	માંડી વાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા૧લા વરગનો અથવા ૨ જાવરગનોમાજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૩ મહીના સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ૨૦૦ દંડઅથવા બંને.

ટીકા—કીયા ગુનહા માંડીવાળી શકાય તેવા છે તેને વાતે ક્રી. પ્રો. કોડ ક. ૩૪૫ જુઓ.

કોઈ દુર જગોપર ચાકરી કરવાનો કરાર કર્યો હોય, અને તે જગોપર શેઠને ખરચે ચાકરને લેઈ ગયા હોય, તેવો કરાર તોડવો.

૪૯૨. બ્રીટીશ ઇંડીયા માંહેની કોઈપણ જગોપર કોઈ બીજા શખસને વાસ્તે ત્રણ વરસ સુધીની કોઈ પણ મુદત સુધી કારીગર, કામ કરનારને; અથવા મજુર દાખલ કરવાને જે શખસ લખેલા કાયદેસર કરારથી બંધાએલો હોય, અને તે કરારની શરત મુજબ તેને તે જગોપર તે બીજા શખસને ખરચે લેઈ ગયા અથવા લઈ જવાના હોય; તે શખસ પોતાનો કરાર કાયમ છે તે દરમિયાનમાં, ખુશીપુરવક તે બીજા શખસની ચાકરી છોડી દે, અથવા કબુલ કરેલી ચાકરી વ્યાજબી અને યોગ્ય સબબ છતાં, વ્યાજબી સબબ વગર તે ચાકરી

કરવાની ના કહે, તો તે શખ્સને એક મહિનાની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા તે ખરચથી બમણી રકમ સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે; પણ જો તેના શેઠે તેની સાથે કાંઈ માઠી વરતણુક કરી હોય, અથવા પોતેજ તે કરાર મુજબ અમલ કરવામાં ગફલત કરી હોય તો તે ચાકરને કાંઈ સીક્ષા કરવામાં આવશે નહીં.

વગરવારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટ ઇનસાફ કરે.	૧ મહીનાસુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારનીકેદઅથવાથયેલા ખરચથી બમણો દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—જુઓ પાછલી કલમની ટીકા.

બાબ ૨૦ મો.

લગ્ન સબંધી ગુનાઓ બાબત.

કાયદા મુજબ લગ્ન થવાનો કપટથી વિશ્વાસ બેસાડીને દંપતીભાવે રેહેવુ.

૪૯૩. પોતાની સાથે કાયદા મુજબ જે સ્ત્રી પરણી નથી તે સ્ત્રીને કપટથી તે પુરૂષ એવો વિશ્વાસ બેસાડે કે હું એ પુરૂષની સાથે કાયદા મુજબ પરણી છું, અને એવો વિશ્વાસ છતાં તે સ્ત્રી તેની સાથે તેની વહુ હોય એવી રીતે રહે અથવા સંભોગ કરે, એમ તે પુરૂષ કરે તો તેને દશ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી.	સેશનકોરટ; ઇનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

વર અથવા વહુની હઇયાતીમાં ફરીથી લગ્ન કરવું.

૪૯૪. જેનો વર અથવા જેની વહુ હયાત હોય તે જો પરણે, અને તે એવી રીતે કે એ વર અથવા વહુની હયાતીમાં થયાના સબબ તે લગ્ન થએલું રદ ગણાય, તો તેને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

અપવાદ.—જે શખ્સનો વર અથવા વહુ હયાત છે, પણ જેનું તેની સાથે થએલું લગ્ન કોઈ મુખત્યાર કોરટે રદ ઠરાવ્યું છે; તેને આ કલમ લાગુ પડતી નથી અને જે શખ્સનું તે પાછળનું લગ્ન થતાં પેહેલાં સાત વરષની મુદત સુધી નીરંતર તેનો વર અથવા વહુ બાહાર રહ્યો અથવા રહી હોય, અને દરમિયાનમાં તે શખ્સને તે વર અથવા વહુ હયાત છે એવી ખબર મળી નહી હોય, અને તે શખ્સ પોતાના આગલા વર અથવા વહુની હયાતીમાં લગ્ન કરે, તેને પણ આ કલમ લાગુ પડતી નથી; પરંતુ જે એ શખ્સ પ્રમાણે પાછળનું લગ્ન કરે, તેણે જેની સાથે તે લગ્ન કરે, તેને તે લગ્ન થતાં પેહેલાં સરવ બીના ખરેખરી પોતાના જાણ્યામાં હોય તેટલી જણાવવી જોઈએ.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય નહી	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થવાને મુખ્ય એ બીના જોઈએ કે બીજુ લગ્ન થતી વખતે એક ખરૂ હયાત લગ્નછે.

જો પ્રથમનું લગ્ન ખરૂ હોય, અને પાછળ કરેલું લગ્ન કોઈ બીજાં કારણોથી ખોટું થાય તે છતાં પણ વર અથવા વહુની હયાતીમાં ફરીથી લગ્ન કરવાનો ગુન્હો થાયછે. સુરબક્ષસીંગ વિરૂદ્ધ શામસીંગ.

કોઈ હિંદુ સ્ત્રી વટલાઈને મુસલમાન થઇ જાય તોપણ તેના પ્રથમના ધણી સાથે થએલું લગ્ન કાંઈ બંધ પડતું નથી તેથી કરીને તેના ધણીની હયાતીમાં તે બીજુ લગ્ન કરવાનો કરાર કરી શકે નહી. તેથી કરીને જો કોઈ મુસલમાન સાથે નીકાની તે સ્ત્રી ક્રીયા કરે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુનો છે. રાણી વિરૂદ્ધ ગંગા. ૪ ઈ. લો. રી. મુંબાઈ ૩૩૦.

કોઈ પણ નાત કોઈ લગ્ન ખોટું છે એમ કેહે અને સ્ત્રીને ફરીથી લગ્ન કરવાની પરવાનગી આપે, તો આવી તેમની પરવાનગી કોઈ પણ ઈનસાફની કોરટ મંજુર રાખશે નહી. તેથી કરીને એક ધણીની હયાતીમાં બીજો ધણી કરવાની નાતે પરવાનગી આપી છે એવું શુદ્ધબુદ્ધિમાં માનવું એ વાત પોતાના બચાવમાં મુકી શકાય નહી. રાણી વિરૂદ્ધ શંભુ રઘુ. ૧ ઈ. લો. રી. મુંબાઈ ૩૪૭.

કોઈ હિંદુ કે મુસલમાન સ્ત્રી એક ધણી હયાત છતાં બીજો ધણી કરે તો તે ગુન્હો છે. ધણી એક સ્ત્રીથી વધારે કરે તો તે ગુન્હો નથી કેમકે ધણીને ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે એક સ્ત્રીથી વધારે કરવાની છુટ છે.

એક રાણી વિરૂદ્ધ ઉઝી. ૬ ઈ. લો. રી. મુંબાઈ ૧૨૬. ના કેસમાં નીચે પ્રમાણે હકીકત હતી.

એક રજપુતે પોતાની સ્ત્રીને છેડા છુટકાનું ખત કરી આપ્યું. કોરટે એવું ઠરાવ્યું કે આ ખત સાબીત થએલું છે અને આ રજપુતની નાતમાં કોઈ પણ રજપુત પુરતા કારણને લીધે પોતાની સ્ત્રીને છુટકો આપી શકે છે. પણ આ કેસમાં છેડા છુટકાનું ખત પુરતા કારણને લીધે આપવામાં આવ્યું નથી તેથી કરીને પક્ષકારોએ બીજુ લગ્ન કર્યું છે માટે ૪૯૪ મી કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કરયો છે. અને જે ગોરે લગ્ન કરાવ્યું છે તે પણ કલમ ૪૯૪ અને ૪૦૯ પ્રમાણે મદદગાર કહેવાય;

કાંઈ ગેરકાયદેસર લગ્ન થતું હોય તેવે પ્રસંગે હાજર રેહેવાને કોઈ શખસ ફક્ત કબુલાત આપે તો તેથી, અથવા હાજર રેહેતો નથી, અથવા સગવડને વાસ્તે પોતાનું ઘર આપે તો તેથી, કાંઈ આવા ગેરકાયદેસર લગ્નને મદદગારી કરવાનો ગુન્હો થતો નથી.

જેમને એકથી વધારે સ્ત્રી અથવા ધણી કરવાનો હક નથી તેમનેજ આ કલમ લાગુ પડે છે, માટે કરીને હિંદુ અથવા મુસલમાન પુરૂષોને આ કલમ લાગુ પડતી નથી પણ હિંદુ સ્ત્રી અથવા મુસલમાન સ્ત્રીને લાગુ પડેછે.

મુંબાઈ ઈલાકામાં તળબદા કોળીની નાતમાં એવો રીવાજ છે કે ધણીની પરવાનગી વીના સ્ત્રી બીજો ધણી કરી શકે તે છતાં પણ હાઈકોરટે એવું ઠરાવ્યું કે હિંદુશાસ્ત્રના મુળ તત્વથી આ ઉલટું છે, માટે તેમ થાય નહી.

એક મદ્રાસના કેસમાં એમ બન્યું હતું કે કોઈ ખ્રીસ્તી થઈ ગએલો શખસ ખ્રિસ્તી ધરમ પ્રમાણે એક સ્ત્રી પરણ્યો પછીથી તે હિંદુના ધરમમાં ગયો અને પહેલી સ્ત્રીની હયાતીમાં હિંદુ ધરમ પ્રમાણે બીજી સ્ત્રી ફેર પરણ્યો તેમાં સેશન જડજે તેને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવ્યો હતો, પણ હાઈ કોરટે તે શિક્ષા રદ કરી, કેમકે જે વખતે તેણે બીજું લગ્ન કર્યું. તે વખતે તે હિંદુ થએલો હતો અને હિંદુશાસ્ત્ર પ્રમાણે તેને એક સ્ત્રીની હયાતીમાં બીજી સ્ત્રી કરવાનો અધીકાર છે.

એક મુસલમાન પરણેલી છોકરી કોઈ વાલીના કબજામાં હોય અને તે વાલીની જાણ વિના અગર તેની કબુલાત વિના બીજું લગ્ન કરે તો વાલી કલમ ૧૦૯ અને ૪૯૪ પ્રમાણે મદદગારી કરવાનો ગુન્હેગાર થતો નથી.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો થવા નીચે પ્રમાણે હકીકતો જોઈએ.

૧. ફરિયાદી અને તોહોમતદાર વચ્ચે કાયદેસર લગ્ન થએલું છે.

૨. આવું લગ્ન ચાલુ છતાં અમુક બીજા શખસ સાથે લગ્ન કર્યુ છે, અને લગ્ન ચાલુ છે એવું તોહોમતદાર જાણેછે.

તેજ ગુન્હો, પણ જે શખસની સાથે પાછળનું લગ્ન થાય તેનાથી આગળનાં લગ્નની વાત છુપાવીને, કરેલો.

૪૯૫. જેની સાથે પાછળનું લગ્ન કરવામાં આવે તેનાથી આગલા લગ્નની વાત છુપાવીને જે શખસ ઉપલી કલમમાં લખેલો ગુન્હો કરે, તેને દસ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે. નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય નહી.	માંડીવાળી શકાય નહી	સેશન કોરટ ઈનસાફ કરે.	૧૦ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.—નીકા લગ્ન કરવું એ પણ કલમ ૪૯૪ અને કલમ ૪૯૫ પ્રમાણે છે. મુસલમાનોમાં ઘણું પ્રખ્યાત તે જાતનું લગ્ન ગણાય છે. રાણી વીરૂધ જદુ મુસલમાની વીગેરે કરવી. રી. ૬૦ ક્રી.

કાયદા મુજબ લગ્ન થતાં દગલબાજીના ઈરાદાથી થવા દીધેલો લગ્ન વીધી.

૪૯૬. જે માણસ બદદાનતથી અથવા દગલબાજીના ઈરાદાથી પોતાનો લગ્ન વિધી થવા દે, એવું જાણીને કે તેમ થવાથી કાયદા મુજબ માહારૂ લગ્ન થતુ નથી; તો તેને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ, ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારનીકેદ તથા દંડ.

ટીકા.—કોઈ શખસ પોતાના ઘરમાં લગ્ન થવા દે તો ફકત લગ્ન થવા દેવાને વાસ્તે ઘર ધણીએ આ કલમ પ્રમાણે મદદગારી કરી એવુ તોહોમત મુકી શકાય નહી રાણી વીરૂધ કદમ. વી. રી. ક્રી. ૧૩.

છીનાળુ.

૪૯૭. આ શખસ બીજા પુરૂષની સ્ત્રી છે, એવુ તે જાણે છે અથવા એવુ માનવાનું જેને કારણ છે, માણસ તે શખસની સાથે પેલા બીજા પુરૂષની રજામંદી સીવાય, અથવા તે બીજા પુરૂશે જાણ્યું અજાણ્યું ન કરતાં સંભોગ કરે, અને તે સંભોગ બળાતકાર સંભોગનો ગુન્હો ન થતો હોય, તો તે માણસે છીનાળાનો ગુન્હો કર્યો એમ સમજવુ, અને તેને પાંચ વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે. એવી બાબતમાં તે સ્ત્રીને મદદગારીની માફક સીક્ષા કરવામાં આવશે નહી.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી સકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	પરેસીડનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસ્ટ્રેટ ઇનસાફ કરે.	૫ વરસ સુધી બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બને.

ટીકા.—આ કલમનો ગુન્હો માંડીવાળી શકાય તેવો છે- ઇંડીયન પીનલકોડની કોઈ કોઈ કલમો

ના ગુન્હા કોનાથી માંડીવાળી શકાય તેવાછે તેને વાસ્તે ક્રીમીનલ પ્રોસીજરકોડ (૧૮૮૨ નો ૧૦ મો આક્ટ) કલમ ૩૪૫ જુઓ.

બંગાળાની હાઈ કોરટે એવુ ઠરાવ્યું છે કે ધણી અને સ્ત્રીના પુરાવાની ઉપરાંત આ કલમ પ્રમાણે લગ્નનો પુરાવો વધારે સાબીત કરવો જોઈએ.

આ કલમનો ગુન્હો થવાને વાસ્તે બળાત્કાર સંભોગના ગુન્હાની માફક ખરેખરો પ્રવેશ થયેલો જોઈએ. ગમેતો વીર્ય પડ્યું હોય અગર ના પડ્યું હોય પણ પ્રવેશ થયો હોય તો બસ છે.

સ્ત્રીના કૃત્ય સામે ધણીએ અખાડા કર્‍યા હતા એવું સાબીત કરતાં એમ જણાઈ આવવુ જોઈએ કે તે કૃત્ય કરાવવામાં ધણીની ખુશીથી કબુલાત હતી.

કોઈ ધણી પોતાની સ્ત્રીના તકરારી વાદ વીવાદથી ગુસ્સે થઈને તે સ્ત્રીને કેહે કે જો તારે તારા યાર સાથે સંબંધ રાખવો હોય તો તારે મારી પાસે રેહેવુ નહી. આ ઉપરથી તે સ્ત્રી જાણી જોઈને પોતાના યાર સાથે રેહેવાને જાય અને તેનો ધણી તેને અટકાવવાને બીલકુલ કોશીશ કરે નહી, તો આ ઉપરથી એમ નહી સમજવું કે તેના ધણીએ તેના કૃત્યના અખાડા કર્યા.

આ કલમ ધણીના હક જાળવવાને વાસ્તે છે અને તેથી કરીને ધણી એવી રીતે કાંઈ કબુલાત આપે અથવા અખાડા કરે કે જે ઉપરથી એવો અનુમાન થઈ શકે તેણે પોતાની સ્ત્રીને છીનાળું કરતાં અટકાવવાનો પોતાનો હક તજ્યો છે, તો તેવી બાબતમાં ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય નહી.

કોઈ શખસ સાથે છીનાળું કરવાને પોતાની સ્ત્રીને ધણીએ રજામંદી આપી હોય, તો ફરીથી તેજ શખસ સાથે છીનાળુ કરવાની ફરીયાદી કરી શકાય નહી.

આ કલમ ૪૯૭ પ્રમાણેના ગુન્હાની ફરીયાદ ધણી શીવાય બીજો કોઈ શખસ લાવી શકે નહીં.

કલમ ૪૯૭ પ્રમાણે છીનાળાને વાસ્તે કામ ચલાવામાં આવ્યું હોય તો તેમાં ધણીનું મોત થવાથી ફરિયાદ કાંઈ બંધ પડિ શકતી નથી.

કલમ ૪૯૭ પ્રમાણે છીનાળાનો ગુનહેગાર કોઈ શખસને ઠરાવવામાં આવ્યો હોય તો જો કદાચ કલમ ૪૯૮ પ્રમાણે તે લલચાવિને લેઈ ગયો હોય નહિ તો કલમ ૪૯૮ પ્રમાણે પણ ગુન્હેગાર ઠરાવવાની કાંઈ જરૂર નથી. રાણી વીરૂધ પોચનચંગર વી. રી. ક્રી. ૩૫.

છિનાળુ કરવાના ઈરાદાથી ઘર પ્રવેશ કરવાને વાસ્તે કોઈ પણ શખસને ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય, અને વળી જો ધણીની રજામંદી અગર અખાડા હોય નહી, તો તેવી ફરિયાદ ધણી શિવાય બીજા કોઈ શખસે કરી હોય તોપણ ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય. ૩ મ. જુ. ૨૮૫.

કોઈ શખસ બીજાના ઘરમાં તેની રજામંદી શિવાય પેસે અને ત્યાં તેની સ્ત્રી સાથે છિનાળુ કરે તો તેના ઉપર ઘર પ્રવેશનુ અને છિનાળુ કરવાનુ બંને તોહોમત મુકી શકાય. કેમકે બંને પૃથક પૃથક ગુન્હા છે. સરકાર વિરૂદ્ધ રોખમનજી.

આ કલમ પ્રમાણે કોઈ શખસ ઉપર તોહોમત આવ્યું હોય, તે શખસ એમ બતાવે કે જે સ્ત્રી સાથે છિનાળુ કરવાનુ તોહોમત આવ્યું છે તે સ્ત્રિ સાથે નાત રીવાજ પ્રમાણે મેં નાતરૂ કીધેલુ છે તો તેમાં કોરટે એવું જોઈએ કે જે વખતે તેણે નાતરૂ કર્યું તે વખતે તે સ્ત્રી કોઈની પરણેલ સ્ત્રિ છે એવું નિસ્કપટપણે તે માનતો હતો કે નહી. જો એમ માનતો હોય કે તે વખતે તેવી નહોતી, તો તોહોમત મુકી શકાય નહી. રાણી વિરૂધ મનોહર રાઈજી. ૫ મુ. રી. ક્રી. ૧૭.

તળબદા કોળીઓની નાતમાં એવો રીવાજ છે કે કોઈ પણ સ્ત્રિ પોતાના ધણીની હયાતીમાં તેની રજામંદી શિવાય તેને મુકીને જાય અને બીજુ લગ્ન કરી શકે અને તે ખરૂ ગણાય. પણ આ વાત હિંદુશાસ્ત્રના મુળ તત્વથી ઉલટી છે તેથી કરીને તેના ઉપર ભરોંસો રખાતો નથી. માટે જો તેવી કોઈ સ્ત્રિ બીજુ લગ્ન કરે તો કલમ ૪૯૪ પ્રમાણે એક ધણી અથવા સ્ત્રિની હયાતીમાં બીજો ધણી અથવા બીજી સ્ત્રિ કરવાનો ગુનહો કહેવાય, અને કોઈ શખસ આવી સ્ત્રી સાથે સંભોગ કરે અને જો કાયદેસર એવુ શાબિત કરી શકાય, કે તે એવુ માનતો હતો કે તે સ્ત્રિ કાયદા

પ્રમાણે મારી સ્ત્રી નથી, તો તેવો શખસ આવો સંભોગ કરવાને આ કલમ પ્રમાણે ગુનહેગાર થઈ શકે. રાણી વિરૂધ કરસન ગોજા. ૨ મુ. હા. કો. રી. ૧૧૭.

કોઈ એક મુસલમાને એવું બતાવ્યું કે હું છ વાર પરણ્યો છું અને તેનું પાંચમું અને છઠું લગ્ન બરોબર કાયદેસર ગણાવવાને તેણે પેહેલી ચાર બાયડીઓમાંની બે બાયડીઓના છુટકા છુપાવ્યા, તેના કાયદા પ્રમાણે તેનાથી ચાર બાઈડીઓ થઈ શકે તેમ દેખાડયું. પેલી ચાર બાઇડીઓને તેણે પુરતો છુટકો આપેલો નહોતો. તેમાં વળી બેના છુટકા છુપાવ્યા અને કાયદા પ્રમાણે બીજી બે સ્ત્રિયો પરણ્યો. હવે કોઈ શખસ તેની પાંચમી અને છઠી બઈરી સાથે છીનાળુ કર્યું તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તેની પાંચમી અને છઠી બઈરીઓ તેની કાયદેસર સ્ત્રિયો હતી નહી અને તેથી કરીને આ કલમ પ્રમાણે કેદીએ ગુન્હો કરયો નથી. શબનાવનખાન વિરૂદ્ધ સરકાર.

સાપ્રાધ ઈરાદાથી કોઈ પરણેલી સ્ત્રીને ફોસલાવી જવી, લઈ જવી, અથવા રોકી રાખવી.

૪૯૮. જે સ્ત્રી કોઈ પુરૂષની સ્ત્રીછે, અને તે સ્ત્રીની છે એવું તે માણસ જાણે છે, અથવા એવુ માનવાનુ જેને કારણ છે તે અગર તે સ્ત્રીને તે પુરૂષ પાસેથી, અથવા તે પુરૂષની વતી જે શખસના હવાલામાં તે સ્ત્રી હોય તે શખસ પાસેથી લઈ જાય, અથવા ફોસલાવીને લઈ જાય, એવા ઈરાદાથી કે તે સ્ત્રી કોઈ શખસની સાથે જારકરમ કરે, અથવા એવી કોઈ સ્ત્રીને તે ઈરાદાથી સંતાડી અથવા રોકી રાખે, તો તે માણસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—આ કલમનો ગુન્હો માંડીવાળી શકાય તેવો છે. ઈંડિયન પીનલકોડની કોઈ કોઈ કલમોના ગુન્હા કોનાથી માંડીવાળી શકાય તેવા છે, તેને વાસ્તે ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડ (૧૮૮૨નો ૧૦ મો આકટ) ની કલમ ૩૪૫ જુઓ.

કોઈ શખસની સાથે કોઈ સ્ત્રિ આપ ખુશીથી જતી હોય અને તે સ્ત્રિના કહેવાથી તે શખસ તેની સાથે જતો હોય, તોપણ આ કલમ પ્રમાણે લેઈ જવાનો ગુન્હો થાય છે.

ધણી ધણીયાણી તરીકે રેહેતાં હોય, તો લગ્ન થએલું છે એમ અનુમાન થઈ શકે, અને તેથી કરીને લગ્ન ખરૂ હતુ કે નહી, એવું સાબીત કરવાનો બોજો ગુન્હેગારને શીરછે. રાણી વિરૂધ વઝીરા ૮ બં. લા. રી. એ. ૬૩.

આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હાનુ તોહોમત તે સ્ત્રિના ધણીથીજ લાવી શકાય અગર તે ધણીએ જેની સંભાળમાં તે સ્ત્રિને સોંપી હોય તેવા શખસથી લાવી શકાય.

આ કલમ પ્રમાણે જે લઈ જવુ જોઈએ તે લેઈ જવુ એવી રીતે થએલું હોવુ જોઈએ કે તે સ્ત્રિને જ્યારે તેના ધણીના અથવા તેની તરફથી કોઈ શખસના કબજામાંથી અથવા આશરામાંથી લેઈ જવી જોઈએ. એવી કાંઈ જરૂર નથી કે તે સ્ત્રિ તેવા શખસના ઘરમાંજ રેહેતી હતી.

કોઈ સ્ત્રિ પોતાના ધણી સાથે રેહેતી હોય અને તેની સાથે દુષ્ટ કરમ કરવાને સારૂ કોઈ સખસ તેની સાથે જાય અને તેથી કરીને તે સ્ત્રિ ઉપરનો તેના ધણીનો દાબ અટકે, તો આવી હકીકતથી આ કલમ પ્રમાણે લઈ જવાનો ગુન્હો થઈ શકે છે. તે સ્ત્રિ તેમાં સામેલ હતી કે નહી, એ કાંઈ વધારે અગત્યની બાબત નથી.

કોઈ ધણીના ઘરમાં તે સ્ત્રી રેહેતી હોય, અથવા તે ધણીએ કોઈ ઘર ભાડે રાખી આપેલું હોય અને તેનુ ભાડું પોતે આપતો હોય, તેવા ઘરમાંથી કોઈ સ્ત્રીને સાપરાધ ઈરાદાથી લલચાવી લઇ જવુ અથવા બીજી રીતે લેઈ જવું,એ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે; પણ તેમાં મુખ્ય એમ

હોવુ જોઈએ કે લેઈ જનાર શખસ એમ જાણતો હતો કે જેના ઘરમાંથી તે સ્ત્રીને લઈ ગયો છે તેવા શખસની તે સ્ત્રી હતી. મુતીખાન વીરૂધ મંગલુ ખંસામાં ૫ વી. રી. ક્રી. ૫૦.

કોઈ સ્ત્રી કોઈ શખસને તેની સાથે લઈ જવા કેહે અને તે શખસ લઈ જવાની ના કેહેતો હોય પણ મરજીથી આખરે લેઈ જાય, તો તે પણ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે. રાણી વીરૂધ કુમાર સ્વામી. ૨. મ. હા. કો. રી. ૩૬૧.

કોઈ વીશ વરસની પરણેલી સ્ત્રીને પોતાના ધણીનું ઘર છોડવાને ઉશ્કેરણી આપવાનો કોઈ દલાલણ ઉપર ગુન્હો મુકવામાં આવ્યો હતો. પુરાવા ઉપરથી એમ જણાયું કે તે સ્ત્રીનો આપ ખુશીથી પોતાના ધણીનુ ઘર છોડવાનો અને કલકત્તામાં કસ્બણનો ધંધો કરવાનો વીચાર હતો તેમાં કોરટે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવી. કેમકે જો તે દલાલણ વચે પડી હોત નહી. તો તે સ્ત્રી પોતાની ધારેલી મતલબ પાર પાડી શકત નહી. રાણી વીરૂધ શ્રીમતી પુડી. ૧ વી. રી.ક્રી.૪૫.

બાબ ૨૧ મો.

આબરૂ લેવા બાબત.

આબરૂ લેવી. ૪૯૯. જે માણસ બોલેલા અથવા વાંચવાને ઈરાદો રાખેલા શબદોથી અથવા કાંઈ ચિનહો કે આકારોથી, કોઇ શખસની બાબત કાંઈ આરોપ મુકે અથવા પ્રગટ કરે, એવા ઈરાદાથી કે તે આરોપથી તે ખખસની આબરૂને હાનિ પોંહોંચાડવી, અથવા હાની પોંહોંચશે, એવુ જાણીને અથવા એવું માનવાનું કારણ છતાં, તે તેણે તે શખસની આબરૂ લીધી એમ સમજવુ; પણ નિચેના અપવાદો મધેની બાબતો માં એમ સમજવું નહી.

ખુલાસો ૧ લો—કોઈ મુએલા શખસની ઉપર કાંઇ આરોપ મુકવો એ આબરૂ લેવી થઈ શકે, જો તે આરોપ એવો કે તેથી તે શખસ જીવતો હોય તો તેની આબરૂને હાની પોહોંચે તથા, એવા ઈરાદાથી તે આરોપ મુકયો હોય કે તેથી તે શખસના કુટુંબને અથવા પાસેના બીજા સગાઓને માઠું લાગે.

ખુલાસો ૨ જો—કોઈ કંપની અથવા મંડળી અથવા મનુષ સમુદાય વિશે કાંઈ આરોપ મુકવો, એ આબરૂ લેવી થઈ શકે.

ખુલાસો ૩ જો—વઈકલ્પિક રીતે, અથવા બ્યાજુકિતની રીતે, મુકેલો આરોપ આબરૂ લેવી થઈ શકે.

ખુલાસો ૪ થો—જે આરોપ, પોતેજ અથવા દ્વારાંતરે, બીજાઓની નજરમાં જે શખસની નીતિ અથવા બુધી વિશે હલકો વિચાર ઉત્પન ન કરે અથવા જે શખસનું પોતાની જાતી અથવા ધંધા સંબંધી માન ઓછું ન કરે, અથવા જે શખસની શાખ ઓછી ન કરે, અથવા જે શખસનું શુરીર કંટાળો ઉપજાવે એવી હાલતમાં અથવા જે હાલત ઘણા માણસોના વિચાર પ્રમાણે શરમ ભરેલી ગણાય છે તેવી હાલતમાં છે એવુ માનવાનું કારણ ન થઇ પડે, તે આરોપથી, તે શખસની આબરૂને હાનિ પોહોંચી એમ સમજવું નહી.

દ્રષ્ટાંત.

(**अ**) "**झ** ભલો માણસ છે; તેણે કદી **ब** નું ઘડિયાળ ચોરયું નથી," એ પ્રમાણે **अ** બોલે, એવા ઈરાદાથી કે **झ** એ **ब** નું ઘડિયાળ ચોરયું એમ માનવામાં આવે, તો એ આબરૂ લેવી છે; પણ જો એકાદા અપવાદમાં એ દાખલ થાય તો નહી.

(**ब**) **ब** નું ઘડિયાળ કોણે ચોરયું? એવો સવાલ **अ** ને પુછતાં **झ** ની તરફ આંગળી કરે, એવા ઈરાદાથી કે **ब** નું ઘડિયાળ **झ** એ ચોરયું એમ માનવામાં આવે, તો એ આબરૂ લેવી છે; પણ જો એકાદા અપવાદમાં દાખલ થાય, તો નહી.

(**क**) **ब** નું ઘડિયાળ લઈને **झ** નાશી જતો હોય એવું **अ** એક ચિત્ર પાડે, એવા ઈરાદા

થી કે **બ** નું ઘડિયાળ **ક્ર** એ ચોરયું એમ માનવામાં આવે, તો એ આબરૂ લેવી છે; પણ જો એકાદા અપવાદમાં એ દાખલ થાય, તો નહી.

લોક કલ્યાણાર્થે જે સાચો આરોપ મુકવો અથવા પ્રગટ કરવો જરૂર હોય તે.

પેહેલો અપવાદ—જે કાંઈ સાચી વાતનો આરોપ કોઈ શખસની ઉપર મુકવો, અથવા પ્રગટ કરવો, લોક કલ્યાણાર્થે જરૂર હોય તે આરોપ મુકવો અથવા પ્રગટ કરવો એ આબરૂ લેવી છે એમ સમજવુ નહી; તેમ કરવું લોક કલાણારથે જરૂર છે કે નહી એ હકીકતની બાબત છે.

સરકારી નોકરોની સરકારી અમલ સંબંધીની ચાલ.

બીજો અપવાદ—પોતાનો સરકારી અમલ ચલાવવા સંબંધીની કોઈ સરકારી નોકરની ચાલ બાબત, અથવા તે ચાલ ઉપરથીજ નજર આવતી તેની આબરૂ બાબત, શુધ બુધિથી કાંઈ પણ અભિપ્રાયં આપવો એ આબરૂ લેવી છે એમ સમજવું નહી.

કાંઈ સારવજનિક વિષય સંબંધી કોઈ પણ શખસની ચાલ.

ત્રીજો અપવાદ—કાંઈ સારવજનિક વિષય સંબંધી કોઈ પણ શખસની ચાલ બાબત અથવા તે ચાલ ઉપરથીજ નજર આવતી તેની આબરૂ બાબત શુધબુધીથી કાંઈ પણ અભિપ્રાય આપવો, એ આબરૂ લેવીછે એમ સમજવુ નહી.

દ્રષ્ટાંત.

કાંઈ સારવજનિક વિષય સંબંધી સરકારને અરજી કરવામાં; અથવા કાંઈ સારવજનિક વિષય સંબંધી એક મંડળીમાં મેળવવાની દરખાસ્ત ઉપર સહી કરવામાં, અથવા તે મંડળીમાં જવા અથવા તે મંડળીના પ્રમુખ થવામાં, અથવા લોકનો આશ્રમ માગનારી કોઈ સભા ઉભી કરવામાં અથવા તેમાં સામિલ થવામાં, અથવા જે જગાનું કામ સારી રીતે ચલાવવામાં લોકને ફાયદો હોય એવી કોઈ જગાને માટે કોઈ ઉમેદવારની તરફ સંમન માગવા અથવા આપવામાં, **ક્ર** ની ચાલ સંબંધી સુધબુધીથી **અ** ગમે તે અભિપ્રાય આપે, તો તે આબરૂ લેવી છે એમ સમજવું નહી.

ઈનસાફની કોરટમાંના મુકદમાઓની હકીકત.

ચોથો અપવાદ—કોઈ ઈનસાફની કોરટમાંના મુકદમાનો, અથવા તેવા કોઈ મુકદમાના નિવેડાનો, મતલબ બરાબર હોય એવો ખરેખરો હેવાલ જાહેર કરવો, એ આબરૂ લેવી છે એમ સમજવું નહી.

ખુલાસો—કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં ચોકશી થતા પેહેલાં ખુલી કોરટમાં કોઈ સુલેહનો અમલદાર અથવા બીજો અમલદાર કાંઈ તજવીજ કરતો હોય, તે ઉપલી કલમના અરથ પ્રમાણેની કોરટ છે એમ સમજવું.

કોઈ ઈનસાફની કોરટ મધે ફેસલ થયેલા મુકદમાની કેફિયત અથવા તે માંહેલા શાહેદો તથા બીજા સંબધ રાખનારાઓની ચાલ.

પાંચમો અપવાદ—કોઈ ઈનસાફની કોરટમાં જે દિવાની કે ફોજદારી મુકદમાનો ફેસલો થઈ ચુકયો હોય તે મુકદમાની કેફિયત બાબત અથવા એવા કોઈ મુકદમામાં પક્ષકાર, શાહેદ અથવા મુખતયાર દાખલ કોઈ પણ શખસની ચાલ બાબત, અથવા તે ચાલ ઉપરથીજ નજર આવતી તે શખસની આબરૂ બાબત, શુધબુધીથી ગમે તે અભિપ્રાય આપવો, એ આબરૂ લેવી છે એમ સમજવું નહી.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) "પેલા મુકદમામાં **ज्ञ** એ આપેલી શાહેદી એવી ઉલટી છે કે મને એમ લાગેછે કે મુરખ અથવા અપ્રમાણિક હોવો જોઈએ" એ પ્રમાણે જો **अ** શુધબુધીથી કહે, તે. તે આ અપવાદમાં દાખલ થાયછે; કેમકે જે અભિપ્રાય તે આપે છે તે શાહેદ દાખલ **ज्ञ** ની ચાલ ઉપરથીજ નજર આવતી **ज्ञ** ની આબરૂ બાબત છે.

(ब) પણ જો તે એ પરમાણે કહે કે, "તે મુકદમામાં **ज्ञ** એ જે કહ્યું તે હું ખરૂં માનતો નથી, કેમકે હું જાણુંછું કે એ અપ્રમાણિક માણસ છે," તો **अ** આ અપવાદમાં દાખલ થતો નથી, કેમકે **ज्ञ** ની આબરૂ બાબત જે અભિપ્રાય તે આપે છે તે શાહેદ દાખલ **ज्ञ** ની ચાલ ઉપરથી આધાર રાખતો અભિપ્રાય નથી.

પ્રસીધ કરતાના ગુણ દોષ.

છઠો અપવાદ—જે કૃતિ તેના કરતાએ લોકના વિચારપર રજુ કરી છે એવી કોઈ કૃતિના ગુણ દોષ વિશે અથવા તે કૃતિમાંજ નજર આવતી તેના કરતાની આબરૂ વિશે, સુધબુધિથી કાંઈ પણ અભીપ્રાય આપવો એ આબરૂ લેવી છે એમ સમજવું નહી.

ખુલાસો—કાંઈ કૃતિ લોકોના વિચારપર સ્પષ્ટ રીતે રજુ થાય, અથવા તેના કરતાના કામો ઉપરથી તે લોકોના વિચારપર રજુ કરી એવું અનુમાન થઈ શકે.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) જે શખસ કાંઈ પુસ્તક પ્રગટ કરેછે, તે તે પુસ્તક લોકોના વિચારપર રજુ કરેછે.

(ब) જે શખસ જાહેર રીતે કાંઈ ભાષણ કરેછે, ને તે ભાષણ લોકોના વિચારપર રજુ કરેછે.

(क) જે નાટકવાળો અથવા ગાનારો લોકની આગળ નાટકમાં વેષ લઈને આવે, તે પોતાની નાટકની અથવા ગાયનની કૃતિ લોકોના વિચાર પર રજુ કરેછે.

(ड) **ज्ञ** એ એક પુસ્તક પ્રગટ કર્યું છે, તે વિશે **अ** એમ કેહે કે, "**ज्ञ** નું પુસ્તક બેવકુફી ભરેલું છે, માટે **ज्ञ** મંદ બુધિ હોવો જોઈએ. **ज्ञ** નું પુસ્તક બીભસ્ત છે, માટે **ज्ञ** નઠારા મનનો માણસ હોવો જોઈએ" હવે જો એ પ્રમાણે **अ** સુધબુધિથી કેહેતો હોય, તો તે આ અપવાદમાં દાખલ થાય છે, કેમકે **ज्ञ** બાબત જે અભિપ્રાય આપે છે, તે ફક્ત **ज्ञ** ના પુસ્તકમાંજ નજર આવતી **ज्ञ** ની આબરૂ બાબત છે.

(इ) પણ જો તે એમ કહે કે **ज्ञ** નું પુસ્તક બેવકુફી ભરેલું તથા બીભસ્ત છે એ જોઈને મને કાંઈ આશ્ચર્ય લાગતુ નથી, કેમકે તે જાતેજ મંદબુધિ તથા સોદો છે," તો **अ** આ અપવાદમાં દાખલ થતો નથી, કેમકે **ज्ञ** ની આબરૂ બાબત જે અભીપ્રાય તે આપે છે તે **ज्ञ** ના પુસ્તક ઉપર આધાર રાખતો અભિપ્રાય નથી.

જે શખસનો બીજા શખસની ઉપર કાયદા પ્રમાણે અખત્યાર છે તેણે શુધબુધીથી તે બીજા શખસને દીધેલો ઠપકો.

સાતમો અપવાદ—જે શખસને કોઈ બીજા શખસની ઉપર કાયદાએ આપેલો કાંઈ અખત્યાર હોય, અથવા તે બીજા શખસની સાથે કરેલા કાંઈ કાયદેસર કરારમાંથી નિકળતો અખત્યાર હોય, તે શખસ, જે બાબતોને તે કાયદેસર અખત્યાર લાગે તે બાબતોમાં તે બીજા શખસની ચાલ સંબંધી સુધબુધીથી કાંઈ ઠપકો દે, તો તે આબરૂ લેવી છે એમ સમજવું નહીં.

દ્રષ્ટાંત.

જે જડજ કોઈ શાહેદની અથવા કોરટના કોઈ અમલદારની ચાલ સંબંધી સુધબુધીથી ઠપકો દે તે; કોઈ ખાતાનો ઉપરી પોતાના હુકમ તળેના માણસોને સુધબુધીથી ઠપકો દે તે; મા અથવા બાપ પોતાના છોકરાને બીજા છોકરાઓના દેખતાં સુધબુધીથી ઠપકો દે તે; કોઈ મેહેતાજી જેનો અખત્યારમાં અથવા બાપથી મળેલો છે તે કોઈ નિશાળીયાને બીજા નિશાળીયાઓના દેખતાં સુધબુધીથી ઠપકો દે તે; નોકરીમાં આળસ કરવા સારૂ કોઈ ચાકરને સુધબુધીથી ઠપકો દે તે; કોઈ સરાફ પોતાની પેહેડીના કિલીદારને ને કિલીદારની કિલીદારી બાબતની કાંઈ ચાલને વાસ્તે સુધબુધીથી ઠપકો દે તે; એ સઘળા આ અપવાદમાં દાખલ થાયછે.

કાયદા પ્રમાણે અખત્યાર પામેલા શખસની આગળ સુધબુધીથી મુકેલું તોહોમત.

આઠમો અપવાદ.—કોઈ પણ શખસની ઉપર; તોહોમતની બાબતમાં તે શખસની ઉપર જે શખસોનો કાયદા પ્રમાણે અખત્યાર હોય તે શખસોમાંના કોઈપણ શખસની આગળ સુધબુધીથી, કાંઈ તોહોમત મુકવુ, એ આબરૂ લેવી છે એમ સમજવુ નહી.

દ્રષ્ટાંત.

જો **अ** કોઈ માજીસ્ત્રેટની આગળ **ज्ञ** ની ઉપર સુધબુધીથી કાંઈ તોહોમત મુકે, જો **अ** કોઈ **ज्ञ** ચાકરની ચાલ બાબત **ज्ञ** ના શેઠની આગળ સુધબુધીથી ફરિયાદ કરે, જો **अ** કોઈ **ज्ञ** છોકરાની ચાલ બાબત **ज्ञ** ના બાપની આગળ સુધબુધીથી ફરિયાદ કરે, તો **अ** આ અપવાદમાં દાખલ થાય છે.

કોઈશખસે પોતાનો લાભ જાળવવાને સુધ બુધીથી મુકેલો આરોપ.

નવમો અપવાદ—બીજાની આબરૂપર કાંઈ આરોપ મુકવો એ આબરૂ લેવી ન ગણાય, પણ જ્યારે કે તે આરોપ મુકનાર શખસ પોતાનો, અથવા કોઈ બીજા શખસનો, લાભ જાળવવાનો અથવા લોક કલ્યાણ અરથે, સુધબુધીથી તે આરોપ મુકતો હોય તો.

દ્રાંષ્ટતો

(**अ**) **अ** એક દુકાનદાર પોતાના ગુમાસ્તા **ब** ને એ પ્રમાણે કહે કે **ज्ञ** રોકડાં નાણાં તને ન આપે તો તેને કાંઈ માલ તુ વેચીશ માં, કેમકે તેના પ્રમાણિકપણા વિશે મારો વિચાર સારો નથી," હવે જો પોતાનો લાભ જાળવવા સારૂ, શુધબુધીથી **अ** એ **ज्ञ** ની ઉપર આરોપ મુકયો હોય, તો **अ** આ અપવાદમાં દાખલ થાયછે.

(**ब**) **अ** એક માજીસ્ત્રેટ પોતાના ઉપરી અમલદારને રિપોર્ટ કરવામાં **ज्ञ** ની આબરૂ બાબત કાંઈ આરોપ મુકે. હવે શુધબુધીથી લોક કલ્યાણાર્થે તે આરોપ મુકયો હોય, તો **अ** આ અપવાદમાં દાખલ થાય છે.

સુચના જે શખસને આપી હોય તે શખસનો ફાયદો થાય એવા ઈરાદાથી અથવા લોક કલ્યાણારથે આપી હોય તો.

દશમો અપવાદ—ફલાણાથી હોંશિયાર રેહેજે એવી સુચના શુધબુધીથી કોઈ શખસને આપવી, એ આબરૂ લેવી ગણાય નહી, પણ કયારે કે જે શખસને તે સુચના આપી હોય તે શખસનો, અથવા જે શખસની સાથે તેનો સંબંધ હોય એવા કોઈ શખસનો ફાયદો, થાય એવા ઈરાદાથી અથવા લોક કલ્યાણના ઈરાદાથી તે સુચના કરી હોય તો.

ટીકા.—આ કલમ પ્રમાણે આબરૂ લેવાનો ગુન્હો થવાને કોઈ મરનાર શખસ વીશે એવા શબ્દો વાપરવા જોઈએ કે તે જો જીવતો હોય તો ફરીયાદ કરત, એટલુંજ નહી પણ શબ્દો તેના સગાં સંબંધીને તે અપમાન કરતા થઈ પડે એવી ધારણાથી લખાયેલા અથવા બોલાયેલા હોવા જોઈએ.

આ કલમના ૧ લા ખુલાસાને લગતો ફેસલો રેકસ વીરૂધ ટોફ્રામ ટી. આર. ૧૨૭ નો આપેલો છે, જેમાં બતાવ્યું છે કે દીવાની દાવો લાવી શકાય નહીં. કોલેટઓન ટોર્ટક. ૮૫.

આ કલમમાં જે શબ્દો બોલાયેલા, અથવા વંચાયેલા અથવા બીજી રીતે પ્રસીધ થયેલા જોઈએ, તે એવી રીતે કે તેથી કોઈને કાંઈ અડચણ થાય, કલમના શબ્દો પ્રમાણે કોઈ શખસ કાંઈ કાગળ લખીને પોતાના મેજના ખાનામાં મુકે તો તે પ્રસિધ કર્યું કહેવાય પણ તેમ નથી પણ એવી કંઈબાબત લખીત તે બીજાને આપે અથવા તેના ઉપરથી પોતાનો કબજો જવાદે, અને જેથી કરીને બીજાની બેઆબરૂ થાય તો તેવે ઠેકાણે તે પ્રસીધ કર્યું કેહેવાય.

તેમજ કોઈ કાગળ પોષ્ટમાં મોકલે તો તે પ્રસીદ્ધ કર્યું કેહેવાય; કોઈ કાગળની નકલ કરવાને બીજાને આપે તો તે પણ પ્રસીદ્ધ કર્યું; જે શખસ વીશે બેઆબરૂનો કાગળ લખેલો હોય તેવા શખસની સ્ત્રીને તે કાગળ મોકલ્યો હોય તો તે પણ પ્રસીદ્ધ કર્યું થઈ શકે, પણ તેજ શખસને જો મોકલ્યો હોય તો તેમ કેહેવાય નહી. મહમદ ઈસ્માલ વીરૂધ મહમદ ટાહીર, કોમલચંદર વિરૂધ નોબીનચંદર.

ઈંડીયન પીનલકોડમાં બોલેલા અને લખેલા બેઆબરૂના વાકયોમાં કાંઈ ફેર બતાવેલો નથી. રાણી વિરૂધ મહંત પરસોતમદાસ. ૨. રી. ક્રિ. ૩૯.

બોજોનાથ નામનો શખસ ડાકાઈટીનો આગેવાન છે કે નહી તેની તપાસ કરવાને એક પોલીસના ઈન્સ્પેકટરને મોકલવામાં આવ્યો હતો. તેણે એવો રિપોર્ટ કર્યો કે એ વાત ખોટી છે, અને અદાવતથી ગામના વાણીયાઓ તેને શિક્ષા કરાવવાને પ્રયત્ન કરે છે. વળી તેણે કહ્યું કે "તપાસ કરતાં મને માલમ પડે છે કે વાણીયાઓની બઈરીઓમાંથી ભાગ્યેજ કોઈ એવી હશે કે જે બોજોનાથની સાથે એકબે રાત રહિ નહી હોય" તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તોહોમતદારે વાણીયાઓની બઈરીઓની આબરૂ લેવાનો ગુન્હો આ કલમ પ્રમાણે કર્યો. રાજનારાયણસેનના કેશમાં જુઓ. ૯.બં.લો.રી૪૨.

કોઈ ગોર અથવા ધરમગુરૂના ગુમાસ્તા ઉપર તેના શેહના હુકમથી ફરીયાદીને નાતબાહાર મુકવાનો હુકમ પ્રસીધ કરવા સારૂ આબરૂ લેવાનુ તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હતુ. જે કાગળમાં નાતબાહાર મુકવાનું લખેલું તેમાં એવું બતાવેલું કે ફરિયાદીએ કોઈનુ માન્યું નહોતું અને તેની સાથે માનથી વર્ત્યો નોહોતો. તેમાં એવું ઠરાવ્યું કે તે કાગળ ઉપરથી કાંઈ બેઆબરૂ કરવાનો ગુન્હો થઈ શકે તેમ નથી.

દેશ બુદ્ધીથી કોઈના ઉપર ખોટો દોષ મુકવામાં આવે તો તે શખસ ઉપર બે આબરૂ કરવાના ગુન્હાનુ તોહોમત મુકી શકાય. કોઈ શખસ ઉપર ચોરીનું ખોટું તોહોમત મુકવામાં આવ્યું હોય, તો ફરિયાદી કોઈ હલકી વરણનો માણસ છે એ વાતથી બે આબરૂ કરવાના ગુન્હાની ફરીયાદ બાધ પડી શકે નહીં. રાણી વીરૂધ નોબીનડોમ અને બીજા ૨ વી. રી. ક્રી. ૩૫.

પોતાના ઉપરીના હુકમથી કોઈ શખસ કાંઈ રીપોર્ટ કરે અને તેમાં સુદ્ધબુદ્ધીથી અને નીશ્કપટપણાથી બીજા શખસો વીરૂધ કોઈ તોહોમત આવે તો તે આ કલમના અપવાદ ૯ પ્રમાણે બચાવ થાય છે. સજનારાયણસેન વીરૂધ દીગોબરપાલ ૧૪ સધ વી. રી. ક્રી. ૨૨.

કોઈ વકીલ અથવા મુખત્યાર પોતાના અસીલે આપેલી હકીકતો ઉપરથી પોતાના પ્લાડીંગમાં (લખેલી તકરાર) શુદ્ધબુદ્ધિથી કાંઈ ગેરઆબરૂ થાય એવી હકિકત લખે તે આ કલમના ૯મા અપવાદ પ્રમાણે તેનો બચાવ થાય છે. પણ એવી હકીકત બીજા શખ્સે દૂષબુદ્ધિથી લખી હોય તો તે જવાબદાર થાય છે. રાણિ વીરૂધ ક્રિશ્ચીયન. ૨ નો. વે. પ્રો. ૪૭૩.

એવી કાંઈ જરૂર નથી કે તોહોમતદારે ફરિયાદીને બેઆબરૂ કરવાને કાંઈ ફરિયાદીને ખરેખરૂં નુકશાન થવું જોઈએ. પણ જો એમ જાણતો હોય કે જે બેઆબરૂનું કૃત્ય કર્યું છે તેનાથી ફરિયાદીને હાની થશે એવું તે માનતો હોય અથવા જાણતો હોય, એટલું હોય તો બસ છે. રાણિ વીરૂધ ડાકરદાસ. ૬ નો. વે. પ્રો. ૮૯.

કોઈ એક બ્રાહ્મણે એક પડોશની બ્રાહ્મણુની નાત્યને એક કાગળ લખી મોકલ્યો, તેમાં પોતાનો તેમજ બ્રાહ્મણુની નાતનો કાંઈ ધરમની બાબત વીશે તે નાતનો ફેંસલો અથવા અભીપ્રાય માગ્યો હશે. તે જો શુદ્ધ બુદ્ધિથી લખેલો કાગળ હોય તો તે ક. ૪૯૯ના અપવાદ ૮ અગર ૯માં આવી જાય એમ ઠરાવ્યું. રાણિ વીરૂધ કાશીનાથ બચ્ચાજી બાગળ. ૮ મું. હા. કો. રી. ૧૬૮.

કોઈ બાપ પોતાના દીકરાના બચાવ વાસ્તે કાંઈ ગેરઆબરૂ થાય એવું બોલ્યો હોય તો તેણે તે શુદ્ધ બુદ્ધિથી બોલ્યો હતો એમ સાબીત કરવું જોઇએ, નહી તો આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થાયછે. રાણિ વીરૂધ પરસોરામરામ ૨. વી. રી. ક્રી. ૩૬.

કોઈ શખ્સની આબરૂને હાની થાય એવાં કોઈ તોહોમત લખીને કોરટમાં કોઈ અરજી આપે અને તેની એવી મતલબ હોય કે તે તોહોમત કોરટમાં વંચાયાથી ઘણા માણસ જાણે, તો તો આ કલમના અરથ પ્રમાણે તે અરજી પ્રસીદ્ધ કરી અથવા છાપી એવો અરથ થાયછે. શ્રીનીવિરૂધ ડિલાની. ૧૪. સધ. વી. રી. ક્રી. ૨૭.

આબરૂ લેવાની સીક્ષા.

૫૦૦. જે માણુસ કોઈ માણુસની આબરૂ લે, તેને બે વરસની મુદત સુધીની આસન કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય.	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧લા વરગનો માજીસટરેટઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધી આસાન કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—ઈંડીયન પીનલકોડની કલમો પ્રમાણેના કીયા કીયા ગુન્હા કોનાથી માંડીવાળી શકાય તેવા છે તેને વાસ્તે કલમ ૩૪૫. જુઓ. ક્રી. પ્રો. કોડ.

કાંઈ બાબત આબરૂ લેવા જેવી છે એવુ જાણીને તે છાપવી અથવા કોતરવી.

૫૦૧. કાંઈ બાબત કોઈ શખસની આબરૂ લેવા જેવી છે એવું જાણીને, અથવા એવું માનવાનું સારૂ કારણ છતાં, જે માણુસ તે બાબત છાપે અથવા કોતરે, તેને બે વરસની મુદત સુધીની આસન કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય	સેશનકોરટ, પરેસીડેનસીમાજીસટરેટ અથવા ૧લા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની આસાન કેદ અથવા દંડ. અથવા બંને

આબરૂ લેવા જેવી બાબત વાળી છાપેલી અથવા કોતરેલી વસ્તુ વેચવી.

૫૦૨. કાંઈ પણ છાપેલી અથવા કોતરેલી વસ્તુમાં આબરૂ લેવા જેવી કાંઈ બાબત છે એવુ જાણીને જે માણસ તે વસ્તુ વેચે, અથવા તે વેચવા માંડે, તો તેને બે વરસની મુદત સુધીની આસન કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીશ પકડીશકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસતરેટ અથવા ૧લા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીની આસન કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

બાબ ૨૨ મો.

સાપ્રાધ ધમકી, તીરસ્કાર તથા દુખ બાબત.

સાપ્રાધ ધમકી.

૫૦૩. જે શખસ કોઈ બીજા શખસને તેના શરીરને, આબરૂને, અ-

થવા મીલકતને કાંઈ નુકશાન કરવાનો, અથવા જેની સાથે તે બીજા શખસને સંબંધ હોય તેના શરીરને, અથવા આબરૂને કાંઈ નુકશાન કરવાનો ડર દેખાડે, એવા ઈરાદાથી કે તે શખસને ગભરાટ પેદા થાય, અથવા તે ડર અમલમાં ન આવે એટલા માટે, જે કામ કરવાની તેની કાયદા પ્રમાણે ફરજ ન હોય તે કામ તે શખસ કરે અથવા જે કામ કરવાનો તેનો કાયદા પ્રમાણે હક હોય તે કામ કરવામાં તે શખસ કસુર કરે, તેણે સાપરાધ ધમકીનો ગુન્હો કરયો એમ સમજવું.

ખુલાસો—કોઈ મુએલા શખસની સાથે જે શખસને સંબંધ હોય તે શખસને તે મુએલા શખસની આબરૂને નુકશાન કરવાનો ડર દેખાડવો, તે આ કલમમાં દાખલ થ.પછે.

દ્રષ્ટાંત.

બ એક દીવાની મુકદમો ચલાવતો બંધ થાય એવા હેતુથી, **અ બ** ને ડર દેખાડે કે હું તારૂં ઘર બાળી નાંખીશ, તો **અ** સાપ્રાધ ધમકીના ગુન્હાનો તકસીરવારછે એમ સમજવું.

ટીકા.—નુકશાન એ શબ્દની વાખ્યા કલમ ૪૪માં આપેલી છે, જેનો અરથ એવો છે કે કોઈ પણ શખ્સને ગેરકાયદેસર કરેલી હાની માટે જો કોઈ શખ્સ ઉપર કોઈ ફરીયાદ કરવાની અથવા શીક્ષા કરાવવાની ધાસ્તી દેખાડે અને તે ફરીયાદ તેના ઉપર કાયદેસર રીતે થઈ શકે તેવી હોય તો પણ તેવી ધાસ્તી દેખાડવી, એ કાંઈ ગુન્હો નથી. રાણી વીરૂધ મોરોબા. ૮ મું. હા. કો. ૧૦૧ પણ જો એવી ધાસ્તી દેખાડીને નાણાં કઢાવે તો ક. ૩૮૮ અને ક. ૨૧૩ પ્રમાણે શીક્ષા થાય.

આવી ધાસ્તી કોઈ શખ્સને પોતાનેજ આપવી એવી કાંઈ જરૂર નથી. પણ બીજા કોઈ શખ્સને આપી હોય કે જેથી કરીને તે શખ્સને કાને તે ધમકી જાય તો તે બસ છે.

સમાધાનીનો ભંગ કરાવવાના ઈરાદાથી જાણી જોઈને કોઈનો તીરસ્કાર કરવો.

૫૦૪. જે માણુસ ઈરાદાથી કોઈ શખસનો તીરસ્કાર કરીને તેને ક્રોધ ઉત્પન કરે, એવા ઈરાદાથી કે તે ક્રોધને લીધે તે લોકની સુલેહમાં ભંગ કરે અથવા કાંઈ બીજો ગુન્હો કરે, અથવા એમ જાણીને કે તે શખસ તે ક્રોધને લીધે લોકની સુલેહમાં ભંગ અથવા કાંઈ બીજો ગુન્હો કરશે એવો સંભવ છે, તે માણુસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવસે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ સમન નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય.	કોઈ પણ માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨ વરસ સુધીના બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—ઈંડીયન પીનલકોડની કોઈ કોઈ કલમોના ગુન્હા કોનાથી માંડીવાળી શકાય તેવા છે તેને વાસ્તે ક્રીમીનલ. પ્રો. કોડની ક. ૩૪૫ જુઓ.

બંડ અથવા રાજ્ય વિરૂધ કાંઈ ગુન્હો વગેરે કરવાના ઈરાદાથી ખોટી ખુમ ચલાવવી.

૫૦૫. કાંઈ વાત, અફવા, અથવા ખુમ, જે માણુસ ખોટી જાણતો હોય તે માણુસ તે ચલાવે અથવા પ્રગટ કરે, એવા ઈરાદાથી કે રાણીની જમીન પરની અથવા દરીયાઈ ફોજ માંહેલા કોઈ આફિસર, સોલજર, અથવા ખુલાસી બંડ કરે, અથવા એવા ઈરાદાથી કે લોકમાં ભય અથવા ગભરાટ પેદા થાય, અને તેણે કરીને કોઈ શખસને રાજ્ય વિરૂધ અથવા લોકની સમાધાની વીરૂધ કાંઈ ગુન્હો કરવાનું મન થાય, તો તે માણુસને બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટ પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે	જામીન લેઈ શકાય.નહી.	માંડીવાળી શકાયનહી	પરેસીડેનસી માજીસ ટરેટ અથવા ૧લા અથવાર જાવરગનો માજીસ્ટ્રેટઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

સાપ્રાધ ધમક ના ગુન્હાની સીક્ષા.

જો તે ધમકી મોત અથવા મહાવ્યથા વગેરે કરવાની હોય તો.

૫૦૬. જે માણુસ સાપ્રાધ ધમકીનો ગુન્હો કરે. તેને બે વરસની મુદત સુધીની, બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં આવશે, અને અગર મોત અથવા મહાવ્યથા કરવાનો, અથવા આગથી કાંઈ મીલકતનો નાશ રરવાનો અથવા મોતની કે સમુદ્રપારની, અથવા સાત વરસની મુદત સુધીની કેદની સીક્ષા થાય, એવો કાંઇ ગુન્હો કરાવવાનો, અથવા કોઈ સ્ત્રીની સાથે વ્યભીચારનો દોષ મુકવાનો ડર દેખાડયો હોય, તો તેને સાત વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની, અથવા દંડની, અથવા એ બંનેની, સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઇ શકાય	માંડીવાળી શકાય	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વરગનો માજીસટરેટઈનસાફકરે	૨ વરસ સુધીની બેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ અ. દંડ અ. બંને.
જો તે ધમકી મોત અથવા મહાવ્યથા કરવાની હોયતો			ઉપર પ્રમાણે પણ માંડીવાળી શકાય નહી.	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૭ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ. અથવા બંને.

નનામા સંદેશાની મારફતે સાપરાધ ધમકી.

૫૦૭. કોઈ નનામા સંદેશા વડે, અથવા ડર દેખાડનારા શખસનું નામ કે તેનું રેહેવાનું ઠેકાણુ છુપાવવાની આગળથી તદબીર કરીને, જે માણુસ સાપરાધ ધમકીનો ગુન્હો કરે તેને, તે ગુન્હાને માટે ઉપલી કલમમાં ઠરાવેલી સીક્ષા ઉપરાંત, બે વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની બીજી સીક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટ પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાયનહી	સેશન કોરટ, પરેસીડેનસી માજીસ્ટરેટ અથવા ૧લા વરગનો માજીસ્ટરેટ ઈનસાફ કરે.	ઉપલી કલમ મુજબની શીક્ષાની ઉપરાંત ૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ.

મારી ઉપર ઈશ્વરની અપ્રસંનતા થશે એવો ભય ઉત્પન કરીને કોઈ સખસ પાસે કાંઈ કામ કરાવવુ.

૫૦૮. કોઈ પણ શખસની જે વસ્તુ કરવાની કાયદા પ્રમાણે ફરજ નહી હોય તે વસ્તુ જે માણુસ બુધીપુરવક તે શખસ પાસે કરાવે અથવા કરાવવાની કોશીશ કરે, અથવા જે વસ્તુ કરવાનો તે શખસનો કાયદા પ્રમાણે હક હોય તે વસ્તુ કરવામાં તેની પાશે કસુર કરાવે અથવા કસુર કરવાની કોસીસ કરે, અને તે એવી રીતે કે જે વસ્તુ મારી પાસે કરાવવાની એ ગુન્હેગારની મતલબ છે તે હું નહી કરૂં તો; અથવા જે વસ્તુ કરવામાં મારી પાસે કસુર કરાવવાની એ ગુનેગારની મતલબ છે તે હું કરૂં તો મારી ઉપર અથવા જેની સાથે મારો સંબંધ છે એવા કોઈ શખસની ઉપર ઈશિવરની અપ્રસંનતા થસે, અથવા એ ગુનેગાર કાંઈ કરીને ઈશ્વરની અપ્રસંનતા કરાવશે, એવો ભય તે શખસના મનમાં બેસાડી અથવા બેસાડવાની કોસીસ કરીને તે એ પ્રમાણે કરે; તો તે માણુસને એક વરસની મુદત સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની સીક્ષા કરવામાં અવશે.

દ્રષ્ટાંત.

(અ) **અ** **જ્ઞ** ને બારણે લાંઘવા બેસે, એવા ઈરાદાથી કે એમ તેને બારણે બેસવાથી **જ્ઞ** ની ઉપર ઈશ્વરની અપ્રસંનતા થશે એવો સંભવ ઉત્પન થાય, તો આ કલમમાં બયાન કરેલો ગુનો **અ** એ કીધો એમ સમજવું.

(ખ) **અ** **ઝ** ને એવી રીતે ઠરાવે કે જો તું ફલાણું કામ નહી કરે, તો હું માહારા છોકરાઓમાંના એક છોકરાનો જીવ તને આપીશ; અને તે એવી હાલતમાં હોય કે તે પોતાના છોકરાનો જીવ આપશે તો તેથી **ઝ** ની ઉપર ઈશ્વરની અપ્રસંનતા થશે એવો ભય ઉતપન થાય તો **અ** એ આ કલમમાં બયાન કરેલો ગુનહો કરયો એમ સમજવું.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાયનહી.	પરેસીડેનસી માજીસ્ટ્રેટ અથવા ૧લા અ. ૨જા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કોઈ સ્ત્રીને લજવવાના ઈરાદાથી બોલેલા શબ્દ અથવા કરેલા ચાળા.

૫૦૯. કોઈ સ્ત્રીને લજવવાનો વિચાર કરીને જે માણસ કાંઈ શબ્દ બોલે, અથવા કાંઈ અવાજ કે ચાળા કરે, અથવા કાંઈ વસ્તુ દેખાડે, એવા ઈરાદાથી કે તે સ્ત્રી તે શબ્દ અથવા અવાજ સાંભળે અથવા તે ચાળા અથવા વસ્તુ જોય, અથવા તે સ્ત્રીની એકાંત જગાપર જે માણસ વગર રજાએ ધુસે, તેને એક વરસની મુદત સુધીની આસન કેદની અથવા દંડની અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડી શકે નહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય.	માંડીવાળી શકાય નહી.	પરેસીડેનસી માજીસટરેટ અથવા ૧ લા વરગનો માજીસટરેટ ઈનસાફ કરે.	૧ વરસ સુધીની આસાન કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

ખુલી રીતેપીધેલા શખસનીબેમુનાસબ ચાલ.

૫૧૦ જે માણસ કેફની હાલતમાં છતાં, કોઈ જાહેર જગામાં જાય અથવા જે જગામાં તેણે વગર રજાએ જવું કાયદા વિરૂદ્ધ હોય એવી કોઈ જગામાં જાય અને ત્યાં કોઈ શખસને દુખ થાય એવી રીતે ચાલે તેને ચોવીશ કલાકની મુદત સુધીની આશાન કેદની, અથવા દશ રૂપીયા સુધીના દંડની, અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામા આવશે.

વગર વારંટે પોલીસ પકડીશકેનહી.	પ્રથમ વારંટ નીકળે.	જામીન લેઈ શકાય	માંડીવાળી શકાય નહી.	કોઈ પણ માજીસતરેટ ઈનસાફ કરે.	૨૪ કલાક સુધીની આસાન કેદ અથવા રૂ૧૦ નો દંડ અથવા બંને.

બાબ ૨૩ મો.

ગુના કરવાની કોશિશ બાબત.

જે ગુન્હાઓને માટે સમુદ્રપારની અથવા કેદની શિક્ષા ઠરાવીછે તે ગુના કરવાની કોશિશ કરવાની શિક્ષા.

૫૧૧. જે ગુનાને માટે આ કાયદામાં સમુદ્રપારની અથવા કેદની શિક્ષા ઠરાવી હોય એવો કોઈ ગુનો કરવાની અથવા એવો કોઈ ગુનો કરાવવાની, જે માણસ કોશિશ કરે, અને તે કોશિશમાં તે ગુનો કરવા તરફ કાંઈ કામ કરે, તે માણસને, તેવી કોશિશને માટે શિક્ષા સંબંધી કાયદામાં કાંઈ સાફ ઠરાવ ન કરયો હોય તેવે ઠેકાણે તે ગુનાહને માટે જે પ્રકારની, કેદની શિક્ષા ઠરાવી હોય તે પ્રકારની, તથા તે ગુનાને માટે કેદની અથવા સમુદરપારની ઘણામાં ઘણી જે મુદત ઠરાવી હોય તેની અડધી મુદતની, કેદની અથવા સમુદ્રપારની, અથવા તે ગુનાહને માટે ઠરાવેલા દંડની, અથવા એ બંનેની, શિક્ષા કરવામાં આવશે.

દ્રષ્ટાંત.

(अ) अ એક પેટી ફોડીને કાંઈ જવેર ચોરવાની કોશિશ કરે, અને તે પેટી ફોડ્યા પછી તેને માલમ પડે કે માંહે કાંઈ જેવર નથી, તો તેણે ચોરી કરવા તરફ એક કામ કીધું, માટે આ કલમ પ્રમાણે તે તકશીરવાર થયો એમ સમજવું.

(ब) म ના ખીસ્સામાં હાથ ઘાલીને તેમાંથી ચોરી કરવાની अ કોશિશ કરે, અને म ના ખીસ્સામાં કાંઈ વસ્તુ ન હોવાને લીધે अ તે કોશિશમાં પાર ન પડે, તો આ કલમ પ્રમાણે अ તકશીરવાર થયો એમ સમજવું.

તે ગુનાને માટે વગર વારંટે પકડવાનો પોલીસને અખત્યાર હોય તો પકડી શકે, નહીતોનહી.	તે ગુનાને માટે ઘણું કરીને પ્રથમ સમન નીકળતો હોયતો સમન, અને વારંટ નીકળતુ હોય તો વારંટ નીકળે.	જે ગુન્હાનો તકસીરવાર વીચાર કર્યો હોયતે ગુનાને માટે જામીન લેઈ શકાતો હોય તો લેઈ શકાય, નહીતોનહી.	જે ગુનો કરવાની કોશીશ કરીતે ગુનો માંડી વાળી શકાતો હોયતો માંડી વાળી શકાય.	કોશીશ કરેલા ગુનાનો ઇનસાફ જે કોરટથી થઈ શકતોહોય તે કોરટ.	તે ગુનાને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની ઘણામાં ઘણી મુદત જે ઠરાવી હોય તેની અડધી મુદત સુધીની કેદ અથવા સમુદ્રપાર અથવા દંડ અથવા બંને.

ટીકા.—કોઈ સ્ત્રી ઉપર નીર્લજ હલ્લો કરવામાં આવે તો તે ઉપરથી એમ નહી સમજવું કે તેની સાથે બળાત્કાર સંભોગ કરવાની કોશીશ કરી, પણ જો કોરટને એમ ખાત્રી થાય કે તે સ્ત્રીના ના કહેવા છતાં તથા તેની મરજી ઉપરાંત કેદીને પોતાનું દુષ્ટ કર્મ કરવાનો પક્કો ઠરાવ હતો, તો બળાત્કાર સંભોગ કરવાની કોશીશ કરી એમ ગણી શકાય. રાણી વીરૂધ શંકર. ઈ. લો. રી. ૫ મું. ૪૦૩.

લગ્ન કરવાની જાહેર ખબરો છપાવવી એ લગ્ન કરવાની તૈયારીનું કરેલું કાર્ય કેહેવાય પણ તેથી કરીને કાંઈ લગ્ન કરવાની કોશીશ કરી કેહેવાય નહી, તેથી કરીને જો કોઈ શખ્સની સ્ત્રી જીવતી હોય અને તે છતાં પોતાનું લગ્ન બીજી કોઈ સ્ત્રી સાથે થશે એવી જાહેર ખબરો છપાવે તો તેથી કરીને એક સ્ત્રીની હયાતી છતાં બીજી સ્ત્રી પરણવાના ગુન્હાની કોશીશ કરી એમ કેહેવાય નહી. રાણી વીરૂધ પીટરસન.

જે કોશીશ કરવાનો પ્રયત્ન કરયો હોય તે કોશીશથી ગુન્હો થઈ શકે તેમ હોય નહી તો આ કલમ મુજબ ગુન્હો કરવાની કોશીશ કરવાનો ગુન્હો થઈ શકે નહી.

કોઈ ઈજારદારે પોતાના નોકરને કાંઈ ખોરાક વેચવા મોકલ્યો હોય, અને તે નોકર તોલમાં ખોટુ વજન મુકે અને વધારાનો ખોરાક પોતાને ઘેર લેઈ જવાનો તેનો ઈરાદો હોય, તો તેણે ચોરવાની કોશીશ કરી એમ કેહેવાય.

તેમજ જો કોઇ ખાલી પેટીમાં ચોરવાના ઈરાદાથી હાથ ઘાલે તો તેણે પણ ચોરવાની કોશીશ કરી એમ સમજવું.

(True Translation)
Nanabhai Heridass
Translator.

સન ૧૮૭૦ નો આકટ ૨૭ મો

હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો સુધારવા સારૂ હેઠળ લખ્યા પ્રમાણે ઠરાવ્યું છે.

૧ લું. કલમ ૩૪. ૨ જુ. કલમ ૪૦. એ બે રદ થઈ તેને બદલે નવી દાખલ કરી. ૩ જુ. કલમ ૫૬ મીમાં બીજો પેરેગ્રાફ વધ્યો, ચોથું કલમ ૧૨૧ મી આગળ ૧૨૧ अ ની કલમ તથા તે આગળ ખુલાસાનો પેરેગ્રાફ વધ્યો, ૫ મું ૧૨૪ મી કલમની આગળ ૧૨૪ अ ની કલમ તથા તે આગળ ખુલાસાનો પેરેગ્રાફ વધ્યો, ૬ ઠું. ૧૩૧ મી કલમની નીચે ખુલાસાનો પેરેગ્રાફ વધ્યો, ૭ મું. ૧૯૪, ૧૯૫ મી કલમમાં "આ કાયદા મુજબ" શબ્દ છે તે કાહાડી નાખી "અથવા ઈંગલંડ દેશના કાયદા મુજબ" એ શબ્દ વધારયાં, ૮ મું. ૨૨૨, ૨૨૩ મી ક-

લમમાં "અથવા જે શખસને કાયદેસર રીતે કેદમાં રાખ્યો હોય તેવા શખસને" એટલા શબ્દ વધારયા છે, ૯ મું. ૨૨૫ મી કલમની આગળ ૨૨૫ अ ની કલમ વધી છે, ૧૦ મું. ૨૯૪ કલમની આગળ ૨૯૪ મી अની કલમ તથા તેને લગતો બીજો એક પેરેગ્રાફ વધ્યો છે, ૧૧ મું. ૩૦૪ થી કલમની નીચે ૩૦૪ अ ની કલમ વધારી છે, અને ૧૨ મું. ૩૦૭ મી કલમ નીચે એક પેરેગ્રાફ વધારયો છે.

એ શિવાય બીજી કલમોમાં નિચેની કલમો વધી શકે તેવી નથી તેથી એ બાકીની નિચે દાખલ કરીએ છીએ.

ફોજદારી કાયદાના કેટલાએક બાબો લાગુ કરવા બાબત.

૧૩. સદરહુ કાયદાના કેટલાએક બાબો એટલે ૪ થો સાધારણ અપવાદ બાબતનો ૫ મો મદદગારી બાબતનો અને ૨૩ મો બાબ ગુન્હા કરવાની કોશિસો બાબતનો ૧૨૧ अ-તથા ૨૯૪ अ-અને ૩૦૪ अ કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવા લાયક ગુન્હાઓને લાગુ છે, અને સદરહુ ૪ થો તથા ૫ મો બાબ સદરહુ ૧૨૪ अ અને ૨૨૫ अ-કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવા લાયક ગુન્હાઓને લાગુ છે એમ સમજવું.

૧૨૧ अ અથવા ૧૨૪ अ અથવા ૨૯૪ अ કલમ પ્રમાણે ફરિયાદ કરવાને સ્થાનિક સરકારના હુકમનીજરૂરછે વિશેષઅને સ્થાનિક કાયદા કાયમ રાખ્યાછે પેહેલું પરિશિષ્ટ, ફોજદારી ઈનસાફનું કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાને જોડેલા પરીશિષ્ટનો ભાગછે એવુ સમજવું

૧૪. સદરહુ ૧૨૧ अ-તથા ૧૨૪ अ-અને ૨૯૪ अ-કલમોમાંની હરકોઈ કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવા લાયક હરકાંઈ ગુન્હાની ફરિયાદ સ્થાનિક સરકારના હુકમથી અથવા હુકમના આધારથી કર્યા વગર કોઈ કોરટે લેવી નહી.

૧૫. હરકોઈ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદાના કોઈ ઠરાવને આ આકટના કાંઈ ઠરાવથી હરકત થાય છે એવું સમજવું નહી.

૧૬. આ આકટને જોડેલું પેહેલું પરીશિષ્ટ ફોજદારી ઈનસાફનું કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાને જોડેલા પરિશિષ્ટનો ભાગ છે એમ સમજવું.

આકટો રદ કર્યા બાબત.

૧૭. આ આકટને જોડેલા બીજા પરિશિષ્ટમાં જે આકટો લખેલા છે તે આકટો તેમાં લખેલું છે તેટલે સુધી રદ કર્યા છે એવું સમજવું.

પરિશિષ્ટ ૨ જુ (કલમ ૧૭ જુઓ.)

નંબર અને વરસ.	મથાળુ.	કેટલો રદ કીધો.
૪ થા જારજ બાદશાના રાજના ૯ મા વરસમાં ઠરેલા સ્ટાટયુટનો ૭૪ મો બાબ.	ઈસ્ટઇંડીયામાં ફોજદારી ઈનસાફ કરવાનું કામ સુધારવા બાબતનો આકટ.	૧ લી કલમના આરંભથી તે ૨૦ મી કલમની આખર સુધીની સઘળી કલમો, તથા ૧૩ મી, ૧૪ મી, ૧૫મી, અને ૨૧મી કલમ અને ૨૩મી કલમના આરંભથી તે ૨૯મી કલમની આખર સુધીની સઘળી કલમો, અને ૩૯ મી, ૩૭ મી, ૫૧ મી, ૫૨મી. ૫૯મી, અને ૧૧૦ મી કલમ સીવાય સઘળો આકટ.
સન ૧૮૭૪ નો આકટ ૫ મો.	ગવરમેંટનો હુકમ વગેરે સોરતી કાઢવાની મના કરવાનો કાયદો.	સઘળા આકટ.
સન ૧૮૯૭ નો આકટ ૪ થો.	હીંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાની કેટલીએક કલમોમાં "ગુનો" આ શબ્દ લખ્યોછે તેનો અર્થ વધારવા બાબત અને, બીજાં કારણો સારૂ તે શબ્દનો અર્થ વધારવા બાબતનો આકટ.	

(True Translation)
Venayek wasoodew,
oriental Translator to
Government

સન ૧૮૮૨ નો આકટ ૮ મો.

હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો સુધારવા સારૂ હેઠલ લખ્યા પ્રમાણે ઠરાવ્યું છે.

૧લું. ૪૦મી કલમની ૨ જી રકમમાં "૧૦૯" એ આંકડા પેહેલાં "૬૪મી, ૬૫મી, ૬૬મી, ૭૧ મી," એ આંકડા વધાર્યા છે.

૨જુ. ૬૪મી કલમમાં "જે જે બાબતમાં ગુન્હેગારને દંડની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે" એ શબ્દો કાઢી નાંખી "કેદની તથા દંડની શિક્ષા થઈ શકે એવા ગુન્હાની જે જે બાબત માં ગુનેહગારને કેદ સાથે કે કેદ વગર દંડની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે તે તે બાબતમાં" "અને ફક્ત દંડની શિક્ષા થઈ શકે એવા ગુનાહની જે જે બાબતમાં ગુનેહ ગારને દંડની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે." એ શબ્દો દાખલ કર્યા છે.

૩જુ. ૬૭મી કલમમાં "એવો ગુનેહ હોય, તો" એ શબ્દો પછી "તે દંડ ન આપે તો કોરટ જે કેદની શિક્ષા કરે તે આસાન હોવી જોઈએ, અને" આ શબ્દો વાપર્યા છે.

૪થુ. ૭૧મી કલમમાં નીચેલી રકમ ઉમેરી.

જ્યારે કાંઈ પણ વસ્તુ, જે ચાલુ કાયદા ઉપરથી ગુનહાઓની વ્યાખ્યા કરવામાં આવતી હોય તથા તેઓ બદલ શિક્ષા કરવામાં આવતી હોય તે ચાલુ કાયદાની બે અથવા વધારે જુદાજુદા વ્યાખ્યામાં આવે એવો ગુનહો હોય ત્યારે, અથવા.

"જે કૃત્યોમાંનું એક કૃત્ય અથવા એક કૃત્ય કરતાં વત્તાં કૃત્ય જાતેજ ગુનહો થાય તેવાં કેટલાંક કૃત્યો એકઠાં કરવામાં આવે ત્યારે કાંઈ જુદો ગુનહો થાય ત્યારે,

"ગુન્હેગારનો ઈનસાફ કરનારી કોરટ સદરહુ ગુન્હાઓ પઈકી કોઈ પણ એક ગુન્હા બદલ જેટલી શિક્ષા કરી શકતી હોય તે કરતાં વધારે સખત શિક્ષા તે ગુન્હેગારને કરવી નહી"

૫મું. ૭૩મી કલમમાં "વધારે અને એક વરસથી ઓછી હોય" એ શબ્દો કાઢી નાંખી "વધારે હોય અને એક વરસથી વધારે ન હોય" એ શબ્દો દાખલ કર્યા.

૬ઠું. ૨૧૪મી કલમના અપવાદને બદલે "અપવાદ–જે જે બાબતમાં ગુનેહ કાયદેસર માંડીવાળી શકાય તે તે બાબતને ૨૧૩ મી અને ૨૧૪મી કલમોના ઠરાવો લાગુ પડતા નથી." આ અપવાદ દાખલ કર્યો છે.

૭મું. ૩૦૯મી કલમમાં "શિક્ષા કરવામાં આવશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે" એ શબ્દો કાઢી નાંખી "અથવા દંડની અથવા એ બંનેની શિક્ષા કરવામાં આવશે" એ શબ્દો દાખલ કર્યા છે.

૮મું. ૩૩૫મી કલમમાં "મહાવ્યથા કરે" એ શબ્દોની પેહેલાં "બુદ્ધીપુરવક" એ શબ્દ દાખલ કર્યો છે.

૯ મું ૪૧૦ મી કલમમાં "નામ" ચોરીની મિલકત "પાડયુ છે" આ શબ્દો પછી "પછી બ્રિટીશ ઇંડીયાની માંહે અથવા બાહાર તે કબજો એકની પાસેથી બીજાની પાસે ગયો હોય અથવા તે સાપ્રાધ ખોટો ઉપયોગ અથવા વિશ્વાસઘાત થયો હોય તો પણ;" અને "નો ગુન્હો" આ શબ્દો વધાર્યા.

૧૦મું. ૪૩૫ મી કલમમાં "અથવા વધારે રૂપીયાની" આ શબ્દો પછી "અથવા (જ્યારે મિલ કત ખેતરમાં ઉત્પન્ન થયેલો માલ હોય ત્યારે) દસ અથવા વધારે રૂપીયાની" એ શબ્દો વધાર્યા.

૧૧મું. આ આકટ આખા બ્રીટીશ ઇંડિયાને લાગુ છે અને તે તા૦ ૧ લી જાનેવારી સને ૧૮૮૩ થી અમલમાં આવ્યો છે.